תלמוד בבלי · סדר מועד

פסחים

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

פסחים

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/פסחים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 7
דף ב: 7
דף ג. 9
דף ג: 10
דף ד. 11
דף ד: 12
דף ה. 13
דף ה: 14
דף ו. 16
דף ו: 17
דף ז. 18
דף ז: 19
דף ח. 21
דף ח: 22
דף ט. 24
דף ט: 24
דף י. 26
דף י: 27
דף יא. 28
דף יא: 29
דף יב. 31
דף יב: 32
דף יג. 33
דף יג: 34
דף יד. 35
דף יד: 36
דף טו. 37
דף טו: 38
דף טז. 39
דף טז: 40
דף יז. 41
דף יז: 42
דף יח. 43
דף יח: 44
דף יט. 45
דף יט: 45
דף כ. 46
דף כ: 47
דף כא. 49
דף כא: 50
דף כב. 51
דף כב: 52
דף כג. 53
דף כג: 54
דף כד. 55
דף כד: 57
דף כה. 57
דף כה: 58
דף כו. 59
דף כו: 60
דף כז. 61
דף כז: 62
דף כח. 64
דף כח: 65
דף כט. 66
דף כט: 67
דף ל. 68
דף ל: 68
דף לא. 70
דף לא: 71
דף לב. 72
דף לב: 73

דף לג. 74
דף לג: 75
דף לד. 76
דף לד: 77
דף לה. 78
דף לה: 79
דף לו. 80
דף לו: 82
דף לז. 83
דף לז: 84
דף לח. 85
דף לח: 86
דף לט. 87
דף לט: 88
דף מ. 90
דף מ: 91
דף מא. 92
דף מא: 93
דף מב. 94
דף מב: 96
דף מג. 97
דף מג: 98
דף מד. 99
דף מד: 100
דף מה. 101
דף מה: 103
דף מו. 104
דף מו: 105
דף מז. 106
דף מז: 106
דף מח. 107
דף מח: 109
דף מט. 110
דף מט: 112
דף נ. 113
דף נ: 115
דף נא. 116
דף נא: 117
דף נב. 118
דף נב: 119
דף נג. 120
דף נג: 121
דף נד. 123
דף נד: 124
דף נה. 126
דף נה: 127
דף נו. 129
דף נו: 130
דף נז. 131
דף נז: 132
דף נח. 133
דף נח: 134
דף נט. 135
דף נט: 136
דף ס. 137
דף ס: 138
דף סא. 139
דף סא: 140
דף סב. 141
דף סב: 142
דף סג. 143
דף סג: 144
דף סד. 145
דף סד: 147

דף סה. 148
דף סה: 149
דף סו. 150
דף סו: 152
דף סז. 153
דף סז: 154
דף סח. 155
דף סח: 157
דף סט. 158
דף סט: 159
דף ע. 160
דף ע: 161
דף עא. 162
דף עא: 164
דף עב. 165
דף עב: 166
דף עג. 168
דף עג: 169
דף עד. 170
דף עד: 171
דף עה. 172
דף עה: 173
דף עו. 174
דף עו: 176
דף עז. 177
דף עז: 178
דף עח. 180
דף עח: 181
דף עט. 183
דף עט: 184
דף פ. 186
דף פ: 187
דף פא. 189
דף פא: 190
דף פב. 191
דף פב: 192
דף פג. 193
דף פג: 194
דף פד. 195
דף פד: 196
דף פה. 198
דף פה: 200
דף פו. 201
דף פו: 202
דף פז. 203
דף פז: 204
דף פח. 207
דף פח: 208
דף פט. 210
דף פט: 211
דף צ. 212
דף צ: 214
דף צא. 215
דף צא: 217
דף צב. 218
דף צב: 219
דף צג. 220
דף צג: 221
דף צד. 222
דף צד: 223
דף צה. 224
דף צה: 225
דף צו. 227
דף צו: 228

דף צז. 230
דף צז: 231
דף צח. 231
דף צח: 232
דף צט. 233
דף צט: 234
דף ק. 234
דף ק: 235
דף קא. 235
דף קא: 236
דף קב. 237
דף קב: 237
דף קג. 238
דף קג: 239
דף קד. 239
דף קד: 241
דף קה. 241
דף קה: 242
דף קו. 242
דף קו: 243
דף קז. 244
דף קז: 245
דף קח. 245
דף קח: 246
דף קט. 247
דף קט: 248
דף קי. 248
דף קי: 249
דף קיא. 250
דף קיא: 252
דף קיב. 253
דף קיב: 255
דף קיג. 256
דף קיג: 258
דף קיד. 259
דף קיד: 260
דף קטו. 261
דף קטו: 262
דף קטז. 263
דף קטז: 264
דף קיז. 265
דף קיז: 267
דף קיח. 269
דף קיח: 271
דף קיט. 273
דף קיט: 274
דף קכ. 275
דף קכ: 276
דף קכא. 277
דף קכא: 277

דף ב.

מַתְנִי׳ **אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר** בּוֹדְקִין אֶת הֶחָמֵץ לְאוֹר הַנֵּר. כָּל מָקוֹם שֶׁאֵין מַכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ, אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה. וּבַמֶּה אֲמָרוּ ״שְׁתֵּי שׁוּרוֹת בַּמַּרְתֵּף״ — מָקוֹם שֶׁמַּכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שׁוּרוֹת עַל פְּנֵי כָּל הַמַּרְתֵּף, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שׁוּרוֹת הַחִיצוֹנוֹת שֶׁהֵן הָעֶלְיוֹנוֹת.

גְּמָ׳ מַאי ״אוֹר״? רַב הוּנָא אָמַר: נַגְהֵי, וְרַב יְהוּדָה אָמַר: לֵילֵי. קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּמַאן דְּאָמַר נַגְהֵי — נַגְהֵי מַמָּשׁ, וּמַאן דְּאָמַר לֵילֵי — לֵילֵי מַמָּשׁ.

מֵיתִיבִי: ״הַבֹּקֶר אוֹר וְהָאֲנָשִׁים שָׂלְחוּ״ — אַלְמָא ״אוֹר״ יְמָמָא הוּא! מִי כְּתִיב ״הָאוֹר בֹּקֶר״? ״הַבֹּקֶר אוֹר״ כְּתִיב, כְּמַאן דְּאָמַר: צַפְרָא נְהַר, וְכִדְרַב יְהוּדָה אָמַר רַב. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: לְעוֹלָם יִכְנֵס אָדָם בְּכִי טוֹב, וְיֵצֵא בְּכִי טוֹב.

מֵיתִיבִי: ״וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח שֶׁמֶשׁ״ — אַלְמָא ״אוֹר״ יְמָמָא הוּא! מִי כְּתִיב ״אוֹר בֹּקֶר״? ״וּכְאוֹר בֹּקֶר״ כְּתִיב, וְהָכִי קָאָמַר: וּכְאוֹר בֹּקֶר בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּעֵין זְרִיחַת שֶׁמֶשׁ לַצַּדִּיקִים לָעוֹלָם הַבָּא.

מֵיתִיבִי: ״וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם״ — אַלְמָא ״אוֹר״ יְמָמָא הוּא! הָכִי קָאָמַר: לַמֵּאִיר וּבָא קְרָאוֹ יוֹם. אֶלָּא מֵעַתָּה, ״וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה״ — לַמַּחְשִׁיךְ וּבָא קְרָא לַיְלָה?! וְהָא קַיְימָא לַן דְּעַד צֵאת הַכּוֹכָבִים יְמָמָא הוּא!

אֶלָּא, הָכִי קָאָמַר: קְרִייֵהּ רַחֲמָנָא לִנְהוֹרָא וּפַקְדֵיהּ אַמַּצְוָתָא דִּימָמָא, וְקְרִייֵהּ רַחֲמָנָא לַחֲשׁוֹכָא וּפַקְדֵיהּ אַמַּצְוָתָא דְּלֵילְיָא.

מֵיתִיבִי: ״הַלְלוּהוּ כָּל כּוֹכְבֵי אוֹר״ — אַלְמָא ״אוֹר״ אוּרְתָּא הוּא. הָכִי קָאָמַר: הַלְלוּהוּ כָּל כּוֹכָבִים הַמְאִירִים. אֶלָּא מֵעַתָּה, כּוֹכָבִים הַמְאִירִים הוּא דְּבָעוּ שַׁבּוּחֵי, שֶׁאֵינָן מְאִירִין לָא בָּעוּ שַׁבּוּחֵי?! וְהָא כְּתִיב: ״הַלְלוּהוּ כָּל צְבָאָיו״!

אֶלָּא הָא קָא מַשְׁמַע לַן — דְּאוֹר דְּכוֹכָבִים נְמֵי אוֹר הוּא. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְנוֹדֵר מִן הָאוֹר. (דְּתָנַן:) הַנּוֹדֵר מִן הָאוֹר — אָסוּר בְּאוֹרָן שֶׁל כּוֹכָבִים.

מֵיתִיבִי: ״לָאוֹר יָקוּם רוֹצֵחַ יִקְטֹל עָנִי וְאֶבְיוֹן וּבַלַּיְלָה יְהִי כַגַּנָּב״,

דף ב:

הָא מִדְּקָאָמַר ״וּבַלַּיְלָה יְהִי כַגַּנָּב״ — אַלְמָא ״אוֹר״ יְמָמָא הוּא! הָתָם הָכִי קָאָמַר: אִי פְּשִׁיטָא לָךְ מִילְּתָא כְּנָהוֹרָא דְּאַנְפָּשׁוֹת קָאֵתֵי — רוֹצֵחַ הוּא, וְנִיתֵּן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ. וְאִי מְסַפְּקָא לָךְ מִילְּתָא כְּלֵילְיָא — יְהִי בְּעֵינֶיךָ כְּגַנָּב, וְלֹא נִיתֵּן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ.

מֵיתִיבִי: ״יֶחְשְׁכוּ כּוֹכְבֵי נִשְׁפּוֹ יְקַו לְאוֹר וְאֵין וְאַל יִרְאֶה בְּעַפְעַפֵּי שָׁחַר״, מִדְּקָאָמַר ״יְקַו לְאוֹר וְאֵין״ אַלְמָא ״אוֹר״ יְמָמָא הוּא! הָתָם מֵילְטָ הוּא דְּקָא לָיֵיט לֵיהּ אִיּוֹב לְמַזָּלֵיהּ, אָמַר: יְהֵא רַעֲוָא דְּלִיצְפֵּיהּ הָךְ גַּבְרָא לִנְהוֹרָא, וְלָא לִישְׁכְּחֵיהּ.

מֵיתִיבִי: ״וְאוֹמַר אַךְ חֹשֶׁךְ יְשׁוּפֵנִי וְלַיְלָה אוֹר בַּעֲדֵנִי״, אַלְמָא ״אוֹר״ יְמָמָא הוּא! הָתָם, הָכִי קָאָמַר דָּוִד: אֲנִי אָמַרְתִּי אַךְ חֹשֶׁךְ יְשׁוּפֵנִי לָעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא דּוֹמֶה לְיוֹם, עַכְשָׁיו, הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא דּוֹמֶה לְלַיְלָה — אוֹר בַּעֲדֵנִי.

מֵיתִיבִי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בּוֹדְקִין אוֹר (לְאַרְבָּעָה) עָשָׂר וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית וּבְשַׁעַת הַבִּיעוּר. מִדְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בּוֹדְקִין אוֹר אַרְבָּעָה עָשָׂר וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית, אַלְמָא ״אוֹר״ אוּרְתָּא הוּא. שְׁמַע מִינַּהּ.

מֵיתִיבִי: מֵאֵימָתַי אַרְבָּעָה עָשָׂר אָסוּר בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מִשְּׁעַת הָאוֹר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִשְּׁעַת הָנֵץ הַחַמָּה.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לְרַבִּי יְהוּדָה: וְכִי הֵיכָן מָצִינוּ יוֹם שֶׁמִּקְצָתוֹ אָסוּר בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה וּמִקְצָתוֹ מוּתָּר בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה? אָמַר לֵיהּ: הוּא עַצְמוֹ יוֹכִיחַ, שֶׁמִּקְצָתוֹ מוּתָּר בַּאֲכִילַת חָמֵץ וּמִקְצָתוֹ אָסוּר בַּאֲכִילַת חָמֵץ.

מִדְּקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִשְּׁעַת הָנֵץ הַחַמָּה, אַלְמָא ״אוֹר״ דְּקָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב — אוּרְתָּא הוּא! לָא, מַאי ״אוֹר״ — עַמּוּד הַשַּׁחַר.

אִי הָכִי, דְּקָאָמַר לֵיהּ: הֵיכָן מָצִינוּ יוֹם שֶׁמִּקְצָתוֹ מוּתָּר בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה וּמִקְצָתוֹ אָסוּר בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה, נֵימָא אֵיהוּ לְנַפְּשֵׁיהּ: הָא אִיכָּא לַיְלָה, דְּקָא שָׁרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב!

הָכִי קָאָמַר: בִּשְׁלָמָא לְדִידִי, אַשְׁכַּחְנָא דְּקָא פָּלְגִי רַבָּנַן בֵּין יְמָמָא לְלֵילְיָא. (דִּתְנַן) גַּבֵּי תַּעֲנִית צִבּוּר: עַד מָתַי אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה — עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד קְרוֹת הַגֶּבֶר. אֶלָּא לְדִידָךְ, הֵיכָא אַשְׁכַּחְנָא יְמָמָא גּוּפֵיהּ דְּפָלְגִי בֵּיהּ רַבָּנַן!

אָמַר לֵיהּ: הוּא עַצְמוֹ יוֹכִיחַ, שֶׁמִּקְצָתוֹ מוּתָּר בַּאֲכִילַת חָמֵץ וּמִקְצָתוֹ אָסוּר בַּאֲכִילַת חָמֵץ.

שַׁפִּיר קָאָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? הָכִי קָאָמַר לֵיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֲמִינָא לָךְ אֲנָא מִלְּאכָה דְּרַבָּנַן וְאַתְּ אָמְרַתְּ לִי חָמֵץ דְּאוֹרַיְיתָא?! דְּעַד הָכָא אֲסַר רַחֲמָנָא, וְעַד הָכָא שְׁרָא רַחֲמָנָא.

וְאִידַּךְ? שָׁעוֹת דְּרַבָּנַן.

וְאִידַּךְ? הָרַחֲקָה הוּא דַּעֲבוּד רַבָּנַן לְדְאוֹרַיְיתָא.

מֵיתִיבִי: אֵין מַשִּׂיאִין מַשּׂוֹאוֹת אֶלָּא עַל הַחֹדֶשׁ שֶׁנִּרְאָה בִּזְמַנּוֹ, לְקַדְּשׁוֹ. וְאֵימָתַי מַשִּׂיאִין מַשּׂוֹאוֹת — לְאוֹר עִבּוּרוֹ. אַלְמָא ״אוֹר״ אוּרְתָּא הוּא! שְׁמַע מִינַּהּ.

מֵיתִיבִי: הָיָה עוֹמֵד כָּל הַלַּיְלָה וּמַקְרִיב עַל הַמִּזְבֵּחַ, לָאוֹרָה טָעוּן קִידּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, דִּבְרֵי רַבִּי. "אוֹרָה" שָׁאנֵי.
מֵיתִיבִי מָר זוּטְרָא:

דף ג.

הַמַּפֶּלֶת אוֹר לִשְׁמוֹנִים וְאֶחָד, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין מִקָּרְבָּן, וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִים.
אָמְרוּ (לָהֶן) בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: מַאי שְׁנָא אוֹר שְׁמוֹנִים וְאֶחָד מִיּוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד? אִם שִׁיּוּה לוֹ לְטוּמְאָה — לֹא יִשְׁוֶה לוֹ לְקָרְבָּן? מִדְּקָאָמַר בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: מַאי שְׁנָא אוֹר שְׁמוֹנִים וְאֶחָד מִיּוֹם שְׁמוֹנִים וְאֶחָד, שְׁמַע מִינַּהּ "אוֹר" אוּרְתָּא הוּא! שְׁמַע מִינַּהּ.
מֵיתִיבִי: יָכוֹל יְהֵא נֶאֱכָל אוֹר לַשְּׁלִישִׁי, וְדִין הוּא: זְבָחִים נֶאֱכָלִים לְיוֹם אֶחָד, וּשְׁלָמִים נֶאֱכָלִים לִשְׁנֵי יָמִים. מָה לְהַלָּן — לַיְלָה אַחַר הַיּוֹם, אַף כָּאן — לַיְלָה אַחַר הַיּוֹם!
תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּיוֹם זִבְחֻכֶם יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר עַד יוֹם" — בְּעוֹד יוֹם הוּא נֶאֱכָל, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל לְאוֹר שְׁלִישִׁי.
יָכוֹל יִשָּׂרֵף מִיָּד, וְדִין הוּא: זְבָחִים נֶאֱכָלִין לְיוֹם וְלַיְלָה אֶחָד, וּשְׁלָמִים נֶאֱכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, מָה לְהַלָּן — תֵּיכֶף לַאֲכִילָה שְׂרֵיפָה, אַף כָּאן — תֵּיכֶף לַאֲכִילָה שְׂרֵיפָה.
תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהַנּוֹתָר מִבְּשַׂר הַזֶּבַח בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף" — בַּיּוֹם אַתָּה (שׂוֹרֵף), וְאִי אַתָּה שׂוֹרְפוֹ בַּלַּיְלָה. מִדְּקָאָמַר "יְהֵא נֶאֱכָל אוֹר לַשְּׁלִישִׁי" — אַלְמָא "אוֹר" אוּרְתָּא הוּא! שְׁמַע מִינַּהּ.
תָּא שְׁמַע: אוֹר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים, מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע וּמִתְוַדֶּה. שַׁחֲרִית, מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע וּמִתְוַדֶּה. בְּמוּסָף, מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע וּמִתְוַדֶּה. בְּמִנְחָה, מִתְפַּלֵּל שֶׁבַע וּמִתְוַדֶּה. בְּעַרְבִית, מִתְפַּלֵּל מֵעֵין שְׁמוֹנָה עָשָׂר. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם אֲבוֹתָיו: מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנָה עָשָׂר שְׁלֵימוֹת, מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר הַבְדָּלָה בְּחוֹנֵן הַדַּעַת. אַלְמָא "אוֹר" אוּרְתָּא הוּא! שְׁמַע מִינַּהּ.
תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי דְּבֵי שְׁמוּאֵל: לֵילֵי אַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹדְקִין אֶת הֶחָמֵץ לְאוֹר הַנֵּר. אַלְמָא "אוֹר" אוּרְתָּא הוּא.
אֶלָּא: בֵּין רַב הוּנָא וּבֵין רַב יְהוּדָה דְּכוּלֵי עָלְמָא "אוֹר" אוּרְתָּא הוּא, וְלָא פְּלִיגִי, מָר כִּי אַתְרֵיהּ וּמָר כִּי אַתְרֵיהּ. בְּאַתְרֵיהּ דְּרַב הוּנָא קְרוּ "נַגְהֵי", וּבְאַתְרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה קְרוּ "לֵילֵי".
וְתַנָּא דִּידַן מַאי טַעְמָא לָא קָתָנֵי "לֵילֵי"? לִישָׁנָא מְעַלְּיָא הוּא דְּנָקֵט. וְכִדְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לְעוֹלָם אַל יוֹצִיא אָדָם דָּבָר מְגוּנֶּה מִפִּיו, שֶׁהֲרֵי עִקֵּם הַכָּתוּב שְׁמוֹנָה אוֹתִיּוֹת, וְלֹא הוֹצִיא דָּבָר מְגוּנֶּה מִפִּיו. שֶׁנֶּאֱמַר: "מִן הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֵינֶנָּה טְהֹרָה".

רַב פָּפָּא אָמַר: תֵּשַׁע, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר מִקְרֵה לָיְלָה״. רָבִינָא אָמַר: עֶשֶׂר, וְיוּ דְּ״טָהוֹר״. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי אָמַר מִקְרֶה הוּא בִּלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי לֹא טָהוֹר״.

תַּנְיָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: לְעוֹלָם יְסַפֵּר אָדָם בְּלָשׁוֹן נְקִיָּה, שֶׁהֲרֵי בַּזָּב קְרָאוֹ ״מֶרְכָּב״, וּבָאִשָּׁה קְרָאוֹ ״מוֹשָׁב״. וְאוֹמֵר: ״וְתִבְחַר לְשׁוֹן עֲרוּמִים״. וְאוֹמֵר: ״וַדַּעַת שְׂפָתַי בָּרוּר מִלֵּלוּ״.

מַאי ״וְאוֹמֵר״? וְכִי תֵּימָא: הָנֵי מִילֵּי בִּדְאוֹרָיְיתָא, אֲבָל בִּדְרַבָּנַן לָא — תָּא שְׁמַע: וְאוֹמֵר ״וְתִבְחַר לְשׁוֹן עֲרוּמִים״. וְכִי תֵּימָא: הָנֵי מִילֵּי בִּדְרַבָּנַן, אֲבָל בְּמִילֵּי דְּעָלְמָא לָא — וְאוֹמֵר ״וַדַּעַת שְׂפָתַי בָּרוּר מִלֵּלוּ״.

וּבָאִשָּׁה לָא כְּתִיב בָּהּ ״מֶרְכָּב״?! וְהָכְתִיב: ״וַתָּקָם רִבְקָה וְנַעֲרֹתֶיהָ וַתִּרְכַּבְנָה עַל הַגְּמַלִּים״! הָתָם, מִשּׁוּם בִּיעָתוּתָא דִּגְמַלִּים — אוֹרְחָא הִיא. וְהָכְתִיב: ״וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו וַיַּרְכִּיבֵם עַל הַחֲמֹר״! הָתָם,

דף ג:

מִשּׁוּם בָּנָיו — אוֹרְחָא הוּא.

וְהָכְתִיב: ״וְהִיא רֹכֶבֶת עַל הַחֲמוֹר״! הָתָם, מִשּׁוּם בִּיעָתוּתָא דְּלֵילְיָא — אוֹרְחָא הוּא. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: מִשּׁוּם בִּיעָתוּתָא דְּלֵילְיָא — לֵיכָּא, מִשּׁוּם בִּיעָתוּתָא דְּדָוִד — אִיכָּא. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בִּיעָתוּתָא דְּדָוִד — נָמֵי לֵיכָּא, מִשּׁוּם בִּיעָתוּתָא דְּהַר — אִיכָּא.

וּבְאוֹרָיְיתָא מִי לָא כְּתִיב ״טָמֵא״? אֶלָּא: כֹּל הֵיכָא דְּכִי הֲדָדֵי נִינְהוּ — מִשְׁתַּעֵי בְּלָשׁוֹן נְקִיָּה, כֹּל הֵיכָא דִּנְפִישִׁין מִילֵּי — מִשְׁתַּעֵי בְּלָשׁוֹן קְצָרָה. כִּדְאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, וְאָמְרִי לַהּ, אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: לְעוֹלָם יִשְׁנֶה אָדָם לְתַלְמִידוֹ דֶּרֶךְ קְצָרָה.

וְכָל הֵיכָא דְּכִי הֲדָדֵי נִינְהוּ מִשְׁתַּעֵי בִּלְשׁוֹן כָּבוֹד? וְהָא ״רוֹכֶבֶת״ וְ״יוֹשֶׁבֶת״ דְּכִי הֲדָדֵי נִינְהוּ, וְקָאָמַר ״רוֹכֶבֶת״! ״רֹכֶבֶת״ כְּתִיב.

הָנְהוּ תְּרֵי תַּלְמִידֵי דַּהֲווֹ יָתְבִי קַמֵּיהּ דְּרַב. חַד אָמַר: שַׁוִּיתִינַן הַאי שְׁמַעְתָּא כְּדָבָר אַחֵר מְסַנְקָן, וְחַד אָמַר: שַׁוִּיתִינַן הַאי שְׁמַעְתָּא כִּגְדִי מְסַנְקָן, וְלָא אִישְׁתַּעֵי רַב בַּהֲדֵי דְּהַאיְךָ.

הָנְהוּ תְּרֵי תַּלְמִידֵי דַּהֲווֹ יָתְבִי קַמֵּיהּ דְּהִלֵּל, וְחַד מִינַּייהוּ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. וְאָמְרִי לַהּ, קַמֵּיהּ דְּרַבִּי, וְחַד מִינַּייהוּ רַבִּי יוֹחָנָן. חַד אָמַר: מִפְּנֵי מָה בּוֹצְרִין בְּטָהֳרָה וְאֵין מוֹסְקִין בְּטָהֳרָה? וְחַד אָמַר: מִפְּנֵי מָה בּוֹצְרִין בְּטָהֳרָה וּמוֹסְקִין בְּטוּמְאָה? אָמַר: מוּבְטָח אֲנִי בָּזֶה שֶׁמּוֹרָה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל. וְלֹא הָיָה יָמִים מוּעָטִים עַד שֶׁהוֹרָה הוֹרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל.

הָנְהוּ תְּלָתָא כָּהֲנֵי. חַד אָמַר לְהוּ: הִגִּיעַנִי כְּפוֹל, וְחַד אָמַר: הִגִּיעַנִי כְּזַיִת, וְחַד אָמַר: הִגִּיעַנִי כִּזְנַב הַלְּטָאָה. בָּדְקוּ אַחֲרָיו, וּמָצְאוּ בּוֹ שֶׁמֶץ פְּסוּל.

וְהָא (תַּנְיָא): אֵין בּוֹדְקִין מִן הַמִּזְבֵּחַ וּלְמַעְלָה!

לָא תֵּימָא ״שָׁמֵץ פָּסוּל״, אֶלָּא אֵימָא ״שַׁחַץ פָּסוּל״. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: שָׁאנֵי הָתָם, דְּאִיהוּ דְּאַרַע נַפְשֵׁיהּ.

הָהוּא אַרְמָאָה דַּהֲוָה סָלֵיק וְאָכֵיל פְּסָחִים בִּירוּשָׁלַיִם. אֲמַר: כְּתִיב ״כָּל בֶּן נֵכָר לֹא יֹאכַל בּוֹ״, ״כָּל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ״, וַאֲנָא הָא קָאָכֵילְנָא מִשּׁוּפְרֵי שׁוּפְרֵי.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: מִי קָא סָפוּ לָךְ מֵאַלְיָה? אֲמַר לֵיהּ: לָא. כִּי סָלְקֵתְּ לְהָתָם אֵימָא לְהוּ: סְפוֹ לִי מֵאַלְיָה. כִּי סְלֵיק, אֲמַר לְהוּ: מֵאַלְיָה סְפוֹ לִי! אֲמַרוּ לֵיהּ: אַלְיָה לְגַבּוֹהַּ סָלְקָא.

אֲמַרוּ לֵיהּ: מַאן אֲמַר לָךְ הָכִי? אֲמַר לְהוּ: רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא. אֲמַרוּ: מַאי הַאי דְּקָמַן? בְּדַקוּ בְּתָרֵיהּ, וְאַשְׁכְּחוּהוּ דְּאַרְמָאָה הוּא וְקַטְלוּהוּ. שְׁלַחוּ לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: שְׁלֹם לָךְ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא! דְּאַתְּ בִּנְצִיבִין וּמְצוּדָתְךָ פְּרוּסָה בִּירוּשָׁלַיִם.

רַב כָּהֲנָא חָלַשׁ. שַׁדְּרוּהוּ רַבָּנָן לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן דְּרוֹמָא אִידִי, אֲמַרוּ לֵיהּ: זִיל בְּדוֹק מַאי דִּינֵיהּ. אֲתָא, אַשְׁכְּחֵיהּ דְּנָח נַפְשֵׁיהּ. קָרְעֵיהּ לְלִבּוּשֵׁיהּ, וְאַהְדְּרֵיהּ לְקָרְעֵיהּ לַאֲחוֹרֵיהּ, וּבָכֵי וְאָתֵי. אֲמַרוּ לֵיהּ: נָח נַפְשֵׁיהּ? אֲמַר לְהוּ: אֲנָא לָא קָאֲמִינָא. ״וּמוֹצִיא דִּבָּה הוּא כְּסִיל״.

יוֹחָנָן חָקוֹקָאָה נְפַק לְקָרְיָיתָא. כִּי אֲתָא, אֲמַרוּ לֵיהּ: חִיטִּין נַעֲשׂוּ יָפוֹת? אָמַר לָהֶם: שְׂעוֹרִים נַעֲשׂוּ יָפוֹת. אֲמַרוּ לֵיהּ: צֵא וּבַשֵּׂר לַסּוּסִים וְלַחֲמוֹרִים, דִּכְתִיב: ״הַשְּׂעֹרִים וְהַתֶּבֶן לַסּוּסִים וְלָרֶכֶשׁ״. מַאי הֲוֵי לֵיהּ לְמֵימַר? אֶשְׁתַּקַד נַעֲשׂוּ חִיטִּין יָפוֹת. אִי נָמֵי: עֲדַשִּׁים נַעֲשׂוּ יָפוֹת.

דף ד.

רַב, בַּר אֲחוּהּ דְּרַבִּי חִיָּיא וּבַר אֲחָתֵיהּ. כִּי סְלֵיק לְהָתָם, אֲמַר לֵיהּ: אַיְיבוּ קַיְימִים? אֲמַר לֵיהּ: אִימָא קַיְימֶת?! אֲמַר לֵיהּ: אִימָא קַיְימֶת? אֲמַר לֵיהּ: אַיְיבוּ קַיְימִים?!

אֲמַר לֵיהּ לְשַׁמָּעֵיהּ: חֲלוֹץ לִי מִנְעָלַי וְהוֹלִיךְ כֵּלַי אַחֲרַי לְבֵית הַמֶּרְחָץ. שְׁמַע מִינַּהּ תְּלַת. שְׁמַע מִינַּהּ: אָבֵל אָסוּר בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל. וּשְׁמַע מִינַּהּ: שְׁמוּעָה רְחוֹקָה אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא יוֹם אֶחָד. וּשְׁמַע מִינַּהּ: מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ.

הַהוּא דְּאָמַר: דּוּנוּ דִּינִי. אָמְרִי: שְׁמַע מִינַּהּ מִדֵּן קָאָתֵי, דִּכְתִיב: ״דָּן יָדִין עַמּוֹ כְּאַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל״.

הָהוּא דַּהֲוָה קָא אָזֵיל וְאָמַר: אַכֵּיף יַמָּא אְסֵיסְנִי בִּירָאתָא. בְּדַקוּ וְאַשְׁכְּחוּהוּ דְּמִזְבּוּלוֹן קָאָתֵי, דִּכְתִיב: ״זְבוּלֻן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן״.

וְהַשְׁתָּא דְּקָיְימָא לַן דִּלְכוּלֵּי עָלְמָא ״אוֹר״ אוּרְתָּא הוּא, מִכְּדֵי בֵּין לְרַבִּי יְהוּדָה וּבֵין לְרַבִּי מֵאִיר — חֲמֵץ אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה, וְנִבְדּוֹק בְּשֵׁשִׁית.

וְכִי תֵּימָא זְרִיזִין מַקְדִּימִין לְמִצְוֹת, נִבְדּוֹק מִצַּפְרָא. דִּכְתִיב: ״וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ״, וְתַנְיָא: כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ כָּשֵׁר לְמִילָה, אֶלָּא שֶׁזְּרִיזִין מַקְדִּימִים לְמִצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר״.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: בְּשָׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם מְצוּיִין בְּבָתֵּיהֶם, וְאוֹר הַנֵּר יָפֶה לִבְדִיקָה. אָמַר אַבָּיֵי: הֵילְכָךְ, הַאי צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן לָא לִפְתַח בְּעִידָּנַיְיהוּ בְּאוּרְתָּא דִּתְלִיסַר דְּנָגְהֵי אַרְבֵּסַר — דִּלְמָא מָשְׁכָא לֵיהּ שְׁמַעְתֵּיהּ, וְאָתֵי לְאִימְנוֹעֵי מִמִּצְוָה.

בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, עַל מִי לִבְדּוֹק? עַל הַמַּשְׁכִּיר לִבְדּוֹק — דַּחֲמִירָא דִּידֵיהּ הוּא, אוֹ דִלְמָא עַל הַשּׁוֹכֵר לִבְדּוֹק — דְּאִיסּוּרָא בִּרְשׁוּתֵיהּ קָאֵי? תָּא שְׁמַע: הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ — עַל הַשּׁוֹכֵר לַעֲשׂוֹת לוֹ מְזוּזָה!

הָתָם, הָא אָמַר רַב מְשַׁרְשִׁיָא: מְזוּזָה חוֹבַת הַדָּר הִיא. הָכָא, מַאי? אֲמַר לְהוּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, תְּנֵינָא: הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ, אִם עַד שֶׁלֹּא מָסַר לוֹ מַפְתְּחוֹת חַל אַרְבָּעָה עָשָׂר — עַל הַמַּשְׁכִּיר לִבְדּוֹק, וְאִם מִשֶּׁמָּסַר לוֹ מַפְתְּחוֹת חַל אַרְבָּעָה עָשָׂר — עַל הַשּׁוֹכֵר לִבְדּוֹק.

בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, חֲזָקָתוֹ בָּדוּק אוֹ אֵין חֲזָקָתוֹ בָּדוּק? לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לִישַׁיְּילֵיהּ! דְּלֵיתֵיהּ לְהַאי דִּלְשַׁיּוֹלֵיהּ. לְאַטְרוֹחֵי לְהַאי, מַאי?

אֲמַר לְהוּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, תְּנֵיתוּהָ: הַכֹּל נֶאֱמָנִים עַל בִּיעוּר חָמֵץ, אֲפִילּוּ נָשִׁים אֲפִילּוּ עֲבָדִים אֲפִילּוּ קְטַנִּים. מַאי טַעְמָא מְהֵימְנֵי,

דף ד:

לָאו מִשּׁוּם דְּחֶזְקָתוֹ בָּדוּק, דְּקָסָבַר: הַכֹּל חֲבֵרִים הֵם אֵצֶל בְּדִיקַת חָמֵץ. דְּתַנְיָא: חָבֵר שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ מְגוּרָה מְלֵיאָה פֵּירוֹת, אֲפִילּוּ הֵן בְּנֵי יוֹמָן — הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת מְתוּקָנִים.

וּמִמַּאי? דִּילְמָא שָׁאנֵי הָכָא, מִשּׁוּם דְּקָאָמְרִי הָנֵי. אַטּוּ אֲמִירָה דְּהָנֵי מִידֵּי מְשָׁשָׁא אִית בֵּיהּ? אֶלָּא מַאי — דְּחֶזְקָתוֹ בָּדוּק? הַאי ״הַכֹּל נֶאֱמָנִים״, ״כָּל הַבָּתִּים בְּחֶזְקַת בְּדוּקִין בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר״ מִיבָּעֵי לֵיהּ!

אֶלָּא מַאי — מִשּׁוּם אֲמִירָה דְּהָנֵי, הָא לָא אָמְרִי הָנֵי — לָא? תִּפְשׁוֹט מִינֵּיהּ דְּאֵין חֶזְקָתוֹ בָּדוּק.

לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ חֶזְקָתוֹ בָּדוּק, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — דְּמוּחְזָק לַן דְּלָא בְּדַק, וְקָאָמְרִי הָנֵי: בַּדְקִינַיְיהוּ. מַהוּ דְּתֵימָא: לָא לְהֵימְנִינְהוּ רַבָּנַן, קָא מַשְׁמַע לַן: כֵּיוָן דִּבְדִיקַת חָמֵץ מִדְּרַבָּנַן הוּא, דְּמַדְאוֹרַיְיתָא בְּבִיטּוּל בָּעָלְמָא סַגִּי לֵיהּ — הֵימְנוּהוּ רַבָּנַן בְּדְרַבָּנַן.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ בְּחֶזְקַת בָּדוּק, וּמְצָאוֹ שֶׁאֵינוֹ בָּדוּק, מַהוּ? מִי הָוֵי כְּמִקַּח טָעוּת, אוֹ לָא?

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר אַבָּיֵי: לָא מִיבַּעְיָא בְּאַתְרָא דְּלָא יָהֲבִי אַגְרָא וּבְדַקוּ — דְּנִיחָא לֵיהּ לְאִינִישׁ לְקַיּוֹמֵי מִצְוָה בְּגוּפֵיהּ. אֶלָּא אֲפִילּוּ בְּאַתְרָא דְּיָהֲבִי אַגְרָא וּבְדַקוּ — דְּנִיחָא לֵיהּ לְאִינִישׁ לְקַיּוֹמֵי מִצְוָה בְּמָמוֹנֵיהּ.

תְּנַן הָתָם, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אוֹכְלִין כָּל חֲמֵשׁ, וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אוֹכְלִין כָּל אַרְבַּע, וְתוֹלִין כָּל חֲמֵשׁ, וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ. דְּכוּלֵי עָלְמָא מִיהָא חֲמֵץ מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה אָסוּר, מְנָלַן?

אָמַר אַבָּיֵי: תֵּרֵי קְרָאֵי כְּתִיבִי, כְּתִיב: "שִׁבְעַת יָמִים שְׂאוֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם", וּכְתִיב: "אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאוֹר מִבְּתֵּיכֶם". הָא כֵּיצַד? לְרַבּוֹת אַרְבָּעָה עָשָׂר לְבִיעוּר.

וְאֵימָא לְרַבּוֹת לֵילֵי חֲמִשָּׁה עָשָׂר לְבִיעוּר, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא: "יָמִים" כְּתִיב, יָמִים — אִין, לֵילוֹת — לָא, קָא מַשְׁמַע לַן אֲפִילּוּ לֵילוֹת! הָהוּא לָא אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ,

דף ה.

דְּהָא אִיתַּקּשׁ הַשְׁבָּתַת שְׂאוֹר לַאֲכִילַת חָמֵץ, וַאֲכִילַת חָמֵץ לַאֲכִילַת מַצָּה.

הַשְׁבָּתַת שְׂאוֹר לַאֲכִילַת חָמֵץ, דִּכְתִיב: "שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה".

וַאֲכִילַת חָמֵץ לַאֲכִילַת מַצָּה, דִּכְתִיב: "כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מַצּוֹת (וְגוֹ')", וּכְתִיב בֵּיהּ בְּמַצָּה: "בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצּוֹת".

וְאֵימָא לְרַבּוֹת לֵיל אַרְבָּעָה עָשָׂר לְבִיעוּר? "בַּיּוֹם" כְּתִיב.

וְאֵימָא מִצַּפְרָא! "אַךְ" חִלֵּק.

דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל תָּנָא: מְצִינוּ אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁנִּקְרָא רִאשׁוֹן, שֶׁנֶּאֱמַר: "בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ". רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: רִאשׁוֹן — דְּמֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע, דְּאָמַר קְרָא: "הָרִאשׁוֹן אָדָם תִּוָּלֵד".

אֶלָּא מֵעַתָּה, "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן", הָכִי נָמֵי רִאשׁוֹן דְּמֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע?

שָׁאנֵי הָתָם, דִּכְתִיב: "וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים", מָה "שִׁבְעֵי" — שְׁבִיעֵי לֶחָג, אַף "רִאשׁוֹן" — רִאשׁוֹן לֶחָג.

הָכָא נָמֵי כְּתִיב: "אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ"! אִם כֵּן, נִכְתּוֹב קְרָא "רִאשׁוֹן", "הָרִאשׁוֹן" לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ לִכְדַאֲמַרַן.

אִי הָכִי הָתָם נָמֵי, "הָרִאשׁוֹן" לָמָּה לִי? וְתוּ, הָתָם דִּכְתִיב: "בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שַׁבָּתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן", אֵימַר "רִאשׁוֹן" דְּמֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע? שָׁאנֵי הָתָם דְּאָמַר קְרָא: "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן", מָה "שְׁמִינִי" — שְׁמִינִי דְּחַג, אַף "רִאשׁוֹן" — רִאשׁוֹן דְּחַג.

"הָרִאשׁוֹן" לָמָּה לִי? לְמַעוֹטֵי חוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. חוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד מֵ"רִאשׁוֹן" וּ"שְׁמִינִי" נִפְקָא!

אִיצְטְרִיךְ: סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, הוֹאִיל דִּכְתַב רַחֲמָנָא: "וּבְיוֹם הַשִּׁמְינִי", וְיוֹ מוֹסִיף עַל עִנְיָן רִאשׁוֹן, דַּאֲפִילּוּ בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְלָא לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא לָא וָיו וְלָא הֵא?! וְתוּ, הָתָם דִּכְתִיב: "בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם" — רִאשׁוֹן דְּמֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע?!

אֶלָּא, הָנֵי שִׁלְשָׁה "רִאשׁוֹן" מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתָנֵי דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. דְּתָנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: בְּשָׁכַר שְׁלשָׁה "רִאשׁוֹן", זָכוּ לִשְׁלשָׁה "רִאשׁוֹן": לְהַכְרִית זַרְעוֹ שֶׁל עֵשָׂו, לִבְנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וּלְשִׁמּוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ.

לְהַכְרִית זַרְעוֹ שֶׁל עֵשָׂו, דִּכְתִיב: "וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַדְמוֹנִי כֻּלּוֹ כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר". וּלְבִנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, דִּכְתִיב: "כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ". וְלִשְׁמּוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, דִּכְתִיב: "רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם".

רָבָא אָמַר, מֵהָכָא: "לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי" — לֹא תִּשְׁחַט הַפֶּסַח וַעֲדַיִן חָמֵץ קַיָּים.

וְאִיתְּמָא: כָּל חַד וְחַד כִּי שָׁחֵיט! זְמַן שְׁחִיטָה אָמַר רַחֲמָנָא.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: "אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם" — מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּיוֹם טוֹב עַצְמוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי" — לֹא תִּשְׁחַט אֶת הַפֶּסַח וַעֲדַיִן חָמֵץ קַיָּים, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם", וּכְתִיב: "כָּל מְלָאכָה לֹא (תַעֲשׂוּ)", וּמָצִינוּ לַהַבְעָרָה שֶׁהִיא אַב מְלָאכָה.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם" — מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּיוֹם טוֹב — תַּלְמוּד לוֹמַר "אַךְ", חִלֵּק. וְאִי בְּיוֹם טוֹב עַצְמוֹ, מִי שְׁרֵי? הָא אִיתַּקַּשׁ הַשְׁבָּתַת שְׂאוֹר לַאֲכִילַת חָמֵץ, וַאֲכִילַת חָמֵץ לַאֲכִילַת מַצָּה! אָמַר רָבָא:

דף ה:

שְׁמַע מִינַּהּ מְדַּרַבִּי עֲקִיבָא תְּלַת. שְׁמַע מִינַּהּ: אֵין בִּיעוּר חָמֵץ אֶלָּא שְׂרֵיפָה, וּשְׁמַע מִינַּהּ: הַבְעָרָה לְחַלֵּק יָצְאת, וּשְׁמַע מִינַּהּ: לָא אָמְרִינַן הוֹאִיל וְהוּתְּרָה הַבְעָרָה לְצוֹרְךָ — הוּתְּרָה נָמֵי שֶׁלֹּא לְצוֹרְךָ.

תְּנוּ רַבָּנַן: "שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם". מַה תַּלְמוּד לוֹמַר? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר: "לֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ] בְּכָל גְּבֻלֶךָ"!

לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר" — שְׁלָךְ אִי אַתָּה רוֹאֶה, אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אֲחֵרִים וְשֶׁל גְּבוֹהַּ. יְכוֹל יַטְמִין וִיקַבֵּל פְּקֻדּוֹנוֹת מִן הַגּוֹי — תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יִמָּצֵא".

אֵין לִי אֶלָּא בְּגוּי שֶׁלֹּא כִּיבַּשְׁתּוֹ, וְאֵין שָׁרוּי עִמְּךָ בֶּחָצֵר. גּוּי שֶׁכִּיבַּשְׁתּוֹ, וְשָׁרוּי עִמְּךָ בֶּחָצֵר מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם".

אֵין לִי אֶלָּא שֶׁבְּבָתֵּיכֶם. בְּבוֹרוֹת בְּשִׂיחִין וּבִמְעָרוֹת מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "בְּכָל גְּבֻלֶךָ".

וַעֲדַיִין אֲנִי אוֹמֵר: בַּבָּתִּים עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא וּבַל יַטְמִין וּבַל יְקַבֵּל פִּקְדוֹנוֹת מִן הַגּוֹי. בַּגְּבוּלִין — שֶׁלְּךָ אִי אַתָּה רוֹאֶה, אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אֲחֵרִים וְשֶׁל גָּבוֹהַּ. מִנַּיִן לִיתֵּן אֶת הָאָמוּר שֶׁל זֶה בָּזֶה וְשֶׁל זֶה בָּזֶה?

תַּלְמוּד לוֹמַר: "שְׂאוֹר" "שְׂאוֹר" לִגְזֵירָה שָׁוָה. נֶאֱמַר שְׂאוֹר בַּבָּתִּים: "שְׂאוֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם", וְנֶאֱמַר שְׂאוֹר בַּגְּבוּלִין: "לֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאוֹר". מָה שְׂאוֹר הָאָמוּר בַּבָּתִּים — עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא וּבַל יַטְמִין וּבַל יְקַבֵּל פִּקְדוֹנוֹת מִן הַגּוֹי, אַף שְׂאוֹר הָאָמוּר בַּגְּבוּלִין — עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא וּבַל יַטְמִין וּבַל יְקַבֵּל פִּקְדוֹנוֹת מִן הַגּוֹי.

וּמָה שְׂאוֹר הָאָמוּר בַּגְּבוּלִין — שֶׁלְּךָ אִי אַתָּה רוֹאֶה, אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אֲחֵרִים וְשֶׁל גָּבוֹהַּ, אַף שְׂאוֹר הָאָמוּר בַּבָּתִּים — שֶׁלְּךָ אִי אַתָּה רוֹאֶה, אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אֲחֵרִים וְשֶׁל גָּבוֹהַּ.

אָמַר מָר: אֵין לִי אֶלָּא בְּגוּי שֶׁלֹּא כִּיבַּשְׁתּוֹ, וְאֵין שָׁרוּי עִמְּךָ בֶּחָצֵר. גּוּי שֶׁכִּיבַּשְׁתּוֹ, וְשָׁרוּי עִמְּךָ בֶּחָצֵר מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יִמָּצֵא".

כְּלַפֵּי לֵייָא! אָמַר אַבָּיֵי: אֵיפוֹךְ.

רָבָא אָמַר: לְעוֹלָם לָא תֵּיפוֹךְ, וְאַרֵישָׁא קָאֵי: שֶׁלְּךָ אִי אַתָּה רוֹאֶה, אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אֲחֵרִים וְשֶׁל גָּבוֹהַּ. אֵין לִי אֶלָּא בְּגוּי שֶׁלֹּא כִּיבַּשְׁתּוֹ, וְאֵין שָׁרוּי עִמְּךָ בֶּחָצֵר. גּוּי שֶׁכִּיבַּשְׁתּוֹ, וְשָׁרוּי עִמְּךָ בֶּחָצֵר, מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יִמָּצֵא".

וְהַאי תַּנָּא מְיהַדַּר אַהֵיתֵּירָא, וְנָסֵיב לֵהּ קְרָא לְאִיסּוּרָא?! מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר "לְךָ" "לְךָ" תְּרֵי זִימְנֵי.

אָמַר מָר: יָכוֹל יַטְמִין וִיקַבֵּל פִּקְדוֹנוֹת מִן הַגּוֹיִם, תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא יִמָּצֵא". הָא אָמְרַתְּ רֵישָׁא: שֶׁלְּךָ אִי אַתָּה רוֹאֶה, אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אֲחֵרִים וְשֶׁל גָּבוֹהַּ!

לָא קַשְׁיָא: הָא — דְּקַבֵּיל עֲלֵיהּ אַחְרָיוּת, הָא — דְּלָא קַבֵּיל עֲלֵיהּ אַחְרָיוּת.

כִּי הָא דְּאָמַר לְהוּ רָבָא לִבְנֵי מָחוֹזָא: בַּעִירוּ חֲמִירָא דִּבְנֵי חֵילָא מִבַּתַּייכוּ. כֵּיוָן דְּאִילּוּ מִיגְנַב וְאִילּוּ מִיתְבִיד בִּרְשׁוּתַּייכוּ קָאֵי וּבָעִיתוּ לְשַׁלּוּמֵי — כְּדֵילְכוֹן דְּמֵי, וְאָסוּר.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן — כְּמָמוֹן דְּמֵי. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לָאו כְּמָמוֹן דְּמֵי, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

שְׁאנֵי הָכָא, דְּאָמַר "לֹא יִמָּצֵא".

אִיכָּא דְּאָמְרִי: הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן — לָאו כְּמָמוֹן דְּמֵי,

דף ו.

הַיְינוּ דְּאִיצְטְרִיךְ ״לֹא יִמָּצֵא״. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר כְּמָמוֹן דָּמֵי — ״לֹא יִמָּצֵא״ לְמָה לִי? אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וְכִי אִיתֵיהּ הָדַר בְּעֵינֵיהּ — לָאו בִּרְשׁוּתֵיהּ קָאֵי, קָמַשְׁמַע לַן.

בָּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרָבָא: בֶּהֱמַת אַרְנוֹנָא חַיֶּיבֶת בִּבְכוֹרָה, אוֹ אֵין חַיֶּיבֶת בִּבְכוֹרָה? כֹּל הֵיכָא דְּמָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ בְּזוּזֵי — לָא קָא מִיבַּעְיָא לַן דְּחַיָּיב.

כִּי קָא מִיבַּעְיָא לַן — הֵיכָא דְּלָא מָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ בְּזוּזֵי, מַאי? אָמַר לְהוּ: פְּטוּרָה. וְהָתַנְיָא: חַיֶּיבֶת! הָתָם דְּמָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ.

אֵיכָא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: בֶּהֱמַת אַרְנוֹנָא פְּטוּרָה מִן הַבְּכוֹרָה, וְאַף עַל גַּב דְּמָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ.

עִיסַּת אַרְנוֹנָא חַיֶּיבֶת בְּחַלָּה, וְאַף עַל גַּב דְּלָא מָצֵי מְסַלֵּק לֵיהּ.

מַאי טַעְמָא: בְּהֵמָה אִית לַהּ קָלָא, עִיסָּה לֵית לַהּ קָלָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: גּוֹי שֶׁנִּכְנַס לְחָצֵירוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבְצִיקוֹ בְּיָדוֹ — אֵין זָקוּק לְבַעֵר. הִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ — זָקוּק לְבַעֵר. יְחֵד לוֹ בַּיִת — אֵין זָקוּק לְבַעֵר, שֶׁנֶּאֱמַר ״לֹא יִמָּצֵא״.

מַאי קָאָמַר? אָמַר רַב פָּפָּא: אַרִישָׁא קָאֵי, וְהָכִי קָאָמַר: הִפְקִידוֹ אֶצְלוֹ — זָקוּק לְבַעֵר, שֶׁנֶּאֱמַר ״לֹא יִמָּצֵא״.

רַב אָשֵׁי אָמַר: לְעוֹלָם אַסֵּיפָא קָאֵי, וְהָכִי קָאָמַר: יְחֵד לוֹ בַּיִת — אֵין זָקוּק לְבַעֵר, שֶׁנֶּאֱמַר ״לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם״, וְהָא לָאו דִּידֵיהּ הוּא, דְּגוֹי כִּי קָא מְעַיֵּיל — לְבֵיתָא דְּנַפְשֵׁיהּ קָא מְעַיֵּיל.

לְמֵימְרָא דִּשְׁכִירוּת קָנְיָא?! וְהָתְנַן: אַף בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַשְׁכִּיר — לֹא לְבֵית דִּירָה אָמְרוּ, מִפְּנֵי שֶׁמַּכְנִיסִין לְתוֹכוֹ עֲבוֹדַת גִּלּוּלִים. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דִּשְׁכִירוּת קָנְיָא, כִּי קָא מְעַיֵּיל — לְבֵיתֵיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ קָא מְעַיֵּיל?

שְׁאנֵי הָכָא, דְּאַפְקֵיהּ רַחֲמָנָא בִּלְשׁוֹן ״לֹא יִמָּצֵא״ — מִי שֶׁמָּצוּי בְּיָדְךָ, יָצָא זֶה שֶׁאֵינוֹ מָצוּי בְּיָדְךָ.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הַמּוֹצֵא חָמֵץ בְּבֵיתוֹ בְּיוֹם טוֹב — כּוֹפֶה עָלָיו אֶת הַכְּלִי. אָמַר רָבָא: אִם שֶׁל הֶקְדֵּשׁ הוּא — אֵינוֹ צָרִיךְ. מַאי טַעְמָא — מִיבְּדַל בְּדִילֵי מִינַּיהּ.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: חֲמֵצוֹ שֶׁל גּוֹי, עוֹשֶׂה לוֹ מְחִיצָה עֲשָׂרָה טְפָחִים מִשּׁוּם הֵיכֵּר. וְאִם שֶׁל הֶקְדֵּשׁ הוּא — אֵינוֹ צָרִיךְ. מַאי טַעְמָא? מִיבְּדַל בְּדִילֵי אִינָשֵׁי מִינַּיהּ.

וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הַמְפָרֵשׁ, וְהַיּוֹצֵא בִּשְׁיָירָא, קוֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם — אֵין זָקוּק לְבַעֵר, תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם — זָקוּק לְבַעֵר. אָמַר אַבָּיֵי: הָא דְּאָמְרַתְּ תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם — זָקוּק לְבַעֵר, לָא אֲמַרַן אֶלָּא שֶׁדַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר, אֲבָל אֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר — אֵין זָקוּק לְבַעֵר.

אָמַר לֵיהּ רָבָא: וְאִי דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר, אֲפִילּוּ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה נָמֵי! אֶלָּא אָמַר רָבָא: הָא דְּאָמְרַתְּ קוֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵין זָקוּק לְבַעֵר, לָא אָמַרַן אֶלָּא שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר, אֲבָל דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר — אֲפִילּוּ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה זָקוּק לְבַעֵר.

וְאַזְדָּא רָבָא לְטַעְמֵיהּ. דְּאָמַר רָבָא: הָעוֹשֶׂה בֵּיתוֹ אוֹצָר, קוֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם — אֵין זָקוּק לְבַעֵר. תּוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם — זָקוּק לְבַעֵר.

וְקוֹדֶם שְׁלֹשִׁים נָמֵי, לָא אָמַרַן אֶלָּא שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לְפַנּוֹתוֹ, אֲבָל דַּעְתּוֹ לְפַנּוֹתוֹ — אֲפִילּוּ קוֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם נָמֵי זָקוּק לְבַעֵר.

הָנֵי שְׁלֹשִׁים יוֹם, מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ? כִּדְתַנְיָא: שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח קוֹדֶם הַפֶּסַח שְׁלֹשִׁים יוֹם. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. מַאי טַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא —

דף ו׃

שֶׁהֲרֵי מֹשֶׁה עוֹמֵד בְּפֶסַח רִאשׁוֹן, וּמַזְהִיר עַל הַפֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ״, וּכְתִיב: ״וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם״.

וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר לָךְ: אַיְידֵי דְּאַיירִי בְּמִילֵּי דְּפִסְחָא, מַסִּיק לְהוּ לְכָל מִילֵּי דְּפִסְחָא.

מַאי טַעְמָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל? שֶׁהֲרֵי מֹשֶׁה עוֹמֵד בְּרֹאשׁ הַחֹדֶשׁ, וּמַזְהִיר עַל הַפֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים״, וּכְתִיב: ״דַּבְּרוּ אֶל כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בֶּעָשֹׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבוֹת וְגוֹ׳״.

מִמַּאי דִּבְרִישׁ יַרְחָא קָאֵי? דִּילְמָא בְּאַרְבְּעָה בְיַרְחָא אוֹ בְּחַמְשָׁה בְיַרְחָא קָאֵי?

אֶלָּא אָמַר רַבָּה בַּר שִׁימִי מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבִינָא, מֵהָכָא: ״וַיְדַבֵּר ה׳ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן״, וּכְתִיב: ״וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ״. הָכָא נָמֵי, מִמַּאי דִּבְרִישׁ יַרְחָא קָאֵי? דִּילְמָא בְּאַרְבְּעָה בְיַרְחָא אוֹ בְּחַמְשָׁה בְיַרְחָא קָאֵי?

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: אַתְיָא ״מִדָּבָר״ מִ״מִּדָּבָר״. כְּתִיב הָכָא: ״בְּמִדְבַּר סִינָי״, וּכְתִיב הָתָם: ״וַיְדַבֵּר ה׳ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי״. מָה לְהַלָּן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ — אַף כָּאן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ.

וְנִיכְתּוֹב בְּרִישָׁא דְּחֹדֶשׁ רִאשׁוֹן, וַהֲדַר נִיכְתּוֹב דְּחֹדֶשׁ שֵׁנִי. אָמַר רַב מְנַשְּׁיָא בַּר תַּחְלִיפָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר בַּתּוֹרָה.

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא אָמַרַן אֶלָּא בְּתֹרֵי עִנְיְינֵי, אֲבָל בְּחַד עִנְיְינָא, מַאי דְּמוּקְדָּם — מוּקְדָּם, וּמַאי דְּמְאוּחָר — מְאוּחָר. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, ״כְּלָל וּפְרָט — אֵין בַּכְּלָל אֶלָּא מַה שֶּׁבַּפְּרָט״, דִּילְמָא פְּרָט וּכְלָל הוּא!

וְתוּ, ״פְּרָט וּכְלָל נַעֲשֶׂה כְּלָל מוּסָף עַל הַפְּרָט״, דִּילְמָא כְּלָל וּפְרָט הוּא!

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ בְּתָרֵי עַנְיֵינֵי נָמֵי! הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר ״כְּלָל וּפְרָט הַמְרוּחָקִין זֶה מִזֶּה — אֵין דָּנִין אוֹתוֹ בְּכְלָל וּפְרָט״, שַׁפִּיר, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר ״דָּנִין״, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר ״דָּנִין״, הָנֵי מִילֵּי — בְּחַד עִנְיָינָא. אֲבָל בְּתָרֵי עִנְיֵינֵי — אֵין דָּנִין.
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הַבּוֹדֵק צָרִיךְ שֶׁיְּבַטֵּל. מַאי טַעְמָא, אִי נֵימָא מִשּׁוּם פֵּירוּרִין — הָא לָא חֲשִׁיבִי.
וְכִי תֵּימָא: כֵּיוָן דִּמְינַטַּר לְהוּ אַגַּב בֵּיתֵיהּ — חֲשִׁיבִי, וְהָתַנְיָא: סוֹפֵי תְאֵנִים, וּמְשַׁמֵּר שָׁדֵהוּ מִפְּנֵי עֲנָבִים. סוֹפֵי עֲנָבִים, וּמְשַׁמֵּר שָׁדֵהוּ מִפְּנֵי מִקְשָׁאוֹת וּמִפְּנֵי מִדְלָעוֹת,
בִּזְמַן שֶׁבַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן — אֲסוּרִין מִשּׁוּם גֵּזֶל, וְחַיָּיבִין בְּמַעֲשֵׂר. בִּזְמַן שֶׁאֵין בַּעַל הַבַּיִת מַקְפִּיד עֲלֵיהֶן — מוּתָּרִין מִשּׁוּם גֵּזֶל, וּפְטוּרִין מִשּׁוּם מַעֲשֵׂר.
אָמַר רָבָא: גְּזִירָה שֶׁמָּא יִמְצָא גְּלוּסְקָא יָפָה וְדַעְתֵּיהּ עֵילָוֵיהּ. וְכִי מַשְׁכַּחַתְּ לֵיהּ לְבַטְּלֵיהּ!
דִּילְמָא מַשְׁכַּחַתְּ לֵיהּ לְבָתַר אִיסּוּרָא, וְלָאו בְּרִשְׁוּתֵיהּ קָיְימָא, וְלָא מָצֵי מְבַטֵּיל. דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁנֵי דְּבָרִים אֵינָן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל אָדָם, וַעֲשָׂאָן הַכָּתוּב כְּאִילּוּ בִּרְשׁוּתוֹ, וְאֵלּוּ הֵן: בּוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְחָמֵץ מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה.
וְנִיבַּטְּלֵיהּ בְּאַרְבַּע, וְנִיבַּטְּלֵיהּ בְּחָמֵשׁ? כֵּיוָן דְּלָאו זְמַן אִיסּוּרָא הוּא וְלָאו זְמַן בִּיעוּרָא הוּא, דִּילְמָא פָּשַׁע וְלָא מְבַטֵּל לֵיהּ.

דף ז.

וְנִיבַּטְּלֵיהּ בְּשֵׁשִׁית! כֵּיוָן דְּאִיסּוּרָא דְּרַבָּנַן עֵילָוֵיהּ — כִּדְאוֹרְיְיתָא דְּמְיָא, וְלָאו בִּרְשׁוּתֵיהּ קָיְימָא, וְלָא מָצֵי מְבַטֵּיל.
דְּאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַבִּי חִייָא בַּר יוֹסֵף אָמַר רַב: הַמְקַדֵּשׁ מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה, אֲפִילּוּ בְּחִיטֵּי קוּרְדְּנְיָתָא — אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשִׁין.
וּלְבָתַר אִיסּוּרָא לָא מָצֵי מְבַטֵּיל לֵיהּ? וְהָא תַּנְיָא: הָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ חָמֵץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ — מְבַטְּלוֹ בְּלִבּוֹ, אֶחָד שַׁבָּת וְאֶחָד יוֹם טוֹב. בִּשְׁלָמָא שַׁבָּת, מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ, כְּגוֹן שֶׁחָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת. אֶלָּא יוֹם טוֹב — בָּתַר אִיסּוּרָא הוּא!
אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: הָכָא בְּתַלְמִיד יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבּוֹ עָסְקִינַן, וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ עִיסָּה מְגוּלְגֶּלֶת בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וּמִתְיָירֵא שֶׁמָּא תַּחֲמִיץ. קָדֵים וּמְבַטֵּיל לֵיהּ מִיקַּמֵּי דְּתַחְמִיץ.
דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי: הָיָה יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ בֵּית הַמִּדְרָשׁ. שְׁמַע מִינַּהּ.
אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַב: הַפַּת שֶׁעִיפְּשָׁה. כֵּיוָן שֶׁרָבְתָה מַצָּה — מוּתֶּרֶת. הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּיָדַע בַּהּ דְּחָמֵץ הִיא — כִּי רָבְתָה מַצָּה מַאי הָוֵי?
אֶלָּא דְּלָא יָדְעִינַן בַּהּ אִי חָמֵץ הוּא אִי מַצָּה הוּא — מַאי אִירְיָא כִּי רָבְתָה מַצָּה? אֲפִילּוּ כִּי לֹא רָבְתָה מַצָּה נָמֵי, נֵיזִיל בָּתַר בָּתְרָא.

מִי לָא תְּנַן: מָעוֹת שֶׁנִּמְצְאוּ לִפְנֵי סוֹחֲרֵי בְהֵמָה — לְעוֹלָם מַעֲשֵׂר. בְּהַר הַבַּיִת — חוּלִּין. בִּירוּשָׁלַיִם, בִּשְׁעַת הָרֶגֶל — מַעֲשֵׂר, בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה — חוּלִּין.

וְאָמַר רַב שְׁמַעְיָה בַּר זֵירָא: מַאי טַעְמָא — הוֹאִיל וְשׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם עֲשׂוּיִין לְהִתְכַּבֵּד בְּכָל יוֹם. אַלְמָא אָמְרִינַן: קַמָּאֵי קַמָּאֵי אָזְלִי לֵיהּ, וְהָנֵי אַחֲרִינֵי נִינְהוּ. הָכָא נָמֵי, נֵימָא: קַמָּא קַמָּא אָזֵיל, וְהַאי דְּהַאיְדָּנָא הוּא.

שָׁאנֵי הָכָא דְּעִיפּוּשָׁהּ מוֹכִיחַ עִילָּוְיהּ. אִי עִיפּוּשָׁהּ מוֹכִיחַ עִילָּוְיהּ, כִּי רָבְתָה מַצָּה מַאי הָוֵי? אָמַר רַבָּה: לָא תֵּימָא שֶׁרָבְתָה מַצָּה, אֶלָּא אֵימָא: שֶׁרַבּוּ יְמֵי מַצָּה עִילָּוְיהּ.

אִי הָכִי, פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, דְּעִיפּוּשָׁהּ מְרוּבֶּה. מַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן דְּעִיפּוּשָׁהּ מְרוּבֶּה — אִיגַּלְיָא מִילְּתָא דְּוַדַּאי חָמֵץ מֵעַלְיָא הוּא, קָא מַשְׁמַע לַן:

כֵּיוָן שֶׁרַבּוּ יְמֵי מַצָּה עִילָּוְיהּ, אָמְרִינַן: כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא נַהֲמָא חַמִּימָא אֲפָה, וּשְׁדָא עִילָּוְיהּ וְעָפְשָׁא טְפֵי.

וּמִי אָזְלִינַן בָּתַר בָּתְרָא? וְהָא תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: תֵּיבָה שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ מְעוֹת חוּלִּין וּמְעוֹת מַעֲשֵׂר, אִם רוֹב חוּלִּין — חוּלִּין, אִם רוֹב מַעֲשֵׂר — מַעֲשֵׂר. וְאַמַּאי? לֵיזִיל בָּתַר בָּתְרָא!

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ מְעוֹת חוּלִּין וּמְעוֹת מַעֲשֵׂר, וְאֵין יוֹדֵעַ אֵיזֶה מֵהֶן בַּסּוֹף. רַב זְבִיד אָמַר: כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ צִיבּוּרִין צִיבּוּרִין. רַב פָּפָּא אָמַר: כְּגוֹן דְּאִישְׁתְּכַח בְּגוּמָּא.

אָמַר רַב יְהוּדָה: הַבּוֹדֵק צָרִיךְ שֶׁיְּבָרֵךְ. מַאי מְבָרֵךְ? רַב פַּפָּי אָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: (אוֹמֵר) "לְבַעֵר חָמֵץ". רַב פָּפָּא אָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: "עַל בִּיעוּר חָמֵץ". בִּ"לְבַעֵר" — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּוַדַּאי לְהַבָּא מַשְׁמַע.

דף ז:

כִּי פְּלִיגִי בְּ"עַל בִּיעוּר". מָר סָבַר: מֵעִיקָּרָא מַשְׁמַע, וּמָר סָבַר: לְהַבָּא מַשְׁמַע.

מֵיתִיבִי: "בָּרוּךְ ... אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הַמִּילָה"!

הָתָם, הֵיכִי נֵימָא? נֵימָא "לָמוּל" — לָא סַגִּיא דְּלָאו אִיהוּ מָהֵיל? אֲבִי הַבֵּן מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אִין הָכִי נָמֵי.

מֵיתִיבִי: "בָּרוּךְ ... אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הַשְׁחִיטָה"! הָתָם נָמֵי, הֵיכִי נֵימָא? נֵימָא "לִשְׁחוֹט" — לָא סַגִּיא דְּלָאו אִיהוּ שָׁחֵט?

פֶּסַח וְקָדָשִׁים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אִין הָכִי נָמֵי.

מֵיתִיבִי: הָעוֹשֶׂה לוּלָב לְעַצְמוֹ, מְבָרֵךְ: ״שֶׁהֶחֱיָינוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה״. נְטָלוֹ לָצֵאת בּוֹ, אוֹמֵר: ״אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת לוּלָב״! שָׁאנֵי הָתָם, דִּבְעִידְנָא דְּאַגְּבֵּהּ נָפַק בֵּיהּ.

אִי הָכִי: ״לָצֵאת בּוֹ״? ״יָצָא בּוֹ״ מִיבָּעֵי לֵיהּ! אֵין הָכִי נָמֵי, וּמִשּׁוּם דְּקָא בָּעֵי לְמֵיתְנָא סֵיפָא: ״לֵישֵׁב בַּסּוּכָּה״, תְּנָא רֵישָׁא נָמֵי ״לָצֵאת בּוֹ״.

דְּקָתָנֵי סֵיפָא: הָעוֹשֶׂה סוּכָּה לְעַצְמוֹ, אוֹמֵר: ״בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ ... שֶׁהֶחֱיָינוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה״. נִכְנַס לֵישֵׁב בָּהּ, אוֹמֵר: ״בָּרוּךְ ... אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסּוּכָּה״. וְהִלְכְתָא: ״עַל בִּיעוּר חָמֵץ״.

דְּכוּלֵי עָלְמָא מִיהָא, מֵעִיקָּרָא בָּעִינַן לְבָרוֹכֵי, מְנָלַן? דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַמִּצְוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לַעֲשַׂיְיתָן.

מַאי מַשְׁמַע דְּהַאי ״עוֹבֵר״ לִישָּׁנָא דְּאַקְדּוּמֵי הוּא? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, דְּאָמַר קְרָא: ״וַיָּרֶץ אֲחִימַעַץ דֶּרֶךְ הַכִּכָּר וַיַּעֲבֹר אֶת הַכּוּשִׁי״. אַבָּיֵי אָמַר, מֵהָכָא: ״וְהוּא עֹבֵר לִפְנֵיהֶם״. וְאִיבָּעֵית אֵימָא מֵהָכָא: ״וַיַּעֲבֹר מַלְכָּם לִפְנֵיהֶם וַה׳ בְּרֹאשָׁם״.

בֵּי רַב אָמְרִי: חוּץ מִן הַטְּבִילָה וְשׁוֹפָר. בִּשְׁלָמָא טְבִילָה — דְּאַכַּתִּי גַּבְרָא לָא חֲזֵי. אֶלָּא שׁוֹפָר מַאי טַעְמָא? וְכִי תֵּימָא מִשּׁוּם דִּילְמָא מִיקַּלְקְלָא תְּקִיעָה. אִי הָכִי, אֲפִילּוּ שְׁחִיטָה וּמִילָה נָמֵי!

אֶלָּא אָמַר רַב חִסְדָּא: חוּץ מִן הַטְּבִילָה בִּלְבַד אִיתְּמַר. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: טְבַל וְעָלָה, בַּעֲלָיָיתוֹ אוֹמֵר: ״בָּרוּךְ ... אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הַטְּבִילָה״.

לְאוֹר הַנֵּר וְכוּ׳. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב חִסְדָּא: לָמַדְנוּ מְצִיאָה מִמְּצִיאָה, וּמְצִיאָה מֵחִיפּוּשׂ, וְחִיפּוּשׂ מֵחִיפּוּשׂ, וְחִיפּוּשׂ מִנֵּרוֹת, וְנֵרוֹת מִנֵּר.

מְצִיאָה מִמְּצִיאָה — כְּתִיב הָכָא: ״שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם״, וּכְתִיב הָתָם: ״וַיַּחֲפֹשׂ בַּגָּדוֹל הֵחֵל וּבַקָּטֹן כִּלָּה וַיִּמְצָא״. וּמְצִיאָה מֵחִיפּוּשׂ דִּידֵיהּ.

וְחִיפּוּשׂ מִנֵּרוֹת, דִּכְתִיב: ״בָּעֵת הַהִיא אֲחַפֵּשׂ אֶת יְרוּשָׁלַיִם בַּנֵּרוֹת״, וְנֵרוֹת מִנֵּר, דִּכְתִיב: ״נֵר (אֱלֹהִים) [ה׳] נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן״.

תְּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: לֵילֵי אַרְבָּעָה עָשָׂר בּוֹדְקִים אֶת הֶחָמֵץ לְאוֹר הַנֵּר. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לְדָבָר, זֵכֶר לְדָבָר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא״, וְאוֹמֵר: ״וַיַּחֲפֹשׂ בַּגָּדוֹל הֵחֵל וּבַקָּטֹן כִּלָּה״, וְאוֹמֵר: ״בָּעֵת הַהִיא אֲחַפֵּשׂ אֶת יְרוּשָׁלַיִם בַּנֵּרוֹת״, וְאוֹמֵר: ״נֵר (אֱלֹהִים) [ה׳] נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ״.

מַאי ״וְאוֹמֵר״?

וְכִי תֵּימָא: הַאי ״בָּעֵת הַהִיא״ — קוּלָּא הוּא דְּקָאָמַר רַחֲמָנָא: לָא בָּדֵיקְנָא לַהּ בִּירוּשָׁלַיִם בִּנְהוֹרָא דַּאֲבוּקָה — דִּנְפִישׁ נְהוֹרָא טוּבָא, אֶלָּא בִּנְהוֹרָא דִּשְׁרָנָא — דִּזוּטַר נְהוֹרָא טָפֵי, דְּעָוֹן רַבָּה מְשָׁתְּכַח וְעָוֹן זוּטַר לָא מְשָׁתְּכַח, תָּא שְׁמַע: ״נֵר ה׳ נִשְׁמַת אָדָם״.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין בּוֹדְקִין לֹא לְאוֹר הַחַמָּה, וְלֹא לְאוֹר הַלְּבָנָה, וְלֹא לְאוֹר הָאֲבוּקָה, אֶלָּא לְאוֹר הַנֵּר,

דף ח.

מִפְּנֵי שֶׁאוֹר הַנֵּר יָפֶה לַבְּדִיקָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר — זֵכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם״, וְאוֹמֵר: ״וַיְחַפֵּשׂ בַּגָּדוֹל הֵחֵל״, וְאוֹמֵר: ״בָּעֵת הַהִיא אֲחַפֵּשׂ אֶת יְרוּשָׁלַיִם בַּנֵּרוֹת״, וְאוֹמֵר: ״נֵר ה׳ נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן״.

הַאי אוֹר הַחַמָּה הֵיכִי דָּמֵי? אִי נֵימָא בְּחַצַּר, הָאָמַר רָבָא: חָצֵר אֵינָהּ צְרִיכָה בְּדִיקָה, מִפְּנֵי שֶׁהָעוֹרְבִין מְצוּיִין שָׁם. אֶלָּא בְּאַכְסַדְרָה, הָאָמַר רָבָא: אַכְסַדְרָה לְאוֹרָהּ נִבְדֶּקֶת!

לָא צְרִיכָא, לַאֲרוּבָּה דִּבְחֶדֶר. וּדְהֵיכָא? אִי לְבַהֲדֵי אֲרוּבָּה — הַיְינוּ אַכְסַדְרָה. אֶלָּא לְצַדְדִין. וַאֲבוּקָה לָא? וְהָאָמַר רָבָא, מַאי דִּכְתִיב: ״וְנִגַּהּ כָּאוֹר תִּהְיֶה קַרְנַיִם מִיָּדוֹ לוֹ וְשָׁם חֶבְיוֹן עֻזּוֹ״, לְמָה צַדִּיקִים דּוֹמִין בִּפְנֵי שְׁכִינָה — כַּנֵּר בִּפְנֵי הָאֲבוּקָה. וְאָמַר רָבָא: אֲבוּקָה לְהַבְדָּלָה מִצְוָה מִן הַמּוּבְחָר!

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: זֶה — יָכוֹל לְהַכְנִיסוֹ לְחוֹרִין וְלִסְדָקִין, וְזֶה — אֵינוֹ יָכוֹל לְהַכְנִיסוֹ לְחוֹרִין וְלִסְדָקִין. רַב זְבִיד אָמַר: זֶה — אוֹרוֹ לְפָנָיו, וְזֶה — אוֹרוֹ לְאַחֲרָיו. רַב פָּפָּא אָמַר: הַאי — בְּעִית, וְהַאי — לָא בְּעִית. רָבִינָא אָמַר: הַאי — מְשַׁךְ נְהוֹרָא, וְהַאי — מִיקַּטַּף אִיקַּטּוֹפֵי.

כָּל מָקוֹם שֶׁאֵין מַכְנִיסִין כּוּ׳. ״כָּל מָקוֹם״ לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי הָא דְּתָנוּ רַבָּנָן: חוֹרֵי בַּיִת הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְגַג הַיָּצִיעַ, וְגַג הַמִּגְדָּל, וְרֶפֶת בָּקָר, וְלוּלִין, וּמַתְבֵּן, וְאוֹצְרוֹת יַיִן וְאוֹצְרוֹת שֶׁמֶן — אֵין צְרִיכִין בְּדִיקָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִטָּה הַחוֹלֶקֶת בְּתוֹךְ הַבַּיִת וּמַפְסֶקֶת — צְרִיכָה בְּדִיקָה.

וּרְמִינְהוּ: חוֹר שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ — זֶה בּוֹדֵק עַד מָקוֹם שֶׁיָּדוֹ מַגַּעַת, וְזֶה בּוֹדֵק עַד מָקוֹם שֶׁיָּדוֹ מַגַּעַת, וְהַשְּׁאָר מְבַטְּלוֹ בְּלִבּוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִטָּה הַחוֹלֶקֶת בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְעֲצִים וַאֲבָנִים סְדוּרִים תַּחְתֶּיהָ, וּמַפְסֶקֶת — אֵינָהּ צְרִיכָה בְּדִיקָה.

קַשְׁיָא מִטָּה אַמִּטָּה, קַשְׁיָא חוֹרִין אַחוֹרִין!

חוֹרִין אַחוֹרִין לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּעִילְּאֵי וּבְתַתָּאֵי, וְהָא — בְּמִיצְעֵי. מִטָּה אַמִּטָּה לָא קַשְׁיָא: הָא — דְּמִידַּלְיָא, הָא — דְּמִידַּתַּאי.

וְאוֹצְרוֹת יַיִן אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה?! וְהָתַנְיָא: אוֹצְרוֹת יַיִן — צָרִיךְ בְּדִיקָה, אוֹצְרוֹת שֶׁמֶן — אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — בְּמִסְתַּפֵּק. אִי הָכִי, שֶׁמֶן נָמֵי!

שֶׁמֶן — יֵשׁ קֶבַע לַאֲכִילָה. יַיִן — אֵין קֶבַע לִשְׁתִיָּה.
תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא: עָשׂוּ אוֹצָרוֹת שֵׁכָר בְּבָבֶל כְּאוֹצָרוֹת יַיִן בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּמִסְתַּפֵּק.
אָמַר רַב חִסְדָּא: בֵּי דָגִים אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה. וְהָתַנְיָא צְרִיכִין בְּדִיקָה! לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּרַבְרֵבֵי, הָא — בְּזוּטְרֵי.
אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: בֵּי מִילְּחֵי וּבֵי קִירֵי צָרִיךְ בְּדִיקָה. אָמַר רַב פָּפָּא: בֵּי צִיבֵי וּבֵי תַּמְרֵי צָרִיךְ בְּדִיקָה.
תָּנָא: אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְהַכְנִיס יָדוֹ לְחוֹרִין וְלִסְדָקִין לִבְדּוֹק — מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה. מַאי סַכָּנָה? אִי נֵימָא מִפְּנֵי סַכָּנַת עַקְרָב — כִּי מִשְׁתַּמֵּשׁ, הֵיכִי אִישְׁתַּמֵּשׁ? לָא צְרִיכָא, דִּנְפַל.
אִי נָפַל, לְמָה לִי בְּדִיקָה? וְהָתְנַן: חֲמֵשׁ שֶׁנָּפְלָה עֲלֵיהֶן מַפּוֹלֶת — הֲרֵי הוּא כִּמְבוֹעָר! הָתָם שֶׁאֵין הַכֶּלֶב יָכוֹל לְחַפֵּשׂ אַחֲרֶיהָ, הָכָא כְּשֶׁהַכֶּלֶב יָכוֹל לְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו.
וְהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִיזּוֹקִין? אָמַר רַב אָשֵׁי: שָׁמָא תֹּאבַד לוֹ מַחַט, וְאָתֵי לְעַיּוֹנֵי בְּתָרֵהּ.
וּכְהָאי גַּוְונָא לָאו מִצְוָה הוּא?! וְהָתַנְיָא: הָאוֹמֵר "סָלַע זוֹ לְצְדָקָה בִּשְׁבִיל שֶׁיִּחְיֶה בְּנִי" אוֹ "שֶׁאֶהְיֶה בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא" —

דף ח:

הֲרֵי זֶה צַדִּיק גָּמוּר! דִּילְמָא בְּתַר דְּבָדַק אָתֵי לְעַיּוֹנֵי בְּתָרֵהּ.
רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: מְשׁוּם סַכָּנַת הַגּוֹיִם, וּפְלֵימוֹ הִיא. דְּתַנְיָא: חוֹר שֶׁבֵּין יְהוּדִי לְאַרְמַאי — בּוֹדֵק עַד מְקוֹם שֶׁיָּדוֹ מַגַּעַת, וְהַשְּׁאָר מְבַטְּלוֹ בְּלִבּוֹ. פְּלֵימוֹ אָמַר: כָּל עַצְמוֹ אֵינוֹ בּוֹדֵק מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה.
מַאי סַכָּנָה, אִי נֵימָא סַכָּנַת כְּשָׁפִים, כִּי אִישְׁתַּמֵּישׁ הֵיכִי אִישְׁתַּמֵּישׁ? הָתָם כִּי אִישְׁתַּמֵּישׁ — יָמָא וּנְהוֹרָא, וְלָא מַסִּיק אַדַּעְתֵּיהּ. הָכָא — לֵילְיָא וּשְׁרָנָא הוּא, וּמַסִּיק אַדַּעְתֵּיהּ.
וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִיזּוֹקִין! הֵיכָא דִּשְׁכִיחַ הֶיזֵּיקָא שָׁאנֵי. שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי וַיֹּאמֶר ה' עֶגְלַת בָּקָר תִּקַּח בְּיָדֶךָ וְגוֹ'".
בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַב: הָנֵי בְּנֵי בֵּי רַב דְּדָיְירִי בְּבָאגָא, מַהוּ לְמֵיתֵי קַדְמָא וַחֲשׁוֹכָא לְבֵי רַב? אֲמַר לְהוּ: נֵיתוֹ עֲלַי וְעַל צַוָּארִי. נֵיזִיל מַאי? אֲמַר לְהוּ: לָא יָדַעְנָא.
אִיתְמַר, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֵינָן נִיזּוֹקִין לֹא בַּהֲלִיכָתָן וְלֹא בַּחֲזִירָתָן. כְּמַאן? כִּי הַאי תַּנָּא דְּתַנְיָא, אִיסִּי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּלַפֵּי שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה "וְלֹא יַחְמֹד אִישׁ אֶת אַרְצְךָ", מְלַמֵּד שֶׁתְּהֵא פָּרָתְךָ רוֹעָה בָּאָפֶר וְאֵין חַיָּה מַזִּיקָתָהּ, תַּרְנְגוֹלְתְּךָ מְנַקֶּרֶת בָּאַשְׁפָּה וְאֵין חוֹלְדָּה מַזִּיקָתָהּ.

וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחוֹמֶר: וּמָה אֵלּוּ שֶׁדַּרְכָּן לִזּוֹק — אֵינָן נִיזּוֹקִין, בְּנֵי אָדָם שֶׁאֵין דַּרְכָּן לִזּוֹק — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אֵי לִי אֶלָּא בַּהֲלִיכָה, בַּחֲזָרָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאָהֳלֶיךָ", מְלַמֵּד שֶׁתֵּלֵךְ וְתִמְצָא אָהֳלְךָ בְּשָׁלוֹם.

וְכִי מֵאַחַר דַּאֲפִילּוּ בַּחֲזִירָה, בַּהֲלִיכָה לָמָּה לִי? לְכִדְרַבִּי אַמֵּי. דְּאָמַר רַבִּי אַמֵּי: כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְקַע — עוֹלֶה לָרֶגֶל, וְשֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע — אֵין עוֹלֶה לָרֶגֶל.

אָמַר רַבִּי אָבִין בַּר רַב אַדָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִפְּנֵי מָה אֵין פֵּרוֹת גִּינּוֹסַר בִּירוּשָׁלַיִם? כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ עוֹלֵי רְגָלִים אוֹמְרִים: אִלְמָלֵא לֹא עָלִינוּ אֶלָּא לֶאֱכוֹל פֵּרוֹת גִּינּוֹסַר בִּירוּשָׁלַיִם — דַּיֵּינוּ. נִמְצֵאת עֲלִייָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ.

כַּיּוֹצֵא בּוֹ, אָמַר רַבִּי דּוֹסְתַּאי בְּרַבִּי יַנַּאי: מִפְּנֵי מָה אֵין חֲמֵי טְבֶרְיָא בִּירוּשָׁלַיִם? כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהוּ עוֹלֵי רְגָלִים אוֹמְרִים: אִלְמָלֵא לֹא עָלִינוּ אֶלָּא לִרְחֹץ בְּחַמֵּי טְבֶרְיָא — דַּיֵּינוּ, וְנִמְצֵאת עֲלִייָה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ.

וּבַמָּה אָמְרוּ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְכוּ'. מַרְתֵּף מַאן דְּכַר שְׁמֵיהּ?

הָכִי קָאָמַר: כָּל מָקוֹם שֶׁאֵין מַכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ — אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה, וְאוֹצָרוֹת יַיִן וְאוֹצָרוֹת שֶׁמֶן נָמֵי אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה, וּבַמָּה אָמְרוּ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת בַּמַּרְתֵּף — מָקוֹם שֶׁמַּכְנִיסִין בּוֹ חָמֵץ, וּבְמִסְתַּפֵּק.

בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים שְׁתֵּי שׁוּרוֹת וְכוּ'. אָמַר רַב יְהוּדָה: שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁאָמְרוּ, מִן הָאָרֹן וְעַד שְׁמֵי קוֹרָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: שׁוּרָה אַחַת כְּמִין גַּאם.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שׁוּרוֹת עַל פְּנֵי כָּל הַמַּרְתֵּף, וּשְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁאָמְרוּ — מִן הָאָרֹן וְעַד שְׁמֵי קוֹרָה. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: שְׁתֵּי שׁוּרוֹת עַל פְּנֵי כָּל הַמַּרְתֵּף — חִיצוֹנָה רוֹאָה אֶת הַפֶּתַח, וְעֶלְיוֹנָה רוֹאָה אֶת הַקּוֹרָה. שֶׁלִּפְנִים הֵימֶנָּה, וְשֶׁלְּמַטָּה הֵימֶנָּה — אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים שְׁתֵּי שׁוּרוֹת הַחִיצוֹנוֹת שֶׁהֵן הָעֶלְיוֹנוֹת. אָמַר רַב: עֶלְיוֹנָה וְשֶׁלְּמַטָּה הֵימֶנָּה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: עֶלְיוֹנָה וְשֶׁלִּפְנִים הֵימֶנָּה. מַאי טַעְמָא דְּרַב — דְּתֵיק "חִיצוֹנוֹת". וְהָא עֶלְיוֹנוֹת קָתָנֵי! לְמַעוֹטֵי תַּתָּאֵי דְּתַתָּיֵיתָא.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: עֶלְיוֹנָה וְשֶׁלִּפְנִים הֵימֶנָּה. מַאי טַעְמָא — דְּתֵיק "עֶלְיוֹנוֹת". וְהָא חִיצוֹנָה קָתָנֵי! לְמַעוֹטֵי גַּוָּיְיאתָא דְּגַוָּיְיאתָא. רַבִּי חִיָּיא תָּנֵי כְּוָותֵיהּ דְּרַב, וְכוּלְּהוּ תַּנָּאֵי תָּנוּ כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל, וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל.

דף ט.

מַתְנִי' אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא גֵּירְרָה חוּלְדָּה מִבַּיִת לְבַיִת וּמִמָּקוֹם לְמָקוֹם, דְּאִם כֵּן מֵחָצַר לְחָצֵר וּמֵעִיר לְעִיר — אֵין לַדָּבָר סוֹף.

גְּמָ' טַעְמָא דְּלָא חֲזֵינָא דִּשְׁקַל, הָא חֲזֵינָא דִּשְׁקַל — חָיְישִׁינַן, וּבָעֵי בְּדִיקָה.

וְאַמַּאי? נֵימָא אֲכַלְתֵּיהּ! מִי לָא תְּנַן: מְדוֹרוֹת הַגּוֹיִם טְמֵאִים. וְכַמָּה יִשְׁהֶה בְּמָדוֹר וְיִהֵא הַמָּדוֹר צָרִיךְ בְּדִיקָה — אַרְבָּעִים יוֹם.

וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה. וְכָל מָקוֹם שֶׁחוּלְדָּה וַחֲזִיר יְכוֹלִין לַהֲלוֹךְ — אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה!

אָמַר רַבִּי זֵירָא, לָא קַשְׁיָא: הָא בְּבָשָׂר, וְהָא בְּלֶחֶם. בְּבָשָׂר — לָא מְשַׁיְּירָא. בְּלֶחֶם — מְשַׁיְּירָא.

אָמַר רָבָא: הַאי מַאי? בְּשִׁלְמָא הָתָם — אֵימוֹר הֲוָה, אֵימוֹר לָא הֲוָה. וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר הֲוָה — אֵימוֹר אֲכַלְתֵּיהּ. אֶבֶל הָכָא, דְּוַדַּאי דַּחֲזֵינָא דִּשְׁקַל — מִי יֵימַר דַּאֲכַלְתֵּיהּ? הָוֵי סָפֵק וּוַדַּאי, וְאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי.

וְאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי?! וְהָא תַּנְיָא: חֶבֶר שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ מְגוּרָה מְלֵיאָה פֵּירוֹת, וַאֲפִילּוּ הֵן בְּנֵי יוֹמָן — הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקַת מְתוּקָּנִין. וְהָא הָכָא, דְּוַדַּאי טְבִילִי הָנֵי פֵּירֵי, וְסָפֵק מְעוּשָּׂרִין וְסָפֵק לֹא מְעוּשָּׂרִין, וְקָאָתֵי סָפֵק וּמוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי!

הָתָם וַדַּאי וּוַדַּאי הוּא, דְּוַדַּאי מְעַשְּׂרִי, כִּדְרַבִּי חֲנִינָא חוֹזָאָה. דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא חוֹזָאָה: חֲזָקָה עַל חָבֵר שֶׁאֵין מוֹצִיא מִתַּחַת יָדוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְתוּקָּן.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: סָפֵק וְסָפֵק הוּא, דִּילְמָא מֵעִקָּרָא אֵימוֹר דְּלָא טְבִילִי, כְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא.

דְּאָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: מַעֲרִים אָדָם עַל תְּבוּאָתוֹ, וּמַכְנִיסָהּ בַּמּוֹץ שֶׁלָּהּ, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא בְּהֶמְתּוֹ אוֹכֶלֶת וּפְטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר.

וְאֵין סָפֵק מוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי?! וְהָתַנְיָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּשִׁפְחָתוֹ שֶׁל מֵצִיק אֶחָד בְּרִימּוֹן שֶׁהֵטִילָה נֵפֶל לְבוֹר,

דף ט:

וּבָא כֹּהֵן וְהִצִּיץ בּוֹ לֵידַע אִם זָכָר הוּא אִם נְקֵבָה הִיא. וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְטִיהֲרוּהוּ, מִפְּנֵי שֶׁחוּלְדָּה וּבַרְדְּלָס מְצוּיִין שָׁם.

וְהָא הָכָא — דְּוַדַּאי הֵטִילָה, וְסָפֵק גֵּרְרוּהוּ וְסָפֵק לֹא גֵּרְרוּהוּ הָהִיא שַׁעְתָּא, וְקָאָתֵי סָפֵק וּמוֹצִיא מִידֵי וַדַּאי! לָא תֵּימָא "שֶׁהֵטִילָה נֵפֶל לְבוֹר", אֶלָּא אֵימָא: "שֶׁהִפִּילָה כְּמִין נֵפֶל לְבוֹר", וְהָוֵי סָפֵק וְסָפֵק.

וְהָא ״לֵידַע אִם זָכָר הוּא אִם נְקֵבָה הִיא״ קָתָנֵי! הָכִי קָאָמַר: לֵידַע אִם רוּחַ הַפִּילָה, אִם נֶפֶל הַפִּילָה. וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר נֶפֶל הַפִּילָה: לֵידַע אִם זָכָר הוּא וְאִם נְקֵבָה הִיא.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָתָם וַדַּאי וּוַדַּאי הוּא, כֵּיוָן דְּחוּלְדָּה וּבַרְדְּלָס מְצוּיִין שָׁם — וַדַּאי גֵּרוּהוּ בְּהָהִיא שַׁעְתָּא. נְהִי דְּשַׁיּוֹרֵי מְשַׁיְּרָא — מִיגָּרַר מִיהַת וַדַּאי גֵּרוּם בְּהָהִיא שַׁעְתָּא. (לִישָׁנָא אַחֲרִינָא: נְהִי דְּוַדַּאי אֲכָלוּם לָא אָמְרִינַן, וַדַּאי גֵּרוּהוּ לְחוֹרַיְיהוּ — אָמְרִינַן.)

וּמִי אָמְרִינַן אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא גֵּרָרָה חוּלְדָּה? וְהָא קָתָנֵי סֵיפָא: מַה שֶּׁמְּשַׁיֵּיר יַנִּיחֶנּוּ בְּצִנְעָה, שֶׁלֹּא יְהֵא צָרִיךְ בְּדִיקָה אַחֲרָיו.

אָמַר אַבָּיֵי: לָא קַשְׁיָא הָא — בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, הָא — בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר. בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר דְּשָׁכִיחַ רִיפְתָּא בְּכוּלְּהוּ בָּתֵּי — לָא מַצְנְעָא. בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר דְּלָא שְׁכִיחָא רִיפְתָּא בְּכוּלְּהוּ בָּתֵּי — מַצְנְעָא.

אָמַר רָבָא: וְכִי חוּלְדָּה נְבִיאָה הִיא! דְּיָדְעָא דְּהַאִידָּנָא אַרְבֵּיסַר, וְלָא אָפֵי עַד לְאוּרְתָּא, וּמְשַׁיְּרָא וּמְטַמְּרָא?! אֶלָּא, אָמַר רָבָא: מַה שֶּׁמְּשַׁיֵּיר — יַנִּיחֶנּוּ בְּצִנְעָה, שֶׁמָּא תִּטּוֹל חוּלְדָּה בְּפָנֵינוּ, וְיהֵא צָרִיךְ בְּדִיקָה אַחֲרָיו.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא: הָרוֹצֶה לֶאֱכוֹל חָמֵץ אַחַר בְּדִיקָה, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? מַה שֶּׁמְּשַׁיֵּיר יַנִּיחֶנּוּ בְּצִנְעָה, שֶׁלֹּא תָּבוֹא חוּלְדָּה וְתִיטּוֹל בְּפָנֵינוּ, וְיהֵא צָרִיךְ בְּדִיקָה אַחֲרָיו.

רַב מָרִי אָמַר: גְּזֵירָה שֶׁמָּא יַנִּיחַ עֶשֶׂר וְיִמְצָא תֵּשַׁע.

תֵּשַׁע צִיבּוּרִין שֶׁל מַצָּה וְאֶחָד שֶׁל חָמֵץ, וַאֲתָא עַכְבָּר וּשְׁקַל. וְלָא יָדְעִינַן אִי מַצָּה שְׁקַל אִי חָמֵץ שְׁקַל — הַיְינוּ תֵּשַׁע חֲנוּיוֹת. פֵּירֵשׁ, וַאֲתָא עַכְבָּר וּשְׁקַל — הַיְינוּ סֵיפָא.

דִּתְנַן: תֵּשַׁע חֲנוּיוֹת, כּוּלָּן מוֹכְרִין בְּשַׂר שְׁחוּטָה, וְאַחַת מוֹכֶרֶת בְּשַׂר נְבֵלָה, וְלָקַח מֵאַחַת מֵהֶן, וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מֵאֵיזֶה מֵהֶן לָקַח — סְפֵיקוֹ אָסוּר.

וּבַנִּמְצָא — הַלֵּךְ אַחַר הָרוֹב.

שְׁנֵי צִיבּוּרִין, אֶחָד שֶׁל מַצָּה וְאֶחָד שֶׁל חָמֵץ. וְלִפְנֵיהֶם שְׁנֵי בָתִּים, אֶחָד בָּדוּק וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ בָּדוּק. וַאֲתוֹ שְׁנֵי עַכְבָּרִים, אֶחָד שְׁקַל מַצָּה, וְאֶחָד שְׁקַל חָמֵץ. וְלָא יָדְעִינַן הֵי לְהַאי עַיֵּיל וְהֵי לְהַאי עַיֵּיל, הַיְינוּ שְׁתֵּי קוּפּוֹת.

דִּתְנַן: שְׁתֵּי קוּפּוֹת, אַחַת שֶׁל חוּלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה. וְלִפְנֵיהֶם שְׁנֵי סְאִין, אֶחָד שֶׁל חוּלִּין וְאֶחָד שֶׁל תְּרוּמָה. וְנָפְלוּ אֵלּוּ לְתוֹךְ אֵלּוּ — מוּתָּרִין. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, חוּלִּין לְתוֹךְ חוּלִּין נָפְלוּ, וּתְרוּמָה לְתוֹךְ תְּרוּמָה נָפְלָה.

אֵימוֹר דְּאָמְרִינַן ״שֶׁאֲנִי אוֹמֵר״

דף י.

בִּתְרוּמָה דְּרַבָּנָן. בְּחָמֵץ דְּאוֹרָיְיתָא מִי אָמְרִינַן?! אַטּוּ בְּדִיקַת חָמֵץ דְּאוֹרָיְיתָא? דְּרַבָּנָן הִיא! דְּמִדְּאוֹרָיְיתָא בְּבִיטּוּל בָּעָלְמָא סַגִּי לֵיהּ.

צְבוּר אֶחָד שֶׁל חָמֵץ וּלְפָנָיו שְׁנֵי בָתִּים בְּדוּקִין, וַאֲתָא עַכְבָּר וּשְׁקַל, וְלָא יָדְעִינַן אִי לְהַאי עָל אִי לְהַאי עָל — הַיְינוּ שְׁנֵי שְׁבִילִין. דְּתָנַן: שְׁנֵי שְׁבִילִין, אֶחָד טָמֵא וְאֶחָד טָהוֹר, וְהָלַךְ בְּאֶחָד מֵהֶן וְעָשָׂה טְהָרוֹת, וּבָא חֲבֵירוֹ וְהָלַךְ בַּשֵּׁנִי וְעָשָׂה טְהָרוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם נִשְׁאֲלוּ זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ — טְהוֹרִין. שְׁנֵיהֶן בְּבַת אַחַת — טְמֵאִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְמֵאִין.

אָמַר רָבָא וְאִיתֵּימָא רַבִּי יוֹחָנָן: בְּבַת אַחַת — דִּבְרֵי הַכֹּל טְמֵאִין. בְּזֶה אַחַר זֶה — דִּבְרֵי הַכֹּל טְהוֹרִין. לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּבָא לְהִשָּׁאֵל עָלָיו וְעַל חֲבֵירוֹ. רַבִּי יוֹסֵי מְדַמֵּי לֵיהּ לְבַת אַחַת, וְרַבִּי יְהוּדָה מְדַמֵּי לֵיהּ לְזֶה אַחַר זֶה.

סָפֵק עָל, סָפֵק לָא עָל — הַיְינוּ בְּקֶעָה, וּבְפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבָּנָן.

דְּתָנַן: הַנִּכְנָס לִבְקֶעָה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, וְטוּמְאָה בְּשָׂדֶה פְּלוֹנִית, וְאָמַר אֶחָד: הֲלַכְתִּי בַּמָּקוֹם הַלָּז, וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם נִכְנַסְתִּי בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה וְאִם לֹא נִכְנַסְתִּי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין.

שֶׁהָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: סָפֵק בִּיאָה — טָהוֹר, סָפֵק מַגַּע טוּמְאָה — טָמֵא.

עָל, וּבְדַק וְלָא אַשְׁכַּח — פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי מֵאִיר וְרַבָּנָן, דְּתָנַן: הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁבְּחֶזְקַת טוּמְאָה, לְעוֹלָם הוּא בְּטוּמְאָתוֹ עַד שֶׁיְּוַדַּע לָךְ הַטּוּמְאָה הֵיכָן הִיא.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בּוֹדֵק עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְסֶלַע אוֹ לְקַרְקַע בְּתוּלָה.

עָל, וּבְדַק וְאַשְׁכַּח — פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל.

דְּתַנְיָא: שֶׁדֶּה שֶׁנֶּאֱבַד בָּהּ קֶבֶר — הַנִּכְנָס לְתוֹכָהּ טָמֵא. נִמְצָא בָהּ קֶבֶר — הַנִּכְנָס לְתוֹכָהּ טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: קֶבֶר שֶׁאָבַד הוּא קֶבֶר שֶׁנִּמְצָא — דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תִּיבָּדֵק כָּל הַשָּׂדֶה כּוּלָהּ.

הִנִּיחַ תֵּשַׁע וּמָצָא עֶשֶׂר — פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי וְרַבָּנָן. דְּתַנְיָא: הִנִּיחַ מָנֶה וּמָצָא מָאתַיִם, חוּלִּין וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְעוֹרְבִין זֶה בָּזֶה — דִּבְרֵי רַבִּי.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַכֹּל חוּלִּין.

הִנִּיחַ עֶשֶׂר וּמָצָא תֵּשַׁע הַיְינוּ סֵיפָא, דְּתַנְיָא: הִנִּיחַ מָאתַיִם וּמָצָא מָנֶה — מָנֶה מוּנָּח וּמָנֶה מוּטָל, דִּבְרֵי רַבִּי.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַכֹּל חוּלִּין.

דף י׳:

הִנִּיחַ בְּזָוִית זוֹ וּמָצָא בְּזָוִית אַחֶרֶת — פְּלוּגְתָּא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבָּנַן, דְּתַנְיָא: קָרְדּוֹם שֶׁאָבַד בְּבַיִת — הַבַּיִת טָמֵא. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: אָדָם טָמֵא נִכְנַס לְשָׁם וּנְטָלוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַבַּיִת טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: הִשְׁאִילוֹ לְאַחֵר וְשָׁכַח, אוֹ שֶׁנִּטְלוֹ מִזָּוִית זוֹ וְהִנִּיחַ בְּזָוִית הָאַחֶרֶת וְשָׁכַח.

זָוִית מַאן דְּכַר שְׁמֵיהּ?

חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: קָרְדּוֹם שֶׁאָבַד בְּבַיִת — הַבַּיִת טָמֵא, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: אָדָם טָמֵא נִכְנַס לְשָׁם וּנְטָלוֹ. אוֹ שֶׁהִנִּיחוֹ בְּזָוִית זוֹ וּמְצָאוֹ בְּזָוִית אַחֶרֶת — הַבַּיִת טָמֵא, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: אָדָם טָמֵא נִכְנַס לְשָׁם וּנְטָלוֹ מִזָּוִית זוֹ וְהִנִּיחוֹ בְּזָוִית אַחֶרֶת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַבַּיִת טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר הִשְׁאִילוֹ לְאַחֵר וְשָׁכַח, אוֹ שֶׁנִּטְלוֹ מִזָּוִית זוֹ וְהִנִּיחַ בְּזָוִית זוֹ וְשָׁכַח.

אָמַר רָבָא: עַכְבָּר נִכְנָס וְכִכֵּר בְּפִיו, וְנִכְנַס אַחֲרָיו וּמָצָא פֵּירוּרִין — צָרִיךְ בְּדִיקָה, מִפְּנֵי שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ שֶׁל עַכְבָּר לְפָרֵר. וְאָמַר רָבָא: תִּינוֹק נִכְנָס וְכִכֵּר בְּיָדוֹ, וְנִכְנַס אַחֲרָיו וּמָצָא פֵּירוּרִין — אֵין צָרִיךְ בְּדִיקָה, מִפְּנֵי שֶׁדַּרְכּוֹ שֶׁל תִּינוֹק לְפָרֵר.

בָּעֵי רָבָא: עַכְבָּר נִכְנָס וְכִכֵּר בְּפִיו, וְעַכְבָּר יוֹצֵא וְכִכֵּר בְּפִיו, מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: הַיְינוּ הַאי דְּעָל, וְהַיְינוּ הַאי דִּנְפַק. אוֹ דִילְמָא, אַחֲרִינָא הוּא.

אִם תִּמְצָא לוֹמַר הַיְינוּ הַאי דְּעָל וְהַיְינוּ הַאי דִּנְפַק: עַכְבָּר לָבָן נִכְנָס וְכִכֵּר בְּפִיו, וְעַכְבָּר שָׁחוֹר יוֹצֵא וְכִכֵּר בְּפִיו, מַהוּ? הַאי וַדַּאי אַחֲרִינָא הוּא. אוֹ דִילְמָא, אַרְמוֹיֵי אַרְמְיֵהּ מִינַּיהּ?

וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר עַכְבָּרִים לָא שְׁקִלֵי מֵהֲדֵדֵי: עַכְבָּר נִכְנָס וְכִכֵּר בְּפִיו, וְחוּלְדָּה יוֹצְאָה וְכִכֵּר בְּפִיהָ, מַהוּ? חוּלְדָּה וַדַּאי מֵעַכְבָּר שְׁקַלְתֵּיהּ. אוֹ דִילְמָא, אַחֲרִינָא הוּא. דְּאִם אִיתָא דְּמַעַכְבָּר שְׁקַלְתֵּיהּ — עַכְבָּר בְּפִיהָ הֲוָה מִשְׁתְּכַח.

וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר אִם אִיתָא דְּמַעַכְבָּר שְׁקַלְתֵּיהּ, עַכְבָּר בְּפִיהָ הֲוָה מִשְׁתְּכַח: עַכְבָּר נִכְנָס וְכִכֵּר בְּפִיו, וְחוּלְדָּה יוֹצְאָה וְכִכֵּר וְעַכְבָּר בְּפִי חוּלְדָּה, מַהוּ? הָכָא וַדַּאי אִיהוּ הוּא, אוֹ דִילְמָא: אִם אִיתָא דְּאִיהוּ נִיהוּ — כִּכֵּר בְּפִי עַכְבָּר מִשְׁתְּכַח הֲוָה בָּעֵי אִישְׁתְּכוֹחֵי. אוֹ דִילְמָא: מִשּׁוּם בִּיעֲתוּתָא הוּא נָפַל, וּשְׁקַלְתֵּיהּ. תֵּיקוּ.

בָּעֵי רָבָא: כִּכֵּר בִּשְׁמֵי קוֹרָה — צָרִיךְ סוּלָּם לְהוֹרִידָהּ, אוֹ אֵין צָרִיךְ? מִי אָמְרִינַן: כּוּלֵּי הַאי לָא אַטְרְחוּהוּ רַבָּנַן, כֵּיוָן דְּלָא נָחֵית מְנַפְּשֵׁיהּ — לָא אָתֵי לְמֵיכְלַהּ. אוֹ דִילְמָא: זִימְנִין דְּנָפֵל וְאָתֵי לְמֵיכְלַהּ.

וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר זִימְנִין דְּנָפֵל וְאָתֵי לְמֵיכְלַהּ: כִּכֵּר בְּבוֹר — צָרִיךְ סוּלָּם לְהַעֲלוֹתָהּ, אוֹ אֵין צָרִיךְ? הָכָא וַדַּאי דְּלָא עֲבִידָא דְּסָלְקָה מְנַפְּשַׁהּ, אוֹ דִילְמָא: זִימְנִין דְּנָחֵית לְמֶעְבַּד צוּרְכֵּיהּ, וְאָתֵי לְמֵיכְלַיהּ.

אִם תִּמְצָא לוֹמַר זִימְנִין דְּנָחֵית לְצוּרְכֵּיהּ וְאָתֵי לְמֵיכְלֵהּ: כִּכָּר בְּפִי נָחָשׁ — צָרִיךְ חַבָּר לְהוֹצִיא, אוֹ אֵין צָרִיךְ?

בְּגוּפֵיהּ אַטְרְחוּהוּ רַבָּנַן, בְּמָמוֹנֵיהּ לָא אַטְרְחוּהוּ רַבָּנַן. אוֹ דִילְמָא לָא שְׁנָא. תֵּיקוּ.

מַתְנִי' רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בּוֹדְקִין אוֹר אַרְבָּעָה עָשָׂר, וּבְאַרְבָּעָה עָשָׂר שַׁחֲרִית, וּבְשַׁעַת הַבִּיעוּר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא בָדַק אוֹר אַרְבָּעָה עָשָׂר — יִבְדּוֹק בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר.

לֹא בָדַק בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר — יִבְדּוֹק בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד. לֹא בָדַק בְּתוֹךְ הַמּוֹעֵד — יִבְדּוֹק לְאַחַר הַמּוֹעֵד. וּמַה שֶּׁמְּשַׁיֵּיר יַנִּיחֶנּוּ בְּצִינְעָא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא צָרִיךְ בְּדִיקָה אַחֲרָיו.

גְּמָ' מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? רַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: כְּנֶגֶד שָׁלֹשׁ הַשְׁבָּתוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה — "לֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאוֹר", "שִׁבְעַת יָמִים שְׂאוֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם", "אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאוֹר מִבָּתֵּיכֶם".

מֵתִיב רַב יוֹסֵף, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא בָדַק בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים הַלָּלוּ — שׁוּב אֵינוֹ בוֹדֵק. אַלְמָא בְּמִכָּאן וְאֵילְךְ הוּא דִּפְלִיגִי.

מָר זוּטְרָא מַתְנֵי הָכִי: מֵתִיב רַב יוֹסֵף, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא בָדַק בְּאֶחָד מִשְּׁלֹשָׁה פְּרָקִים הַלָּלוּ — שׁוּב אֵינוֹ בוֹדֵק. אַלְמָא בְּשׁוּב אֵינוֹ בוֹדֵק הוּא דִּפְלִיגִי.

אֶלָּא רַבִּי יְהוּדָה נָמֵי, אִם לֹא בָדַק קָאָמַר.

וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: מָר סָבַר: מִקְמֵי אִיסּוּרָא — אֵין, בָּתַר אִיסּוּרָא — לָא, גְּזִירָה דִּילְמָא אָתֵי לְמֵיכַל מִינֵּיהּ. וְרַבָּנַן סָבְרִי: לָא גָּזְרִינַן.

וּמִי גָּזַר רַבִּי יְהוּדָה דִּילְמָא אָתֵי לְמֵיכַל מִינֵּיהּ? וְהָא תְּנַן: מְשַׁקְּרֵב הָעוֹמֶר יוֹצְאִין וּמוֹצְאִין שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהֵם מְלֵאִים קֶמַח וְקָלִי.

דף יא.

שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים (הֵן עוֹשִׂין), דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּרְצוֹן חֲכָמִים הָיוּ עוֹשִׂין. וְלָא קָא גָּזַר רַבִּי יְהוּדָה דִּילְמָא אָתֵי לְמֵיכַל מִינֵּיהּ? אָמַר רָבָא: שָׁאנֵי חָדָשׁ, מִתּוֹךְ שֶׁלֹּא הִתִּירָתָּ לוֹ אֶלָּא עַל יְדֵי קִטּוּף, הוּא זָכוּר.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: תִּינַח בִּשְׁעַת קְטִיפָה, טְחִינָה וְהַרְקָדָה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? הָא לָא קָשְׁיָא: טְחִינָה בְּרֵחָיָא דְיָד, הַרְקָדָה עַל גַּבֵּי נָפָה.

אֶלָּא הָא דְּתָנַן: קוֹצְרִין בֵּית הַשִּׁלְחִים וְשֶׁבַּעֲמָקִים, אֲבָל לֹא גּוֹדְשִׁין. וְאוֹקִימְנָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר!

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: חָדָשׁ — בָּדֵיל מִינֵּיהּ, חָמֵץ — לָא בָּדֵיל מִינֵּיהּ.

אָמַר רָבָא: דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה קָשְׁיָא, דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן לָא קָשְׁיָא?

דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה לָא קַשְׁיָא — כִּדְשַׁנִּינַן. דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן נָמֵי לָא קַשְׁיָא — הוּא עַצְמוֹ מְחַזֵּר עָלָיו לְשׁוֹרְפוֹ, מֵיכַל קָאָכֵיל מִינֵּיהּ?!

רַב אָשֵׁי אָמַר: דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה לָא קַשְׁיָא: "קֶמַח וְקָלִי" תְּנַן.

הָא דְּרַב אָשֵׁי בְּדוּתָא הִיא: הָתִינַח מִקָּלִי וְאֵילָךְ, מֵעִיקָּרָא עַד קָלִי מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

וְכִי תֵּימָא עַל יְדֵי קִיטּוּף כִּדְרָבָא, אֶלָּא "קוֹצְרִין בֵּית הַשְּׁלָחִין וְשֶׁבָּעֲמָקִים", וְאוֹקִימְנָא כְּרַבִּי יְהוּדָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אֶלָּא דְּרַב אָשֵׁי בְּדוּתָא הִיא.

וְכָל הֵיכָא דְּלָא בָּדֵיל מִינֵּיהּ, מִי גָּזַר רַבִּי יְהוּדָה?

וְהָתְנַן: לֹא יִקּוֹב אָדָם שְׁפוֹפֶרֶת שֶׁל בֵּיצָה וִימַלְּאֶנָּה שֶׁמֶן וְיִתְּנֶנָּה בְּצַד הַנֵּר בִּשְׁבִיל שֶׁתְּהֵא מְנַטֶּפֶת, וַאֲפִילּוּ הִיא שֶׁל חֶרֶס.

וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר! הָתָם, מִשּׁוּם חוּמְרָא דְּשַׁבָּת מִבְּדִיל בְּדִילֵי.

וּרְמִי דְּשַׁבָּת אַשַּׁבָּת, דְּתַנְיָא: חֶבֶל דְּלִי שֶׁנִּפְסַק, לֹא יְהֵא קוֹשְׁרוֹ אֶלָּא עוֹנְבוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כּוֹרֵךְ עָלָיו פּוּנְדָּא אוֹ פָּסְקָיָא, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַעֲנִבֶנּוּ.

קַשְׁיָא דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה, קַשְׁיָא דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן!

דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן לָא קַשְׁיָא: שֶׁמֶן בְּשֶׁמֶן — מִיחַלַּף, עֲנִיבָה בְּקִשְׁירָה — לָא מִיחַלַּף.

דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה לָא קַשְׁיָא: טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה לְאוֹ מִשּׁוּם דְּגָזַר עֲנִיבָה אַטּוּ קְשִׁירָה, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּקָסָבַר עֲנִיבָה גּוּפַהּ קְשִׁירָה הִיא.

וְרָמֵי רַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן, דְּתַנַּן: קוֹשְׁרִין דְּלִי בְּפִסְקְיָא אֲבָל לֹא בְּחֶבֶל, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. חֶבֶל דְּמַאי? אִילֵּימָא חֶבֶל דְּעָלְמָא, "וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר"? קֶשֶׁר שֶׁל קַיָּימָא הוּא, דְּוַדַּאי אָתֵי לְבַטּוֹלֵי!

אֶלָּא פְּשִׁיטָא דְּגַרְדִּי.

וּגְזַרוּ רַבָּנַן חֶבֶל דְּגַרְדִּי אַטּוּ חֶבֶל דְּעָלְמָא? אִין, חֶבֶל בְּחֶבֶל — מִיחַלַּף, עֲנִיבָה בְּקִשְׁירָה — לָא מִיחַלְּפָא.

וְכָל הֵיכָא דְּבָדֵיל מִינֵּיהּ לָא גָּזַר רַבִּי יְהוּדָה? וְהָתַנְיָא: בְּכוֹר שֶׁאֲחָזוֹ דָּם, אֲפִילּוּ הוּא מֵת — אֵין מַקִּיזִין לוֹ דָּם, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יַקִּיז, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יָטִיל בּוֹ מוּם. הָתָם, מִתּוֹךְ שֶׁאָדָם בָּהוּל

דף יא:

עַל מָמוֹנוֹ, אָמְרִינַן: אִי שָׁרֵית לֵיהּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין בּוֹ מוּם — אָתֵי לְמֶעְבַּד בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂין בּוֹ מוּם.

וְרַבָּנַן — כָּל שֶׁכֵּן דְּאִי לָא שָׁרֵית לֵיהּ כְּלָל אָתֵי לְמֶעְבַּד

וּמִי אָמְרִינַן לְרַבִּי יְהוּדָה אָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ? וְהָתְנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין (מְקַדְּרִין) הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב — מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה חַבּוּרָה, אֲבָל מְקַרְצְפִין. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין מְקַדְּרִין, אַף אֵין מְקַרְצְפִין.

וְתַנְיָא: אֵיזֶהוּ קִידּוּר וְאֵיזֶהוּ קִרְצוּף? קִידּוּר — קְטַנִּים, וְעוֹשִׂין חַבּוּרָה. קִרְצוּף — גְּדוֹלִים, וְאֵין עוֹשִׂין חַבּוּרָה.

הָתָם, דְּאִי שָׁבֵיק לֵיהּ — מָיֵית, אָמְרִינַן אָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ. הָכָא, אִי שָׁבֵיק לֵיהּ — צַעֲרָא בְּעָלְמָא הוּא, לָא אָמְרִינַן אָדָם בָּהוּל עַל מָמוֹנוֹ.

וְרַבִּי יְהוּדָה, מַאי שְׁנָא גַּבֵּי חָמֵץ דְּגָזַר, וּמַאי שְׁנָא גַּבֵּי קִרְצוּף דְּלָא גָּזַר? לֶחֶם בְּלֶחֶם — מִיחַלַּף. קִידּוּר בְּקִרְצוּף — לָא מִיחַלַּף.

מַתְנִי' רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אוֹכְלִים כָּל חֲמֵשׁ, וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אוֹכְלִין כָּל אַרְבַּע, וְתוֹלִין כָּל חֲמֵשׁ, וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: שְׁתֵּי חַלּוֹת שֶׁל תּוֹדָה פְּסוּלוֹת מוּנָּחוֹת עַל גַּב הָאִיצְטְבָא, כָּל זְמַן שֶׁמּוּנָּחוֹת — כָּל הָעָם אוֹכְלִין. נִיטְּלָה אַחַת — תּוֹלִין; לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין. נִיטְּלוּ שְׁתֵּיהֶן — הִתְחִילוּ כָּל הָעָם שׁוֹרְפִין.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חוֹלִין נֶאֱכָלִין כָּל אַרְבַּע, וּתְרוּמָה כָּל חֲמֵשׁ, וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ.

גְּמָ' תְּנַן הָתָם: אֶחָד אוֹמֵר בְּשִׁנַּיִם בַּחֹדֶשׁ, וְאֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁלֹשָׁה — עֵדוּתָן קַיֶּימֶת, שֶׁזֶּה יוֹדֵעַ בְּעִבּוּרוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ, וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּעִבּוּרוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ.

אֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁלֹשָׁה, וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשָּׁה — עֵדוּתָן בְּטֵלָה. אֶחָד אוֹמֵר בִּשְׁתֵּי שְׁעוֹת, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ שָׁעוֹת — עֵדוּתָן קַיֶּימֶת. אֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּחָמֵשׁ — עֵדוּתָן בְּטֵלָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עֵדוּתָן קַיֶּימֶת. אֶחָד אוֹמֵר בְּחָמֵשׁ, וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשֵׁבַע — עֵדוּתָן בְּטֵלָה. שֶׁבְּחָמֵשׁ חַמָּה בְּמִזְרָח, וּבְשֵׁבַע חַמָּה בְּמַעֲרָב.

אָמַר אַבָּיֵי: כְּשֶׁתִּמְצָא לוֹמַר, לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — אֵין אָדָם טוֹעֶה וְלֹא כְּלוּם; לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה — אָדָם טוֹעֶה חֲצִי שָׁעָה. לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — אֵין אָדָם טוֹעֶה וְלֹא כְּלוּם: מַעֲשֶׂה כִּי הֲוָה, בְּמִיפֵּק תַּרְתֵּי וּמְעַיֵּיל תְּלָת. וְהָא דְּקָאָמַר שְׁתַּיִם — בְּסוֹף שְׁתַּיִם, וְהָא דְּקָאָמַר שָׁלֹשׁ — בְּתְחִלַּת שָׁלֹשׁ.

לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה — אָדָם טוֹעֶה חֲצִי שָׁעָה: מַעֲשֶׂה כִּי הֲוָה, בְּפַלְגָא דְּאַרְבַּע הֲוָה, וְהַאי דְּקָאָמַר שָׁלֹשׁ — בְּסוֹף שָׁלֹשׁ, וְקָטָעֵי פַּלְגָא דְּשַׁעְתָּא לְקַמֵּיהּ. וְהַאי דְּקָאָמַר חָמֵשׁ — בְּתְחִלַּת חָמֵשׁ, וְקָטָעֵי פַּלְגָא דְּשַׁעְתָּא לְאַחוֹרֵיהּ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר אַבָּיֵי: כְּשֶׁתִּמְצָא לוֹמַר, לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — אָדָם טוֹעֶה מַשֶּׁהוּ; לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה — אָדָם טוֹעֶה שָׁעָה וּמַשֶּׁהוּ. לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — אָדָם טוֹעֶה מַשֶּׁהוּ: מַעֲשֶׂה כִּי הֲוָה, אוֹ בְּסוֹף שְׁתַּיִם הֲוָה אוֹ בִּתְחִלַּת שָׁלֹשׁ, וְחַד מִינַּייְהוּ טוֹעֶה מַשֶּׁהוּ. לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה — אָדָם טוֹעֶה שָׁעָה וּמַשֶּׁהוּ: מַעֲשֶׂה כִּי הֲוָה — אוֹ בְּסוֹף שָׁלֹשׁ אוֹ בִּתְחִלַּת חָמֵשׁ,

דף יב.

וְחַד מִינַּייְהוּ קָטָעֵי שָׁעָה וּמַשֶּׁהוּ.

אֲזַל רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה, אַמְרֵהּ לִשְׁמַעְתְּתָא קַמֵּיהּ דְּרָבָא. אָמַר: וּמָה אִילּוּ דָּיְיקִינַן בְּהֲנֵי סָהֲדֵי, דְּהַאי דְּקָאָמַר שָׁלֹשׁ — בִּתְחִלַּת שָׁלֹשׁ, וְהַאי דְּקָאָמַר חָמֵשׁ — בְּסוֹף חָמֵשׁ, וְהָוְיָא עֵדוּת מוּכְחֶשֶׁת, וְלָא קָטְלִינַן, וַאֲנַן נִיקּוּם וְנִקְטֵיל מִסְפֵּקָא?! וְרַחֲמָנָא אָמַר: "וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה" "וְהִצִּילוּ הָעֵדָה"!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — אָדָם טוֹעֶה שְׁתֵּי שָׁעוֹת חָסֵר מַשֶּׁהוּ; לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה — אָדָם טוֹעֶה שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת חָסֵר מַשֶּׁהוּ. לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — אָדָם טוֹעֶה שְׁתֵּי שָׁעוֹת חָסֵר מַשֶּׁהוּ, מַעֲשֶׂה כִּי הֲוָה, אוֹ בִּתְחִלַּת שְׁתַּיִם אוֹ בְּסוֹף שָׁלֹשׁ, וְחַד מִינַּייְהוּ קָטָעֵי שְׁתֵּי שָׁעוֹת חָסֵר מַשֶּׁהוּ.

לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה — אָדָם טוֹעֶה שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת חָסֵר מַשֶּׁהוּ, מַעֲשֶׂה כִּי הֲוָה אוֹ בִּתְחִלַּת שָׁלֹשׁ אוֹ בְּסוֹף חָמֵשׁ, וְחַד מִינַּייְהוּ קָטָעֵי שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת חָסֵר מַשֶּׁהוּ.

תְּנַן: הָיוּ בּוֹדְקִין אוֹתוֹ בְּשֶׁבַע חֲקִירוֹת: בְּאֵיזוֹ שָׁבוּעַ, בְּאֵיזוֹ שָׁנָה, בְּאֵיזֶה חֹדֶשׁ, בְּכַמָּה בַּחֹדֶשׁ, בְּאֵיזֶה יוֹם, בְּאֵיזוֹ שָׁעָה, בְּאֵיזֶה מָקוֹם. (וְתַנְיָא:) מָה בֵּין חֲקִירוֹת לִבְדִיקוֹת? חֲקִירוֹת, אָמַר אֶחָד מֵהֶן "אֵינִי יוֹדֵעַ" — עֵדוּתָן בְּטֵילָה. בְּדִיקוֹת, אֲפִילּוּ שְׁנֵיהֶם אוֹמְרִים "אֵין אָנוּ יוֹדְעִים" — עֵדוּתָן קַיֶּימֶת.

וְהָוינַן בַּהּ: מַאי שְׁנָא חֲקִירוֹת וּמַאי שְׁנָא בְּדִיקוֹת?

וְאָמְרִינַן: חֲקִירוֹת, אָמַר אֶחָד מֵהֶן "אֵינִי יוֹדֵעַ" — עֵדוּתָן בְּטֵילָה, דְּהָוְיָא לַהּ עֵדוּת שֶׁאִי אַתָּה יָכוֹל לְהַזִּימָהּ.

בְּדִיקוֹת, עֵדוּת שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהַזִּימָהּ הִיא.

וְאִי אָמְרַתְּ טָעֵי אִינִישׁ כּוּלֵּי הַאי, חֲקִירוֹת דְּ"אֵיזוֹ שָׁעָה" נָמֵי עֵדוּת שֶׁאִי אַתָּה יָכוֹל לְהַזִּימָהּ הִיא, דְּאָמְרִי: מִטְעֵי קָטָעֵינַן!

דְּיָהֲבִינַן לְהוּ כּוּלֵּי טָעוּתַיְיהוּ. לְרַבִּי מֵאִיר — יָהֲבִינַן לְהוּ מִתְּחִילַּת שָׁעָה רִאשׁוֹנָה עַד סוֹף חָמֵשׁ.

וּבְדִין הוּא דְּנִיתֵּיב לְהוּ מֵעִיקָּרָא טְפֵי, אֶלָּא בֵּין יָמָמָא לְלֵילְיָא לָא טָעוּ אִינָשֵׁי.

וּלְרַבִּי יְהוּדָה — יְהֵבִינַן לְהוּ מִתְּחִילַּת שָׁעָה רִאשׁוֹנָה וְעַד סוֹף שִׁשִּׁית. וּבְדִין הוּא דְּנִיתֵּיב לְהוּ מֵעִיקָּרָא טְפֵי,

דף יב:

אֶלָּא בֵּין יָמָא לְלֵילְיָא לָא טָעוּ אִינָשֵׁי. וּבְדִין הוּא דְּנִיתֵּיב לְקַמֵּיהּ טְפֵי, אֶלָּא שֶׁבְּחָמֵשׁ חַמָּה בַּמִּזְרָח, וּבְשֵׁבַע חַמָּה בַּמַּעֲרָב.

תְּנַן רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אוֹכְלִין כָּל חָמֵשׁ, וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִילַּת שֵׁשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אוֹכְלִין כָּל אַרְבַּע, וְתוֹלִין כָּל חָמֵשׁ, וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִילַּת שֵׁשׁ.

לְאַבָּיֵי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: אֵין אָדָם טוֹעֶה וְלֹא כְּלוּם — נֵיכוֹל כּוּלַּהּ שֵׁית. וּלְהָךְ לִישָּׁנָא נָמֵי דְּאָמַר: אָדָם טוֹעֶה מַשֶּׁהוּ — נֵיכוֹל עַד סוֹף שֵׁית.

וְאַבָּיֵי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: אָדָם טוֹעֶה חֲצִי שָׁעָה — נֵיכוֹל עַד פַּלְגָא דְּשֵׁית. וּלְהָךְ לִישָּׁנָא נָמֵי דְּאָמְרַתְּ: אָדָם טוֹעֶה שָׁעָה וּמַשֶּׁהוּ — נֵיכוֹל עַד סוֹף חָמֵשׁ.

(אֶלָּא) אָמַר אַבָּיֵי: עֵדוּת מְסוּרָה לְזָרִיזִים, חָמֵץ לַכֹּל מָסוּר.

וְרָבָא אַלִּיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: אָדָם טוֹעֶה שְׁתֵּי שָׁעוֹת חָסֵר מַשֶּׁהוּ — מִתְּחִילַּת חָמֵשׁ לָא נֵיכוֹל! חָמֵשׁ חַמָּה בַּמִּזְרָח, וְשֵׁבַע חַמָּה בַּמַּעֲרָב.

אִי הָכִי, בְּשֵׁית נָמֵי נֵיכוֹל?! אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: שֵׁית, יוֹמָא בְּקַרְנָתָא קָאֵי.

וְרָבָא אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: אָדָם טוֹעֶה שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת חָסֵר מַשֶּׁהוּ — מִתְּחִילַּת אַרְבַּע לָא נֵיכוֹל! חָמֵשׁ חַמָּה בַּמִּזְרָח, וְשֵׁבַע חַמָּה בַּמַּעֲרָב. וְכָל שֶׁכֵּן אַרְבַּע. אִי הָכִי, בְּחָמֵשׁ נָמֵי נֵיכוֹל!

תַּרְגְּמַהּ אַבָּיֵי אַלִּיבָּא דְּרָבָא: עֵדוּת מְסוּרָה לְזָרִיזִים, חָמֵץ לַכֹּל מָסוּר.

וְרָבָא אָמַר: לְאוּ הַיְינוּ טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה. אֶלָּא רַבִּי יְהוּדָה לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: אֵין בִּיעוּר חָמֵץ אֶלָּא שְׂרֵיפָה, וְיֵהָבוּ לֵיהּ רַבָּנַן שָׁעָה אַחַת לְלָקוֹט בָּהּ עֵצִים.

אֵיתְיֵבֵיהּ רָבִינָא לְרָבָא: אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימָתַי — שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת בִּיעוּרוֹ. אֲבָל בִּשְׁעַת בִּיעוּרוֹ — הַשְׁבָּתָתוֹ בְּכָל דָּבָר!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: גְּזִירָה מִשּׁוּם יוֹם הַמְעוּנָּן. אִי הָכִי, אֲפִילּוּ בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת נָמֵי לָא נֵיכוֹל! אָמַר רַב פָּפָּא: אַרְבַּע זְמַן סְעוּדָה לַכֹּל הִיא.

תָּנוּ רַבָּנַן: שָׁעָה רִאשׁוֹנָה — מַאֲכַל לוּדִים. שְׁנִיָּה — מַאֲכַל לִיסְטִין. שְׁלִישִׁית — מַאֲכַל יוֹרְשִׁין. רְבִיעִית — מַאֲכַל פּוֹעֲלִין. חֲמִישִׁית — מַאֲכַל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. שִׁשִּׁית — מַאֲכַל כָּל אָדָם.

וְהָאָמַר רַב פָּפָּא: רְבִיעִית — זְמַן סְעוּדָה לְכָל הִיא! אֶלָּא אֵיפוֹךְ: רְבִיעִית — מַאֲכַל כָּל אָדָם, חֲמִישִׁית — מַאֲכַל פּוֹעֲלִים, שִׁשִּׁית — מַאֲכַל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

מִכָּאן וְאֵילָךְ, כְּזוֹרֵק אֶבֶן לַחֻמֶת. אָמַר אַבָּיֵי: לָא אָמְרַן אֶלָּא דְּלָא טָעֵים מִידֵּי בְּצַפְרָא. אֲבָל טָעֵים מִידֵּי בְּצַפְרָא — לֵית לַן בַּהּ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: כְּמַחְלוֹקֶת בְּעֵדוּת, כָּךְ מַחְלוֹקֶת בְּחָמֵץ. פְּשִׁיטָא, הַיְינוּ הָךְ דְּאָמְרִינַן! הָא קָא מַשְׁמַע לַן: שִׁינּוּיֵי דְּשַׁנְּינַן — שִׁינּוּיָא הוּא, וְלָא תֵּימָא תַּנָּאֵי הִיא.

אָמַר רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּשָׁעוֹת, אֲבָל אֶחָד אוֹמֵר קוֹדֶם הָנֵץ הַחַמָּה וְאֶחָד אוֹמֵר אַחַר הָנֵץ הַחַמָּה — עֵדוּתָן בְּטֵילָה. פְּשִׁיטָא!

אֶלָּא: אֶחָד אוֹמֵר קוֹדֶם הָנֵץ הַחַמָּה וְאֶחָד אוֹמֵר בְּתוֹךְ הָנֵץ הַחַמָּה — עֵדוּתָן בְּטֵילָה. הָא נָמֵי פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: תַּרְוַיְיהוּ חָדָא מִילְתָא קָאָמְרִי, וְהָא דְּקָאָמַר

דף יג.

בְּתוֹךְ הָנֵץ הַחַמָּה — בְּגִילּוּיָיא הֲוָה קָאֵי, וְזָהֳרוּרֵי בְּעַלְמָא הוּא דַּחֲזָא. קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: וְנֵימָא מָר הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר, דְּסָתַם לַן תְּנָא כְּוָותֵיהּ.

דִּתְנַן: כָּל שָׁעָה שֶׁמּוּתָּר לֶאֱכוֹל — מַאֲכִיל!

הָהִיא לְאוֹ סְתָמָא הוּא, מְשׁוּם דְּקַשְׁיָא "מוּתָּר".

וְנֵימָא מָר הֲלָכָה כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, דְּהַוֵה לֵיהּ מַכְרִיעַ. אָמַר לֵיהּ: רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְאוֹ מַכְרִיעַ הוּא, טַעַם דְּנַפְשֵׁיהּ קָאָמַר.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: רַב דְּאָמַר כִּי הַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא: אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת — מְבַעֲרִין אֶת הַכֹּל מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת. וְשׁוֹרְפִין תְּרוּמוֹת טְמֵאוֹת, תְּלוּיוֹת, וּטְהוֹרוֹת. וּמְשַׁיְּירִין מִן הַטְּהוֹרוֹת מְזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת, כְּדֵי לֶאֱכוֹל עַד אַרְבַּע שָׁעוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא, שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

אָמְרוּ לוֹ: טְהוֹרוֹת לֹא יִשָּׂרְפוּ, שֶׁמָּא יִמְצְאוּ לָהֶן אוֹכְלִין. אָמַר לָהֶן: כְּבָר בִּקְּשׁוּ וְלֹא מָצְאוּ.

אָמְרוּ לוֹ: שֶׁמָּא חוּץ לַחוֹמָה לָנוּ?

אָמַר לָהֶם: לְדִבְרֵיכֶם, אַף תְּלוּיוֹת לֹא יִשָּׂרְפוּ — שֶׁמָּא יָבֹא אֵלִיָּהוּ וְיִטַהֲרֵם. אָמְרוּ לוֹ: כְּבָר מוּבְטָח לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין אֵלִיָּהוּ בָּא לֹא בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְלֹא בְּעַרְבֵי יָמִים טוֹבִים, מִפְּנֵי הַטּוֹרַח.

אָמְרוּ: לֹא זָזוּ מִשָּׁם עַד שֶׁקִּבְּעוּ הֲלָכָה כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בַּרְתּוֹתָא שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

מַאי לְאוֹ, אֲפִילּוּ לֶאֱכוֹל? אָמַר רַב פָּפָּא מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא: לֹא, לְבַעֵר.

וְאַף רַבִּי סָבַר לְהָא דְּרַב נַחְמָן. דְּאָמַר רָבִין בַּר רַב אַדָּא: מַעֲשֶׂה בְּאָדָם אֶחָד שֶׁהִפְקִיד דִּיסְקִיָּא מְלֵאָה חִמֵּץ אֵצֶל יוֹחָנָן חָקוֹקָאָה, וּנְקָבוּהָ עַכְבָּרִים, וְהָיָה חִמֵּץ מְבַצְבֵּץ וְיוֹצֵא. וּבָא

לִפְנֵי רַבִּי, שָׁעָה רִאשׁוֹנָה אָמַר לוֹ: הַמְתֵּן. שְׁנִיָּה, אָמַר לוֹ: הַמְתֵּן. שְׁלִישִׁית, אָמַר לוֹ: הַמְתֵּן. רְבִיעִית, אָמַר לוֹ: הַמְתֵּן. חֲמִישִׁית, אָמַר לוֹ: צֵא וּמוֹכְרָהּ בַּשּׁוּק.

מַאי לָאו, לְגוֹיִם — כְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר רַב יוֹסֵף: לָא, לְיִשְׂרָאֵל — כְּרַבִּי מֵאִיר. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִי לְיִשְׂרָאֵל — נִישְׁקְלֵיהּ לְנַפְשֵׁיהּ?

מִשּׁוּם חֲשָׁדָא, דְּתַנְיָא: גַּבָּאֵי צְדָקָה שֶׁאֵין לָהֶם עֲנִיִּים לְחַלֵּק — פּוֹרְטִין לַאֲחֵרִים, וְאֵין פּוֹרְטִין לְעַצְמָן.

גַּבָּאֵי תַּמְחוּי, שֶׁאֵין לָהֶם עֲנִיִּים לְחַלֵּק — מוֹכְרִין לַאֲחֵרִים וְאֵין מוֹכְרִין לְעַצְמָן, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָיִיתֶם נְקִיִּים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל".

אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר מַתְנָה לְרַב יוֹסֵף: בְּפֵירוּשׁ אָמַרְתְּ לָן, צֵא וּמוֹכְרָן לַגּוֹיִם, כְּרַבִּי יְהוּדָה. אָמַר רַב יוֹסֵף: כְּמַאן אָזְלָא הָא שְׁמַעְתָּא דְּרַבִּי — כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּתָנַן: הַמַּפְקִיד פֵּירוֹת אֵצֶל חֲבֵירוֹ, אֲפִילּוּ הֵן אֲבוּדִין — לֹא יִגַּע בָּהֶן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מוֹכְרָן בְּבֵית דִּין מִפְּנֵי הֶשְׁבֵּת אֲבֵידָה.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְלָאו אִיתְּמַר עָלַהּ, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַב יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא

דף יג:

בִּכְדֵי חֶסְרוֹנָן, אֲבָל יוֹתֵר מִכְּדֵי חֶסְרוֹנָן — מוֹכְרָן בְּבֵית דִּין. וְכָל שֶׁכֵּן הָכָא, דְּהָא פְּסִידִי לִגְמָרֵי.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה שְׁתֵּי חֲלוֹת כּוּ'. תְּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב יְהוּדָה "עַל גַּב הָאִיצְטְבָא". אָמַר לֵיהּ: וְכִי לְהַצְנִיעָן הוּא צָרִיךְ?! תְּנִי "עַל גַּג הָאִיצְטְבָא".

אָמַר רַחֲבָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הַר הַבַּיִת סְטָיו כָּפוּל הָיָה. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: הַר הַבַּיִת סְטָיו כָּפוּל הָיָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִיסְטָוונִית הָיְתָה נְקֵרֵאת — סְטָיו לְפָנִים מִסְּטָיו.

פְּסוּלוֹת וְכוּ'. אַמַּאי פְּסוּלוֹת? אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מִתּוֹךְ שֶׁהָיוּ מְרוּבּוֹת — נִפְסָלוֹת בְּלִינָה.

דְּתַנְיָא: אֵין מְבִיאִין תּוֹדָה בְּחַג הַמַּצּוֹת, מִפְּנֵי חָמֵץ שֶׁבָּהּ.

פְּשִׁיטָא? אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: הָכָא בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר עָסְקִינַן, וְקָסָבַר: אֵין מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל.

וְכוּלֵּי עָלְמָא בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר מַיְיתֵי לְהוּ, וּמִתּוֹךְ שֶׁהֵן מְרוּבּוֹת — נִפְסָלוֹת בְּלִינָה.

מִשּׁוּם רַבִּי יַנַּאי אָמְרוּ: כְּשִׁירוֹת הָיוּ, וְאֶלָּא אַמַּאי קָרֵי לְהוּ פְּסוּלוֹת — שֶׁלֹּא נִשְׁחַט עֲלֵיהֶן הַזָּבַח. וְנִשְׁחוֹט! שֶׁאָבַד הַזָּבַח.

וְנַיְיתֵי זֶבַח אַחֵר וְנִשְׁחוֹט! דְּאָמַר: "זוֹ תּוֹדָה וְזוֹ לַחְמָהּ", וְכִדְרַבָּה. דְּאָמַר רַבָּה: אָבַד הַלֶּחֶם — מֵבִיא לֶחֶם אַחֵר, אָבְדָה תּוֹדָה — אֵין מֵבִיא תּוֹדָה אַחֶרֶת. מַאי טַעְמָא — לֶחֶם גְּלַל תּוֹדָה, וְאֵין תּוֹדָה גְּלַל לֶחֶם.

וְנִיפְרְקִינְהוּ וְנַפְקִינְהוּ לְחוּלִּין! אֶלָּא: לְעוֹלָם שֶׁנִּשְׁחַט עֲלֵיהֶן הַזֶּבַח וְנִשְׁפַּךְ הַדָּם.
וּכְמַאן — כְּרַבִּי. דְּאָמַר רַבִּי: שְׁנֵי דְּבָרִים הַמַּתִּירִין — מַעֲלִין זֶה בְּלֹא זֶה. דְּתַנְיָא: כִּבְשֵׁי עֲצֶרֶת אֵין מְקַדְּשִׁין אֶת הַלֶּחֶם אֶלָּא בִּשְׁחִיטָה. כֵּיצַד? שְׁחָטָן לִשְׁמָן וְזָרַק דָּמָן לִשְׁמָן — קִידֵּשׁ הַלֶּחֶם.
שְׁחָטָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן וְזָרַק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן — לֹא קִידֵּשׁ הַלֶּחֶם. שְׁחָטָן לִשְׁמָן וְזָרַק דָּמָן שֶׁלֹּא לִשְׁמָן — לֶחֶם קָדוֹשׁ וְאֵינוֹ קָדוֹשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי.
רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵינוֹ קָדוֹשׁ הַלֶּחֶם, עַד שֶׁיִּשְׁחוֹט לִשְׁמָן וְיִזְרוֹק דָּמָן לִשְׁמָן.
אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, כְּגוֹן שֶׁנִּתְקַבֵּל הַדָּם בְּכוֹס וְנִשְׁפַּךְ,
וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר לֵיהּ כַּאֲבוּהּ, דְּאָמַר: כָּל הָעוֹמֵד לִזְרוֹק כְּזָרוּק דָּמֵי.
תָּנָא, מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר אָמְרוּ: כְּשֵׁירוֹת הָיוּ. כָּל זְמַן שֶׁמּוּנָּחוֹת — כָּל הָעָם אוֹכְלִין. נִיטְּלָה אַחַת מֵהֶן — תּוֹלִין; לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין. נִיטְּלוּ שְׁתֵּיהֶן — הִתְחִילוּ כּוּלָּן שׁוֹרְפִין.
תַּנְיָא, אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר:

דף יד.

שְׁתֵּי פָּרוֹת הָיוּ חוֹרְשׁוֹת בְּהַר הַמִּשְׁחָה. כָּל זְמַן שֶׁשְּׁתֵּיהֶן חוֹרְשׁוֹת — כָּל הָעָם אוֹכְלִין. נִיטְּלָה אַחַת מֵהֶן — תּוֹלִין; לֹא אוֹכְלִין וְלֹא שׁוֹרְפִין. נִיטְּלוּ שְׁתֵּיהֶן — הִתְחִילוּ כָּל הָעָם שׁוֹרְפִין.
מַתְנִי׳ רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר: מִימֵיהֶם שֶׁל כֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלְּשָׁרוֹף אֶת הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּוַולַד הַטּוּמְאָה עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטּוּמְאָה, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין טוּמְאָה עַל טוּמְאָתוֹ.
הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר: מִימֵיהֶם שֶׁל כֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלְּהַדְלִיק אֶת הַשֶּׁמֶן שֶׁנִּפְסַל בְּטָבוּל יוֹם בְּנֵר שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיפִין טוּמְאָה עַל טוּמְאָתוֹ.
אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מִדִּבְרֵיהֶם לְמַדְנוּ שֶׁשּׁוֹרְפִין תְּרוּמָה טְהוֹרָה עִם הַטְּמֵאָה בַּפֶּסַח. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵינָהּ הִיא הַמִּדָּה.
וּמוֹדִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁשּׁוֹרְפִין זוֹ לְעַצְמָהּ וְזוֹ לְעַצְמָהּ. עַל מָה נֶחְלְקוּ — עַל הַתְּלוּיָה וְעַל הַטְּמֵאָה. שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תִּשָּׂרֵף זוֹ לְעַצְמָהּ וְזוֹ לְעַצְמָהּ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת.

גְּמָ׳ מִכְּדֵי בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּוַולַד הַטּוּמְאָה מַאי הָוֵי — שֵׁנִי, כִּי שָׁרֵיף לֵיהּ בַּהֲדֵי בָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטּוּמְאָה מַאי הָוֵי — שֵׁנִי,
שֵׁנִי וְשֵׁנִי הוּא. מַאי מוֹסִיף לוֹ טוּמְאָה עַל טוּמְאָתוֹ אֵיכָּא?
אָמַר רַב יְהוּדָה: הָכָא בְּוַולַד וְוולַד עָסְקִינַן, דְּהָוֵי לֵיהּ שְׁלִישִׁי, וְקָסָבַר שְׁלִישִׁי מוּתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ שֵׁנִי.
וְהָא אֵין אוֹכֶל מְטַמֵּא אוֹכֶל! דְּתַנְיָא: יָכוֹל יְהֵא אוֹכֶל מְטַמֵּא אוֹכֶל, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְכִי יִתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא״ — הוּא טָמֵא, וְאֵין עוֹשֶׂה כַּיּוֹצֵא בּוֹ טָמֵא.
הָנִיחָא לְאַבָּיֵי דְּאָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּחוּלִּין, אֲבָל בִּתְרוּמָה וְקָדָשִׁים — עוֹשֶׂה כַּיּוֹצֵא בּוֹ.
וּלְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא נָמֵי דְּאָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא חוּלִּין וּתְרוּמָה, אֲבָל בְּקָדָשִׁים — עוֹשֶׂה כַּיּוֹצֵא בָּהֶן, שַׁפִּיר.
אֶלָּא לְרַבִינָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא דְּאָמַר: מִקְרָא מָלֵא דִּיבֵּר הַכָּתוּב, לֹא שָׁנָא חוּלִּין, לֹא שָׁנָא תְּרוּמָה, לָא שָׁנָא קָדָשִׁים — אֵינוֹ עוֹשֶׂה כַּיּוֹצֵא בּוֹ. מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? דְּאִיכָּא מַשְׁקִין בַּהֲדֵי בָּשָׂר, דְּקָא מִיטַּמֵּא מֵחֲמַת מַשְׁקִין.
אִי הָכִי, הַאי ״עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטּוּמְאָה״ — ״עִם הַבָּשָׂר וּמַשְׁקִין״ מִיבָּעֵי לֵיהּ!
אֶלָּא: נְהִי דְּאֵין אוֹכֶל מְטַמֵּא אוֹכֶל מִדְּאוֹרַיְיתָא, מִדְּרַבָּנַן מִיהוּ מְטַמֵּא.
הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא: מִימֵּיהֶן שֶׁל כֹּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלְּהַדְלִיק כּוּ׳. מִכְּדֵי שֶׁמָּן שֶׁנִּפְסַל בִּטְבוּל יוֹם מַאי הָוֵי — שְׁלִישִׁי. וְכִי מַדְלִיק לֵיהּ בְּנֵר שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת מֵת מַאי הָוֵי — שֵׁנִי.
מַאי קָא מַשְׁמַע לַן — שְׁלִישִׁי מוּתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ שֵׁנִי, הַיְינוּ הָךְ?! אָמַר רַב יְהוּדָה: הָכָא בְּנֵר שֶׁל מַתֶּכֶת עָסְקִינַן, דְּרַחֲמָנָא אָמַר:

דף יד:

״בַּחֲלַל חֶרֶב״. חֶרֶב הֲרֵי הוּא כֶּחָלָל. וְהָוְיָא לֵיהּ אַב הַטּוּמְאָה, וְקָסָבַר שְׁלִישִׁי מוּתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ רִאשׁוֹן.
וּמַאי דּוּחְקֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה לְאוֹקְמֵיהּ בְּנֵר שֶׁל מַתֶּכֶת, נוֹקְמֵיהּ בְּנֵר שֶׁל חֶרֶס,
וּמַאי ״הוֹסִיף״ — דְּאִילּוּ הָתָם טָמֵא וְטָמֵא, וְאִילּוּ הָכָא פָּסוּל וְטָמֵא!
אָמַר רָבָא, מַתְנִיתִין קְשִׁיתֵיהּ: מַאי אִירְיָא דְּתָנֵי נֵר שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת מֵת? נִיתְנֵי שֶׁנִּטְמָא בְּשֶׁרֶץ!
אֶלָּא: אֵיזֶהוּ דָּבָר שֶׁחֲלוּקָה טוּמְאָתוֹ בֵּין טוּמְאַת מֵת לְשֶׁרֶץ — הֱוֵי אוֹמֵר זֶה מַתֶּכֶת.
אָמַר רָבָא, שְׁמַע מִינַּהּ קָסָבַר רַבִּי עֲקִיבָא: טוּמְאַת מַשְׁקִין לְטַמֵּא אֲחֵרִים דְּאוֹרַיְיתָא. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּרַבָּנַן, מִכְּדֵי הַאי נֵר מַאי קָא מַהְנֵיָא לְהַאי שֶׁמָּן, אִי לְאִיפְּסוֹלֵי גּוּפֵיהּ — הָא פְּסִיל וְקָאֵי.

מִמַּאי? דִּילְמָא לְטַמֵּא אֲחֵרִים מִדְּרַבָּנַן. אִי מִדְּרַבָּנַן, מַאי אִירְיָא בְּאַב הַטּוּמְאָה? אֲפִילּוּ בְּרִאשׁוֹן וְשֵׁנִי נָמֵי תְּחִלָּה הָוֵי!

דִּתְנַן: כָּל הַפּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה — מְטַמֵּא מַשְׁקִין לִהְיוֹת תְּחִלָּה, חוּץ מִטְּבוּל יוֹם.

אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ, דְּאוֹרָיְיתָא הִיא.

אָמַר רַבִּי מֵאִיר מִדִּבְרֵיהֶם לָמַדְנוּ וְכוּ'. מִדִּבְרֵיהֶם דְּמַאן? אִילֵימָא מִדִּבְרֵי רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים, מִי דָּמֵי? הָתָם טָמֵא וְטָמֵא, הָכָא טָהוֹר וְטָמֵא!

וְאֶלָּא מִדִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. מִי דָּמֵי? הָתָם פָּסוּל וְטָמֵא, הָכָא טָהוֹר וְטָמֵא!

נֵימָא קְסָבַר רַבִּי מֵאִיר מַתְנִיתִין בְּאַב הַטּוּמְאָה דְּאוֹרָיְיתָא וְוֹלַד הַטּוּמְאָה דְּרַבָּנַן, דְּמִדְּאוֹרָיְיתָא טָהוֹר מְעַלְיָא.

דף טו.

וּמַאי "מִדִּבְרֵיהֶם" — מִדִּבְרֵי רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ מִשּׁוּם בַּר קַפָּרָא: מַתְנִיתִין בְּאַב הַטּוּמְאָה דְּאוֹרָיְיתָא וְוֹלַד הַטּוּמְאָה דְּאוֹרָיְיתָא, וּמַאי "מִדִּבְרֵיהֶם", מִדִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

הֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ? אִילֵימָא הָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דִּתְנַן: חֲבִית שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנּוֹלַד לָהּ סְפֵק טוּמְאָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם הָיְתָה מוּנַּחַת בִּמְקוֹם הַתּוּרְפָּה, יַנִּיחֶנָּה בְּמָקוֹם הַמּוּצְנָע, וְאִם הָיְתָה מְגוּלָּה — יְכַסֶּנָּה.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִם הָיְתָה מוּנַּחַת בְּמָקוֹם הַמּוּצְנָע — יַנִּיחֶנָּה בִּמְקוֹם הַתּוּרְפָּה, וְאִם הָיְתָה מְכוּפָּה — יְגַלֶּנָּה.

מִי דָּמֵי? הָתָם — גַּרְמָא בְּעָלְמָא. הָכָא — בִּידַיִם!

אֶלָּא הָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דִּתְנַן: חֲבִית שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה בַּגַּת הַעֶלְיוֹנָה, וְתַחְתּוֹנָה חוּלִּין טְמֵאִין,

מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטָהֳרָה — יַצִּיל. וְאִם לָאו, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תֵּרֵד וְתִטְמָא, וְאַל יִטַּמְּאֶנָּה בַּיָּד. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אַף יִטַּמְּאֶנָּה בַּיָּד.

אִי הָכִי, הַאי "מִדִּבְרֵיהֶם", "מִדְּבָרָיו" מִיבְּעֵי לֵיהּ!

הָכִי קָאָמַר: מִמַּחְלוֹקְתָּן שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לָמַדְנוּ. דַּיְקָא נָמֵי: דְּקָתָנֵי "מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ". שְׁמַע מִינַּהּ.

וְכֵן אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, מַתְנִיתִין בְּאַב הַטּוּמְאָה דְּאוֹרָיְיתָא וְוֹלַד הַטּוּמְאָה דְּאוֹרָיְיתָא. וּמַאי "מִדִּבְרֵיהֶם" — מִדִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

אִיתְּיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵין הַנָּדוֹן דּוֹמֶה לִרְאָיָה, שֶׁכְּשֶׁהֵעִידוּ רַבּוֹתֵינוּ, עַל מָה הֵעִידוּ — אִם עַל הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בִּוְוֹלַד הַטּוּמְאָה שֶׁשּׁוֹרְפִין אוֹתוֹ עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטּוּמְאָה, זֶה טָמֵא וְזֶה טָמֵא.

אִם עַל הַשֶּׁמֶן שֶׁנִּפְסַל בְּטִבּוּל יוֹם שֶׁמַּדְלִיקִין אוֹתוֹ בְּנֵר שֶׁנִּטְמָא בְּטֻמְאַת מֵת, זֶה פָּסוּל וְזֶה טָמֵא. אַף אָנוּ מוֹדִים בְּתִרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת בִּוְוֹלַד הַטּוּמְאָה, שֶׁשּׁוֹרְפִין אוֹתָהּ עִם הַתִּרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת בְּאַב הַטּוּמְאָה.

אֶבָל הֵיאַךְ נִשְׂרֹף הַתְּלוּיָה עִם הַטְּמֵאָה? שֶׁמָּא יָבֹא אֵלִיָּהוּ וִיטַהֲרֶנָּה!

דף טו:

הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתָר וְהַטָּמֵא — בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין נִשְׂרָפִין כְּאַחַת. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: נִשְׂרָפִין כְּאַחַת.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ רַבִּי מֵאִיר מִדְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קָאָמַר, אַמַּאי מַהְדַּר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי מִדְּרַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים? אֲמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן: רַבִּי יוֹסֵי לָאו אַדַּעְתֵּיהּ, דְּהוּא סָבַר רַבִּי מֵאִיר מִדְּרַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים קָאָמַר לֵיהּ, וַאֲמַר לֵיהּ: אֲנָא מִדְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קָאָמִינָא,

וַאֲמַר לֵיהּ: וַאֲפִילּוּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נָמֵי אֵינָהּ הִיא הַמִּדָּה, דְּהָא מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁשּׁוֹרֵף זוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ וְזוֹ בִּפְנֵי עַצְמָהּ.

וְאַמַּאי אֵינָהּ הִיא הַמִּדָּה? מִדָּה וּמִדָּה הִיא!

שָׁאנֵי הָתָם, דְּאִיכָּא הֶפְסֵד חוּלִּין.

מַתְקֵיף לַהּ רַב יִרְמְיָה: מַתְנִיתִין נָמֵי אִיכָּא הֶפְסֵד דְּעֵצִים! אֲמַר לֵיהּ הָהוּא סָבָא: לְהֶפְסֵד מְרוּבֶּה — חָשְׁשׁוּ, לְהֶפְסֵד מוּעָט — לֹא חָשְׁשׁוּ.

אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחֲלוֹקֶת בְּשֵׁשׁ, אֲבָל בְּשֶׁבַע — דִּבְרֵי הַכֹּל שׂוֹרְפִין.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי אַסִּי: נֵימָא קָסָבַר רַבִּי יוֹחָנָן מַתְנִיתִין בְּאַב הַטּוּמְאָה דְּאוֹרָיְיתָא וְוֹלַד הַטּוּמְאָה דְּרַבָּנַן, וּמַאי "מִדִּבְרֵיהֶם" — מִדִּבְרֵי רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים.

אֲמַר לֵיהּ: אִין. אִיתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַתְנִיתִין בְּאַב הַטּוּמְאָה דְּאוֹרָיְיתָא וְוֹלַד הַטּוּמְאָה דְּרַבָּנַן, וּמַאי "מִדִּבְרֵיהֶם" — מִדִּבְרֵי רַבִּי חֲנִינָא סְגַן הַכֹּהֲנִים. וּמַחְלוֹקֶת בְּשֵׁשׁ, אֲבָל בְּשֶׁבַע — דִּבְרֵי הַכֹּל שׂוֹרְפִין.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתָר וְהַטָּמֵא, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין נִשְׂרָפִין כְּאַחַת, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: נִשְׂרָפִין כְּאַחַת.

שָׁאנֵי הָתָם: דְּאִית לְהוּ טוּמְאָה מִדְּרַבָּנַן. דִּתְנַן: הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתָר מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: הַפַּת שֶׁעִיפְּשָׁה וְנִפְסְלָה מִלֶּאֱכוֹל לְאָדָם, וְהַכֶּלֶב יָכוֹל לְאָכְלָהּ — מְטַמְּאָה טוּמְאַת אוֹכָלִין בִּכְבֵיצָה, וְנִשְׂרֶפֶת עִם הַטְּמֵאָה בַּפֶּסַח.

שָׁאנֵי הָתָם, דְּעַפְרָא בְּעָלְמָא הוּא.
אִי הָכִי מַאי מוֹדָה? הָכִי קָאָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי מֵאִיר: אֲפִילּוּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּמֵיקַל, כִּי מֵיקַל — בְּתָלוּיָה וּטְמֵאָה, אֲבָל בִּטְהוֹרָה וּטְמֵאָה — לָא.
אִי הָכִי, אַמַּאי אֵינָהּ הִיא הַמִּדָּה? מִדָּה וּמִדָּה הִיא!
אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: הָכָא בְּבָשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּמַשְׁקִין שֶׁנִּטְמְאוּ מֵחֲמַת שֶׁרֶץ, וְאַזְדָּא רַבִּי מֵאִיר לְטַעְמֵיהּ וְרַבִּי יוֹסֵי לְטַעְמֵיהּ.
רַבִּי מֵאִיר לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: טוּמְאַת מַשְׁקִין לְטַמֵּא אֲחֵרִים דְּרַבָּנָן.
וְרַבִּי יוֹסֵי לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: טוּמְאַת מַשְׁקִין לְטַמֵּא אֲחֵרִים דְּאוֹרָיְיתָא. דְּתַנְיָא:

דף טז.

סְפֵק מַשְׁקִין לִיטַּמֵּא — טָמֵא. לְטַמֵּא אֲחֵרִים — טָהוֹר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר כִּדְבָרָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לַכֹּל טָמֵא.
רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: לָאוֹכְלִין טְמֵאִין, לְכֵלִים טְהוֹרִין.
וְסָבַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַשְׁקִין אִית לְהוּ טוּמְאָה בָּעוֹלָם? וְהָתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֵין טוּמְאָה לְמַשְׁקִין כָּל עִיקָּר. תֵּדַע, שֶׁהֲרֵי הֵעִיד (יוֹסֵף) בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵידָה עַל אֵיל קַמְצָא דְּכַן, וְעַל מַשְׁקִין בֵּית מַטְבְּחַיָּא דְּכַן!
הָנִיחָא לִשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר דְּכַן מִלְּטַמֵּא טוּמְאַת אֲחֵרִים, אֲבָל טוּמְאַת עַצְמָן יֵשׁ לָהֶן — שַׁפִּיר. אֶלָּא לְרַב, דְּאָמַר דְּכַן מַמָּשׁ — מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: אַחֲדָא.
וְהָא "כִּדְבָרָיו" קָאָמַר, דִּנְפִישִׁי. וְעוֹד, וְהָא "וְכֵן" קָתָנֵי! קַשְׁיָא.
גּוּפָא, רַב אָמַר: דְּכַן מַמָּשׁ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: דְּכַן מִלְּטַמֵּא טוּמְאַת אֲחֵרִים, אֲבָל טוּמְאַת עַצְמָן יֵשׁ לָהֶן. רַב אָמַר דְּכַן מַמָּשׁ, קְסָבַר טוּמְאַת מַשְׁקִין דְּרַבָּנָן, וְכִי גְּזְרוּ רַבָּנָן — בְּמַשְׁקִין דְּעָלְמָא, וּבְמַשְׁקִין בֵּית מַטְבְּחַיָּא — לָא גְּזוּר.
וּשְׁמוּאֵל אָמַר: דְּכַן מִלְּטַמֵּא טוּמְאַת אֲחֵרִים, אֲבָל טוּמְאַת עַצְמָן יֵשׁ לָהֶן. קְסָבַר טוּמְאַת מַשְׁקִין עַצְמָן דְּאוֹרָיְיתָא, לְטַמֵּא אֲחֵרִים — דְּרַבָּנָן, וְכִי גְּזוּר רַבָּנָן — בְּמַשְׁקִין דְּעָלְמָא, בְּמַשְׁקִין בֵּית מַטְבְּחַיָּא — לָא גְּזוּר. וְכִי לָא גְּזוּר רַבָּנָן — לְטַמּוֹיֵי אֲחֵרִים, אֲבָל טוּמְאַת עַצְמָן יֵשׁ לָהֶן.
אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא לִבְרֵיהּ: כִּי עָיְילַתְּ לְקַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא, רְמִי לֵיהּ: מִי אָמַר שְׁמוּאֵל דְּכַן מִלְּטַמֵּא טוּמְאַת אֲחֵרִים, אֲבָל טוּמְאַת עַצְמָן יֵשׁ לָהֶן? קְרִי כָּאן: "וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל".

אָמַר רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: מִידֵּי דְּהָוֶה אַרְבִיעֵי בַּקֻּדָּשׁ. מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: רְבִיעֵי בַּקֻּדָּשׁ לָא אִיקְּרֵי טָמֵא, הַאי אִיקְּרֵי טָמֵא! קַשְׁיָא.

תָּא שְׁמַע: ״וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא״! מַאי ״יִטְמָא״ — הֶכְשֵׁיר.

הֶכְשֵׁיר — מֵרִישָׁא דְּקָרָא שָׁמְעַתְּ לֵיהּ, ״מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְגוֹ׳״! חַד בִּתְלוּשִׁין, וְחַד בִּמְחוּבָּרִין.

וּצְרִיכִי, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן בִּתְלוּשִׁין — מִשּׁוּם דְּאַחְשְׁבִינְהוּ, אֲבָל מְחוּבָּרִין — אֵימָא לָא.

וְאִי תְּנָא מְחוּבָּרִין — מִשּׁוּם דְּקָיְימִי בְּדוּכְתַּיְיהוּ חֲשִׁיבִי, אֲבָל תְּלוּשִׁין — אֵימָא לָא, צְרִיכִי.

תָּא שְׁמַע: ״אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה מַיִם יִהְיֶה טָהוֹר״. מַאי ״יִהְיֶה טָהוֹר״ — מִטּוּמְאָתוֹ.

וּתְלוּשִׁין מִי מַכְשִׁירִין? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: מַשְׁקִין בֵּית מַטְבְּחַיָּא לֹא דַּיָּין שֶׁהֵן דְּכַן, אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְשִׁירִין.

תֵּירְגְּמָא עַל דָּם, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִנַּיִן לְדָם קָדָשִׁים שֶׁאֵינוֹ מַכְשִׁיר — שֶׁנֶּאֱמַר: ״עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם״, דָּם שֶׁנִּשְׁפָּךְ כַּמַּיִם — מַכְשִׁיר,

דף טז:

דָּם שֶׁאֵינוֹ נִשְׁפָּךְ כַּמַּיִם — אֵינוֹ מַכְשִׁיר. מַתְקֵיף לַהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר אַמֵּי: הֲרֵי דַּם הַתַּמְצִית — דְּנִשְׁפָּךְ כַּמַּיִם, וְאֵינוֹ מַכְשִׁיר!

אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא: הַנַּח לְדַם הַתַּמְצִית, דַּאֲפִילּוּ בְּחוּלִּין נָמֵי לָא מַכְשִׁיר.

קַבְּלֵהּ מִינֵּיהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר אַמֵּי, דְּאָמַר רַחֲמָנָא: ״רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ״, דָּם שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ — קְרוּי דָּם, דָּם שֶׁאֵין הַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ — אֵינוֹ קְרוּי דָּם.

תָּא שְׁמַע: דָּם שֶׁנִּטְמָא וּזְרָקוֹ, בְּשׁוֹגֵג — הוּרְצָה, בְּמֵזִיד — לֹא הוּרְצָה. מִדְּרַבָּנָן, וּדְלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵידָה.

תָּא שְׁמַע: עַל מָה הַצִּיץ מְרַצֶּה — עַל הַדָּם וְעַל הַבָּשָׂר וְעַל הַחֵלֶב שֶׁנִּטְמָא, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאוֹנֶס בֵּין בְּרָצוֹן, בֵּין בְּיָחִיד בֵּין בְּצִבּוּר.

מִדְּרַבָּנָן, וּדְלָא (כְּיוֹסֵף) בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵידָה.

תָּא שְׁמַע: ״וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים״.

וְכִי אֵיזֶה עָוֹן הוּא נוֹשֵׂא? אִם עָוֹן פִּיגּוּל — הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר ״לֹא יֵרָצֶה״. אִם עָוֹן נוֹתָר — הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר ״לֹא יֵחָשֵׁב״.

הָא אֵינוֹ נוֹשֵׂא אֶלָּא עָוֹן טוּמְאָה שֶׁהוּתְּרָה מִכְּלָלָהּ בְּצִיבּוּר. מַאי לָאו, טוּמְאַת דָּם? אָמַר רַב פָּפָּא: לָא, טוּמְאַת קְמָצִים.

תָּא שְׁמַע: ״הֵן יִשָּׂא אִישׁ בְּשַׂר קֹדֶשׁ בִּכְנַף בִּגְדּוֹ וְנָגַע בִּכְנָפוֹ אֶל הַלֶּחֶם וְאֶל הַנָּזִיד וְאֶל הַיַּיִן וְאֶל שֶׁמֶן וְאֶל כָּל מַאֲכָל הֲיִקְדָּשׁ וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ לֹא (יִקְדָּשׁ)״.

דף יז.

וְאָמַר רַב: אִישְׁתַּבַּשׁ כָּהֲנֵי. מִידֵּי הוּא טַעְמָא אֶלָּא לְרַב? רַב "מַשְׁקֵי בֵּית מַטְבְּחַיָּא" תָּנֵי, אֲבָל מַשְׁקֵי בֵּי מַדְבְּחַיָּא — מְטַמֵּא.

גּוּפָא, רַב אָמַר: אִישְׁתַּבַּשׁ כָּהֲנֵי, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: לָא אִישְׁתַּבַּשׁ כָּהֲנֵי.

רַב אָמַר: אִישְׁתַּבַּשׁ כָּהֲנֵי — רְבִיעֵי בַּקֹּדֶשׁ בְּעָא מִינַּיְיהוּ, וַאֲמַרוּ לֵיהּ טָהוֹר.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: לָא אִישְׁתַּבַּשׁ כָּהֲנֵי — חֲמִישֵׁי בַּקֹּדֶשׁ בְּעָא מִינַּיְיהוּ, וַאֲמַרוּ לֵיהּ: טָהוֹר.

בְּשִׁלְמָא לְרַב, הַיְינוּ דִּכְתִיב אַרְבָּעָה: לֶחֶם וְנָזִיד וְיַיִן וְשֶׁמֶן. אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל, חַמְשָׁה מְנָא לֵיהּ?

מִי כְּתִיב "וְנָגַע כְּנָפוֹ"? "וְנָגַע בִּכְנָפוֹ" כְּתִיב — בְּמַה שֶׁנָּגַע בִּכְנָפוֹ.

תָּא שְׁמַע: "וַיֹּאמֶר חַגַּי אִם יִגַּע טְמֵא נֶפֶשׁ בְּכָל אֵלֶּה הֲיִטְמָא וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ יִטְמָא". בְּשִׁלְמָא לִשְׁמוּאֵל, מִדְּהָכָא לָא אִישְׁתַּבַּשׁ — הָתָם נָמֵי לָא אִישְׁתַּבַּשׁ. אֶלָּא לְרַב, מַאי שְׁנָא הָכָא דְּאִישְׁתַּבַּשׁ, וּמַאי שְׁנָא הָתָם דְּלָא אִישְׁתַּבַּשׁ?

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: בְּקִיאִין הֵן בְּטוּמְאַת מֵת, וְאֵין בְּקִיאִין הֵן בְּטוּמְאַת שֶׁרֶץ.

רָבִינָא אָמַר: הָתָם רְבִיעֵי, הָכָא שְׁלִישֵׁי.

תָּא שְׁמַע: "וַיַּעַן חַגַּי וַיֹּאמֶר כֵּן הָעָם הַזֶּה וְכֵן הַגּוֹי הַזֶּה לְפָנַי נְאֻם ה' וְגוֹ'". בְּשִׁלְמָא לְרַב, הַיְינוּ דִּכְתִיב "טְמֵא". אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל, אַמַּאי טָמֵא?

אִיתְמַהּ קָא מַתְמַהּ. וְהָא "וְכֵן כָּל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם" כְּתִיב! אָמַר מָר זוּטְרָא וְאִיתֵּימָא רַב אָשֵׁי: מִתּוֹךְ שֶׁקִּלְקְלוּ אֶת מַעֲשֵׂיהֶם — מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם הַכָּתוּב כְּאִילּוּ הִקְרִיבוּ בְּטוּמְאָה.

גּוּפָא. רַב תָּנֵי "מַשְׁקֵי בֵּית מַטְבְּחַיָּא", וְלֵוִי תָּנֵא "מַשְׁקֵי בֵּי מַדְבְּחַיָּא".

לֵוִי, הָנִיחָא אִי סְבִירָא לֵיהּ כִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר: "דְּכֵן" מִלְּטַמֵּא טוּמְאַת אֲחֵרִים אֲבָל טוּמְאַת עַצְמָן יֵשׁ לָהֶן — מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ דְּנָגְעִי כּוּלְּהוּ בְּרִאשׁוֹן.

אֶלָּא אִי סָבַר לֵיהּ כְּרַב, דְּאָמַר: "דְּכֵן" מַמָּשׁ — הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ? עַל כָּרְחָךְ כִּשְׁמוּאֵל סְבִירָא לֵיהּ.

וְלִשְׁמוּאֵל, הָנִיחָא אִי סָבַר לַהּ כְּרַב, דְּתָנֵי: "מַשְׁקֵי בֵּית מַטְבְּחַיָּא" אֲבָל מַשְׁקֵי בֵּי מַדְבְּחַיָּא — אַחֲרִינֵי נָמֵי מְיַטְמְאוּ, רְבִיעֵי הוּא דְּלָא עָבֵיד חֲמִישֵׁי, הָא שְׁלִישֵׁי — עָבֵיד רְבִיעֵי.

אֶלָּא אִי סָבַר לֵיהּ כְּלֵוִי, דְּתָנֵי: "מַשְׁקֵי בֵּי מַדְבְּחַיָּא", מַאי אִירְיָא רְבִיעֵי דְּלָא עָבֵיד חֲמִישֵׁי? אֲפִילּוּ שֵׁנִי וּשְׁלִישֵׁי נָמֵי לָא עָבְדִי! עַל כָּרְחָךְ כְּרַב סְבִירָא לֵיהּ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּלֵוִי. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּלֵוִי: הַדָּם וְהַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן וְהַמַּיִם, מַשְׁקֵי בֵּי מַדְבְּחַיָּא שֶׁנִּטְמְאוּ בִּפְנִים וְהוֹצִיאָן לַחוּץ — טְהוֹרִין. נִטְמְאוּ בַּחוּץ וְהִכְנִיסָן בִּפְנִים — טְמֵאִין.

אינִי?! וְהָאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַשְׁקֵי בֵּי מַדְבְּחַיְיָא לֹא אָמְרוּ דְּכַן אֶלָּא בְּמָקוֹמָן. מַאי לָאו — לְמַעוֹטֵי נִטְמְאוּ בִּפְנִים וְהוֹצִיאָן לַחוּץ! לָא, לְמַעוֹטֵי נִטְמְאוּ בַּחוּץ וְהִכְנִיסָן בִּפְנִים.
וְהָא "בְּמָקוֹמָן" קָאָמַר! הָכִי קָאָמַר: לֹא אָמְרוּ דְּכַן — אֶלָּא שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמָקוֹמָן.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב: הַדָּם וְהַמַּיִם מַשְׁקֵי בֵּית מַטְבְּחַיְיָא שֶׁנִּטְמְאוּ בֵּין בְּכֵלִים בֵּין בְּקַרְקַע — טְהוֹרִין.

דף יז:

(רַבָּן) שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בְּכֵלִים טְמֵאִין, בְּקַרְקַע טְהוֹרִין.
אָמַר רַב פָּפָּא: אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר טוּמְאַת מַשְׁקִין דְּאוֹרָיְיתָא — מַשְׁקֵי בֵּית מַטְבְּחַיְיָא הִלְכְתָא גְּמִירִי לַהּ. אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן לְרַב פָּפָּא: וְאֶלָּא הָא דְּאָמַר רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר: אֵין טוּמְאָה לְמַשְׁקִין כָּל עִיקָּר, תֵּדַע, שֶׁהֲרֵי הֵעִיד (יוֹסֵף) בֶּן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרֵידָה עַל מַשְׁקֵי בֵּית מַטְבְּחַיְיָא דְּכַן.
וְאִי הִלְכְתָא גְּמִירִי לַהּ — מִי גָּמְרִינַן מִינַּהּ?
אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: וְהָא רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר טוּמְאַת מַשְׁקִין דְּאוֹרָיְיתָא, דְּתַנְיָא: רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: לְכֵלִים טְהוֹרִין, לָאוֹכְלִין טְמֵאִין.
וְהָכָא קָאָמַר (רַבָּן) שִׁמְעוֹן: בְּכֵלִים טְמֵאִין, בְּקַרְקַע טְהוֹרִין. וְאִי הִלְכְתָא הִיא, מָה לִי בְּכֵלִים מָה לִי בְּקַרְקַע? קַשְׁיָא.
אָמַר רַב פָּפָּא: הָא דְּאָמְרַתְּ בְּקַרְקַע טְהוֹרִין — לֹא שָׁנוּ אֶלָּא מַיִם, אֲבָל דָּם — לֹא.
וּמַיִם נָמֵי לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּהָווּ רְבִיעִית, דְּחָזֵי לְהַטְבִּיל בֵּיהּ מְחָטִין וְצִינּוֹרוֹת. אֲבָל לָא הָווּ רְבִיעִית — טְמֵאִין.
אָמַר מָר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לַכֹּל טָמֵא. לְמֵימְרָא דְּסָבַר רַבִּי יְהוּדָה טוּמְאַת מַשְׁקִין לְטַמֵּא טוּמְאַת כֵּלִים דְּאוֹרָיְיתָא?
וְהָתְנַן: כָּל הַכֵּלִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אֲחוֹרַיִם וְתוֹךְ, כְּגוֹן הַכָּרִים וְהַכְּסָתוֹת וְהַשַּׂקִּין וְהַמַּרְצוּפִין, נִטְמָא תּוֹכוֹ — נִטְמָא גַּבּוֹ, נִטְמָא גַּבּוֹ — לֹא נִטְמָא תּוֹכוֹ.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — שֶׁנִּטְמְאוּ מֵחֲמַת מַשְׁקִין, אֲבָל נִטְמְאוּ מֵחֲמַת שֶׁרֶץ, נִטְמָא תּוֹכוֹ — נִטְמָא גַּבּוֹ, נִטְמָא גַּבּוֹ — נִטְמָא תּוֹכוֹ.
וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ טוּמְאַת מַשְׁקִין לְטַמֵּא כֵּלִים דְּאוֹרָיְיתָא, מָה לִי נִטְמָא מֵחֲמַת מַשְׁקִין, מָה לִי נִטְמָא מֵחֲמַת שֶׁרֶץ? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: חָזַר בּוֹ רַבִּי יְהוּדָה.
רָבִינָא אָמַר: לְעוֹלָם לָא הָדַר, הָא — בְּמַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת יְדֵיִם. הָא — בְּמַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת שֶׁרֶץ.

אִי הָכִי, אַדְּתָנֵי ״בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁנִּטְמְאוּ מֵחֲמַת מַשְׁקִין״, לִיפְלוֹג וְלִיתְנֵי בְּדִידַהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּמַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת יָדַיִם. אֲבָל בְּמַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת שֶׁרֶץ, נִטְמָא תּוֹכוֹ — נִטְמָא גַּבּוֹ, נִטְמָא גַּבּוֹ — נִטְמָא תּוֹכוֹ! אֶלָּא מְחַוַּורְתָּא כִּדְשַׁנִּין מֵעִיקָּרָא: חָזַר בּוֹ רַבִּי יְהוּדָה.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: מִכֵּלִים הוּא דַּהֲדַר בֵּיהּ, אֲבָל בָּאוֹכָלִין כְּרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סְבִירָא לֵיהּ. אוֹ דִילְמָא: לְגָמְרֵי הֲדַר בֵּיהּ כְּרַבִּי מֵאִיר?

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, תָּא שְׁמַע: פָּרָה שֶׁשְּׁתָתָהּ מֵי חַטָּאת — בְּשָׁרָהּ טָמֵא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

דף יח.

בָּטְלוּ בְּמַעֲיֶהָ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִכֵּלִים הוּא דַּהֲדַר בֵּיהּ, אֲבָל בָּאוֹכָלִין כְּרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סְבִירָא לֵיהּ, אַמַּאי בָּטְלוּ בְּמֵעֶיהָ לְגָמְרֵי?

נָהֲי דְּטוּמְאָה חֲמוּרָה לָא מְטַמְּאוּ, טוּמְאָה קַלָּה מִיהָא נִיטַמְּאוּ!

מַאי ״בָּטְלוּ בְּמֵעֶיהָ״ נָמֵי? בָּטְלוּ מִטּוּמְאָה חֲמוּרָה, אֲבָל טוּמְאָה קַלָּה מְטַמְּאוּ. מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: טוּמְאָה חֲמוּרָה נָמֵי מְטַמְּאוּ, הָא ״בְּשָׂרָהּ טָמֵא״ קָתָנֵי!

כּוּלָּהּ רַבִּי יְהוּדָה הִיא, וְחַסּוּרֵי מִיחְסְרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: פָּרָה שֶׁשְּׁתָתָהּ מֵי חַטָּאת — בְּשָׂרָהּ טָמֵא. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — טוּמְאָה קַלָּה, אֲבָל טוּמְאָה חֲמוּרָה — לֹא, שֶׁרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בָּטְלוּ בְּמֵעֶיהָ.

רַב אָשֵׁי אָמַר: לְעוֹלָם בָּטְלוּ בְּמֵעֶיהָ לְגָמְרֵי, מְשׁוּם דְּהָוֶה לֵיהּ מַשְׁקֶה סָרוּחַ.

רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: לָאוֹכָלִין — טְמֵאִין, לְכֵלִים — טְהוֹרִים. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: רַבִּי יוֹסֵי בְּשִׁיטַת רַבִּי עֲקִיבָא רַבּוֹ אֲמָרָהּ, דְּדָרֵישׁ ״יִטְמָא״ — יְטַמֵּא. דִּתְנַן, בּוֹ בַּיּוֹם דָּרַשׁ רַבִּי עֲקִיבָא: ״וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם וְגוֹ׳״, אֵינוֹ אוֹמֵר ״טָמֵא״ אֶלָּא ״יִטְמָא״ — יְטַמֵּא אֲחֵרִים, לִימֵּד עַל כִּכָּר שֵׁנִי שֶׁעוֹשֶׂה שְׁלִישִׁי בְּחוּלִּין.

וְהָכָא הֵיכִי דָּרֵישׁ? ״וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא״ — יְטַמֵּא, לְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִין. אַתָּה אוֹמֵר לְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִין, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְטַמֵּא טוּמְאַת מַשְׁקִין? אָמַרְתָּ: לֹא כָּךְ הָיָה.

מַאי ״לֹא כָּךְ הָיָה״? אָמַר רַב פָּפָּא: לָא מָצִינוּ טוּמְאָה שֶׁעוֹשָׂה כַּיּוֹצֵא בָּהּ.

רָבִינָא אָמַר: מִגּוּפֵיהּ דִּקְרָא נָמֵי לָא מָצֵית אָמְרַתְּ ״יִטְמָא״ — לְטַמֵּא טוּמְאַת מַשְׁקִין. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ ״יִטְמָא״ דְּסֵיפָא לְטַמֵּא טוּמְאַת מַשְׁקִין, ״יִטְמָא״ דְּרֵישָׁא, נָמֵי לְטַמֵּא טוּמְאַת מַשְׁקִין. נֵיעָרְבִינְהוּ וְנֵיכְתְּבִינְהוּ: ״מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא״.

תְּרֵי ״יִטְמָא״ לְמָה לִי? אֶלָּא: ״יִטְמָא״ דְּרֵישָׁא לְטַמֵּא טוּמְאַת מַשְׁקִין, ״יִטְמָא״ דְּסֵיפָא לְטַמֵּא טוּמְאַת אוֹכָלִין.

וְאֵימָא לְטַמֵּא אֶת הַכֵּלִים! וְלָאו קַל וָחוֹמֶר הוּא, וּמָה כְּלִי שֶׁמְּטַמֵּא מַשְׁקֶה — אֵין מְטַמֵּא כְּלִי, מַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת כְּלִי — אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּ אֶת הַכֵּלִים?

וְאֵימָא: כִּי לָא מְטַמְּאוּ, מַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת כְּלִי. אֲבָל מַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת שֶׁרֶץ, הָכִי נָמֵי דִּמְטַמְּאוּ! מַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת שֶׁרֶץ מִי כְּתִיבִי?

דף יח:

וְלָאו מִקַּל וָחוֹמֶר קָאָתֵי: וּמָה מַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת כְּלִי — מְטַמְּאִין, מַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת שֶׁרֶץ — לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

דַּיּוֹ לַבָּא מִן הַדִּין לִהְיוֹת כַּנִּדּוֹן.

״יִטְמָא״ דְּרֵישָׁא הֵיכִי דָּרֵישׁ? ״מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא״, יִטְמָא — לְטַמֵּא אֶת הַמַּשְׁקִין. אַתָּה אוֹמֵר לְטַמֵּא אֶת הַמַּשְׁקִין, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְטַמֵּא אֶת הַכְּלִי?

אָמַרְתְּ קַל וָחוֹמֶר: וּמָה מַשְׁקֶה שֶׁמְּטַמֵּא אוֹכֶל — אֵינוֹ מְטַמֵּא כְּלִי, אוֹכֶל שֶׁאֵין מְטַמֵּא אוֹכֶל — אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא יְטַמֵּא כְּלִי?! הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים ״יִטְמָא״ — לְטַמֵּא אֶת הַמַּשְׁקִין שֶׁהֵן עֲלוּלִין לְקַבֵּל טוּמְאָה.

מַאי אִירְיָא מַשְׁקִין מִשּׁוּם דַּעֲלוּלִין לְקַבֵּל טוּמְאָה, תִּיפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם דְּלֵיכָּא מִידֵּי אַחֲרִינָא! הָכִי קָאָמַר: וְכִי תֵּימָא אוֹכֶל חָמוּר, דְּמְטַמֵּא מַשְׁקִין, נִיטַמְּייֵהּ לִכְלִי. הַהוּא חוּמְרָא דְּמַשְׁקִין הוּא, מִשּׁוּם דְּמַשְׁקִין עֲלוּלִין לְקַבֵּל טוּמְאָה.

וּמָה הִיא עֲלִילָתָן — שֶׁמְּקַבְּלִין טוּמְאָה שֶׁלֹּא בְּהֶכְשֵׁר.

״יִטְמָא״ — דְּאֵין עוֹשֶׂה כַּיּוֹצֵא בָּהּ, מֵהָכָא נָפְקָא? מֵהָתָם נָפְקָא: ״וְכִי יָתַּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו טָמֵא הוּא״ — הוּא טָמֵא, וְאֵין עוֹשֶׂה טוּמְאָה כַּיּוֹצֵא בָּהּ! חַד בְּמַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת שֶׁרֶץ, וְחַד בְּמַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת כְּלִי.

וּצְרִיכִי? דְּאִי אַשְׁמוֹעִינַן בְּמַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת כְּלִי — מִשּׁוּם דְּלָא חֲמִירִי. אֲבָל בְּמַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת שֶׁרֶץ — דַּחֲמִירִי, אֵימָא עוֹשֶׂה טוּמְאָה כַּיּוֹצֵא בָּהּ.

וְלַשְׁמְעִינַן מַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת שֶׁרֶץ, וְכָל שֶׁכֵּן מַשְׁקִין הַבָּאִין מֵחֲמַת כְּלִי! מִילְּתָא דְּאָתְיָא בְּקַל וָחוֹמֶר טָרַח וְכָתֵב לַהּ קְרָא.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: וְהָא אָמַר רָבָא: לָא רַבִּי יוֹסֵי סָבַר כְּרַבִּי עֲקִיבָא, וְלָא רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר כְּרַבִּי יוֹסֵי!

אָמַר לֵיהּ: רַבִּי יוֹסֵי בִּשִׁיטַת רַבִּי עֲקִיבָא רַבּוֹ אֲמָרָהּ, וְלֵיהּ לָא סְבִירָא לֵיהּ.

אֲמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרַב כָּהֲנָא: בִּשְׁלָמָא רַבִּי יוֹסֵי לָא סָבַר לַהּ כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּתַנְיָא: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מְנַיִּין לָרְבִיעִי בַּקּוֹדֶשׁ שֶׁהוּא פָּסוּל?
וְדִין הוּא: וּמָה מְחוּסַּר כִּפּוּרִים שֶׁמּוּתָּר בִּתְרוּמָה, פָּסוּל בַּקּוֹדֶשׁ. שְׁלִישִׁי שֶׁפָּסוּל בִּתְרוּמָה — אֵינוֹ דִּין שֶׁיַּעֲשֶׂה רְבִיעִי בַּקּוֹדֶשׁ?
וְלָמַדְנוּ שְׁלִישִׁי בַּקּוֹדֶשׁ מִן הַתּוֹרָה, וּרְבִיעִי מִקַּל וָחוֹמֶר.
שְׁלִישִׁי מִן הַתּוֹרָה, דִּכְתִיב "וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע

דף יט.

בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל", מִי לָא עָסְקִינַן דְּנָגַע בְּשֵׁנִי. רְבִיעִי מִקַּל וָחוֹמֶר, כִּדְאָמְרִינַן.
וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ סָבַר כְּרַבִּי עֲקִיבָא, נִיתְנֵי נָמֵי: רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה וַחֲמִישִׁי בַּקּוֹדֶשׁ.
אֶלָּא רַבִּי עֲקִיבָא לָא סָבַר כְּרַבִּי יוֹסֵי מְנָלַן?
אֲמַר לֵיהּ: דְּלָא לִישְׁתְּמִיט תַּנָּא וְלִיתְנֵי רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה וַחֲמִישִׁי בַּקּוֹדֶשׁ, וְנֵימָא רַבִּי עֲקִיבָא הִיא. וַאֲנַן אַהָכִי נְיקוּם וְנִסְמוֹךְ?!
נָפַק רַב אָשֵׁי, וְאִי תֵּימָא רַב כָּהֲנָא, דַּק וְאַשְׁכַּח הָא דְּתַנַּן: הַכְּלִי מְצָרֵף אֶת מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ לְקוֹדֶשׁ, אֲבָל לֹא לִתְרוּמָה. וְהָרְבִיעִי בַּקּוֹדֶשׁ פָּסוּל, וְהַשְּׁלִישִׁי בַּתְּרוּמָה.
וְאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַעֲדוּתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא נִשְׁנֵית מִשְׁנָה זוֹ. (דְּתַנְיָא:) הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָא הַסוֹלֶת וְהַקְּטוֹרֶת וְהַלְּבוֹנָה וְהַגֶּחָלִים, שֶׁאִם נָגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן פָּסַל אֶת כּוּלָּן.
רְבִיעִי אִין, חֲמִישִׁי לָא. שְׁלִישִׁי אִין, רְבִיעִי לָא.
אַלְמָא קָסָבַר: צֵירוּף דְּרַבָּנַן. וּפְלִיגָא דְּרַבִּי חָנִין, דְּאָמַר: צֵירוּף דְּאוֹרָיְיתָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת", הַכָּתוּב עָשָׂה כָּל מַה שֶּׁבַּכַּף אַחַת.
תְּנַן הָתָם: עַל מַחַט שֶׁנִּמְצֵאת בַּבָּשָׂר, שֶׁהַסַּכִּין וְהַיָּדַיִם — טְהוֹרוֹת, וְהַבָּשָׂר טָמֵא. נִמְצֵאת בַּפֶּרֶשׁ — הַכֹּל טָהוֹר. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: זְכִינוּ שֶׁאֵין טוּמְאַת יָדַיִם בַּמִּקְדָּשׁ.

דף יט:

וְנֵימָא: שֶׁאֵין טוּמְאַת יָדַיִם וְכֵלִים בַּמִּקְדָּשׁ! אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: יָדַיִם קוֹדֶם גְּזֵירַת כֵּלִים נִשְׁנוּ.
אָמַר רָבָא: וְהָא תַּרְוַיְיהוּ בּוֹ בַּיּוֹם גָּזְרוּ, דְּתָנַן: הַסֵּפֶר וְהַיָּדַיִם וְהַטָּבוּל יוֹם וְהָאוֹכְלִין וְהַכֵּלִים שֶׁנִּטְמְאוּ בְּמַשְׁקִין!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: הַנַּח לְטוּמְאַת סַכִּין, דַּאֲפִילּוּ בְּחוּלִּין נָמֵי לָא מְטַמֵּא. הַאי סַכִּין דִּנְגַע בְּמַאי? אִילֵימָא דִּנְגַע בְּבָשָׂר — הָא אֵין אוֹכֶל מְטַמֵּא כְּלִי, וְאֶלָּא דִּנְגַע בְּמַחַט — וְהָא אֵין כְּלִי מְטַמֵּא כְּלִי!

הַאי מַחַט מַאי עֲבִידְתֵּיהּ? אִי נֵימָא סְפֵק מַחַט, וְהָא אִיתְּמַר: רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, חַד אָמַר: לֹא גָּזְרוּ עַל סְפֵק הָרוּקִין שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וְחַד אָמַר: לֹא גָּזְרוּ עַל סְפֵק הַכֵּלִים שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כְּגוֹן שֶׁאָבְדָה לוֹ מַחַט טְמֵא מֵת, וְהִכִּירָהּ בַּבָּשָׂר. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי אָבִין אָמַר: כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה פְּרָה חֲסוּמָה, וּבָאָה מִחוּץ לִירוּשָׁלַיִם.

גּוּפָא. רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, חַד אָמַר: לֹא גָּזְרוּ עַל סְפֵק הָרוּקִין שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם, וְחַד אָמַר: לֹא גָּזְרוּ עַל סְפֵק הַכֵּלִים שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם. רוּקִין תְּנֵינָא, כֵּלִים תְּנֵינָא!

רוּקִין תְּנֵינָא, דְּתָנַן: כָּל הָרוּקִין הַנִּמְצָאִין בִּירוּשָׁלַיִם טְהוֹרִין, חוּץ מִשֶּׁל שׁוּק הָעֶלְיוֹן! לָא צְרִיכָא, אַף עַל גַּב דְּאִיתַּחְזַק זָב.

כֵּלִים תְּנֵינָא, דְּתָנַן: כָּל הַכֵּלִים הַנִּמְצָאִים בִּירוּשָׁלַיִם, דֶּרֶךְ יְרִידָה לְבֵית הַטְּבִילָה — טְמֵאִין. הָא דְּעָלְמָא — טְהוֹרִין!

וּלְטַעְמָיךְ, אֵימָא סֵיפָא: דֶּרֶךְ עֲלִיָּה — טְהוֹרִין. הָא דְּעָלְמָא — טְמֵאִין!

אֶלָּא: רֵישָׁא דַּוְקָא, וְסֵיפָא לָאו דַּוְקָא. וּלְאַפּוֹקֵי גְּזֵירָתָא.

וּלְרַב דְּאָמַר: כְּגוֹן שֶׁאָבְדָה לוֹ מַחַט טְמֵא מֵת וְהִכִּירָהּ בַּבָּשָׂר, כֵּיוָן דְּאָמַר מָר: "בַּחֲלַל חֶרֶב", חֶרֶב הֲרֵי הוּא כָּחָלָל — אָדָם וְכֵלִים נָמֵי לִיטַמֵּא!

אָמַר רַב אָשֵׁי: זֹאת אוֹמֶרֶת עֲזָרָה רְשׁוּת הָרַבִּים הִיא, וְהָוֶה לֵיהּ סְפֵק טוּמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְכָל סְפֵק טוּמְאָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים — סְפֵיקוֹ טָהוֹר.

הָא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד — סְפֵיקוֹ טָמֵא הוּא. מִכְּדֵי הַאי מַחַט דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לִישָׁאֵל הוּא. וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לִישָׁאֵל, בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד — סְפֵיקוֹ טָהוֹר!

מִשּׁוּם דְּהָוֵי סְפֵק טוּמְאָה הַבָּאָה בִּידֵי אָדָם, וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סְפֵק טוּמְאָה הַבָּאָה בִּידֵי אָדָם

דף כ.

נִשְׁאָלִין עָלֶיהָ, אֲפִילּוּ בִּכְלֵי הַמּוּנָּח עַל גַּבֵּי קַרְקַע — כְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לִישָׁאֵל.

"וְהַבָּשָׂר טָמֵא". הַאי בָּשָׂר דְּאִיתַּכְּשַׁר בְּמַאי?

אִי נֵימָא דְּאִיתַּכְּשַׁר בְּדָם, וְהָא אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִנַּיִן לְדָם קָדָשִׁים שֶׁאֵינוֹ מַכְשִׁיר — שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תֹאכְלוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם", דָּם שֶׁנִּשְׁפַּךְ כַּמַּיִם — מַכְשִׁיר, וְשֶׁאֵינוֹ נִשְׁפַּךְ כַּמַּיִם — אֵינוֹ מַכְשִׁיר.

וְאֶלָּא דְּאִיתַּכְשַׁר בְּמַשְׁקֵי בֵּית מַטְבְּחַיָּא. וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: מַשְׁקֵי בֵּית מַטְבְּחַיָּא לֹא דַיָּין שֶׁהֵן דְּכַן, אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְשִׁירִין!
וְאֶלָּא דְּאִיתַּכְשַׁר בְּחִיבַּת הַקּוֹדֶשׁ. אֵימוֹר דְּמַהְנְיָא לֵיהּ חִיבַּת הַקּוֹדֶשׁ לְאִיפְּסוֹלֵי גּוּפֵיהּ, לְמִימְנֵא בֵּיהּ רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי נָמֵי?!
תִּיפְשׁוֹט דְּבָעֵי רֵישׁ לָקִישׁ: צָרִיד שֶׁל מָנָחוֹת מוֹנִין בּוֹ רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי אוֹ לֹא!
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כְּגוֹן שֶׁהָיְתָה פָּרָה שֶׁל זִבְחֵי שְׁלָמִים, וְהֶעֱבִירָהּ בְּנָהָר וּשְׁחָטָהּ, וַעֲדַיִין מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ עָלֶיהָ.
נִמְצֵאת בַּפֶּרֶשׁ — הַכֹּל טָהוֹר. וְנִיהְדַּר פֶּרֶשׁ וְנִיטַמְּיֵהּ לְבָשָׂר! אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: בְּפֶרֶשׁ עֲבָה. רַב אָשֵׁי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא בְּפֶרֶשׁ רַכָּה, מִשּׁוּם דְּהָוֵי מַשְׁקֶה סָרוּחַ.
תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב שֵׁשֶׁת: שֶׁרֶץ מְטַמֵּא אֶת הַמַּשְׁקִין, וּמַשְׁקִין מְטַמְּאִין אֶת הַכֵּלִי, וּכְלִי מְטַמֵּא אֶת הָאוֹכָלִין, וְהָאוֹכָלִין מְטַמְּאִין אֶת הַמַּשְׁקִין. וְלַמַּדְנוּ שְׁלֹשׁ טוּמְאוֹת בְּשֶׁרֶץ. הֲנֵי אַרְבָּעָה הֲוֵן! גּוּז מַשְׁקִין דְּרֵישָׁא.
אַדְּרַבָּה, גּוּז מַשְׁקִין דְּסֵיפָא! לָא אַשְׁכְּחַן תַּנָּא דְּאָמַר "מַשְׁקִין מְטַמְּאִין כְּלִי" אֶלָּא רַבִּי יְהוּדָה, וַהֲדַר בֵּיהּ. וְסֵימָנֵיךְ: נָזְיְתָא.
תְּנַן הָתָם: שֶׁרֶץ שֶׁנִּמְצָא בְּתַנּוּר — הַפַּת שֶׁבְּתוֹכוֹ שְׁנַיָּה, מִפְּנֵי שֶׁהַתַּנּוּר תְּחִלָּה.
אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה לְרָבָא: וְנֵיחֲזֵי לְהַאי תַּנּוּר כְּמַאן דְּמָלֵי טוּמְאָה דָּמֵי, וְתִיהְוֵי הַאי פַּת רִאשׁוֹנָה!
אָמַר לֵיהּ: לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּתַנְיָא: יָכוֹל יְהוּ כָּל הַכֵּלִים מִטַּמְּאִין מֵאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס —

דף כ:

תַּלְמוּד לוֹמַר: "כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא", וּסְמִיךְ לֵיהּ: "מִכָּל הָאֹכֶל". אוֹכֶל מִטַּמֵּא מֵאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס, וְאֵין כָּל הַכֵּלִים מִטַּמְּאִין מֵאֲוִיר כְּלִי חֶרֶס.
רַב חִסְדָּא רְמֵי פִּיסְחָא אַפִּיסְחָא וּמְשַׁנֵּי: מִי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת?
וּרְמִינְהוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵין הַנִּדּוֹן דּוֹמֶה לִרְאָיָה, כְּשֶׁהֵעִידוּ רַבּוֹתֵינוּ — עַל מָה הֵעִידוּ? אִם עַל הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בִּוְלַד הַטּוּמְאָה שֶׁשּׁוֹרְפִין אוֹתוֹ עִם הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאַב הַטּוּמְאָה — זֶה טָמֵא וְזֶה טָמֵא.
אִם עַל הַשֶּׁמֶן שֶׁנִּפְסַל בִּטְבוּל יוֹם, שֶׁמַּדְלִיקִין אוֹתוֹ בְּנֵר שֶׁנִּטְמָא בִּטְמֵא מֵת — זֶה פָּסוּל וְזֶה טָמֵא. אַף אָנוּ מוֹדִים בִּתְרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת בִּוְלַד הַטּוּמְאָה שֶׁשּׁוֹרְפִין אוֹתָהּ עִם הַתְּרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת בְּאַב הַטּוּמְאָה, אֲבָל הֵיאַךְ נִשְׂרוֹף אֲפִילּוּ תְּלוּיָה עִם הַטְּמֵאָה, שֶׁמָּא יָבֹא אֵלִיָּהוּ וִיטַהֲרֵם.
וּמְשַׁנֵּי: הָא רַבִּי שִׁמְעוֹן, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. הָא רַבִּי יוֹסֵי, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

דְּתַנְיָא: אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, מְבַעֲרִין אֶת הַכֹּל מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת, וְשׁוֹרְפִין תְּרוּמוֹת טְמֵאוֹת תְּלוּיוֹת וּטְהוֹרוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: טְהוֹרָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וּתְלוּיָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וּטְמֵאָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל הַטְּהוֹרָה וְעַל הַטְּמֵאָה שֶׁאֵין שׂוֹרְפִין, עַל הַתְּלוּיָה וְעַל הַטְּהוֹרָה שֶׁשּׂוֹרְפִין. עַל מָה נֶחְלְקוּ — עַל הַתְּלוּיָה וְעַל הַטְּמֵאָה, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תִּישָׂרֵף זוֹ בְּעַצְמָהּ וְזוֹ בְּעַצְמָהּ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת.

וְהָא מַתְנִיתִין רַבִּי יוֹסֵי הִיא! הָכִי קָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי לְרַבִּי מֵאִיר: אֲפִילּוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דְּמֵיקֵל, כִּי מֵיקֵל בִּתְלוּיָה וּטְמֵאָה, אֲבָל בִּטְהוֹרָה וּטְמֵאָה — לָא.

רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא רָמֵי תִּרוּמָה אַפִּיסְחָא, וּמְשַׁנֵּי: מִי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁתֵּיהֶן כְּאַחַת? וּרְמִינְהוּ: חָבִית שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנּוֹלַד בָּהּ סְפֵק טוּמְאָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם הָיְתָה מוּנַּחַת בְּמָקוֹם הַתּוּרְפָּה — יַנִּיחֶנָּה בְּמָקוֹם הַמּוּצְנָע, וְאִם הָיְתָה מְגוּלָּה יְכַסֶּנָּה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִם הָיְתָה מוּנַּחַת בְּמָקוֹם הַמּוּצְנָע — יַנִּיחֶנָּה בְּמָקוֹם הַתּוּרְפָּה, וְאִם הָיְתָה מְכוּסָּה יְגַלֶּנָּה. גְּרָמָא — אִין, בְּיָדַיִם — לָא! וּמְשַׁנֵּי: הָא רַבִּי שִׁמְעוֹן אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הָא רַבִּי יוֹסֵי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

רַבִּי אֶלְעָזָר רָמֵי תִּרוּמָה אַתְּרוּמָה, וּמְשַׁנֵּי: מִי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ גְּרָמָא אִין, בְּיָדַיִם לָא? וּרְמִינְהוּ: חָבִית שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה בַּגַּת הָעֶלְיוֹנָה וְתַחְתֶּיהָ חוּלִּין טְמֵאִין — מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (לְרַבִּי) יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטָהֳרָה — יַצִּיל, וְאִם לָאו — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: תֵּרֵד וְתִטַּמֵּא, וְאַל יְטַמְּאֶנָּה בַּיָּד.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יְטַמְּאֶנָּה בַּיָּד!

וּמְשַׁנֵּי: שָׁאנֵי הָתָם דְּאִיכָּא הֶפְסֵד חוּלִּין.

מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: מַתְנִיתִין נָמֵי אִיכָּא הֶפְסֵד עֲצִים! אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: לְהֶפְסֵד מְרוּבֶּה — חָשְׁשׁוּ, לְהֶפְסֵד מוּעָט — לֹא חָשְׁשׁוּ.

וּמְנָא תֵּימְרָא דִּלְהֶפְסֵד מְרוּבֶּה חָשְׁשׁוּ, וּלְהֶפְסֵד מוּעָט לֹא חָשְׁשׁוּ, דְּתַנְיָא: חָבִית שֶׁל שֶׁמֶן תְּרוּמָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה בַּגַּת הָעֶלְיוֹנָה, וּבַתַּחְתּוֹנָה חוּלִּין טְמֵאִין — מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטָהֳרָה — יַצִּיל, וְאִם לָאו — תֵּרֵד וְתִטַּמֵּא וְאַל יְטַמְּאֶנָּה בַּיָּד.

מַאי שְׁנָא שֶׁמֶן, דְּרָאוּי לְהַדְלִיק? יַיִן נָמֵי רָאוּי לְזִילּוּף!

וְכִי תֵּימָא זִילּוּף לָאו מִילְּתָא הִיא, וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבִּי חִיָּיא: שׁוֹתִין מִלּוֹג בְּסָלַע, וּמְזַלְּפִין מִלּוֹג בְּשִׁתִּים! בְּחָדָשׁ.

וְהָא רָאוּי לְיַשְׁנוֹ! אָתֵי בֵּיהּ לִידֵי תַּקָּלָה. שֶׁמֶן נָמֵי, אָתֵי בֵּיהּ לִידֵי תַּקָּלָה!

דְּרָמֵי לֵיהּ בִּכְלִי מָאוּס. יַיִן נָמֵי, רָמֵי לֵיהּ בִּכְלִי מָאוּס! לְזִילּוּף קָא בָּעֵי לֵיהּ, בִּכְלִי מָאוּס רָמֵי לֵיהּ?!

וְתַקָּלָה עַצְמָהּ, תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא: חָבִית שֶׁל יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: תִּשָּׁפֵךְ חֻבָל, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: תֵּעָשֶׂה זִילּוּף.

אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי, אֲנִי אַכְרִיעַ: בַּשָּׂדֶה — תִּשָּׁפֵךְ חֻבָל, בַּבַּיִת — תֵּעָשֶׂה זִילּוּף.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: בְּחָדָשׁ — תִּשָּׁפֵךְ חֻבָל, בְּיָשָׁן — תֵּעָשֶׂה זִילּוּף. אָמְרוּ לוֹ:

דף כא.

אֵין הַכְרָעַת שְׁלִישִׁית מַכְרַעַת.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: מַחְלוֹקֶת שֶׁנָּפְלָה לְפָחוֹת מִמַּאָה סְאָה חוּלִּין טְמֵאִין.

אֲבָל נָפְלָה לְמַאָה חוּלִּין טְמֵאִין — דִּבְרֵי הַכֹּל תֵּרֵד וְתִטַּמֵּא, וְאַל יְטַמְּאֶנָּה בַּיָּד.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: חָבִית שֶׁנִּשְׁבְּרָה בַּגַּת הָעֶלְיוֹנָה, וְתַחְתֶּיהָ מֵאָה חוּלִּין טְמֵאִין — מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטָהֳרָה — יַצִּיל, וְאִם לָאו — תֵּרֵד וְתִטַּמֵּא וְאַל יְטַמְּאֶנָּה בַּיָּד.

הַאי "מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ", מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִיבְּעֵי לֵיהּ! אָמַר רָבָא: אֵיפּוֹךְ.

רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר, לְעוֹלָם לָא תֵּיפּוֹךְ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — בִּכְלִי שֶׁתּוֹכוֹ טָהוֹר וְגַבּוֹ טָמֵא. מַהוּ דְּתֵימָא נִיגְזוֹר דִּילְמָא נָגַע גַּבּוֹ בִּתְרוּמָה, קָא מַשְׁמַע לַן.

הַדָּרָן עָלָךְ אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר

מַתְנִי׳ **כָּל שָׁעָה** שֶׁמּוּתָּר לֶאֱכוֹל, מַאֲכִיל לַבְּהֵמָה לַחַיָּה וְלָעוֹפוֹת, וּמוֹכֵר לַנָּכְרִי, וּמוּתָּר בַּהֲנָאָתוֹ. עָבַר זְמַנּוֹ — אָסוּר בַּהֲנָאָתוֹ, וְלֹא יַסִּיק בּוֹ תַּנּוּר וְכִירַיִם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין בִּיעוּר חָמֵץ אֶלָּא שְׂרֵיפָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף מְפָרֵר וְזוֹרֶה לְרוּחַ אוֹ מֵטִיל לַיָּם.

גְּמָ׳ כָּל שָׁעָה שֶׁמּוּתָּר לֶאֱכוֹל — מַאֲכִיל, הָא כָּל שָׁעָה שֶׁאֵינוֹ מוּתָּר לֶאֱכוֹל — אֵינוֹ מַאֲכִיל. לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה. דְּאִי רַבִּי יְהוּדָה, הָא אִיכָּא חָמֵשׁ דְּאֵינוֹ אוֹכֵל — וּמַאֲכִיל. דְּתָנָן, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אוֹכְלִין כָּל חָמֵשׁ, וְשׂוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אוֹכְלִין כָּל אַרְבַּע, וְתוֹלִין כָּל חָמֵשׁ, וְשׂוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ!

וְאֶלָּא מַאי, רַבִּי מֵאִיר הִיא? הַאי ״כָּל שָׁעָה שֶׁמּוּתָּר לֶאֱכוֹל מַאֲכִיל״ — ״כָּל שָׁעָה שֶׁאוֹכֵל מַאֲכִיל״ מִיבָּעֵי לֵיהּ.

אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא: מַתְנִיתִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הִיא. דִּתְנַן, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חוּלִּין נֶאֱכָלִין כָּל אַרְבַּע, תְּרוּמָה כָּל חֲמֵשׁ, וְשׁוֹרְפִין בְּתְחִלַּת שֵׁשׁ. וְהָכִי קָאָמַר: כָּל שָׁעָה שֶׁמּוּתָּר לֶאֱכוֹל כֹּהֵן בִּתְרוּמָה, יִשְׂרָאֵל מַאֲכִיל חוּלִּין לַבְּהֵמָה לַחַיָּה וְלָעוֹפוֹת.

לְמָה לִי לְמֵיתְנָא בְּהֵמָה, לְמָה לִי לְמֵיתְנָא חַיָּה? צְרִיכָא. דְּאִי תְּנָא בְּהֵמָה — דְּאִי מְשַׁיְּירָא חָזֵי לַהּ. אֲבָל חַיָּה, דְּאִי מְשַׁיְּירָא קָמַצְנְעָא לַהּ — אֵימָא לָא.

וְאִי תְּנָא חַיָּה — מִשּׁוּם דְּאִי מְשַׁיְּירָא מִיהַת מַצְנְעָא. אֲבָל בְּהֵמָה, זִימְנִין דְּמְשַׁיְּירָא וְלָא מַסֵּיק אַדַּעְתַּיהּ, וְקָאֵי עֲלֵיהּ בְּ״בַל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא״ — אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

עוֹפוֹת לְמָה לִי? אַיְידֵי דְּתָנָא בְּהֵמָה וְחַיָּה, תָּנָא נָמֵי עוֹפוֹת.

וּמוֹכְרוֹ לְגוֹי. פְּשִׁיטָא! לְאַפּוֹקֵי מֵהַאי תַּנָּא דְּתַנְיָא, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יִמְכּוֹר אָדָם חֲמֵצוֹ לְגוֹי אֶלָּא אִם כֵּן יוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁיִּכְלֶה קוֹדֶם פֶּסַח. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: כָּל שָׁעָה שֶׁמּוּתָּר לֶאֱכוֹל — מוּתָּר לְמָכְרוֹ.

דף כא:

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: כּוּתָּח וְכָל מִינֵי כוּתָּח — אָסוּר לְמָכְרוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם קוֹדֶם לַפֶּסַח.

וּמוּתָּר בַּהֲנָאָה. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא שֶׁחֲרָכוֹ קוֹדֶם זְמַנּוֹ. וְקָא מַשְׁמַע לַן כִּדְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: חֲרָכוֹ קוֹדֶם זְמַנּוֹ — מוּתָּר בַּהֲנָאָה אֲפִילּוּ לְאַחַר זְמַנּוֹ.

עָבַר זְמַנּוֹ אָסוּר בַּהֲנָאָתוֹ. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, לְשָׁעוֹת דְּרַבָּנָן. דְּאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב חִיָּיא בַּר יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַמְקַדֵּשׁ מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה, אֲפִילּוּ בְּחִיטֵּי קוּרְדִּנְיָתָא — אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִדּוּשִׁין.

וְלֹא יַסִּיק בּוֹ תַּנּוּר וְכִירַיִם. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, לְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר אֵין בִּיעוּר חָמֵץ אֶלָּא שְׂרֵיפָה. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא: הוֹאִיל וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִצְוָתוֹ בִּשְׂרֵיפָה, בַּהֲדֵי דְּקָא שָׂרֵיף לֵיהּ לִיתְהֲנֵי מִינֵּיהּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר חִזְקִיָּה: מִנַּיִן לְחָמֵץ בַּפֶּסַח שֶׁאָסוּר בַּהֲנָאָה? שֶׁנֶּאֱמַר ״לֹא יֵאָכֵל חָמֵץ״ — לֹא יְהֵא בּוֹ הֶיתֵּר אֲכִילָה: טַעְמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא ״לֹא יֵאָכֵל חָמֵץ״, הָא לָא כְּתַב ״לֹא יֵאָכֵל״, הָוֶה אָמֵינָא: אִיסּוּר אֲכִילָה — מַשְׁמַע, אִיסּוּר הֲנָאָה — לָא מַשְׁמַע.

וּפְלִיגָא דְּרַבִּי אֲבָהוּ. דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר ״לֹא יֵאָכֵל״, ״לֹא תֹאכַל״, ״לֹא תֹאכְלוּ״ — אֶחָד אִיסּוּר אֲכִילָה וְאֶחָד אִיסּוּר הֲנָאָה (מַשְׁמַע), עַד שֶׁיִּפְרֹט לְךָ הַכָּתוּב כְּדֶרֶךְ שֶׁפָּרַט לְךָ בִּנְבֵילָה.

דְּתַנְיָא: ״לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי וְגוֹ׳״, אֵין לִי אֶלָּא לַגֵּר בְּנָתִינָה וְלַגּוֹי בְּמִכִּירָה. לַגֵּר בְּמִכִּירָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה אוֹ מָכֹר״. לַגּוֹי בְּנָתִינָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי״.
נִמְצֵאתָ אוֹמֵר: אֶחָד גֵּר וְאֶחָד גּוֹי, בֵּין בְּמִכִּירָה בֵּין בְּנָתִינָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, דְּבָרִים כִּכְתָבָן: לַגֵּר בְּנָתִינָה וְלַגּוֹי בְּמִכִּירָה. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כִּדְאָמַר רַבִּי מֵאִיר, לִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא: ״לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ וּמָכֹר״. ״אוֹ״ לְמָה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ לִדְבָרִים כִּכְתָבָן.
וְרַבִּי מֵאִיר? ״אוֹ״ לְהַקְדִּים נְתִינָה דְּגֵר לִמְכִירָה דְּגוֹי. וְרַבִּי יְהוּדָה? הָא לְא צָרִיךְ קְרָא: כֵּיוָן דְּגֵר אַתָּה מְצַוֶּה לְהַחֲיוֹתוֹ, וְגוֹי אִי אַתָּה מְצַוֶּה לְהַחֲיוֹתוֹ, לָא צְרִיךְ קְרָא, סְבָרָא הוּא.
בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: אֶחָד גֵּר וְאֶחָד גּוֹי, בֵּין בִּמְכִירָה בֵּין בִּנְתִינָה. מִדְּאִיצְטְרִיךְ קְרָא לְמִשְׁרֵא נְבֵילָה בַּהֲנָאָה — הָא כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה אֲסוּרִין בֵּין בַּאֲכִילָה בֵּין בַּהֲנָאָה.
אֶלָּא לְרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: לִדְבָרִים כִּכְתָבָן הוּא דַּאֲתָא — הָא כָּל אִיסּוּרִים שֶׁבַּתּוֹרָה מְנָא לֵיהּ דַּאֲסוּרִין בַּהֲנָאָה? נָפְקָא לֵיהּ מִ״לַכֶּלֶב תַּשְׁלִיכוּן אֹתוֹ״.

דף כב.

אוֹתוֹ אַתָּה מַשְׁלִיךְ לַכֶּלֶב, וְאִי אַתָּה מַשְׁלִיךְ לַכֶּלֶב כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה. וְרַבִּי מֵאִיר? אוֹתוֹ אַתָּה מַשְׁלִיךְ לַכֶּלֶב, וְאִי אַתָּה מַשְׁלִיךְ לַכֶּלֶב חוּלִין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה.
וְאִידַּךְ? חוּלִין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה לָאו דְּאוֹרָיְיתָא הִיא.
מֵתִיב רַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא: וַהֲרֵי גִּיד הַנָּשֶׁה, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: ״עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה״, וּתְנַן: שׁוֹלֵחַ אָדָם יָדוֹ לְגוֹי, וְגִיד הַנָּשֶׁה בְּתוֹכוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמְּקוֹמוֹ נִיכָּר!
קָסָבַר רַבִּי אֲבָהוּ: כְּשֶׁהוּתְּרָה נְבֵילָה — הִיא וְחֶלְבָּהּ וְגִידָהּ הוּתָּרָה. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר ״יֵשׁ בְּגִידִין בְּנוֹתֵן טַעַם״. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר ״אֵין בְּגִידִין בְּנוֹתֵן טַעַם״, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
מַאן שְׁמַעְתְּ לֵיהּ דְּאָמַר ״אֵין בְּגִידִין בְּנוֹתֵן טַעַם״ רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּתַנְיָא: הָאוֹכֵל מִגִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁל בְּהֵמָה טְמֵאָה, רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב שְׁתַּיִם, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר.
רַבִּי שִׁמְעוֹן הָכִי נָמֵי דְּאָסַר בַּהֲנָאָה, דְּתַנְיָא: גִּיד הַנָּשֶׁה מוּתָּר בַּהֲנָאָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסֵר.
וַהֲרֵי דָּם, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: ״כָּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם״, וּתְנַן: אֵלּוּ וָאֵלּוּ מִתְעָרְבִין בָּאַמָּה, וְיוֹצְאִין לְנַחַל קִדְרוֹן, וְנִמְכָּרִין לַגַּנָּנִין לְזַבֵּל, וּמוּעָלִין בּוֹ!
שְׁאנֵי דָּם דְּאִיתַקַּשׁ לְמַיִם, דִּכְתִיב ״לֹא תֹאכְלֶנּוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמַּיִם״ — מָה מַיִם מוּתָּרִין, אַף דָּם מוּתָּר.

וְאֵימָא, כַּמַּיִם הַמִּתְנַסְּכִים עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ! אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ "כַּמַּיִם" — רוֹב מַיִם. מִידֵּי "רוֹב מַיִם" כְּתִיב?! אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: כַּמַּיִם הַנִּשְׁפָּכִין, וְלֹא כַּמַּיִם הַנִּיסָּכִין.
וְאֵימָא: כַּמַּיִם הַנִּשְׁפָּכִין לִפְנֵי עֲבוֹדָה זָרָה! הָתָם נָמֵי נִיסּוּךְ אִיקְּרִי, דִּכְתִיב "יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם".

דף כב:

וּלְחִזְקִיָּה, לְמַאי הִלְכְתָא אִיתַּקַּשׁ דָּם לְמַיִם? לְכִדְרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִנַּיִן לְדָמִים קָדָשִׁים שֶׁאֵינוֹ מַכְשִׁיר — שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תֹאכְלֻנּוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם", דָּם שֶׁנִּשְׁפָּךְ כַּמַּיִם — מַכְשִׁיר, שֶׁאֵינוֹ נִשְׁפָּךְ כַּמַּיִם — אֵינוֹ מַכְשִׁיר.
וַהֲרֵי אֵבֶר מִן הַחַי, דִּכְתִיב "לֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר", וְתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: מִנַּיִן שֶׁלֹּא יוֹשִׁיט אָדָם כּוֹס יַיִן לְנָזִיר וְאֵבֶר מִן הַחַי לִבְנֵי נֹחַ — תַּלְמוּד לוֹמַר "וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל", הָא לִכְלָבִים — שְׁרֵי!
שְׁאנֵי אֵבֶר מִן הַחַי דְּאִיתַּקַּשׁ לְדָם, דִּכְתִיב: "רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֱכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ".
וּלְחִזְקִיָּה, לְמַאי הִלְכְתָא אִיתַּקַּשׁ אֵבֶר מִן הַחַי לְדָם? אָמַר לָךְ, דָּם הוּא דְּאִיתַּקַּשׁ לְאֵבֶר מִן הַחַי: מָה אֵבֶר מִן הַחַי אָסוּר — אַף דָּם מִן הַחַי אָסוּר. וְאִי זֶה — זֶה דַּם הַקָּזָה, שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ.
וַהֲרֵי שׁוֹר הַנִּסְקָל, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: "לֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ", וְתַנְיָא: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר "סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר" אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהִיא נִבֶּלָה, וּנְבֵלָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה?! וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יֵאָכֵל"? מַגִּיד לְךָ הַכָּתוּב שֶׁאִם שְׁחָטוֹ לְאַחַר שֶׁנִּגְמַר (אֶת) דִּינוֹ — אָסוּר.
אֵין לִי אֶלָּא בַּאֲכִילָה, בַּהֲנָאָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי". מַאי מַשְׁמַע? שִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא אוֹמֵר: כְּאָדָם שֶׁאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ "יָצָא פְּלוֹנִי נָקִי מִנְּכָסָיו", וְאֵין לוֹ בָּהֶם הֲנָאָה שֶׁל כְּלוּם.
טַעְמָא דִּכְתַב "וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי", דְּאִי מ"לֹא יֵאָכֵל", אִיסּוּר אֲכִילָה — מַשְׁמַע, אִיסּוּר הֲנָאָה — לָא מַשְׁמַע!
לְעוֹלָם "לֹא יֵאָכֵל" אִיסּוּר אֲכִילָה וְאִיסּוּר הֲנָאָה מַשְׁמַע, "וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי" לַהֲנָאַת עוֹרוֹ הוּא דַּאֲתָא. וְאִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: "לֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ" כְּתִיב: בְּשָׂרוֹ — אִין, עוֹרוֹ — לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.
וּלְהָנָךְ תַּנָּאֵי דְּמַפְקִי לֵיהּ לְהַאי קְרָא לִדְרָשָׁה אַחֲרִינָא, לַחֲצִי כּוֹפֶר וְלִדְמֵי וְוֹלְדוֹת, הֲנַאַת עוֹרוֹ מְנָא לְהוּ? נָפְקָא לְהוּ מ"אֶת בְּשָׂרוֹ" — אֶת הַטָּפֵל לִבְשָׂרוֹ.
וְאִידַּךְ? "אֶת" לָא דָּרִישׁ.

כִּדְתַנְיָא: שִׁמְעוֹן הָעַמְסוֹנִי, וְאָמְרִי לַהּ נְחֶמְיָה הָעַמְסוֹנִי, הָיָה דּוֹרֵשׁ כָּל ’אֶתִּים‘ שֶׁבַּתּוֹרָה, כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לְ”אֶת ה‘ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא“ פֵּירַשׁ. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, כָּל ’אֶתִּים‘ שֶׁדָּרַשְׁתָּ מָה תְּהֵא עֲלֵיהֶן? אָמַר לָהֶם: כְּשֵׁם שֶׁקִּבַּלְתִּי שְׂכָר עַל הַדְּרִישָׁה, כָּךְ אֲנִי מְקַבֵּל שָׂכָר עַל הַפְּרִישָׁה. עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְדָרַשׁ: ”אֶת ה‘ אֱלֹהֶיךָ תִּירָא“ — לְרַבּוֹת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

וַהֲרֵי עָרְלָה, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: ”עֲרֵלִים לֹא יֹאכַל“, וְתַנְיָא: ”עֲרֵלִים לֹא יֹאכַל“, אֵין לִי אֶלָּא אִיסּוּר אֲכִילָה. מִנַּיִן שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ, שֶׁלֹּא יִצְבַּע בּוֹ, וְלֹא יַדְלִיק בּוֹ אֶת הַנֵּר? תַּלְמוּד לוֹמַר: ”וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ ... עֲרֵלִים לֹא יֹאכַל“ — לְרַבּוֹת אֶת כּוּלָּם.

טַעְמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא ”וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ ... עֲרֵלִים“, הָא לָאו הָכִי, הָוָה אָמֵינָא: אִיסּוּר אֲכִילָה — מַשְׁמַע, אִיסּוּר הֲנָאָה — לָא מַשְׁמַע!

לְעוֹלָם ”לֹא יֹאכַל“ מַשְׁמַע בֵּין אִיסּוּר אֲכִילָה בֵּין אִיסּוּר הֲנָאָה, וְשָׁאנֵי הָתָם דִּכְתִיב ”לָכֶם“. וְאִצְטְרִיךְ, סְלָקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּכְתַב ”לָכֶם“ — שֶׁלָּכֶם יְהֵא, קָמַשְׁמַע לַן.

וְאֶלָּא הַשְׁתָּא דִּכְתִיבִי הָנָךְ קְרָאֵי, ”לָכֶם“ לְמָה לִי? לְכִדְתַנְיָא: ”לָכֶם“, לְרַבּוֹת אֶת הַנָּטוּעַ

דף כג.

לְרַבִּים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְהוֹצִיא אֶת הַנָּטוּעַ לְרַבִּים.

מַאי טַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא — דִּכְתִיב ”וּנְטָעְתֶּם“, לְיָחִיד מַשְׁמַע, לְרַבִּים לָא מַשְׁמַע. כְּתַב רַחֲמָנָא ”לָכֶם“ — לְהָבִיא אֶת הַנָּטוּעַ לְרַבִּים. וְרַבִּי יְהוּדָה: ”וּנְטָעְתֶּם“ מַשְׁמַע בֵּין לְרַבִּים בֵּין לְיָחִיד, וְ”לָכֶם“ בֵּין יָחִיד בֵּין רַבִּים מַשְׁמַע. הָוֵי רִבּוּי אַחַר רִבּוּי — וְאֵין רִבּוּי אַחַר רִבּוּי אֶלָּא לְמַעֵט.

וַהֲרֵי תְּרוּמָה, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: ”וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ“, וּתְנַן: מְעָרְבִין לָנָזִיר בְּיַיִן, וּלְיִשְׂרָאֵל בִּתְרוּמָה!

אָמַר רַב פָּפָּא: שָׁאנֵי הָתָם דְּאָמַר קְרָא ”תְּרוּמָתְכֶם“ — שֶׁלָּכֶם תְּהֵא. וְאִידַּךְ? ”תְּרוּמָתְכֶם“ — דְּכָל יִשְׂרָאֵל קָאָמַר.

וַהֲרֵי נָזִיר, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: ”מֵחֲרָצַנִּים וְעַד זָג לֹא יֹאכַל“, וּתְנַן: מְעָרְבִין לַנָּזִיר בְּיַיִן. אָמַר מָר זוּטְרָא: שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא ”נְזִרוֹ“ — שֶׁלּוֹ יְהֵא.

רַב אָשֵׁי אָמַר: ”קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ“, גִּידּוּלוֹ קָדוֹשׁ, וְאֵין דָּבָר אַחֵר קָדוֹשׁ. מִידֵּי ”וְאֵין דָּבָר אַחֵר“ כְּתִיב?! אֶלָּא מְחַוְּורְתָּא כִּדְמָר זוּטְרָא.

וַהֲרֵי חָדָשׁ, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: ”לֶחֶם וְקָלִי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה“, וּתְנַן: קוֹצֵר לְשַׁחַת, וּמַאֲכִיל לַבְּהֵמָה!

אָמַר רַב שְׁמַעְיָה: שָׁאנֵי הָתָם דְּאָמַר קְרָא: ”קְצִירְכֶם“ — קְצִירְכֶם שֶׁלָּכֶם יְהֵא. וְאִידַּךְ? ”קְצִירְכֶם“ — דְּכָל יִשְׂרָאֵל מַשְׁמַע.

וַהֲרֵי שְׂרָצִים, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: "שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל", וּתְנַן: צֵיְידֵי חַיָּה וְעוֹפוֹת וְדָגִים שֶׁנִּזְדַּמְּנוּ לָהֶם מִינִין טְמֵאִין — מוּתָּרִין לְמוֹכְרָן לְגוֹיִם. שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא: "לָכֶם" — שֶׁלָּכֶם יְהֵא.

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה נָמֵי! שָׁאנֵי הָכָא, דְּאָמַר קְרָא: "יִהְיוּ" — בַּהֲוָיָיתָן יְהוּ.

וּלְחִזְקִיָּה, לְמָה לִי לְמֵיכְתַּב "לֹא יֵאָכֵל", וּמַיְיתֵי "לָכֶם" לְמִישְׁרַיֵּיהּ? לָא לְכְתוֹב רַחֲמָנָא "לֹא יֵאָכֵל", וְלָא בָּעֵי "לָכֶם"! אָמַר לָךְ חִזְקִיָּה, טַעְמָא דִּידִי נָמֵי מֵהָכָא.

וַהֲרֵי חֲמֵץ, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: "לֹא יֵאָכֵל חָמֵץ", וְתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: תְּמַהּ עַל עַצְמְךָ הֵיאַךְ חָמֵץ אָסוּר בַּהֲנָאָה כָּל שִׁבְעָה? שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא: "וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאוֹר" — שֶׁלְּךָ יְהֵא.

וְרַבָּנַן? שֶׁלְּךָ אִי אַתָּה רוֹאֶה, אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אֲחֵרִים וְשֶׁל גָּבוֹהַּ. וְאִידַּךְ? תְּרֵי "לְךָ" כְּתִיבִי.

וְאִידַּךְ? חַד — בְּגוֹי שֶׁכִּיבַּשְׁתּוֹ, וְחַד — בְּגוֹי שֶׁלֹּא כִּיבַּשְׁתּוֹ. וְאִידַּךְ? תְּלָתָא "לְךָ" כְּתִיבִי.

וְאִידַּךְ? חַד — בְּשְׂאוֹר, וְחַד — בְּחָמֵץ. וּצְרִיכִי.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי. "יֵעָשֶׂה לְכָל מְלָאכָה", מַה תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְכָל מְלָאכָה", שֶׁיָּכוֹל לִמְלֶאכֶת גָּבוֹהַּ יְהֵא מוּתָּר, לִמְלֶאכֶת הֶדְיוֹט יְהֵא אָסוּר, תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְכָל מְלָאכָה" — דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: שֶׁיָּכוֹל לִמְלֶאכֶת הֶדְיוֹט יְהֵא טָהוֹר, לִמְלֶאכֶת גָּבוֹהַּ יְהֵא טָמֵא, תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְכָל מְלָאכָה".

וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, לְטוּמְאָה וּלְטָהֳרָה לָא אִיצְטְרִיךְ קְרָא. כִּי אִיצְטְרִיךְ קְרָא — לְאִיסּוּר וּלְהֶיתֵּר. וְרַבִּי עֲקִיבָא, אִיסּוּר וְהֶיתֵּר לָא צְרִיךְ קְרָא, כִּי אִיצְטְרִיךְ קְרָא — לְטוּמְאָה וּלְטָהֳרָה.

דף כג:

מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר: "לֹא תֹאכְלוּ" מַשְׁמַע בֵּין אִיסּוּר אֲכִילָה בֵּין אִיסּוּר הֲנָאָה, וְכִי אָתָא קְרָא לְמִישְׁרַיֵּיהּ לִנְבֵילָה — בַּהֲנָאָה הוּא דַּאָתָא. וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: אִיסּוּר אֲכִילָה — מַשְׁמַע, אִיסּוּר הֲנָאָה לָא מַשְׁמַע. וְכִי אָתָא קְרָא — לְטוּמְאָה וְטָהֳרָה.

לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא "לֹא תֹאכְלוּ" מַשְׁמַע בֵּין אִיסּוּר אֲכִילָה בֵּין אִיסּוּר הֲנָאָה. וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי סָבַר: כְּשֶׁהוּתְּרָה נְבֵילָה — הֵיא הוּתְּרָה, חֶלְבָּהּ וְגִידָהּ — לֹא הוּתְּרוּ. וְכִי אִיצְטְרִיךְ קְרָא — לְהֶיתֵּר הֲנָאָה הוּא דַּאָתָא. וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: כְּשֶׁהוּתְּרָה נְבֵילָה — חֶלְבָּהּ וְגִידָהּ נָמֵי הוּתְּרוּ. וְכִי אִיצְטְרִיךְ קְרָא — לְטוּמְאָה וְטָהֳרָה.

וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, אַשְׁכְּחַן חֵלֶב דְּשַׁרְיֵיהּ רַחֲמָנָא בַּהֲנָאָה, אֶלָּא גִּיד נַיְמָא דְּאָסוּר! אִיבָּעֵית אֵימָא: הָכִי נָמֵי דְּאָסוּר. אִיבָּעֵית אֵימָא, מַיְיתֵי לַהּ בְּקַל וָחוֹמֶר: וּמָה חֵלֶב שֶׁעָנוּשׁ כָּרֵת — מוּתָּר בַּהֲנָאָה, גִּיד שֶׁאֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת — לֹא כָּל שֶׁכֵּן.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָסַר? אִיכָּא לְמִיפְרַךְ, מָה לְחֵלֶב שֶׁכֵּן הוּתַּר מִכְּלָלוֹ אֵצֶל חַיָּה, תֹּאמַר בְּגִיד שֶׁלֹּא הוּתַּר מִכְּלָלוֹ אֵצֶל חַיָּה.

וְאִידַּךְ? בְּבְהֵמָה קָאָמְרִינַן — בִּבְהֵמָה מִיהַת לָא אִישְׁתְּרִי.

מִכְּדֵי אוֹתְבִינְהוּ כָּל הָנֵי קְרָאֵי וְשַׁנְיְנְהוּ. חִזְקִיָּה וְרַבִּי אֲבָהוּ בְּמַאי פְּלִיגִי! בְּחֻמֵּץ בַּפֶּסַח וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן, בְּשׁוֹר הַנִּסְקָל וְאַלִּיבָּא דְּדִבְרֵי הַכֹּל. חִזְקִיָּה נָפֵיק לֵיהּ מִ"לֹא יֵאָכֵל", וְרַבִּי אֲבָהוּ נָפֵיק לֵיהּ מִנְּבֵילָה.

מִכְּדֵי בֵּין לְמָר וּבֵין לְמָר אָסוּרִין בַּהֲנָאָה, מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה. חִזְקִיָּה סָבַר: "לֹא יֵאָכֵל" — לְמַעוֹטֵי הָנֵי, "אֹתוֹ" — לְמַעוֹטֵי חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה. רַבִּי אֲבָהוּ סָבַר: "אֹתוֹ" — לְמַעוֹטֵי הָנֵי, חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה לָאו דְּאוֹרְיְיתָא נִינְהוּ.

יָתֵיב הָהוּא מָרְבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, וְיָתֵיב וְקָאָמַר מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מִנַּיִן לְכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה דְּכִי הֵיכִי דַּאֲסוּרִין בַּאֲכִילָה הָכִי נָמֵי אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה? וּמַאי נִיהוּ — חֻמֵּץ בַּפֶּסַח וְשׁוֹר הַנִּסְקָל. מִנַּיִן?! תִּיפּוֹק לֵיהּ מִ"לֹא יֵאָכֵל"! "לֹא יֵאָכֵל", אִיסּוּר אֲכִילָה — מַשְׁמַע לֵיהּ, אִיסּוּר הֲנָאָה — לָא מַשְׁמַע לֵיהּ.

תִּיפּוֹק לֵיהּ מִנְּבֵילָה?! סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: דְּבָרִים כִּכְתָבָן.

אִי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, תִּיפּוֹק לֵיהּ מֵהֵיכָא דְּנָפְקָא לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה, מִ"לַכֶּלֶב תַּשְׁלִיכוּן אֹתוֹ"!

קָסָבַר: חוּלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בָּעֲזָרָה דְּאוֹרְיְיתָא. מִנַּיִן, דִּכְתִיב: "כָּל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ וגו'".

שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף", וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף"? אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְגוּפוֹ, דִּכְתִיב "וְהִנֵּה שֹׂרָף", תְּנֵהוּ עִנְיָן לְכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה.

דף כד.

וְאִם אֵינוֹ עִנְיָן לַאֲכִילָה, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְאִיסּוּר הֲנָאָה.

אִי, מָה כָּאן בִּשְׂרֵיפָה — אַף כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה בִּשְׂרֵיפָה! אָמַר קְרָא "בַּקֹּדֶשׁ ... בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף", בַּקֹּדֶשׁ — בִּשְׂרֵיפָה, וְאֵין כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה בִּשְׂרֵיפָה.

וְהַאי "בַּקֹּדֶשׁ ... בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף" לְהֵכִי הוּא דַּאֲתָא?! הַאי מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי שִׁמְעוֹן! דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: "בַּקֹּדֶשׁ ... בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף" — לִימֵּד עַל חַטָּאת שֶׁשּׁוֹרְפִין אוֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ.

וְאֵין לִי אֶלָּא זוֹ בִּלְבַד, פְּסוּלֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֵמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "(וְכָל) בַּקֹּדֶשׁ ... בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף".

אָמַר לֵיהּ, רַבִּי יוֹנָתָן רַבָּךְ מֵהַאי קְרָא קָאָמַר לַהּ: "וְאִם יִוָּתֵר מִבְּשַׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֹּקֶר וְגוֹ'", שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יֵאָכֵל", וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יֵאָכֵל" — אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְגוּפֵיהּ, דְּהָא כְּתִיב "וְשָׂרַפְתָּ אֶת הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ", תְּנֵהוּ עִנְיָן לִשְׁאָר אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה. וְאִם אֵינוֹ עִנְיָן לַאֲכִילָה, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְאִיסּוּר הֶנָאָה.

אִי, מָה כָּאן בְּשֹׂרֵיפָה, אַף כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה בְּשֹׂרֵיפָה! אָמַר קְרָא "וְשָׂרַפְתָּ אֶת הַנּוֹתָר" — נוֹתָר בְּשֹׂרֵיפָה, וְאֵין כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה בְּשֹׂרֵיפָה.

וְהַאי "לֹא יֵאָכֵל" לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא? הַאי מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי אֶלְעָזָר. דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: "לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הוּא" — כָּל שֶׁבְּקֹדֶשׁ פְּסוּל, בָּא הַכָּתוּב לִיתֵּן לֹא תַעֲשֶׂה עַל אֲכִילָתוֹ.

אָמַר אַבָּיֵי: לְעוֹלָם מִקְרָא קַמָּא, וְאֵיפוֹךְ: דִּלְיכְתּוֹב "בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף", וְלָא בָּעֵי "לֹא תֵאָכֵל", מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא תֵאָכֵל" — אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְגוּפוֹ, דְּנָפְקָא לֵיהּ מִדְּרַבִּי אֶלְעָזָר, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה. וְאִם אֵינוֹ עִנְיָן לַאֲכִילָה, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְאִיסּוּר הֶנָאָה.

אִי מָה כָּאן בְּשֹׂרֵיפָה, אַף כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה בְּשֹׂרֵיפָה. אָמַר קְרָא "הַנּוֹתָר" — הַנּוֹתָר בְּשֹׂרֵיפָה, וְאֵין כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה בְּשֹׂרֵיפָה.

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: וְאֵימָא לֵיחַוֵּי לֵיהּ לָאו לְגוּפֵיהּ הוּא דַּאֲתָא, דְּאִי מִדְּרַבִּי אֶלְעָזָר — אֵין לוֹקִין עַל לָאו שֶׁבִּכְלָלוֹת.

אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא, מֵהָכָא: "וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף", שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יֵאָכֵל", מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יֵאָכֵל"?

אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְגוּפוֹ, דְּהָא נָפְקָא לֵיהּ מִקַּל וָחוֹמֶר מִמַּעֲשֵׂר הַקַּל: וּמָה מַעֲשֵׂר הַקַּל, אָמְרָה תּוֹרָה "לֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטָמֵא" — בְּשַׂר קֹדֶשׁ חָמוּר לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!

וְכִי תֵּימָא "אֵין מַזְהִירִין מִן הַדִּין". הֵקֵישָׁא הוּא, דִּכְתִיב: "לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְגוֹ'" —

מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא יֵאָכֵל"? אִם אֵינוֹ עִנְיָן לְגוּפוֹ, תְּנֵהוּ עִנְיָן לְכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה. וְאִם אֵינוֹ עִנְיָן לַאֲכִילָה, תְּנֵהוּ עִנְיָן לַהֶנָאָה.

אִי, מָה כָּאן בְּשֹׂרֵיפָה — אַף כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה בִּשְׂרֵיפָה! אָמַר קְרָא "הַנּוֹתָר" — הַנּוֹתָר בְּשֹׂרֵיפָה, וְאֵין כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה בְּשֹׂרֵיפָה.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: וְאֵימָא, לַעֲבוֹר עָלָיו בִּשְׁנֵי לָאוִין. לָאו מִי אָמַר אַבָּיֵי: אָכַל פּוּטִיתָא — לוֹקֶה אַרְבַּע.

נְמָלָה — לוֹקֶה חֲמֵשׁ.

דף כד:

צִירְעָה — לוֹקֶה שֵׁשׁ! אָמַר לֵיהּ: כֹּל הֵיכָא דְּאִיכָּא לְמִדְרַשׁ — דָּרְשִׁינַן, וְלָא מוֹקְמִינַן בְּלָאוֵי יַתִּירֵי.

”וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל“ דְּרֵישֵׁיהּ לְמָה לִי? לְרַבּוֹת עֲצִים וּלְבוֹנָה. ”וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר“ דְּסֵיפֵיהּ לְמָה לִי? לְרַבּוֹת אֵימוּרִין.

אֵימוּרִין מֵהָתָם נָפְקָא, דְּתַנְיָא: ”וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַה׳“ — לְרַבּוֹת אֶת הָאֵימוּרִין!

הָתָם טוּמְאַת הַגּוּף — בְּכָרֵת, הָכָא טוּמְאַת בָּשָׂר — בְּלָאו.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין לוֹקִין עֲלֵיהֶן אֶלָּא דֶּרֶךְ אֲכִילָתָן.

לְמַעוֹטֵי מַאי? אָמַר רַב שִׁימִי בַּר אַשֵׁי: לְמַעוֹטֵי שֶׁאִם אָכַל חֵלֶב חַי, שֶׁפָּטוּר.

אֵיכָא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין לוֹקִין עֲלֵיהֶן אֶלָּא דֶּרֶךְ הֲנָאָתָן. לְמַעוֹטֵי מַאי? אָמַר רַב שִׁימִי בַּר אַשֵׁי: לְמַעוֹטֵי שֶׁאִם הִנִּיחַ חֵלֶב שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל עַל גַּבֵּי מַכָּתוֹ, שֶׁהוּא פָּטוּר. וְכָל שֶׁכֵּן אוֹכֵל חֵלֶב חַי, שֶׁהוּא פָּטוּר.

אִתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַב אַחָא בַּר עַוְיָה אָמַר רַב אַסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הִנִּיחַ חֵלֶב שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל עַל גַּבֵּי מַכָּתוֹ — פָּטוּר, לְפִי שֶׁכָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין לוֹקִין עֲלֵיהֶם אֶלָּא דֶּרֶךְ הֲנָאָתָן.

אָמַר רַבִּי זֵירָא, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: אֵין סוֹפְגִין אֶת הָאַרְבָּעִים מִשּׁוּם עָרְלָה, אֶלָּא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים בִּלְבַד. וְאִילּוּ מִתּוּתִים תְּאֵנִים וְרִמּוֹנִים — לָא. מַאי טַעְמָא — לָאו מִשּׁוּם דְּלָא קָאָכֵיל לְהוּ דֶּרֶךְ הֲנָאָתָן?!

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: בִּשְׁלָמָא אִי אַשְׁמְעִינַן פְּרִי גוּפָא דְּלָא קָאָכֵיל לֵיהּ דֶּרֶךְ הֲנָאָתוֹ — שַׁפִּיר, אֶלָּא הָכָא, מִשּׁוּם דְּזִיעָה בְּעָלְמָא הוּא.

אָמַר אַבָּיֵי: הַכֹּל מוֹדִים בְּכִלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁלּוֹקִין עֲלֵיהֶן אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתָן, מַאי טַעְמָא — מִשּׁוּם דְּלָא כְּתִיב בְּהוּ אֲכִילָה.

מֵיתִיבִי, אִיסִּי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: מִנַּיִן לְבָשָׂר בְּחָלָב שֶׁהוּא אָסוּר? נֶאֱמַר כָּאן ”כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה“, וְנֶאֱמַר לְהַלָּן ”וְאַנְשֵׁי קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי“. מָה לְהַלָּן אָסוּר, אַף כָּאן אָסוּר.

וְאֵין לִי אֶלָּא בַּאֲכִילָה, בַּהֲנָאָה מִנַּיִן? אָמַרְתָּ, קַל וָחוֹמֶר: וּמָה עָרְלָה שֶׁלֹּא נֶעֱבְדָה בָּהּ עֲבֵירָה, אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה. בָּשָׂר בְּחָלָב שֶׁנֶּעֱבְדָה בּוֹ עֲבֵירָה, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא אָסוּר בַּהֲנָאָה?

דף כה.

מָה לְעָרְלָה שֶׁכֵּן לֹא הָיְתָה לָהּ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר — תֹּאמַר בְּבָשָׂר בְּחָלָב שֶׁהָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר! חָמֵץ בַּפֶּסַח יוֹכִיחַ — שֶׁהָיָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר, וְאָסוּר בַּהֲנָאָה.

מָה לְחֻמֵּץ בַּפֶּסַח — שֶׁכֵּן עָנוּשׁ כָּרֵת, תֹּאמַר בְּבָשָׂר בְּחָלָב שֶׁאֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת! כֹּלְאֵי הַכֶּרֶם יוֹכִיחוּ, שֶׁאֵין עָנוּשׁ כָּרֵת — וְאָסוּר בַּהֲנָאָה.

וְאִם אִיתָא, נִיפְרוֹךְ: מָה לְכֹלְאֵי הַכֶּרֶם — שֶׁכֵּן לוֹקִין עֲלֵיהֶן אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתָן.

וְאַבָּיֵי, "תֹּאמַר" בְּמַאי?! תֹּאמַר בְּבָשָׂר בְּחָלָב שֶׁאֵין לוֹקִין עָלָיו אֶלָּא דֶּרֶךְ הֲנָאָתוֹ — אַטּוּ בְּבָשָׂר בְּחָלָב אֲכִילָה כְּתִיבָה בֵּיהּ?!

וְאִידַּךְ דְּקָא מוֹתֵיב לַהּ! סָבַר, לְהָכִי קָא גָּמַר מִנְּבֵילָה. מָה נְבֵילָה דֶּרֶךְ הֲנָאָתָהּ — אַף בָּשָׂר בְּחָלָב דֶּרֶךְ הֲנָאָתוֹ.

וְאַבָּיֵי: לְהָכִי לֹא כָּתַב אֲכִילָה בְּגוּפוֹ, לוֹמַר שֶׁלּוֹקִין עָלָיו אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתוֹ.

וְלִיפְרוֹךְ: מָה לְכֹלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁכֵּן לֹא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר! אָמַר רַבִּי אַדָּא בַּר אַהֲבָה: זֹאת אוֹמֶרֶת כִּלְאֵי הַכֶּרֶם עִיקָּרָן נָאֳסָרִין, הוֹאִיל וְהָיְתָה לָהֶן שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר קוֹדֶם הַשְּׂרָשָׂה.

מֵתִיב רַב שְׁמַעְיָה: הַמַּעֲבִיר עָצִיץ נָקוּב בַּכֶּרֶם, אִם הוֹסִיף מָאתַיִם — אָסוּר. הוֹסִיף אֵין, לֹא הוֹסִיף לָאו!

אָמַר רָבָא, תְּרֵי קְרָאֵי כְּתִיבִי: כְּתִיב "הַזֹּרַע" וּכְתִיב "הַמְּלֵאָה", הָא כֵּיצַד? זָרוּעַ מֵעִיקָּרוֹ — בְּהַשְׂרָשָׂה. זָרוּעַ וּבָא, הוֹסִיף — אֵין, לֹא הוֹסִיף — לָא.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בַּכֹּל מִתְרַפְּאִין, חוּץ מֵעֲצֵי אֲשֵׁירָה. הֵיכִי דָּמֵי? אִי נִיָּמָא דְּאֵיכָּא סַכָּנָה — אֲפִילּוּ עֲצֵי אֲשֵׁירָה נָמֵי! וְאִי דְּלֵיכָּא סַכָּנָה — אֲפִילּוּ כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה נָמֵי לָא?!

לְעוֹלָם דְּאֵיכָּא סַכָּנָה, וַאֲפִילּוּ הָכִי עֲצֵי אֲשֵׁירָה לָא. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם נֶאֱמַר "בְּכָל נַפְשְׁךָ", לָמָּה נֶאֱמַר "בְּכָל מְאֹדֶךָ". וְאִם נֶאֱמַר "בְּכָל מְאֹדֶךָ", לָמָּה נֶאֱמַר "בְּכָל נַפְשְׁךָ"?

אֶלָּא לוֹמַר לָךְ: אִם יֵשׁ אָדָם שֶׁגּוּפוֹ חָבִיב עָלָיו מִמָּמוֹנוֹ — לְכָךְ נֶאֱמַר "בְּכָל נַפְשְׁךָ". וְיֵשׁ אָדָם שֶׁמָּמוֹנוֹ חָבִיב עָלָיו מִגּוּפוֹ — לְכָךְ נֶאֱמַר "בְּכָל מְאֹדֶךָ".

כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בַּכֹּל מִתְרַפְּאִין, חוּץ מֵעֲבוֹדָה זָרָה וְגִילּוּי עֲרָיוֹת

דף כה:

וּשְׁפִיכוּת דָּמִים.

עֲבוֹדָה זָרָה — הָא דַּאֲמַרַן. גִּילּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים, דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: "כִּי כַאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה". וְכִי מָה עִנְיַן רוֹצֵחַ אֵצֶל נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה? הֲרֵי זֶה בָּא לְלַמֵּד, וְנִמְצָא לָמֵד. מַקִּישׁ רוֹצֵחַ לְנַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה: מָה נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה — נִיתָּן לְהַצִּילָהּ בְּנַפְשׁוֹ, אַף רוֹצֵחַ — נִיתָּן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ. וְנַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה מֵרוֹצֵחַ: מָה רוֹצֵחַ — יֵהָרֵג וְאַל יַעֲבוֹר, אַף נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה — תֵּהָרֵג וְאַל תַּעֲבוֹר.

וּשְׁפִיכוּת דָּמִים גּוּפֵיהּ מְנָלַן? סְבָרָא הוּא: כִּי הָהוּא דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לֵיהּ: מָרֵי דּוּרַאי אֲמַר לִי: זִיל קַטְלֵיהּ לִפְלָנְיָא, וְאִי לָא — קָטְלִינָא לָךְ. אֲמַר לֵיהּ: לִיקְטְלוּךְ וְלָא תִּיקְטוֹל, מַאי חָזֵית דְּדָמָא דִידָךְ סוּמָק טְפֵי? דִּילְמָא דְּמָא דְּהָהוּא גַּבְרָא סוּמָק טְפֵי.

מָר בַּר רַב אָשֵׁי אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַבִינָא דְּשָׁייֵף לַהּ לְבָרְתֵּיהּ בְּגוּהְרָקֵי דְּעָרְלָה. אֲמַר לֵיהּ: אֵימוֹר דַּאֲמוּר רַבָּנַן בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה, שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה מִי אֲמוּר?

אֲמַר לֵיהּ: הַאי אִישְׁתָּא צְמִירְתָּא נָמֵי כִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה דָּמְיָא. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אֲמַר לֵיהּ: מִידֵּי דֶּרֶךְ הֶנָּאָה קָא עָבֵידְנָא?

אִיתְמַר: הֶנָּאָה הַבָּאָה לוֹ לְאָדָם בְּעַל כָּרְחוֹ, אַבָּיֵי אָמַר: מוּתֶּרֶת, וְרָבָא אָמַר: אֲסוּרָה.

אֶפְשָׁר וְקָא מִיכַּוֵּין, לָא אֶפְשָׁר וְקָמִיכַּוֵּין — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאָסוּר. לָא אֶפְשָׁר וְלָא מִיכַּוֵּין — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּשָׁרֵי. כִּי פְּלִיגִי דְּאֶפְשָׁר וְלָא מִיכַּוֵּין.

וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּין אָסוּר — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאָסוּר. כִּי פְּלִיגִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר: דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּין מוּתָּר. אַבָּיֵי כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְרָבָא אָמַר: עַד כָּאן לָא קָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן — אֶלָּא הֵיכָא דְּלָא אֶפְשָׁר, אֲבָל הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר — לָא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: אֶפְשָׁר וְלָא מִיכַּוֵּין — הַיְינוּ פְּלוּגְתַּיְיהוּ דְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. לָא אֶפְשָׁר וְלָא קָא מִיכַּוֵּין — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּשָׁרֵי. כִּי פְּלִיגִי, דְּלָא אֶפְשָׁר וְקָא מִיכַּוֵּין. וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָזֵיל בָּתַר כַּוָּונָה — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאָסוּר, כִּי פְּלִיגִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: לָא שְׁנָא מִתְכַּוֵּין וְלָא שְׁנָא שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּין, אֶפְשָׁר אָסוּר.

אַבָּיֵי כְּרַבִּי יְהוּדָה.

דף כו.

וְרָבָא אָמַר לָךְ: עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּין כְּמִתְכַּוֵּין — אֶלָּא לְחוּמְרָא, אֲבָל מִתְכַּוֵּין כְּשֶׁאֵין מִתְכַּוֵּין לְקוּלָּא — לָא.

אָמַר אַבָּיֵי: מְנָא אֲמִינָא לַהּ — דְּתַנְיָא: אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּצִילּוֹ שֶׁל הֵיכָל, וְדוֹרֵשׁ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ. וְהָא הָכָא דְּלָא אֶפְשָׁר וּמִיכַּוֵּין, וְשָׁרֵי.

וְרָבָא אָמַר: שָׁאנֵי הֵיכָל דִּלְתוֹכוֹ עָשׂוּי.

אָמַר רָבָא: מְנָא אָמִינָא לַהּ, (דְּתַנְיָא) לוּלִין הָיוּ פְּתוּחִין בַּעֲלִיַּית בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, שֶׁבָּהֶן מְשַׁלְשְׁלִין אֶת הָאוּמָנִים בְּתֵיבוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יְזוּנוּ עֵינֵיהֶם מִבֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים. וְהָא הָכָא דְּלָא אֶפְשָׁר וְקָא מִיכַּוֵּין — וְאָסוּר.

וְתִסְבְּרָא?! וְהָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מִשּׁוּם בַּר קַפָּרָא: קוֹל וּמַרְאֶה וְרֵיחַ אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם מְעִילָה! אֶלָּא, מַעֲלָה עָשׂוּ בְּבֵית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? דְּתַנְיָא: אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מִשּׁוּם בַּר קַפָּרָא: קוֹל וּמַרְאֶה וְרֵיחַ אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם מְעִילָה. מְעִילָה — הוּא דְּלֵיכָּא, הָא אִיסּוּרָא — אִיכָּא.

מַאי לָאו, לְאוֹתָן הָעוֹמְדִין בַּפָּנִים, דִּלְמָא אֶפְשָׁר וְקָא מִיכַּוְּין — וְאָסוּר! לָא, לְאוֹתָן הָעוֹמְדִין בַּחוּץ.

גּוּפָא. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מִשּׁוּם בַּר קַפָּרָא: קוֹל וּמַרְאֶה וְרֵיחַ אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם מְעִילָה. וְרֵיחַ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם מְעִילָה? וְהָא תַּנְיָא: הַמְפַטֵּם אֶת הַקְּטוֹרֶת לְהִתְלַמֵּד בָּהּ, אוֹ לְמוֹסְרָהּ לַצַּיְבּוּר — פָּטוּר. לְהָרִיחַ בָּהּ — חַיָּיב. וְהַמַּרִיחַ בָּהּ — פָּטוּר, אֶלָּא שֶׁמָּעַל!

אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא: קוֹל וּמַרְאֶה אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם מְעִילָה, לְפִי שֶׁאֵין בָּהֶן מַמָּשׁ. וְרֵיחַ לְאַחַר שֶׁתַּעֲלֶה תְּמְרוֹתוֹ — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם מְעִילָה, הוֹאִיל וְנַעֲשֵׂית מִצְוָתוֹ.

לְמֵימְרָא דְּכֹל הֵיכָא דְּנַעֲשֵׂית מִצְוָתוֹ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם מְעִילָה?! וַהֲרֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן, דְּנַעֲשֵׂית מִצְוָתָהּ — וְיֵשׁ בָּהּ מִשּׁוּם מְעִילָה. דִּכְתִיב: "וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ" — שֶׁלֹּא יְפַזֵּר, "וְשָׂמוֹ" — שֶׁלֹּא יֵהָנֶה.

מִשּׁוּם דְּהָווּ תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן וּבִגְדֵי כְהוּנָּה שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין.

תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן — הָא דַּאֲמַרַן. בִּגְדֵי כְהוּנָּה, דִּכְתִיב: "וְהִנִּיחָם שָׁם" — מְלַמֵּד שֶׁטְּעוּנִין גְּנִיזָה. הָנִיחָא לְרַבָּנַן דְּאָמְרִי מְלַמֵּד שֶׁטְּעוּנִין גְּנִיזָה, אֶלָּא לְרַבִּי דּוֹסָא דְּפָלִיג עֲלַיְיהוּ, דְּאָמַר: אֲבָל רְאוּיִין הֵן לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, וּמַאי "וְהִנִּיחָם שָׁם" — שֶׁלֹּא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּיוֹם כִּפּוּרִים אַחֵר, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

מִשּׁוּם דְּהָווּ תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן וְעֶגְלָה עֲרוּפָה שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר אֵין מְלַמְּדִין, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מְלַמְּדִין — מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? תְּרֵי מִיעוּטֵי כְּתִיבִי: כְּתִיב "וְשָׂמוֹ", וּכְתִיב "הָעֲרוּפָה".

תָּא שְׁמַע: הִכְנִיסָה לְרִבְקָה וְדָשָׁה — כְּשֵׁירָה. בִּשְׁבִיל שֶׁתִּינֵק וְתָדוּשׁ — פְּסוּלָה.

וְהָא הָכָא דְּלָא אֶפְשָׁר וְקָא מִיכַּוֵּין, וְקָתָנֵי פְּסוּלָה! שָׁאנֵי הָתָם, דִּכְתִיב: "אֲשֶׁר לֹא עָבַד בָּהּ", מִכָּל מָקוֹם.

אִי הָכִי אֲפִילּוּ רֵישָׁא נָמֵי!

דף כו:

הָא לָא דָּמְיָא אֶלָּא לְהָא: שָׁכַן עָלֶיהָ עוֹף — כְּשֵׁירָה, עָלָה עָלֶיהָ זָכָר — פְּסוּלָה. מַאי טַעְמָא?

אָמַר רַב פָּפָּא: אִי כְּתִיב ״עָבַד״ וְקָרֵינַן ״עָבַד״ — עַד דְּעָבֵיד בָּהּ אִיהוּ. אִי כְּתִיב ״עוֹבַד״ וְקָרֵינַן ״עוֹבַד״ — אֲפִילּוּ מִמֵּילָא נָמֵי.

הַשְׁתָּא דִּכְתִיב ״עָבַד״ וְקָרֵינַן ״עוֹבַד״ — עוֹבַד דּוּמְיָא דְּעָבַד. מָה עָבַד דְּנִיחָא לֵיהּ, אַף עוֹבַד דְּנִיחָא לֵיהּ.

תָּא שְׁמַע: אֲבִידָה, לֹא יִשְׁטָחֶנָּה לֹא עַל גַּבֵּי מִטָּה וְלֹא עַל גַּבֵּי מַגּוֹד לְצוֹרְכוֹ, אֲבָל שׁוֹטְחָהּ לְצוֹרְכָּהּ עַל גַּבֵּי מִטָּה וְעַל גַּבֵּי מַגּוֹד. נִזְדַּמְּנוּ לוֹ אוֹרְחִין, לֹא יִשְׁטָחֶנָּה לֹא עַל גַּבֵּי מִטָּה וְלֹא עַל גַּבֵּי מַגּוֹד, בֵּין לְצוֹרְכָּהּ בֵּין לְצוֹרְכוֹ.

שְׁאנֵי הָתָם דְּקָלֵי לַהּ, אִי מִשּׁוּם עֵינָא בִּישָׁא, אִי מִשּׁוּם גַּנָּבֵי.

תָּא שְׁמַע: מוֹכְרֵי כְסוּת מוֹכְרִין כְּדַרְכָּן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּין בַּחַמָּה מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְהַצְּנוּעִין מַפְשִׁילִין לַאֲחוֹרֵיהֶם בְּמַקֵּל.

וְהָא הָכָא דְּאֶפְשָׁר לְמֶעְבַּד כִּצְנוּעִין, וְכִי לָא מְכַוְּין — שְׁרֵי. תְּיוּבְתָּא לְמַאן דְּמַתְנֵי לִישָׁנָא קַמָּא דְּרָבָא, תְּיוּבְתָּא.

וְלֹא יַסִּיק בּוֹ וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּ בְּקַלְיפֵּי עָרְלָה אוֹ בְּקַשִּׁין שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, חָדָשׁ — יוּתַּץ, יָשָׁן — יוּצַן.

אָפָה בּוֹ אֶת הַפַּת, רַבִּי אוֹמֵר: הַפַּת אֲסוּרָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַפַּת מוּתֶּרֶת. בִּישְׁלָהּ עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים — דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר.

וְהָא תַּנְיָא: בֵּין חָדָשׁ וּבֵין יָשָׁן יוּצַן! לָא קַשְׁיָא: הָא — רַבִּי, וְהָא — רַבָּנַן.

אֵימוֹר דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי מִשּׁוּם דְּיֵשׁ שֶׁבַח עֵצִים בַּפַּת. זֶה וָזֶה גּוֹרֵם מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ? אֶלָּא, לָא קַשְׁיָא: הָא — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הָא — רַבָּנַן.

הֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר? אִילֵימָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דִּשְׁאוֹר, דְּתָנַן: שְׁאוֹר שֶׁל חוּלִּין וְשֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלוּ לְתוֹךְ עִיסָּה, וְאֵין בָּזֶה כְּדֵי לְהַחְמִיץ וְאֵין בָּזֶה כְּדֵי לְהַחְמִיץ, וְנִצְטָרְפוּ וְחִמְּצוּ — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֲחַר אֲחֵרוֹן אֲנִי בָּא, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין שֶׁנָּפַל אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה, וּבֵין שֶׁנָּפַל אִיסּוּר לְבַסּוֹף — לְעוֹלָם אֵינוֹ אוֹסֵר

דף כז.

עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ כְּדֵי לְהַחְמִיץ. וְאָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁקָּדַם וְסִילֵּק אֶת הָאִיסּוּר, אֲבָל לֹא קָדַם וְסִילֵּק אֶת הָאִיסּוּר — אָסוּר, אַלְמָא זֶה וָזֶה גּוֹרֵם אָסוּר.

וּמַמַּאי דְּטַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּאַבָּיֵי? דִּילְמָא טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִשּׁוּם דְּאַחַר אַחֲרוֹן אֲנִי בָּא — לֹא שָׁנָא קָדַם וְסִילֵּק אֶת הָאִיסּוּר, לֹא שָׁנָא לֹא קָדַם וְסִילֵּק אֶת הָאִיסּוּר. אֲבָל בְּבַת אַחַת, הָכִי נָמֵי דְּשָׁרֵי!

אֶלָּא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דַּעֲצֵי אֲשֵׁירָה, דִּתְנַן: נָטַל הֵימֶנָּה עֵצִים — אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה. הִסִּיק בָּהֶן אֶת הַתַּנּוּר, חָדָשׁ — יוּתַּץ, יָשָׁן — יוּצַן.

אָפָה בּוֹ אֶת הַפַּת — אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה. נִתְעָרְבָה בְּאַחֵרוֹת וַאֲחֵרוֹת בַּאֲחֵרוֹת — כּוּלָּן אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יוֹלִיךְ הֶנָאָה לְיָם הַמֶּלַח. (אָמַר) לוֹ: אֵין פִּדְיוֹן לַעֲבוֹדָה זָרָה.

אֵימוֹר דְּשָׁמַעְתְּ לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּעֲבוֹדָה זָרָה — דַּחֲמִיר אִיסּוּרַהּ, בִּשְׁאָר אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה מִי שָׁמְעַתְּ לֵיהּ? אֶלָּא אִם כֵּן, אַמַּאן תִּרְמַיֵּיהּ? וְעוֹד, הָא תַּנְיָא בְּהֶדְיָא: וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר בְּכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה.

אָמַר אַבָּיֵי: אִם תִּמְצָא לוֹמַר "זֶה וָזֶה גּוֹרֵם אָסוּר" — רַבִּי הֵינוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר "זֶה וָזֶה גּוֹרֵם מוּתָּר", וְהָכָא מִשּׁוּם דְּיֵשׁ שֶׁבַח עֵצִים בְּפַת הוּא — הֲנֵי קְעָרוֹת וְכוֹסוֹת וּצְלוֹחִיּוֹת אֲסִירִי.

כִּי פְּלִיגִי בְּתַנּוּר וּקְדֵירָה: לְמַאן דְּאָמַר "זֶה וָזֶה גּוֹרֵם אָסוּר" — אָסוּר. לְמַאן דְּאָמַר "זֶה וָזֶה גּוֹרֵם מוּתָּר" — שְׁרֵי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר "זֶה וָזֶה גּוֹרֵם מוּתָּר", קְדֵירָה — אֲסוּרָה, דְּהָא קַבְּלָה בִּישּׁוּלָא מִקַּמֵּי דְּנִיתֵּן עֵצִים דְּהֵיתֵירָא.

אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּ בְּקִלְיפֵּי עָרְלָה, אוֹ בְּקַשִּׁין שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם, חָדָשׁ — יוּתַּץ, יָשָׁן — יוּצַן. אָפָה בּוֹ אֶת הַפַּת, רַבִּי אוֹמֵר: הַפַּת מוּתֶּרֶת, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַפַּת אֲסוּרָה. וְהָתַנְיָא אִיפְּכָא! שְׁמוּאֵל אִיפְּכָא תָּנֵי.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בְּעָלְמָא קָסָבַר שְׁמוּאֵל הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵחֲבֵירוֹ וְלֹא מֵחֲבֵירָיו, וּבְהָא — אָפִילּוּ מֵחֲבֵירָיו. וְסָבַר אַתְנְיֵיהּ אִיפְּכָא, כִּי הֵיכִי דְּנֵיקוּם רַבָּנַן לְאִיסּוּרָא.

בִּישְׁלָהּ עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים — דִּבְרֵי הַכֹּל הַפַּת מוּתֶּרֶת. (אָמַר) רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, וְרַבִּי חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, חַד אָמַר: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא גֶּחָלִים עוֹמְמוֹת, אֲבָל גֶּחָלִים לוֹחֲשׁוֹת — אֲסוּרִין, וְחַד אָמַר: אֲפִילּוּ גֶּחָלִים לוֹחֲשׁוֹת נָמֵי מוּתָּרִין.

בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר לוֹחֲשׁוֹת אֲסוּרִין, מִשּׁוּם דְּיֵשׁ שֶׁבַח עֵצִים בַּפַּת. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר אֲפִילּוּ לוֹחֲשׁוֹת מוּתָּרוֹת, פַּת דְּאָסַר דְּיֵשׁ שֶׁבַח עֵצִים בַּפַּת לְרַבִּי הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לֵיהּ? אָמַר רַב פָּפָּא: כְּשֶׁאֲבוּקָה כְּנֶגְדּוֹ.

דף כז:

מִכְּלָל דְּרַבָּנַן דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ — שָׁרוּ אֲפִילּוּ כְּשֶׁאֲבוּקָה כְּנֶגְדּוֹ, אֶלָּא עֵצִים דְּאִיסּוּרָא לְרַבָּנַן הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לְהוּ? אָמַר רַב אַמֵּי בַּר חָמָא: בְּשַׁרְשִׁיפָא.

בְּעָא מִינֵּיהּ רָמֵי בַּר חָמָא מֵרַב חִסְדָּא: תַּנּוּר שֶׁהִסְּיקוֹ בַּעֲצֵי הֶקְדֵּשׁ, וְאָפָה בּוֹ הַפַּת, לְרַבָּנָן דְּשָׁרוּ בְּקַמַּיְיתָא, מַאי? אָמַר לֵיהּ: הַפַּת אֲסוּרָה. וּמָה בֵּין זוֹ לָעֲרֵלָה?! אָמַר רָבָא: הָכִי הַשְׁתָּא?! עֲרֵלָה בְּטֵילָה בְּמָאתַיִם, הֶקְדֵּשׁ אֲפִילּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל.

אֶלָּא אָמַר רָבָא: אִי קַשְׁיָא לֵיהּ — הָא קַשְׁיָא: וַהֲלֹא מָעַל הַמַּסִּיק, וְכָל הֵיכָא דְּמָעַל הַמַּסִּיק נָפְקוּ לְהוּ לְחוּלִּין!

אָמַר רַב פָּפָּא: הָכָא בַּעֲצֵי שְׁלָמִים עָסְקִינַן, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: הֶקְדֵּשׁ בְּשׁוֹגֵג מִתְחַלֵּל, בְּמֵזִיד אֵינוֹ מִתְחַלֵּל.

בְּמֵזִיד מַאי טַעְמָא לָא? כֵּיוָן דְּלָאו בַּר מְעִילָה — הוּא לָא נָפֵיק לְחוּלִּין. שְׁלָמִים נָמֵי, כֵּיוָן דְּלָאו בַּר מְעִילָה נִינְהוּ — לָא נָפְקָא לְחוּלִּין.

וְכָל הֵיכָא דְּמָעַל הַמַּסִּיק נָפְקִי לְחוּלִּין? וְהָא תַּנְיָא: כָּל הַנִּשְׂרָפִין — אֶפְרָן מוּתָּר, חוּץ מֵעֲצֵי אֲשֵׁירָה. וְאֵפֶר הֶקְדֵּשׁ — לְעוֹלָם אָסוּר.

אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: כְּגוֹן שֶׁנִּפְלָה דְּלֵיקָה מֵאֵילֶיהָ בַּעֲצֵי הֶקְדֵּשׁ, דְּלֵיכָּא אִינָשׁ דְּנָמְעוֹל.

רַב שְׁמַעְיָה אָמַר: בְּאוֹתָן שֶׁטְּעוּנִין גְּנִיזָה. דְּתַנְיָא: "וְשָׁמוֹ" בְּנַחַת, "וְשָׁמוֹ" כּוּלּוֹ, "וְשָׁמוֹ" שֶׁלֹּא יְפַזֵּר.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין בִּיעוּר וְכוּ'. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵין בִּיעוּר חָמֵץ אֶלָּא שְׂרֵיפָה, וְהַדִּין נוֹתֵן: וּמָה נוֹתָר שֶׁאֵינוֹ בְּ"בַל יֵרָאֶה" וּ"בַל יִמָּצֵא" — טָעוּן שְׂרֵיפָה, חָמֵץ שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּ"בַל יֵרָאֶה" וּ"בַל יִמָּצֵא" — לֹא כָּל שֶׁכֵּן שֶׁטָּעוּן שְׂרֵיפָה!

אָמְרוּ לוֹ: כָּל דִּין שֶׁאַתָּה דָּן תְּחִלָּתוֹ לְהַחְמִיר וְסוֹפוֹ לְהָקֵל אֵינוֹ דִּין. לֹא מָצָא עֵצִים לְשׂוֹרְפוֹ יֶהֱא יוֹשֵׁב וּבָטֵל? וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: "תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאוֹר מִבָּתֵּיכֶם", בְּכָל דָּבָר שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהַשְׁבִּיתוֹ!

חָזַר רַבִּי יְהוּדָה וְדָנוֹ דִּין אַחֵר: נוֹתָר אָסוּר בַּאֲכִילָה וְחָמֵץ אָסוּר בַּאֲכִילָה. מָה נוֹתָר בִּשְׂרֵיפָה — אַף חָמֵץ בִּשְׂרֵיפָה.

אָמְרוּ לוֹ: נְבֵילָה תּוֹכִיחַ, שֶׁאָסוּרָה בַּאֲכִילָה וְאֵינָהּ טְעוּנָה שְׂרֵיפָה! אָמַר לָהֶן, הֶפְרֵשׁ: נוֹתָר אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה, וְחָמֵץ אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה. מָה נוֹתָר טָעוּן שְׂרֵיפָה — אַף חָמֵץ טָעוּן שְׂרֵיפָה.

אָמְרוּ לוֹ: שׁוֹר הַנִּסְקָל יוֹכִיחַ, שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה — וְאֵינוֹ טָעוּן שְׂרֵיפָה. אָמַר לָהֶן, הֶפְרֵשׁ: נוֹתָר אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה וְעָנוּשׁ כָּרֵת, וְחָמֵץ אָסוּר בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה וְעָנוּשׁ כָּרֵת, מָה נוֹתָר בִּשְׂרֵיפָה — אַף חָמֵץ בִּשְׂרֵיפָה. אָמְרוּ לוֹ: חֶלְבּוֹ שֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל יוֹכִיחַ, שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה וּבַהֲנָאָה וְעָנוּשׁ כָּרֵת — וְאֵין טָעוּן שְׂרֵיפָה!

דף כח.

חָזַר רַבִּי יְהוּדָה וְדָנוֹ דִּין אַחֵר: נוֹתָר יֶשְׁנוֹ בְּ"בַל תּוֹתִירוּ", וְחָמֵץ בְּ"בַל תּוֹתִירוּ". מָה נוֹתָר בִּשְׂרֵיפָה — אַף חָמֵץ בִּשְׂרֵיפָה.

אָמְרוּ לוֹ: אָשָׁם תָּלוּי וְחַטַּאת הָעוֹף הַבָּא עַל הַסָּפֵק לִדְבָרֶיךָ יוֹכִיחוּ, שֶׁהֵן בְּ"בַל תּוֹתִירוּ". שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בִּשְׂרֵיפָה, וְאַתָּה אוֹמֵר בִּקְבוּרָה! שְׁתֹק רַבִּי יְהוּדָה.

אָמַר רַב יוֹסֵף, הֵיינוּ דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: כַּפָּא דַּחֲטָא נַגְּרָא — בְּגַוָּוהּ נְשָׂרוֹף חַרְדְּלָא.

(אָמַר אַבָּיֵי:) סַדָּנָא בְּסַדָּנֵי יְתִיב — מִדְּוִיל יְדֵיהּ מִשְׁתַּלִּים.

רָבָא אָמַר: גִּירָאָה בְּגִירֵיהּ מִקְּטִיל — מִדְּוִיל יְדֵיהּ מִשְׁתַּלִּים.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מְפָרֵר וְזוֹרֶה וְכוּ'. אִיבַּעְיָא לְהוּ, הֵיכִי קָאָמַר: מְפָרֵר וְזוֹרֶה לָרוּחַ, וּמְפָרֵר וּמֵטִיל לַיָּם. אוֹ דִילְמָא: מְפָרֵר וְזוֹרֶה לָרוּחַ, אֲבָל מֵטִיל לַיָּם בְּעֵינֵיהּ. תְּנַן נָמֵי גַּבֵּי עֲבוֹדָה זָרָה כִּי הַאי גַּוְונָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שׁוֹחֵק וְזוֹרֶה לָרוּחַ, אוֹ מֵטִיל לַיָּם. וְאִיבַּעְיָא לְהוּ: הֵיכִי קָאָמַר? שׁוֹחֵק וְזוֹרֶה לָרוּחַ, וְשׁוֹחֵק וּמֵטִיל לַיָּם. אוֹ דִילְמָא שׁוֹחֵק וְזוֹרֶה לָרוּחַ, אֲבָל מֵטִיל לַיָּם בְּעֵינֵיהּ.

אָמַר רַבָּה: מִסְתַּבְּרָא עֲבוֹדָה זָרָה דִּלְיָם הַמֶּלַח קָא אָזְלָא — לָא בָּעֵי שְׁחִיקָה. חָמֵץ דְּלִשְׁאָר נָהֳרוֹת קָאָזֵיל — בָּעֵי פֵּירוּר. אֲמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף: אַדְרַבָּה, אִיפְּכָא מִסְתַּבְּרָא: עֲבוֹדָה זָרָה דִּלְאָ מִמִּיסָּה — בָּעֵי שְׁחִיקָה. חָמֵץ דְּמִמִּיס — לָא בָּעֵי פֵּירוּר.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה: הָיָה מְהַלֵּךְ בַּמִּדְבָּר — מְפָרֵר וְזוֹרֶה לָרוּחַ. הָיָה מְהַלֵּךְ בִּסְפִינָה — מְפָרֵר וּמֵטִיל לַיָּם. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף: הָיָה מְהַלֵּךְ בַּמִּדְבָּר — שׁוֹחֵק וְזוֹרֶה לָרוּחַ. הָיָה מְהַלֵּךְ בִּסְפִינָה — שׁוֹחֵק וּמֵטִיל לַיָּם.

שְׁחִיקָה קַשְׁיָא לְרַבָּה, פֵּירוּר קַשְׁיָא לְרַב יוֹסֵף. שְׁחִיקָה לְרַבָּה לָא קַשְׁיָא: הָא — לְיָם הַמֶּלַח, הָא — לִשְׁאָר נָהֳרוֹת. פֵּירוּר לְרַב יוֹסֵף לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּחִטֵּי, הָא — בִּשְׂעוֹרֵי.

מַתְנִי' חָמֵץ שֶׁל גּוֹי שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח — מוּתָּר בַּהֲנָאָה, וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל — אָסוּר בַּהֲנָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאוֹר".

גְּמָ' מַנִּי מַתְנִיתִין? לָא רַבִּי יְהוּדָה וְלָא רַבִּי שִׁמְעוֹן וְלָא רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: חָמֵץ, בֵּין לִפְנֵי זְמַנּוֹ בֵּין לְאַחַר זְמַנּוֹ — עוֹבֵר עָלָיו בְּלָאו. תּוֹךְ זְמַנּוֹ — עוֹבֵר עָלָיו בְּלָאו וְכָרֵת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

דף כח:

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: חָמֵץ לִפְנֵי זְמַנּוֹ וּלְאַחַר זְמַנּוֹ — אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו בְּלֹא כְּלוּם. תּוֹךְ זְמַנּוֹ — עוֹבֵר עָלָיו בְּכָרֵת וּבְלָאו. וּמִשְּׁעָה שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה אָסוּר בַּהֲנָאָה, אָתָאן לְתַנָּא קַמָּא. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: תְּמַהּ עַל עַצְמְךָ, הֵיאַךְ חָמֵץ אָסוּר בַּהֲנָאָה כָּל שִׁבְעָה!

וּמִנַּיִן לָאוֹכֵל חָמֵץ מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה — שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ", דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: וְכִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר "לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת"! אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ"? בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּקוּם אֱכוֹל מַצָּה — יֵשְׁנוֹ בְּבַל תֹּאכַל חָמֵץ, וּבְשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ בְּקוּם אֱכוֹל מַצָּה — אֵינוֹ בְּבַל תֹּאכַל חָמֵץ.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? תְּלָתָא קְרָאֵי כְּתִיבִי: "לֹא יֵאָכֵל חָמֵץ", "וְכָל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ", "לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ". חַד לִפְנֵי זְמַנּוֹ, וְחַד לְאַחַר זְמַנּוֹ, וְחַד לְתוֹךְ זְמַנּוֹ.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן: חַד לְתוֹךְ זְמַנּוֹ. "וְכָל מַחְמֶצֶת" מִבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: אֵין לִי אֶלָּא שֶׁנִּתְחַמֵּץ מֵאֵלָיו. מֻחֶמֶת דָּבָר אַחֵר מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ".

"לֹא יֵאָכֵל חָמֵץ" מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: מִנַּיִן לְפֶסַח מִצְרַיִם שֶׁאֵין חִימּוּצוֹ נוֹהֵג אֶלָּא יוֹם אֶחָד? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא יֵאָכֵל חָמֵץ", וּסְמִיךְ לֵיהּ: "הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים".

וְרַבִּי יְהוּדָה, מֻחֶמֶת דָּבָר אַחֵר מְנָא לֵיהּ? מִדְּאַפְּקֵיהּ רַחֲמָנָא בִּלְשׁוֹן מַחְמֶצֶת.

דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי מְנָא לֵיהּ? אִי בָּעֵית אֵימָא: מִדִּסְמִיךְ לֵיהּ "הַיּוֹם". אִי בָּעֵית אֵימָא: סְמוּכִין לָא דָּרֵישׁ.

אָמַר מָר: וּמִנַּיִן לָאוֹכֵל חָמֵץ מִשֵּׁשׁ שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ", דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: וְכִי אֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּן? וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר "לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת".

וְרַבִּי יְהוּדָה, שַׁפִּיר קָאָמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן? וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר לָךְ: הָהוּא — לְקוֹבְעוֹ חוֹבָה אֲפִילּוּ בַּזְּמַן הַזֶּה הוּא דַּאֲתָא.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, לְקוֹבְעוֹ חוֹבָה מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִ"בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ". וְרַבִּי יְהוּדָה, מִיבְּעֵי לֵיהּ לְטָמֵא וְשֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּבְפֶסַח לֹא יֹאכַל — מַצָּה וּמָרוֹר נָמֵי לָא נֵיכוֹל. קָא מַשְׁמַע לַן.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, טָמֵא וְשֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה לֹא אִיצְטְרִיךְ קְרָא, דְּלָא גָּרַע מֵעֲרֵל וּבֶן נֵכָר. דִּכְתִיב: ״וְכָל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ״ — בּוֹ הוּא אֵינוֹ אוֹכֵל, אֲבָל אוֹכֵל הוּא בְּמַצָּה וּבְמָרוֹר. וְרַבִּי יְהוּדָה: כְּתִיב בְּהַאי וּכְתִיב בְּהַאי.

מַנִּי מַתְנִיתִין? אִי רַבִּי יְהוּדָה — חָמֵץ סְתָמָא קָאָמַר, אֲפִילּוּ דְּגוֹי. וְאִי רַבִּי שִׁמְעוֹן —

דף כט.

דְּיִשְׂרָאֵל נָמֵי מִישְׁרֵא קָא שָׁרֵי! וְאִי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי — אֲפִילּוּ תּוֹךְ זְמַנּוֹ נָמֵי מִישְׁרֵא קָא שָׁרֵי בַּהֲנָאָה.

אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: לְעוֹלָם רַבִּי יְהוּדָה הִיא, וְיָלֵיף שְׁאוֹר דַּאֲכִילָה מִשְּׁאוֹר דִּרְאִיָּיה. מָה שְׁאוֹר דִּרְאִיָּיה — שֶׁלְּךָ אִי אַתָּה רוֹאֶה, אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אֲחֵרִים וְשֶׁל גָּבוֹהַּ. אַף שְׁאוֹר דַּאֲכִילָה — שֶׁלְּךָ אִי אַתָּה אוֹכֵל, אֲבָל אַתָּה אוֹכֵל שֶׁל אֲחֵרִים וְשֶׁל גָּבוֹהַּ.

וּבְדִין הוּא דְּאִיבְּעִי לֵיהּ לְמִיתְנֵא דַּאֲפִילּוּ בַּאֲכִילָה נָמֵי שָׁרֵי, וְאַיְידֵי דְּתְנָא דְּיִשְׂרָאֵל אָסוּר בַּהֲנָאָה — תְּנָא נָמֵי דְּגוֹי מוּתָּר בַּהֲנָאָה. וּבְדִין הוּא דְּאִיבְּעִי לֵיהּ לְמִיתְנֵא דַּאֲפִילּוּ בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ מוּתָּר בַּהֲנָאָה, וְאַיְידֵי דְּתְנָא דְּיִשְׂרָאֵל לְאַחַר זְמַנּוֹ — תְּנָא נָמֵי דְּגוֹי לְאַחַר זְמַנּוֹ.

רָבָא אָמַר: לְעוֹלָם רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, קְנָסָא קָנַיס, הוֹאִיל וְעָבַר עֲלֵיהּ בְּבַל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא.

בְּשִׁלְמָא לְרָבָא, הַיְינוּ דְּקָתָנֵי: שֶׁל יִשְׂרָאֵל אָסוּר, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר ״לֹא יֵרָאֶה״. אֶלָּא לְרַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, מִשּׁוּם ״לֹא יֵאָכֵל חָמֵץ״ מִיבָּעֵי לֵיהּ!

מִי סָבְרַתְּ אַסֵּיפָא קָאֵי? אַרֵישָׁא קָאֵי וְהָכִי קָאָמַר: חָמֵץ שֶׁל גּוֹי שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח מוּתָּר בַּהֲנָאָה, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר ״לֹא יֵרָאֶה לְךָ״ — שֶׁלְּךָ אִי אַתָּה רוֹאֶה, אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אֲחֵרִים וְשֶׁל גָּבוֹהַּ. וְיָלֵיף שְׁאוֹר דַּאֲכִילָה מִשְּׁאוֹר דִּרְאִיָּיה.

וְאָזְדוּ לְטַעְמַיְיהוּ: דְּאִיתְּמַר, הָאוֹכֵל שְׁאוֹר שֶׁל גּוֹי שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, רָבָא אָמַר: לוֹקֶה, וְרַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: אֵינוֹ לוֹקֶה.

רָבָא אָמַר: לוֹקֶה, לָא יָלֵיף רַבִּי יְהוּדָה שְׁאוֹר דַּאֲכִילָה מִשְּׁאוֹר דִּרְאִיָּיה. וְרַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: אֵינוֹ לוֹקֶה, יָלֵיף שְׁאוֹר דַּאֲכִילָה מִשְּׁאוֹר דִּרְאִיָּיה.

וַהֲדַר בֵּיהּ רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב מֵהַהִיא, דְּתַנְיָא: הָאוֹכֵל חָמֵץ שֶׁל הֶקְדֵּשׁ בַּמּוֹעֵד — מָעַל. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: לֹא מָעַל.

מַאן יֵשׁ אוֹמְרִים? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה הִיא. דְּתַנְיָא: רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה הָיָה עוֹשֶׂה אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים כַּשַּׁבָּת לְתַשְׁלוּמִין.

מָה שַּׁבָּת מִתְחַיֶּיב בְּנַפְשׁוֹ וּפָטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִין, אַף יוֹם הַכִּפּוּרִים מִתְחַיֶּיב בְּנַפְשׁוֹ וּפָטוּר מִתַּשְׁלוּמִין.

רַב יוֹסֵף אָמַר: בְּפוֹדִין אֶת הַקֳּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לִכְלָבִים קָמִיפַּלְגִי.
מַאן דְּאָמַר מָעַל, קָסָבַר: פּוֹדִין אֶת הַקֳּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לִכְלָבִים. וּמַאן דְּאָמַר לֹא מָעַל, קָסָבַר: אֵין פּוֹדִין.
רַב אַחָא בַּר רָבָא תְּנָא לָהּ

דף כט:

לְהָא שְׁמַעְתָּא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף בְּהָא לִישָּׁנָא: דְּכוּלֵי עָלְמָא אֵין פּוֹדִין אֶת הַקֳּדָשִׁים לְהַאֲכִילָן לִכְלָבִים, וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: בְּדָבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן כְּמָמוֹן דָּמֵי.
מַאן דְּאָמַר מָעַל, קָסָבַר: דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן — כְּמָמוֹן דָּמֵי. וּמַאן דְּאָמַר לֹא מָעַל, קָסָבַר: דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן — לָאו כְּמָמוֹן דָּמֵי.
רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: דְּכוּלֵי עָלְמָא דָּבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן — כְּמָמוֹן דָּמֵי, וְהָכָא בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן קָמִיפַּלְגִי: מַאן דְּאָמַר לֹא מָעַל — כְּרַבִּי יְהוּדָה. וּמַאן דְּאָמַר מָעַל — כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.
וְהָא רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב הוּא דְּאָמַר דְּרַבִּי יְהוּדָה יָלִיף שְׁאוֹר דַּאֲכִילָה מִשְּׁאוֹר דִּרְאִיָּיה! אֶלָּא הֲדַר בֵּיהּ רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב מֵהַהִיא.
רַב אָשֵׁי אָמַר: דְּכוּלֵי עָלְמָא — אֵין פּוֹדִין, וְדָבָר הַגּוֹרֵם לְמָמוֹן — לָאו כְּמָמוֹן דָּמֵי, וְהָכָא בִּפְלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְרַבָּנַן קָמִיפַּלְגִי. מַאן דְּאָמַר מָעַל — כְּרַבִּי יוֹסֵי. וּמַאן דְּאָמַר לֹא מָעַל — כְּרַבָּנַן.
אָמַר רַב: חֻמְּץ בִּזְמַנּוֹ, בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — אָסוּר. שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ, בְּמִינוֹ — אָסוּר, שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — מוּתָּר.
בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּנוֹתֵן טַעַם, שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ מוּתָּר? הָא יְהֵיב טַעְמָא! אֶלָּא בְּמַשֶּׁהוּ: חֻמְּץ בִּזְמַנּוֹ, בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ אָסוּר, רַב לְטַעְמֵיהּ, דְּרַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה, בְּמִינוֹ — בְּמַשֶּׁהוּ, שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — בְּנוֹתֵן טַעַם.
רַב גָּזַר חֻמְּץ בִּזְמַנּוֹ שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ אַטּוּ מִינוֹ. וְשֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ בְּמִינוֹ — אָסוּר, כְּרַבִּי יְהוּדָה.
וְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — מוּתָּר, דְּשֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ וְשֶׁלֹּא בְּמִינוֹ אַטּוּ מִינוֹ — כּוּלֵי הַאי לָא גָּזְרִינַן.
שְׁמוּאֵל אָמַר: חֻמְּץ בִּזְמַנּוֹ, בְּמִינוֹ — אָסוּר, שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — מוּתָּר. שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ, בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — מוּתָּר. חֻמְּץ בִּזְמַנּוֹ, בְּמִינוֹ — אָסוּר, שְׁמוּאֵל לְטַעְמֵיהּ — דְּרַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה, בְּמִינוֹ — אָסוּרִין בְּמַשֶּׁהוּ, שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — בְּנוֹתֵן טַעַם.
שֶׁלֹּא בְּמִינָן אַטּוּ מִינָן לָא גָּזַר. שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ, בֵּין בְּמִינָן בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינָן — מוּתָּרִין, כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חָמֵץ בִּזְמַנּוֹ, בֵּין בְּמִינוֹ וּבֵין שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — אָסוּר בְּנוֹתֵן טַעַם. שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ, בֵּין בְּמִינָן בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינָן — מוּתָּר.
חָמֵץ בִּזְמַנּוֹ, בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם — רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ, דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה, בֵּין בְּמִינָן בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינָן — בְּנוֹתֵן טַעַם.
שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ, בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ מוּתָּרִין, כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

דף ל.

אָמַר רָבָא: הִלְכְתָא חָמֵץ בִּזְמַנּוֹ, בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — אָסוּר בְּמַשֶּׁהוּ, כְּרַב. שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ, בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ — מוּתָּר, כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.
וּמִי אָמַר רָבָא הָכִי? וְהָאָמַר רָבָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן קָנָסָא קָנֵיס, הוֹאִיל וְעָבַר עָלָיו בְּ"בַל יֵרָאֶה" וּ"בַל יִמָּצֵא"!
הָנֵי מִילֵּי בְּעֵינֵיהּ, אֲבָל עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבֶת — לָא. וְאַזְדָּא רָבָא לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רָבָא: כִּי הֲוֵינַן בֵּי רַב נַחְמָן, כִּי הֲוֹו נָפְקִי שִׁבְעָה יוֹמֵי דְּפִסְחָא אָמַר לַן: פּוּקוּ וּזְבִינוּ חֲמִירָא דִּבְנֵי חֵילָא.
אָמַר רַב: קְדֵירוֹת בַּפֶּסַח יִשָּׁבְרוּ. וְאַמַּאי? לַשְׁהִינְהוּ אַחַר הַפֶּסַח, וְלֶיעְבַּד בְּהוּ שֶׁלֹּא בְּמִינָן!
גְּזֵירָה דִּילְמָא אָתוּ לְמֶיעְבַּד בְּהוּ בְּמִינוֹ.
וּשְׁמוּאֵל אָמַר: לֹא יִשָּׁבְרוּ, אֲבָל מַשְׁהֵי לְהוּ לְאַחַר זְמַנּוֹ, וְעָבֵיד בְּהוּ בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שֶׁלֹּא בְּמִינוֹ.
וְאַזְדָּא שְׁמוּאֵל לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל לְהָנְהוּ דִּמְזַבְּנֵי כַּנְדֵי: אַשָּׁוו זְבִינֵי אַכַּנְדֵיכִי, וְאִי לָא — דְּרִשִׁינָא לְכוּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.
וְלִידְרוֹשׁ לְהוּ, דְּהָא שְׁמוּאֵל כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סְבִירָא לֵיהּ! אַתְרֵיהּ דְּרַב הֲוָה.
הָהוּא תַּנּוּרָא דְּטָחוֹ בֵּיהּ טִיחָיָא. אַסְרֵהּ רָבָא בַּר אֲהִילַאי לְמֵיכְלֵיהּ לְרִיפְתָּא אֲפִילּוּ בְּמִילְחָא לְעוֹלָם, דִּילְמָא אָתֵי לְמֵיכְלֵיהּ בְּכוּתָּחָא.
מֵיתִיבִי: אֵין לָשִׁין אֶת הָעִיסָּה בְּחָלָב, וְאִם לָשׁ — כָּל הַפַּת כּוּלָּהּ אֲסוּרָה, מִפְּנֵי הֶרְגֵּל עֲבֵירָה. כַּיּוֹצֵא בּוֹ,

דף ל:

אֵין טְשִׁין אֶת הַתַּנּוּר בְּאַלְיָה. וְאִם טָשׁ — כָּל הַפַּת כּוּלָּהּ אֲסוּרָה, עַד שֶׁיְּסִיק אֶת הַתַּנּוּר.
הָא הוֹסֵק הַתַּנּוּר — מִיהָא שָׁרֵי. תִּיובְתָּא דְּרָבָא בַּר אֲהִילַאי, תִּיובְתָּא.
אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: וְכִי מֵאַחַר דְּאִיתּוֹתַב רָבָא בַּר אֲהִילַאי, אַמַּאי קָאָמַר רַב: קְדֵירוֹת בַּפֶּסַח יִשָּׁבְרוּ? אָמַר לֵיהּ: הָתָם תַּנּוּר שֶׁל מַתֶּכֶת, הָכָא בִּקְדֵירָה שֶׁל חֶרֶס.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא הָא וְהָא בְּשֶׁל חֶרֶס. זֶה — הֶסֵּיקָן מִבִּפְנִים, וְזֶה — הֶסֵּיקָן מִבַּחוּץ. וְכִי תֵּימָא: הָכִי נָמֵי לֶיעְבַּד לֵיהּ הַסָּקָה מִבִּפְנִים — חָיֵיס עֲלֵיהּ מְשׁוּם דְּפָקְעָה.

הִלְכָךְ הַאי בּוּכְיָא הֶסֵּיקוֹ מִבַּחוּץ הוּא — וְאָסוּר, וְאִי מַלְיֵיהּ גוּמְרֵי — שַׁפִּיר דָּמֵי.

אָמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: הָנֵי סַכִּינֵי בְּפִסְחָא הֵיכִי עָבְדִינַן לְהוּ? אָמַר לֵיהּ: לְדִידִי חַדְתָּא קָא עָבְדִינַן. אָמַר לֵיהּ: תִּינַח מָר דְּאֶפְשָׁר לֵיהּ, דְּלָא אֶפְשָׁר לֵיהּ מַאי? אָמַר לֵיהּ: אֶנָא, כְּעֵין חַדְתָּא קָאֲמִינָא: קַתְיֵיהוּ בְּטִינָא, וּפַרְזְלַיְיהוּ בְּנוּרָא, וַהֲדַר מְעַיֵּילְנָא לְקַתְיֵיהוּ בְּרוֹתְחִין. וְהִלְכָתָא: אִידֵי וְאִידֵי בְּרוֹתְחִין וּבִכְלִי רִאשׁוֹן.

אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: עֵץ פְּרוּר מַגְעִילוֹ בְּרוֹתְחִין וּבִכְלִי רִאשׁוֹן. קְסָבַר: כְּבוֹלְעוֹ כָּךְ פּוֹלְטוֹ.

בָּעוֹ מִינֵּיהּ מֵאֲמֵימָר: הָנֵי מָאנֵי דְּקוּנְיָא, מַהוּ לְאֵישְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּהוּ בְּפִסְחָא? יְרוּקָא לָא תִּיבְּעֵי לָךְ — דְּוַדַּאי אָסִירִי. כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ אוּכְמֵי וְחִיוָּרֵי, מַאי? וְהֵיכָא דְּאִית בְּהוּ קַרְטוּפֵּנֵי, לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, דְּוַדַּאי אָסִירִי. כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ דְּשֵׁישֵׁי, מַאי?

אָמַר לֵיהּ: חֲזֵינָא לְהוּ דְּמִידַּיְיתֵי, אַלְמָא בָּלְעֵי, וַאֲסִירִי. וְהַתּוֹרָה הֵעִידָה עַל כְּלִי חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא מִידֵּי דּוֹפְיוֹ לְעוֹלָם.

וּמַאי שְׁנָא לְעִנְיַן יֵין נָסֵךְ, דְּדָרֵישׁ מָרִימָר: מָאנֵי דְּקוּנְיָא, בֵּין אוּכְמֵא בֵּין חִיוָּרֵי וּבֵין יְרוּקֵי — שְׁרֵי? וְכִי תֵּימָא: יֵין נָסֵךְ — דְּרַבָּנַן, חָמֵץ — דְּאוֹרָיְיתָא, כָּל דְּתַקּוּן רַבָּנַן — כְּעֵין דְּאוֹרָיְיתָא תַּקּוּן. אָמַר לֵיהּ: זֶה תַּשְׁמִישׁוֹ עַל יְדֵי חַמִּין, וְזֶה תַּשְׁמִישׁוֹ עַל יְדֵי צוֹנֵן.

אָמַר רָבָא בַּר אַבָּא אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַכֵּלִים שֶׁנִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶן חָמֵץ בְּצוֹנֵן — מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן מַצָּה, חוּץ מִן בֵּית שְׁאוֹר, הוֹאִיל שֶׁחִימּוּצוֹ קָשֶׁה. אָמַר רַב אָשֵׁי: וּבֵית חֲרוֹסֶת — כְּבֵית שְׁאוֹר שֶׁחִימּוּצוֹ קָשֶׁה דָּמֵי.

אָמַר רָבָא: הָנֵי אַגָּנֵי דְּמָחוֹזָא, הוֹאִיל וּתְדִירִי לְמֵילַשׁ בְּהוּ חֲמִירָא, וּמְשַׁהוּ בְּהוּ חֲמִירָא — כְּבֵית שְׁאוֹר שֶׁחִימּוּצוֹ קָשֶׁה דָּמֵי. פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתֵימָא: כֵּיוָן דִּרְוִיחָא, שְׁלֵיט בְּהוּ אַוִּירָא וְלָא בָּלְעִי, קָא מַשְׁמַע לַן.

מַתְנִי' גּוֹי שֶׁהִלְוָה אֶת יִשְׂרָאֵל עַל חֲמֵצוֹ, אַחַר הַפֶּסַח — מוּתָּר בַּהֲנָאָה. וְיִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְוָה אֶת גּוֹי עַל חֲמֵצוֹ, אַחַר הַפֶּסַח — אָסוּר בַּהֲנָאָה.

גְּמָ' אִיתְּמַר: בַּעַל חוֹב, אַבְּיֵי אָמַר: לְמַפְרֵעַ הוּא גּוֹבֶה. וְרָבָא אָמַר: מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא גּוֹבֶה. כָּל הֵיכָא דְּאַקְדֵּישׁ לֵוֶה וְזַבֵּין לֵוֶה — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּאָתֵי מַלְוֶה וְטָרִיף,

דף לא.

וְאָתֵי מַלְוֶה וּפָרֵיק. דִּתְנַן: מוֹסִיף עוֹד דִּינָר וּפוֹדֶה אֶת הַנִּכְסִים הָאֵלּוּ. כִּי פְּלִיגִי דְּזַבִּין מַלְוֶה, וְקָדֵישׁ מַלְוֶה.

אַבָּיֵי אָמַר, לְמַפְרֵעַ הוּא גּוֹבֶה: כֵּיוָן דְּמָטָא זְמְנֵיהּ וְלָא פַּרְעֵיהּ, אִינַּלַאי מִילְתָא לְמַפְרֵעַ דְּמֵעִיקָּרָא בִּרְשׁוּתֵיהּ הֲוָה קָאֵי, וְשַׁפִּיר אַקְדֵּישׁ, וְשַׁפִּיר זַבֵּין. וְרָבָא אָמַר, מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא גּוֹבֶה: כֵּיוָן דְּאִילּוּ הֲוֹוּ לֵיהּ זוּזֵי, הֲוָה מְסַלֵּיק לְהוּ בְּזוּזֵי — אִישְׁתְּכַח דְּהַשְׁתָּא קָא קָנֵי.

וּמִי אָמַר רָבָא הָכִי? וְהָאָמַר רַמֵּי בַּר חָמָא: רְאוּבֵן שָׁמְכַר שָׂדֶה לְשִׁמְעוֹן בְּאַחֲרָיוּת וּזְקָפָן עָלָיו בְּמַלְוֶה, וּמֵת רְאוּבֵן, וַאֲתָא בַּעַל חוֹב דִּרְאוּבֵן וְטָרֵיף לֵיהּ מִשִּׁמְעוֹן, וַאֲתָא שִׁמְעוֹן וּפַיְיסֵיהּ בְּזוּזֵי —

דִּינָא הוּא דְּאָתוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וְאָמְרִי לֵיהּ לְשִׁמְעוֹן: אֲנַן, מִטַּלְטְלֵי שְׁבַק אֲבוּן גַּבָּךְ, וּמִטַּלְטְלֵי דְּיַתְמֵי לְבַעַל חוֹב לָא מְשְׁתַּעְבְּדִי.

וְאָמַר רָבָא: אִי פִּיקֵּחַ שִׁמְעוֹן — מַגְבֵּי לְהוּ אַרְעָא, וַהֲדַר גָּבֵי לֵהּ מִינַּיְיהוּ. דְּאָמַר רַב נַחְמָן: יְתוֹמִים שֶׁגָּבוּ קַרְקַע בְּחוֹבַת אֲבִיהֶם — בַּעַל חוֹב חוֹזֵר וְגוֹבֶה אוֹתָהּ מֵהֶן.

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא "לְמַפְרֵעַ הוּא גּוֹבֶה", אַמְטוּ לְהָכִי חוֹזֵר וְגוֹבֶה אוֹתָהּ מֵהֶן — דִּכְמַאן דְּגָבוּ מֵחַיִּים דַּאֲבוּהוֹן דָּמֵי. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ "מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא גּוֹבֶה", אַמַּאי חוֹזֵר וְגוֹבֶה אוֹתָהּ מֵהֶן? הָא הֲוֵי כְּמַאן דִּזְבִין יַתְמֵי נִכְסֵי דְּמֵי, וְאִילּוּ קָנֵי יַתְמֵי נִכְסֵי, מִי קָא מְשְׁתַּעְבְּדִי לְבַעַל חוֹב?

שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר לְהוּ: כִּי הֵיכִי דְּמִשְׁתַּעְבְּדָא לֵיהּ לַאֲבוּכוֹן, מִשְׁתַּעְבְּדָא נָמֵי לְבַעַל חוֹב דַּאֲבוּכוֹן — מִדְּרַבִּי נָתָן. דְּתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: מִנַּיִן לַנּוֹשֶׁה בַּחֲבִירוֹ מָנֶה וַחֲבִירוֹ בַּחֲבִירוֹ, שֶׁמּוֹצִיאִין מִזֶּה וְנוֹתְנִין לָזֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשֵׁם לוֹ".

תְּנַן: גּוֹי שֶׁהִלְוָה אֶת יִשְׂרָאֵל עַל חֲמֵצוֹ — אַחַר הַפֶּסַח מוּתָּר בַּהֲנָאָה. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא "לְמַפְרֵעַ הוּא גּוֹבֶה" — אַמְטוּ לְהָכִי מוּתָּר בַּהֲנָאָה.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ "מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא גּוֹבֶה", אַמַּאי מוּתָּר בַּהֲנָאָה? בִּרְשׁוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל הֲוָה קָאֵי! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — כְּשֶׁהִרְהִינוּ אֲצָלוֹ.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְוָה לְגוֹי עַל חֲמֵצוֹ — לְאַחַר הַפֶּסַח אֵינוֹ עוֹבֵר. מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר אָמְרוּ: עוֹבֵר. מַאי לָאו, בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: דְּמָר סָבַר לְמַפְרֵעַ הוּא גּוֹבֶה, וּמָר סָבַר מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא גּוֹבֶה?

וְתִסְבְּרָא? אֵימָא סֵיפָא: אֲבָל גּוֹי שֶׁהִלְוָה לְיִשְׂרָאֵל עַל חֲמֵצוֹ — לְאַחַר הַפֶּסַח דִּבְרֵי הַכֹּל עוֹבֵר. וְהָא אִיפְּכָא מִיבָּעֵי לֵיהּ: לְמַאן דְּאָמַר הָתָם "אֵינוֹ עוֹבֵר" — הָכָא עוֹבֵר. לְמַאן דְּאָמַר הָתָם "עוֹבֵר" — הָכָא אֵינוֹ עוֹבֵר!

דף לא:

אֶלָּא הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — כְּגוֹן שֶׁהִרְהִינוּ אֶצְלוֹ, וְקָמִיפַּלְגִי בְּדְרַבִּי יִצְחָק. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִנַּיִן לְבַעַל חוֹב שֶׁקּוֹנֶה מַשְׁכּוֹן? שֶׁנֶּאֱמַר: "וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה". אִם אֵינוֹ קוֹנֶה מַשְׁכּוֹן — צְדָקָה מִנַּיִן? מִכָּאן לְבַעַל חוֹב שֶׁקּוֹנֶה מַשְׁכּוֹן.

תַּנָּא קַמָּא סָבַר: הָנֵי מִילֵּי יִשְׂרָאֵל מִישְׂרָאֵל הוּא, דְּקָרֵינָא בֵּיהּ "וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה", אֲבָל יִשְׂרָאֵל מִגּוֹי — לָא קָנֵי.

וְרַבִּי מֵאִיר סָבַר, קַל וָחוֹמֶר: יִשְׂרָאֵל מִישְׂרָאֵל קָנֵי, יִשְׂרָאֵל מִגּוֹי לֹא כָּל שֶׁכֵּן?! אֲבָל גּוֹי שֶׁהִלְוָה אֶת יִשְׂרָאֵל עַל חֲמֵצוֹ — אַחַר הַפֶּסַח דִּבְרֵי הַכֹּל עוֹבֵר. הָתָם וַדַּאי גּוֹי מִישְׂרָאֵל לָא קָנֵי.

תְּנַן: גּוֹי שֶׁהִלְוָה יִשְׂרָאֵל עַל חֲמֵצוֹ — אַחַר הַפֶּסַח מוּתָּר בַּהֲנָאָה. נְהִי נָמֵי דְּהִרְהִינוּ אֶצְלוֹ, הָא אָמְרַתְּ גּוֹי מִישְׂרָאֵל לָא קָנֵי? לָא קַשְׁיָא הָא — דְּאָמַר לֵיהּ "מֵעַכְשָׁיו", הָא — דְּלָא אָמַר לֵיהּ "מֵעַכְשָׁיו".

וּמְנָא תֵּימְרָא דְּשָׁנֵי לֵיהּ בֵּין הֵיכָא דְּאָמַר "מֵעַכְשָׁיו" וּבֵין הֵיכָא דְּלָא אָמַר "מֵעַכְשָׁיו", דְּתַנְיָא: גּוֹי שֶׁהִרְהִין פַּת פּוּרְנִי אֵצֶל יִשְׂרָאֵל — אֵינוֹ עוֹבֵר, וְאִם אָמַר לוֹ "הַגְּעָתִיךְ" — עוֹבֵר. מַאי שְׁנָא רִישָׁא וּמַאי שְׁנָא סֵיפָא? אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ: שָׁאנֵי הֵיכָא דְּאָמַר לֵיהּ "מֵעַכְשָׁיו" לְהֵיכָא דְּלָא אָמַר לֵיהּ "מֵעַכְשָׁיו". שְׁמַע מִינַּהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: חֲנוּת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמְלַאי שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּפוֹעֲלֵי גּוֹיִם נִכְנָסִין לְשָׁם — חָמֵץ שֶׁנִּמְצָא שָׁם אַחַר הַפֶּסַח אָסוּר בַּהֲנָאָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּאֲכִילָה. חֲנוּת שֶׁל גּוֹי וּמְלַאי שֶׁל גּוֹי וּפוֹעֲלֵי יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין לְשָׁם — חָמֵץ שֶׁנִּמְצָא שָׁם אַחַר הַפֶּסַח מוּתָּר בַּאֲכִילָה, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בַּהֲנָאָה.

מַתְנִי' חָמֵץ שֶׁנָּפְלָה עָלָיו מַפּוֹלֶת הֲרֵי הוּא כִּמְבוֹעָר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין הַכֶּלֶב יָכוֹל לְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו.

גְּמָ' אָמַר רַב חִסְדָּא: וְצָרִיךְ שֶׁיְּבַטֵּל בְּלִבּוֹ. תְּנָא: כַּמָּה חֲפִישׂוֹת הַכֶּלֶב — שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף לְרַב אָשֵׁי: הָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל כְּסָפִים אֵין לָהֶם שְׁמִירָה אֶלָּא בַּקַּרְקַע, מִי בָּעֵינַן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אוֹ לָא? אָמַר לֵיהּ הָכָא מִשּׁוּם רֵיחָא בָּעֵינַן שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. הָתָם מִשּׁוּם אִיכַּסּוֹיֵי מֵעֵינָא הוּא, וְלָא בָּעֵי שְׁלֹשָׁה. וְכַמָּה? אָמַר רַפְרָם בַּר פָּפָּא מִסְּיכְרָא: טֶפַח.

מַתְנִי' הָאוֹכֵל תְּרוּמַת חָמֵץ בַּפֶּסַח, בְּשׁוֹגֵג — מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ, בְּמֵזִיד — פָּטוּר מִתַּשְׁלוּמִין וּמִדְּמֵי עֵצִים.

גְּמָ' תְּנַן הָתָם: הָאוֹכֵל תְּרוּמָה בְּשׁוֹגֵג — מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ, אֶחָד הָאוֹכֵל וְאֶחָד הַשּׁוֹתֶה

דף לב.

וְאֶחָד הַסָּךְ, אֶחָד תְּרוּמָה טְמֵאָה וְאֶחָד תְּרוּמָה טְהוֹרָה — מְשַׁלֵּם חוֹמֶשׁ וְחוּמְשָׁא דְּחוּמְשָׁא.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: כְּשֶׁהוּא מְשַׁלֵּם, לְפִי מִדָּה מְשַׁלֵּם אוֹ לְפִי דָּמִים מְשַׁלֵּם? כָּל הֵיכָא דְּמֵעִיקָּרָא שָׁוְיָא אַרְבָּעָה זוּזֵי וּלְבַסּוֹף שָׁוְיָא זוּזָא — לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, דְּוַדַּאי כִּדְמֵעִיקָּרָא מְשַׁלֵּם לְפִי דָּמִים, דְּלָא גָּרַע מִגַּזְלָן. דִּתְנַן: כָּל הַגַּזְלָנִין מְשַׁלְּמִין כִּשְׁעַת הַגְּזֵלָה,
כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ דְּמֵעִיקָּרָא שָׁוְיָא זוּזָא וּלְבַסּוֹף שָׁוְיָא אַרְבָּעָה, מַאי? לְפִי מִדָּה מְשַׁלֵּם, דְּאָמַר לֵיהּ: גְּרִיוָא אָכַל — גְּרִיוָא מְשַׁלֵּם. אוֹ דִילְמָא לְפִי דָּמִים מְשַׁלֵּם: בְּזוּזָא אָכַל — בְּזוּזָא מְשַׁלֵּם.
אָמַר רַב יוֹסֵף, תָּא שְׁמַע: אָכַל גְּרוֹגְרוֹת וְשִׁילֵּם לוֹ תְּמָרִים תְּבוֹא עָלָיו בְּרָכָה. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא לְפִי מִדָּה מְשַׁלֵּם — אַמְטוּ לְהָכִי תְּבוֹא עָלָיו בְּרָכָה, דְּאָכִיל גְּרִיוָא דִּגְרוֹגְרוֹת דְּשָׁוְיָא זוּזָא, וְקָא יָהֵיב גְּרִיוָא דִּתְמָרִים דְּשָׁוְיָא אַרְבָּעָה. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לְפִי דָּמִים מְשַׁלֵּם — אַמַּאי תְּבוֹא עָלָיו בְּרָכָה? בְּזוּזָא אָכַל — בְּזוּזָא קָא מְשַׁלֵּם!
אָמַר אַבָּיֵי: לְעוֹלָם לְפִי דָּמִים מְשַׁלֵּם, וְאַמַּאי תְּבוֹא עָלָיו בְּרָכָה? דַּאֲכַל מִידֵּי דְּלָא קָפֵץ עָלֵיהּ זַבִּינֵיהּ, וְקָא מְשַׁלֵּם מִידֵּי דְּקָפֵץ עָלֵיהּ זַבִּינֵיהּ.
תְּנַן: הָאוֹכֵל תְּרוּמַת חֻמֵּץ בַּפֶּסַח, בְּשׁוֹגֵג מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא לְפִי מִדָּה מְשַׁלֵּם — שַׁפִּיר. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לְפִי דָּמִים מְשַׁלֵּם, חֻמֵּץ בַּפֶּסַח בַּר דָּמִים הוּא? אִין, הָא מַנִּי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא, דְּאָמַר חֻמֵּץ בַּפֶּסַח מוּתָּר בַּהֲנָאָה.
אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: בְּמֵזִיד פָּטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִין וּמִדְּמֵי עֵצִים, אִי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, אַמַּאי פָּטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִין וּמִדְּמֵי עֵצִים?!
סָבַר לַהּ כְּרַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה. דְּתַנְיָא: רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה הָיָה עוֹשֶׂה אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים כַּשַּׁבָּת לְתַשְׁלוּמִין וְכוּ'.
כְּתַנָּאֵי: הָאוֹכֵל תְּרוּמַת חֻמֵּץ בַּפֶּסַח — פָּטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִין וּמִדְּמֵי עֵצִים, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְחַיֵּיב. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: וְכִי מָה הֲנָאָה יֵשׁ לוֹ בָּהּ? אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לְרַבִּי עֲקִיבָא: וּמָה הֲנָאָה יֵשׁ לְאוֹכֵל תְּרוּמָה טְמֵאָה בִּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁמְּשַׁלֵּם!
אָמַר לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בִּתְרוּמָה טְמֵאָה בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ הֶיתֵּר אֲכִילָה, יֵשׁ לוֹ בָּהּ הֶיתֵּר הֶסְקָה, תֹּאמַר בָּזֶה — שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ לֹא הֶיתֵּר אֲכִילָה וְלֹא הֶיתֵּר הֶסְקָה! הָא לְמָה זֶּה דּוֹמֶה — לִתְרוּמַת תּוּתִים וַעֲנָבִים שֶׁנִּטְמְאָה, שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ לֹא הֶיתֵּר אֲכִילָה וְלֹא הֶיתֵּר הֶסְקָה.
בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּמַפְרִישׁ תְּרוּמָה וְהֶחֱמִיצָה, אֲבָל מַפְרִישׁ תְּרוּמַת חֻמֵּץ — דִּבְרֵי הַכֹּל אֵינָהּ קְדוֹשָׁה.

תַּנְיָא אִידַּךְ: ״וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ״ — דָּבָר הָרָאוּי לִהְיוֹת קֹדֶשׁ. פְּרָט לָאוֹכֵל תְּרוּמַת חָמֵץ בַּפֶּסַח, שֶׁפְּטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִים וּמִדְּמֵי עֵצִים, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. וְרַבִּי אֶלְעָזָר חַסְמָא מְחַיֵּיב. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לְרַבִּי אֶלְעָזָר חַסְמָא: וְכִי מָה הֲנָאָה יֵשׁ לוֹ בָּהּ? אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר חַסְמָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: וְכִי מָה הֲנָאָה יֵשׁ לוֹ לָאוֹכֵל תְּרוּמָה טְמֵאָה בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁמְּשַׁלֵּם?

אָמַר לוֹ: לָא! אִם אָמַרְתָּ בִּתְרוּמָה טְמֵאָה בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ הֶיתֵּר אֲכִילָה יֵשׁ לוֹ בָּהּ הֶיתֵּר הַסָּקָה, תֹּאמַר בָּזוֹ — שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ לֹא הֶיתֵּר אֲכִילָה וְלֹא הֶיתֵּר הַסָּקָה! אָמַר לוֹ: אַף בָּזוֹ יֵשׁ לוֹ בָּהּ הֶיתֵּר הַסָּקָה, שֶׁאִם רָצָה הַכֹּהֵן — מְרִיצָהּ לִפְנֵי כַּלְבּוֹ, אוֹ מַסִּיקָהּ תַּחַת תַּבְשִׁילוֹ.

דף לב:

אָמַר אַבָּיֵי: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי כּוּלְּהוּ סְבִירָא לְהוּ חָמֵץ בַּפֶּסַח אָסוּר בַּהֲנָאָה, וּבְהָא פְּלִיגִי, דְּרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: לְפִי דְּמִים מְשַׁלֵּם, וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי סָבַר: לְפִי מִדָּה מְשַׁלֵּם.

פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי נָמֵי כְּרַבִּי עֲקִיבָא סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר לְפִי דְּמִים מְשַׁלֵּם. וְהָתָם הֵיינוּ טַעְמָא דְּקָא מְחַיֵּיב — מִשּׁוּם דְּסָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאָמַר: חָמֵץ בַּפֶּסַח מוּתָּר בַּהֲנָאָה, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאֵימָא הָכִי נָמֵי? אִם כֵּן, נַהְדַּר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי לְרַבִּי עֲקִיבָא כִּי הֵיכִי דְּמַהְדַּר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר חַסְמָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב.

תָּנוּ רַבָּנָן: הָאוֹכֵל כְּזַיִת תְּרוּמָה מְשַׁלֵּם קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ, אֲבָא שָׁאוּל אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה. מַאי טַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא — אָמַר קְרָא: ״וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה״, וַאֲכִילָה בִּכְזַיִת.

וְאַבָּא שָׁאוּל, מַאי טַעְמָא? אָמַר קְרָא: ״וְנָתַן״, וְאֵין נְתִינָה פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה. וְאִידַּךְ נָמֵי, הָא כְּתִיב ״יֹאכַל״! הָהוּא, פְּרָט לְמַזִּיק הוּא דַּאֲתָא.

וְתַנָּא קַמָּא, הָכְתִיב ״וְנָתַן״! הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְדָבָר הָרָאוּי לִהְיוֹת קֹדֶשׁ (פְּרָט לָאוֹכֵל תְּרוּמַת חָמֵץ בַּפֶּסַח).

תָּנוּ רַבָּנָן: הָאוֹכֵל תְּרוּמָה פְּחוֹת מִכְּזַיִת — מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹמֶשׁ. הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּלֵית בֵּיהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה — קֶרֶן נָמֵי לָא לִישַׁלֵּם, וְאִי דְּאִית בֵּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה — חוֹמֶשׁ נָמֵי לִישַׁלֵּם! לְעוֹלָם דְּאִית בֵּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה, וַאֲפִילּוּ הָכִי, כֵּיוָן דְּלֵית בֵּיהּ כְּזַיִת — מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶת הַחוֹמֶשׁ.

אַמְרוּהָ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא הָא דְּלָא כְּאַבָּא שָׁאוּל, דְּאִי כְּאַבָּא שָׁאוּל, הָאָמַר: כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה, אַף עַל גַּב דְּלֵית בֵּיהּ כְּזַיִת. אָמַר לְהוּ רַב פָּפָּא: אֲפִילּוּ תֵּימָא אַבָּא שָׁאוּל, אַבָּא שָׁאוּל תַּרְתֵּי בָּעֵי.

וּמִי בָּעֵי אַבָּא שָׁאוּל תַּרְתֵּי? וְהָא תְּנַן, אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אֶת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה — חַיָּיב בְּתַשְׁלוּמִין, אֶת שֶׁאֵין בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה — אֵינוֹ חַיָּיב בְּתַשְׁלוּמִין. אָמְרוּ לוֹ: לֹא אָמְרוּ שָׁוֶה פְּרוּטָה אֶלָּא לְעִנְיַן מְעִילָה בִּלְבַד, אֲבָל לְתִרוּמָה — אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ כְּזַיִת. וְאִם אִיתָא, "כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּזַיִת" מִיבְּעֵי לֵיהּ. תְּיוּבְתָּא.

וְאַף רַב פָּפָּא הֲדַר בֵּיהּ, דְּתַנְיָא: "וְחִטָּאָה בִּשְׁגָגָה" — פָּרָט לְמֵזִיד. וַהֲלֹא דִּין הוּא: וּמָה שְׁאָר מִצְוֹת שֶׁחַיָּיב בָּהֶן כָּרֵת — פּוֹטֵר בָּהֶן אֶת הַמֵּזִיד, מְעִילָה שֶׁאֵין בָּהּ כָּרֵת — אֵינוֹ דִּין שֶׁפּוֹטֵר אֶת הַמֵּזִיד?

לֹא! אִם אָמַרְתָּ בִּשְׁאָר מִצְוֹת שֶׁכֵּן לֹא חַיֵּיב בָּהֶן מִיתָה, תֹּאמַר בִּמְעִילָה, שֶׁחַיֵּיב בָּהּ מִיתָה! תַּלְמוּד לוֹמַר: "בִּשְׁגָגָה" — פָּרָט לְמֵזִיד.

וַאֲמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לְרַב חִיָּיא בַּר אָבִין: הַאי תַּנָּא מַעִיקָּרָא אַלִּימָא לֵיהּ כָּרֵת, וּלְבַסּוֹף אַלִּימָא לֵיהּ מִיתָה!

וַאֲמַר לֵיהּ, הָכִי קָאָמַר: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בִּשְׁאָר מִצְוֹת — שֶׁכֵּן לֹא חַיֵּיב בָּהֶן מִיתָה בְּפָחוֹת מִכְּזַיִת, תֹּאמַר בִּמְעִילָה — שֶׁחַיֵּיב בָּהּ מִיתָה בְּפָחוֹת מִכְּזַיִת. וַאֲמַר לֵיהּ: תָּנוּחַ דַּעְתְּךָ שֶׁהִנַּחְתָּ אֶת דַּעְתִּי. וַאֲמַר לֵיהּ: מַאי נִיחוּתָא, דְּרַבָּה וְרַב שֵׁשֶׁת שָׁדוּ בֵּיהּ נַרְגָּא: מַאן שָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר

דף לג.

הֵזִיד בְּמְעִילָה בְּמִיתָה — רַבִּי הִיא, דְּתַנְיָא: הֵזִיד בִּמְעִילָה, רַבִּי אוֹמֵר: בְּמִיתָה, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בָּאַזְהָרָה.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: גְּמַר "חֵטְא" "חֵטְא" מִתְּרוּמָה. מָה תְּרוּמָה בְּמִיתָה — אַף מְעִילָה בְּמִיתָה.

וּמִינַּהּ: מָה תְּרוּמָה בִּכְזַיִת אַף מְעִילָה בִּכְזַיִת!

וּמַתְקִיף לַהּ רַב פָּפָּא: מִמַּאי דְּרַבִּי כְּרַבָּנַן סְבִירָא לֵיהּ? דִּילְמָא כְּאַבָּא שָׁאוּל סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר: יֵשׁ בָּהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה — אַף עַל גַּב דְּלֵית בָּהּ כְּזַיִת.

וְהָא רַב פָּפָּא הוּא דְּאָמַר דְּאַבָּא שָׁאוּל תַּרְתֵּי בָּעֵי, אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ: הֲדַר בֵּיהּ.

מָר בְּרֵיהּ דְּרַבִינָא אָמַר, הָכִי קָאָמַר: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בִּשְׁאָר מִצְוֹת — שֶׁלֹּא עָשָׂה בָּהֶן שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין כְּמִתְכַּוְּנִין, שֶׁאִם נִתְכַּוְּנִין לַחְתּוֹךְ אֶת הַתְּלוּשׁ וְחָתַךְ אֶת הַמְחוּבָּר — שֶׁפָּטוּר, תֹּאמַר בְּמְעִילָה, שֶׁאִם נִתְכַּוְּנִין לְהִתְחַמֵּם בְּגִיזֵי חוּלִּין וְנִתְחַמֵּם בְּגִיזֵי עוֹלָה — שֶׁמָּעַל.

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר, הָכִי קָאָמַר: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בִּשְׂאָר מִצְוֹת, שֶׁכֵּן לֹא מִתְחַיֵּיב בָּהֶן שֶׁאֵין מִתְעַסֵּק כְּמִתְעַסֵּק, שֶׁאִם נִתְכַּוֵּין לְהַגְבִּיהַּ אֶת הַתָּלוּשׁ, וְחָתַךְ אֶת הַמְחוּבָּר — שֶׁפָּטוּר. תֹּאמַר בְּמְעִילָה, שֶׁאִם הוֹשִׁיט יָדוֹ לִכְלִי לִיטוֹל חֵפֶץ וְסָךְ יָדוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל קוֹדֶשׁ — שֶׁמָּעַל. אָמַר מָר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּמַפְרִישׁ תְּרוּמָה וְהֶחְמִיצָה, אֲבָל הִפְרִישׁ חָמֵץ תְּרוּמָה — דִּבְרֵי הַכֹּל אֵינָהּ קְדוֹשָׁה.

מָנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אָמַר קְרָא: "תִּתֵּן לוֹ" — וְלֹא לְאוּרוֹ.

מֵתִיב רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: אֵין תּוֹרְמִין מִן הַטְּמֵאָה לַטְּהוֹרָה, וְאִם תָּרַם בְּשׁוֹגֵג — תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וְאַמַּאי? לֵימָא: "לוֹ" וְלֹא לְאוּרוֹ! לָא קַשְׁיָא: הָתָם הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר, הָכָא לֹא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר.

וּדְלֹא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר, הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן דְּאַחְמֵיץ בְּמָחוּבָּר. אֲבָל אַחְמֵיץ בְּתָלוּשׁ — הָכִי נָמֵי דְּקָדְשָׁה? אָמַר לֵיהּ: אִין, "בִּגְזֵירַת עִירִין פִּתְגָמָא וּבְמֵאמַר קַדִּישִׁין שְׁאֵילְתָא", וְכֵן מוֹרִין בְּבֵי מִדְרְשָׁא כְּווֹתִי.

כִּי אֲתָא רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ,

דף לג:

אָמַר: אָמַר קְרָא "רֵאשִׁית" — שֶׁשְּׁיֵרֶיהָ נִיכָּרִין לְיִשְׂרָאֵל, יָצְתָה זוֹ שֶׁאֵין שְׁיֵרֶיהָ נִיכָּרִין. יָתֵיב רַב אַחָא בַּר רַב עַוִּיא קַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא, וְיָתֵיב וְאָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: עֲנָבִים שֶׁנִּטְמְאוּ — דְּוֹרְכָן פָּחוֹת פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה, וְיֵינָן כָּשֵׁר לְנָסָכִין. אַלְמָא קָסָבַר: מַשְׁקִין מִיפְקָד פְּקִידִי, לְאֵימַת קָא מִיטַּמְּאֵי — לְכִי סָחֵיט לְהוּ. לְכִי סָחֵיט לְהוּ לֵיתֵיהּ לְשִׁיעוּרֵיהּ.

אִי הָכִי, כְּבֵיצָה נָמֵי? דְּהָתָנַן: טָמֵא מֵת שֶׁסָּחַט זֵיתִים וַעֲנָבִים כְּבֵיצָה מְכֻוָּונֶת — טָהוֹרִין! הָתָם — דְּאִי עֲבַד, הָכָא — לְכַתְּחִלָּה. גְּזֵירָה דִּילְמָא אָתֵי לְמֵיעְבַּד יוֹתֵר מִכְּבֵיצָה.

אֲמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא: מַאן צָיֵית לָךְ וּלְרַבִּי יוֹחָנָן רַבָּךְ? וְכִי טוּמְאָה שֶׁבָּהֶן לְהֵיכָן הָלְכָה? אַלְמָא קָא סָבַר: מַשְׁקִין מִיבְלַע בְּלִיעִי. וְכֵיוָן דְּאִיטַּמּוֹ לֵיהּ אוּכְלָא, אִיטַּמּוֹ לֵיהּ מַשְׁקִין.

אֲמַר לֵיהּ: וְאַתְּ לָא תֵּיסְבְּרָא דְּמַשְׁקִין מִיפְקָד פְּקִידִי? וְהָתָנַן: טָמֵא מֵת שֶׁסָּחַט זֵיתִים וַעֲנָבִים מְכֻוָּונֶת כְּבֵיצָה — טְהוֹרִין. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא מִיפְקָד פְּקִידִי — מִשּׁוּם הָכִי טְהוֹרִין, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מִיבְלַע בְּלִיעִי — אַמַּאי טְהוֹרִין?

אֲמַר לֵיהּ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, בַּעֲנָבִים שֶׁלֹּא הוּכְשְׁרוּ. לְאֵימַת מִתַּכְשְׁרִי? לְכִי סָחֵיט לְהוּ. כִּי סָחֵיט לְהוּ — בְּצִיר לְהוּ שִׁיעוּרָא. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, הָא דְּתַנְיָא: הָא לָמָּה זֶה דּוֹמֶה — לְתִרוּמַת תּוּתִין (זֵיתִים) וַעֲנָבִים שֶׁנִּטְמְאָה, שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ לֹא הֶיתֵּר אֲכִילָה וְלֹא הֶיתֵּר הַסָּקָה. הָא הֶיתֵּר אֲכִילָה נָמֵי אִית בֵּיהּ, דְּאִי בָּעֵי דָּרֵיךְ לְהוּ פָּחוֹת פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה.

אָמַר רָבָא: גְּזֵירָה דִּילְמָא אָתֵי בְּהוּ לִידֵי תַּקָּלָה. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וּמִי חָיְישִׁינַן לְתַקָּלָה? וְהָא תַּנְיָא: מַדְלִיקִין בְּפַת וּבְשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת. אָמַר לֵיהּ: פַּת — זָרִיק לֵיהּ בֵּין הָעֲצִים. שֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה — רָמֵי לֵיהּ בִּכְלִי מָאוּס.

גּוּפָא: מַדְלִיקִין בְּפַת וּבְשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּטְמֵאת. אַבָּיֵי אָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּחִזְקִיָּה, וְרָבָא אָמַר דְּבֵי רַבִּי יִצְחָק בַּר מָרְתָא אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא פַּת, אֲבָל חִיטֵּי — לֹא, שֶׁמָּא יָבֹא בָּהֶן לִידֵי תַּקָּלָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ חִיטֵּי. וְאַמַּאי? נֵיחוּשׁ דִּילְמָא אָתֵי בָּהֶן לִידֵי תַּקָּלָה! כִּדְאָמַר רַב אָשֵׁי:

דף לד.

בְּשִׁלִּיקָתָא וּמְאִיסָתָא, הָכִי נָמֵי בְּשִׁלִּיקָתָא וּמְאִיסָתָא. וְהֵיכָא אִיתְּמַר דְּרַב אָשֵׁי? אַהָא דְּאָמַר רַבִּי אַבִּין בַּר רַב אַחָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אַבָּא שָׁאוּל גַּבָּל שֶׁל בֵּית רַבִּי הָיָה, וְהָיוּ מְחַמִּין לוֹ חַמִּין בְּחִיטֵּין שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה לְלוּשׁ בָּהֶן עִיסָּה בְּטָהֳרָה. אַמַּאי? נֵיחוּשׁ דִּילְמָא אָתֵי בְּהוּ לִידֵי תַּקָּלָה! אָמַר רַב אָשֵׁי: בְּשִׁלִּיקָתָא וּמְאִיסָתָא.

אַבָּיֵי בַּר אָבִין וְרַב חֲנַנְיָא בַּר אָבִין תָּנוּ תְּרוּמוֹת בֵּי רַבָּה. פָּגַע בְּהוּ רָבָא בַּר מַתְנָה, אָמַר לְהוּ: מַאי אָמְרִיתוּ בִּתְרוּמוֹת דְּבֵי מָר? אֲמַרוּ לֵיהּ: וּמַאי קַשְׁיָא לָךְ? אֲמַר לְהוּ, תְּנַן: שְׁתֵּילֵי תְּרוּמוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ וּשְׁתָלָן — טְהוֹרִים מִלְּטַמֵּא, וַאֲסוּרִין מִלֶּאֱכוֹל (בִּתְרוּמָה). וְכִי מֵאַחַר דְּטָהוֹרִין מִלְּטַמֵּא, אַמַּאי אֲסוּרִין מִלֶּאֱכוֹל?

אֲמַרוּ לֵיהּ, הָכִי אָמַר רַבָּה: מַאי אֲסוּרִין — אֲסוּרִין לְזָרִים. וּמַאי קָא מַשְׁמַע לַן: גִּידּוּלֵי תְּרוּמָה — תְּרוּמָה? תְּנֵינָא: גִּידּוּלֵי תְּרוּמָה — תְּרוּמָה!

וְכִי תֵּימָא גִּידּוּלֵי גִּידּוּלִין, וּמַאי קָא מַשְׁמַע לַן — בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה. הָא נָמֵי תְּנֵינָא: הַטָּבֶל — גִּידּוּלָיו מוּתָּרִין, בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה. אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה — אֲפִילּוּ גִּידּוּלֵי גִּידּוּלִין אֲסוּרִין בַּאֲכִילָה. אִישְׁתִּיקוּ.

אֲמַרוּ לֵיהּ: מִידֵּי שְׁמִיעַ לָךְ בְּהָא? אֲמַר לְהוּ, הָכִי אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מַאי אֲסוּרִין — אֲסוּרִין לְכֹהֲנִים, הוֹאִיל וְאִיפְּסִילוּ לְהוּ בְּהֶיסֵּח הַדַּעַת.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר הֶיסֵּח הַדַּעַת פְּסוּל הַגּוּף הָוֵי — שַׁפִּיר, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר הֶיסֵּח הַדַּעַת פְּסוּל טוּמְאָה הָוֵי — מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?!

דְּאִתְּמַר: הֶיסֵּח הַדַּעַת, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: פְּסוּל טוּמְאָה הָוֵי, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: פְּסוּל הַגּוּף הָוֵי.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר פְּסוּל טוּמְאָה הָוֵי: שֶׁאִם יָבֹא אֵלִיָּהוּ וִיטַהֲרֶנָּה — שׁוֹמְעִין לוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אוֹמֵר פְּסוּל הַגּוּף הָוֵי: שֶׁאִם יָבֹא אֵלִיָּהוּ וִיטַהֲרֶנָּה — אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר: לוּל קָטָן הָיָה בֵּין כֶּבֶשׂ לַמִּזְבֵּחַ בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׂ, שֶׁשָּׁם הָיוּ זוֹרְקִין פְּסוּלֵי חַטַּאת הָעוֹף, וּתְעוּבַּר צוּרָתָן, וְיוֹצְאִין לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא פְּסוּל טוּמְאָה הָוֵי, מִשּׁוּם הָכִי בָּעֵי עִיבּוּר צוּרָה, שֶׁמָּא יָבֹא אֵלִיָּהוּ וִיטַהֲרֶנָּה. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ פְּסוּל הַגּוּף, לְמָה לִי עִיבּוּר צוּרָה? וְהָתְנַן, זֶה הַכְּלָל:

דף לד:

כָּל שֶׁפְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ — יִשָּׂרֵף מִיָּד. בַּדָּם וּבַבָּעָלִים — תְּעוּבַּר צוּרָתָן וְיוֹצְאִין לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. אָמַר לֵיהּ: הַאי תַּנָּא, תַּנָּא דְּבֵי רַבָּה בַּר אֲבוּהּ הוּא, דְּאָמַר: אֲפִילּוּ פִּיגּוּל טָעוּן עִיבּוּר צוּרָה. אֵיתִיבֵיהּ: נִטְמָא אוֹ שֶׁנִּפְסַל הַבָּשָׂר, אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִזָּרוֹק, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יִזָּרוֹק. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם זָרַק — הוּרְצָה.

מַאי נִפְסַל — לָאו בְּהֶיסַּח הַדַּעַת? אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא פְּסוּלֵי טוּמְאָה הָוֵי, הַיְינוּ דְּמַשְׁכַּחַתְּ לַהּ דְּמָרְצֵי צִיץ. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ פְּסוּל הַגּוּף הָוֵי, אַמַּאי הוּרְצָה (צִיץ)?

מַאי נִפְסַל, נִפְסַל בְּטָבוּל יוֹם. אִי הָכִי, הַיְינוּ טָמֵא! תְּרֵי גַּוְונֵי טָמֵא.

כִּי סְלֵיק רָבִין, אָמְרָה לִשְׁמַעְתֵּיהּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה, וַאֲמַר: בַּבְלָאֵי טַפְשָׁאֵי, מִשּׁוּם דְּיָתְבִי בְּאַרְעָא דַּחֲשׁוֹכָא אָמְרִיתוּן שְׁמַעְתְּתָא דְּמַחֲשְׁכוּ. לָא שְׁמִיעַ לְכוּ הָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא:

מֵי הַחַג שֶׁנִּטְמְאוּ, הִשִּׁיקָן וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁן — טְהוֹרִין, הִקְדִּישָׁן וְאַחַר כָּךְ הִשִּׁיקָן — טְמֵאִים.

מִכְּדֵי זְרִיעָה נִינְהוּ, מָה לִי הִשִּׁיקָן וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁן, מָה לִי הִקְדִּישָׁן וְאַחַר כָּךְ הִשִּׁיקָן? אַלְמָא: אֵין זְרִיעָה לְהֶקְדֵּשׁ. הָכָא נָמֵי, אֵין זְרִיעָה לִתְרוּמָה.

יָתֵיב רַב דִּימִי וְקָאָמַר לַהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: הִקְדִּישָׁן בִּכְלִי קָאָמַר, אֶבָל בַּפֶּה לָא עֲבוּד רַבָּנַן מַעֲלָה. אוֹ דִילְמָא בַּפֶּה נָמֵי עֲבוּד רַבָּנַן מַעֲלָה?

אָמַר לֵיהּ: זוֹ לֹא שָׁמַעְתִּי, כַּיּוֹצֵא בָּהּ שָׁמַעְתִּי. דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲנָבִים שֶׁנִּטְמְאוּ, דְּרָכָן וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁן — טְהוֹרִים. הִקְדִּישָׁן וְאַחַר כָּךְ דְּרָכָן — טְמֵאִין. וְהָא עֲנָבִים דְּקִדּוּשַׁת פֶּה נִינְהוּ, וַאֲפִילּוּ הָכִי עֲבוּד רַבָּנַן מַעֲלָה.

אָמַר רַב יוֹסֵף: עֲנָבִים קָאָמְרַתְּ? הָכָא בַּעֲנָבִים שֶׁל תְּרוּמָה עָסְקִינַן, דְּקִדּוּשַׁת פֶּה דִּידְהוּ — כְּקִדּוּשַׁת כְּלִי דְּמִיָא. אֶבָל הָנֵי דְּבַעֲי כְּלִי, בְּפֶה לָא עֲבוּד רַבָּנַן מַעֲלָה.

דְּרָכָן — וַאֲפִילּוּ טוּבָא?! וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי, וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲנָבִים שֶׁנִּטְמְאוּ — דְּוֹרְכָן פָּחוֹת פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה!

אִיבָּעֵית אֵימָא: הָכָא נָמֵי פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָתָם דְּנָגְעוּ לְהוּ בְּרִאשׁוֹן, דְּהָווּ לְהוּ אִינְהוּ שֵׁנִי. הָכָא דְּנָגְעוּ בְּשֵׁנִי, דְּהָווּ לְהוּ שְׁלִישִׁי.

אָמַר רָבָא, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: ״וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כֶּלִי״ — שֶׁתְּהֵא חִיּוּתָן בְּכֻלִּי. ״וְנָתַן״, אַלְמָא תְּלוּשִׁין נִינְהוּ. וְהָא מְחוּבָּרִין נִינְהוּ!

דף לה.

אֶלָּא מַעֲלָה. הָכִי נָמֵי — מַעֲלָה.

אָמַר רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: טָבַל וְעָלָה — אוֹכֵל בְּמַעֲשֵׂר. הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ — אוֹכֵל בִּתְרוּמָה. בִּתְרוּמָה אִין, בְּקָדָשִׁים לָא. אַמַּאי, טָהוֹר הוּא? אֶלָּא מַעֲלָה. הָכִי נָמֵי — מַעֲלָה.

אָמַר רַב אָשֵׁי, אַף אֲנַן נָמֵי תְּנֵינָא: ״וְהִבְשִׁיר״, לְרַבּוֹת אֶת הָעֲצִים וּלְבוֹנָה. עֵצִים וּלְבוֹנָה בְּנֵי אִיטַמּוּיֵי נִינְהוּ?! אֶלָּא מַעֲלָה. הָכָא נָמֵי — מַעֲלָה.

מַתְנִי׳ אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח: בְּחַטִּים, בִּשְׂעוֹרִים, בְּכוּסְּמִין וּבְשִׁיפּוֹן וּבְשִׁיבּוֹלֶת שׁוּעָל. וְיוֹצְאִין בִּדְמַאי וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה תְּרוּמָתוֹ, וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ. וְהַכֹּהֲנִים בַּחַלָּה וּבַתְּרוּמָה.

אֲבָל לֹא בְּטֶבֶל, וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ. חַלּוֹת הַתּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר, עֲשָׂאָן לְעַצְמוֹ — אֵין יוֹצֵא בָּהֶן. עֲשָׂאָן לִמְכּוֹר בַּשּׁוּק — יוֹצְאִין בָּהֶן.

גְּמָ׳ תָּנָא: כּוּסְּמִין — מִין חִיטִּין, שִׁיבּוֹלֶת שׁוּעָל וְשִׁיפּוֹן — מִין שְׂעוֹרִין. כּוּסְּמִין — גּוּלְבָּא, שִׁיפּוֹן — דִּישְׁרָא, שִׁיבּוֹלֶת שׁוּעָל — שַׁבְּילֵי תַּעֲלָא. הֲנֵי אִין, אוֹרֶז וְדוֹחַן — לָא.

מְנָהֲנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, וְכֵן תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וְכֵן תָּנָא דְּבֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: אָמַר קְרָא ״לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת״. דְּבָרִים הַבָּאִים לִידֵי חִימּוּץ — אָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּמַצָּה, יָצְאוּ אֵלּוּ שֶׁאֵין בָּאִין לִידֵי חִימּוּץ, אֶלָּא לִידֵי סִירְחוֹן.

מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, דְּאָמַר: אוֹרֶז מִין דָּגָן הוּא, וְחַיָּיבִין עַל חִימּוּצוֹ כָּרֵת. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹסֵר בְּאוֹרֶז וְדוֹחַן מִפְּנֵי שֶׁקָּרוֹב לְהַחְמִיץ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ ״שֶׁקָּרוֹב לְהַחְמִיץ״? דְּקָדֵים וּמַחְמִיץ, אוֹ דִילְמָא: ״קָרוֹב לְהַחְמִיץ״ — הָוֵי, חָמֵץ גָּמוּר — לָא הָוֵי.

תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: אוֹרֶז מִין דָּגָן הוּא וְחַיָּיבִין עַל חִימּוּצוֹ כָּרֵת, וְאָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח.

וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: קַרְמִית חַיֶּיבֶת בְּחַלָּה. מַאי קַרְמִית? אָמַר אַבָּיֵי: שֶׁיִּצְנִיתָא.
מַאי שֶׁיִּצְנִיתָא? אָמַר רַב פָּפָּא: שֶׁיִּצְנִיתָא דְּמִשְׁתַּכְחָא בֵּינֵי כַּלְנָיְתָא.
אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: עִיסָּה שֶׁנִּילּוֹשָׁה בְּיַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ — אֵין חַיָּיבִין עַל חִימּוּצָהּ כָּרֵת. יָתֵיב רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ קַמֵּיהּ דְּרַב אִידִי בַּר אָבִין, וְיָתֵיב רַב אִידִי בַּר אָבִין וְקָא מְנַמְנֵם. אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַב פָּפָּא: מַאי טַעְמָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ?
אָמַר לֵיהּ, דְּאָמַר קְרָא: "לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ [וְגוֹ']". דִּבְרִים שֶׁאָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּמַצָּה — חַיָּיבִין עַל חִימּוּצוֹ כָּרֵת. וְהָא, הוֹאִיל וְאֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ, דְּהָוְיָא לֵיהּ מַצָּה עֲשִׂירָה — אֵין חַיָּיבִין עַל חִימּוּצָהּ כָּרֵת.
אֵיתֵיבֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרַב פָּפָּא: הִמְחָהוּ וּגְמָעוֹ, אִם חָמֵץ הוּא — עָנוּשׁ כָּרֵת, וְאִם מַצָּה הוּא — אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. וְהָא הָכָא, דְּאֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּמַצָּה, וְחַיָּיבִין עַל חִימּוּצוֹ כָּרֵת?
אִיתְּעַר בָּהוּ רַב אִידִי בַּר אָבִין, אָמַר לְהוּ: דַּרְדְּקֵי, הַיְינוּ טַעְמָא דְּרֵישׁ לָקִישׁ: מְשׁוּם דְּהָווּ לְהוּ מֵי פֵּירוֹת,

דף לה:

וּמֵי פֵּירוֹת אֵין מַחְמִיצִין.
יוֹצֵא בִּדְמַאי וּבְמַעֲשֵׂר וְכוּ'. דְּמַאי הָא לָא חֲזֵי לֵיהּ! כֵּיוָן דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר לְנִכְסֵיהּ הָוֵי עָנִי וְאוֹכֵל דְּמַאי — הַשְׁתָּא נָמֵי חֲזֵי לֵיהּ.
דִּתְנַן: מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי, וְאֶת אַכְסַנְיָא דְּמַאי. וְאָמַר רַב הוּנָא: תָּנָא בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי וְאֶת הָאַכְסַנְיָא דְּמַאי, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַאֲכִילִין.
מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְלָה תְּרוּמָתוֹ וְכוּ'. פְּשִׁיטָא! דְּכֵיוָן שֶׁנִּטְלָה תְּרוּמָתוֹ חוּלִּין הָוֵי!
לָא צְרִיכָא — שֶׁהִקְדִּימוֹ בְּשִׁיבֳּלִים, וְנִטְלָה הֵימֶנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְלֹא נִטְלָה הֵימֶנּוּ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה, וְכִדְרַבִּי אֶבָהוּ.
דְּאָמַר רַבִּי אֶבָהוּ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁהִקְדִּימוֹ בְּשִׁיבֳּלִים — פָּטוּר מִתְּרוּמָה גְּדוֹלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַהֲרֹמֹתֶם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת ה' מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר". מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר אָמַרְתִּי לָךְ, וְלֹא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר.
אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: אֶלָּא מַעֲתָּה, אֲפִילּוּ הִקְדִּימוֹ בִּכְרֵי נָמֵי לִיפְטַר? אָמַר לֵיהּ: עָלֶיךָ אָמַר קְרָא "מִכֹּל מַתְּנֹתֵיכֶם תָּרִימוּ אֵת כָּל תְּרוּמַת ה'".
וּמָה רָאִיתָ?! הַאי אִידְּגַן, וְהַאי לָא אִידְּגַן.

מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ וְכוּ׳. פְּשִׁיטָא! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, שֶׁנָּתַן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן אֶת הַחוֹמֶשׁ. וְקָא מַשְׁמַע לַן דְּאֵין חוֹמֶשׁ מְעַכֵּב.

וְהַכֹּהֲנִים בְּחַלָּה וּבִתְרוּמָה וְכוּ׳. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: מַצָּה שָׁוָה לְכָל אָדָם בָּעֵינַן, קָא מַשְׁמַע לַן — ״מַצּוֹת״ ״מַצּוֹת״ רִיבָּה.

אֲבָל לֹא בְּטֶבֶל וְכוּ׳. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, בְּטֶבֶל טָבוּל מִדְּרַבָּנַן שֶׁזֻּרְעוֹ בָּעָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב.

וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְּלָה תְּרוּמָתוֹ. פְּשִׁיטָא! לָא צְרִיכָא, שֶׁהִקְדִּימוֹ בִּכּוּרִי.

מַהוּ דְּתֵימָא כְּדַאֲמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי, קָא מַשְׁמַע לַן כִּדְשַׁנִּי לֵיהּ.

וְלֹא בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ וְכוּ׳. פְּשִׁיטָא!

לְעוֹלָם דְּנִפְדּוּ, וּמַאי לֹא נִפְדּוּ — שֶׁלֹּא נִפְדּוּ כְּהִלְכָתָן: מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁפְּדָאוֹ עַל גַּב אֲסִימוֹן, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: ״וְצָרַרְתָּ הַכֶּסֶף״ — דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ צוּרָה.

וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁחִילְּלוֹ עַל גַּבֵּי קַרְקַע, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: ״וְנָתַן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ״.

תָּנוּ רַבָּנַן: יָכוֹל יוֹצֵא אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּטֶבֶל שֶׁלֹּא נִתְקַן. כָּל טֶבֶל נָמֵי הָא לֹא נִתְקַן!

אֶלָּא: בְּטֶבֶל שֶׁלֹּא נִתְקַן כָּל צוֹרְכוֹ. שֶׁנִּטְּלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה גְּדוֹלָה וְלֹא נִטְּלָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, [מַעֲשֵׂר] רִאשׁוֹן וְלֹא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וַאֲפִילּוּ מַעֲשֵׂר עָנִי, מְנַיִן?

תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ״ — מִי שֶׁאִיסּוּרוֹ מְשׁוּם ״בַּל תֹּאכַל עָלָיו חָמֵץ״, יָצָא זֶה שֶׁאֵין אִיסּוּרוֹ מְשׁוּם ״בַּל תֹּאכַל חָמֵץ״, אֶלָּא מְשׁוּם ״בַּל תֹּאכַל טֶבֶל״.

וְאִיסּוּרָא דְּחָמֵץ לְהֵיכָן אֲזָלָא? אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: הָא מַנִּי, רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר: אֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר. דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר:

דף לו.

הָאוֹכֵל נְבֵלָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים — פָּטוּר.

רָבִינָא אָמַר, אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן: מִי שֶׁאִיסּוּרוֹ מְשׁוּם ״בַּל תֹּאכַל חָמֵץ״ בִּלְבַד. יָצָא זֶה שֶׁאֵין אִיסּוּרוֹ מְשׁוּם ״בַּל תֹּאכַל חָמֵץ״ בִּלְבַד, אֶלָּא אַף מְשׁוּם ״בַּל תֹּאכַל טֶבֶל״.

מִידֵּי ״בִּלְבַד״ כְּתִיב? אֶלָּא מְחַוְּורְתָא כִּדְרַב שֵׁשֶׁת.

תָּנוּ רַבָּנַן: יָכוֹל יוֹצֵא אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לֶחֶם עוֹנִי״, מָה שֶׁנֶּאֱכָל בָּאֳנִינוּת. יָצָא זֶה שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל בַּאֳנִינוּת, אֶלָּא בְּשִׂמְחָה — דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: ״מַצּוֹת״ ״מַצּוֹת״ רִיבָּה. אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״לֶחֶם עוֹנִי״? פָּרֵט לְעִיסָּה שֶׁנִּילּוֹשָׁה בְּיַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא: מִי כְּתִיב ״לֶחֶם עוֹנִי״? ״עָנִי״ כְּתִיב.

וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי: מִי קָרֵינַן "עָנִי"! "עוֹנִי" קָרֵינַן. וְרַבִּי עֲקִיבָא: הַאי דְּקָרֵינַן בֵּיהּ "עוֹנִי", כִּדְשְׁמוּאֵל. דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: "לֶחֶם עוֹנִי" — לֶחֶם שֶׁעוֹנִין עָלָיו דְּבָרִים הַרְבֵּה.

וְסָבַר רַבִּי עֲקִיבָא עִיסָּה שֶׁנִּילּוֹשָׁה בְּיַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ לָא? וְהָתַנְיָא: אֵין לָשִׁין עִיסָּה בַּפֶּסַח בְּיַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ. וְאִם לָשׁ, רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: תִּשָּׂרֵף מִיָּד, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יֵאָכֵל. וְאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: שַׁבַּתִּי הָיְתָה אֵצֶל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְלִשְׁתִּי לָהֶם עִיסָּה בְּיַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ, וְלֹא אָמְרוּ לִי דָּבָר.

וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָשִׁין, מְקַטְּפִין בּוֹ — אָתַאן לְתַנָּא קַמָּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵת שֶׁלָּשִׁין בּוֹ — מְקַטְּפִין בּוֹ. וְאֶת שֶׁאֵין לָשִׁין בּוֹ — אֵין מְקַטְּפִין בּוֹ. וְשָׁוִין שֶׁאֵין לָשִׁין אֶת הָעִיסָּה בְּפוֹשְׁרִין!

לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן. הָא — בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי.

כְּדַאָמַר לְהוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לִבְנֵיהּ: יוֹמָא קַמָּא לָא תְּלוּשׁוּ לִי בַּחֲלָבָא, מִכָּאן וְאֵילָךְ לוּשׁוּ לִי בַּחֲלָבָא. וְהָתַנְיָא: אֵין לָשִׁין אֶת הָעִיסָּה בְּחָלָב, וְאִם לָשׁ — כָּל הַפַּת אֲסוּרָה, מִפְּנֵי הֶרְגֵּל עֲבֵירָה. אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: יוֹמָא קַמָּא לָא תְּלוּשׁוּ לִי בְּדוּבְשָׁא, מִכָּאן וְאֵילָךְ — לוּשׁוּ לִי בְּדוּבְשָׁא.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם בַּחֲלָבָא, כְּדַאָמַר רַבִינָא: כְּעֵין תּוֹרָא — שְׁרֵי. הָכָא נָמֵי כְּעֵין תּוֹרָא.

וְשָׁוִין שֶׁאֵין לָשִׁין אֶת הָעִיסָּה בְּפוֹשְׁרִין. מַאי שְׁנָא מִמְּנָחוֹת, דְּתָנַן: כָּל הַמְּנָחוֹת נִילּוֹשׁוֹת בְּפוֹשְׁרִין, (וּמִשְׁתַּמְּרִין) שֶׁלֹּא יֶחְמְצוּ. אִם אָמְרוּ בְּזָרִיזִין, יֹאמְרוּ בְּשֶׁאֵין זְרִיזִין?

אִי הָכִי, מִילְּתָא נָמֵי לָתֵית! אַלְמָה אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַבָּה בַּר יִרְמְיָה אָמַר שְׁמוּאֵל: חִיטִּין שֶׁל מְנָחוֹת אֵין לוֹתְתִין אוֹתָהּ! לִישָׁה בְּזָרִיזִין אִיתָא, לְתִיתָה לֵיתָא בְּזָרִיזִין.

וְלִישָׁה מִי אִיתָא בְּזָרִיזִין? וְהָכְתִיב: "וְיָצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְגוֹ' וֶהֱבִיאָהּ אֶל הַכֹּהֵן" — מִקְמִיצָה וְאֵילָךְ מִצְוַת כְּהוּנָּה, לִימֵּד עַל יְצִיקָה וּבְלִילָה שֶׁכְּשֵׁירָה בְּכָל אָדָם!

לִישָׁה, נְהִי דִּבְזָרִיזִין לֵיתָא, בְּמָקוֹם זְרִיזִין אִיתָא. דְּאָמַר מָר: בְּלִילָה כְּשֵׁירָה בְּזָר, חוּץ לְחוֹמַת עֲזָרָה — פְּסוּלָה. לְאַפּוֹקֵי לְתִיתָה — דְּאֵינָהּ בְּזָרִיזִין, וְלָא בְּמָקוֹם זְרִיזִין.

וּמַאי שְׁנָא מִמְּנָחַת הָעוֹמֶר? דְּתַנְיָא: מִנְחַת הָעוֹמֶר לוֹתְתִין אוֹתָהּ וְצוֹבְרִין אוֹתָהּ! צִיבּוּר שְׁאנֵי.

תְּנוּ רַבָּנָן: יָכוֹל יוֹצֵא אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּבִכּוּרִים? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מַצּוֹת" — מַצָּה הַנֶּאֱכֶלֶת בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם, יָצְאוּ בִּכּוּרִים שֶׁאֵין נֶאֱכָלִין בְּכָל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם אֶלָּא בִּירוּשָׁלַיִם, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מַצָּה וּמָרוֹר; מָה מָרוֹר שֶׁאֵינוֹ בִּכּוּרִים, אַף מַצָּה שֶׁאֵינָהּ בִּכּוּרִים. אִי: מָה מָרוֹר שֶׁאֵין בְּמִינוֹ בִּכּוּרִים, אַף מַצָּה שֶׁאֵין בְּמִינָהּ בִּכּוּרִים!

דף לו:

אוֹצִיא חִיטִּין וּשְׂעוֹרִין שֶׁיֵּשׁ בְּמִינָן בִּיכּוּרִים. תַּלְמוּד לוֹמַר: "מַצּוֹת" "מַצּוֹת" רִיבָּה. אִי "מַצּוֹת" "מַצּוֹת" רִיבָּה, אֲפִילּוּ בִּיכּוּרִים נָמֵי! הָדַר בֵּיהּ רַבִּי עֲקִיבָא.

דְּתַנְיָא: יָכוֹל יֵצֵא אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּבִיכּוּרִים, תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מַצּוֹת" — מַצָּה הַנֶּאֱכֶלֶת בְּכָל מוֹשָׁבוֹת, יָצְאוּ בִּיכּוּרִים שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין בְּכָל מוֹשָׁבוֹת אֶלָּא בִּירוּשָׁלַיִם. יָכוֹל שֶׁאֲנִי מוֹצִיא אַף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, תַּלְמוּד לוֹמַר: "מַצּוֹת" "מַצּוֹת" רִיבָּה.

וּמָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּלְהוֹצִיא בִּיכּוּרִים? מְרַבֶּה אֲנִי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֶיתֵּר בְּכָל מוֹשָׁבוֹת, כְּדְרַבִּי (אֱלִיעֶזֶר), וּמוֹצִיא אֲנִי בִּיכּוּרִים שֶׁאֵין לָהֶן הֶיתֵּר בְּכָל מוֹשָׁבוֹת.

דְּאָמַר רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר): מְנַיִן לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא, שֶׁפּוֹדִין אוֹתוֹ אֲפִילּוּ בִּירוּשָׁלַיִם, תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ".

וְאֵין "שְׂאֵת" אֶלָּא אֲכִילָה — שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּשָּׂא מַשְׂאֹת מֵאֵת פָּנָיו".

מַאן שְׁמַעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי נָפֵיק בֵּיהּ? רַבִּי עֲקִיבָא, וְקָמְמַעֵיט לְהוּ לְבִיכּוּרִים "מִבְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם", שְׁמַע מִינַּהּ הֲדַר בֵּיהּ.

וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, תִּיפּוֹק לֵיהּ מִ"לֶחֶם עוֹנִי" — מִי שֶׁנֶּאֱכָל בְּאוֹנִי, יָצָא זֶה שֶׁאֵין נֶאֱכָל אֶלָּא בְּשִׂמְחָה?

סָבַר לֵיהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. דְּתַנְיָא: בִּיכּוּרִים אֲסוּרִין לְאוֹנֵן, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר.

מַאי טַעְמָא דְּרַבָּנַן — דִּכְתִיב: "לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ", וְאָמַר מָר: "תִּרוּמַת יָדֶךָ" אֵלּוּ בִּיכּוּרִים, דְּאִיתַּקַּשׁ בִּיכּוּרִים לְמַעֲשֵׂר: מָה מַעֲשֵׂר אָסוּר לְאוֹנֵן — אַף בִּיכּוּרִים אָסוּר לְאוֹנֵן.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן: "תִּרוּמָה" קְרִינְהוּ רַחֲמָנָא. כִּתְרוּמָה: מָה תְּרוּמָה מוּתֶּרֶת לְאוֹנֵן — אַף בִּיכּוּרִים מוּתָּר לְאוֹנֵן.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, נְהִי דְּהֶיקֵּישׁ לֵית לֵיהּ, שִׂמְחָה מִיהָא מִיכְתַּב כְּתִיבָא בְּהוּ. דִּכְתִיב: "וְשָׂמַחְתָּ בְכָל הַטּוֹב"?

הָהוּא לִזְמַן שִׂמְחָה הוּא דַּאֲתָא, דִּתְנַן: מֵעֲצֶרֶת וְעַד הַחַג — מֵבִיא וְקוֹרֵא, מֵהַחַג וְעַד חֲנוּכָּה — מֵבִיא וְאֵינוֹ קוֹרֵא.

תְּנוּ רַבָּנַן: "לֶחֶם עֹנִי" — פְּרַט לְחָלוּט וְלַאֲשִׁישָׁה. יָכוֹל לֹא יֵצֵא אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ אֶלָּא בְּפַת הַדְּרָאָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מַצּוֹת" "מַצּוֹת" רִיבָּה, וַאֲפִילּוּ כְּמַצּוֹת שֶׁל שְׁלֹמֹה. אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "לֶחֶם עֹנִי" — פְּרַט לְחָלוּט וְלַאֲשִׁישָׁה.

וּמַאי מַשְׁמַע דְּהַאי אֲשִׁישָׁה לִישָׁנָא דַּחֲשִׁיבוּתָא, דִּכְתִיב: "וַיְחַלֵּק לְכָל הָעָם לְכָל הֲמוֹן יִשְׂרָאֵל לְמֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה לְאִישׁ חַלַּת לֶחֶם אַחַת וְאֶשְׁפָּר אֶחָד וַאֲשִׁישָׁה אֶחָת וְגוֹ'".

וְאָמַר רַב חָנָן בַּר אַבָּא: "אֶשְׁפָּר" — אֶחָד מִשִּׁשָּׁה בַּפָּר, "אֲשִׁישָׁה" — אֶחָד מִשִּׁשָּׁה בָּאֵיפָה. וּפְלִינָא דִּשְׁמוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: "אֲשִׁישָׁה" — גַּרְבָּא דְּחַמְרָא, דִּכְתִיב: "וְאֹהֲבֵי אֲשִׁישֵׁי עֲנָבִים".

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין אוֹפִין פַּת עָבָה (בְּיוֹם טוֹב) בַּפֶּסַח, דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי,

דף לז.

וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין. וְכַמָּה פַּת עָבָה? אָמַר רַב הוּנָא: טֶפַח, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּלֶחֶם הַפָּנִים טֶפַח. מַתְקֵיף לַהּ רַב יוֹסֵף: אִם אָמְרוּ בְּזָרִיזִין — יֹאמְרוּ בְּשֶׁאֵינָן זְרִיזִין? אִם אָמְרוּ בְּפַת עֲמִילָה — יֹאמְרוּ בְּפַת שֶׁאֵינָהּ עֲמִילָה?

אִם אָמְרוּ בְּעֲצִים יְבֵשִׁין — יֹאמְרוּ בְּעֲצִים לַחִים? אִם אָמְרוּ בְּתַנּוּר חַם — יֹאמְרוּ בְּתַנּוּר צוֹנֵן? אִם אָמְרוּ בְּתַנּוּר שֶׁל מַתֶּכֶת — יֹאמְרוּ בְּתַנּוּר שֶׁל חֶרֶס?

אָמַר רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא: שְׁאֵילִית אֶת רַבִּי בְּיִחוּד, וּמַנּוּ: רַב. אִיכָּא דְּאָמְרִי, רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר רַב: שְׁאֵילִית אֶת רַבִּי בְּיִחוּד, וּמַנּוּ: רַבֵּינוּ הַקָּדוֹשׁ. מַאי פַּת עָבָה? פַּת מְרוּבָּה. וְאַמַּאי קָרוּ לֵיהּ פַּת עָבָה? מִשּׁוּם דְּנִפְּישָׁא בְּלִישָׁה. וְאִי בָּעֵית אֵימָא, בְּאַתְרֵיהּ דְּהַאי תַּנָּא לְפַת מְרוּבָּה — פַּת עָבָה קָרוּ לֵיהּ.

מַאי טַעְמָא? אִי מִשּׁוּם דְּקָא טָרַח טִירְחָא דְּלָא צָרִיךְ, מַאי אִירְיָא בְּפֶסַח? אֲפִילּוּ בְּיוֹם טוֹב נָמֵי!

אֵין הָכִי נָמֵי, וְהַאי תַּנָּא בְּיוֹם טוֹב שֶׁל פֶּסַח קָאֵי. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין אוֹפִין פַּת עָבָה בְּיוֹם טוֹב, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין.

תָּנוּ רַבָּנָן: יוֹצְאִין בְּפַת נָקִיָּה, וּבְהַדְרָאָה, וּבִסְרִיקִין הַמְצוּיָּירִין בַּפֶּסַח, אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵין עוֹשִׂין סְרִיקִין הַמְצוּיָּירִין בַּפֶּסַח. אָמַר רַב יְהוּדָה: דָּבָר זֶה שָׁאַל בַּיְתוֹס בֶּן זוֹנִין לַחֲכָמִים: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ אֵין עוֹשִׂין סְרִיקִין הַמְצוּיָּירִין בַּפֶּסַח? אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁהָאִשָּׁה שׁוֹהָה עָלֶיהָ וּמְחַמַּצְתָּתוֹ.

אָמַר לָהֶם: אֶפְשָׁר יַעֲשֶׂנָּה בִּדְפוּס וְיִקְבָּעֶנָּה כֵּיוָן! אָמְרוּ לוֹ: יֹאמְרוּ כָּל הַסְּרִיקִין — אֲסוּרִין, וּסְרִיקֵי בַּיְתוֹס — מוּתָּרִין.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק: פַּעַם אַחַת נִכְנַסְתִּי אַחַר אַבָּא לְבֵית רַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְהֵבִיאוּ לְפָנָיו סְרִיקִין הַמְצוּיָּירִין בַּפֶּסַח. אָמַרְתִּי: אַבָּא, לֹא כָּךְ אָמְרוּ חֲכָמִים, אֵין עוֹשִׂין סְרִיקִין הַמְצוּיָּירִין בַּפֶּסַח? אָמַר לִי: בְּנִי, לֹא שֶׁל כָּל אָדָם אָמְרוּ, אֶלָּא שֶׁל נַחְתּוֹמִין אָמְרוּ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, הָכִי קָאָמַר לֵיהּ: לֹא שֶׁל נַחְתּוֹמִין אָמְרוּ, אֶלָּא שֶׁל כָּל אָדָם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: עוֹשִׂין סְרִיקִין כְּמִין רְקִיקִין, וְאֵין עוֹשִׂין סְרִיקִין כְּמִין גְּלוּסְקָאוֹת.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַסּוּפְגָנִין וְהַדּוּבְשָׁנִין וְאִיסְקְרִיטִין וְחַלַּת הַמַּסֹּרֶת וְהַמְּדוּמָּע — פְּטוּרִים מִן הַחַלָּה.
מַאי חַלַּת הַמַּסֹּרֶת? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: זֶה חָלוּט שֶׁל בַּעֲלֵי בָּתִּים.
אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: הַלָּלוּ מַעֲשֵׂה אִילְפָּס הֵן. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מַעֲשֵׂה אִילְפָּס חַיָּיבִין. וְהַלָּלוּ שֶׁעֲשָׂאָן בַּחַמָּה.
מֵיתִיבִי: הַסּוּפְגָנִין וְהַדּוּבְשָׁנִין וְהָאִיסְקְרִיטִין, עֲשָׂאָן בְּאִילְפָּס — חַיָּיבִין, בַּחַמָּה — פְּטוּרִין, תְּיוּבְתֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ! אָמַר עוּלָּא: אָמַר לְךָ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — שֶׁהִרְתִּיחַ וּלְבַסּוֹף הִדְבִּיק.
אֶבָל הִדְבִּיק וּלְבַסּוֹף הִרְתִּיחַ, מַאי? הָכִי נָמֵי דִּפְטוּרִין, אַדְּתָנֵי סֵיפָא: עֲשָׂאָן בַּחַמָּה פְּטוּרִין, לִיפְלוֹג וְלֵיתָנֵי בְּדִידַהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — כְּגוֹן שֶׁהִרְתִּיחַ וּלְבַסּוֹף הִדְבִּיק, אֲבָל הִדְבִּיק וּלְבַסּוֹף הִרְתִּיחַ — פְּטוּרִין?
חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — שֶׁהִרְתִּיחַ וּלְבַסּוֹף הִדְבִּיק, אֲבָל הִדְבִּיק וּלְבַסּוֹף הִרְתִּיחַ — נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁעֲשָׂאָן בַּחַמָּה, וּפְטוּרִין.
תָּא שְׁמַע: יוֹצְאִין בְּמַצָּה הִינָא וּבְמַצָּה הָעֲשׂוּיָה בְּאִילְפָּס. הָכָא נָמֵי, שֶׁהִרְתִּיחַ וּלְבַסּוֹף הִדְבִּיק.
מַאי מַצָּה הִינָא? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל שֶׁפּוֹרְסָהּ וְאֵין חוּטִין נִמְשָׁכִין הֵימֶנָּה.
אָמַר רָבָא: וְכֵן לַחְמֵי תוֹדָה. פְּשִׁיטָא, הָכָא "לֶחֶם" כְּתִיב, וְהָכָא "לֶחֶם" כְּתִיב!
מַהוּ דְּתֵימָא, הוֹאִיל וּכְתִיב "וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ

דף לז:

אֶחָד מִכָּל קָרְבָּן", "אֶחָד" — שֶׁלֹּא יִטּוֹל פָּרוּס, וְהָכָא כְּמַאן דְּפָרְסָא דְּמָיָא, קָא מַשְׁמַע לַן.
מֵיתִיבִי: הַמְּעִיסָּה — בֵּית שַׁמַּאי פּוֹטְרִין, וּבֵית הִלֵּל מְחַיְּבִין. הַחֲלִיטָה — בֵּית שַׁמַּאי מְחַיְּבִין, וּבֵית הִלֵּל פּוֹטְרִין. אֵיזֶהוּ הַמְּעִיסָּה וְאֵיזֶהוּ הַחֲלִיטָה? הַמְּעִיסָּה — קֶמַח שֶׁעַל גַּבֵּי מוּגְלָשִׁין, הַחֲלִיטָה — מוּגְלָשִׁין שֶׁעַל גַּבֵּי קֶמַח.
רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: זֶה וָזֶה לִפְטוּר, וְאָמְרִי לַהּ: זֶה וָזֶה לְחִיּוּב, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה, עֲשָׂאָן בְּאִילְפָּס — פָּטוּר, בְּתַנּוּר — חַיָּיב.
וְתַנָּא קַמָּא, מַאי שְׁנָא הַמְּעִיסָּה וּמַאי שְׁנָא חֲלִיטָה? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל, וְכֵן אָמַר רַב יְהוּדָה וְאִיתֵימָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: כְּמַחֲלוֹקֶת בְּזוֹ כְּךָ מַחֲלוֹקֶת בְּזוֹ, וְתַבְרָא, מִי שֶׁשָּׁנָה זוֹ לֹא שָׁנָה זוֹ.
קָתָנֵי מִיהַת: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה שֶׁעֲשָׂאָן בְּאִילְפָּס — פָּטוּר, בְּתַנּוּר — חַיָּיב, תְּיוּבְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן! אָמַר לְךָ רַבִּי יוֹחָנָן: תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא: יָכוֹל יְהֵא מְעִיסָּה וַחֲלוּטָה חַיָּיבִין בַּחַלָּה, תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֶחֶם".

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין לֶחֶם אֶלָּא הָאָפוּי בְּתַנּוּר. רַבִּי יְהוּדָה הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא! אֶלָּא לָאו, מַעֲשֶׂה אִילְפָּס אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: מַעֲשֶׂה אִילְפָּס חַיָּיבִין, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: מַעֲשֶׂה אִילְפָּס פְּטוּרִין.

לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא מַעֲשֶׂה אִילְפָּס פְּטוּרִין, וְהָכָא כְּגוֹן שֶׁחָזַר וַאֲפָאוֹ בְּתַנּוּר קָא מִיפַּלְגִי. דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר: כֵּיוָן שֶׁחָזַר וַאֲפָאוֹ בְּתַנּוּר — לֶחֶם קָרֵינַן בֵּיהּ, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: אֵין לֶחֶם אֶלָּא הָאָפוּי בְּתַנּוּר מֵעִיקָּרָא, וְכֵיוָן דְּמֵעִיקָּרָא לָאו בְּתַנּוּר אֲפָיֶיה — לָאו לֶחֶם הוּא.

אָמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דִּכְתִיב: "וְאָפוּ עֻגֹת נְשִׁים לַחְמְכֶם בְּתַנּוּר אֶחָד". לֶחֶם הָאָפוּי בְּתַנּוּר אֶחָד — קָרוּי לֶחֶם, וְשֶׁאֵין אָפוּי בְּתַנּוּר אֶחָד — אֵין קָרוּי לֶחֶם.

יָתֵיב רַבָּה וְרַב יוֹסֵף אֲחוֹרֵיהּ דְּרַבִּי זֵירָא, וְיָתֵיב רַבִּי זֵירָא קַמֵּיהּ דְּעוּלָּא. אָמַר לֵיהּ רַבָּה לְרַבִּי זֵירָא, בְּעֵי מִינֵּיהּ מֵעוּלָּא: הִדְבִּיק מִבִּפְנִים וְהִרְתִּיחַ מִבַּחוּץ, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ: מַאי אֵימָא לֵיהּ? דְּאִי אֲמִינָא לֵיהּ, אָמַר לִי: הֵי נִיהוּ מַעֲשֶׂה אִילְפָּס!

אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף לְרַבִּי זֵירָא, בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵעוּלָּא: הִדְבִּיק מִבִּפְנִים וַאֲבוּקָה כְּנֶגְדּוֹ, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ: מַאי אֵימָא לֵיהּ? דְּאִי אֲמִינָא לֵיהּ, אָמַר לִי: רוֹב עֲנִיִּים עוֹשִׂין כֵּן.

אָמַר רַב אַסִי: עִיסָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה, לְדִבְרֵי חֲכָמִים — חַיֶּיבֶת בְּחַלָּה.

דף לח.

מַצּוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — אֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהֶ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח, לְדִבְרֵי חֲכָמִים — יוֹצֵא בָּהֶ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח.

אֶתְרוֹג שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — אֵין יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב, לְדִבְרֵי חֲכָמִים — אָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב.

מַתְקִיף לַהּ רַב פָּפָּא: בִּשְׁלָמָא עִיסָּה, דִּכְתִיב "עֲרִיסֹתֵיכֶם" — מִשֶּׁלָּכֶם.

אֶתְרוֹג נָמֵי, דִּכְתִיב "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם", "לָכֶם" — מִשֶּׁלָּכֶם יְהֵא. אֶלָּא מַצָּה, מִי כְּתִיב "מַצֹּתֵיכֶם"?

אָמַר רָבָא, וְאִיתֵּימָא רַב יִימַר בַּר שֶׁלֶמְיָא: אָתְיָא "לֶחֶם" "לֶחֶם". כְּתִיב הָכָא "לֶחֶם עֹנִי", וּכְתִיב הָתָם "וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ". מָה לְהַלָּן — מִשֶּׁלָּכֶם, אַף כָּאן — מִשֶּׁלָּכֶם.

לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ: עִיסָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חַיֶּיבֶת. לֵימָא מְסַיַּיע?! הַיְינוּ הָךְ!

הָכִי קָאָמַר (לֵיהּ): לֵימָא מִדְּפָלִיגִי בְּעִיסָּה, בְּהָנָךְ נָמֵי פְּלִיגִי. אוֹ דִילְמָא, שְׁאנֵי הָתָם דִּכְתִיב "עֲרִיסֹתֵיכֶם" "עֲרִיסֹתֵיכֶם" תְּרֵי זִימְנֵי.

בָּעֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַהוּ שֶׁיֵּצֵא אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּחַלָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם? אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי — לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, הַשְׁתָּא בְּחוּלִּין לָא נָפֵיק, בְּחַלָּתוֹ מִיבַּעְיָא?! כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ אַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא.

בְּחוּלִּין הוּא דְּנָפֵיק — דְּאִי מִיטַּמּוּ יֵשׁ לָהֶן הֶיתֵּר בְּמוֹשָׁבוֹת. אֲבָל חַלָּה, דְּאִי מִטַּמְּיָא לֵית לַהּ הֶיתֵּר בְּמוֹשָׁבוֹת, וְלִשְׁרֵיפָה אָזְלָא — לָא נָפֵיק.

אוֹ דִילְמָא: אָמְרִינַן הוֹאִיל וְאִילּוּ לֹא קָרָא עָלֶיהָ שֵׁם וְאִיטַּמֵּי — אִית לָהּ הֶיתֵּר בְּמוֹשָׁבוֹת, וְנָפֵיק בָּהּ, הַשְׁתָּא נָמֵי נָפֵיק.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: הָא וַדַּאי לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, דְּוַדַּאי אָמְרִינַן "הוֹאִיל". כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ חַלָּה הַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן לָא תִּיבְּעֵי לָךְ, כֵּיוָן דְּאָמְרִי יְפֶה — הַיְינוּ מַעֲשֵׂר. כִּי תִּיבְּעֵי לָךְ, אַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר — יְקֻבַּר.

דְּתָנַן: הַלָּקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמָא — יִפָּדֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יִקָּבֵר.

מִי אָמְרִינַן: הוֹאִיל וְאִי לָא לָקוּחַ הָוֵי, וְהוֹאִיל וְלֹא קָרָא עָלֶיהָ שֵׁם וְאִיטַּמֵּי — יֵשׁ לוֹ הֶיתֵּר בְּמוֹשָׁבוֹת, וְנָפֵיק בֵּיהּ, הַשְׁתָּא נָמֵי נָפֵיק בֵּיהּ.

אוֹ דִילְמָא: חַד "הוֹאִיל" אָמְרִינַן, תְּרֵי "הוֹאִיל" לָא אָמְרִינַן? אָמַר רָבָא: מִסְתַּבְּרָא שֵׁם מַעֲשֵׂר חַד הוּא.

חַלַּת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר וְכוּ'. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבָּה: דְּאָמַר קְרָא

דף לח:

"וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת" — מַצָּה הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת לְשֵׁם מַצָּה. יָצְתָה זוֹ שֶׁאֵין מִשְׁתַּמֶּרֶת לְשֵׁם מַצָּה, אֶלָּא לְשׁוּם זֶבַח.

רַב יוֹסֵף אָמַר, אָמַר קְרָא: "שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ" — מַצָּה הַנֶּאֱכֶלֶת לְשִׁבְעַת יָמִים. יָצְתָה זוֹ שֶׁאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת לְשִׁבְעַת יָמִים, אֶלָּא לְיוֹם וָלַיְלָה.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה, וְתַנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבָּה: יָכוֹל יֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּחַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר, תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת" — מַצָּה הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת לְשֵׁם מַצָּה. יָצְתָה זוֹ שֶׁאֵינָהּ מִשְׁתַּמֶּרֶת לְשֵׁם מַצָּה, אֶלָּא לְשׁוּם זֶבַח.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב יוֹסֵף: יָכוֹל יֵצֵא אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּחַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר, תַּלְמוּד לוֹמַר: "שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ" — מַצָּה הַנֶּאֱכֶלֶת לְשִׁבְעָה. יָצְתָה זוֹ שֶׁאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת לְשִׁבְעָה, אֶלָּא לְיוֹם וָלַיְלָה.

וְתִיפּוֹק לֵיהּ מ"לֶחֶם עֹנִי" — מִי שֶׁנֶּאֱכָל בַּאֲנִינוּת. יָצָא זֶה שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל בַּאֲנִינוּת, אֶלָּא בְּשִׂמְחָה!

סָבַר לַהּ כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר "עָנִי" כְּתִיב.
וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּהַוָה לֵיהּ מַצָּה עָשִׁירָה!
אָמַר שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: רְבִיעִית הִיא, וּמִתְחַלֶּקֶת הִיא לְכַמָּה חַלּוֹת.
וְתִיפּוֹק לֵיהּ דְּאֵינָן נֶאֱכָלוֹת בְּכָל מוֹשָׁבוֹתֵיהֶן!
אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: זֹאת אוֹמֶרֶת חַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר נֶאֱכָלִין בְּנוֹב וְגִבְעוֹן.
תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: שָׁאַלְתִּי אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר — מַהוּ שֶׁיֵּצֵא אָדָם בְּחַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר? אָמַר לִי: לֹא שָׁמַעְתִּי. בָּאתִי וְשָׁאַלְתִּי לִפְנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אָמַר לִי: הֲרֵי אָמְרוּ, חַלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נָזִיר שֶׁעָשָׂאן לְעַצְמוֹ — אֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהֶן, לְמִכּוֹר בַּשּׁוּק — יוֹצֵא בָּהֶן.
כְּשֶׁבָּאתִי וְהִרְצִיתִי דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אָמַר לִי: בְּרִית! הֵן הֵן הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ לוֹ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי. אִיכָּא דְּאָמְרִי: בְּרִית, הֵן הֵן הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ לוֹ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי? וְלָא טַעְמָא בָּעֲיָא?!
וְטַעְמָא מַאי? אָמַר רַבָּה: כֹּל לַשּׁוּק אִימְלוֹכֵי מִימְלַךְ. אָמַר: אִי מִזְדַּבַּן — מִזְדַּבַּן, אִי לָא מִזְדַּבַּן — אִיפּוֹק בְּהוּ אֲנָא.

דף לט.

מַתְנִי' וְאֵלּוּ יְרָקוֹת שֶׁאָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח: בַּחֲזֶרֶת, בְּתַמְכָא, וּבְחַרְחֲבִינָא וּבְעוּלְשִׁין וּבְמָרוֹר. יוֹצְאִין בָּהֶן בֵּין לַחִין בֵּין יְבֵשִׁין, אֲבָל לֹא כְּבוּשִׁין וְלֹא שְׁלוּקִין וְלֹא מְבוּשָּׁלִין.
וּמְצָטָרְפִין לְכָזַיִת, וְיוֹצְאִין בַּקֶּלַח שֶׁלָּהֶן. וּבְדַמַּאי, וּבְמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁנִּטְּלָה תְּרוּמָתוֹ, וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ שֶׁנִּפְדּוּ.
גְּמָ' חֲזֶרֶת — חַסָּא. עוּלְשִׁין — הִינְדְּבִי. תַּמְכָא, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: תְּמַכְתָּא שְׁמָהּ.
חַרְחֲבִינָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אַצְווֹתָא דְּדִיקְלָא. וּבְמָרוֹר — מְרִירְתָא.
תְּנֵי בַּר קַפָּרָא, אֵלּוּ יְרָקוֹת שֶׁאָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח: בְּעוּלְשִׁין, וּבְתַמְכָא, בְּחַרְחֲלִין, בְּחַרְחֲבִינִין, וּבְחַזְרִין. רַב יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף עוּלְשֵׁי שָׂדֶה וְעוּלְשֵׁי גִּינָּה וַחֲזֶרֶת.
עוּלְשֵׁי גִּינָּה וַחֲזֶרֶת? הָא תְּנָא לַהּ רֵישָׁא! הָכִי קָאָמַר: אַף עוּלְשֵׁי שָׂדֶה כְּעוּלְשֵׁי גִּינָּה וַחֲזֶרֶת.
רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף עַסְווֹס וְטוּרָא וּמָר יְרוֹאָר. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי: עַסְווֹס וְטוּרָא אֶחָד הוּא. וּמָר — זֶה הוּא יְרוֹאָר.
תָּנֵי דְּבֵי (רַבִּי) שְׁמוּאֵל: אֵלּוּ יְרָקוֹת שֶׁאָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח: בַּחֲזֶרֶת, בְּעוּלְשִׁין, וּבְתַמְכָא, וּבְחַרְבִינִין, וּבְחַרְגִּינִין, וּבְהִרְדּוּפְנִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף חֲזֶרֶת יוּלִין וַחֲזֶרֶת גַּלִּין כַּיּוֹצֵא בָּהֶן.

רַבִּי אִילְעָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אַף עַרְקַבָּלִים, וְחָזַרְתִּי עַל כָּל תַּלְמִידָיו וּבִקַּשְׁתִּי לִי חָבֵר, וְלֹא מָצָאתִי. וּכְשֶׁבָּאתִי לִכְּנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, הוֹדָה לִדְבָרַי.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כֹּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׂרָף. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: כֹּל שֶׁפָּנָיו מַכְסִיפִין. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: [כָּל] יָרָק מַר יֵשׁ לוֹ שָׂרָף וּפָנָיו מַכְסִיפִין. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִדִּבְרֵי כּוּלָּן נִלְמַד, יָרָק מַר יֵשׁ לוֹ שָׂרָף וּפָנָיו מַכְסִיפִין. אָמַר רַב הוּנָא: הֲלָכָה כַּאֲחֵרִים.
רָבִינָא אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא דַּהֲוָה מְהַדַּר אַמְּרִירָתָא. אֲמַר לֵיהּ: מַאי דַּעְתָּיךְ, דִּמְרִירִין טְפֵי? וְהָא חֲזֶרֶת תְּנַן. וְתַנָּא דְּבֵי שְׁמוּאֵל: חֲזֶרֶת, וְאָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: מִצְוָה בַּחֲזֶרֶת.
וְאָמַר רָבָא: מַאי חֲזֶרֶת — חַסָּא.
מַאי חַסָּא — דְּחַס רַחֲמָנָא עִילָּוון. וְאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: לְמָה נִמְשְׁלוּ מִצְרִיִּים כְּמָרוֹר? לוֹמַר לָךְ: מָה מָרוֹר זֶה שֶׁתְּחִילָּתוֹ רַךְ וְסוֹפוֹ קָשֶׁה — אַף מִצְרִיִּים תְּחִילָּתָן רַכָּה וְסוֹפָן קָשֶׁה. אֲמַר לֵיהּ: הֲדָרִי בִּי.
אֲמַר לֵיהּ רַב רְחוּמִי לְאַבָּיֵי: מַמַּאי דְּהַאי מָרוֹר מִין יָרָק הוּא? אֵימָא מְרִירָתָא דְּכוּפְיָא? דּוּמְיָא דְּמַצָּה: מָה מַצָּה גִּידּוּלֵי קַרְקַע — אַף מָרוֹר גִּידּוּלֵי קַרְקַע. וְאֵימָא הִירְדּוּף? דּוּמְיָא דְּמַצָּה: מָה מַצָּה מִין זְרָעִים — אַף מָרוֹר מִין זְרָעִים.
וְאֵימָא הַרְזִיפוּ! דּוּמְיָא דְּמַצָּה: מָה מַצָּה שֶׁנִּיקְחַת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר — אַף מָרוֹר שֶׁנִּיקָּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר.
אֲמַר לֵיהּ רַבָּה בַּר רַב חָנִין לְאַבָּיֵי: אֵימָא מָרוֹר חַד! "מְרוֹרִים" כְּתִיב. וְאֵימָא "מְרוֹרִים" תְּרֵי! דּוּמְיָא דְּמַצָּה: מָה מַצָּה מִינִין הַרְבֵּה — אַף מָרוֹר מִינִין הַרְבֵּה.
אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַב: יְרָקוֹת שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים שֶׁאָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח, כּוּלָּן נִזְרָעִין בַּעֲרוּגָה אַחַת. לְמֵימְרָא דְּלֵית בְּהוּ מִשּׁוּם כִּלְאַיִם?
מֵתִיב רָבָא: חֲזֶרֶת וַחֲזֶרֶת גַּלִּין, עוּלְשִׁין וְעוּלְשֵׁי שָׂדֶה, כִּרְישִׁין וּכְרִישֵׁי שָׂדֶה, כּוּסְבָּר וְכוּסְבַּר שָׂדֶה, חַרְדָּל וְחַרְדָּל מִצְרִי, וְדַלַּעַת הַמִּצְרִי וְהָרְמוּצָה — אֵינָם כִּלְאַיִם זֶה בָּזֶה. חֲזֶרֶת וַחֲזֶרֶת גַּלִּין — אִין, חֲזֶרֶת וְעוּלְשִׁין — לֹא!
וְכִי תֵּימָא כּוּלְּהוּ בַּהֲדֵי קָתָנֵי לְהוּ. וְהָא אָמַר רַב: זוּגוֹת זוּגוֹת קָתָנֵי!
מַאי נִזְרָעִין דְּאָמַר רַב — נִזְרָעִין כְּהִלְכָתָן. כְּהִלְכָתָן? תְּנֵינָא:

דף לט:

עֲרוּגָה שֶׁהִיא שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים — זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ חֲמִשָּׁה זֵרְעוֹנִין, אַרְבַּע — עַל אַרְבַּע רוּחוֹת הָעֲרוּגָה, וְאַחַת בָּאֶמְצַע. מַהוּ דְּתֵימָא: הָנֵי מִילֵּי בִּזְרָעִין, אֲבָל בִּירָקוֹת — לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

לְמֵימְרָא דִּירָקוֹת אַלְמָא מִזְרָעִים? וְהָתְנַן: כָּל מִינֵי זְרָעִים אֵין זוֹרְעִין בַּעֲרוּגָה אַחַת, כָּל מִינֵי יְרָקוֹת זוֹרְעִין בַּעֲרוּגָה אַחַת! מַהוּ דְּתֵימָא הָנֵי מָרוֹר מִין זְרָעִים נִינְהוּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

זְרָעִים סָלְקָא דַּעְתָּךְ? וְהָא תְּנַן — יְרָקוֹת, וְתָנֵי בַּר קַפָּרָא — יְרָקוֹת, וְתָנֵי דְּבֵי שְׁמוּאֵל — יְרָקוֹת! חֲזֶרֶת אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וְסוֹפָהּ לְהַקְשׁוֹת — נִיתֵּיב לַהּ רַוּוחָא טְפֵי.

לָאו אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא, קָלַח שֶׁל כְּרוּב שֶׁהוּקְשָׁה מַרְחִיבִין לוֹ בֵּית רוֹבַע! אַלְמָא: כֵּיוָן דְּסוֹפוֹ לְהַקְשׁוֹת יָהֲבִינַן לֵיהּ רַוּוחָא טְפֵי, הָכָא נָמֵי נִיתֵּיב לַהּ רַוּוחָא טְפֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

יוֹצְאִין בָּהֶן בֵּין לַחִין בֵּין יְבֵשִׁין כּוּ'. אָמַר רַב חִסְדָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בַּקֶּלַח, אֲבָל בֶּעָלִין, לַחִין — אֵין, יְבֵשִׁין — לָא.

וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא "בַּקֶּלַח שֶׁלָּהֶן", מִכְּלָל דִּרֵישָׁא עָלִין? פְּרוּשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ: כִּי קָתָנֵי בֵּין לַחִין בֵּין יְבֵשִׁין — אַקֶּלַח.

מֵיתִיבִי: יוֹצְאִין בָּהֶן וּבַקֶּלַח שֶׁלָּהֶן, בֵּין לַחִין בֵּין יְבֵשִׁין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לַחִין — יוֹצְאִין בָּהֶן, יְבֵשִׁין — אֵין יוֹצְאִין בָּהֶן. וְשָׁוִין שֶׁיּוֹצְאִין בָּהֶן כְּמוּשִׁין. אֲבָל לֹא כְּבוּשִׁין וְלֹא שְׁלוּקִין וְלֹא מְבוּשָּׁלִין.

כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כֹּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם מָרוֹר — יוֹצְאִין בּוֹ, וְכֹל שֶׁאֵין בּוֹ טַעַם מָרוֹר — אֵין יוֹצְאִין בּוֹ. תַּרְגּוּמָא אַקֶּלַח. תָּנוּ רַבָּנַן: אֵין יוֹצְאִין בָּהֶן כְּמוּשִׁין. מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אָמְרוּ: יוֹצְאִין בָּהֶן כְּמוּשִׁין.

בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא: מַהוּ שֶׁיֵּצֵא אָדָם יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּמָרוֹר שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם? אֲלִיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא לָא תִּיבְעֵי לָךְ: הַשְׁתָּא בְּמַצָּה דְּאוֹרָיְיתָא נָפֵיק, בְּמָרוֹר דְּרַבָּנַן מִיבַּעְיָא? כִּי תִּיבְעֵי לָךְ אֲלִיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, מַאי? בְּמַצָּה דְּאוֹרָיְיתָא הוּא דְּלָא נָפֵיק, אֲבָל מָרוֹר דְּרַבָּנַן נָפֵיק?

אוֹ דִילְמָא: כָּל דְּתַקִּינוּ רַבָּנַן — כְּעֵין דְּאוֹרָיְיתָא תַּקּוּן. אָמַר רָבָא: מִסְתַּבְּרָא מַצָּה וּמָרוֹר.

מַתְנִי' אֵין שׁוֹרִין אֶת הַמּוּרְסָן לְתַרְנְגוֹלִים, אֲבָל חוֹלְטִין. הָאִשָּׁה לֹא תִּשְׁרֶה אֶת הַמּוּרְסָן שֶׁתּוֹלִיךְ בְּיָדָהּ לַמֶּרְחָץ, אֲבָל שָׂפָה הִיא בִּבְשָׂרָהּ יָבֵשׁ. לֹא יִלְעוֹס אָדָם חִיטִּין וְיִנִּיחַ עַל מַכָּתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַחְמִיצוֹת.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנַן: אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּאִין לִידֵי חִימּוּץ: הָאָפוּי, וְהַמְבוּשָּׁל, וְחָלוּט שֶׁחָלְטוֹ בְּרוֹתְחִין. מְבוּשָּׁל? אַדְּמְבַשֵּׁל לֵיהּ, מַחְמַע! אָמַר רַב פָּפָּא: הָאָפוּי שֶׁבִּישְּׁלוֹ קָאָמַר.

תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: קֶמַח שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ דֶּלֶף, אֲפִילּוּ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ — אֵינוֹ בָּא לִידֵי חִימּוּץ, אָמַר רַב פָּפָּא: וְהוּא דְּעָבִיד טִיף לַהֲדֵי טִיף.

אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי שֵׁילָא: וְתִיקָא שְׁרֵי. וְהָתַנְיָא וְתִיקָא אָסוּר?! לָא קַשְׁיָא: הָא — דְּעַבְדֵיהּ בְּמִישְׁחָא וּמִילְחָא, הָא — דְּעַבְדֵיהּ בְּמַיָּא וּמִילְחָא.
אָמַר מָר זוּטְרָא: לָא לִימַּחֵי אִינִישׁ קִדְרָא בְּקִמְחָא דַּאֲבִישֶׁנָא, דִּילְמָא לָא בְּשִׁיל שַׁפִּיר, וְאָתֵי לִידֵי חִימּוּץ. אָמַר רַב יוֹסֵף: לָא לִיחְלוֹט אִינִישׁ

דף מ.

תְּרֵי חִיטֵּי בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, דִּילְמָא אָזְלָא חָדָא וְיָתְבָה בְּצִירְיָא דַּחֲבֶרְתַּהּ, וְלָא סָלֵיק לְהוּ דִּיקּוּלָא דְּמַיָּא מֵאַרְבַּע רוּחָתָא, וְאָתֵי לִידֵי חִימּוּץ.
וְאָמַר אַבָּיֵי: לָא לִיחְרוֹךְ אִינִישׁ תְּרֵי שֻׁבְלֵי בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, דִּילְמָא נָפְקִי מַיָּא מֵהַאי וּבָלַע אִידָךְ, וְאָתְיָא לִידֵי חִימּוּץ. אָמַר לֵיהּ רָבָא: אִי הָכִי, אֲפִילּוּ חָדָא נָמֵי, דִּילְמָא נָפֵיק מֵהַאי רֵישָׁא וּבָלַע אִידָךְ רֵישָׁא! אֶלָּא אָמַר רָבָא: מֵי פֵּירוֹת נִינְהוּ, וּמֵי פֵּירוֹת אֵינָן מַחְמִיצִין.
וַהֲדַר בֵּיהּ אַבָּיֵי מֵהַהִיא, דְּכָל אַגַּב מֵדָּלֵייהוּ לָא מַחְמְצִי. דְּאָמַר אַבָּיֵי: הַאי חַצְבָּא דַּאֲבִישֶׁנָא, סְחִיפָא — שְׁרֵי, זְקִיפָא — אָסוּר. רָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ זְקִיפָא — נָמֵי שְׁרֵי, מֵי פֵּירוֹת נִינְהוּ, וּמֵי פֵּירוֹת אֵינָן מַחְמִיצִין.
תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין לוֹתְתִין שְׁעוֹרִין בַּפֶּסַח. וְאִם לָתַת, נִתְבַּקְעוּ — אֲסוּרוֹת, לֹא נִתְבַּקְעוּ — מוּתָּרוֹת.
רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שׁוֹרֶן בְּחוֹמֶץ, וְחוֹמֶץ צוֹמְתָן. אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי.
אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר מָר עוּקְבָא: לֹא נִתְבַּקְעוּ מַמָּשׁ, אֶלָּא כָּל שֶׁאֵילּוּ מַנִּיחַן עַל פִּי חָבִית וְהֵן נִתְבַּקְעוֹת מֵאֵילֵּיהֶן, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: נִתְבַּקְעוּ מַמָּשׁ. עֲבַד שְׁמוּאֵל עוֹבָדָא בְּדוּרָא דְּבֵי בַּר חָשׁוּ נִתְבַּקְעוּ מַמָּשׁ.
אָמַר רַבָּה: בַּעַל נֶפֶשׁ לֹא יִלְתּוֹת. מַאי אִירְיָא בַּעַל נֶפֶשׁ? אֲפִילּוּ כּוּלֵּי עָלְמָא נָמֵי, דְּהָא תַּנְיָא: אֵין לוֹתְתִין שְׁעוֹרִין בַּפֶּסַח! הָכִי קָאָמַר: בַּעַל נֶפֶשׁ — אֲפִילּוּ חִיטִּין דְּשָׁרִירִי לֹא יִלְתּוֹת.
אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן: מַאן דְּצָיֵית לֵיהּ לְאַבָּא — אָכֵיל נַהֲמָא דְּעִיפּוּשָׁא. דְּהָא בֵּי רַב הוּנָא לָתְתִי, וּבֵי רָבָא בַּר אָבִין לָתְתִי. וְרָבָא אָמַר: אָסוּר לִלְתּוֹת.
אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: אֵין לוֹתְתִין שְׁעוֹרִין בַּפֶּסַח. שְׁעוֹרִין הוּא דְּלָא, הָא חִיטֵּי — שְׁרֵי. לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר. לָא מִיבַּעְיָא חִיטִּין, כֵּיוָן דְּאִית בֵּיהּ צִירְיָא — עָיְילִי בְּהוּ מַיָּא, אֲבָל שְׂעֹרֵי דְּשִׁיעֵי — אֵימָא שַׁפִּיר דָּמֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.
הֲדַר אָמַר רָבָא: מוּתָּר לִלְתּוֹת. דְּתַנְיָא: יוֹצְאִין בְּפַת נְקִיָּה וְהַדְרָאָה, וְאִי אֶפְשָׁר נְקִיָּה בְּלֹא לְתִיתָה.
אֵיתֵיבֵיהּ רַב פָּפָּא לְרָבָא: הַקְּמָחִין וְהַסְּלָתוֹת שֶׁל גּוֹיִם, שֶׁל כְּפָרִים — טְהוֹרִים, וְשֶׁל כְּרַכִּין — טְמֵאִין.

דִּכְפָרִים מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּלָא לָתְתִי, וְקָא קָרֵי לֵיהּ סוֹלֶת!
תַּרְגּוּמָא אַקְמְחָא. בָּתַר דְּנָפֵיק אָמַר: מַאי טַעְמָא לָא אֵימָא לֵיהּ מֵהָא דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב יִרְמְיָה אָמַר שְׁמוּאֵל: חִיטֵּי שֶׁל מְנָחוֹת אֵין לוֹתְתִין אוֹתָם, וְקָא קָרֵי לְהוּ סוֹלֶת.
הֲדַר אָמַר רָבָא: מִצְוָה לִלְתּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר "וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת" — אִי לָא דְּבָעֵי לְתִיתָה שִׁימּוּר לְמַאי? אִי שִׁימּוּר דְּלִישָׁה — שִׁימּוּר דְּלִישָׁה לָאו שִׁימּוּר הוּא.
דְּאָמַר רַב הוּנָא: בְּצֵקוֹת שֶׁל גּוֹיִם — אָדָם מְמַלֵּא כְּרֵיסוֹ מֵהֶן, וּבִלְבַד שֶׁיֹּאכַל כְּזַיִת מַצָּה בָּאַחֲרוֹנָה. בָּאַחֲרוֹנָה — אִין, בָּרִאשׁוֹנָה — לָא,
מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דְּלָא עָבַד בָּהּ שִׁימּוּר. וְלַעֲבִיד לֵיהּ שִׁימּוּר מֵאֲפִיָּה וְאֵילָךְ! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ, שִׁימּוּר מֵעִיקָּרָא בָּעֵינַן.
וּמִמַּאי? דִּילְמָא שְׁאנֵי הָתָם, דִּבְעִידָּנָא דְּנָחֵית לְשִׁימּוּר — לָא עָבַד לַהּ שִׁימּוּר. אֲבָל הֵיכָא דִּבְעִידָּנָא דְּנָחֵית לְשִׁימּוּר — עָבֵיד לַהּ שִׁימּוּר, הָכִי נָמֵי דְּשִׁימּוּר דְּלִישָׁה הָוֵי שִׁימּוּר.
וַאֲפִילּוּ הָכִי לָא הֲדַר בֵּיהּ רָבָא. דְּאָמַר לְהוּ לְהָנְהוּ דְּמְהַפְּכִי כֵּיפֵי: כִּי מְהַפְּכִיתוּ — הַפִּיכוּ לְשׁוּם מִצְוָה, אַלְמָא קָסָבַר: שִׁימּוּר מֵעִיקָּרָא מִתְחַלְּתוֹ וְעַד סוֹפוֹ בָּעֵינַן.
מָר בְּרֵיהּ דְּרָבִינָא

דף מ:

מְנַקְּטָא לֵיהּ אִימֵּיהּ בְּאַרְבֵּי.
הָהוּא אַרְבָּא דְּחִיטֵּי דִּטְבַעָא בְּחִישְׁתָּא, שַׁרְיָא רָבָא לְזַבּוֹנֵי לְגוֹיִם.
אֵיתֵיבֵיהּ רַבָּה בַּר לֵיוַאי לְרָבָא: בֶּגֶד שֶׁאָבַד בּוֹ כִּלְאַיִם — הֲרֵי זֶה לֹא יִמְכְּרֶנּוּ לְגוֹי, וְלֹא יַעֲשֶׂה בּוֹ מַרְדַּעַת לַחֲמוֹר. אֲבָל עוֹשִׂין אוֹתוֹ תַּכְרִיכִין לְמֵת.
לְגוֹי מַאי טַעְמָא לָא — לָאו מִשּׁוּם דַּהֲדַר מְזַבֵּין לְיִשְׂרָאֵל?
הֲדַר אָמַר רָבָא: לְזַבִּינְהוּ קַבָּא קַבָּא לְיִשְׂרָאֵל, כִּי הֵיכִי דְּכָלְיָא קַמֵּי פִּיסְחָא.
תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין מוֹלְלִין אֶת הַקְּדֵירָה בַּפֶּסַח. וְהָרוֹצֶה שֶׁיְּמַלּוֹל — נוֹתֵן אֶת הַקֶּמַח וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן אֶת הַחוֹמֶץ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף נוֹתֵן אֶת הַחוֹמֶץ וְאַחַר כָּךְ נוֹתֵן אֶת הַקֶּמַח.
מַאן יֵשׁ אוֹמְרִים?
אָמַר רַב חִסְדָּא: רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתָנַן: הָאֵילְפָּס וְהַקְּדֵירָה שֶׁהֶעֱבִירָן מִרוּתָּחִין — לֹא יִתֵּן לְתוֹכָן תַּבְלִין, אֲבָל נוֹתֵן לְתוֹךְ הַקְּעָרָה אוֹ לְתוֹךְ הַתַּמְחוּי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לַכֹּל הוּא נוֹתֵן, חוּץ מִדָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חוֹמֶץ וָצִיר.
וְנוֹקְמַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, (דְּתָנַן) רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שׁוּרָן בְּחוֹמֶץ, וְחוֹמֶץ צוֹמְתָן!
כִּי אַשְׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי, הָנֵי מִילֵּי דְּאִיתֵיהּ בְּעֵינֵיהּ, אֲבָל עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבֶת — לָא.

עוּלָּא אָמַר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה — אָסוּר, מְשׁוּם: ״לֵךְ לֵךְ אָמְרִינַן נְזִירָא, סְחוֹר סְחוֹר, לְכַרְמָא לָא תִּקְרַב״.

רַב פַּפִּי שָׁרֵי לֵיהּ לְבוּרְדִּיקִי דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא לְמִמְחֵה קְדֵירָה בַּחֲסִיסֵי. אָמַר רָבָא: אִיכָּא דְּשָׁרֵי כִּי הַאי מִילְתָא בְּדוּכְתָּא דִּשְׁכִיחִי עָבְדֵי? אִיכָּא דְּאָמְרִי: רָבָא גּוּפָא מָחֵי לֵהּ קִידְּרָא בַּחֲסִיסֵי.

מַתְנִי׳ אֵין נוֹתְנִין קֶמַח לְתוֹךְ חֲרוֹסֶת אוֹ לְתוֹךְ הַחַרְדָּל. וְאִם נָתַן — יֵאָכֵל מִיָּד, וְרַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר.

אֵין מְבַשְּׁלִין אֶת הַפֶּסַח לֹא בְּמַשְׁקִין וְלֹא בְּמֵי פֵּירוֹת, אֲבָל סָכִין וּמַטְבִּילִין אוֹתוֹ בָּהֶן.

מֵי תַּשְׁמִישׁוֹ שֶׁל נַחְתּוֹם — יִשָּׁפְכוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַחְמִיצִין.

גְּמָ׳ אָמַר רַב כָּהֲנָא: מַחֲלוֹקֶת לְתוֹךְ הַחַרְדָּל, אֲבָל לְתוֹךְ חֲרוֹסֶת — דִּבְרֵי הַכֹּל יִשָּׁרֵף מִיָּד. וְתַנְיָא נָמֵי הָכִי: אֵין נוֹתְנִין קֶמַח לְתוֹךְ הַחֲרוֹסֶת, וְאִם נָתַן — יִשָּׁרֵף מִיָּד. לְתוֹךְ הַחַרְדָּל, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: יִשָּׁרֵף מִיָּד, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יֵאָכֵל מִיָּד. אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּדִבְרֵי חֲכָמִים. אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק לְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה:

דף מא.

אַחֲרוֹסֶת קָאָמַר מָר, אוֹ אַחַרְדָּל קָאָמַר מָר? אָמַר לֵיהּ: לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ?

לְדַרַב כָּהֲנָא. דְּאָמַר רַב כָּהֲנָא: מַחֲלוֹקֶת לְתוֹךְ הַחַרְדָּל, אֲבָל לְתוֹךְ הַחֲרוֹסֶת — דִּבְרֵי הַכֹּל יִשָּׁרֵף מִיָּד.

אָמַר לֵיהּ: לָא שְׁמִיעַ לִי, כְּלוּמַר לָא סְבִירָא לִי.

אָמַר רַב אָשֵׁי: כְּוָותֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא מִסְתַּבְּרָא, מִדְּאָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי. מַאי לָאו? צָמוֹתַי הוּא דְּלָא צָמֵית, הָא חָמוֹעֵי מְחַמְּעָא.

לָא, דִּילְמָא לָא מִצְּמָת צָמֵית, וְלָא חָמוֹעֵי מְחַמַּע.

אֵין מְבַשְּׁלִין וְכוּ׳. תְּנוּ רַבָּנַן: ״בְּמַיִם״ — אֵין לִי אֶלָּא בְּמַיִם, שְׁאָר מַשְׁקִין מְנַיִין?

אָמַרְתָּ, קַל וָחוֹמֶר: וּמָה מַיִם שֶׁאֵין מְפִיגִין טַעְמָן — אֲסוּרִין, שְׁאָר מַשְׁקִין שֶׁמְּפִיגִין טַעְמָן — לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

רַבִּי אוֹמֵר: ״בְּמַיִם״ — אֵין לִי אֶלָּא מַיִם, שְׁאָר מַשְׁקִין מְנַיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּבָשֹׁל מְבֻשָּׁל״, מִכָּל מָקוֹם.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ צְלִי קֻדָּר.

וְרַבָּנַן, הַאי ״בָּשֵׁל מְבֻשָּׁל״ מַאי עָבְדִי לְהוּ? מִבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: בִּשְּׁלוֹ וְאַחַר כָּךְ צְלָאוֹ, אוֹ שֶׁצְּלָאוֹ וְאַחַר כָּךְ בִּשְּׁלוֹ — חַיָּיב.

בִּשְּׁלָמָא בִּשְּׁלוֹ וְאַחַר כָּךְ צְלָאוֹ חַיָּיב, דְּהָא בַּשְּׁלֵיהּ. אֶלָּא צְלָאוֹ וְאַחַר כָּךְ בִּשְּׁלוֹ, הָא צְלִי אֵשׁ הוּא, אַמַּאי?

אָמַר רַב כָּהֲנָא: הָא מַנִּי — רַבִּי יוֹסֵי הִיא. דְּתַנְיָא: יוֹצְאִין בְּרָקִיק הַשָּׁרוּי וּבְמָבוּשָׁל שֶׁלֹּא נִימּוֹחַ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יוֹצְאִין בְּרָקִיק הַשָּׁרוּי, אֲבָל לֹא בְּמָבוּשָׁל, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִימּוֹחַ.

עוּלָּא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי מֵאִיר, שָׁאנֵי הָכָא דְּאָמַר קְרָא: ״וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל״, מִכָּל מָקוֹם.

תָּנוּ רַבָּנַן: יָכוֹל צְלָאוֹ כָּל צוֹרְכּוֹ יְהֵא חַיָּיב — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל בַּמָּיִם״. נָא וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל אָמַרְתִּי לְךָ, וְלֹא שֶׁצְּלָאוֹ כָּל צוֹרְכּוֹ.

הֵיכִי דָּמֵי? אָמַר רַב אָשֵׁי: דְּשַׁוְּיֵא חֲרוֹכָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: יָכוֹל אֹכֶל כְּזַיִת חַי יְהֵא חַיָּיב — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל״. נָא וּבָשֵׁל אָמַרְתִּי לְךָ, וְלֹא חַי.

יָכוֹל יְהֵא מוּתָּר — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כִּי אִם צְלִי אֵשׁ״. הֵיכִי דָּמֵי נָא? אָמַר רַב: כִּדְאָמְרִי פָּרְסָאֵי: אֲבַרְנִים.

אָמַר רַב חִסְדָּא: הַמְבַשֵּׁל בְּחַמֵּי טְבֶרְיָא בְּשַׁבָּת — פָּטוּר. פֶּסַח שֶׁבִּשְּׁלוֹ בְּחַמֵּי טְבֶרְיָא — חַיָּיב.

מַאי שְׁנָא בְּשַׁבָּת דְּלָא? דְּתוֹלְדוֹת אֵשׁ בָּעֵינַן, וְלֵיכָּא. פֶּסַח נָמֵי, לָאו תּוֹלְדוֹת אֵשׁ הוּא!

אָמַר רָבָא: מַאי ״חַיָּיב״ דְּקָתָנֵי — דְּקָא עָבַר מִשּׁוּם ״צְלִי אֵשׁ״.

רַב חִיָּיא בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן מַתְנֵי לַהּ לְהָא דְּרַב חִסְדָּא בְּהֶדְיָא. אָמַר רַב חִסְדָּא: הַמְבַשֵּׁל בְּחַמֵּי טְבֶרְיָא בְּשַׁבָּת — פָּטוּר, וּפֶסַח שֶׁבִּשְּׁלוֹ בְּחַמֵּי טְבֶרְיָא — חַיָּיב, שֶׁעָבַר מִשּׁוּם ״צְלִי אֵשׁ״.

אָמַר רָבָא: אֲכָלוֹ נָא —

דף מא:

לוֹקֶה שְׁתַּיִם. מְבוּשָׁל — לוֹקֶה שְׁתַּיִם. נָא וּמְבוּשָׁל — לוֹקֶה שָׁלֹשׁ.

אַבָּיֵי אָמַר: אֵין לוֹקִין עַל לָאו שֶׁבִּכְלָלוֹת.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: תַּרְתֵּי הוּא דְּלָא לָקֵי, חָדָא מִיהַת לָקֵי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: חָדָא נָמֵי לָא לָקֵי, דְּלָא מְיַיחַד לְאַוֵּיהּ כְּלָאוֹ דַּחֲסִימָה.

רָבָא אָמַר: אָכַל זָג — לוֹקֶה שְׁתַּיִם. חַרְצָן — לוֹקֶה שְׁתַּיִם. זָג וְחַרְצָן — לוֹקֶה שָׁלֹשׁ.

אַבָּיֵי אָמַר: אֵין לוֹקִין עַל לָאו שֶׁבִּכְלָלוֹת. אִיכָּא דְּאָמְרִי: תַּרְתֵּי הוּא דְּלָא לָקֵי, חָדָא מִיהַת לָקֵי. אִיכָּא דְּאָמְרִי: חָדָא נָמֵי לָא לָקֵי, דְּלָא מְיַיחַד לְאַוֵּיהּ כְּלָאוֹ דַּחֲסִימָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: אָכַל כְּזַיִת נָא מִבְּעוֹד יוֹם — פָּטוּר; כְּזַיִת נָא מִשֶּׁחֲשֵׁיכָה — חַיָּיב. אָכַל כְּזַיִת צָלִי מִבְּעוֹד יוֹם — לֹא פָּסַל עַצְמוֹ מִבְּנֵי חֲבוּרָה; כְּזַיִת צָלִי מִשֶּׁחֲשֵׁיכָה — פָּסַל עַצְמוֹ מִבְּנֵי הַחֲבוּרָה.

תַּנְיָא אִידַּךְ: יָכוֹל אָכַל כְּזַיִת נָא מִבְּעוֹד יוֹם יְהֵא חַיָּיב, וְדִין הוּא: וּמָה בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּקוּם אֱכוֹל צָלִי — יֶשְׁנוֹ בְּבַל תֹּאכַל נָא. בְּשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ בְּקוּם אֱכוֹל צָלִי — אֵינוֹ דִּין שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּבַל תֹּאכַל נָא?

אוֹ לֹא: בְּשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ בְּקוּם אֱכוֹל צָלִי — יֶשְׁנוֹ בְּבַל תֹּאכַל נָא, בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּקוּם אֱכוֹל צָלִי — אֵינוֹ בְּבַל תֹּאכַל נָא.

וְאַל תִּתְמַהּ, שֶׁהֲרֵי הוּתַּר מִכְּלָלוֹ אַצָּל צָלִי.

תַּלְמוּד לוֹמַר: "אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבָשֵׁל מְבֻשָּׁל בַּמַּיִם כִּי אִם צְלִי אֵשׁ", שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "כִּי אִם צְלִי אֵשׁ", וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "כִּי אִם צְלִי אֵשׁ"? לוֹמַר לְךָ: בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּקוּם אֱכוֹל צָלִי — יֶשְׁנוֹ בְּבַל תֹּאכַל נָא, בְּשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ בְּקוּם אֱכוֹל צָלִי — אֵינוֹ בְּבַל תֹּאכַל נָא.

רַבִּי אוֹמֵר: אֶקְרָא אֲנִי "בָּשֵׁל", מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "מְבֻשָּׁל"? שֶׁיָּכוֹל אֵין לִי אֶלָּא שֶׁבִּישְּׁלוֹ מִשֶּׁחֲשֵׁיכָה, בִּשְּׁלוֹ מִבְּעוֹד יוֹם מִנַּיִן — תַּלְמוּד לוֹמַר "בָּשֵׁל מְבֻשָּׁל" מִכָּל מָקוֹם.

וְהַאי "בָּשֵׁל מְבֻשָּׁל" אַפְּקֵיהּ רַבִּי לְצְלִי קֻדָּר וְלִשְׁאָר מַשְׁקִין!

אִם כֵּן — לֵימָא קְרָא אוֹ "בָּשֵׁל בָּשֵׁל", אוֹ "מְבֻשָּׁל מְבֻשָּׁל". מַאי "בָּשֵׁל מְבֻשָּׁל"? שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ תַּרְתֵּי.

תָּנוּ רַבָּנָן: אָכַל צָלִי מִבְּעוֹד יוֹם — חַיָּיב, וּכְזַיִת נָא מִשֶּׁחֲשֵׁיכָה — חַיָּיב.

קָתָנֵי צָלִי דּוּמְיָא דְּנָא: מָה נָא בְּלָאוּ, אַף צָלִי בְּלָאוּ.

בִּשְׁלָמָא נָא, כְּתִיב: "אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא", אֶלָּא צָלִי מְנָלַן?

דִּכְתִיב: "וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה". בַּלַּיְלָה — אִין, בַּיּוֹם — לָא.

הַאי לָאוּ הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה הוּא, וְכָל לָאוּ הַבָּא מִכְּלַל עֲשֵׂה — עֲשֵׂה!

אָמַר רַב חִסְדָּא: הָא מַנִּי

דף מב.

רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּתַנְיָא: "שׁוֹר וָשֶׂה שָׁרוּעַ וְקִלּוּט נְדָבָה תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ". אוֹתוֹ אַתָּה מַתְפִּיס לְבֶדֶק הַבַּיִת, וְאִי אַתָּה מַתְפִּיס תְּמִימִים לְבֶדֶק הַבַּיִת. מִכָּאן אָמְרוּ: כָּל הַמַּתְפִּיס תְּמִימִים לְבֶדֶק הַבַּיִת עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה.

אֵין לִי אֶלָּא בַּעֲשֵׂה, בְּלֹא תַעֲשֶׂה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר", לִימֵּד עַל כָּל הַפָּרָשָׁה כּוּלָּהּ שֶׁיְּהֵא בְּלֹא תַעֲשֶׂה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי לְבַר קַפָּרָא: מַאי מַשְׁמַע?

אָמַר לוֹ: דִּכְתִיב ״לֵאמֹר״ — לֹא נֶאֱמַר בַּדְּבָרִים.
בֵּי רַב אָמְרִי: ״לֵאמֹר״ — לָאו אֱמוֹר.
מֵי תַּשְׁמִישׁוֹ שֶׁל נַחְתּוֹם וְכוּ׳. תָּנֵי חֲדָא: שׁוֹפְכִין בִּמְקוֹם מִדְרוֹן, וְאֵין שׁוֹפְכִין בִּמְקוֹם הָאֵישְׁבּוֹרֶן. וְתַנְיָא אִידַּךְ: שׁוֹפְכִין בִּמְקוֹם הָאֵישְׁבּוֹרֶן!
לָא קַשְׁיָא: הָא — דִּנְפִישִׁי, דִּקְווּ. הָא — דְּלָא נְפִישִׁי, דְּלָא קְווּ.
אָמַר רַב יְהוּדָה: אִשָּׁה לֹא תָּלוּשׁ אֶלָּא בְּמַיִם שֶׁלָּנוּ.
דַּרְשַׁהּ רַב מַתְנָה בְּפַפּוֹנְיָא. לְמָחָר אַיְיתוֹ כּוּלֵּי עָלְמָא חַצְבֵיְיהוּ וַאֲתוֹ לְגַבֵּיהּ, וַאֲמַרוּ לֵיהּ: הַב לַן מַיָּא. אֲמַר לְהוּ: אֲנָא בְּמַיָּא דְּבֵיתוּ אֲמַרִי.
דָּרֵשׁ רָבָא: אִשָּׁה לֹא תָּלוּשׁ בַּחַמָּה, וְלֹא בְּחַמֵּי חַמָּה, וְלֹא בַּמַּיִם הַגְּרוּפִין מִן הַמּוּלְיָיר, וְלֹא תַּגְבִּיהַּ יָדָהּ מִן הַתַּנּוּר עַד שֶׁתִּגְמוֹר אֶת כָּל הַפַּת. וְצָרִיךְ שְׁנֵי כֵלִים — אֶחָד שֶׁמְּקַטֶּפֶת בּוֹ, וְאֶחָד שֶׁמְּצַנֶּנֶת בּוֹ אֶת יָדֶיהָ.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: עֲבָרָה וְלָשָׁה, מַהוּ? מָר זוּטְרָא אָמַר: מוּתָּר, רַב אָשֵׁי אָמַר: אָסוּר.
אָמַר מָר זוּטְרָא: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? דְּתַנְיָא: אֵין לוֹתְתִין הַשְּׁעוֹרִין בַּפֶּסַח. וְאִם לָתַת, נִתְבַּקְּעוּ — אֲסוּרִים, לֹא נִתְבַּקְּעוּ — מוּתָּרִין.
וְרַב אָשֵׁי אָמַר: אַטּוּ כּוּלְּהוּ חֲדָא מְחִיתְיָא מְחִיתְיָנְהוּ?! הֵיכָא דְּאִיתְּמַר — אִיתְּמַר, וְהֵיכָא דְּלָא אִיתְּמַר — לָא אִיתְּמַר.

הָדְרָן עֲלָךְ כָּל שָׁעָה

מַתְנִי׳ **וְאֵלּוּ עוֹבְרִין** בַּפֶּסַח: כּוּתָּח הַבַּבְלִי, וְשֹׁכֵר הַמָּדִי, וְחוֹמֶץ הָאֲדוֹמִי, וְזֵיתוֹם הַמִּצְרִי, וְזוֹמָן שֶׁל צַבָּעִים, וְעֲמִילָן שֶׁל טַבָּחִים, וְקוֹלָן שֶׁל סוֹפְרִים.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף תַּכְשִׁיטֵי נָשִׁים.
זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁהוּא מִמִּין דָּגָן — הֲרֵי זֶה עוֹבֵר בַּפֶּסַח. הֲרֵי אֵלּוּ בָּאַזְהָרָה, וְאֵין בָּהֶן מִשּׁוּם כָּרֵת.
גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים נֶאֱמָרִים בְּכוּתָּח הַבַּבְלִי: מְטַמְטֵם אֶת הַלֵּב, וּמְסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם, וּמַכְחִישׁ אֶת הַגּוּף.
מְטַמְטֵם אֶת הַלֵּב — מִשּׁוּם נַסְיוּבֵי דַּחֲלָבָא. וּמְסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם — מִשּׁוּם מִילְחָא. וּמַכְחִישׁ אֶת הַגּוּף — מִשּׁוּם קוֹמְנִיתָא דְּאוּמָּא.

תָּנוּ רַבָּנַן: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מַרְבִּין הַזֶּבֶל, וְכוֹפְפִין אֶת הַקּוֹמָה, וְנוֹטְלִין אֶחָד מֵחֲמֵשׁ מֵאוֹת מִמְּאוֹר עֵינָיו שֶׁל אָדָם, אֵלּוּ הֵן: פַּת קִיבָּר, וְשֵׁכָר חָדָשׁ, וְיָרָק חַי.
תָּנוּ רַבָּנַן: שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מְמַעֲטִין אֶת הַזֶּבֶל, וְזוֹקְפִין אֶת הַקּוֹמָה, וּמְאִירִין אֶת הָעֵינַיִם, אֵלּוּ הֵן: פַּת נְקָיָּיה, בָּשָׂר שָׁמֵן, וְיַיִן יָשָׁן. פַּת נְקָיָּיה —

דף מב:

דִּסְמִידָא, בָּשָׂר שָׁמֵן — דִּצְפִּירְתָּא דְּלָא אִפְּתַח, יַיִן יָשָׁן — עַתִּיק עַתִּיקֵי.
כָּל מִילֵּי דִּמְעַלֵּי לְהַאי — קָשֶׁה לְהַאי, וּדְקָשֵׁה לְהַאי — מְעַלֵּי לְהַאי, בַּר מִזַּנְגְּבִילָא רַטִיבָא, וּפִילְפְּלֵי אֲרִיכְתָּא, וּפַת נְקָיָּיה, וּבָשָׂר שָׁמֵן, וְיַיִן יָשָׁן — דִּמְעַלֵּי לְכוּלֵּי גּוּפֵיהּ.
שֵׁכָר הַמָּדֵי. דְּרָמוּ בֵּיהּ מֵי שְׁעָרֵי.
וְחוֹמֶץ הָאֲדוֹמִי. דְּשָׁדוּ בֵּיהּ שְׁעָרֵי.
אָמַר רַב נַחְמָן (בַּר יִצְחָק): בַּתְּחִלָּה כְּשֶׁהָיוּ מְבִיאִין נְסָכִים מִיְּהוּדָה, לֹא הָיָה יֵינָם שֶׁל יְהוּדָה מַחְמִיץ, עַד שֶׁנּוֹתְנִין לְתוֹכָן שְׁעוֹרִין. וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ חוֹמֶץ סְתָם.
וְעַכְשָׁיו אֵין יֵינָם שֶׁל אֲדוֹמִיִּים מַחְמִיץ עַד שֶׁנּוֹתְנִין לְתוֹכָן שְׁעוֹרִין, וְקוֹרִין אוֹתוֹ חוֹמֶץ הָאֲדוֹמִי, לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: ״אִמְלְאָה הֶחֳרָבָה״, אִם מָלְאָה זוֹ — חֳרֵבָה זוֹ, וְאִם מְלֵאָה זוֹ — חֳרֵבָה זוֹ. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר, מֵהָכָא: ״וּלְאֹם מִלְאֹם יֵאָמֵץ״.
תָּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בִּיהוּדָה, בְּרִאשׁוֹנָה הַלּוֹקֵחַ חוֹמֶץ מֵעַם הָאָרֶץ — אֵינוֹ צָרִיךְ לְעַשֵּׂר, מִפְּנֵי שֶׁחֲזָקָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַתֶּמֶד. וְעַכְשָׁיו, הַלּוֹקֵחַ חוֹמֶץ מֵעַם הָאָרֶץ — צָרִיךְ לְעַשֵּׂר, שֶׁחֲזָקָתוֹ אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַיַּיִן.
וְסָבַר רַבִּי יְהוּדָה: תֶּמֶד לָאו בַּר עַשּׂוֹרֵי הוּא? וְהָא (תְּנַן): הַמְתַמֵּד וְנָתַן מַיִם בַּמִּדָּה, וּמָצָא כְּדֵי מִדָּתוֹ — פָּטוּר, וְרַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב?
הָכִי קָאָמַר: לֹא נֶחְשְׁדוּ עַמֵּי הָאָרֶץ עַל הַתֶּמֶד. אִי בָּעֵית אֵימָא: נֶחְשְׁדוּ, וְלָא קַשְׁיָא: הָא — בְּדְרוֹוְקָא, הָא — בִּדְפוּרְצָנֵי.
וְזֵיתוֹם הַמְּצָרִי וְכוּ׳. מַאי זֵיתוֹם הַמְּצָרִי?
תָּנָא רַב יוֹסֵף: תִּלְתָּא שְׁעָרֵי, תִּלְתָּא קוּרְטְמֵי, וּתְלָתָא מִלְחָא.
רַב פָּפָּא מַפֵּיק שְׁעָרֵי וּמְעַיֵּיל חִיטֵּי, וְסִימָנָיךְ סִיסָנֵי.
תָּרוּ לְהוּ וְקָלוּ לְהוּ וְטָחֲנִי לְהוּ וְשָׁתוּ לְהוּ מִדִּיבְחָא וְעַד עֲצָרְתָּא. דִּקְמִיט מְרַפֵּי לֵיהּ, וְדִרְפֵי מְקַמֵּיט לֵיהּ, לְחוֹלֶה וּלְאִשָּׁה עוּבָּרָה סַכַּנְתָּא.
וְזוֹמָן שֶׁל צַבָּעִים וְכוּ׳. הָכָא תַּרְגִּימוּ: מַיָּא דְּחִיוְּרֵי דְּצַבְעֵי בְּהוּ לְבָּא.
וַעֲמִילָן שֶׁל טַבָּחִים וְכוּ׳. פַּת תְּבוּאָה שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ, שֶׁמַּנִּיחָהּ עַל פִּי קְדֵירָה וְשׁוֹאֶבֶת הַזּוֹהֲמָא.

וְקוֹלָן שֶׁל סוֹפְרִים וְכוּ׳. הָכָא תַּרְגּוּמָא: פִּרוּרָא דְאוּשְׁכָּפֵי.
רַב שִׁימִי מָחוֹזְנָאָה אָמַר: זֶה טִיפּוּלָן שֶׁל בְּנוֹת עֲשִׁירִים, שֶׁמְּשַׁיְּירוֹת אוֹתוֹ לִבְנוֹת עֲנִיִּים.
אִינִי? וְהָא תְּנַא רַבִּי חִיָּיא: אַרְבָּעָה מִינֵי מְדִינָה, וּשְׁלֹשָׁה מִינֵי אוּמָנוּת. וְאִי אָמְרַתְּ טִיפּוּלָן שֶׁל בְּנוֹת עֲשִׁירִים, מַאי מִינֵי אוּמָנוּת אִיכָּא?
וְאֶלָּא מַאי, פִּרוּרָא דְאוּשְׁכָּפֵי? אַמַּאי קָרֵי לֵיהּ הַאי קוֹלָן שֶׁל סוֹפְרִים? קוֹלָן שֶׁל רַצָּעָנִין מִיבַּעְיָא לֵיהּ! אָמַר רַב אוֹשַׁעְיָא: לְעוֹלָם פִּרוּרָא דְאוּשְׁכָּפֵי, וּמַאי קָרֵי לֵיהּ קוֹלָן שֶׁל סוֹפְרִים? דְּסוֹפְרִים נָמֵי מְדַבְּקִין בְּהוּ נְיָירוֹתֵיהֶן.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אַף תַּכְשִׁיטֵי נָשִׁים וְכוּ׳. תַּכְשִׁיטֵי נָשִׁים סָלְקָא דַּעְתָּךְ? אֶלָּא אֵימָא: אַף טִיפּוּלֵי נָשִׁים. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל

דף מג.

שֶׁהִגִּיעוּ לְפִרְקָן, וְלֹא הִגִּיעוּ לְשָׁנִים, בְּנוֹת עֲנִיִּים — טוֹפְלוֹת אוֹתָן בְּסִיד, בְּנוֹת עֲשִׁירִים — טוֹפְלוֹת אוֹתָן בְּסוֹלֶת, בְּנוֹת מְלָכִים — בְּשֶׁמֶן הַמּוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּשֶׁמֶן הַמּוֹר״.
מַאי ״שֶׁמֶן הַמּוֹר״? רַב הוּנָא בַּר יִרְמְיָה אוֹמֵר: סְטָטַת. רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר: שֶׁמֶן זַיִת שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ.
תָּנְיָא רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַנְפִּיקְנִין — שֶׁמֶן זַיִת שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ, וְלָמָּה סָכִין אוֹתוֹ? מִפְּנֵי שֶׁמַּשִּׁיר אֶת הַשֵּׂיעָר וּמְעַדֵּן אֶת הַבָּשָׂר.
זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁהוּא מִמִּין דָּגָן. תָּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: וְכִי מֵאַחַר שֶׁשָּׁנִינוּ כֹּל שֶׁהוּא מִין דָּגָן חָרֵי זֶה עוֹבֵר בְּפֶסַח, לָמָּה מָנוּ חֲכָמִים אֶת אֵלּוּ? כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רָגִיל בָּהֶן וּבִשְׁמוֹתֵיהֶן.
כִּי הָא דְּהָהוּא בַּר מַעְרְבָא אִיקְּלַע לְבָבֶל, הֲוָה בֵּישְׁרָא בַּהֲדֵיהּ, אֲמַר לְהוּ: קָרִיבוּ לִי מַתְכִּילְתָּא. שְׁמַע דְּקַאֲמְרִי: קָרִיבוּ לֵיהּ כּוּתָּח. כֵּיוָן דִּשְׁמַע כּוּתָּח — פַּיְירֵשׁ.
חָרֵי אֵלּוּ בְּאַזְהָרָה.
מַאן תַּנָּא דְּחָמֵץ דָּגָן גָּמוּר עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבוֹת, וְנוּקְשָׁה בְּעֵינֵיהּ בְּלָאו?
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: רַבִּי מֵאִיר הִיא, דְּתַנְיָא: שִׁיאוּר — יִשָּׁרֵף, וְנוֹתְנוֹ לְכַלְבּוֹ, וְהָאוֹכְלוֹ — בְּאַרְבָּעִים.
הָא גּוּפָא קַשְׁיָא, אָמְרַתְּ ״שִׁיאוּר יִשָּׁרֵף״, אַלְמָא אָסוּר בַּהֲנָאָה, וַהֲדַר תָּנֵי: וְנוֹתְנוֹ לִפְנֵי כַלְבּוֹ, אַלְמָא מוּתָּר בַּהֲנָאָה!
הָכִי קָאָמַר: שִׁיאוּר יִשָּׁרֵף — דְּרַבִּי מֵאִיר לְרַבִּי מֵאִיר, דְּרַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יְהוּדָה. וְנוֹתְנוֹ לִפְנֵי כַלְבּוֹ — דְּרַבִּי מֵאִיר לְרַבִּי יְהוּדָה.
וְהָאוֹכְלוֹ בְּאַרְבָּעִים — אֶתָּאן לְרַבִּי מֵאִיר.
שְׁמִעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר נוּקְשָׁה בְּעֵינֵיהּ — בְּלָאו. וְכָל שֶׁכֵּן חָמֵץ דָּגָן גָּמוּר עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבֶת.

רַב נַחְמָן אָמַר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא, דְּתַנְיָא: עַל חָמֵץ דָּגָן גָּמוּר — עָנוּשׁ כָּרֵת, עַל עֵירוּבוֹ — בְּלָאוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַל חָמֵץ דָּגָן גָּמוּר — עָנוּשׁ כָּרֵת, עַל עֵירוּבוֹ — בְּלֹא כְּלוּם. וְשָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאָמַר חָמֵץ דָּגָן גָּמוּר עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבֶת — בְּלָאוֹ, וְכָל שֶׁכֵּן נוּקְשֶׁה בְּעֵינֵיהּ.

וְרַב נַחְמָן, מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַב יְהוּדָה?

אָמַר לָךְ: דִּילְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי מֵאִיר הָתָם אֶלָּא נוּקְשֶׁה בְּעֵינֵיהּ, אֲבָל חָמֵץ דָּגָן גָּמוּר עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבֶת — לָא.

וְרַב יְהוּדָה מַאי טַעְמָא לָא אָמַר כְּרַב נַחְמָן?

אָמַר לָךְ: עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָתָם אֶלָּא חָמֵץ דָּגָן גָּמוּר עַל יְדֵי תַּעֲרוֹבֶת. אֲבָל נוּקְשֶׁה בְּעֵינֵיהּ — לָא אָמַר.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּרְב יְהוּדָה: "כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ" — לְרַבּוֹת כּוּתָּח הַבָּבְלִי וְשֵׁכָר הַמָּדִי וְחוֹמֶץ הָאֲדוֹמִי וְזֵיתוֹם הַמִּצְרִי. יָכוֹל יְהֵא עָנוּשׁ כָּרֵת? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה", עַל חָמֵץ דָּגָן גָּמוּר — עָנוּשׁ כָּרֵת, וְעַל עֵירוּבוֹ — בְּלָאוֹ.

מַאן שְׁמַעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר עַל עֵירוּבוֹ בְּלָאוֹ? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא, וְאִילּוּ נוּקְשֶׁה בְּעֵינֵיהּ לָא קָאָמַר. שְׁמַע מִינַּהּ: נוּקְשֶׁה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לֵית לֵיהּ.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, עֵירוּבוֹ בְּלָאוֹ מְנָא לֵיהּ? דִּכְתִיב: "כָּל מַחְמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ".

אִי הָכִי, כָּרֵת נָמֵי לְחַיֵּיב, דְּהָא כְּתִיב: "כִּי כָּל אֹכֵל מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה"!

הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא, ("מַחְמֶצֶת") אֵין לִי אֶלָּא שֶׁנִּתְחַמֵּץ מֵאֵלָיו, מֻחָמַת דָּבָר אַחֵר מְנַיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כָּל ... מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה".

אִי הָכִי, דְּלָאו נָמֵי לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא!

אֶלָּא: טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִ"כָּל".

הָתָם נָמֵי, הָכְתִיב "כָּל"? הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ — לְרַבּוֹת אֶת הַנָּשִׁים.

נָשִׁים מִדְּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב נָפְקָא, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְכֵן תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אָמַר קְרָא "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם", הִשְׁוָה הַכָּתוּב אִישׁ לְאִשָּׁה לְכָל עוֹנָשִׁין שֶׁבַּתּוֹרָה.

אִיצְטְרִיךְ,

דף מג:

סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּכְתִיב "לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת", כֹּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּקוּם אֱכוֹל מַצָּה — יֶשְׁנוֹ בְּבַל תֹּאכַל חָמֵץ, וְהָנֵי נְשֵׁי, הוֹאִיל וְלֵיתַנְהוּ בְּקוּם

אֲכוֹל מַצָּה, דְּהָווְיָא לֵיהּ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא (הִיא) — אֵימָא בְּבַל תֹּאכַל חָמֵץ נָמֵי לֵיתַנְהוּ, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְהַשְׁתָּא דְּאִתְרַבּוּ לְהוּ בְּבַל תֹּאכַל חָמֵץ — אִיתְרַבִּי נָמֵי לַאֲכִילַת מַצָּה, כְּרַבִּי (אֱלִיעֶזֶר).

דְּאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: נָשִׁים חַיָּיבוֹת בַּאֲכִילַת מַצָּה דְּבַר תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ וְגוֹ'", כֹּל שֶׁיֶּשְׁנוֹ בְּבַל תֹּאכַל חָמֵץ — יֶשְׁנוֹ בַּאֲכִילַת מַצָּה. וְהָנֵי נְשֵׁי נָמֵי, הוֹאִיל וְיָשְׁנָן בְּבַל תֹּאכַל חָמֵץ — יֶשְׁנָן בְּקוּם אֱכוֹל מַצָּה.

וּמַאי חָזֵית דְּהַאי "כָּל" לְרַבּוֹיֵי נָשִׁים, וּמַפְקֵת עֵירוּבוֹ? אֵימָא: לְרַבּוֹיֵי עֵירוּבוֹ!

מִסְתַּבְּרָא, קָאֵי בְּאוֹכְלִין מְרַבֶּה אוֹכְלִין. קָאֵי בְּאוֹכְלִין מְרַבֶּה נֶאֱכָלִין?

מַתְקֵיף לַהּ רַב נָתָן אָבוּהּ דְּרַב הוּנָא (בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן): וְכָל הֵיכָא דְּקָאֵי בְּאוֹכְלִין לָא מְרַבֶּה נֶאֱכָלִין? וְהָא תַּנְיָא: "כִּי כָּל אֹכֶל חֵלֶב מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב", אֵין לִי אֶלָּא חֵלֶב תְּמִימִין שֶׁרָאוּי לְיקָרֵב, חֵלֶב בַּעֲלֵי מוּמִין מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִן הַבְּהֵמָה". חֵלֶב חוּלִּין מְנַיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי כָל". וְהָא הָכָא דְּקָאֵי בְּאוֹכְלִין, וְקָא מְרַבֶּה נֶאֱכָלִין!

הָתָם דְּלֵיכָּא אוֹכְלִין — מְרַבֶּה נֶאֱכָלִין. הָכָא דְּאִיכָּא אוֹכְלִין — לָא שָׁבֵיק לְהוּ לְאוֹכְלִין וּמְרַבֶּה נֶאֱכָלִין.

וְרַבָּנָן דְּלֵית לְהוּ עֵירוּב, "כָּל" לָא דָּרְשִׁי. אֶלָּא נָשִׁים מְנָא לְהוּ?

"כָּל" — לָא דָּרְשִׁי, "כִּי כָל" — דָּרְשִׁי.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֵימָא: "כָּל" — לְרַבּוֹת אֶת הַנָּשִׁים, "כִּי כָל" — לְרַבּוֹת אֶת עֵירוּבוֹ!

וְכִי תֵּימָא "כִּי כָל" רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לָא דָּרֵישׁ, וְהָתַנְיָא: שְׁאוֹר בַּל תַּקְטִירוּ — אֵין לִי אֶלָּא כּוּלּוֹ, מִקְצָתוֹ מְנַיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כָּל". עֵירוּבוֹ מְנַיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי כָל". מַאן שָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּדָרֵישׁ "כָּל" — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְקָא דָּרֵישׁ "כִּי כָל"!

קַשְׁיָא.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה — אֵין הַיִּתֵּר מִצְטָרֵף לְאִיסּוּר, חוּץ מֵאִיסּוּרֵי נָזִיר, שֶׁהֲרֵי אָמְרָה תּוֹרָה "מִשָּׁרֵת".

וּזְעֵירִי אָמַר: אַף שְׁאוֹר בַּל תַּקְטִירוּ.

כְּמַאן? כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּדָרֵישׁ "כָּל".

אִי הָכִי

דף מד.

לְעִנְיַן חָמֵץ בַּפֶּסַח נָמֵי.

אִין הָכִי נָמֵי. וּלְאַפּוֹקֵי מִדְּאַבַּיֵּי דְּאָמַר: יֵשׁ הַקְטָרָה לְפָחוֹת מִכְּזַיִת, קָמַשְׁמַע לַן דְּהַקְטָרָה לָאו לְפָחוֹת מִכְּזַיִת.

יָתֵיב רַב דִּימִי וְקָאָמַר לַהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרַב דִּימִי: וְכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה אֵין הֶיתֵּר מִצְטָרֵף לְאִיסּוּר?

וְהָתְנַן: הַמִּקְפָּה שֶׁל תְּרוּמָה וְהַשּׁוּם וְהַשֻּׁמָּן שֶׁל חוּלִּין, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן — פָּסַל אֶת כּוּלָּן. הַמִּקְפָּה שֶׁל חוּלִּין וְהַשּׁוּם וְהַשֻּׁמָּן שֶׁל תְּרוּמָה, וְנָגַע טְבוּל יוֹם בְּמִקְצָתָן — לֹא פָּסַל אֶלָּא מָקוֹם מַגָּעוֹ בִּלְבַד.

וְהָווֹינַן בַּהּ: מָקוֹם מַגָּעוֹ אַמַּאי פְּסוּלָה? הָא בָּטְלֵי לְהוּ תַּבְלִין בְּרוֹבּ! וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: מַה טַּעַם — הוֹאִיל וְזָר לוֹקֶה עֲלֵיהֶן בִּכְזִית. הֵיכִי דָּמֵי, לָאו מִשּׁוּם דְּהֶיתֵּר מִצְטָרֵף לְאִיסּוּר? לָא, מַאי כְּזַיִת — דְּאִיכָּא כְּזַיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס.

וּכְזַיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס דְּאוֹרָיְיתָא הִיא? אָמַר לֵיהּ: אִין.

אִי הָכִי, אַמַּאי פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּכוּתָּח הַבָּבְלִי?

אֶלָּא מַאי, מִשּׁוּם דְּהֶיתֵּר מִצְטָרֵף לְאִיסּוּר? סוֹף סוֹף אַמַּאי פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּכוּתָּח הַבָּבְלִי? אֶלָּא: הַנַּח לְכוּתָּח הַבָּבְלִי דְּלֵית בֵּיהּ כְּזַיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס. אִי בְּעֵינֵיהּ דְּקָשְׁרִיךְ וְקָאָכֵיל לֵיהּ, בָּטְלָה דַּעְתֵּיהּ אֵצֶל כָּל אָדָם. וְאִי מִשְׁטָר קָשְׁטַר וְאָכֵיל — לֵית בֵּיהּ כְּזַיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס.

אֵיתֵיבֵיהּ: שְׁתֵּי קְדֵירוֹת, אַחַת שֶׁל חוּלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, וְלִפְנֵיהֶן שְׁתֵּי מְדוֹכוֹת, אַחַת שֶׁל חוּלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, וְנָפְלוּ אֵלּוּ לְתוֹךְ אֵלּוּ — מוּתָּרִין. שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: תְּרוּמָה לְתוֹךְ הַתְּרוּמָה נָפְלָה, וְחוּלִּין לְתוֹךְ חוּלִּין נָפְלוּ,

וְאִי אָמְרַתְּ כְּזַיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס דְּאוֹרָיְיתָא, אַמַּאי אָמְרִינַן "שֶׁאֲנִי אוֹמֵר תְּרוּמָה לְתוֹךְ כּוּ'"? אָמַר לֵיהּ: הַנַּח לְתִרוּמַת תַּבְלִין דְּרַבָּנַן.

אֵיתֵיבֵיהּ: שְׁתֵּי קוּפּוֹת, אַחַת שֶׁל חוּלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, וְלִפְנֵיהֶם שְׁנֵי סְאִין, אַחַת שֶׁל חוּלִּין וְאַחַת שֶׁל תְּרוּמָה, וְנָפְלוּ אֵלּוּ לְתוֹךְ אֵלּוּ — מוּתָּרִין, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: חוּלִּין לְתוֹךְ חוּלִּין נָפְלוּ, תְּרוּמָה לְתוֹךְ תְּרוּמָה נָפְלָה. וְאִי אָמְרַתְּ כְּזַיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס דְּאוֹרָיְיתָא — אַמַּאי אָמְרִינַן "שֶׁאֲנִי אוֹמֵר"?

אָמַר לֵיהּ: הַנַּח לְתִרוּמָה בַּזְּמַן הַזֶּה דְּרַבָּנַן.

וְהַאי "מִשְׁרַת" לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא? הַאי מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "מִשְׁרַת" —

דף מד:

לִיתֵּן טַעַם כְּעִיקָּר. שֶׁאִם שָׂרָה עֲנָבִים בְּמַיִם, וְיֵשׁ בָּהֶן טַעַם יַיִן — חַיָּיב.

מִכָּאן אַתָּה דָּן לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ: וּמָה נָזִיר שֶׁאֵין אִיסּוּרוֹ אִיסּוּר עוֹלָם, וְאֵין אִיסּוּרוֹ אִיסּוּר הֲנָאָה, וְיֵשׁ הֶיתֵּר לְאִיסּוּרוֹ — עָשָׂה בּוֹ טַעַם כְּעִיקָּר, כֹּלְאַיִם, שֶׁאִיסּוּרוֹ אִיסּוּר עוֹלָם, וְאִיסּוּרוֹ אִיסּוּר הֲנָאָה, וְאֵין הֶיתֵּר לְאִיסּוּרוֹ — אֵינוֹ דִּין שֶׁיַּעֲשֶׂה טַעַם כְּעִיקָּר?

וְהוּא הַדִּין לְעָרְלָה בִּשְׁתַּיִם!
הָא מַנִּי רַבָּנַן הִיא, וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר כְּרַבִּי עֲקִיבָא.
הֵי רַבִּי עֲקִיבָא? אִילֵּימָא רַבִּי עֲקִיבָא דְּמַתְנִיתִין, דְּתָנַן: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: נָזִיר שֶׁשָּׁרָה פִּתּוֹ בְּיַיִן, וְיֵשׁ בּוֹ לְצָרֵף כְּדֵי כְּזַיִת — חַיָּיב, וּמַאי דְּמַפֵּת וּמַיַּין? דִּילְמָא מַיַּין לְחוֹדֵיהּ?
וְכִי תֵּימָא: מַיַּין לְחוֹדֵיהּ מַאי לְמֵימְרָא? הָא קָא מַשְׁמַע לַן דְּאַף עַל גַּב דְּתַעֲרוֹבֶת.
אֶלָּא רַבִּי עֲקִיבָא דְּבָרַיְיתָא. דְּתַנְיָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: נָזִיר שֶׁשָּׁרָה פִּתּוֹ בְּיַיִן, וְאָכַל כְּזַיִת מִפַּת וּמַיַּין — חַיָּיב.
וְרַבִּי עֲקִיבָא טַעַם כִּעִיקָּר מְנָא לֵיהּ? יָלֵיף מִבָּשָׂר בְּחָלָב: לָאו טַעְמָא בְּעָלְמָא הוּא, וְאָסוּר? הָכָא נָמֵי לָא שְׁנָא.
וְרַבָּנַן? מִבָּשָׂר בְּחָלָב לָא גָּמְרִינַן, דְּחִידּוּשׁ הוּא.
וּמַאי חִידּוּשׁ? אִילֵּימָא דְּהַאי לְחוֹדֵיהּ וְהַאי לְחוֹדֵיהּ — שְׁרֵי, וּבַהֲדֵי הֲדָדֵי — אָסוּר, כִּלְאַיִם נָמֵי: הַאי לְחוֹדֵיהּ וְהַאי לְחוֹדֵיהּ — שְׁרֵי, וּבַהֲדָדֵי — אָסוּר.
אֶלָּא: דְּאִי תָּרוּ לֵיהּ כּוּלֵּי יוֹמָא בַּחֲלָבָא — שְׁרֵי, בַּשִּׁיל לֵיהּ בַּשּׁוּלֵּי — אָסוּר.
וְרַבִּי עֲקִיבָא נָמֵי, בָּשָׂר בְּחָלָב וַדַּאי חִידּוּשׁ הוּא?
אֶלָּא יָלֵיף מִגִּיעוּלֵי גּוֹיִם: גִּיעוּלֵי גּוֹיִם, לָאו טַעְמָא בְּעָלְמָא הוּא, וְאָסוּר? הָכָא נָמֵי לָא שְׁנָא.
וְרַבָּנַן, גִּיעוּלֵי גּוֹיִם נָמֵי חִידּוּשׁ הוּא. דְּהָא כָּל נוֹתֵן טַעַם לְפָגָם — מוּתָּר, דְּגָמְרִינַן מִנְּבֵילָה — וְהָכָא אָסוּר.
וְרַבִּי עֲקִיבָא כִּדְרַב חִיָּיא בְּרֵיהּ דְּרַב הוּנָא, דְּאָמַר: לֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא בִּקְדֵירָה בַּת יוֹמָא, הִלְכָךְ לְאוּ נוֹתֵן טַעַם לְפָגָם הוּא.
וְרַבָּנַן? קְדֵירָה בַּת יוֹמָא נָמֵי, לָא אֶפְשָׁר דְּלָא פָּגְמָה פּוּרְתָּא.
אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא לְרַב אָשֵׁי: מִדְּרַבָּנַן נִשְׁמַע לְרַבִּי עֲקִיבָא, מִי לָא אָמְרִי רַבָּנַן "מִשְׁרֶשֶׁת" לִיתֵּן טַעַם כְּעִיקָּר, מִכָּאן אַתָּה דָּן לְכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה. לְרַבִּי עֲקִיבָא נָמֵי — "מִשְׁרֶשֶׁת" לְהֶיתֵּר מִצְטָרֵף לְאִיסּוּר, מִכָּאן אַתָּה דָּן לְכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה כּוּלָּהּ!
אָמַר לֵיהּ:

דף מה.

מְשׁוּם דְּהָוֵה נָזִיר וְחַטָּאת שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד, וְאֵין מְלַמְּדִין.
נָזִיר, הָא דַּאֲמַרַן. חַטָּאת מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: "כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בִּבְשָׂרָהּ יִקְדָּשׁ וְגוֹ'", יָכוֹל אֲפִילּוּ לֹא בָלְעָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בִּבְשָׂרָהּ (יִקְדָּשׁ)" — עַד שֶׁיְּבַלַּע בְּבָשָׂר "יִקְדָּשׁ" — לְהָיוֹת כָּמוֹהָ, שֶׁאִם פְּסוּלָה הִיא — תִּיפָּסֵל, וְאִם כְּשֵׁירָה הִיא — תֵּאָכֵל כֶּחָמוּר שֶׁבָּהּ.

וְרַבָּנַן נָמֵי, נִיהְוֵי נָזִיר וְחַטָּאת שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד, וְאֵין מְלַמְּדִין!
אָמְרִי: הָנָהוּ מִיצְרָךְ צְרִיכִי.
וְרַבִּי עֲקִיבָא, מַאי צְרִיכִי? בִּשְׁלָמָא אִי כְּתַב רַחֲמָנָא בְּחַטָּאת, לָא גָּמַר נָזִיר מִינַּהּ — דְּחוּלִּין מְקֻדָּשִׁים לָא גָּמְרִינַן. אֶלָּא, לְכְתּוֹב רַחֲמָנָא בְּנָזִיר, וְתֵיתֵי חַטָּאת וְתִגְמוֹר מִינֵּיהּ, דְּהָא כָּל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה קָא גָּמַר מִנָּזִיר.
וְרַבָּנַן אָמְרִי לָךְ, מִיצְרָךְ צְרִיכִי: חַטָּאת לְהֶיתֵּר מִצְטָרֵף לְאִיסּוּר, וְחוּלִּין מְקֻדָּשִׁים לָא גָּמַר, וּ"מִשְׁרַת" — לִיתֵּן טַעַם כְּעִיקָּר, וּמִכָּאן אַתָּה דָּן לְכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ.
וְרַבִּי עֲקִיבָא: תַּרְוַיְיהוּ לְהֶיתֵּר מִצְטָרֵף לְאִיסּוּר, וְהָווּ לְהוּ שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין.
אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרַב כָּהֲנָא, אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: "מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מֵחַרְצַנִּים וְעַד זָג" — לִימֵּד עַל אִיסּוּרֵי נָזִיר שֶׁמִּצְטָרְפִים זֶה עִם זֶה. הַשְׁתָּא: לְרַבִּי עֲקִיבָא אִיסּוּר וְהֶיתֵּר מִצְטָרְפִין, אִיסּוּר וְאִיסּוּר מִיבַּעְיָא?!
אָמַר לֵיהּ: אִיסּוּר וְהֶיתֵּר בְּבַת אַחַת, אִיסּוּר וְאִיסּוּר בְּזֶה אַחַר זֶה.

מַתְנִי' בָּצֵק שֶׁבְּסִידְקֵי עֲרֵיבָה, אִם יֵשׁ כְּזַיִת בְּמָקוֹם אֶחָד — חַיָּיב לְבַעֵר, וְאִם (לֹא) — בָּטֵל בְּמִיעוּטוֹ.
וְכֵן לְעִנְיַן הַטּוּמְאָה, אִם מַקְפִּיד עָלָיו — חוֹצֵץ, וְאִם רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ — הֲרֵי הוּא כַּעֲרֵיבָה.

גְּמָ' אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עֲשׂוּיִין לְחַזֵּק, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁעֲשׂוּיִין לְחַזֵּק — אֵינוֹ חַיָּיב לְבַעֵר.
מִכְלָל דְּפָחוֹת מִכְּזַיִת — אֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עֲשׂוּי לְחַזֵּק אֵינוֹ חַיָּיב לְבַעֵר.
אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַסֵּיפָא: "וְאִם לָאו בָּטֵל בְּמִיעוּטוֹ". אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּמָקוֹם הֶעָשׂוּי לְחַזֵּק, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עֲשׂוּי לְחַזֵּק — חַיָּיב לְבַעֵר, מִכְּלָל דִּכְזַיִת — אֲפִילּוּ בְּמָקוֹם הֶעָשׂוּי לְחַזֵּק חַיָּיב לְבַעֵר.
תַּנְיָא כְּלִישָׁנָא קַמָּא, תַּנְיָא כְּלִישָׁנָא בָּתְרָא. תַּנְיָא כְּלִישָׁנָא קַמָּא: בָּצֵק שֶׁבְּסִידְקֵי עֲרֵיבָה, בְּמָקוֹם הֶעָשׂוּי לְחַזֵּק — אֵינוֹ חוֹצֵץ וְאֵינוֹ עוֹבֵר. וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין עֲשׂוּי לְחַזֵּק — חוֹצֵץ וְעוֹבֵר.
בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּכְזַיִת, אֲבָל בְּפָחוֹת מִכְּזַיִת — אֲפִילּוּ בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עֲשׂוּי לְחַזֵּק, אֵינוֹ חוֹצֵץ וְאֵינוֹ עוֹבֵר.
וְתַנְיָא כְּלִישָׁנָא בָּתְרָא: בָּצֵק שֶׁבְּסִידְקֵי עֲרֵיבָה, בְּמָקוֹם הֶעָשׂוּי לְחַזֵּק —

דף מה:

אֵינוֹ חוֹצֵץ וְאֵינוֹ עוֹבֵר. בִּמְקוֹם שֶׁאֵין עֲשׂוּי לְחַזֵּק — חוֹצֵץ וְעוֹבֵר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּפָחוֹת מִכְּזַיִת, אֲבָל בִּכְזַיִת — אֲפִילּוּ בִּמְקוֹם הֶעָשׂוּי לְחַזֵּק חוֹצֵץ וְעוֹבֵר.

קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי. אָמַר רַב הוּנָא: סְמִי קִילְתָא מִקַּמֵּי חֲמִירְתָּא.

רַב יוֹסֵף אָמַר: תַּנָּאֵי שְׁקָלַתְּ מֵעָלְמָא?! תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא: הַפַּת שֶׁעִיפְּשָׁה — חַיָּיב לְבַעֵר, מִפְּנֵי שֶׁרָאוּי לְשׁוֹחֲקָהּ וּלְחַמֵּעַ בָּהּ כַּמָּה עִיסּוֹת אֲחֵרוֹת.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בִּמְקוֹיֵימֶת לַאֲכִילָה, אֲבָל כּוֹפֶת שְׂאוֹר שֶׁיִּיחֲדָהּ לִישִׁיבָה — בָּטְלָה. מִדְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר בָּטְלָה, מִכְּלָל דְּתַנָּא קַמָּא סָבַר לֹא בָּטְלָה, אַלְמָא קָסָבַר: כָּל כְּזַיִת, אַף עַל גַּב דְּמִבַּטֵּל — לָא בְּטִיל.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: תְּרַצְתְּ בְּכְזַיִת. פַּחוֹת מִכְּזַיִת מִי תְּרַצְתְּ? אֶלָּא הָא וְהָא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר הִיא, וְלָא קַשְׁיָא: הָא — בִּמְקוֹם לִישָׁה, הָא — שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם לִישָׁה.

אָמַר רַב אָשֵׁי: לָא תֵּימָא שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם לִישָׁה — אַגַּבֵּהּ דְּאַגְּנָא, אֶלָּא אַשִּׁיפְתָּא דְּאַגְּנָא.

פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתֵימָא זִמְנָא דְּאָטֵיף וּמָטֵי לְהָתָם, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר.

אִינִי? וְהָאָמַר רַב יִצְחָק בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: אִם טָח פָּנֶיהָ בְּטִיט — בָּטְלָה. טָח אִין, לֹא טָח — לָא!

מַאן דְּמַתְנֵי הָא לָא מַתְנֵי הָא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַב: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַב יִצְחָק בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: אִם טָח פָּנֶיהָ בְּטִיט — בָּטְלָה וְכוּ'.

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים וְחוּט שֶׁל בָּצֵק בֵּינֵיהֶן, רוֹאִין: כָּל שֶׁאִילּוּ יְנָטֵל הַחוּט וְנִיטָּלִין עִמּוֹ — חַיָּיב לְבַעֵר. וְאִם לָאו — אֵינוֹ חַיָּיב לְבַעֵר.

אָמַר עוּלָּא: לָא אֲמַרַן אֶלָּא בַּעֲרֵיבָה, אֲבָל בַּבַּיִת — חַיָּיב לְבַעֵר.

מַאי טַעְמָא, דְּזִימְנִין דְּכָנֵיש לְהוּ וְנָפְלִי גַּבֵּי הֲדָדֵי.

אָמַר עוּלָּא: בָּעוּ בְּמַעְרְבָא, בַּיִת וַעֲלִייָה מַהוּ? בַּיִת וְאַכְסַדְרָא מַהוּ? שְׁנֵי בָתִּים זֶה לִפְנִים מִזֶּה מַהוּ?

תֵּיקוּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַפַּת שֶׁעִיפְּשָׁה וְנִפְסְלָה מִלֶּאֱכוֹל לָאָדָם, וְהַכֶּלֶב יָכוֹל לֶאֱכוֹלָהּ — מְטַמְּאָה טוּמְאַת אוֹכָלִין בִּכְבֵיצָה, וְנִשְׂרֶפֶת עִם הַטְּמֵאָה בַּפֶּסַח. מִשּׁוּם רַבִּי נָתָן אָמְרוּ: אֵינָהּ מְטַמְּאָה.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתָנַן, כְּלָל אָמְרוּ בְּטָהֳרוֹת: כָּל הַמְיוּחָד לְאוֹכֶל אָדָם — טָמֵא עַד שֶׁיִּפָּסֵל מִלֶּאֱכוֹל לְכֶלֶב. כְּמַאן — דְּלָא כְּרַבִּי נָתָן.

תָּנוּ רַבָּנָן: עֲרֵיבַת הָעַבְדָנִין שֶׁנָּתַן לְתוֹכָהּ קֶמַח, תּוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים — חַיָּיב לְבַעֵר. קוֹדֶם שְׁלֹשָׁה יָמִים אֵינוֹ חַיָּיב לְבַעֵר. אָמַר רַבִּי נָתָן: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — שֶׁלֹּא נָתַן לְתוֹכָהּ עוֹרוֹת, אֲבָל נָתַן לְתוֹכָהּ עוֹרוֹת — אֲפִילּוּ תּוֹךְ שְׁלֹשָׁה אֵין חַיָּיב לְבַעֵר.

אָמַר רָבָא: הֲלָכָה כְּרַבִּי נָתָן, אֲפִילּוּ יוֹם אֶחָד וַאֲפִילּוּ שָׁעָה אַחַת.

וְכֵן לְעִנְיַן טוּמְאָה, אִם מַקְפִּיד עָלָיו — חוֹצֵץ, וְאִם רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ — הֲרֵי הוּא כַּעֲרֵיבָה.

מִי דָּמֵי? הָתָם — בְּשֶׁשִּׁיעוּרָא תַּלְיָא מִילְתָא. הָכָא — בְּקַפְּדָא תַּלְיָא מִילְתָא!

אָמַר רַב יְהוּדָה, אֵימָא: וּלְעִנְיַן הַטּוּמְאָה אֵינוֹ כֵּן.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: הָא "וְכֵן לְעִנְיַן טוּמְאָה" קָתָנֵי! אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: וְכֵן

דף מו.

לְעִנְיַן צִירוּף טוּמְאָה בַּפֶּסַח, וּבִשְׁאָר יָמוֹת הַשָּׁנָה אֵיכָא פְּלוּגְתָּא.

הֵיכִי דָּמֵי, כְּגוֹן דְּאִיכָּא פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה אוֹכָלִין, וְנָגְעוּ בְּהַאי בָּצֵק. בְּפֶסַח, דְּאִיסּוּרוֹ חָשׁוּב — מִצְטָרֵף. בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, דְּבִקְפִּידָא תַּלְיָא מִילְתָא, אִם מַקְפִּיד עָלָיו — מִצְטָרֵף, אִם רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ — הֲרֵי הוּא כַּעֲרֵיבָה.

מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: מִי קָתָנֵי "מִצְטָרֵף"? וְהָא "חוֹצֵץ" קָתָנֵי. אֶלָּא אָמַר רָבָא: וְכֵן לְהַעֲלוֹת טָהֳרָה לַעֲרֵיבָה.

הֵיכִי דָּמֵי, כְּגוֹן דְּאִיטַּמֵּי הָךְ עֲרֵיבָה, וּבָעֵי לְאַטְבוֹלֵי. בְּפֶסַח, דְּאִיסּוּרוֹ חָשׁוּב — חוֹצֵץ, וְלָא סָלְקָא לַהּ טְבִילָה. בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה בְּקִפְּדָא תַּלְיָא מִילְתָא. אִי מַקְפִּיד עָלָיו — חוֹצֵץ, וְאִם רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ — הֲרֵי הוּא כַּעֲרֵיבָה.

מַתְקֵיף לַהּ רַב פָּפָּא: מִי קָתָנֵי "וְכֵן לְעִנְיַן טָהֳרָה"? הָא "לְעִנְיַן טוּמְאָה" קָתָנֵי! אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא: וְכֵן לְעִנְיַן לְהוֹרִיד טוּמְאָה לַעֲרֵיבָה.

הֵיכִי דָּמֵי, כְּגוֹן דְּנָגַע שֶׁרֶץ בְּהַאי בָּצֵק. בְּפֶסַח דְּאִיסּוּרוֹ חָשׁוּב — חוֹצֵץ, וְלָא נָחֲתָה לַהּ טוּמְאָה. בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה דְּבִקְפִּידָא תַּלְיָא, אִם מַקְפִּיד עָלָיו — חוֹצֵץ, אִם רוֹצֶה בְּקִיּוּמוֹ — הֲרֵי הוּא כַּעֲרֵיבָה.

מַתְנִי' בָּצֵק הַחֵרֵשׁ, אִם יֵשׁ כַּיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁהֶחְמִיץ — הֲרֵי זֶה אָסוּר.

גְּמָ' אִם אֵין שָׁם כַּיּוֹצֵא בּוֹ מַהוּ? אֲמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ אָדָם מִמְּגַדֵּל נוּנְיָא לְטְבֶרְיָא מִיל.

וְנֵימָא מִיל! הָא קָא מַשְׁמַע לַן דְּשִׁיעוּרָא דְּמִיל כְּמִמְּגַדֵּל נוּנְיָא וְעַד טְבֶרְיָא.

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: לְגַבָּל וְלִתְפִלָּה וְלִנְטִילַת יָדַיִם — אַרְבָּעָה מִילִּין.
אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: אַיְיבוּ אַמְרַהּ, וְאַרְבָּעָה אָמַר בַּהּ, וַחֲדָא מִינַּייהוּ עִבּוּד. דִּתְנַן: וְכוּלָּן שֶׁעִיבְּדָן, אוֹ שֶׁהִילֵּךְ בָּהֶן כְּדֵי עֲבוֹדָה — טְהוֹרִין, חוּץ מֵעוֹר הָאָדָם. וְכַמָּה כְּדֵי עֲבוֹדָה? אָמַר רַבִּי (אִינְיָא) אָמַר רַבִּי יַנַּאי: כְּדֵי הִילּוּךְ אַרְבָּעָה מִילִּין.
אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְפָנָיו, אֲבָל לְאַחֲרָיו — אֲפִילּוּ מִיל אֵינוֹ חוֹזֵר.
אָמַר רַב אַחָא, וּמִינַּהּ: מִיל — הוּא דְּאֵינוֹ חוֹזֵר, הָא פָּחוֹת מִמִּיל — חוֹזֵר.

מַתְנִי' כֵּיצַד מַפְרִישִׁין חַלָּה בְּטוּמְאָה בְּיוֹם טוֹב?
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא תִקְרָא לָהּ שֵׁם עַד שֶׁתֵּאָפֶה. בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: תְּטִיל בְּצוֹנֵן. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

דף מו:

לֹא זֶה הוּא חֻמֵּץ שֶׁמּוּזְהָרִין עָלָיו בְּבַל יֵרָאֶה וּבְבַל יִמָּצֵא. אֶלָּא: מַפְרִישָׁתָהּ וּמַנִּיחָתָהּ עַד הָעֶרֶב, וְאִם הֶחְמִיצָה — הֶחְמִיצָה.

גְּמָ' לֵימָא בְּטוֹבַת הֶנָאָה קָמִיפַּלְגִי. דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: טוֹבַת הֶנָאָה מָמוֹן. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: טוֹבַת הֶנָאָה אֵינָהּ מָמוֹן.
לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא סָבְרִי טוֹבַת הֶנָאָה אֵינָהּ מָמוֹן, וְהָכָא בְּ"הוֹאִיל" קָמִיפַּלְגִי. דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: אָמְרִינַן "הוֹאִיל", וְאִי בָּעֵי אִיתְּשִׁיל עָלַהּ — מָמוֹנֵיהּ הוּא. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: לָא אָמְרִינַן "הוֹאִיל".
אִיתְּמַר: הָאוֹפֶה מִיּוֹם טוֹב לְחוֹל, רַב חִסְדָּא אָמַר: לוֹקֶה, רַבָּה אָמַר: אֵינוֹ לוֹקֶה.
רַב חִסְדָּא אָמַר לוֹקֶה: לָא אָמְרִינַן "הוֹאִיל וּמִיקַּלְעִי לֵיהּ אוֹרְחִים — חֲזֵי לֵיהּ". רַבָּה אָמַר אֵינוֹ לוֹקֶה: אָמְרִינַן "הוֹאִיל".
אָמַר לֵיהּ רַבָּה לְרַב חִסְדָּא: לְדִידָךְ דְּאָמְרַתְּ לָא אָמְרִינַן "הוֹאִיל", הֵיאַךְ אוֹפִין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת? אָמַר לֵיהּ: מְשׁוּם עֵירוּבֵי תַּבְשִׁילִין.
וּמְשׁוּם עֵירוּבֵי תַּבְשִׁילִין שָׁרֵינַן אִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא?! אָמַר לֵיהּ: מִדְּאוֹרָיְיתָא צוֹרְכֵי שַׁבָּת נַעֲשִׂין בְּיוֹם טוֹב, וְרַבָּנַן הוּא דְּגָזְרוּ בֵּיהּ, גְּזֵירָה שְׁמָא יֹאמְרוּ אוֹפִין מִיּוֹם טוֹב אַף לְחוֹל. וְכֵיוָן דְּאַצְרְכוּהּ רַבָּנַן עֵירוּבֵי תַּבְשִׁילִין — אִית לֵיהּ הֵיכֵירָא.
אֵיתִיבֵיהּ: בְּהֵמָה הַמְסוּכֶּנֶת, לֹא יִשְׁחוֹט אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיָּכוֹל לֶאֱכוֹל הֵימֶנָּה כְּזַיִת צָלִי מִבְּעוֹד יוֹם. "יָכוֹל לֶאֱכוֹל" — אַף עַל גַּב דְּלָא בָּעֵי לְמֵיכַל. בִּשְׁלָמָא לְדִידִי, דְּאָמְרִי "הוֹאִיל": "הוֹאִיל וְאִי בָּעֵי לְמֵיכַל מָצֵי אָכֵיל" — מְשׁוּם הָכִי יִשְׁחוֹט. אֶלָּא לְדִידָךְ, דְּאָמְרַתְּ לָא אָמְרִינַן "הוֹאִיל", אַמַּאי יִשְׁחוֹט?

אֲמַר לֵיהּ: מְשׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹנוֹ. וּמְשׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹנוֹ שָׁרֵינַן אִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא?!
אֲמַר לֵיהּ, אִין: מְשׁוּם הֶפְסֵד מָמוֹנוֹ — גְּמַר בְּלִבּוֹ לֶאֱכוֹל כְּזִית, וְאִי אֶפְשָׁר לְכְזַיִת בָּשָׂר בְּלֹא שְׁחִיטָה.
אֵיתִיבֵיהּ: לֶחֶם הַפָּנִים

דף מז.

נֶאֱכָל לְתִשְׁעָה, לַעֲשָׂרָה, וּלְאַחַד עָשָׂר — לֹא פְּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. כֵּיצַד? כְּדַרְכּוֹ, לְתִשְׁעָה. נֶאֱפָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת — נֶאֱכָל בְּשַׁבָּת לְתִשְׁעָה. חָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת — נֶאֱכָל לְשַׁבָּת לַעֲשָׂרָה. שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה — נֶאֱכָל לְשַׁבָּת לְאַחַד עָשָׂר, לְפִי שֶׁאֵינוֹ דּוֹחֶה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת הַיּוֹם טוֹב. וְאִי אָמְרַתְּ צוֹרְכֵי שַׁבָּת נַעֲשִׂין בְּיוֹם טוֹב, אֲמַאי לָא דָּחֵי יוֹם טוֹב?
אֲמַר לֵיהּ: שְׁבוּת קְרוֹבָה — הִתִּירוּ. שְׁבוּת רְחוֹקָה — לֹא הִתִּירוּ.
וּלְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּאָמַר מְשׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן הַסְּגָן: דּוֹחֶה אֶת יוֹם טוֹב וְאֵינוֹ דּוֹחֶה אֶת יוֹם צוֹם, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
בְּהָא פְּלִיגִי: מָר סָבַר שְׁבוּת קְרוֹבָה הִתִּירוּ, שְׁבוּת רְחוֹקָה לֹא הִתִּירוּ. וּמָר סָבַר: שְׁבוּת רְחוֹקָה נָמֵי הִתִּירוּ.
מֵתִיב רַב מָרִי: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם אֵינָן נֶאֱכָלוֹת לֹא פְּחוֹת מִשְּׁנַיִם, וְלֹא יוֹתֵר עַל שְׁלֹשָׁה. כֵּיצַד? נֶאֱפוֹת עֶרֶב יוֹם טוֹב — נֶאֱכָלוֹת לְיוֹם טוֹב לִשְׁנַיִם. חָל יוֹם טוֹב לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת — נֶאֱכָלוֹת לְיוֹם טוֹב לִשְׁלֹשָׁה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ דּוֹחָה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת הַיּוֹם טוֹב. וְאִי אָמְרַתְּ צוֹרְכֵי שַׁבָּת נַעֲשִׂין בְּיוֹם טוֹב, הַשְׁתָּא דְּשַׁבָּת בְּיוֹם טוֹב שְׁרֵי, דְּיוֹם טוֹב בְּיוֹם טוֹב מִיבַּעְיָא?!
שָׁאנֵי הָתָם דְּאָמַר קְרָא "לָכֶם" — "לָכֶם" וְלֹא לְגָבוֹהַּ.
וּלְרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, דְּאָמַר מְשׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן הַסְּגָן: דּוֹחֶה אֶת יוֹם טוֹב, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? סָבַר לַהּ כְּאַבָּא שָׁאוּל, דְּאָמַר: "לָכֶם" — "לָכֶם" וְלֹא לְגוֹיִם.
שְׁלַח לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַבָּה בְּיַד רַב אַחָא בַּר רַב הוּנָא: מִי אָמְרִינַן "הוֹאִיל"? וְהָא תְּנַן: יֵשׁ חוֹרֵשׁ תְּלָם אֶחָד וְחַיָּיבִין עָלֶיהָ מִשּׁוּם שְׁמוֹנָה לָאוִין: הַחוֹרֵשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמוֹר, וְהֵן מוּקְדָּשִׁים, וְכִלְאַיִם בַּכֶּרֶם,

דף מז:

וּשְׁבִיעִית, בְּיוֹם טוֹב, כֹּהֵן וְנָזִיר אַבֵּית הַטּוּמְאָה. וְאִי אָמְרִינַן "הוֹאִיל" — אַחֲרִישָׁה לָא לִיחַיֵּיב, הוֹאִיל וְחָזֵי לְכִיסּוּי דַּם צִיפּוֹר.
אָמַר רַב פָּפָּא בַּר שְׁמוּאֵל: בַּאֲבָנִים מְקוֹרָזָלוֹת.

רְאוּיוֹת לְכוֹתְשָׁן! וּכְתִישָׁה בְּיוֹם טוֹב מִי שָׁרֵי?! רְאוּיוֹת לְכוֹתְשָׁן כִּלְאַחַר יָד! בְּצוּנְמָא. צוּנְמָא בַּר זְרִיעָה?! צוּנְמָא מִלְמַעְלָה, וְעָפָר תִּיחוּחַ מִלְמַטָּה. וְתִיפּוֹק לֵיהּ מִשּׁוּם עָפָר תִּיחוּחַ!

אֶלָּא אָמַר מָר בַּר רַב אָשֵׁי: בְּטִינָא. וְטִינָא בַּר זְרִיעָה הוּא?! בְּמִתּוּנְתָּא.

אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: הַמְבַשֵּׁל גִּיד הַנָּשֶׁה בְּחָלָב בְּיוֹם טוֹב וְאוֹכְלוֹ — לוֹקֶה חֲמֵשׁ. לוֹקֶה מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל גִּיד בְּיוֹם טוֹב, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם אוֹכֵל גִּיד, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם מְבַשֵּׁל בָּשָׂר בְּחָלָב, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם אוֹכֵל בָּשָׂר בְּחָלָב, וְלוֹקֶה מִשּׁוּם הַבְעָרָה. וְאִי אָמְרִינַן "הוֹאִיל" — אַהַבְעָרָה לָא לִיחַיַּיב, הוֹאִיל דַּחֲזֵי לֵיהּ לְצָרְכּוֹ!

אָמַר לֵיהּ: אַפֵּיק הַבְעָרָה, וְעַיֵּיל גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁל נְבֵילָה.

וְהָתְנֵי רַבִּי חִיָּיא: לוֹקִין שְׁתַּיִם עַל אֲכִילָתוֹ, וְשָׁלֹשׁ עַל בִּישּׁוּלוֹ. וְאִי אִיתָא, שָׁלֹשׁ עַל אֲכִילָתוֹ מִיבְּעֵי לֵיהּ!

אֶלָּא: אַפֵּיק הַבְעָרָה, וְעַיֵּיל עֲצֵי מוּקְצֶה.

וּמוּקְצֶה דְּאוֹרְיְיתָא הוּא? אָמַר לֵיהּ: אִין, דִּכְתִיב: "וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ אֵת אֲשֶׁר יָבִיאוּ". וְאַזְהָרָתָהּ מֵהָכָא, מִ"לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה".

אָמַר לֵיהּ, וְהָא אַתְּ הוּא דַּאֲמַרְתְּ: בְּעַאי מִינֵּיהּ מֵרַב חִסְדָּא, וְאָמְרִי לַהּ: בְּעַאי מִינֵּיהּ מֵרַב הוּנָא: הֲבִיא שֶׂה מֵאֲפָר, וּשְׁחָטוֹ תָּמִיד בְּיוֹם טוֹב, מַהוּ?

וְאַתְּ אָמְרַתְּ לָן, (אָמַר לִי) עָלַהּ: "שֶׂה" — וְלֹא הַבְּכוֹר.

"אַחַת" — וְלֹא מַעֲשֵׂר.

"מִן הַצֹּאן" — וְלֹא הַפַּלְגָּס.

דף מח.

"מִן הַמָּאתַיִם" — מִמּוֹתַר שְׁתֵּי מֵאוֹת שֶׁנִּשְׁתַּיְּירוּ בַּבּוֹר. מִכָּאן לְעֵרְלָה שֶׁבְּטֵילָה בְּמָאתַיִם.

"מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל" — מִן הַמּוּתָּר לְיִשְׂרָאֵל. מִכָּאן אָמְרוּ: אֵין מְבִיאִין נְסָכִין מִן הַטָּבֶל.

יָכוֹל לֹא יָבִיא מִן הַמּוּקְצֶה. אָמַרְתְּ: מָה טֶבֶל מְיוּחָד שֶׁאִיסּוּר גּוּפוֹ גָּרַם לוֹ — אַף כֹּל שֶׁאִיסּוּר גּוּפוֹ גָּרַם לוֹ. יָצָא מוּקְצֶה שֶׁאֵין אִיסּוּר גּוּפוֹ גָּרַם לוֹ, אֶלָּא אִיסּוּר דָּבָר אַחֵר גָּרַם לוֹ. וְאִי אָמְרַתְּ אִיסּוּר מוּקְצֶה דְּאוֹרְיְיתָא, מָה לִי אִיסּוּר גּוּפוֹ מָה לִי אִיסּוּר דָּבָר אַחֵר?

וְעוֹד, הָא אַתְּ הוּא דְּאָמְרַתְּ: חִילּוּק מְלָאכוֹת לְשַׁבָּת, וְאֵין חִילּוּק מְלָאכוֹת לְיוֹם טוֹב.

אֶלָּא אַפֵּיק הַבְעָרָה, וְעַיֵּיל עֲצֵי אֲשֵׁירָה. וְאַזְהָרָה מֵהָכָא, "וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם".

אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְאַבָּיֵי: וְנִלְקֵי נָמֵי מִשּׁוּם "וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ".

אֶלָּא: אַפֵּיק הַבְעָרָה, וְעַיֵּיל עֲצֵי הֶקְדֵּשׁ. וְאִזְהָרָה מֵהָכָא, "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ ... לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם".

אָמַר רָמֵי בַּר חָמָא: הָא דְּרַב חִסְדָּא וְרַבָּה — מַחֲלוֹקֶת דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא. דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: אָמְרִינַן "הוֹאִיל". וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: לָא אָמְרִינַן "הוֹאִיל".

אָמַר רַב פָּפָּא: וְדִילְמָא עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הָתָם דְּאָמְרִינַן "הוֹאִיל", אֶלָּא דִּבְעִידָּנָא דְּקָא עָיְילִי לְתַנּוּרָא כָּל חֲדָא וַחֲדָא חַזְיָא לֵיהּ לְדִידֵיהּ. אֲבָל הָכָא, דִּלְאוֹרְחִין הוּא דַּחֲזֵי לְדִידֵיהּ לָא חֲזֵי — אֵימָא הָכִי נָמֵי דְּלָא אָמְרִינַן "הוֹאִיל".

אָמַר רַב שֵׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: וְדִילְמָא לָא הִיא, עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הָתָם דְּלָא אָמְרִינַן "הוֹאִיל", אֶלָּא דְּאִיכָּא חֲדָא דְּלָא חַזְיָא לֵיהּ לְדִידֵיהּ וְלָא לְאוֹרְחִין. אֲבָל הָכָא, דַּחֲזֵי מֵיהַת לְאוֹרְחִין — אֵימָא הָכִי נָמֵי אָמְרִינַן "הוֹאִיל".

אַמְרוּהָ [רַבָּנַן] קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה וְרַבִּי זֵירָא. רַבִּי יִרְמְיָה קַיְבְּלֵהּ, רַבִּי זֵירָא לָא קַיְבְּלֵהּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זֵירָא: מִילְּתָא דְּקַשְׁיָא לַן וְאָתֵיא כַּמָּה שְׁנֵי בְּמַאי פְּלִיגִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הַשְׁתָּא אַמְרוּהָ מִשְּׁמֵיהּ דְּגַבְרָא רַבָּה, וְלָא נְיקַבְּלֵהּ?

אָמַר לֵיהּ: הֵיכִי אֲקַבְּלֵהּ, דִּתְנֵינָא, אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לִדְבָרֶיךָ, הֲרֵי הוּא עוֹבֵר מִשּׁוּם "לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה", וּשְׁתֵּיק לֵיהּ. וְאִי אִיתָא, לֵימָא לֵיהּ: טַעְמָא דִּידִי מִשּׁוּם "הוֹאִיל".

אָמַר לֵיהּ: וְלִיטַעְמָךְ, הָא דִּתְנֵינָא בְּבָרַיְיתָא, אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: לִדְבָרֶיךָ, הֲרֵי הוּא עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא", וּשְׁתֵּיק לֵיהּ. הָכִי נָמֵי דְּלָא אַהְדַּר לֵיהּ? הָא קָא מַהְדַּר לֵיהּ בְּמַתְנִיתִין?! דִּתְנַן: לֹא זֶהוּ חֹמֶץ שֶׁמּוּזָּהָרִין עָלָיו מִשּׁוּם "בַּל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא", אֶלָּא: שֶׁתֵּיק לֵיהּ בְּבָרַיְיתָא, וּמַהְדַּר לֵיהּ בְּמַתְנִיתִין. הָכִי נָמֵי, אֵימוֹר שְׁתֵּיק לֵיהּ בְּמַתְנִיתִין, וְאַהְדַּר לֵיהּ בְּמָכִילְתָּא אַחֲרִיתִי.

תַּנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְרַבִּי יִצְחָק אָמַר: הֲלָכָה כְּבֶן בְּתֵירָא.

וְכַמָּה שִׁיעוּר עִיסָּה? רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: בְּחִטִּין — קַבִּין. וּבְשְׂעוֹרִין — שְׁלֹשֶׁת קַבִּין. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חִילּוּף הַדְּבָרִים.

וְהָתַנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: בְּחִטִּין — שְׁלֹשֶׁת קַבִּין, וּבְשְׂעוֹרִין — אַרְבָּעָה קַבִּין! לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּחַסֵּיכְתָּא, הָא — בִּמְעַלְּיֵיתָא.

אָמַר רַב פָּפָּא: שְׁמַע מִינַּהּ גְּרִיעִין חִיטֵּי חַסֵּיכְתָּא מֵחִיטֵּי מְעַלְּיֵיתָא טְפֵי מִדְּגְרִיעָן שְׂעָרֵי חַסֵּיכְתָּא מִשְּׂעָרֵי מְעַלְּיֵיתָא. דְּאִילּוּ הָתָם תִּילְתָּא, וְהָכָא רִיבְעָא.

אָמַר רַב: קַבָּא מְלוֹגְנָאָה לְפִיסְחָא, וְכֵן לְחַלָּה. (וְהָתַנְיָא:)

דף מח:

חֲמֵשֶׁת רְבָעִים קֶמַח וְעוֹד — חַיָּיבִין בַּחַלָּה. הָכִי קָאָמַר, קַבָּא מְלוֹגְנָאֵי נָמֵי אַהַאי שִׁיעוּרָא קָאֵי.

אָמַר רַב יוֹסֵף: הָנֵי נְשֵׁי דִּידַן נָהוּג לְמֵיפָא קְפִיזָא קְפִיזָא לְפִיסְחָא. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: מַאי דַּעְתַּיךְ, לְחוּמְרָא? חוּמְרָא דְּאָתֵי לִידֵי קוּלָּא הוּא, דְּקָא מַפְקַע לַהּ מֵחַלָּה.

אָמַר לֵיהּ: דְּעָבְדָן כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, (דְּתַנְיָא,) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הָרוֹדֶה וְנוֹתֵן לַסַּל — הַסַּל מְצָרְפָן לַחַלָּה. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

אָמַר לֵיהּ: וְהָא אִיתְּמַר עָלַהּ, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא כִּכְרוֹת שֶׁל בָּבֶל שֶׁנּוֹשְׁכוֹת זוֹ מִזּוֹ, אֲבָל כִּעֲכִין — לָא. הָא אִיתְּמַר עָלַהּ, אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: אֲפִילּוּ כִּעֲכִין.

בְּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: טַבְלָא שֶׁאֵין לָהּ לְבִזְבִּזִין מַהוּ? תּוֹךְ כְּלֵי בְּעֵינַן, וְהָא לֵיכָּא. אוֹ דִילְמָא — אֲוִיר כְּלֵי בָּעֵינַן, וְהָא אִיכָּא. תֵּיקוּ.

תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַסַּל מְצָרְפָן. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: תַּנּוּר מְצָרְפָן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כִּכָּרוֹת שֶׁל בָּבֶל שֶׁנּוֹשְׁכוֹת זוֹ מִזּוֹ מִצְטָרְפוֹת.

מַתְנִי' רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁלֹשׁ נָשִׁים לָשׁוֹת כְּאַחַת וְאוֹפוֹת בְּתַנּוּר אֶחָד, זוֹ אַחַר זוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שְׁלֹשׁ נָשִׁים עוֹסְקוֹת בְּבָצֵק כְּאַחַת, אַחַת לָשָׁה, וְאַחַת עוֹרֶכֶת, וְאַחַת אוֹפָה.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא כָּל הַנָּשִׁים וְלֹא כָּל הָעֵצִים וְלֹא כָּל הַתַּנּוּרִים שָׁוִין. זֶה הַכְּלָל: תְּפַח — תִּלְטוֹשׁ בְּצוֹנֵן.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנָן. לָשָׁה, הִיא מְקַטֶּפֶת, וַחֲבֶירְתָּהּ לָשָׁה תַּחְתֶּיהָ. מְקַטֶּפֶת, הִיא אוֹפָה, וַחֲבֶירְתָּהּ מְקַטֶּפֶת תַּחְתֶּיהָ, וְהַשְּׁלִישִׁית לָשָׁה. אוֹפָה הִיא, לָשָׁה, וַחֲבֶירְתָּהּ אוֹפָה תַּחְתֶּיהָ, וְהַשְּׁלִישִׁית מְקַטֶּפֶת, וְחוֹזֶרֶת חֲלִילָה. כָּל זְמַן שֶׁעוֹסְקוֹת בַּבָּצֵק — אֵינוֹ בָּא לִידֵי חִימּוּץ.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא כָּל הַנָּשִׁים וְכוּ'. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: דַּיְנֵי לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל, יְלַמְּדֵינוּ רַבֵּינוּ בָּנָשִׁים זְרִיזוֹת אוֹ בְּנָשִׁים שֶׁאֵין זְרִיזוֹת? בְּעֵצִים לַחִים אוֹ בְּעֵצִים יְבֵשִׁים? בְּתַנּוּר חַם אוֹ בְּתַנּוּר צוֹנֵן? אָמַר לִי: אֵין לְךָ אֶלָּא מַה שֶּׁשָּׁנוּ חֲכָמִים, זֶה הַכְּלָל: תְּפַח — תִּלְטוֹשׁ בְּצוֹנֵן.

מַתְנִי' שִׁיאוּר — יִשָּׁרֵף, וְהָאוֹכְלוֹ פָּטוּר. סִידּוּק — יִשָּׁרֵף, וְהָאוֹכְלוֹ חַיָּיב כָּרֵת.

אֵיזֶהוּ שִׁיאוּר? כְּקַרְנֵי חֲגָבִים. סִידּוּק — שֶׁנִּתְעָרְבוּ סְדָקִין זֶה בָּזֶה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: זֶה וְזֶה — הָאוֹכְלוֹ חַיָּיב כָּרֵת. וְאֵיזֶהוּ שִׁיאוּר? כָּל שֶׁהִכְסִיפוּ פָּנָיו כְּאָדָם שֶׁעָמְדוּ שַׁעֲרוֹתָיו.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנָן: אֵיזֶהוּ שֵׁיאוּר? כָּל שֶׁהִכְסִיפוּ פָּנָיו כְּאָדָם שֶׁעָמְדוּ שַׁעֲרוֹתָיו. סִידּוּק — כְּקַרְנֵי חֲגָבִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵיזֶהוּ שֵׁיאוּר? כְּקַרְנֵי חֲגָבִים. סִידּוּק — שֶׁנִּתְעָרְבוּ סָדָקִין זֶה בָּזֶה. וְזֶה וָזֶה — הָאוֹכְלוֹ חַיָּיב כָּרֵת.

וְהָאָנַן תְּנַן: שֵׁיאוּר יִשָּׂרֵף, וְהָאוֹכְלוֹ פָּטוּר, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אֵימָא: לְרַבִּי מֵאִיר, זֶה וָזֶה הָאוֹכְלוֹ חַיָּיב כָּרֵת.

אָמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר — אֵין לָךְ כָּל סָדָק וְסָדָק מִלְּמַעְלָה שֶׁאֵין לוֹ כַּמָּה סְדָקִים מִלְּמַטָּה.

דף מט.

מַתְנִי׳ אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת — מְבַעֲרִין אֶת הַכֹּל מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בִּזְמַנּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר: תְּרוּמָה — מִלְּפָנֵי הַשַּׁבָּת, וְחוּלִּין — בִּזְמַנָּן.

גְּמָ׳ תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר: פַּעַם אַחַת שָׁבַת אַבָּא בְּיַבְנֶה, וְחָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת. וּבָא זוּגִין מְמוּנֶּה שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְאָמַר: הִגִּיעַ עֵת לְבַעֵר אֶת הֶחָמֵץ, וְהָלַכְתִּי אַחַר אַבָּא וּבִיעַרְנוּ אֶת הֶחָמֵץ.

מַתְנִי׳ הַהוֹלֵךְ לִשְׁחוֹט אֶת פִּסְחוֹ, וְלָמוּל אֶת בְּנוֹ, וְלֶאֱכוֹל סְעוּדַת אֵירוּסִין בְּבֵית חָמִיו, וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ חָמֵץ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. אִם יָכוֹל לַחֲזוֹר וּלְבַעֵר וְלַחֲזוֹר לְמִצְוָתוֹ — יַחֲזוֹר וִיבַעֵר, וְאִם לָאו — מְבַטְּלוֹ בְּלִבּוֹ.

לְהַצִּיל מִן הַגּוֹיִם, וּמִן הַנָּהָר, וּמִן הַלִּסְטִים, וּמִן הַדְּלֵיקָה, וּמִן הַמַּפּוֹלֶת — יְבַטֵּל בְּלִבּוֹ. וְלִשְׁבוּת שְׁבִיתַת הָרְשׁוּת — יַחֲזוֹר מִיָּד.

וְכֵן מִי שֶׁיָּצָא מִירוּשְׁלַיִם וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ בְּשַׂר קֹדֶשׁ, אִם עָבַר צוֹפִים — שׁוֹרְפוֹ בְּמְקוֹמוֹ. וְאִם לָאו — חוֹזֵר וְשׁוֹרְפוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה.

וְעַד כַּמָּה הֵן חוֹזְרִין? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: זֶה וָזֶה בִּכְבֵיצָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: זֶה וָזֶה בִּכְזַיִת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּשַׂר קֹדֶשׁ — בִּכְזַיִת, וְחָמֵץ — בִּכְבֵיצָה.

גְּמָ׳ וּרְמִינְהוּ: הַהוֹלֵךְ לֶאֱכוֹל סְעוּדַת אֵירוּסִין בְּבֵית חָמִיו, וְלִשְׁבוּת שְׁבִיתַת הָרְשׁוּת — יַחֲזוֹר מִיָּד!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לָא קַשְׁיָא: הָא — רַבִּי יְהוּדָה, הָא — רַבִּי יוֹסֵי. דְּתַנְיָא: סְעוּדַת אֵירוּסִין רְשׁוּת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִצְוָה.

וְהַשְׁתָּא דְּאָמַר רַב חִסְדָּא: מַחֲלוֹקֶת בִּסְעוּדָה שְׁנִיָּה, אֲבָל בִּסְעוּדָה רִאשׁוֹנָה דִּבְרֵי הַכֹּל מִצְוָה. אֲפִילּוּ תֵּימָא הָא וְהָא רַבִּי יְהוּדָה, וְלָא קַשְׁיָא: הָא — בְּסְעוּדָה רִאשׁוֹנָה, הָא — בְּסְעוּדָה שְׁנִיָּה.

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי אֶלָּא סְעוּדַת אֵירוּסִין, אֲבָל לֹא סְבָלוֹנוֹת. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: אֲנִי שָׁמַעְתִּי סְעוּדַת אֵירוּסִין וְסִבְלוֹנוֹת.

תַּנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל סְעוּדָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל מִצְוָה — אֵין תַּלְמִיד חָכָם רַשַּׁאי לֵהָנוֹת מִמֶּנָּה.

כְּגוֹן מַאי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּגוֹן בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל, וּבַת תַּלְמִיד חָכָם לְעַם הָאָרֶץ. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בַּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל — אֵין זוּוְגָן עוֹלֶה יָפֶה.

מַאי הִיא? אָמַר רַב חִסְדָּא: אוֹ "אַלְמָנָה", אוֹ "גְּרוּשָׁה", אוֹ "זֶרַע אֵין לָהּ". בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: קוֹבְרָהּ אוֹ קוֹבֵרְתּוֹ, אוֹ מְבִיאָתוֹ לִידֵי עֲנִיּוּת.

אִינִי?! וְהָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָרוֹצֶה שֶׁיִּתְעַשֵּׁר יִדְבַּק בְּזַרְעוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁתּוֹרָה וּכְהוּנָּה מַעֲשַׁרְתָּן. לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּתַלְמִיד חָכָם, הָא — בְּעַם הָאָרֶץ.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נָסִיב כָּהֲנְתָא, חֲלַשׁ. אָמַר: לָא נִיחָא לֵיהּ לְאַהֲרֹן דְּאָדְבַּק בְּזַרְעֵיהּ, דְּהָוֵי לֵיהּ חַתְנָא כִּי אֲנָא.

רַב אִידִי בַּר אָבִין נָסִיב כָּהֲנְתָא, נְפַקוּ מִינֵּיהּ תְּרֵי בְּנֵי סְמִיכֵי: רַב שֵׁשֶׁת בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי. אָמַר רַב פָּפָּא: אִי לָא נָסֵיבְנָא כָּהֲנְתָא, לָא אִיעַתַּרִי.

אָמַר רַב כָּהֲנָא: אִי לָא נָסֵיבְנָא כָּהֲנְתָא, לָא גְּלַאי. אֲמַרוּ לֵיהּ: וְהָא לְמָקוֹם תּוֹרָה גְּלֵית! לָא גְּלַאי כִּדְגָלֵי אִינָשֵׁי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: כָּל הַנֶּהֱנֶה מִסְּעוּדַת הָרְשׁוּת לְסוֹף גּוֹלֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֹכְלִים כָּרִים מִצֹּאן וַעֲגָלִים מִתּוֹךְ מַרְבֵּק", וּכְתִיב: "לָכֵן עַתָּה יִגְלוּ בְּרֹאשׁ גּוֹלִים".

תָּנוּ רַבָּנַן: כָּל תַּלְמִיד חָכָם הַמַּרְבֶּה סְעוּדָתוֹ בְּכָל מָקוֹם, סוֹף מַחֲרִיב אֶת בֵּיתוֹ, וּמְאַלְמֵן אֶת אִשְׁתּוֹ, וּמְיַתֵּם אֶת גּוֹזָלָיו, וְתַלְמוּדוֹ מִשְׁתַּכֵּחַ מִמֶּנּוּ, וּמַחְלוֹקוֹת רַבּוֹת בָּאוֹת עָלָיו, וּדְבָרָיו אֵינָם נִשְׁמָעִים, וּמְחַלֵּל שֵׁם שָׁמַיִם וְשֵׁם רַבּוֹ וְשֵׁם אָבִיו, וְגוֹרֵם שֵׁם רַע לוֹ וּלְבָנָיו וְלִבְנֵי בָנָיו עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת.

מַאי הִיא? אָמַר אַבָּיֵי: קָרוּ לֵיהּ בַּר מַחֵים תַּנּוּרֵי. רָבָא אָמַר: בַּר מְרַקֵּיד בֵּי כּוּבֵּי. רַב פָּפָּא אָמַר: בַּר מְלַחֵיךְ פִּינְכֵי. רַב שְׁמַעְיָה אָמַר: בַּר מַךְ רַבָּע.

תָּנוּ רַבָּנַן: לְעוֹלָם יִמְכּוֹר אָדָם כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ וְיִשָּׂא בַּת תַּלְמִיד חָכָם, שֶׁאִם מֵת אוֹ גוֹלֶה — מוּבְטָח לוֹ שֶׁבָּנָיו תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. וְאַל יִשָּׂא בַּת עַם הָאָרֶץ, שֶׁאִם מֵת אוֹ גוֹלֶה — בָּנָיו עַמֵּי הָאָרֶץ.

תָּנוּ רַבָּנָן: לְעוֹלָם יִמְכּוֹר אָדָם כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ וְיִשָּׂא בַּת תַּלְמִיד חָכָם, וְיִשָּׂיא בִּתּוֹ לְתַלְמִיד חָכָם, מָשָׁל לְעִנְבֵי הַגֶּפֶן בְּעִנְבֵי הַגֶּפֶן, דָּבָר נָאֶה וּמִתְקַבֵּל. וְלֹא יִשָּׂא בַּת עַם הָאָרֶץ, מָשָׁל לְעִנְבֵי הַגֶּפֶן בְּעִנְבֵי הַסְּנֶה, דָּבָר כָּעוּר

דף מט:

וְאֵינוֹ מִתְקַבֵּל.

תָּנוּ רַבָּנָן: לְעוֹלָם יִמְכּוֹר אָדָם כָּל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ, וְיִשָּׂא בַּת תַּלְמִיד חָכָם. לֹא מָצָא בַּת תַּלְמִיד חָכָם — יִשָּׂא בַּת גְּדוֹלֵי הַדּוֹר. לֹא מָצָא בַּת גְּדוֹלֵי הַדּוֹר — יִשָּׂא בַּת רָאשֵׁי כְנֵסִיּוֹת. לֹא מָצָא בַּת רָאשֵׁי כְנֵסִיּוֹת — יִשָּׂא בַּת גַּבָּאֵי צְדָקָה. לֹא מָצָא בַּת גַּבָּאֵי צְדָקָה — יִשָּׂא בַּת מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת. וְלֹא יִשָּׂא בַּת עַמֵּי הָאָרֶץ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן שֶׁקֶץ, וּנְשׁוֹתֵיהֶן שֶׁרֶץ, וְעַל בְּנוֹתֵיהֶן הוּא אוֹמֵר: ״אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה״.

תַּנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: עַם הָאָרֶץ אָסוּר לֶאֱכוֹל בְּשָׂר, (בְּהֵמָה) שֶׁנֶּאֱמַר: ״זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף״: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה מוּתָּר לֶאֱכוֹל בְּשַׂר בְּהֵמָה וָעוֹף, וְכֹל שֶׁאֵינוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה אָסוּר לֶאֱכוֹל בָּשָׂר בְּהֵמָה וָעוֹף.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: עַם הָאָרֶץ מוּתָּר לְנַחֵרוֹ בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, אֱמוֹר לְשׁוֹחֲטוֹ! אָמַר לָהֶן: זֶה טָעוּן בְּרָכָה, וְזֶה אֵינוֹ טָעוּן בְּרָכָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: עַם הָאָרֶץ אָסוּר לְהִתְלַוּוֹת עִמּוֹ בַּדֶּרֶךְ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כִּי הִיא חַיֶּיךָ וְאוֹרֶךְ יָמֶיךָ״, עַל חַיָּיו לֹא חָס, עַל חַיֵּי חֲבֵירוֹ — לֹא כָּל שֶׁכֵּן.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עַם הָאָרֶץ מוּתָּר לְקוֹרְעוֹ כְּדָג. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק: וּמְגַבּוֹ.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: כְּשֶׁהָיִיתִי עַם הָאָרֶץ אָמַרְתִּי: מִי יִתֵּן לִי תַּלְמִיד חָכָם וַאֲנַשְּׁכֶנּוּ כַּחֲמוֹר. אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו: רַבִּי, אֱמוֹר כְּכֶלֶב! אָמַר לָהֶן: זֶה נוֹשֵׁךְ וְשׁוֹבֵר עֶצֶם, וְזֶה נוֹשֵׁךְ וְאֵינוֹ שׁוֹבֵר עֶצֶם.

תַּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל הַמַּשִּׂיא בִּתּוֹ לְעַם הָאָרֶץ, כְּאִילּוּ כּוֹפְתָהּ וּמַנִּיחָהּ לִפְנֵי אֲרִי. מָה אֲרִי דּוֹרֵס וְאוֹכֵל, וְאֵין לוֹ בּוּשֶׁת פָּנִים — אַף עַם הָאָרֶץ מַכֶּה וּבוֹעֵל, וְאֵין לוֹ בּוּשֶׁת פָּנִים.

תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵילְמָלֵא אָנוּ צְרִיכִין לָהֶם לְמַשָּׂא וּמַתָּן, הָיוּ הוֹרְגִין אוֹתָנוּ.

תָּנָא רַבִּי חִיָּיא: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לִפְנֵי עַם הָאָרֶץ, כְּאִילּוּ בוֹעֵל אֲרוּסָתוֹ בְּפָנָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: ״תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה״. אַל תִּקְרֵי: ״מוֹרָשָׁה״, אֶלָּא: מְאוֹרָסָה.

גְּדוֹלָה שִׁנְאָה שֶׁשּׂוֹנְאִין עַמֵּי הָאָרֶץ לְתַלְמִיד חָכָם יוֹתֵר מִשִּׂנְאָה שֶׁשּׂוֹנְאִין אוּמּוֹת הָעוֹלָם אֶת יִשְׂרָאֵל, וּנְשׁוֹתֵיהֶן יוֹתֵר מֵהֶן. תָּנָא שָׁנָה וּפֵירֵשׁ, יוֹתֵר מִכּוּלָּן.

תָּנוּ רַבָּנָן: שִׁשָּׁה דְּבָרִים נֶאֶמְרוּ בְּעַמֵּי הָאָרֶץ: אֵין מוֹסְרִין לָהֶן עֵדוּת. וְאֵין מְקַבְּלִין מִמֶּנּוּ עֵדוּת. וְאֵין מְגַלִּין לָהֶן סוֹד. וְאֵין מְמַנִּין אוֹתָן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס עַל הַיְתוֹמִים. וְאֵין מְמַנִּין אוֹתָן אַפּוֹטְרוֹפּוֹס עַל קוּפָּה שֶׁל צְדָקָה. וְאֵין מִתְלַוִּין עִמָּהֶן בַּדֶּרֶךְ. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף אֵין מַכְרִיזִין עַל אֲבֵידָתוֹ.

וְתַנָּא קַמָּא? זִמְנִין דְּנָפֵיק מִינַּיהּ זַרְעָא מְעַלְיָא וְאָכֵיל לֵיהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״יָכִין וְצַדִּיק יְלַבֵּשׁ״. וְכֵן מִי שֶׁיָּצָא וְכוּ׳.

לְמֵימְרָא דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר כְּבֵיצָה הוּא דַּחֲשִׁיב, וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר כְּזַיִת נָמֵי חֲשִׁיב. וּרְמִינְהִי: עַד כַּמָּה הֵן מְזַמְּנִין? עַד כְּזַיִת, וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד כְּבֵיצָה!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מוּחְלֶפֶת הַשִּׁיטָה.

אַבָּיֵי אָמַר: לְעוֹלָם לָא תֵּיפּוֹךְ. הָתָם — בִּקְרָאֵי פְּלִיגִי, הָכָא — בִּסְבָרָא פְּלִיגִי. הָתָם בִּקְרָאֵי פְּלִיגִי, רַבִּי מֵאִיר סָבַר: ״וְאָכַלְתָּ״ — זוֹ אֲכִילָה, ״וְשָׂבָעְתָּ״ — זוֹ שְׂתִיָּה, וַאֲכִילָה בִּכְזַיִת. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: ״וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ״ — אֲכִילָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ שְׂבִיעָה, וְאֵיזוֹ זוֹ? בִּכְבֵיצָה. הָכָא בִּסְבָרָא פְּלִיגִי, דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר חֲזָרָתוֹ כְּטוּמְאָתוֹ: מָה טוּמְאָתוֹ בִּכְבֵיצָה, אַף חֲזָרָתוֹ בִּכְבֵיצָה. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר חֲזָרָתוֹ

דף נ.

כְּאֵיסּוּרוֹ: מָה אִיסּוּרוֹ בִּכְזַיִת, אַף חֲזָרָתוֹ בִּכְזַיִת.

תַּנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: זֶה וְזֶה כִּשְׁתֵּי בֵיצִים, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים.

״וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא לֹא יִהְיֶה אוֹר יְקָרוֹת וְקִפְאוֹן״. מַאי ״יְקָרוֹת וְקִפְאוֹן״?

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: זֶה אוֹר שֶׁיְּקָר בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְקַפּוּי לָעוֹלָם הַבָּא.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵלּוּ נְגָעִים וְאׇהֳלוֹת, שֶׁיְּקָרִין הֵן בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּקְפוּיִין הֵן לָעוֹלָם הַבָּא.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: אֵלּוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁיְּקָרִין הֵן בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּקְפוּיִין הֵן לָעוֹלָם הַבָּא.

כִּי הָא דְּרַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי חָלַשׁ וְאִיתְנְגִיד, כִּי הֲדַר, אֲמַר לֵיהּ אֲבוּהּ: מַאי חָזֵית? אֲמַר לֵיהּ: עוֹלָם הָפוּךְ רְאִיתִי, עֶלְיוֹנִים לְמַטָּה, וְתַחְתּוֹנִים לְמַעְלָה. אָמַר לוֹ: בְּנִי, עוֹלָם בָּרוּר רָאִיתָ. וַאֲנַן הֵיכִי הָתָם? כִּי הֵיכִי דְּאִיתּוּ אֲנַן הָכָא, הָכִי אִיתִינַן הָתָם.

וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: אַשְׁרֵי מִי שֶׁבָּא לְכָאן וְתַלְמוּדוֹ בְּיָדוֹ. וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים: הֲרוּגֵי מַלְכוּת אֵין אָדָם יָכוֹל לַעֲמוֹד בִּמְחִיצָתָן.

(וּמַאן) נִינְהוּ? אִילֵימָא רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲבִירָיו — מִשּׁוּם הֲרוּגֵי מַלְכוּת וְתוּ לָא?! אֶלָּא: הֲרוּגֵי לוֹד.

״בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה עַל מְצִלּוֹת הַסּוּס קֹדֶשׁ לַה׳״. מַאי ״מְצִלּוֹת הַסּוּס״?

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹסִיף עַל יְרוּשָׁלַיִם עַד שֶׁהַסּוּס רָץ וּמֵצִיל.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: כָּל מְצִילוֹת שֶׁתּוֹלִין לַסּוּס בֵּין עֵינָיו — יְהֶיֶה קֹדֶשׁ לַה'.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּל בִּיזָּה שֶׁבּוֹזְזִין יִשְׂרָאֵל עַד שֶׁעָה שֶׁהַסּוּס רָץ וּמֵצִיל — יְהֶיֶה קֹדֶשׁ לַה'.

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר כָּל בִּיזָּה שֶׁבָּזְזוּ יִשְׂרָאֵל, הַיְינוּ דִּכְתִיב: "וְהָיָה הַסִּירוֹת בְּבֵית ה' כַּמִּזְרָקִים לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ". אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר בְּהָנָךְ תַּרְתֵּי, מַאי "וְהָיָה הַסִּירוֹת בְּבֵית ה'"? מִילְתָא אַחֲרִיתִי קָאָמַר, דִּמְתַעֲתְּרִי יִשְׂרָאֵל וּמִתְנַדְּבִי וּמַיְיתִי.

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר בִּיזָּה, הַיְינוּ דִּכְתִיב: "וְלֹא יִהְיֶה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית ה' צְבָאוֹת". אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר הָנָךְ תַּרְתֵּי, מַאי "וְלֹא יִהְיֶה כְנַעֲנִי"? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: אֵין כָּאן עָנִי.

וּכְנַעֲנִי מְנָלַן דְּאִיקְרִי תַּגָּר? דִּכְתִיב: "וַיַּרְא שָׁם יְהוּדָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי". מַאי "כְּנַעֲנִי"? אִילֵּימָא כְּנַעֲנִי מַמָּשׁ, אֶפְשָׁר בָּא אַבְרָהָם וְהִזְהִיר אֶת יִצְחָק, בָּא יִצְחָק וְהִזְהִיר אֶת יַעֲקֹב, וִיהוּדָה אָזֵיל וְנָסֵיב?! אֶלָּא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: בַּת גַּבְרָא תַּגָּרָא, דִּכְתִיב: "כְּנַעַן בְּיָדוֹ מֹאזְנֵי מִרְמָה". וְאִיבָּעֵית אֵימָא מֵהָכָא: "אֲשֶׁר סוֹחֲרֶיהָ שָׂרִים כְּנַעֲנֶיהָ נִכְבַּדֵּי אָרֶץ".

"וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד". אַטּוּ הָאִידָּנָא לָאו אֶחָד הוּא?

אָמַר רַבִּי אַחָא בַּר חֲנִינָא: לֹא כָּעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם הַבָּא. הָעוֹלָם הַזֶּה, עַל בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת אוֹמֵר: "בָּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב", וְעַל בְּשׂוֹרוֹת רָעוֹת אוֹמֵר: "בָּרוּךְ דַּיַּין הָאֱמֶת". לָעוֹלָם הַבָּא, כּוּלּוֹ "הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב".

"וּשְׁמוֹ אֶחָד". מַאי "אֶחָד"? אַטּוּ הָאִידָּנָא לָאו שְׁמוֹ אֶחָד הוּא?

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לֹא כָּעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם הַבָּא. הָעוֹלָם הַזֶּה, נִכְתָּב בְּיוֹד הֵי וְנִקְרָא בְּאָלֶף דָּלֶת. אֲבָל לָעוֹלָם הַבָּא כּוּלּוֹ אֶחָד, נִקְרָא בְּיוֹד הֵי וְנִכְתָּב בְּיוֹד הֵי.

סְבַר רָבָא לְמִדְרְשֵׁהּ בְּפִירְקָא, אָמַר לֵיהּ הָהוּא סָבָא: "לְעַלֵּם" כְּתִיב.

רַבִּי אֲבִינָא רָמֵי: כְּתִיב "זֶה שְׁמִי לְעֹלָם" — "וְזֶה זִכְרִי לְדוֹר דּוֹר". אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: לֹא כְּשֶׁאֲנִי נִכְתָּב, אֲנִי נִקְרָא. נִכְתָּב אֲנִי בְּיוֹד הֵא, וְנִקְרָא אֲנִי בְּאָלֶף דָּלֶת.

הַדְרָן עָלָךְ אֵלּוּ עוֹבְרִין

מַתְנִי׳ **מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ** לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת — עוֹשִׂין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת — אֵין עוֹשִׂין. הַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁעוֹשִׂין לְמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין, אוֹ מִמָּקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין לְמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂין — נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי מָקוֹם שֶׁיָּצָא מִשָּׁם וְחוּמְרֵי מָקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם.

דף נ:

וְאַל יְשַׁנֶּה אָדָם מִפְּנֵי הַמַּחֲלוֹקֶת. כֵּיוֹצֵא בּוֹ: הַמּוֹלִיךְ פֵּירוֹת שְׁבִיעִית מִמָּקוֹם שֶׁכָּלוּ לִמְקוֹם שֶׁלֹּא כָּלוּ, אוֹ מִמָּקוֹם שֶׁלֹּא כָּלוּ לִמָּקוֹם שֶׁכָּלוּ — חַיָּיב לְבַעֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צֵא וְהֶבֵא לְךָ אַף אַתָּה.

גְּמָ׳ מַאי אִירְיָא עַרְבֵי פְּסָחִים? אֲפִילּוּ עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְעַרְבֵי יָמִים טוֹבִים נָמֵי! דְּתַנְיָא: הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה אֵינוֹ רוֹאֶה סִימַן בְּרָכָה לְעוֹלָם! הָתָם, מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה הוּא דְּאָסוּר, סָמוּךְ לַמִּנְחָה — לָא. הָכָא — מֵחֲצוֹת. אִי נָמֵי: הָתָם, סִימָן בְּרָכָה הוּא דְּלָא חָזֵי, אֲבָל שַׁמּוֹתֵי לָא מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ. הָכָא — שַׁמּוֹתֵי נָמֵי מְשַׁמְּתִינַן לֵיהּ.

גּוּפָא: הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וּבְעַרְבֵי יָמִים טוֹבִים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה, וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת וּבְמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב וּבְמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, וּבְכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ שָׁם נִידְנוּד עֲבֵירָה, לְאֻתּוֹיֵי תַּעֲנִית צִיבּוּר — אֵינוֹ רוֹאֶה סִימַן בְּרָכָה לְעוֹלָם.

תָּנוּ רַבָּנָן: יֵשׁ זָרִיז וְנִשְׂכָּר, וְיֵשׁ זָרִיז וְנִפְסָד. יֵשׁ שָׁפָל וְנִשְׂכָּר, וְיֵשׁ שָׁפָל וְנִפְסָד. זָרִיז וְנִשְׂכָּר — דְּעָבֵיד כּוּלֵּי שַׁבְּתָא, וְלָא עָבֵיד בְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא. זָרִיז וְנִפְסָד — דְּעָבֵיד כּוּלֵּי שַׁבְּתָא, וְעָבֵיד בְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא. שָׁפָל וְנִשְׂכָּר — דְּלָא עָבֵיד כּוּלֵּי שַׁבְּתָא, וְלָא עָבֵיד בְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא. שָׁפָל וְנִפְסָד — דְּלָא עָבֵיד כּוּלֵּי שַׁבְּתָא, וְעָבֵיד בְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא. אָמַר רָבָא: הָנֵי נָשֵׁי דְּמָחוֹזָא, אַף עַל גַּב דְּלָא עָבְדָן עֲבִידְתָּא בְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא — מִשּׁוּם מְפַנְקוּתָא הוּא, דְּהָא כָּל יוֹמָא נָמֵי לָא קָא עָבְדָן. אֲפִילּוּ הָכִי — שָׁפָל וְנִשְׂכָּר קָרִינַן לְהוּ.

רָבָא רָמֵי: כְּתִיב "כִּי גָדֹל עַד שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ", וּכְתִיב "כִּי גָדֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ". הָא כֵּיצַד? כָּאן בְּעוֹשִׂין לִשְׁמָהּ, וְכָאן בְּעוֹשִׂין שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ. וְכִדְרַב יְהוּדָה. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: לְעוֹלָם יַעֲסוֹק אָדָם בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ בָּא לִשְׁמָהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַמְצַפֶּה לְשֻׁכַּר אִשְׁתּוֹ וְרִיחַיִם — אֵינוֹ רוֹאֶה סִימַן בְּרָכָה לְעוֹלָם. שְׂכַר אִשְׁתּוֹ — מַתְקוֹלְתָּא. רִיחַיָּיא — אַגְרְתָּא. אֲבָל עָבְדָה וּמְזַבְּנָה — אִישְׁתַּבּוֹחֵי מִשְׁתַּבַּח בָּהּ קְרָא דִּכְתִיב: "סָדִין עָשְׂתָה וַתִּמְכֹּר".

תָּנוּ רַבָּנָן: הַמִּשְׁתַּכֵּר בְּקַנִּים וּבְקַנְקַנִּים — אֵינוֹ רוֹאֶה סִימַן בְּרָכָה לְעוֹלָם. מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דִּנְפִישׁ אַפְחָזַיְיהוּ — שָׁלְטָא בְּהוּ עֵינָא. תָּנוּ רַבָּנָן: תַּגָּרֵי סִימְטָא, וּמְגַדְּלֵי בְּהֵמָה דַּקָּה,

וְקוֹצְצֵי אִילָנוֹת טוֹבוֹת, וְנוֹתְנִין עֵינֵיהֶן בְּחֵלֶק יָפֶה — אֵינוֹ רוֹאֶה סִימַן בְּרָכָה לְעוֹלָם, מַאי טַעְמָא? דְּתָהוּ בֵּיהּ אִינָשֵׁי.

תָּנוּ רַבָּנַן, אַרְבַּע פְּרוּטוֹת אֵין בָּהֶן סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם: שְׂכַר כּוֹתְבִין, וּשְׂכַר מְתוּרְגְּמָנִין, וּשְׂכַר יְתוֹמִים, וּמָעוֹת הַבָּאוֹת מִמְּדִינַת הַיָּם.

בִּשְׂלָמָא שְׂכַר מְתוּרְגְּמָנִין — מִשּׁוּם דְּמִיחֲזֵי כִּשְׂכַר שַׁבָּת. וּמָעוֹת יְתוֹמִים נָמֵי — לָאו בְּנֵי מְחִילָה נִינְהוּ. מָעוֹת הַבָּאוֹת מִמְּדִינַת הַיָּם — מִשּׁוּם דְּלָאו כָּל יוֹמָא מִתְרְחִישׁ נִיסָּא.

אֶלָּא שְׂכַר כּוֹתְבִין מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע תַּעֲנִיּוֹת יָשְׁבוּ אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה עַל כּוֹתְבֵי סְפָרִים תְּפִילִּין וּמְזוּזוֹת שֶׁלֹּא יִתְעַשְּׁרוּ, שֶׁאִילְמָלֵי מִתְעַשְּׁרִין — אֵין כּוֹתְבִין. תָּנוּ רַבָּנַן: כּוֹתְבֵי סְפָרִים תְּפִילִּין וּמְזוּזוֹת, הֵן, וְתַגְּרֵיהֶן, וְתַגְּרֵי תַגְּרֵיהֶן, וְכָל הָעוֹסְקִין בְּמְלֶאכֶת שָׁמַיִם, לְאֵיתוֹיֵי מוֹכְרֵי תְכֵלֶת — אֵינָן רוֹאִין סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם. וְאִם עוֹסְקִין לִשְׁמָהּ — רוֹאִין.

בְּנֵי בַיְישָׁן נְהוּג דְּלָא הֲווֹ אָזְלִין מִצּוֹר לְצִידוֹן בְּמַעֲלֵי שַׁבְּתָא. אֲתוֹ בְּנֵיְיהוּ קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אָמְרוּ לוֹ: אֲבָהָתִין אָפְשָׁר לְהוּ, אֲנַן לָא אֶפְשָׁר לַן. אֲמַר לְהוּ: כְּבָר קִיבְּלוּ אֲבוֹתֵיכֶם עֲלֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ וְאַל תִּטּשׁ תּוֹרַת אִמֶּךָ".

בְּנֵי חוּזָאֵי נָהֲגִי דְּמַפְּרְשִׁי חַלָּה מֵאַרוּזָא, אֲתוֹ וַאֲמַרוּ לֵיהּ לְרַב יוֹסֵף. אֲמַר לְהוּ: נֵיכְלֵהּ זָר בְּאַפַּיְיהוּ. אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: דְּבָרִים הַמּוּתָּרִים וַאֲחֵרִים נָהֲגוּ בָּהֶן אִיסּוּר —

דף נא.

אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְהַתִּירָן בִּפְנֵיהֶם. אָמַר לוֹ: וְלָאו מִי אִיתְמַר עֲלֵהּ, אָמַר רַב חִסְדָּא: בְּכוּתָאֵי! כּוּתָאֵי מַאי טַעְמָא — מִשּׁוּם דְּמָסְרְכִי מִילְתָא, הָנָךְ אִינָשֵׁי נָמֵי סָרְכִי מִילְתָא.

אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: חָזֵינַן אִי רוּבָּן אוֹרֵז אָכְלִי — לָא נֵיכְלֵהּ זָר בְּאַפַּיְיהוּ, דִּילְמָא מִשְׁתַּכְחָא תּוֹרַת חַלָּה מִינַּיְיהוּ. וְאִי רוּבָּן דָּגָן אָכְלִי — נֵיכְלֵהּ זָר בְּאַפַּיְיהוּ, דִּילְמָא אָתֵי לְאַפְרוֹשֵׁי מִן הַחִיּוּב עַל הַפְּטוּר, וּמִן הַפְּטוּר עַל הַחִיּוּב.

גּוּפָא, דְּבָרִים הַמּוּתָּרִין וַאֲחֵרִים נָהֲגוּ בָּהֶן אִיסּוּר — אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְהַתִּירָן בִּפְנֵיהֶן. אָמַר רַב חִסְדָּא: בְּכוּתָאֵי עָסְקִינַן. וְכוּלֵּי עָלְמָא לָא? וְהָתַנְיָא: רוֹחֲצִין שְׁנֵי אַחִין כְּאֶחָד, וְאֵין רוֹחֲצִין שְׁנֵי אַחִין בְּכָבוּל. וּמַעֲשֶׂה בִּיהוּדָה וְהִלֵּל בָּנָיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁרָחֲצוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד בְּכָבוּל, וְלָעֲזָה עֲלֵיהֶן כָּל הַמְּדִינָה, אָמְרוּ: מִימֵינוּ לֹא רָאִינוּ כָּךְ. וְנִשְׁמַט הִלֵּל וְיָצָא לַבַּיִת הַחִיצוֹן, וְלֹא רָצָה לוֹמַר לָהֶן: מוּתָּרִין אַתֶּם.

יוֹצְאִים בְּקוֹרְדְּקֵיסוֹן בַּשַּׁבָּת, וְאֵין יוֹצְאִין בְּקוֹרְדְּקֵיסוֹן בַּשַּׁבָּת בְּבֵירִי. וּמַעֲשֶׂה בִּיהוּדָה וְהִלֵּל בָּנָיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁיָּצְאוּ בְּקוֹרְדְּקֵיסוֹן בַּשַּׁבָּת בְּבֵירִי, וְלָעֲזָה עֲלֵיהֶן הַמְּדִינָה, וְאָמְרוּ: מְיֻמֵּינוּ לֹא רָאִינוּ כָּךְ. וּשְׁמָטוּם וּנְתָנוּם לְעַבְדֵיהֶן, וְלֹא רָצוּ לוֹמַר לָהֶן: מוּתָּרִין אַתֶּם.

וְיוֹשְׁבִין עַל סַפְסַלֵּי גוֹיִם בַּשַּׁבָּת, וְאֵינָן יוֹשְׁבִין עַל סַפְסַלֵּי גוֹיִם בַּשַּׁבָּת בְּעַכּוֹ. וּמַעֲשֶׂה בְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל שֶׁיָּשַׁב עַל סַפְסַלֵּי גוֹיִם בַּשַּׁבָּת בְּעַכּוֹ, וְלָעֲזָה עָלָיו כָּל הַמְּדִינָה, אָמְרוּ: מְיֻמֵּינוּ לֹא רָאִינוּ כָּךְ. נִשְׁמַט עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְלֹא רָצָה לוֹמַר לָהֶן: מוּתָּרִין אַתֶּם. בְּנֵי מְדִינַת הַיָּם נָמֵי, כֵּיוָן דְּלָא שְׁכִיחִי רַבָּנַן גַּבַּייהוּ — כְּכוּתִים דָּמוּ.

בְּשִׁלְמָא סַפְסַלֵּי גוֹיִם, מִשּׁוּם דְּמִחֲזֵי כְּמַקָּח וּמִמְכָּר. בְּקוֹרְדְּקֵיסוֹן נָמֵי, דִּילְמָא מִשְׁתַּלְפִין וְאָתֵי לְאֵיתוֹיֵינְהוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.

אֶלָּא רוֹחֲצִין מַאי טַעְמָא לָא? כִּדְתַנְיָא: עִם הַכֹּל אָדָם רוֹחֵץ, חוּץ מֵאֲבִיו וְחָמִיו וּבַעַל אִמּוֹ וּבַעַל אֲחוֹתוֹ. וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בְּאָבִיו מִפְּנֵי כְּבוֹד אָבִיו, וְהוּא הַדִּין לְבַעַל אִמּוֹ.

וַאֲתוֹ אִינְהוּ וּגְזוּר בִּשְׁנֵי אַחִין מִשּׁוּם בַּעַל אֲחוֹתוֹ. תְּנָא: תַּלְמִיד לֹא יִרְחַץ עִם רַבּוֹ, וְאִם רַבּוֹ צָרִיךְ לוֹ — מוּתָּר.

כִּי אֲתָא רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, אֲכַל דְּאַיְיתָרָא. עוּל לְגַבֵּיהּ רַב עַוִּירָא סָבָא וְרַבָּה בְּרֵיהּ דְּרַב הוּנָא, כֵּיוָן דַּחֲזִינְהוּ כַּסֵּייהּ מִינַּייהוּ. אֲתוֹ וַאֲמַרוּ לֵיהּ לְאַבָּיֵי. אֲמַר לְהוּ: שַׁוּוינְכוּ כְּכוּתָאֵי.

וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה לֵית לֵיהּ הָא דִּתְנַן נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי הַמָּקוֹם שֶׁיָּצָא מִשָּׁם וְחוּמְרֵי הַמָּקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם? אָמַר אַבָּיֵי: הָנֵי מִילֵּי מִבָּבֶל לְבָבֶל, וּמֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אִי נָמֵי, מִבָּבֶל לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבָבֶל — לָא. כֵּיוָן דַּאֲנַן כַּייפִינַן לְהוּ, עָבְדִינַן כְּווֹתַייהוּ.

רַב אָשֵׁי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבָבֶל, הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּאֵין דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר, וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה דַּעְתּוֹ לַחֲזוֹר הֲוָה. אָמַר לֵיהּ רַבָּה בַּר בַּר חָנָה לְבָנָיהּ: בְּנִי, לֹא תֹּאכַל לֹא בְּפָנַי וְלֹא שֶׁלֹּא בְּפָנַי. אֲנִי שֶׁרָאִיתִי אֶת רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁאָכַל — כְּדֵי הוּא רַבִּי יוֹחָנָן לִסְמוֹךְ עָלָיו בְּפָנָיו וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו. אַתָּה לֹא רָאִיתָ אוֹתוֹ, לֹא תֹּאכַל בֵּין בְּפָנַי בֵּין שֶׁלֹּא בְּפָנַי.

וּפְלִיגָא דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ. דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, סָח לִי רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן אֶלְעָזָר: פַּעַם אַחַת נִכְנַסְתִּי אַחַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן רַבִּי יוֹסֵי בֶּן לְקוֹנְיָא לַגִּינָּה,

דף נא:

וְנָטַל סְפִיחֵי כְּרוּב וְאָכַל וְנָתַן לִי, וְאָמַר לִי: בְּנִי, בְּפָנַי — אֱכוֹל, שֶׁלֹּא בְּפָנַי — לֹא תֹּאכַל. אֲנִי שֶׁרָאִיתִי אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי שֶׁאָכַל — כְּדֵי הוּא רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי לִסְמוֹךְ עָלָיו בְּפָנָיו וְשֶׁלֹּא בְּפָנָיו. אַתָּה — בְּפָנַי אֱכוֹל, שֶׁלֹּא בְּפָנַי — לֹא תֹּאכַל.

מַאי רַבִּי שִׁמְעוֹן? דְּתַנְיָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל הַסְּפִיחִים אֲסוּרִין, חוּץ מִסְּפִיחֵי כְּרוּב, שֶׁאֵין כַּיּוֹצֵא בָּהֶן בְּיָרָק הַשָּׂדֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל הַסְּפִיחִין אֲסוּרִים.

וְתַרְוַיְיהוּ אַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא. דְּתַנְיָא: "הֵן לֹא נִזְרָע וְלֹא נָאֱסַף אֶת תְּבוּאָתֵנוּ", אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: וְכִי מֵאַחַר שֶׁאֵין זוֹרְעִין מֵהֵיכָא אוֹסְפִין? מִכָּאן לַסְּפִיחִין שֶׁהֵן אֲסוּרִין.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? רַבָּנַן סָבְרִי: גָּזְרִינַן סְפִיחֵי כְרוּב אַטוּ שְׁאָר סְפִיחֵי דְּעָלְמָא, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: לָא גָּזְרִינַן סְפִיחֵי כְרוּב אַטוּ סְפִיחֵי דְּעָלְמָא.

הַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם וְכוּ'. בְּשִׁלְמָא הַהוֹלֵךְ מִמָּקוֹם שֶׁעוֹשִׂין לְמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין — נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי מָקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם, וְאַל יִשָּׁנֶה אָדָם מִפְּנֵי הַמַּחְלוֹקֶת וְלָא לֵיעְבֵּיד.

אֶלָּא מִמָּקוֹם שֶׁאֵין עוֹשִׂין לְמָקוֹם שֶׁעוֹשִׂין, אַל יִשָּׁנֶה אָדָם מִפְּנֵי הַמַּחְלוֹקֶת וְנַעְבֵּיד? הָא אָמְרַתְּ: "נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי מָקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם וְחוּמְרֵי מָקוֹם שֶׁיָּצָא מִשָּׁם"!

אָמַר אַבָּיֵי: אַרִישָׁא. רָבָא אָמַר: לְעוֹלָם אַסֵּיפָא, וְהָכִי קָאָמַר: אֵין בָּזוֹ מִפְּנֵי שִׁינּוּי הַמַּחְלוֹקֶת.

מַאי קָא אָמְרַתְּ — הָרוֹאֶה אוֹמֵר מְלֹאכָה אֲסוּרָה? מֵימָר אָמְרִי: כַּמָּה בַּטְלָנֵי הָווּ בְּשׁוּקָא.

אָמַר לֵיהּ רַב סָפְרָא לְרַבִּי אַבָּא: כְּגוֹן אֲנַן דְּיָדְעִינַן בְּקִבְיעָא דְּיַרְחָא,

דף נב.

בַּיְישׁוּב לָא עָבֵידְנָא מִפְּנֵי שִׁינּוּי הַמַּחְלוֹקֶת. בַּמִּדְבָּר מַאי? אָמַר לֵיהּ: הָכִי אָמַר רַב אַמֵּי: בַּיְישׁוּב אָסוּר, בַּמִּדְבָּר מוּתָּר.

רַב נָתָן בַּר אָסְיָא אֲזַל מְבֵי רַב לְפוּמְבְּדִיתָא בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי שֶׁל עֲצֶרֶת. שַׁמְתֵּיהּ רַב יוֹסֵף. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וּלְנַגְּדֵיהּ מָר נַגֵּידִי! אָמַר לֵיהּ: עָדִיפָא עֲבַדִי לֵיהּ: דְּבְמַעְרְבָא מִימְנוּ אַנְגְּדָא דְּבַר בֵּי רַב, וְלָא מִימְנוּ אַשַּׁמְתָּא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: נַגְּדֵיהּ רַב יוֹסֵף. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: נְשַׁמְתֵּיהּ מָר, דְּרַב וּשְׁמוּאֵל דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ מְנַדִּין עַל שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גָּלִיּוֹת! אָמַר לֵיהּ: הָנֵי מִילֵּי — אִינִישׁ דְּעָלְמָא. הָכָא, צוּרְבָּא מִדְּרַבָּנַן הוּא — דְּטָבָא לֵיהּ עֲבַדִי. דְּבְמַעְרְבָא מִימְנוּ אַנְגְּדְתָא דְּבַר בֵּי רַב, וְלָא מִימְנוּ אַשַּׁמְתָּא.

כַּיּוֹצֵא בּוֹ הַמּוֹלִיךְ פֵּירוֹת שְׁבִיעִית וְכוּ'. וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה הָא דְּתָנַן: נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי הַמָּקוֹם שֶׁיָּצָא מִשָּׁם וְחוּמְרֵי הַמָּקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם?!

אָמַר רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: מִילְּתָא אַחֲרִיתִי קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָכִי קָאָמַר: אוֹ מִמָּקוֹם שֶׁלֹּא כְּלוּ לְמָקוֹם שֶׁלֹּא כָּלוּ, וְשָׁמַע שֶׁכָּלוּ בְּמָקוֹמוֹ — חַיָּיב לְבַעֵר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צֵא וְהָבֵא לְךָ אַף אַתָּה מֵהֵיכָא דְּאַיְיתִינְהוּ, וְהָא לֹא כָּלוּ לְהוּ.

לְמֵימְרָא דְּרַבִּי יְהוּדָה לְקוּלָּא קָאָמַר? וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֶלָּא לְחוּמְרָא! אֶלָּא אֵיפוֹךְ — אֵינוֹ חַיָּיב לְבַעֵר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צֵא וְהָבֵא לְךָ אַף אַתָּה מֵהֵיכָא דְּאַיְיתִינְהוּ, וְהָא כָּלוּ לְהוּ.

אַבָּיֵי אָמַר: לְעוֹלָם כִּדְקָתָנֵי, וְהָכִי קָאָמַר: אוֹ מִמָּקוֹם שֶׁלֹּא כָּלוּ לְמָקוֹם שֶׁכָּלוּ, וְהֶחְזִירָן לִמְקוֹמָן וַעֲדַיִין לֹא כָּלוּ — אֵינוֹ חַיָּיב לְבַעֵר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צֵא וְהָבֵא לְךָ אַף אַתָּה מֵהֵיכָא דְּאַיְיתִינְהוּ, וְהָא כָּלוּ לְהוּ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: לְרַבִּי יְהוּדָה אַטוּ אַגַּבָּא דְּחַמְרָא קָלְטִינְהוּ?! אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: בְּפִלּוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי, דְּתָנָן: הַכּוֹבֵשׁ שִׁלְשָׁה כְּבָשִׁין בְּחָבִית אַחַת, רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אוֹכְלִין עַל הָרִאשׁוֹן.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אַף עַל הָאַחֲרוֹן. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שֶׁכָּלָה מִינוֹ מִן הַשָּׁדֶה — יְבַעֵר מִינוֹ מִן הֶחָבִית, וְהָלְכָה כִּדְבָרָיו.

רַבִינָא אָמַר: בְּפִלּוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי, דְּתָנָן: אוֹכְלִין בִּתְמָרִין עַד שֶׁיִּכְלֶה הָאַחֲרוֹן שֶׁבְּצוֹעַר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:

דף נב:

אוֹכְלִין עַל שֶׁל בֵּין הַכִּיפִּין, וְאֵין אוֹכְלִין עַל שֶׁבֵּין הַשִּׁיצִין.

תְּנַן הָתָם, שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לְבִיעוּר: יְהוּדָה, וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְגָלִיל. וְשָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת בְּכָל אַחַת וְאַחַת. וְלָמָּה אָמְרוּ שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לְבִיעוּר? שֶׁיְּהוּ אוֹכְלִין בְּכָל אַחַת וְאַחַת עַד שֶׁיִּכְלֶה הָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהּ.

מָנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב חָמָא בַּר עוּקְבָא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: אָמַר קְרָא "וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ". כָּל זְמַן שֶׁחַיָּה אוֹכֶלֶת מִן הַשָּׂדֶה — הַאֲכֵל לַבְּהֵמָה שֶׁבַּבַּיִת, כָּלָה לְחַיָּה אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה — כַּלֵּה לִבְהֶמְתְּךָ מִן הַבַּיִת.

וּגְמִירִי: דְּאֵין חַיָּה שֶׁבִּיהוּדָה גְּדֵילָה עַל פֵּירוֹת שֶׁבַּגָּלִיל, וְאֵין חַיָּה שֶׁבַּגָּלִיל גְּדֵילָה עַל פֵּירוֹת שֶׁבִּיהוּדָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: פֵּירוֹת שֶׁיָּצְאוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּצָה לָאָרֶץ — מִתְבַּעֲרִין בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: יַחְזְרוּ לִמְקוֹמָן וְיִתְבַּעֲרוּ, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּאַרְצֶךָ". הָא אֵפִיקְתִּיהּ? קְרִי בֵּיהּ: "בָּאָרֶץ" "בְּאַרְצֶךָ", אִי נָמֵי: "מֵאֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ".

רַב סְפְרָא נָפַק מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּצָה לָאָרֶץ. הֲוָה בַּהֲדֵיהּ גַּרְבָּא דְּחַמְרָא דִּשְׁבִיעִית, לַוּוֹ בַּהֲדֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא וְרַב כָּהֲנָא, אָמַר לְהוּ: אִיכָּא דִּשְׁמִיעַ לֵיהּ מִינַּיְיהוּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹ לָא? אָמַר לֵיהּ רַב כָּהֲנָא, הָכִי אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ:

הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא, הָכִי אָמַר רַבִּי אֶבָהוּ: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר.

אֲמַר רַב סָפְרָא: נָקוֹט הָא כְּלָלָא דְּרַב הוּנָא בִּידָךְ, דְּדָיֵיק וְגָמַר שְׁמַעְתָּתָא מִפּוּמֵיהּ דְּרַבֵּיהּ כְּרַחֲבָה דְּפוּמְבְּדִיתָא. דְּאָמַר רַחֲבָה אָמַר רַב יְהוּדָה: הַר הַבַּיִת סְטָיו כְּפוּל הָיָה סְטָיו לְפָנִים מִסְּטָיו. קָרֵי עָלֵיהּ רַב יוֹסֵף: ״עַמִּי בְּעֵצוֹ יִשְׁאָל וּמַקְלוֹ יַגִּיד לוֹ״. כָּל הַמֵּיקֵל לוֹ — מַגִּיד לוֹ. רַבִּי אִילְעַאי קַץ כַּפְנָיְיתָא דִּשְׁבִיעִית. הֵיכִי עָבֵיד הָכִי?! ״לְאָכְלָה״ אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא לְהֶפְסֵד. וְכִי תֵּימָא: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּנָחֵית לְפֵירָא, אֲבָל הֵיכָא דְּלָא נָחֵית לְפֵירָא — לָא. וְהָאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: הָנֵי מְתַחֲלֵי דְּעָרְלָה — אֲסִירִי, הוֹאִיל וְנַעֲשׂוּ שׁוֹמֵר לְפֵירֵי.

וְשׁוֹמֵר לְפֵירֵי אִימַּת הָוֵה? בְּכוּפְּרֵי וְקָא קָרֵי לְהוּ פֵּירֵי! רַב נַחְמָן דְּאָמַר כְּרַבִּי יוֹסֵי. דִּתְנַן, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: סְמָדַר אָסוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא פֵּירֵי, וּפְלִיגִי רַבָּנַן עָלֵיהּ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב שִׁימִי מִנְּהַרְדְּעָא: וּמִי פְּלִיגִי רַבָּנַן עָלֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּשָׁאַר אִילָנוֹת? וְהָא תְּנַן: מֵאֵימָתַי אֵין קוֹצְצִין אֶת הָאִילָנוֹת בַּשְּׁבִיעִית? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: כָּל הָאִילָנוֹת מִשֶּׁיּוֹצִיאוּ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הֶחָרוּבִין מִשֶּׁיִּשַּׁרְשׁוּ, וְהַגְּפָנִים

דף נג.

מִשֶּׁיְּגָרִיעוּ, וְהַזֵּיתִים מִשֶּׁיְּנִיצוּ, וּשְׁאָר כָּל הָאִילָנוֹת מִשֶּׁיּוֹצִיאוּ. וְאָמַר רַב אַסִי: הוּא בּוֹסֶר, הוּא גֵּירוּעַ, הוּא פּוֹל הַלָּבָן. פּוֹל הַלָּבָן סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא אֵימָא: שִׁיעוּרוֹ כְּפוֹל הַלָּבָן.

וּמַאן שָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר בּוֹסֶר אִין, סְמָדַר לָא — רַבָּנַן, וְקָתָנֵי: שְׁאָר כָּל הָאִילָנוֹת מִשֶּׁיּוֹצִיאוּ! אֶלָּא רַבִּי אִילְעַאי בִּדְנִיסְחָנֵי קַץ.

תָּנוּ רַבָּנַן: אוֹכְלִין בַּעֲנָבִים עַד שֶׁיִּכְלוּ דְּלִיּוֹת שֶׁל אוֹכֵל. אִם יֵשׁ מְאוּחָרוֹת מֵהֶן — אוֹכְלִין עֲלֵיהֶן.

אוֹכְלִים בְּזֵיתִים עַד שֶׁיִּכְלֶה אַחֲרוֹן שֶׁבִּתְקוֹעַ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: עַד שֶׁיִּכְלֶה אַחֲרוֹן שֶׁל גּוּשׁ חָלָב, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא עָנִי יוֹצֵא וְאֵינוֹ מוֹצֵא לֹא בְּנוֹפוֹ וְלֹא בְּעִיקָּרוֹ רוֹבַע. אוֹכְלִין בִּגְרוֹגְרוֹת עַד שֶׁיִּכְלוּ פַּגֵּי בֵּית הִינֵי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא הוּזְכְּרוּ פַּגֵּי בֵּית הִינֵי אֶלָּא לְעִנְיַן מַעֲשֵׂר. (דִּתְנַן:) פַּגֵּי בֵּית הִינֵי וַאֲהִינֵי דְּטוֹבִינָא — חַיָּיבִין בְּמַעֲשֵׂר.

אוֹכְלִין בִּתְמָרִים עַד שֶׁיִּכְלֶה הָאַחֲרוֹן שֶׁבִּצוֹעַר. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אוֹכְלִין עַל שֶׁל בֵּין הַכִּיפִּין, וְאֵין אוֹכְלִין עַל שֶׁל בֵּין הַשִּׁיצִין.

וּרְמִינְהִי: אוֹכְלִין בַּעֲנָבִים עַד הַפֶּסַח, בְּזֵיתִים עַד הָעֲצֶרֶת, בְּגְרוֹגְרוֹת עַד הַחֲנוּכָּה, בְּתְמָרִים עַד הַפּוּרִים, וְאָמַר רַב בִּיבִי: רַבִּי יוֹחָנָן תִּרְתֵּי בָּתְרֵיֶיתָא — מַחְלִיף. אִידֵּי וְאִידֵּי חַד שִׁיעוּרָא הוּא. וְאִי בָּעֵית אֵימָא, הָא קָתָנֵי בְּהֶדְיָא: אִם יֵשׁ מְאוּחָרוֹת מֵהֶן — אוֹכְלִין עֲלֵיהֶן.

תַּנְיָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: סִימָן לְהָרִים — מֵילִין. סִימָן לַעֲמָקִים — דְּקָלִים. סִימָן לְנָחָלִים — קָנִים. סִימָן לַשְּׁפֵלָה — שִׁקְמָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לְדָבָר, זֶכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֶּסֶף בִּירוּשָׁלַיִם כָּאֲבָנִים וְאֶת הָאֲרָזִים נָתַן כַּשִּׁקְמִים אֲשֶׁר בַּשְּׁפֵלָה לָרֹב".

סִימָן לְהָרִים מֵילִין, סִימָן לַעֲמָקִים דְּקָלִים — נָפְקָא מִינַּהּ לְבִכּוּרִים, דְּתָנַן: אֵין מְבִיאִין בִּכּוּרִים אֶלָּא מִשִּׁבְעַת הַמִּינִין, וְלֹא מִדְּקָלִים שֶׁבְּהָרִים, וְלֹא מִפֵּירוֹת שֶׁבָּעֲמָקִים.

סִימָן לְנָחָלִים קָנִים — נָפְקָא מִינַּהּ לְנָחָל אֵיתָן. סִימָן לַשְּׁפֵלָה שִׁקְמָה — נָפְקָא מִינַּהּ לְמִקָּח וּמִמְכָּר. הַשְׁתָּא דְּאָתֵית לְהָכִי, כּוּלְּהוּ נָמֵי לְמִקָּח וּמִמְכָּר.

מַתְנִי' מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְמְכּוֹר בְּהֵמָה דַּקָּה לַגּוֹיִם — מוֹכְרִין, מָקוֹם שֶׁלֹּא נָהֲגוּ לְמְכּוֹר — אֵין מוֹכְרִין. וּבְכָל מָקוֹם אֵין מוֹכְרִין לָהֶם בְּהֵמָה גַּסָּה, עֲגָלִים וּסְיָיחִין, שְׁלֹמִין וּשְׁבוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בַּשְּׁבוּרָה. בֶּן בְּתִירָא מַתִּיר בַּסּוּס.

מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לֶאֱכוֹל צְלִי בְּלֵילֵי פְּסָחִים — אוֹכְלִין, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל — אֵין אוֹכְלִין.

גְּמָ' אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אָסוּר לוֹ לְאָדָם שֶׁיֹּאמַר "בָּשָׂר זֶה לְפֶסַח הוּא" — מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כְּמַקְדִּישׁ בְּהֶמְתּוֹ וְאוֹכֵל קָדָשִׁים בַּחוּץ. אָמַר רַב פָּפָּא: דַּוְקָא בָּשָׂר, אֲבָל חֵיטֵי — לָא, דְּמִינְטַר לְפִסְחָא קָאָמַר.

וּבָשָׂר לָא? מֵיתִיבִי אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: תּוֹדוֹס אִישׁ רוֹמִי הִנְהִיג אֶת בְּנֵי רוֹמִי לֶאֱכוֹל גְּדָיִים מְקוּלְּסִין בְּלֵילֵי פְּסָחִים. שָׁלְחוּ לוֹ: אִלְמָלֵא תּוֹדוֹס אַתָּה גָּזַרְנוּ עָלֶיךָ נִדּוּי, שֶׁאַתָּה מַאֲכִיל אֶת יִשְׂרָאֵל קָדָשִׁים בַּחוּץ. "קָדָשִׁים" סָלְקָא דַּעְתָּךְ! אֶלָּא אֵימָא:

דף נג:

קָרוֹב לְהַאֲכִיל אֶת יִשְׂרָאֵל קָדָשִׁים בַּחוּץ. מְקוּלָּס — אִין, שֶׁאֵין מְקוּלָּס — לָא! אָמְרִי, מְקוּלָּס: לָא שְׁנָא אָמַר, לָא שְׁנָא לָא אָמַר. שֶׁאֵינוֹ מְקוּלָּס: פֵּירֵשׁ — אִין, לֹא פֵּירֵשׁ — לָא.

רַב אַחָא מַתְנִי לַהּ לְהָא מַתְנִיתִין כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. מַתְקִיף לַהּ רַב שֵׁשֶׁת: בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּתָנֵי לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי — נִיחָא, אֶלָּא לְמַאן דְּמַתְנֵי כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן — מִי נִיחָא?

וְהָתְנַן: רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר, שֶׁלֹּא הִתְנַדֵּב כְּדֶרֶךְ הַמִּתְנַדְּבִים.

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: וּמַאן דְּמַתְנֵי לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי מִי נִיחָא? וְהָאֲמַר רָבָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּשִׁיטַת רַבִּי יוֹסֵי אֲמָרָהּ, דְּאָמַר: אַף בִּגְמַר דְּבָרָיו אָדָם נִתְפָּס.

מַאי לָאו: מִדְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, רַבִּי יוֹסֵי נָמֵי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן! לָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְלָא רַבִּי יוֹסֵי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: תּוֹדוֹס אִישׁ רוֹמִי גַּבְרָא רַבָּה הֲוָה, אוֹ בַּעַל אֶגְרוֹפִין הֲוָה?

תָּא שְׁמַע. עוֹד זוֹ דָּרַשׁ תּוֹדוֹס אִישׁ רוֹמִי: מָה רָאוּ חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה שֶׁמָּסְרוּ [עַצְמָן] עַל קִדּוּשַׁת הַשֵּׁם לְכִבְשַׁן הָאֵשׁ?

נָשְׂאוּ קַל וָחוֹמֶר בְּעַצְמָן מִצַּפַּרְדְּעִים. וּמָה צְפַרְדְּעִים שֶׁאֵין מְצֻוִּין עַל קִדּוּשַׁת הַשֵּׁם, כְּתִיב בְּהוּ: "וּבָאוּ [וְעָלוּ] בְּבֵיתֶךָ [וְגוֹ'] וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאֲרוֹתֶיךָ", אֵימָתַי מִשְׁאֲרוֹת מְצוּיוֹת אֵצֶל תַּנּוּר? הֱוֵי אוֹמֵר בְּשָׁעָה שֶׁהַתַּנּוּר חַם. אָנוּ שֶׁמְּצֻוִּין עַל קִדּוּשַׁת הַשֵּׁם — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבִין אָמַר: מֵטִיל מְלַאי לְכִיס שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים הָיָה. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַמֵּטִיל מְלַאי לְכִיס תַּלְמִידֵי חֲכָמִים זוֹכֶה וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי בְּצֵל הַחָכְמָה בְּצֵל הַכָּסֶף".

מַתְנִי' מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַדְלִיק אֶת הַנֵּר בְּלֵילֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים — מַדְלִיקִין. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק — אֵין מַדְלִיקִין. וּמַדְלִיקִין בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת וּבְמָבוֹאוֹת הָאֲפֵלִים וְעַל גַּבֵּי הַחוֹלִים.

גְּמָ' תְּנָא: בֵּין שֶׁאָמְרוּ לְהַדְלִיק וּבֵין שֶׁאָמְרוּ שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק — שְׁנֵיהֶן לְדָבָר אֶחָד נִתְכַּוָּונוּ. אָמַר רַב יְהוֹשֻׁעַ: דָּרַשׁ רָבָא "וְעָמַד כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ וְגוֹ'", בֵּין שֶׁאָמְרוּ לְהַדְלִיק וּבֵין שֶׁאָמְרוּ שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק — שְׁנֵיהֶם לֹא נִתְכַּוְּונוּ אֶלָּא לְדָבָר אֶחָד.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין מְבָרְכִין עַל הָאוּר אֶלָּא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, הוֹאִיל וּתְחִלַּת בְּרִיָּיתוֹ הוּא. אָמַר לֵיהּ הָהוּא סָבָא, וְאִיתֵּימָא רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: יִשַּׁר, וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן. עוּלָּא הֲוָה רָכִיב חֲמָרָא וְאָזֵיל, וַהֲוָה שָׁקֵיל וְאָזֵיל רַבִּי אַבָּא מִימִינֵיהּ וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה מִשְּׂמָאלֵיהּ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא לְעוּלָּא: וַדַּאי דְּאָמְרִיתוּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן "אֵין מְבָרְכִין עַל הָאוּר אֶלָּא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, הוֹאִיל וּתְחִלַּת בְּרִיָּיתוֹ הוּא".

הֲדַר עוּלָּא, חֲזָא בֵּיהּ בְּרַבָּה בַּר בַּר חָנָה בִּישׁוּת. אָמַר לֵיהּ: אֲנָא לָאו אַהָא אֲמָרִי, אֶלָּא אַהָא אֲמָרִי — דְּתָנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, אַף בְּמָקוֹם שֶׁאָמְרוּ שֶׁלֹּא לְהַדְלִיק — מַדְלִיקִין מִפְּנֵי כְּבוֹד הַשַּׁבָּת. וְעָנֵי רַבִּי יוֹחָנָן בָּתְרֵיהּ: וַחֲכָמִים אוֹסְרִים. אָמַר לֵיהּ: עָדָא תְּהֵא.

קָרֵי עֲלֵיהּ רַב יוֹסֵף: "מַיִם עֲמוּקִים עֵצָה בְלֵב אִישׁ

דף נד.

וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלֶנָּה". "מַיִם עֲמוּקִים עֵצָה בְלֵב אִישׁ" — זֶה עוּלָּא. "וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלֶנָּה" — זֶה רַבָּה בַּר בַּר חָנָה. וְאִינְהוּ כְּמַאן סָבְרוּהָ? כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי בִּנְיָמִין בַּר יֶפֶת אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְבָרְכִין עַל הָאוּר בֵּין בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת בֵּין בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים. וְכֵן עָמָא דָּבַר.

מֵיתִיבִי: אֵין מְבָרְכִין עַל הָאוּר אֶלָּא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, הוֹאִיל וּתְחִילַּת בְּרִייתוֹ הוּא. וְכֵיוָן שֶׁרוֹאֶה — מְבָרֵךְ מִיָּד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, סוֹדְרָן עַל הַכּוֹס. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה!

לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּאוּר שֶׁשִּׁבַּת, כָּאן בְּאוּר הַיּוֹצֵא מִן הָעֵצִים וּמִן הָאֲבָנִים.

תָּנֵי חֲדָא: אוּר הַיּוֹצֵא מִן הָעֵצִים וּמִן הָאֲבָנִים מְבָרְכִין עָלָיו, וְתָנֵי חֲדָא: אֵין מְבָרְכִין עָלָיו.

לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, כָּאן בְּמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים.

רַבִּי מְפַזְּרָן. רַבִּי חִייָא מְכַנְּסָן. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי: אַף עַל פִּי שֶׁרַבִּי מְפַזְּרָן — חוֹזֵר וְסוֹדְרָן עַל הַכּוֹס, כְּדֵי לְהוֹצִיא בָּנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ.

וְאוּר בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת אִיבְּרִי? וְהָא תַּנְיָא: עֲשָׂרָה דְּבָרִים נִבְרְאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, אֵלּוּ הֵן: בְּאֵר, וְהַמָּן, וְקֶשֶׁת, כְּתָב, וּמִכְתָּב, וְהַלּוּחוֹת, וְקִבְרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וּמְעָרָה שֶׁעָמַד בּוֹ מֹשֶׁה וְאֵלִיָּהוּ, פִּתְיחַת פִּי הָאָתוֹן, וּפִתְיחַת פִּי הָאָרֶץ לִבְלוֹעַ אֶת הָרְשָׁעִים.

רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: אַף הָאוּר וְהַפֶּרֶד. רַבִּי יֹאשִׁיָּה אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: אַף הָאַיִל, וְהַשָּׁמִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַצְּבַת. הוּא הָיָה אוֹמֵר: צְבָתָא בִּצְבָתָא מִתְעַבְדָא, וּצְבָתָא קַמַּייְתָא מַאן עֲבַד? הָא לָאֵי בְּרִיָּה בִּידֵי שְׁמַיִם הִיא. אָמַר לֵיהּ: אֶפְשָׁר יַעֲשֶׂנָּה בְּדִפּוּס וְיִקְבָּעֶנָּה כֵּיוָן. הָא לָאֵי בְּרִיָּה בִּידֵי אָדָם הִיא.

לָא קַשְׁיָא: הָא בְּאוּר דִּידַן, הָא בְּאוּר דְּגֵיהִנָּם. אוּר דִּידַן — בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, אוּר דְּגֵיהִנָּם — בְּעֶרֶב שַׁבָּת. וְאוּר דְּגֵיהִנָּם בְּעֶרֶב שַׁבָּת אִיבְּרִי? וְהָא תַּנְיָא: שִׁבְעָה דְּבָרִים נִבְרְאוּ קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵן: תּוֹרָה, וּתְשׁוּבָה, וְגַן עֵדֶן, וְגֵיהִנָּם, וְכִסֵּא הַכָּבוֹד, וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, וּשְׁמוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ.

תּוֹרָה, דִּכְתִיב: "ה' קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ". תְּשׁוּבָה, דִּכְתִיב: "בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ", וּכְתִיב: "תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם".

גַּן עֵדֶן, דִּכְתִיב: "וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גַּן בְּעֵדֶן מִקֶּדֶם". גֵּיהִנָּם, דִּכְתִיב: "כִּי עָרוּךְ מֵאֶתְמוֹל תָּפְתֶּה".

כִּסֵּא הַכָּבוֹד וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, דִּכְתִיב: "כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן מָקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ". שְׁמוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, דִּכְתִיב: "יְהִי שְׁמוֹ לְעוֹלָם לִפְנֵי שֶׁמֶשׁ יִנּוֹן שְׁמוֹ"!

אָמְרִי, חֲלָלָה הוּא דְּנִבְרָא קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְאוּר דִּידֵיהּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת.

וְאוּר דִּידֵיהּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת אִיבְּרִי? וְהַתַּנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוּר שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּשֵׁנִי בַּשַּׁבָּת אֵין לוֹ כְּבִיָּיה לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיִּצְאוּ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכְבֶּה״, וְאָמַר רַבִּי בְּנָאָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי עוּלָּא: מִפְּנֵי מָה לֹא נֶאֱמַר ״כִּי טוֹב״ בְּשֵׁנִי בַּשַּׁבָּת — מִפְּנֵי שֶׁנִּבְרָא בּוֹ אוּר שֶׁל גֵּיהִנֹּם. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ ״כִּי טוֹב״, חָזַר וּכְלָלוֹ בַּשִּׁשִּׁי, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד״.

אֶלָּא: חֲלָלָהּ — קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְאוּר דִּידֵיהּ — בְּשֵׁנִי בַּשַּׁבָּת. וְאוּר דִּידַן — בְּמַחְשָׁבָה עֲלָה לִיבָּרְאוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְלֹא נִבְרָא עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׁנֵי דְבָרִים עָלוּ בְּמַחְשָׁבָה לִיבָּרְאוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְלֹא נִבְרְאוּ עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת, וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת נָתַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דֵּיעָה בָּאָדָם הָרִאשׁוֹן מֵעֵין דּוּגְמָא שֶׁל מַעְלָה, וְהֵבִיא שְׁנֵי אֲבָנִים וּטְחָנָן זוֹ בָּזוֹ, וְיָצָא מֵהֶן אוּר, וְהֵבִיא שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת וְהִרְכִּיב זוֹ בָּזוֹ וְיָצָא מֵהֶן פֶּרֶד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: פֶּרֶד בִּימֵי עֲנָה הָיָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״הוּא עֲנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיֵּמִם בַּמִּדְבָּר״.

דּוֹרְשֵׁי חֲמוּרוֹת, הָיוּ אוֹמְרִים: עֲנָה פָּסוּל הָיָה, לְפִיכָךְ הֵבִיא פְּסוּל לְעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֵלֶּה בְּנֵי שֵׂעִיר הַחֹרִי״, וּכְתִיב: ״אֵלֶּה בְּנֵי צִבְעוֹן וַאֲיָה וַעֲנָה״! אֶלָּא, מְלַמֵּד שֶׁבָּא צִבְעוֹן עַל אִמּוֹ וְהוֹלִיד מִמֶּנָּה עֲנָה.

וְדִילְמָא תְּרֵי עֲנָה הֲווֹ?! אָמַר רָבָא: אָמֵינָא מִילְּתָא דְּשַׁבּוּר מַלְכָּא לָא אַמְרַהּ, וּמַנּוּ? שְׁמוּאֵל. אִיכָּא דְּאָמְרִי: אָמַר רַב פָּפָּא: אָמֵינָא מִילְּתָא דְּשַׁבּוּר מַלְכָּא לָא אַמְרַהּ, וּמַנּוּ? רָבָא; אָמַר קְרָא: ״הוּא עֲנָה״ — הוּא עֲנָה דְּמַעְקְרָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: עֲשָׂרָה דְּבָרִים נִבְרְאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאֵלּוּ הֵן: בְּאֵר, וּמָן, וְקֶשֶׁת, הַכְּתָב, וְהַמִּכְתָּב, וְהַלּוּחוֹת, קִבְּרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, וּמְעָרָה שֶׁעָמַד בָּהּ מֹשֶׁה וְאֵלִיָּהוּ, פִּתְיחַת פִּי הָאָתוֹן, וּפִתְיחַת פִּי הָאָרֶץ לִבְלוֹעַ אֶת הָרְשָׁעִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף מַקֵּלוֹ שֶׁל אַהֲרֹן שְׁקֵדֶיהָ וּפְרָחֶיהָ, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף הַמַּזִּיקִין, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף

דף נד:

בִּגְדוֹ שֶׁל אָדָם הָרִאשׁוֹן.

תָּנוּ רַבָּנָן: שִׁבְעָה דְּבָרִים מְכוּסִּים מִבְּנֵי אָדָם, אֵלּוּ הֵן: יוֹם הַמִּיתָה, וְיוֹם הַנֶּחָמָה, וְעוֹמֶק הַדִּין, וְאֵין אָדָם יוֹדֵעַ מָה בְּלִבּוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְאֵין אָדָם יוֹדֵעַ בַּמֶּה מִשְׁתַּכֵּר, וּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מָתַי תַּחְזוֹר, וּמַלְכוּת חַיֶּיבֶת מָתַי תִּכְלֶה.

תָּנוּ רַבָּנַן: שִׁלְשָׁה דְּבָרִים עָלוּ בְּמַחְשָׁבָה לִיבָּרְאוֹת, וְאִם לֹא עָלוּ — דִּין הוּא שֶׁיַּעֲלוּ: עַל הַמֵּת שֶׁיִּסְרִיחַ. וְעַל הַמֵּת שֶׁיִּשְׁתַּכַּח מִן הַלֵּב. וְעַל הַתְּבוּאָה שֶׁתֶּרָקֵב. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: עַל הַמַּטְבֵּעַ שֶׁיֵּצֵא.

מַתְנִי' מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּתִשְׁעָה בְּאָב — עוֹשִׂין, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה — אֵין עוֹשִׂין, וּבְכָל מָקוֹם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּטֵלִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לְעוֹלָם יַעֲשֶׂה אָדָם עַצְמוֹ תַּלְמִיד חָכָם.

גְּמָ' אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין תַּעֲנִית צִיבּוּר בְּבָבֶל אֶלָּא תִּשְׁעָה בְּאָב בִּלְבַד. לְמֵימְרָא דְּסָבַר שְׁמוּאֵל תִּשְׁעָה בְּאָב בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁלּוֹ אָסוּר? וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל: תִּשְׁעָה בְּאָב בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁלּוֹ מוּתָּר. וְכִי תֵּימָא קָסָבַר שְׁמוּאֵל: כָּל תַּעֲנִית צִיבּוּר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁלּוֹ מוּתָּר, וְהָאָנַן תְּנַן: "אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין מִבְּעוֹד יוֹם". לְמַעוֹטֵי מַאי, לָאו לְמַעוֹטֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת? לָא, לְמַעוֹטֵי מִשֶּׁחֲשִׁיכָה.

נַיְמָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: אֵין בֵּין תִּשְׁעָה בְּאָב לְיוֹם הַכִּיפּוּרִים, אֶלָּא שֶׁזֶּה סְפֵיקוֹ אָסוּר, וְזֶה סְפֵיקוֹ מוּתָּר.

מַאי סְפֵיקוֹ מוּתָּר — לָאו בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת? לָא, כִּדְאָמַר רַב שֵׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: לְקִבְיעָא דַּיְרָחָא, הָכָא נָמֵי — לְקִבְיעָא דַּיְרָחָא.

דָּרֵשׁ רָבָא: עוּבָּרוֹת וּמְנִיקוֹת — מִתְעַנּוֹת וּמַשְׁלִימוֹת בּוֹ, כְּדֶרֶךְ שֶׁמִּתְעַנּוֹת וּמַשְׁלִימוֹת בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים, וּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁלּוֹ אָסוּר. וְכֵן אָמְרוּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תִּשְׁעָה בְּאָב אֵינוֹ כְּתַעֲנִית צִיבּוּר. מַאי לָאו, לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת? לָא, לְמְלָאכָה.

מְלָאכָה? תְּנִינָא: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּתִשְׁעָה בְּאָב — עוֹשִׂין, וּבְמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת — אֵין עוֹשִׂין. וַאֲפִילּוּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לָא אָמַר אֶלָּא דְּכִי יָתֵיב וְלָא עָבֵיד, לָא מִיחְזֵי כְּיוּהֲרָא, אֲבָל מֵיסַר — לָא אָסַר.

אֶלָּא: מַאי אֵינוֹ כְּתַעֲנִית צִיבּוּר — לְתִפְלַּת נְעִילָה. וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּלְוַאי שֶׁיִּתְפַּלֵּל אָדָם וְהוֹלֵךְ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ!

הָתָם חוֹבָה, הָכָא רְשׁוּת. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: מַאי אֵינוֹ כְּתַעֲנִית צִיבּוּר — לְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה. רַב פָּפָּא אָמַר: מַאי "אֵינוֹ כְּתַעֲנִית צִיבּוּר" — אֵינוֹ כְּרִאשׁוֹנוֹת, אֶלָּא כָּאַחֲרוֹנוֹת, וַאֲסוּרָה. מֵיתִיבִי: אֵין בֵּין תִּשְׁעָה בְּאָב לְיוֹם הַכִּיפּוּרִים אֶלָּא שֶׁזֶּה סְפֵיקוֹ אָסוּר וְזֶה סְפֵיקוֹ מוּתָּר, מַאי סְפֵיקוֹ מוּתָּר — לָאו בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁלּוֹ! אָמַר רַב שֵׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי: לָא, לְקִבְיעָא דַּיְרָחָא, הָא לְכָל דְּבָרִים — זֶה וָזֶה שָׁוִין.

מְסַיֵּיע לְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אָסוּר לוֹ לְאָדָם שֶׁיּוֹשִׁיט אֶצְבָּעוֹ בְּמַיִם בְּתִשְׁעָה בְּאָב, כְּדֶרֶךְ שֶׁאָסוּר לְהוֹשִׁיט אֶצְבָּעוֹ בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים.

מֵיתִיבִי: אֵין בֵּין תִּשְׁעָה בְּאָב לְתַעֲנִית צִיבּוּר אֶלָּא שֶׁזֶּה אָסוּר בַּעֲשַׂיַּית מְלָאכָה וְזֶה מוּתָּר בַּעֲשַׂיַּית מְלָאכָה בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ. הָא לְכָל דִּבְרֵיהֶם — זֶה וְזֶה שָׁוִין. וְאִילּוּ גַּבֵּי תַּעֲנִית צִיבּוּר תַּנְיָא: כְּשֶׁאָמְרוּ "אָסוּר בִּרְחִיצָה", לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כָּל גּוּפוֹ, אֲבָל פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו — לֹא! אָמַר רַב פָּפָּא:

דף נה.

תַּנָּא קוּלֵּי קוּלֵּי קָתָנֵי.

וּבְכָל מָקוֹם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְכוּ'. לְמֵימְרָא דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סָבַר: לָא חָיְישִׁינַן לְיוּהֲרָא, וְרַבָּנַן סָבְרִי: חָיְישִׁינַן לְיוּהֲרָא? וְהָא אִיפְּכָא שָׁמְעִינַן לְהוּ, דִּתְנַן: חָתָן, אִם יִרְצֶה לִקְרוֹת קְרִיַּת שְׁמַע לַיְלָה הָרִאשׁוֹן — קוֹרֵא. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: לֹא כָּל הָרוֹצֶה לְיטּוֹל אֶת הַשֵּׁם יִטּוֹל.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מוּחְלֶפֶת הַשִּׁיטָה. רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי אָמַר לָא תֵּיפּוֹךְ: דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן לָא קַשְׁיָא; הָכָא, כֵּיוָן דְּכוּלֵּי עָלְמָא עֲבָדֵי מְלָאכָה וְאִיהוּ לָא עֲבֵיד — מֵיחְזֵי כְּיוּהֲרָא, אֲבָל הָתָם, כֵּיוָן דְּכוּלֵּי עָלְמָא קָרֵי וְאִיהוּ נָמֵי קָרֵי — לָא מֵיחְזֵי כְּיוּהֲרָא.

דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אַדְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לָא קַשְׁיָא; הָתָם הוּא דְּבָעֲינַן כַּוּוֹנָה, וַאֲנַן סָהֲדֵי דְּלָא מָצֵי כַּוּוֹנֵי דַּעְתֵּיהּ — מֵיחְזֵי כְּיוּהֲרָא: אֲבָל הָכָא לָא מֵיחְזֵי כְּיוּהֲרָא, אָמְרִי: מְלָאכָה הִיא דְּלֵית לֵיהּ, פּוֹק חֲזֵי כַּמָּה בַּטְּלָנֵי אִיכָּא בְּשׁוּקָא.

מַתְנִי' וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּיהוּדָה הָיוּ עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת, וּבַגְּלִיל לֹא הָיוּ עוֹשִׂין כָּל עִיקָּר. הַלַּיְלָה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹסְרִים, וּבֵית הִלֵּל מַתִּירִין עַד הָנֵץ הַחַמָּה.

גְּמָ' מֵעִיקָּרָא תְּנָא מִנְהָנָא, וּלְבַסּוֹף תְּנָא אִיסּוּרָא!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לָא קַשְׁיָא: הָא — רַבִּי מֵאִיר, הָא — רַבִּי יְהוּדָה. דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בֵּיהוּדָה הָיוּ עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת, וּבַגְּלִיל אֵינָן עוֹשִׂין כָּל עִיקָּר. אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר: מָה רְאָיָה יְהוּדָה וְגָלִיל לְכָאן? אֶלָּא, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה — עוֹשִׂין, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת — אֵין עוֹשִׂין. מִדְּקָאָמַר רַבִּי מֵאִיר מִנְהָנָא — מִכְּלָל דְּרַבִּי יְהוּדָה אִיסּוּרָא קָאָמַר.

וְסָבַר רַבִּי יְהוּדָה אַרְבָּעָה עָשָׂר מוּתָּר בַּעֲשַׂיַּית מְלָאכָה? וְהָתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַמְנַכֵּשׁ בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר וְנֶעְקְרָה בְּיָדוֹ — שׁוֹתְלָהּ בִּמְקוֹם הַטִּיט, וְאֵין שׁוֹתְלָהּ בִּמְקוֹם הַגְּרִיד.

בִּשְׁלֹשָׁה עָשָׂר — אִין, בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר — לָא. מִכְּדֵי שָׁמְעִינַן לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר: כָּל הַרְכָּבָה שֶׁאֵינָהּ קוֹלֶטֶת לִשְׁלֹשָׁה יָמִים — שׁוּב אֵינָהּ קוֹלֶטֶת. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אַרְבָּעָה עָשָׂר מוּתָּר בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה, לְמָה לִי שְׁלֹשָׁה עָשָׂר? וְהָאֵיכָא אַרְבִּיסַר וַחֲמִיסַר וּמִקְצָת שִׁיתְסַר! אָמַר רָבָא: בַּגְּלִיל שָׁנוּ.

וְהָאֵיכָא לֵילְיָא! אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: כְּבֵית שַׁמַּאי. רַב אָשֵׁי אָמַר: לְעוֹלָם כְּבֵית הִלֵּל — לְפִי שֶׁאֵין דַּרְכָּן שֶׁל בְּנֵי אָדָם לְנַכֵּשׁ בַּלַּיְלָה.

רָבִינָא אָמַר: לְעוֹלָם בִּיהוּדָה, וּבְהַשְׁרָשָׁה חַד "מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ" — אָמְרִינַן, תְּרֵי "מִקְצָת הַיּוֹם כְּכוּלּוֹ" — לָא אָמְרִינַן.

מַתְנִי' רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל מְלָאכָה שֶׁהִתְחִיל בָּהּ קוֹדֶם לְאַרְבָּעָה עָשָׂר, גּוֹמְרָהּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. אֲבָל לֹא יַתְחִיל בָּהּ בַּתְּחִלָּה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אַף עַל פִּי שֶׁיָּכוֹל לְגוֹמְרָהּ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שָׁלֹשׁ אוּמָּנִיּוֹת עוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת, וְאֵלּוּ הֵן: הַחַיָּיטִין, וְהַסַּפָּרִים, וְהַכּוֹבְסִין. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף רַצָּעִנִּין.

גְּמָ' אִיבַּעְיָא לְהוּ: לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד תְּנַן, אֲבָל שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד — אֲפִילּוּ מִיגְמַר נָמֵי לָא, אוֹ דִילְמָא: שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד תְּנַן, אֲבָל לְצוֹרֶךְ — אַתְחוֹלֵי מַתְחֲלִינַן, אוֹ דִילְמָא: בֵּין לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד בֵּין שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ, מִיגְמַר — אִין, אַתְחוֹלֵי — לָא.

תָּא שְׁמַע: אֲבָל לֹא יַתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר אֲפִילּוּ צִלְצוֹל קָטָן אֲפִילּוּ שְׁבָכָה קְטַנָּה. מַאי "אֲפִילּוּ"? לָאו אֲפִילּוּ הָנֵי, דִּלְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, מִיגְמַר — אִין, אַתְחוֹלֵי — לָא?! מִכְּלָל דְּשֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ — מִיגְמַר נָמֵי לָא גָּמְרִינַן!

לָא, לְעוֹלָם דְּשֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ מִיגְמַר נָמֵי גָּמְרִינַן, וּמַאי "אֲפִילּוּ"? אֲפִילּוּ הָנֵי נָמֵי, דְּזוּטְרֵי נִינְהוּ, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא הַתְחָלָתָן זוֹ הִיא גְּמַר מְלַאכְתָּן — נַתְחֵיל בְּהוּ נָמֵי לְכַתְּחִילָּה, קָמַשְׁמַע לַן.

תָּא שְׁמַע. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל מְלָאכָה שֶׁהִיא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד —

דף נה:

גּוֹמְרָהּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אֵימָתַי? בְּזְמַן שֶׁהִתְחִיל בָּהּ קוֹדֶם אַרְבָּעָה עָשָׂר, אֲבָל לֹא הִתְחִיל בָּהּ קוֹדֶם אַרְבָּעָה עָשָׂר — לֹא יַתְחִיל בָּהּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, אֲפִילּוּ צִילְצוֹל קָטָן, אֲפִילּוּ שְׁבָכָה קְטַנָּה. לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד — אִין, שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד — לָא. הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ נָמֵי גָּמְרִינַן, וְהָא קָא מַשְׁמַע לַן דַּאֲפִילּוּ לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד, מִיגְמַר — אִין, אַתְחוֹלֵי — לָא.

תָּא שְׁמַע, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל מְלָאכָה שֶׁהִיא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד — גּוֹמְרָהּ בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וְשֶׁאֵינָהּ לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד — אָסוּר, וְעוֹשִׂין מְלָאכָה בְּעַרְבֵי פְּסָחִים עַד חֲצוֹת בִּמְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ.

מְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ — אֵין, לֹא נָהֲגוּ — לָא, וּשְׁמַע מִינַּהּ: לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד — אִין, שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד — לָא. שְׁמַע מִינַּהּ.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים שָׁלֹשׁ אוּמָנִיּוֹת. תָּנָא: הַחַיָּיטִין, שֶׁכֵּן הֶדְיוֹט תּוֹפֵר כְּדַרְכּוֹ בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. הַסַּפָּרִין וְהַכּוֹבְסִין, שֶׁכֵּן הַבָּא מִמְּדִינַת הַיָּם וְהַיּוֹצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִין מְסַפְּרִין וּמְכַבְּסִין בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הָרַצָּעָנִין, שֶׁכֵּן עוֹלֵי רְגָלִים מְתַקְּנִין מִנְעָלֵיהֶן בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? מָר סָבַר: לְמֵידִין תְּחִילַּת מְלָאכָה מִסּוֹף מְלָאכָה, וּמַר סָבַר: אֵין לְמֵידִין תְּחִילַּת מְלָאכָה מִסּוֹף מְלָאכָה.

מַתְנִי' מוֹשִׁיבִין שׁוֹבָכִין לְתַרְנְגוֹלִים בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. וְתַרְנְגוֹלֶת שֶׁבָּרְחָה — מַחֲזִירִין אוֹתָהּ לִמְקוֹמָהּ, וְאִם מֵתָה — מוֹשִׁיבִין אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ. גּוֹרְפִין מִתַּחַת רַגְלֵי בְּהֵמָה בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, וּבַמּוֹעֵד מְסַלְּקִין לִצְדָדִין. מוֹלִיכִין כֵּלִים וּמְבִיאִין מִבֵּית הָאוּמָּן — אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָם לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד.

גְּמָ' הַשְׁתָּא אוֹתוֹבֵי מוֹתְבִינַן, אַהְדּוֹרֵי מֵיבַּעְיָא?! אָמַר אַבָּיֵי: סֵיפָא אָתְאָן לְחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא תּוֹךְ שְׁלֹשָׁה לְמֵרְדָּהּ — דְּאַכַּתִּי לָא פְּרַח צִימְרָא מִינָּה, וְאַחַר שְׁלֹשָׁה לִישִׁיבָתָהּ — דְּפָסְדָא לַהּ בֵּיעֵי לְגַמָּרֵי. אֲבָל לְאַחַר שְׁלֹשָׁה לְמֵרְדָּהּ, דִּפְרַח לַהּ צִימְרָא מִינָּה, וְתוֹךְ שְׁלֹשָׁה לִישִׁיבָתָהּ, דְּאַכַּתִּי לָא פְּסִידִי בֵּיעֵי לְגַמָּרֵי — לָא מַהְדְּרִינַן. רַבִּי אַמֵּי אָמַר: אֲפִילּוּ תּוֹךְ שְׁלֹשָׁה לִישִׁיבָתָהּ מַהְדְּרִינַן.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? מָר סָבַר: לְהֶפְסֵד מְרוּבֶּה חָשְׁשׁוּ, לְהֶפְסֵד מוּעָט — לֹא חָשְׁשׁוּ, וּמַר סָבַר: לְהֶפְסֵד מוּעָט נָמֵי חָשְׁשׁוּ.

גּוֹרְפִין מִתַּחַת. תָּנוּ רַבָּנַן: הַזֶּבֶל שֶׁבֶּחָצֵר מְסַלְּקִין אוֹתוֹ לִצְדָדִין, שֶׁבָּרֶפֶת וְשֶׁבֶּחָצֵר מוֹצִיאִין אוֹתוֹ לָאַשְׁפָּה.

הָא גּוּפָא קַשְׁיָא, אָמְרַתְּ: זֶבֶל שֶׁבֶּחָצֵר מְסַלְּקִין אוֹתוֹ לִצְדָדִין, וְהַדַּר תָּנֵי: שֶׁבָּרֶפֶת וְשֶׁבֶּחָצֵר מוֹצִיאִין אוֹתוֹ לָאַשְׁפָּה! אָמַר אַבָּיֵי: לָא קַשְׁיָא, כָּאן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, כָּאן בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. רָבָא אָמַר: הָא וְהָא בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, וְהָכִי קָאָמַר: אִם נַעֲשָׂה חָצֵר כְּרֶפֶת — מוֹצִיאִין אוֹתוֹ לָאַשְׁפָּה.

מוֹלִיכִין כֵּלִים וּמְבִיאִין מִבֵּית הָאוּמָּן. אָמַר רַב פָּפָּא: בְּדֵיק לַן רָבָא. תְּנַן: מוֹלִיכִין וּמְבִיאִין כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן לְצוֹרֶךְ הַמּוֹעֵד. וּרְמִינְהוּ: אֵין מְבִיאִין כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן, וְאִם חוֹשֵׁשׁ לָהֶן שֶׁמָּא יִגָּנְבוּ — מְפַנֶּן לְחָצֵר אַחֶרֶת!

וּמְשַׁנֵּינַן, לָא קַשְׁיָא: כָּאן — בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, כָּאן — בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וְאִיבָּעֵית אֵימָא, הָא וְהָא בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן — בְּמַאֲמִינוֹ, כָּאן — בְּשֶׁאֵינוֹ מַאֲמִינוֹ.

וְהָתַנְיָא: מְבִיאִין כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן, כְּגוֹן הַכַּד מִבֵּית הַכַּדָּר, וְהַכּוֹס מִבֵּית הַזַּגָּג. אֲבָל לֹא צֶמֶר מִבֵּית הַצַּבָּע, וְלֹא כֵּלִים מִבֵּית הָאוּמָּן, וְאִם אֵין לוֹ מַה יֹּאכַל — נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ וּמַנִּיחוֹ אֶצְלוֹ. וְאִם אֵינוֹ מַאֲמִינוֹ — מַנִּיחָן בְּבֵית הַסָּמוּךְ לוֹ. וְאִם חוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִגְנְבוּ — מְבִיאָן בְּצִינְעָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ.

תָּרַצְתְּ מְבִיאִין. מוֹלִיכִין קַשְׁיָא, דְּקָתָנֵי: אֵין מְבִיאִין וְכָל שֶׁכֵּן דְּאֵין מוֹלִיכִין! אֶלָּא מְחַוַּורְתָּא כִּדְשַׁנִּינַן מֵעִיקָּרָא.

מַתְנִי' שִׁשָּׁה דְּבָרִים עָשׂוּ אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ, עַל שִׁלְשָׁה מִיחוּ בְּיָדָם וְעַל שִׁלְשָׁה לֹא מִיחוּ בְּיָדָם. וְאֵלּוּ הֵן שֶׁלֹּא מִיחוּ בְּיָדָם: מַרְכִּיבִין דְּקָלִים כָּל הַיּוֹם, וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרִין וְגוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעוֹמֶר. וְאֵלּוּ שֶׁמִּיחוּ בְּיָדָם: מַתִּירִין גַּמְזִיוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ,

דף נו.

וְאוֹכְלִין מִתַּחַת הַנִּשָּׂרִים בְּשַׁבָּת, וְנוֹתְנִין פֵּאָה לַיָּרָק. וּמִיחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים.

גְּמ' תְּנוּ רַבָּנַן: שִׁשָּׁה דְּבָרִים עָשָׂה חִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ, עַל שִׁלְשָׁה הוֹדוּ לוֹ, וְעַל שִׁלְשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ: גִּירַר עֲצָמוֹת אָבִיו עַל מִטָּה שֶׁל חֲבָלִים — וְהוֹדוּ לוֹ. כִּיתֵּת נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת — וְהוֹדוּ לוֹ. גָּנַז סֵפֶר רְפוּאוֹת — וְהוֹדוּ לוֹ.

וְעַל שִׁלְשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ: קִיצֵּץ דְּלָתוֹת שֶׁל הֵיכָל וְשִׁיגְּרָן לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר — וְלֹא הוֹדוּ לוֹ. סָתַם מֵי גִּיחוֹן הָעֶלְיוֹן — וְלֹא הוֹדוּ לוֹ. עִיבֵּר נִיסָּן בְּנִיסָן — וְלֹא הוֹדוּ לוֹ.

מַרְכִּיבִין דְּקָלִים כָּל הַיּוֹם וְכוּ'. הֵיכִי עָבְדִי? אָמַר רַב יְהוּדָה: מַיְיתֵי אָסָא דְּרָא וְשִׁיכְרָא דַּדַּפְנָא וְקִימְחָא דִּשְׂעֹרֵי דִּרְמֵי בְּמָנָא דְּלָא חָלְפִי עֲלֵיהּ אַרְבְּעִין יוֹמִין, וּמַרְתְּחֵי לְהוּ, וְשָׁדוּ לְהוּ לְדֵיקְלָא בְּלֵילְיָא, וְכָל דְּקָאֵי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דִּידֵיהּ, אִי לָא עָבְדִי לֵיהּ הָכִי — צָאווֹי לְאַלְתַּר. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא אָמַר: מַנְחֵי כּוּפְרָא דִּיכְרָא לְנוּקְבָּתָא.

וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע. הֵיכִי עָבְדִי? אָמַר רַב יְהוּדָה: אוֹמְרִים "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד", וְלֹא הָיוּ מַפְסִיקִין. רָבָא אָמַר: מַפְסִיקִין הָיוּ, אֶלָּא שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים "הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ", דְּמַשְׁמַע: הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ, וְלֹא מָחָר עַל לְבָבֶךָ. תְּנוּ רַבָּנַן: כֵּיצַד הָיוּ כוֹרְכִין אֶת שְׁמַע? אוֹמְרִים "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד", וְלֹא הָיוּ מַפְסִיקִין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַפְסִיקִין הָיוּ, אֶלָּא שֶׁלֹּא הָיוּ אוֹמְרִים "בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".

וַאֲנַן, מַאי טַעְמָא אָמְרִינַן לֵיהּ? כִּדְדָרַשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ.

דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: "וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בָּנָיו וַיֹּאמֶר הֵאָסְפוּ וְאַגִּידָה לָכֶם". בִּיקֵּשׁ יַעֲקֹב לְגַלּוֹת לְבָנָיו קֵץ הַיָּמִין, וְנִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ שְׁכִינָה. אָמַר: שֶׁמָּא חַס וְשָׁלוֹם יֵשׁ בְּמִטָּתִי פְּסוּל, כְּאַבְרָהָם שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ יִשְׁמָעֵאל, וְאַבִי יִצְחָק שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ עֵשָׂו? אָמְרוּ לוֹ בָּנָיו: "שְׁמַע

יִשְׂרָאֵל, ה׳ אֱלֹהֵינוּ ה׳ אֶחָד״. אָמְרוּ: כְּשֵׁם שֶׁאֵין בְּלִבְּךָ אֶלָּא אֶחָד, כָּךְ אֵין בְּלִבֵּנוּ אֶלָּא אֶחָד.
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה פָּתַח יַעֲקֹב אָבִינוּ וְאָמַר: ״בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד״.
אָמְרִי רַבָּנַן: הֵיכִי נַעֲבֵיד? נֵאמְרִיהּ, לֹא אָמְרוּ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ. לָא נֵאמְרִיהּ, אָמְרוּ יַעֲקֹב. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ בַּחֲשַׁאי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי אַמִּי: מָשָׁל לְבַת מֶלֶךְ שֶׁהֵרִיחָה צִיקֵי קְדֵירָה. אִם תֹּאמַר — יֵשׁ לָהּ גְּנַאי. לֹא תֹּאמַר — יֵשׁ לָהּ צַעַר. הִתְחִילוּ עֲבָדֶיהָ לְהָבִיא בַּחֲשַׁאי.
אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּקוֹל רָם, מִפְּנֵי תַּרְעוֹמֶת הַמִּינִין. וּבִנְהַרְדְּעָא, דְּלֵיכָּא מִינִין, עַד הַשְׁתָּא אָמְרִי לַהּ בַּחֲשַׁאי.
תָּנוּ רַבָּנַן: שִׁשָּׁה דְּבָרִים עָשׂוּ אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ, שְׁלֹשָׁה בְּרִצּוֹן חֲכָמִים, וּשְׁלֹשָׁה שֶׁלֹּא בְּרִצּוֹן חֲכָמִים. וְאֵלּוּ בְּרִצּוֹן חֲכָמִים: מַרְכִּיבִין דְּקָלִים כָּל הַיּוֹם, וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרִין לִפְנֵי הָעוֹמֶר. וְאֵלּוּ שֶׁלֹּא בְּרִצּוֹן חֲכָמִים: גּוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעוֹמֶר, וּפוֹרְצִין פְּרָצוֹת בְּגָנוֹתֵיהֶן וּבְפַרְדְּסוֹתֵיהֶן לְהַאֲכִיל נָשֶׁר לַעֲנִיִּים בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, וּמַתִּירִין גַּמְזִיּוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שִׁקְמָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: אִם בְּרִצּוֹן חֲכָמִים הָיוּ עוֹשִׂין, יְהוּ כָּל אָדָם עוֹשִׂין כֵּן. אֶלָּא: אֵלּוּ וְאֵלּוּ שֶׁלֹּא בְּרִצּוֹן חֲכָמִים הָיוּ עוֹשִׂין, עַל שְׁלֹשָׁה מִיחוּ בְּיָדָם, וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא מִיחוּ בְּיָדָם.
וְאֵלּוּ שֶׁלֹּא מִיחוּ בְּיָדָם: מַרְכִּיבִין דְּקָלִים כָּל הַיּוֹם, וְכוֹרְכִין אֶת שְׁמַע, וְקוֹצְרִין וְגוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעוֹמֶר. וְאֵלּוּ שֶׁמִּיחוּ בְּיָדָם: מַתִּירִין גַּמְזִיּוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שִׁקְמָה, וּפוֹרְצִין פְּרָצוֹת בְּגָנוֹתֵיהֶן וּפַרְדְּסֵיהֶן לְהַאֲכִיל נָשֶׁר לַעֲנִיִּים בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים בְּשָׁנֵי בַצּוֹרֶת, נוֹתְנִין פֵּיאָה לַיָּרָק, וּמִיחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים.
וְסָבַר רַבִּי יְהוּדָה קְצִירָה שֶׁלֹּא בְּרִצּוֹן חֲכָמִים הִיא? וְהָתְנַן: אַנְשֵׁי יְרִיחוֹ קוֹצְרִין לִפְנֵי הָעוֹמֶר בְּרִצּוֹן חֲכָמִים, וְגוֹדְשִׁין לִפְנֵי הָעוֹמֶר שֶׁלֹּא בְּרִצּוֹן חֲכָמִים, וְלֹא מִיחוּ בְּיָדָם חֲכָמִים.

דף נו:

מַאן שְׁמַעְתְּ לֵיהּ דְּאָמַר ״מִיחוּ״ וְ״לֹא מִיחוּ״ — רַבִּי יְהוּדָה. וְקָתָנֵי: קוֹצְרִין בְּרִצּוֹן חֲכָמִים! וְלִיטַעְמֵיךְ, הָנֵי אַרְבְּעָה הֲוָה! אֶלָּא: סְמִי מִיכָּן קְצִירָה.
וּמַתִּירִין גַּמְזִיּוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שִׁקְמָה. אָמְרוּ: אֲבוֹתֵינוּ לֹא הִקְדִּישׁוּ אֶלָּא קוֹרוֹת, וְאָנוּ נַתִּיר גַּמְזִיּוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ שֶׁל חָרוּב וְשֶׁל שִׁקְמָה. וּבְגִידּוּלִין הַבָּאִין לְאַחַר מִכָּאן עָסְקִינַן, וְסָבְרִי לַהּ כְּמַאן דְּאָמַר: אֵין מְעִילָה בְּגִידּוּלִין. וְרַבָּנַן סָבְרִי: נְהִי דִּמְעִילָה לֵיכָּא, אִיסּוּרָא מִיהָא אִיכָּא.

וּפוֹרְצִין פְּרָצוֹת. אָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁל מַכְבֵּדוֹת, דְּרַבָּנַן סָבְרִי: גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יַעֲלֶה וְיִתְלוֹשׁ, וְאַנְשֵׁי יְרִיחוֹ סָבְרִי: לָא גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יַעֲלֶה וְיִתְלוֹשׁ. אֲבָל בְּשֶׁל בֵּין הַכִּיפִּין — דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר.

אֲמַר לֵיהּ רָבָא: וְהָא מוּקְצוֹת נִינְהוּ. וְכִי תֵּימָא: הוֹאִיל דַּחֲזֵי לְעוֹרְבִין. הַשְׁתָּא מוּכָן לְאָדָם לָא הָוֵי מוּכָן לִכְלָבִים, דִּתְנַן: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם לֹא הָיְתָה נְבֵילָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת — אֲסוּרָה, לְפִי שֶׁאֵינָהּ מִן הַמּוּכָן, מוּכָן לְעוֹרְבִים הָוֵי מוּכָן לְאָדָם?!

אָמַר לֵיהּ: אִין, מוּכָן לְאָדָם — לָא הָוֵי מוּכָן לִכְלָבִים, דְּכָל מִידֵּי דַּחֲזֵי לְאִינִישׁ, לָא מַקְצֵה לֵיהּ מִדַּעְתֵּיהּ. מוּכָן לְעוֹרְבִים — הָוֵי מוּכָן לְאָדָם, כָּל מִידֵּי דַּחֲזֵי לְאִינִישׁ, דַּעְתֵּיהּ עִלָּוֵיהּ.

כִּי אֲתָא רָבִין, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁל בֵּין כִּיפִּין, דְּרַבָּנַן סָבְרִי: מוּכָן לְעוֹרְבִים — לֹא הָוֵי מוּכָן לְאָדָם, וְאַנְשֵׁי יְרִיחוֹ סָבְרִי: מוּכָן לְעוֹרְבִים — הָוֵי מוּכָן לְאָדָם, אֲבָל בְּשֶׁל מַכְבֵּדוֹת — דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר, גָּזְרִינַן שֶׁמָּא יַעֲלֶה וְיִתְלוֹשׁ.

וְנוֹתְנִין פֵּיאָה לַיֶּרֶק. וְלֵית לְהוּ לְאַנְשֵׁי יְרִיחוֹ הָא דִּתְנַן, כְּלָל אָמְרוּ בַּפֵּיאָה: כָּל שֶׁהוּא אוֹכֶל, וְנִשְׁמָר, וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, וּלְקִיטָתוֹ כְּאַחַת, וּמַכְנִיסוֹ לִקְיוּם — חַיָּיב בְּפֵיאָה.

”כָּל שֶׁהוּא אוֹכֶל“ — פְּרָט לִסְפִיחֵי סְטִיס וְקוֹצָה. ”וְנִשְׁמָר“ —פְּרָט לְהֶפְקֵר. ”וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ“ — פְּרָט לִכְמֵהִין וּפִטְרִיּוֹת. ”וּלְקִיטָתָן כְּאַחַת“ — פְּרָט לִתְאֵנִים. ”וּמַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם“ — פְּרָט לְיֶרֶק.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הָכָא בְּרָאשֵׁי לְפָתוֹת עָסְקִינַן, וּמַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר קָמִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: מַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר — שְׁמֵיהּ קִיּוּם, וּמָר סָבַר: לָא שְׁמֵיהּ קִיּוּם.

תָּנוּ רַבָּנַן: בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ נוֹתְנִין פֵּיאָה לְלֶפֶת וְלִכְרוּב, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף לְקַפְלוֹט. וְתַנְיָא אִידַּךְ: הָיוּ נוֹתְנִין פֵּיאָה לְלֶפֶת וּלְקַפְלוֹט, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף לִכְרוּב.

דף נז.

נֵימָא תְּלָתָא תַּנָּאֵי הֲווֹ? לָא, תְּרֵי תַּנָּאֵי הֲווֹ, וְתַנָּא קַמָּא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן הֵיינוּ רַבִּי יוֹסֵי, וְתַנָּא קַמָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי הֵיינוּ רַבִּי שִׁמְעוֹן. וּמַאי ”אַף“ — אַקַּמַּיְיתָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: בֶּן בּוּכְרֵיָין נָתַן פֵּיאָה לַיֶּרֶק, וּבָא אֲבִיו וּמְצָאָן לַעֲנִיִּים שֶׁהָיוּ טְעוּנִין יֶרֶק וְעוֹמְדִין עַל פֶּתַח הַגִּינָּה. אָמַר לָהֶם: בָּנַי, הַשְׁלִיכוּ מֵעֲלֵיכֶם וַאֲנִי נוֹתֵן לָכֶם כִּפְלַיִים בַּמְעוּשָׂר. לֹא מִפְּנֵי שֶׁעֵינִי צָרָה, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים: אֵין נוֹתְנִין פֵּיאָה לַיֶּרֶק.

לְמָה לֵיהּ לְמֵימְרָא לְהוּ ”לֹא מִפְּנֵי שֶׁעֵינִי צָרָה“? כִּי הֵיכִי דְּלָא לֵימְרוּ: דַּחוֹיֵי קָא מְדַחֵי לַן.

תָּנוּ רַבָּנָן: בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַנִּיחִין עוֹרוֹת קְדָשִׁים בְּלִשְׁכַּת בֵּית הַפַּרְוָה, לָעֶרֶב הָיוּ מְחַלְּקִין אוֹתָן לְאַנְשֵׁי בֵּית אָב. וְהָיוּ בַּעֲלֵי זְרוֹעוֹת נוֹטְלִין אוֹתָן בִּזְרוֹעַ. הִתְקִינוּ שֶׁיִּהְיוּ מְחַלְּקִין אוֹתָן מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת — דְּאָתְיָין כּוּלְּהוּ מִשְׁמְרוֹת, וְשָׁקְלָן בַּהֲדֵדֵי.

וַעֲדַיִין הָיוּ גְּדוֹלֵי כְהוּנָּה נוֹטְלִין אוֹתָן בִּזְרוֹעַ. עָמְדוּ בְּעָלִים וְהִקְדִּישׁוּם לַשָּׁמַיִם.

אָמְרוּ: לֹא הָיוּ יָמִים מוּעָטִים עַד שֶׁחִיפּוּ אֶת הַהֵיכָל כּוּלּוֹ בְּטַבְלָאוֹת שֶׁל זָהָב, שֶׁהֵן אַמָּה עַל אַמָּה כְּעוֹבִי דִּינַר זָהָב, וּלְרֶגֶל הָיוּ מְקַפְּלִין אוֹתָן וּמַנִּיחִין אוֹתָן עַל גַּב מַעֲלָה בְּהַר הַבַּיִת, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ עוֹלֵי רְגָלִים רוֹאִין שֶׁמְּלַאכְתָּם נָאָה וְאֵין בָּהּ דֹּפִי.

תָּנָא, אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: קוֹרוֹת שֶׁל שִׁקְמָה הָיוּ בֵּירִיחוֹ, וְהָיוּ בַּעֲלֵי זְרוֹעוֹת נוֹטְלִין אוֹתָן בִּזְרוֹעַ, עָמְדוּ בְּעָלִים וְהִקְדִּישׁוּם לַשָּׁמַיִם.

עֲלֵיהֶם וְעַל כַּיּוֹצֵא בָּהֶם אָמַר אַבָּא שָׁאוּל בֶּן בָּטְנִית מִשּׁוּם אַבָּא יוֹסֵף בֶּן חָנִין: אוֹי לִי מִבֵּית בַּיְתוֹס — אוֹי לִי מֵאֲלָתָן, אוֹי לִי מִבֵּית חָנִין — אוֹי לִי מִלְּחִישָׁתָן, אוֹי לִי מִבֵּית קָתְרוֹס — אוֹי לִי מִקּוּלְמוֹסָן, אוֹי לִי מִבֵּית יִשְׁמָעֵאל בֶּן פִּיאָכִי — אוֹי לִי מֵאֶגְרוֹפָן. שֶׁהֵם כֹּהֲנִים גְּדוֹלִים, וּבָנֵיהֶן גִּיזְבָּרִין, וְחַתָּנֵיהֶם אֲמַרְכָּלִין, וְעַבְדֵיהֶן חוֹבְטִין אֶת הָעָם בְּמַקְלוֹת.

תָּנוּ רַבָּנָן: אַרְבַּע צְוָוחוֹת צָוְחָה עֲזָרָה. רִאשׁוֹנָה: צְאוּ מִכָּאן בְּנֵי עֵלִי שֶׁטִּימְּאוּ הֵיכַל ה׳. וְעוֹד צָוְחָה: צֵא מִיכָן יְשָׁשְׂכָר אִישׁ כְּפַר בַּרְקַאי שֶׁמְּכַבֵּד אֶת עַצְמוֹ וּמְחַלֵּל קָדְשֵׁי שָׁמַיִם. דַּהֲוָה כָּרִיךְ יְדֵיהּ בְּשֵׂירָאֵי וְעָבֵיד עֲבוֹדָה.

וְעוֹד צָוְחָה הָעֲזָרָה: שְׁאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְיִכָּנֵס יִשְׁמָעֵאל בֶּן פִּיאָכִי תַּלְמִידוֹ שֶׁל פִּנְחָס, וּישַׁמֵּשׁ בִּכְהוּנָּה גְּדוֹלָה. וְעוֹד צָוְחָה הָעֲזָרָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְיִכָּנֵס יוֹחָנָן בֶּן נִרְבַּאי תַּלְמִידוֹ שֶׁל פִּנְקַאי וִימַלֵּא כְּרֵיסוֹ מִקָּדְשֵׁי שָׁמַיִם.

אָמְרוּ עָלָיו עַל יוֹחָנָן בֶּן נִרְבַּאי שֶׁהָיָה אוֹכֵל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת עֲגָלִים, וְשׁוֹתֶה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת גַּרְבֵי יַיִן, וְאוֹכֵל אַרְבָּעִים סְאָה גּוֹזָלוֹת בְּקִינּוּחַ סְעוּדָה. אָמְרוּ: כָּל יָמָיו שֶׁל יוֹחָנָן בֶּן נִרְבַּאי לֹא נִמְצָא נוֹתָר בְּמִקְדָּשׁ. מַאי סְלִקָא בֵּיהּ בְּיִשְׁשָׂכָר אִישׁ כְּפַר בַּרְקַאי? אָמְרִי: מַלְכָּא וּמַלְכְּתָא הֲווֹ יָתְבִי. מַלְכָּא אֲמַר: גַּדְיָא יָאֵי, וּמַלְכְּתָא אָמְרָה: אִיפְּרָא יָאֵי. אֲמַרוּ: מַאן מוֹכַח? כֹּהֵן גָּדוֹל, דְּקָא מַסֵּיק קָרְבָּנוֹת כָּל יוֹמָא. אֲתָא אִיהוּ,

דף נז:

אַחְוִי בִּידֵיהּ: אִי גַּדְיָא יָאֵי, יִסַּק לִתְמִידָא. אֲמַר מַלְכָּא: הוֹאִיל וְלָא הֲוֵי לֵיהּ אֵימְתָא דְּמַלְכוּתָא, נִיפְקְרוּ לְיַמִּינֵיהּ. יְהַב שׁוֹחַד וּפַסְקֵיהּ לִשְׁמָאלֵיהּ. שְׁמַע מַלְכָּא וּפַסְקֵיהּ לְיַמִּינֵיהּ. אָמַר רַב יוֹסֵף: בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּאַשְׁקְלֵיהּ לְיִשְׁשָׂכָר אִישׁ כְּפַר בַּרְקַאי לְמִיטְרַפְסֵיהּ מִינֵּיהּ בְּהַאי עָלְמָא.

אָמַר רַב אַשֵׁי: יִשָּׁשכָר אִישׁ כְּפַר בַּרְקַאי לָא תְּנָא מַתְנִיתִין. דִּתְנַן, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּבָשִׂים קוֹדְמִים לָעִזִּים בְּכָל מָקוֹם, יָכוֹל מִפְּנֵי שֶׁמּוּבְחָרִין בְּמִינָן — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אִם כֶּבֶשׂ יָבִיא קָרְבָּנוֹ״, מְלַמֵּד שֶׁשְּׁנֵיהֶן שְׁקוּלִין כְּאֶחָד. רָבִינָא אָמַר: אֲפִילּוּ מִקְרָא נָמֵי לָא קָרָא, דִּכְתִיב: ״אִם כֶּבֶשׂ״, ״אִם עֵז״, אִי בָּעֵי כֶּבֶשׂ — לַיְיתֵיהּ, אִי בָּעֵי עֵז — לַיְיתֵיהּ.

הַדְרָן עֲלָךְ מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ וּסְלִיקָא לַהּ פֶּסַח רִאשׁוֹן

דף נח.

מַתְנִי׳ **תָּמִיד נִשְׁחָט** בִּשְׁמוֹנָה וּמֶחְצָה, וְקָרֵב בְּתִשְׁעָה וּמֶחְצָה. בְּעַרְבֵי פְּסָחִים נִשְׁחָט בְּשֶׁבַע וּמֶחְצָה, וְקָרֵב בִּשְׁמוֹנָה וּמֶחְצָה — בֵּין בַּחוֹל בֵּין בְּשַׁבָּת. חָל עֶרֶב פֶּסַח לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, נִשְׁחָט בְּשֵׁשׁ וּמֶחְצָה, וְקָרֵב בְּשֶׁבַע וּמֶחְצָה, וְהַפֶּסַח אַחֲרָיו.

גְּמָ׳ מְנָא הָנֵי מִילֵּי?

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר קְרָא: ״אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם״, חַלְּקֵהוּ לְבֵין שְׁנֵי עֲרָבִים: שְׁתֵּי שָׁעוֹת וּמֶחְצָה לְכָאן, שְׁתֵּי שָׁעוֹת וּמֶחְצָה לְכָאן, וְשָׁעָה אַחַת לַעֲשִׂיָּיתוֹ.

מֵתִיב רָבָא: בְּעַרְבֵי פְּסָחִים נִשְׁחָט בְּשֶׁבַע וּמֶחְצָה, וְקָרֵב בִּשְׁמוֹנָה וּמֶחְצָה — בֵּין בַּחוֹל בֵּין בְּשַׁבָּת! וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בִּשְׁמוֹנָה וּמֶחְצָה דְּאוֹרָיְיתָא, הֵיכִי מַקְדְּמִינַן לֵיהּ?

אֶלָּא אָמַר רָבָא: מִצְוָתוֹ דְּתָמִיד מִשֶּׁיִּנָּטוּ צִלְלֵי עֶרֶב. מַאי טַעְמָא? דְּאָמַר קְרָא: ״בֵּין הָעַרְבַּיִם״, מֵעִידָּנָא דְּמַתְחֵיל שִׁמְשָׁא לְמֶעְרַב.

הִלְכָךְ, בִּשְׁאָר יָמוֹת הַשָּׁנָה דְּאִיכָּא נָדָרִים וּנְדָבוֹת, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: ״עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים״, וְאָמַר מָר (״עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים״): עָלֶיהָ הַשְׁלֵם כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כּוּלָּם — מְאַחֲרִינַן לֵיהּ תַּרְתֵּי שָׁעֵי, וְעָבְדִינַן לֵיהּ בִּשְׁמוֹנָה וּמֶחְצָה.

בְּעַרְבֵי פְּסָחִים, דְּאִיכָּא פֶּסַח אַחֲרָיו, קָדְמִינַן לֵיהּ שָׁעָה אַחַת, וְעָבְדִינַן לֵיהּ בְּשֶׁבַע וּמֶחְצָה. חָל עֶרֶב פֶּסַח לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, דְּאִיכָּא נָמֵי צְלִיָּיתוֹ דְּלָא דָּחֵי שַׁבָּת — מוֹקְמִינַן לֵיהּ אַדִּינֵיהּ, בְּשֵׁשׁ וּמֶחְצָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: כְּסִידּוּרוֹ בַּחוֹל כָּךְ סִידּוּרוֹ בַּשַּׁבָּת, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּסִידּוּרוֹ בְּעֶרֶב פֶּסַח.

מַאי קָאָמַר? אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: כְּסִידּוּרוֹ בַּחוֹל בְּעֶרֶב הַפֶּסַח כָּךְ סִידּוּרוֹ בַּשַּׁבָּת בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּסִידּוּרוֹ בְּעֶרֶב הַפֶּסַח שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת כָּךְ סִידּוּרוֹ בַּשַּׁבָּת. וּמַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי בֵּין בַּחוֹל בֵּין בַּשַּׁבָּת — רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? בְּמוֹסָפִין קוֹדְמִין לְבָזִיכִין קָמִיפַּלְגִי. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: מוֹסָפִין קוֹדְמִין לְבָזִיכִין. עָבֵד לֵהּ לְמוֹסָפִין בְּשֵׁשׁ, וּבָזִיכִין בְּשֶׁבַע, וְעָבֵיד לֵיהּ לְתָמִיד בְּשֶׁבַע וּמָחְצָה. רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: בָּזִיכִין קוֹדְמִין לְמוֹסָפִין. בָּזִיכִין בְּחָמֵשׁ, וּמוֹסָפִין בְּשֵׁשׁ, וְעָבֵיד לֵיהּ לְתָמִיד בְּשֵׁשׁ וּמָחְצָה.

מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: מִידֵּי רַבִּי עֲקִיבָא "כְּסִידּוּרוֹ בְּעֶרֶב הַפֶּסַח שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת" קָתָנֵי?! כְּסִידּוּרוֹ בְּעֶרֶב הַפֶּסַח סְתָמָא קָתָנֵי. אֶלָּא אָמַר רָבָא, הָכִי קָאָמַר: כְּסִידּוּרוֹ בְּחוֹל דְּעָלְמָא — כָּךְ סִידּוּרוֹ בַּשַּׁבָּת בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּסִידּוּרוֹ בְּעֶרֶב הַפֶּסַח. וּמַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי בֵּין בַּחוֹל בֵּין בַּשַּׁבָּת, רַבִּי עֲקִיבָא הִיא.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? בְּמִכְמַר בִּשְׁרָא קָמִיפַּלְגִי. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: חָיְישִׁינַן לְמִכְמַר בִּשְׁרָא. וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: לָא חָיְישִׁינַן לְמִכְמַר בִּשְׁרָא.

דף נח:

אִי לָא חָיְישִׁינַן, נֵיעְבְּדֵיהּ בְּשֵׁשׁ וּמָחְצָה? קָא סָבַר: מוֹסָפִין קוֹדְמִין לְבָזִיכִין. עָבֵיד לֵהּ לְמוֹסָפִין בְּשֵׁשׁ, וּבָזִיכִין בְּשֶׁבַע, וְעָבֵיד לֵיהּ לְתָמִיד בְּשֶׁבַע וּמָחְצָה.

מַתְקֵיף לַהּ רַבָּה בַּר עוּלָּא: מִידֵּי "כְּסִידּוּרוֹ בַּחוֹל כָּךְ סִידּוּרוֹ בַּשַּׁבָּת בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל" קָתָנֵי?! "כָּךְ סִידּוּרוֹ בַּשַּׁבָּת" סְתָמָא קָתָנֵי?

אֶלָּא אָמַר רַבָּה בַּר עוּלָּא, הָכִי קָתָנֵי: כְּסִידּוּרוֹ בְּחוֹל דְּעָלְמָא — כָּךְ סִידּוּרוֹ בְּשַׁבָּת דְּעָלְמָא, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּסִידּוּרוֹ בְּעֶרֶב הַפֶּסַח דְּעָלְמָא — כָּךְ סִידּוּרוֹ בְּשַׁבָּת דְּעָלְמָא. וּמַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי בֵּין בַּחוֹל בֵּין בַּשַּׁבָּת — דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? בִּגְזֵרַת נְדָבוֹת וּנְדָרִים קָמִיפַּלְגִי. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל סָבַר: גָּזְרִינַן שַׁבָּת אַטּוּ חוֹל, וְרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: לָא גָּזְרִינַן.

אִי לָא גָּזְרִינַן, נֵיעְבְּדֵיהּ בְּשֵׁשׁ וּמָחְצָה! קְסָבַר: מוֹסָפִין קוֹדְמִין לְבָזִיכִין. מוֹסָפִין בְּשֵׁשׁ, וּבָזִיכִין בְּשֶׁבַע, וְעָבֵיד לֵיהּ לְתָמִיד בְּשֶׁבַע וּמָחְצָה.

מֵיתִיבִי: תָּמִיד, כָּל הַשָּׁנָה כּוּלָּהּ קָרֵב כְּהִלְכָתוֹ: נִשְׁחַט בִּשְׁמוֹנָה וּמָחְצָה, וְקָרֵב בְּתֵשַׁע וּמָחְצָה. וּבָעֶרֶב הַפֶּסַח, נִשְׁחַט בְּשֶׁבַע וּמָחְצָה, וְקָרֵב בִּשְׁמוֹנָה וּמָחְצָה. חָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת כָּחֵל לִהְיוֹת בְּשֵׁנִי בַּשַּׁבָּת, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּסִידּוּרוֹ בְּעֶרֶב הַפֶּסַח.

בִּשְׁלָמָא לְאַבָּיֵי נִיחָא, אֶלָּא לְרָבָא קַשְׁיָא. אָמַר לְךָ רָבָא: לָא תֵּימָא "כְּחָל בְּשֵׁנִי בַּשַּׁבָּת", אֶלָּא אֵימָא: כְּשֵׁנִי בַּשַּׁבָּת דְּעָלְמָא.

מֵיתִיבִי: חָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת — כְּסִידְּרוֹ כָּל הַשָּׁנָה כּוּלָּהּ, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּסִידְּרוֹ בְּעֶרֶב הַפֶּסַח דְּעָלְמָא. בִּשְׁלָמָא לְרָבָא נִיחָא, אֶלָּא לְאַבָּיֵי קַשְׁיָא!

אָמַר לְךָ אַבָּיֵי: לָא תֵּימָא "כְּסִידְּרוֹ כָּל הַשָּׁנָה", אֶלָּא אֵימָא: כְּסִידְּרוֹ כָּל הַשָּׁנִים כּוּלָּן, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּסִידְּרוֹ עֶרֶב הַפֶּסַח שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת.

תָּנוּ רַבָּנַן: מְנַיִן שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר קוֹדֵם לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר, תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְעֹרַךְ עָלֶיהָ הָעוֹלָה". מַאי תַּלְמוּדָא? אָמַר רָבָא: "הָעוֹלָה" — עוֹלָה רִאשׁוֹנָה.

וּמְנַיִן שֶׁאֵין דָּבָר קָרֵב אַחַר תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים". מַאי תַּלְמוּדָא? אָמַר אַבָּיֵי: "עָלֶיהָ" שְׁלָמִים, וְלֹא עַל חֲבֶירְתָּהּ שְׁלָמִים.

מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: אֵימָא שְׁלָמִים הוּא דְּלָא נָקְרֵיב, הָא עוֹלוֹת נָקְרֵיב! אֶלָּא אָמַר רָבָא: "הַשְּׁלָמִים" — עָלֶיהָ הַשָּׁלֵם כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כּוּלָּן.

תָּנוּ רַבָּנַן: תָּמִיד קוֹדֵם לְפֶסַח, פֶּסַח קוֹדֵם לְקִטֹּרֶת, קִטֹּרֶת קוֹדֶמֶת לְנֵרוֹת.

דף נט.

יְאוּחַר דָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "בָּעֶרֶב" וּ"בֵּין הָעַרְבַּיִם", לְדָבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ "בָּעֶרֶב", אֶלָּא "בֵּין הָעַרְבַּיִם" בִּלְבַד.

אִי הָכִי, קִטֹּרֶת וְנֵרוֹת נְמִי נִקְדְּמוּ לְפֶסַח: יְאוּחַר דָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "בָּעֶרֶב" וּ"בֵּין הָעַרְבַּיִם", לְדָבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ אֶלָּא "בֵּין הָעַרְבַּיִם" בִּלְבַד!

שָׁאנֵי הָתָם דִּמְיעֵט רַחֲמָנָא "אוֹתוֹ". דְּתַנְיָא: "מֵעֶרֶב וְעַד בֹּקֶר" — תֵּן לָהּ מִדָּתָהּ שֶׁתְּהֵא דּוֹלֶקֶת מֵעֶרֶב עַד בּוֹקֶר.

דָּבָר אַחֵר: אֵין לְךָ עֲבוֹדָה שֶׁכְּשֵׁירָה מֵעֶרֶב עַד בּוֹקֶר אֶלָּא זוֹ בִּלְבַד. מַאי טַעְמָא — אָמַר קְרָא: "יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר". אוֹתוֹ מֵעֶרֶב עַד בּוֹקֶר, וְאֵין דָּבָר אַחֵר מֵעֶרֶב עַד בּוֹקֶר.

וְאִיתַּקַּשׁ קִטֹּרֶת לְנֵרוֹת.

וְתַנְיָא כִּי קוּשְׁיַין: תָּמִיד קוֹדֵם לִקְטֹרֶת, קִטֹּרֶת קוֹדֶמֶת לְנֵרוֹת, וְנֵרוֹת קוֹדְמוֹת לְפֶסַח. יְאוּחַר דָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "בָּעֶרֶב" וּ"בֵּין הָעַרְבַּיִם", לְדָבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ אֶלָּא "בֵּין הָעַרְבַּיִם" בִּלְבַד. וְהָא כְּתִיב "אוֹתוֹ"! הַאי "אוֹתוֹ" מִיבְּעֵי לֵיהּ לְמַעוֹטֵי עֲבוֹדָה שֶׁבִּפְנִים, וּמַאי נִיהוּ? קִטֹּרֶת. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא הוֹאִיל וּכְתִיב "וּבְהַעֲלוֹת אַהֲרֹן אֶת הַנֵּרוֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה", אֵימָא: נַדְלִיק נֵרוֹת בְּרֵישָׁא וְהָדַר נַקְטֵיר קְטוֹרֶת, מִיעֵט רַחֲמָנָא "אוֹתוֹ".

אֶלָּא, "בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה" לְמָה לִי? הָכִי קָאָמַר רַחֲמָנָא: בְּעִידָּן דְּמַדְלְקָתְּ נֵרוֹת תְּהֵא מְקַטְּרָא קְטֹרֶת.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁקּוֹדֶם לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר אֶלָּא קְטֹרֶת בִּלְבַד, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ: "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר". וְיוֹקְדִם קְטֹרֶת — דָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר", דִּכְתִיב: "וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר", לְדָבָר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ אֶלָּא "בֹּקֶר" אֶחָד.

וְאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁמִּתְעַכֵּב אַחַר תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם אֶלָּא קְטֹרֶת, וְנֵרוֹת, וּפֶסַח, וּמְחוּסַּר כִּפּוּרִים בְּעֶרֶב הַפֶּסַח — שֶׁטּוֹבֵל שַׁנִּית וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר: אַף מְחוּסַּר כִּפּוּרִים בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, שֶׁטּוֹבֵל וְאוֹכֵל בְּקָדָשִׁים לָעֶרֶב.

בִּשְׁלָמָא לְתַנָּא קַמָּא, יָבֹא עָשָׂה דְּפֶסַח שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כָּרֵת, וְיִדְחֶה עָשֵׂה דְּהַשְׁלָמָה שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת. אֶלָּא לְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא, מַאי אוּלְמֵיהּ דְּהַאי עָשֵׂה מֵהַאי עָשֵׂה?!

אָמַר רָבִינָא אָמַר רַב חִסְדָּא: הָכָא בְּחַטַּאת הָעוֹף עָסְקִינַן, שֶׁאֵין לְמִזְבֵּחַ אֶלָּא דָּמָהּ.

רַב פָּפָּא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא בְּחַטַּאת בְּהֵמָה, מַעֲלֶהָ וּמְלִינָהּ בִּרְאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ.

וְהָאֵיכָּא אָשָׁם. בִּשְׁלָמָא לְרַב פָּפָּא הַיְינוּ דְּמַלִּין לַהּ, אֶלָּא לְרַב חִסְדָּא מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אָמְרִי: שֶׁקָּרֵב אֲשָׁמוֹ.

וְהָאֵיכָּא עוֹלָה! וְכִי תֵּימָא: עוֹלָה לָא מְעַכְּבָא, וְהָתַנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁחַטָּאתוֹ וַאֲשָׁמוֹ מְעַכְּבִין אוֹתוֹ, כָּךְ עוֹלָתוֹ מְעַכַּבְתּוּ!

וְכִי תֵּימָא בְּשֶׁקָּרְבָה עוֹלָתוֹ, וּמִי קָרְבָה עוֹלָתוֹ קוֹדֶם לְחַטָּאתוֹ רִאשׁוֹן?! וְהָתַנְיָא: "וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לַחַטָּאת רִאשׁוֹנָה", מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? אִם לְלַמֵּד שֶׁתְּהֵא קוֹדֶמֶת לָעוֹלָה — הֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר: "וְאֵת הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עוֹלָה כַּמִּשְׁפָּט".

אֶלָּא: זֶה בָּנָה אָב לְכָל חַטָּאוֹת שֶׁיִּהוּ קוֹדְמוֹת לְכָל עוֹלוֹת הַבָּאוֹת עִמָּהֶן. וְקַיְימָא לַן דַּאֲפִילּוּ חַטַּאת הָעוֹף קוֹדֶמֶת לְעוֹלַת בְּהֵמָה!

אָמַר רָבָא: שָׁאנֵי עוֹלַת מְצוֹרָע, דְּרַחֲמָנָא אָמַר:

דף נט:

"וְהֶעֱלָה הַכֹּהֵן אֶת הָעוֹלָה" — שֶׁהֶעֱלָהּ כְּבָר.

אָמַר לֵיהּ רַב שֶׁמֶן בַּר אַבָּא לְרַב פָּפָּא: לְדִידָךְ, דְּאָמְרַתְּ מַעֲלֶהָ וּמְלִינָהּ בִּרְאשׁוֹ שֶׁל מִזְבֵּחַ, קַיְימִין וְעָבְדִינַן מִילְּתָא לְכֹהֲנִים דְּאָתוּ בַּהּ לִידֵי תַּקָּלָה, דְּסָבְרִי דְּיוֹמֵיהּ הוּא וְאָתוּ לְאַקְטוֹרֵי!

אָמַר לֵיהּ: כֹּהֲנִים זְרִיזִין הֵן.

אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרַב כָּהֲנָא, וְאָמְרִי לַהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן לְרַב פָּפָּא: וְהָא כַּמָּה דְּלָא מִתְקַטְּרֵי אֲמוּרִין כֹּהֲנִים לָא מָצוּ אָכְלִי בְּשָׂר, דְּתַנְיָא: יָכוֹל יְהוּ כֹּהֲנִים רַשָּׁאִין בְּחָזֶה וְשׁוֹק

קוֹדֶם הַקְטָרַת אֵמוּרִין, תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַחֵלֶב הַמִּזְבֵּחָה", וַהֲדַר: "וְהָיָה הֶחָזֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו".

וְכַמָּה דְּכֹהֲנִים לָא אָכְלִי בָּשָׂר בְּעָלִים לָא מִתְכַּפְּרִי, דְּתַנְיָא: "וְאָכְלוּ אוֹתָם אֲשֶׁר כֻּפַּר בָּהֶם", מְלַמֵּד שֶׁהַכֹּהֲנִים אוֹכְלִים וּבְעָלִים מִתְכַּפְּרִין!

אֲמַר לֵיהּ: כֵּיוָן דְּלָא אֶפְשָׁר — עֲשָׂאוּם כְּמִי שֶׁנִּטְמְאוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ. דְּתַנְיָא: יָכוֹל נִטְמְאוּ אֵמוּרִין אוֹ שֶׁאָבְדוּ לֹא יְהוּ כֹּהֲנִים זַכָּאִין בְּחֶזֶה וְשׁוֹק — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהָיָה הֶחָזֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו", מִכָּל מָקוֹם.

רַב כָּהֲנָא רָמֵי: כְּתִיב "לֹא יָלִין חֵלֶב חַגִּי עַד בֹּקֶר" — עַד בּוֹקֶר הוּא דְּלָא יָלִין, הָא כָּל הַלַּיְלָה כּוּלֵּהּ יָלִין. וּכְתִיב: "וְהִקְטִיר עָלָיְהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים" — עָלֶיהָ הַשְּׁלֵם כָּל הַקְּרָבָנוֹת כּוּלָּן! הוּא מוֹתֵיב לַהּ וְהוּא מְפָרֵק לַהּ, כְּשֶׁנִּתּוֹתְרוּ.

רָמֵי לֵיהּ רַב סָפְרָא לְרַב: כְּתִיב "לֹא יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפֶּסַח" — לַבֹּקֶר הוּא דְּלָא יָלִין, הָא כָּל הַלַּיְלָה יָלִין. וְהָכְתִיב: "עוֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ" — וְלֹא עוֹלַת חוֹל בְּשַׁבָּת, וְלֹא עוֹלַת חוֹל בְּיוֹם טוֹב!

אֲמַר לֵיהּ: כְּבָר רָמְיֵיהּ נִיהֲלֵיהּ רַב אַבָּא בַּר חִיָּיא לְרַבִּי אֲבָהוּ, וְשַׁנִּי לֵיהּ: הָכָא בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת עָסְקִינַן, דְּחֶלְבֵי שַׁבָּת קְרֵיבִין בְּיוֹם טוֹב.

אֲמַר לֵיהּ: מִשּׁוּם דְּחֶלְבֵי שַׁבָּת קְרֵיבִין בְּיוֹם טוֹב, אֲנַן נֵיקוּ וְנֵימָא לֵיהּ דְּהַאי קְרָא בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת הוּא דִּכְתִיב? אֲמַר לֵיהּ: שִׁבְקֵיהּ לִקְרָא, דְּהוּא דָּחֵיק וּמוֹקֵים אַנַּפְשֵׁיהּ.

מַתְנִי' הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, וְקִבֵּל וְהִזָּה וְזָרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אוֹ לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְלִשְׁמוֹ — פָּסוּל.

כֵּיצַד לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ? לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם שְׁלָמִים. שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְלִשְׁמוֹ — לְשֵׁם שְׁלָמִים וּלְשֵׁם פֶּסַח.

גְּמָ' בָּעֵי רַב פָּפָּא: בַּעֲבוֹדָה אַחַת תְּנַן, אוֹ בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת תְּנַן?

בַּעֲבוֹדָה אַחַת תְּנַן וְרַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּאָמַר: אַף בִּגְמַר דְּבָרָיו אָדָם נִתְפָּס.

דְּאִי רַבִּי מֵאִיר — הָא אָמַר: תְּפוֹס לָשׁוֹן רִאשׁוֹן,

דף ס.

אוֹ דִילְמָא בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת תְּנַן, וַאֲפִילּוּ לְרַבִּי מֵאִיר דְּאָמַר תְּפוֹס לָשׁוֹן רִאשׁוֹן — הָנֵי מִילֵּי בַּעֲבוֹדָה אַחַת, אֲבָל בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת — מוֹדֶה דְּמִיפְּסִיל.

אָמְרִי: אַהֲנֵיָיא? אִי נֵימָא אַשְׁלֹא לִשְׁמוֹ וְלִשְׁמוֹ, בֵּין בַּעֲבוֹדָה אַחַת בֵּין בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת, בֵּין לְרַבִּי מֵאִיר בֵּין לְרַבִּי יוֹסֵי — אִיפְּסִיל לֵיהּ מִקַּמָּיְיתָא, דְּהָא לְרַבִּי יוֹסֵי נָמֵי, אַף בִּגְמַר דְּבָרָיו אָדָם נִתְפָּס אִית לֵיהּ. אֶלָּא: אַלִּשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — מַאי?

תָּא שְׁמַע: הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, וְקִבֵּל וְהִזָּךְ וְזָרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ. הֵיכִי דָּמֵי? אִי נֵימָא כִּדְקָתָנֵי, לְמָה לִי עַד דִּמְחַשֵּׁב לְכוּלְּהוּ? מִקַּמָּיְיתָא אִיפְּסִיל לֵיהּ!

אֶלָּא לָאו, הָכִי קָתָנֵי: הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אִי נָמֵי שְׁחָטוֹ לִשְׁמוֹ וְקִבֵּל וְהִזָּךְ וְזָרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ. אִי נָמֵי שְׁחָטוֹ וְקִבֵּל וְהִזָּךְ לִשְׁמוֹ, וְזָרַק שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ. דְּהָוְיָא לַהּ שְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת.

אֵימָא סֵיפָא: לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, הֵיכִי דָּמֵי? אִי נֵימָא בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת — הַיְינוּ רֵישָׁא! אֶלָּא לָאו, בַּעֲבוֹדָה אַחַת וְרַבִּי יוֹסֵי הִיא, דְּאָמַר: אַף בִּגְמַר דְּבָרָיו אָדָם נִתְפָּס.

לָא, לְעוֹלָם בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת, וְרֵישָׁא — דְּקָאֵי בִּשְׁחִיטָה וְקָא מְחַשֵּׁב בִּשְׁחִיטָה, אִי נָמֵי, קָאֵי בִּזְרִיקָה וְקָא מְחַשֵּׁב בִּזְרִיקָה.

סֵיפָא — דְּקָאֵי בִּשְׁחִיטָה וְקָחָשֵׁיב בִּזְרִיקָה, דְּאָמַר: הֲרֵינִי שׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח לִשְׁמוֹ לִזְרוֹק דָּמוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ. וְקָא מַשְׁמַע לַן דְּמַחְשַׁבְתִּין מַעֲבוֹדָה לַעֲבוֹדָה, וְהַיְינוּ בַּעְיָא דְּרַב פָּפָּא.

תָּא שְׁמַע: אוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְלִשְׁמוֹ פָּסוּל. הֵיכִי דָּמֵי? אִי נֵימָא בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת, הַשְׁתָּא לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ אָמְרַתְּ פָּסוּל, שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְלִשְׁמוֹ מִיבַּעְיָא?!

אֶלָּא לָאו, בַּעֲבוֹדָה אַחַת. וּמִדְּסֵיפָא בַּעֲבוֹדָה אַחַת — רֵישָׁא נָמֵי בַּעֲבוֹדָה אַחַת!

לָא, לְעוֹלָם בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת, וּבְדִין הוּא דְּלָא אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ, וְאַיְידֵי דְּתָנָא לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, תָּנָא נָמֵי שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וְלִשְׁמוֹ.

תָּא שְׁמַע: שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו, וְשֶׁלֹּא לְמָנוּיָו, לַעֲרֵלִים וְלִטְמֵאִין — פָּסוּל. הָכָא פְּשִׁיטָא בַּעֲבוֹדָה אַחַת, וּמִדְּסֵיפָא בַּעֲבוֹדָה אַחַת — רֵישָׁא נָמֵי בָּעֲבוֹדָה אַחַת!

מִידֵּי אִירְיָא?! הָא כִּדְאִיתָא וְהָא כִּדְאִיתָא: סֵיפָא — בַּעֲבוֹדָה אַחַת, רֵישָׁא — אִי בַּעֲבוֹדָה אַחַת, אִי בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת.

תָּא שְׁמַע: לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו — כָּשֵׁר. הֵיכִי דָּמֵי? אִי נֵימָא בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת, וְטַעְמָא דְּחַשֵּׁיב בִּזְרִיקָה, דְּאֵין מַחְשֶׁבֶת אוֹכְלִין בִּזְרִיקָה —

הָא בַּעֲבוֹדָה אַחַת, כְּגוֹן בִּשְׁחִיטָה דְּמַהְנְיָא בַּיהּ מַחְשֶׁבֶת אוֹכְלִין — פָּסוּל, וְהָא קָיְימָא לַן מִקְצַת אוֹכְלִין לָא פָּסְלָא!

דף ס:

אֶלָּא לָאו: בַּעֲבוֹדָה אַחַת, וּמִדְּסֵיפָא בַּעֲבוֹדָה אַחַת — רֵישָׁא נָמֵי בַּעֲבוֹדָה אַחַת!

מִידֵּי אִירְיָא?! הָא כִּדְאִיתָא וְהָא כִּדְאִיתָא. סֵיפָא בַּעֲבוֹדָה אַחַת, וְרֵישָׁא אוֹ בַּעֲבוֹדָה אַחַת, אוֹ בִּשְׁתֵּי עֲבוֹדוֹת.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: פֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, מַהוּ? מִי אָתֵי שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וּמַפֵּיק לֵיהּ מִידֵי לִשְׁמוֹ וּמַכְשִׁיר לֵיהּ, אוֹ לָא?

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר, אַמְרִיתָא לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה: הוֹאִיל וְלִשְׁמוֹ מַכְשִׁירוֹ בִּזְמַנּוֹ, וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ מַכְשִׁירוֹ שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ: מָה לִשְׁמוֹ הַמַּכְשִׁירוֹ בִּזְמַנּוֹ — אֵין מוֹצִיאוֹ מִידֵי שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, אַף שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ הַמַּכְשִׁירוֹ שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ — אֵין מוֹצִיאוֹ מִידֵי לִשְׁמוֹ, וּפָסוּל.

וַאֲמַר לֵי: לָאו! אִם אָמַרְתָּ בְּשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ שֶׁכֵּן נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים, תֹּאמַר בְּלִשְׁמוֹ שֶׁכֵּן אֵינוֹ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים אֶלָּא בַּפֶּסַח בִּלְבַד.

מַאי הָוֵי עָלַהּ? אָמַר רָבָא: פֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — כָּשֵׁר.

דְּהָא סְתָמוֹ לִשְׁמוֹ קָאֵי, וַאֲפִילּוּ הָכִי, כִּי שְׁחֵיט לֵיהּ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — כָּשֵׁר,

אַלְמָא: אָתֵי שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וּמַפֵּיק לֵיהּ מִידֵי לִשְׁמוֹ. כִּי שְׁחֵיט נָמֵי לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — אָתֵי שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ וּמַפֵּיק לֵיהּ מִידֵי לִשְׁמוֹ.

אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה לְרָבָא: דִּילְמָא שָׁאנֵי הֵיכָא דְּאָמַר מֵהֵיכָא דְּלָא אָמַר. דְּהָא לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו כָּשֵׁר, וְכָל הֵיכָא דְּשָׁחֵיט לֵיהּ שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו לְחוֹדֵיהּ — פָּסוּל, וְאַמַּאי? הָא סְתָמָא לְאוֹכְלָיו קָאֵי. אֶלָּא שָׁאנֵי הֵיכָא דְּאָמַר מֵהֵיכָא דְּלָא אָמַר. הָכִי נָמֵי, שָׁאנֵי הֵיכָא דְּאָמַר מֵהֵיכָא דְּלָא אָמַר!

אֲמַר לֵיהּ: מִידֵי אִירְיָא? בִּשְׁלָמָא הָתָם כַּמָּה דְּלָא עָקַר לֵיהּ בִּשְׁחִיטָה — סְתָמֵיהּ וַדַּאי לִשְׁמוֹ קָאֵי. אֶלָּא הָכָא — סְתָמֵיהּ לְאוֹכְלָיו קָאֵי?!

דִּילְמָא מִימַשְׁכִי הָנֵי וְאָתֵי אַחֲרִינֵי וּמִימְנֵי עֲלָוֵיהּ, (אַחֲרִינֵי) דִּתְנַן: נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶם מִמֶּנּוּ, עַד שֶׁיִּשְׁחַט.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: פֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה בְּשִׁינּוּי בְּעָלִים, מַהוּ? שִׁינּוּי בְּעָלִים כְּשִׁינּוּי קוֹדֶשׁ דָּמֵי — וּמַכְשִׁיר לֵיהּ, אוֹ לָא?

אָמַר רַב פָּפָּא, אַמְרִיתָא לִשְׁמַעְתָּא קַמֵּיהּ דְּרָבָא: הוֹאִיל וְשִׁינּוּי קוֹדֶשׁ פּוֹסְלוֹ בִּזְמַנּוֹ, וְשִׁינּוּי בְּעָלִים פּוֹסְלוֹ בִּזְמַנּוֹ. מָה שִׁינּוּי קוֹדֶשׁ שֶׁפּוֹסְלוֹ בִּזְמַנּוֹ — מַכְשִׁירוֹ לְאַחַר זְמַנּוֹ, אַף שִׁינּוּי בְּעָלִים שֶׁפּוֹסְלוֹ בִּזְמַנּוֹ — מַכְשִׁירוֹ לְאַחַר זְמַנּוֹ.

וְאָמַר לֵי: לָאו! אִם אָמַרְתָּ בְּשִׁינּוּי קוֹדֶשׁ — שֶׁכֵּן פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ, וְיֶשְׁנוֹ בְּאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת,

דף סא.

וְיֶשְׁנוֹ לְאַחַר מִיתָה, וְיֶשְׁנוֹ בְּצִבּוּר כְּבַיָּחִיד. תֹּאמַר בְּשִׁינּוּי בְּעָלִים — דְּאֵין פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ, וְאֵינוֹ בְּאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת, וְאֵינוֹ לְאַחַר מִיתָה, וְאֵינוֹ בְּצִבּוּר כְּבַיָּחִיד.

וְאַף עַל גַּב דְּתַרְתֵּי לָאו דַּוְקָא, תַּרְתֵּי מִיהָא דַּוְקָא. דְּמַאי שְׁנָא שִׁינּוּי בְּעָלִים דְּלָא הָוֵי פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ — דִּפְסוּלוֹ מַחְשָׁבָה בְּעָלְמָא הִיא. שִׁינּוּי קוֹדֶשׁ נָמֵי — פְּסוּלוֹ מַחְשָׁבָה בְּעָלְמָא הִיא.

וְתוּ, הָא דְּאָמַר שִׁינּוּי בְּעָלִים אֵינוֹ לְאַחַר מִיתָה, וּלְרַב פִּנְחָס בְּרֵיהּ דְּרַב אַמֵּי דְּאָמַר יֵשׁ שִׁינּוּי בְּעָלִים לְאַחַר מִיתָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? תַּרְתֵּי מִיהַת דַּוְקָא נִינְהוּ.

אֶלָּא, אָמַר רָבָא: פֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה בְּשִׁינּוּי בְּעָלִים — נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁאֵין לוֹ בְּעָלִים בְּזְמַנּוֹ, וּפְסוּל.

מַתְנִי' שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו, וְשֶׁלֹּא לְמִנְוָיָן, לַעֲרֵלִים וְלִטְמֵאִים — פָּסוּל. לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו לְמִנְוָיָן וְשֶׁלֹּא לְמִנְוָיָן, לְמוּלִים וְלַעֲרֵלִים, לִטְמֵאִים וְלִטְהוֹרִים — כָּשֵׁר.

שְׁחָטוֹ קוֹדֶם חֲצוֹת — פָּסוּל, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר "בֵּין הָעַרְבַּיִם". שְׁחָטוֹ קוֹדֶם לַתָּמִיד — כָּשֵׁר, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא אַחֵר מְמָרֵס בְּדָמוֹ עַד שֶׁיִּזָּרֵק הַתָּמִיד. וְאִם נִזְרַק — כָּשֵׁר.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: כֵּיצַד שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו? לְשׁוּם חוֹלֶה אוֹ לְשׁוּם זָקֵן. כֵּיצַד שֶׁלֹּא לְמִנְוָיָן? נִמְנוּ עָלָיו חֲבוּרָה זוֹ, וּשְׁחָטוֹ לְשֵׁם חֲבוּרָה אַחֶרֶת.

מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "בְּמִכְסַת" — מְלַמֵּד שֶׁאֵין הַפֶּסַח נִשְׁחָט אֶלָּא לְמִנְוָיָן, יָכוֹל שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לְמִנְוָיָן יְהֵא כְּעוֹבֵר עַל הַמִּצְוָה וְכָשֵׁר — תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּמִכְסַת ... תְּכַסּוּ", הַכָּתוּב שָׂנָה עָלָיו לְעַכֵּב.

רַבִּי אוֹמֵר: לְשׁוֹן סוּרְסִי הוּא, כְּאָדָם שֶׁאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ "כּוֹס לִי טָלֶה זֶה".

אַשְׁכְּחַן שֶׁלֹּא לְמִנְוָיָן, שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו מְנָא לַן? אָמַר קְרָא "אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תְּכוֹסּוּ", אִיתַּקַּשׁ אוֹכְלִין לְמִנְוָיִין.

דף סא:

שְׁחָטוֹ לְמוּלִין, עַל מְנָת שֶׁיִּתְכַּפְּרוּ בּוֹ עֲרֵלִים בִּזְרִיקָה. רַב חִסְדָּא אָמַר: פָּסוּל. רַבָּה אָמַר: כָּשֵׁר. רַב חִסְדָּא אָמַר פָּסוּל — יֵשׁ מַחְשָׁבָת עֲרֵלִים בִּזְרִיקָה. רַבָּה אָמַר כָּשֵׁר — אֵין מַחְשָׁבָת עֲרֵלִים בִּזְרִיקָה.

אָמַר רַבָּה: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? דְּתַנְיָא: יָכוֹל יִפְסוֹל בְּנֵי חֲבוּרָה הַבָּאִין עִמּוֹ? וְדִין הוּא: הוֹאִיל וְעָרְלָה פּוֹסֶלֶת וְטוּמְאָה פּוֹסֶלֶת, מָה טוּמְאָה לֹא עָשָׂה בָּהּ מִקְצָת טוּמְאָה כְּכָל טוּמְאָה — אַף עָרְלָה לֹא עָשָׂה בָּהּ מִקְצָת עָרְלָה כְּכָל עָרְלָה.

אוֹ כַּלֵּךְ לְדֶרֶךְ זוֹ: הוֹאִיל וְעָרְלָה פּוֹסֶלֶת וּזְמַן פּוֹסֵל, מָה זְמַן — עָשָׂה בָּהּ מִקְצָת זְמַן כְּכָל זְמַן, אַף עָרְלָה — עָשָׂה בָּהּ מִקְצָת עָרְלָה כְּכָל עָרְלָה.

נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה: דָּנִין דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים, וְאַל יוֹכִיחַ זְמַן שֶׁנּוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים.

אוֹ כַּלֵּךְ לְדֶרֶךְ זוֹ: דָּנִין דָּבָר שֶׁלֹּא הוּתַּר מִכְּלָלוֹ מִדָּבָר שֶׁלֹּא הוּתַּר מִכְּלָלוֹ, וְאַל תּוֹכִיחַ טוּמְאָה — שֶׁהוּתְּרָה מִכְּלָלָהּ.

תַּלְמוּד לוֹמַר ״זֹאת״. מַאי ״זֹאת״? אִילֵימָא דְּכוּלַּהּ עָרְלָה — פָּסְלָה, מִקְצָתָהּ — לָא פָּסְלָה, הַאי מַ״וְכָל עָרֵל״ נָפְקָא!

אֶלָּא לָאו הָכִי קָתָנֵי: תַּלְמוּד לוֹמַר ״וְכָל עָרֵל״ — כּוּלַּהּ עָרְלָה פָּסְלָה, מִקְצָתָהּ — לָא פָּסְלָה. וְכִי תֵּימָא הוּא הַדִּין לִזְרִיקָה, דְּכוּלַּהּ עָרְלָה מִיהָא פָּסְלָה — תַּלְמוּד לוֹמַר ״זֹאת״: בִּשְׁחִיטָה הוּא דְּכוּלַּהּ עָרְלָה מִיהָא פָּסְלָה, אֲבָל זְרִיקָה — אֲפִילּוּ כּוּלַּהּ עָרְלָה נָמֵי לָא פָּסְלָה.

וְכִי תֵּימָא מַאי קוּשְׁיָא דִּזְרִיקָה? דְּאֵין מַחְשְׁבֶת אוֹכְלִין בִּזְרִיקָה.

וְרַב חִסְדָּא, אַדְּרַבָּה לְאִידַּךְ גִּיסָא: תַּלְמוּד לוֹמַר ״וְכָל עָרֵל״ — כּוּלַּהּ עָרְלָה פָּסְלָה, מִקְצָתָהּ — לָא פָּסְלָה. אֲבָל זְרִיקָה — אֲפִילּוּ מִקְצָתָהּ נָמֵי פָּסְלָה. וְכִי תֵּימָא הוּא הַדִּין לִזְרִיקָה, דְּעַד דְּאִיכָּא כּוּלַּהּ עָרְלָה לָא פָּסְלָה, תַּלְמוּד לוֹמַר ״זֹאת״: שְׁחִיטָה הוּא דְּמִקְצָתָהּ לָא פָּסְלָה, אֲבָל זְרִיקָה — אֲפִילּוּ מִקְצָתָהּ פָּסְלָה.

וְכִי תֵּימָא וּמַאי חוּמְרֵיהּ דִּזְרִיקָה? דְּלָא מְקַבֵּע פִּיגּוּל אֶלָּא בִּזְרִיקָה.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: מִמַּאי דְּהַאי ״וְכָל עָרֵל״ כּוּלַּהּ מַשְׁמַע? דִּילְמָא הַאי ״וְכָל עָרֵל״ מַשְׁמַע כָּל דְּהוּ עָרְלָה, כְּתַב רַחֲמָנָא ״זֹאת״, דְּעַד דְּאִיכָּא כּוּלַּהּ עָרְלָה — לָא פָּסְלָה, לָא שְׁנָא בִּשְׁחִיטָה וְלָא שְׁנָא בִּזְרִיקָה. אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: רַב חִסְדָּא וְרַבָּה

דף סב.

בְּהַאי קְרָא קָמִיפַּלְגִי: ״וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו״ — עָלָיו וְלֹא עַל חֲבֵירוֹ. רַבָּה סָבַר: חֲבֵירוֹ דּוּמְיָא דִּידֵיהּ. מָה הוּא דְּבַר כַּפָּרָה — אַף חֲבֵירוֹ דְּבַר כַּפָּרָה, לְאַפּוֹקֵי הַאי עֶרֶל דְּלָאו בַּר כַּפָּרָה הוּא.

וְרַב חִסְדָּא סָבַר: הַאי עֶרֶל נָמֵי, כֵּיוָן דְּבַר חִיּוּבָא הוּא — בַּר כַּפָּרָה הוּא, [הוֹאִיל] דְּאִי בָּעֵי מְתַקֵּן נַפְשֵׁיהּ.

וּמִי אִית לֵיהּ לְרַב חִסְדָּא ״הוֹאִיל״? וְהָא אִיתְּמַר: הָאוֹפֶה מִיּוֹם טוֹב לְחוֹל, רַב חִסְדָּא אָמַר: לוֹקֶה. רַבָּה אָמַר: אֵינוֹ לוֹקֶה.

רַבָּה אָמַר אֵינוֹ לוֹקֶה: אָמְרִינַן ״הוֹאִיל וְאִי מִקַּלְקְעֵי לֵיהּ אוֹרְחִים חֲזֵי לֵיהּ, הַשְׁתָּא נָמֵי חֲזֵי לֵיהּ״ וְלָא לָקֵי. רַב חִסְדָּא אָמַר לוֹקֶה: לָא אָמְרִינַן ״הוֹאִיל״.

בְּשִׁלְמָא דְּרַבָּה אַדְּרַבָּה לָא קַשְׁיָא: הָכָא מְחוּסָּר מַעֲשֶׂה, הָתָם דְּלָא מְחוּסָּר מַעֲשֶׂה. אֶלָּא דְּרַב חִסְדָּא אַדְּרַב חִסְדָּא קַשְׁיָא! אָמְרִי: כִּי לֵית לֵיהּ לְרַב חִסְדָּא ״הוֹאִיל״ — לְקוּלָּא, לְחוּמְרָא — אִית לֵיהּ.

אָמַר לֵיהּ מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב מָרִי לְרָבִינָא: קָתָנֵי, הוֹאִיל וְעָרְלָה פּוֹסֶלֶת וְטוּמְאָה פּוֹסֶלֶת, מָה טוּמְאָה לֹא עָשָׂה בָּהּ מִקְצָת טוּמְאָה כְּכָל טוּמְאָה — אַף עָרְלָה לֹא עָשָׂה מִקְצָת עָרְלָה כְּכָל עָרְלָה. הַאי טוּמְאָה הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא בְּטוּמְאַת גַּבְרֵי, וּמַאי ״לֹא עָשָׂה בָּהּ מִקְצָת

טוּמְאָה כְּכָל טוּמְאָה" — דְּאִי אִיכָּא אַרְבָּעָה וְחַמְשָׁה גַּבְרֵי טְמֵאִין וְאַרְבָּעָה וְחַמְשָׁה גַּבְרֵי טְהוֹרִין, לָא פָּסְלִי לְהוּ טְמֵאִין לִטְהוֹרִין,
גַּבֵּי עָרְלָה נָמֵי הָא לָא פָּסְלִי, דְּתָנַן: לְמוּלִין וְלַעֲרֵלִים — כָּשֵׁר. מַאי שְׁנָא טוּמְאָה דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ, וּמַאי שְׁנָא עָרְלָה דִּמְסַפְקָא לֵיהּ?
אֶלָּא בְּטוּמְאַת בָּשָׂר, וּמַאי לֹא עֲשָׂה בָּהּ מִקְצָת טוּמְאָה כְּכָל טוּמְאָה? דְּאִילּוּ אִיטַּמֵּי חַד מֵאֵבָרִים — הַאי דְּאִיטַּמֵּי שָׂרְפִינַן לֵיהּ, וְאִידַּךְ — אָכְלִינַן לֵיהּ.
בְּמַאי אוֹקֵימְתָּא — בְּטוּמְאַת בָּשָׂר? אֵימָא סֵיפָא: דְּנִין דָּבָר שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים, וְאַל יוֹכִיחַ זְמַן שֶׁנּוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים. וּמַאי טוּמְאָה? אִי נֵימָא טוּמְאַת בָּשָׂר, אַמַּאי אֵינוֹ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים?
אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּטוּמְאַת גַּבְרֵי, וּמַאי אֵינוֹ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים? דְּאִילּוּ בְּכָל הַזְּבָחִים — עֲרֵל וְטָמֵא מְשַׁלְּחִין קְרְבְּנוֹתֵיהֶן, וְאִילּוּ בְּפֶסַח — עֲרֵל וְטָמֵא אֵין מְשַׁלְּחִין פִּסְחֵיהֶן. רֵישָׁא בְּטוּמְאַת בָּשָׂר וְסֵיפָא בְּטוּמְאַת גַּבְרֵי!
אָמַר לֵיהּ: אִין, שֵׁם טוּמְאָה קָא פָּרֵיךְ.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: סֵיפָא נָמֵי בְּטוּמְאַת בָּשָׂר. וּמַאי "אֵינוֹ נוֹהֵג בְּכָל הַזְּבָחִים"? דְּאִילּוּ בְּכָל הַזְּבָחִים בֵּין שֶׁנִּטְמָא חֵלֶב וּבָשָׂר קָיְימִים, בֵּין שֶׁנִּטְמָא בָּשָׂר וְחֵלֶב קָיְימִים — זוֹרֵק אֶת הַדָּם.
וְאִילּוּ בְּפֶסַח, נִטְמָא חֵלֶב וּבָשָׂר קָיְימִים — זוֹרֵק אֶת הַדָּם, נִטְמָא בָּשָׂר וְחֵלֶב קָיְימִים — אֵינוֹ זוֹרֵק אֶת הַדָּם.
בְּמַאי אוֹקֵימְתָּא — בְּטוּמְאַת בָּשָׂר? אֵימָא סֵיפָא: דָּנִין דָּבָר שֶׁלֹּא הוּתַּר מִכְּלָלוֹ מִדָּבָר שֶׁלֹּא הוּתַּר מִכְּלָלוֹ, וְאַל תּוֹכִיחַ טוּמְאָה שֶׁהֲרֵי הוּתְּרָה מִכְּלָלָהּ. בְּמַאי? אִילֵּימָא

דף סב:

בְּטוּמְאַת בָּשָׂר — הֵיכָא הוּתְּרָה? אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּטוּמְאַת גַּבְרֵי, וְהֵיכָא הוּתְּרָה מִכְּלָלָהּ — בְּצִיבּוּר.
רֵישָׁא בְּטוּמְאַת בָּשָׂר, סֵיפָא בְּטוּמְאַת גַּבְרֵי! אִין — שֵׁם טוּמְאָה קָפָרֵיךְ.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: כּוּלַּהּ בְּטוּמְאַת בָּשָׂר, וְהֵיכָא הוּתְּרָה — בְּטוּמְאַת פֶּסַח, דְּתָנַן: פֶּסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה — נֶאֱכָל בְּטוּמְאָה, שֶׁלֹּא בָּא מִתְּחִילָּתוֹ אֶלָּא לַאֲכִילָה.
מֵתִיב רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: הַפֶּסַח שֶׁעָבְרָה שְׁנָתוֹ, וּשְׁחָטוֹ בִּזְמַנּוֹ לִשְׁמוֹ, וְכֵן הַשּׁוֹחֵט אֶחָרִים לְשֵׁם פֶּסַח בִּזְמַנּוֹ — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר.
טַעְמָא בִּזְמַנּוֹ, הָא שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ — כָּשֵׁר. וְאַמַּאי? נֵימָא: הוֹאִיל וּבִזְמַנּוֹ פּוֹסֵל, שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ נָמֵי פּוֹסֵל!

אָמַר רַב פָּפָּא: שָׁאנֵי הָתָם דְּאָמַר קְרָא "וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא" — הוּא בַּהֲוָיָיתוֹ: לֹא הוּא לְשׁוּם אֲחֵרִים, וְלֹא אֲחֵרִים לְשׁוּמוֹ.
בִּזְמַנּוֹ, שֶׁהוּא פָּסוּל לְשׁוּם אֲחֵרִים — אֲחֵרִים פְּסוּלִין לִשְׁמוֹ. שֶׁלֹּא בִּזְמַנּוֹ, שֶׁהוּא כָּשֵׁר לְשׁוּם אֲחֵרִים — אֲחֵרִים כְּשֵׁרִים לִשְׁמוֹ.
רַבִּי שִׁמְלַאי אֶתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר לֵיהּ: נִיתְנֵי לִי מָר סֵפֶר יוּחֲסִין. אָמַר לֵיהּ: מֵהֵיכָן אַתְּ? אָמַר לֵיהּ: מִלּוֹד. וְהֵיכָן מוֹתְבָךְ? בִּנְהַרְדְּעָא. אָמַר לֵיהּ: אֵין נִידּוֹנִין לֹא לְלוּדִּים וְלֹא לִנְהַרְדְּעִים, וְכָל שֶׁכֵּן דְּאַתְּ מִלּוֹד וּמוֹתְבָךְ בִּנְהַרְדְּעָא. כַּפֵּייהּ וְאַרְצֵי.
אָמַר לֵיהּ: נִיתְנֵייהּ בִּתְלָתָא יַרְחֵי. שְׁקַל קָלָא פְּתַק בֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ: וּמָה בְּרוּרְיָה דְּבֵיתְהוּ דְּרַבִּי מֵאִיר בְּרַתֵּיהּ דְּרַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן תְּרַדְיוֹן, דְּתָנְיָא תִּלְתָּ מְאָה שְׁמַעְתְּתָא בְּיוֹמָא מִתְּלַת מְאָה רַבְּוָותָא, וַאֲפִילּוּ הָכִי לֹא יָצְתָה יְדֵי חוֹבָתָהּ בִּתְלַת שְׁנִין, וְאַתְּ אָמְרַתְּ בִּתְלָתָא יַרְחֵי?!
כִּי שְׁקֵיל וְאָזֵיל אָמַר לֵיהּ: רַבִּי, מָה בֵּין לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ, לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו?
אָמַר לֵיהּ: הוֹאִיל וְצוּרְבָּא מֵרַבָּנַן אַתְּ, תָּא וְאֵימָא לָךְ: לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ, לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו — אֵין פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ.
לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — אִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר אִיסּוּרוֹ, לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו — אֶפְשָׁר לְבָרֵר אִיסּוּרוֹ.
לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — יֶשְׁנוֹ בְּאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת, לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו — אֵינוֹ בְּאַרְבַּע עֲבוֹדוֹת. לִשְׁמוֹ וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — יֶשְׁנוֹ בְּצִיבּוּר כִּבְיָחִיד, לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו — אֵינוֹ בְּצִיבּוּר כִּבְיָחִיד.
רַב אָשֵׁי אָמַר: פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ וְאִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר אִיסּוּרוֹ — חָדָא מִילְתָא הִיא, דְּמָה טַעַם אָמַר פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ? מִשּׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר לְבָרֵר אִיסּוּרוֹ.
אָמַר רָמֵי בַּר רַב יוּדָא אָמַר רַב: מִיּוֹם שֶׁנִּגְנַז סֵפֶר יוּחֲסִין תָּשַׁשׁ כֹּחָן שֶׁל חֲכָמִים וְכָהָה מְאוֹר עֵינֵיהֶם.
אָמַר מָר זוּטְרָא: בֵּין "אֲצֵל" לְ"אֲצַל" טָעֲינוּ אַרְבַּע מְאָה גַּמְלֵי דִּדְרָשָׁא.
תַּנְיָא, אֲחֵרִים אוֹמְרִים: הַקְּדִּים מוּלִים לַעֲרֵלִים — כָּשֵׁר, עֲרֵלִים לְמוּלִים — פָּסוּל. מַאי שְׁנָא מוּלִין לַעֲרֵלִים דְּכָשֵׁר — דְּכוּלַּהּ עָרְלָה בָּעֵינַן, וְלֵיכָּא? עֲרֵלִים לְמוּלִין נָמֵי, כּוּלַּהּ עָרְלָה בָּעֵינַן, וְלֵיכָּא!

דף סג.

לֵימָא קָסָבְרִי אֲחֵרִים אֵינָהּ לִשְׁחִיטָה אֶלָּא בַּסּוֹף, וְכִדְרָבָא. דְּאָמַר רָבָא: עֲדַיִין הִיא מַחֲלוֹקֶת. הִילְכָךְ: הַקְּדִּים מוּלִין לַעֲרֵלִים — מוּלִין חָיְילִי, עֲרֵלִים לָא חָיְילִי. הַקְּדִּים עֲרֵלִים לְמוּלִין — עֲרֵלִים חָיְילִי, מוּלִין לָא חָיְילִי.

אָמַר רַבָּה: לָא, לְעוֹלָם קָסָבְרִי אֲחֵרִים יֶשְׁנָהּ לִשְׁחִיטָה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — כְּגוֹן שֶׁגָּמַר בְּלִבּוֹ לְתַרְוַויְיהוּ, בֵּין לְמוּלִין בֵּין לַעֲרֵלִים, וְהוֹצִיא בְּפִיו "לַעֲרֵלִים", וְלֹא הִסְפִּיק לוֹמַר "לְמוּלִין" עַד שֶׁנִּגְמְרָה שְׁחִיטָה בַּ"עֲרֵלִים". וּבְהָא פְּלִיגִי, דְּרַבִּי מֵאִיר סָבַר: לָא בָּעֵינַן פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים. וְרַבָּנַן סָבְרִי בָּעֵינַן פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִים.

וְקָסָבַר רַבִּי מֵאִיר לָא בָּעֵינַן פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִין? וּרְמִינְהוּ: הַמִּתְכַּוֵּין לוֹמַר "תְּרוּמָה", וְאָמַר "מַעֲשֵׂר"; "מַעֲשֵׂר", וְאָמַר "תְּרוּמָה". אוֹ: "שֶׁאֵינִי נִכְנָס לְבֵית זֶה", וְאָמַר "לָזֶה"; "שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לָזֶה", וְאָמַר "לָזֶה" — לֹא אָמַר כְּלוּם עַד שֶׁיְּהוּ פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִין.

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: רֵישָׁא, דְּאָמַר "סִימָן רִאשׁוֹן לְמוּלִין, וְסִימָן שֵׁנִי אַף לַעֲרֵלִים" — דִּבְסִימָן שֵׁנִי נָמֵי פְּתִיכִי בֵּיהּ מוּלִין. סֵיפָא, דְּאָמַר "סִימָן רִאשׁוֹן לַעֲרֵלִים, סִימָן שֵׁנִי לְמוּלִים" — דִּבְסִימָן רִאשׁוֹן הָא לָא פְּתִיכִי בֵּיהּ מוּלִין.

וְרַבִּי מֵאִיר לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: מְפַגְּלִין בַּחֲצִי מַתִּיר. וְרַבָּנַן לְטַעְמַיְיהוּ, דְּאָמְרִי: אֵין מְפַגְּלִין בַּחֲצִי מַתִּיר.

מַתְנִי' הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל הֶחָמֵץ — עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַתָּמִיד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לִשְׁמוֹ — חַיָּיב, וְשֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — פָּטוּר. וּשְׁאָר כָּל הַזְּבָחִים, בֵּין לִשְׁמָן וּבֵין שֶׁלֹּא לִשְׁמָן — פְּטוּר.

וּבַמּוֹעֵד, לִשְׁמוֹ — פָּטוּר. שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ — חַיָּיב. וּשְׁאָר כָּל הַזְּבָחִים, בֵּין לִשְׁמָן בֵּין שֶׁלֹּא לִשְׁמָן — חַיָּיב. חוּץ מִן הַחַטָּאת שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ.

גְּמָ' אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: לְעוֹלָם אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיְּהֵא הֶחָמֵץ לַשּׁוֹחֵט אוֹ לַזּוֹרֵק

דף סג:

אוֹ לְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה, וְעַד שֶׁיְּהֵא עִמּוֹ בָּעֲזָרָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עִמּוֹ בָּעֲזָרָה. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? אִילֵּימָא בְּ"עַל" בְּסָמוּךְ קָמִיפַּלְגִי, דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ סָבַר: "עַל" בְּסָמוּךְ, וְרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר: לָא בָּעֵינַן "עַל" בְּסָמוּךְ. וְהָא אִיפְּלְגוּ בַּהּ חֲדָא זִימְנָא!

דִּתְנַן: הַשּׁוֹחֵט תּוֹדָה לִפְנִים וְלַחְמָהּ חוּץ לַחוֹמָה — לֹא קָדַשׁ הַלֶּחֶם.

מַאי חוּץ לַחוֹמָה? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חוּץ לְחוֹמַת בֵּית פָּאגִי, אֲבָל חוּץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה — קָדֵישׁ, וְלָא בָּעֵינַן "עַל" בְּסָמוּךְ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: אֲפִילּוּ חוּץ לְחוֹמַת עֲזָרָה לָא קָדֵישׁ. אַלְמָא בָּעֵינַן "עַל" בְּסָמוּךְ.

אֶלָּא בְּהַתְרָאַת סָפֵק קָמִיפַּלְגִי. בְּהָא נָמֵי הָא פְּלִיגִי בַּהּ חֲדָא זִימְנָא!

דְּאִיתְמַר: "שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל כָּכָר זוֹ הַיּוֹם", וְעָבַר הַיּוֹם וְלֹא אָכָלָהּ, רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ — אֵינוֹ לוֹקֶה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵינוֹ לוֹקֶה, מִשּׁוּם דְּהָוֵה לֵיהּ

לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה, וְכָל לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה — אֵין לוֹקִין עָלָיו. אֶבָל הַתְרָאַת סָפֵק — שְׁמָהּ הַתְרָאָה.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: אֵינוֹ לוֹקֶה, מִשּׁוּם דְּהָוֵה לֵיהּ הַתְרָאַת סָפֵק, וְהַתְרָאַת סָפֵק — לֹא שְׁמָהּ הַתְרָאָה. אֶבָל לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה — לוֹקִין עָלָיו.

אָמְרִי: לְעוֹלָם בְּ"עַל" בְּסָמוּךְ קָא מִיפַּלְגִי, וּצְרִיכָא, דְּאִי אִיפְּלִיגוּ לְעִנְיַן חָמֵץ, הָוָה אָמֵינָא: בְּהָהוּא הוּא דְּקָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן דְּלָא בָּעֵינַן "עַל" בְּסָמוּךְ — מִשּׁוּם דְּאִיסּוּר הוּא, וְכֹל הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ — אִיתֵיהּ.

אֲבָל לְעִנְיַן מִקְדַּשׁ לֶחֶם — לָא קָדֵישׁ אֶלָּא בִּפְנִים, אֵימָא מוֹדֶה לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּבָעֵינַן "עַל" בְּסָמוּךְ, דְּאִי אִיתֵיהּ גַּוַּאי — קָדֵישׁ, אִי לָא — לָא קָדֵישׁ, מִידֵּי דְּהָוֵה אַכְּלֵי שְׁרַת. צְרִיכָא.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן לְעִנְיַן מִקְדַּשׁ לֶחֶם, הָוֵה אָמֵינָא: בְּהָהוּ קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּבָעֵינַן "עַל" בְּסָמוּךְ, דְּאִי אִיתֵיהּ גַּוַּאי — קָדֵישׁ, אִי לָא — לָא קָדֵישׁ, אֲבָל לְעִנְיַן חָמֵץ מוֹדֶה לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּלָא בָּעֵינַן "עַל" בְּסָמוּךְ, דְּאִיסּוּרָא הוּא, וְכֹל הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ — אִיתֵיהּ, צְרִיכָא.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַב אוֹשַׁעְיָא מֵרַבִּי אַמִּי: אֵין לוֹ לַשּׁוֹחֵט, וְיֵשׁ לוֹ לְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: מִי כְּתִיב "לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵצְךָ"? "לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ" כְּתִיב.

אֲמַר לֵיהּ: אִי הָכִי, אֲפִילּוּ לְאֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם נָמֵי? אֲמַר לֵיהּ: אָמַר קְרָא "לֹא תִשְׁחַט ... וְלֹא יָלִין" — "לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ" — הָנָךְ דְּקָיְימִי עֲלֵיהּ מִשּׁוּם "לֹא יָלִין".

אָמַר רַב פָּפָּא: הֵילְכָךְ כֹּהֵן הַמַּקְטִיר אֶת הַחֵלֶב — עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, הוֹאִיל וְיֶשְׁנוֹ בְּכָלַל הֲלָנַת אֲמוּרִין.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב פָּפָּא: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל הֶחָמֵץ — עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהוּא לַשּׁוֹחֵט אוֹ לַזּוֹרֵק אוֹ לְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה. הָיָה לְאֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם — אֵין זָקוּק לוֹ.

וְאֶחָד הַשּׁוֹחֵט וְאֶחָד הַזּוֹרֵק וְאֶחָד הַמַּקְטִיר — חַיָּיב. אֲבָל הַמּוֹלֵק אֶת הָעוֹף בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר — אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא כְּלוּם.

וּרְמִינְהִי: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל הֶחָמֵץ — עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַתָּמִיד. אָמְרוּ לוֹ: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּפֶסַח בִּלְבַד. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ לַשּׁוֹחֵט אוֹ לַזּוֹרֵק אוֹ לְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה. הָיָה לְאֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם — אֵין זָקוּק לוֹ.

וְאֶחָד הַשּׁוֹחֵט וְאֶחָד הַזּוֹרֵק וְאֶחָד הַמּוֹלֵק וְאֶחָד הַמַּזֶּה — חַיָּיב. אֲבָל הַקּוֹמֵץ אֶת הַמִּנְחָה — אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַמַּקְטִיר אֶת הָאֵימוּרִין — אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה.

דף סד.

קַשְׁיָא מְלִיקָה אַמְלִיקָה, קַשְׁיָא הַקְטָרָה אַהַקְטָרָה!

וּלְטַעְמָיךְ, תִּיקְשֵׁי לָךְ הִיא גּוּפָא. דְּקָתָנֵי: לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּפֶסַח בִּלְבַד, וַהֲדַר תָּנֵי: אֶחָד הַשּׁוֹחֵט וְאֶחָד הַזּוֹרֵק וְאֶחָד הַמּוֹלֵק וְאֶחָד הַמַּזֶּה!

אֶלָּא: הָא וְהָא רַבִּי שִׁמְעוֹן. מְלִיקָה אַמְלִיקָה לָא קַשְׁיָא: כָּאן — בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר, כָּאן — בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וְאִידֵּי וְאִידֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא.

הַקְטָרָה אַהַקְטָרָה נָמֵי לָא קַשְׁיָא — תַּנָּאֵי הִיא. דְּאִיכָּא דְּמַקֵּישׁ הַקְטָרָה לִשְׁחִיטָה, וְאִיכָּא מַאן דְּלָא מַקֵּישׁ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַתָּמִיד וְכוּ'. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר לָךְ: "זִבְחִי" — זֶבַח הַמְיוּחָד לִי, וּמַאי נִיהוּ? תָּמִיד.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר וְכוּ'. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן? דִּכְתִיב "זִבְחִי" "זִבְחִי" תְּרֵי זִמְנֵי, קְרִי בֵּיהּ: "זֶבַח, זְבָחַי".

לְמַאי הִלְכְתָא פְּלִגְינְהוּ רַחֲמָנָא מֵהָדְדֵי וְלָא כְּתַב "זְבָחַיי"? לְמֵימַר: בִּזְמַן דְּאִיכָּא זֶבַח — לָא מְחַיֵּיב אַזְבָּחַיי. בִּזְמַן דְּלֵיכָּא זֶבַח — מְחַיֵּיב אַזְבָּחַיי.

וּבַמּוֹעֵד לִשְׁמוֹ פְּטוּר וְכוּ'. טַעְמָא דְּשָׁלֵא לִשְׁמוֹ, הָא סְתָמָא — פָּטוּר.

אַמַּאי? פֶּסַח בְּשִׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה שְׁלָמִים הָוֵי! שְׁמַעַתְּ מִינַּהּ פֶּסַח בְּשִׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה בָּעֵי עֲקִירָה!

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר גַּמְדָּא: נִזְרָקָה מִפִּי חֲבוּרָה, וְאָמְרוּ: כְּגוֹן שֶׁהָיוּ בְּעָלִים טְמֵאֵי מֵת, וְנִדְחִין לְפֶסַח שֵׁנִי, דִּסְתָמֵיהּ לְשׁוּם פֶּסַח קָאֵי.

מַתְנִי' הַפֶּסַח נִשְׁחַט בְּשָׁלֹשׁ כִּתּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׁחֲטוּ אוֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל", קָהָל, וְעֵדָה, וְיִשְׂרָאֵל. נִכְנְסָה כַּת הָרִאשׁוֹנָה, נִתְמַלְּאָה הָעֲזָרָה, נָעֲלוּ דַּלְתוֹת הָעֲזָרָה, תָּקְעוּ הֵרִיעוּ וְתָקְעוּ,

הַכֹּהֲנִים עוֹמְדִים שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת, וּבִידֵיהֶם בְּזִיכֵי כֶסֶף וּבְזִיכֵי זָהָב. שׁוּרָה שֶׁכּוּלָּהּ כֶּסֶף כֶּסֶף, וְשׁוּרָה שֶׁכּוּלָּהּ זָהָב זָהָב, לֹא הָיוּ מְעוֹרָבִין. וְלֹא הָיוּ לַבָּזִיכִין שׁוּלַיִים, שֶׁמָּא יַנִּיחוּם וְיִקָּרֵשׁ הַדָּם.

שָׁחַט יִשְׂרָאֵל, וְקִבֵּל הַכֹּהֵן. נוֹתְנוֹ לַחֲבֵירוֹ, וַחֲבֵירוֹ לַחֲבֵירוֹ. וּמְקַבֵּל אֶת הַמָּלֵא, וּמַחֲזִיר אֶת הָרֵיקָן. כֹּהֵן הַקָּרוֹב אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ זוֹרְקוֹ זְרִיקָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיְסוֹד.

יָצְתָה כַּת רִאשׁוֹנָה, וְנִכְנְסָה כַּת שְׁנִיָּה. יָצְתָה שְׁנִיָּה, נִכְנְסָה שְׁלִישִׁית. כְּמַעֲשֵׂה הָרִאשׁוֹנָה כָּךְ מַעֲשֵׂה הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית. קָרְאוּ אֶת הַהַלֵּל. אִם גָּמְרוּ — שָׁנוּ, וְאִם שָׁנוּ — שִׁלְּשׁוּ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁלְּשׁוּ מִימֵיהֶם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִימֵיהֶם שֶׁל כַּת שְׁלִישִׁית לֹא הִגִּיעוּ לְ"אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע ה'", מִפְּנֵי שֶׁעַמָּהּ מוּעָטִין.

כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחוֹל כָּךְ מַעֲשֵׂהוּ בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא שֶׁהַכֹּהֲנִים מְדִיחִים אֶת הָעֲזָרָה שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כּוֹס הָיָה מְמַלֵּא מִדַּם הַתַּעֲרוֹבֶת, זָרְקוֹ זְרִיקָה אַחַת עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים.

כֵּיצַד תּוֹלִין וּמַפְשִׁיטִין? אוּנְקְלָיוֹת שֶׁל בַּרְזֶל הָיוּ קְבוּעִים בַּכְּתָלִים וּבָעַמּוּדִים שֶׁבָּהֶן תּוֹלִין וּמַפְשִׁיטִין. כָּל מִי שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם לִתְלוֹת וּלְהַפְשִׁיט — מַקְלוֹת דַּקִּים וַחֲלָקִים הָיוּ שָׁם, מַנִּיחַ עַל כְּתֵפוֹ וְעַל כֶּתֶף חֲבֵירוֹ, וְתוֹלֶה וּמַפְשִׁיט. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַרְבָּעָה עָשָׂר

דף סד:

שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, מַנִּיחַ יָדוֹ עַל כֶּתֶף חֲבֵירוֹ, וְיַד חֲבֵירוֹ עַל כְּתֵיפוֹ, וְתוֹלֶה וּמַפְשִׁיט. קָרְעוֹ, וְהוֹצִיא אֶת אֵימוּרָיו. נָתְנוֹ בְּמָגִיס, וְהִקְטִירָן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.

יָצְתָה כַּת הָרִאשׁוֹנָה וְיָשְׁבָה לָהּ בְּהַר הַבַּיִת. שְׁנַיָּה בַּחֵיל, וְהַשְּׁלִישִׁית בְּמִקּוֹמָהּ עוֹמֶדֶת. חֲשֵׁיכָה — יָצְאוּ וְצָלוּ אֶת פִּסְחֵיהֶן.

גְּמָ' אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אֵין הַפֶּסַח נִשְׁחָט אֶלָּא בְּשֶׁלֹּשׁ כִּתּוֹת שֶׁל שְׁלֹשִׁים שְׁלֹשִׁים בְּנֵי אָדָם. מַאי טַעְמָא? "קָהָל" וְ"עֵדָה" וְ"יִשְׂרָאֵל". מְסַפְּקָא לַן אִי בְּבַת אַחַת אִי בְּזֶה אַחַר זֶה, הִלְכָךְ בָּעֵינַן שֶׁלֹּשׁ כִּתּוֹת שֶׁל שְׁלֹשִׁים שְׁלֹשִׁים בְּנֵי אָדָם. דְּאִי בְּבַת אַחַת — הָא אִיכָּא, וְאִי בָּזֶה אַחַר זֶה — הָא אִיכָּא, הִלְכָךְ בְּחַמְשִׁין נָמֵי סַגִּיא, דְּעָיְילִי תְּלָתִין וְעָבְדִי, עָיְילִי עַשְׂרָה וְנָפְקִי עַשְׂרָה, עָיְילִי עַשְׂרָה וְנָפְקִי עַשְׂרָה.

נִכְנְסָה כַּת רִאשׁוֹנָה וְכוּ'. אִיתְּמַר, אַבָּיֵי אָמַר: נִנְעֲלוּ תְּנַן. רָבָא אָמַר: נוֹעֲלִין תְּנַן.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ לְמִסְמַךְ אַנִּיסָּא. אַבָּיֵי אָמַר: נִנְעֲלוּ תְּנַן, כַּמָּה דַּעֲיִילוּ מְעַלּוּ, וְסָמְכִינַן אַנִּיסָּא. רָבָא אָמַר: נוֹעֲלִין תְּנַן, וְלָא סָמְכִינַן אַנִּיסָּא.

וְהָא דְּתָנַן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: חַס וְשָׁלוֹם שֶׁעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל נִתְנַדָּה, שֶׁאֵין עֲזָרָה נִנְעֶלֶת עַל כָּל אָדָם בְּיִשְׂרָאֵל בְּחָכְמָה וּבְיִרְאַת חֵטְא כַּעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל. אַבָּיֵי מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ, וְרָבָא מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ. אַבָּיֵי מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ: אֵין בָּעֲזָרָה בְּשָׁעָה שֶׁנִּנְעֶלֶת עַל כָּל אָדָם בְּיִשְׂרָאֵל בְּחָכְמָה וּבְיִרְאַת חֵטְא כַּעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל: רָבָא מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ: אֵין בָּעֲזָרָה בְּשָׁעָה שֶׁנּוֹעֲלִין אוֹתָהּ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּחָכְמָה וּבְיִרְאַת חֵטְא כַּעֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל.

תָּנוּ רַבָּנָן: מֵעוֹלָם לֹא נִתְמַעֵט אָדָם בָּעֲזָרָה, חוּץ מִפֶּסַח אֶחָד שֶׁהָיָה בִּימֵי הִלֵּל, שֶׁנִּתְמַעֵט בּוֹ זָקֵן אֶחָד, וְהָיוּ קוֹרְאִין אוֹתוֹ "פֶּסַח מְעוּכִין".

תָּנוּ רַבָּנָן: פַּעַם אַחַת בִּיקֵּשׁ אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ לִיתֵּן עֵינָיו בְּאוּכְלוּסֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר לֵיהּ לְכֹהֵן גָּדוֹל: תֵּן עֵינֶיךָ בַּפְּסָחִים. נָטַל כּוּלְיָא מִכָּל אֶחָד, וְנִמְצְאוּ שָׁם שִׁשִּׁים רִיבּוֹא וּזְגֵי כְּלָיוֹת

כִּפְלַיִם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם. חוּץ מִטָּמֵא וְשֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. וְאֵין לְךָ כָּל פֶּסַח וּפֶסַח שֶׁלֹּא נִמְנוּ עָלָיו יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם. וְהָיוּ קוֹרְאִין אוֹתוֹ "פֶּסַח מְעוּבִּין".

נָטַל כּוֹלְיָא? הָא בָּעֵי אַקְטוּרַהּ! דַּהֲדַר מַקְטֵיר לְהוּ. וְהָכְתִיב: "וְהִקְטִירוֹ", שֶׁלֹּא יְעָרֵב חֲלָבָיו שֶׁל זֶה בָּזֶה!

דַּהֲדַר מַקְטֵיר לְהוּ חָדָא חָדָא. וְהָתַנְיָא "וְהִקְטִירָם", שֶׁיְּהֵא כּוּלּוֹ כְּאֶחָד! אֶלָּא: תְּפִיסָה בְּעָלְמָא, דְּשָׁקֵיל מִינַּיְיהוּ עַד דְּיַהֲבִין לֵיהּ מִידֵּי אַחֲרִינָא.

כֹּהֲנִים עוֹמְדִין שׁוּרוֹת וְכוּ'. מַאי טַעְמָא? אִילֵּימָא דִּילְמָא שָׁקְלִי דְּדַהֲבָא וּמְעַיְּילִי דְּכַסְפָּא — הָכִי נָמֵי, דִּילְמָא שָׁקְלִי בַּר מְאָתַן וּמְעַיְּילִי בַּר מְאָה! אֶלָּא, דְּהָכִי שַׁפִּיר טְפֵי.

וְלֹא הָיוּ לַבָּזִיכִין שׁוּלַיִים וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: כָּל הַבָּזִיכִין שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ לֹא הָיוּ לָהֶן שׁוּלַיִים, חוּץ מִבְּזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים — שֶׁמָּא יַנִּיחוּם וְיִפָּרוֹס הַלֶּחֶם.

שְׁחַט יִשְׂרָאֵל וְקִבֵּל הַכֹּהֵן וְכוּ'. לָא סַגִּיא דְּלָאו יִשְׂרָאֵל?! הֵיא גּוּפָא קָא מַשְׁמַע לַן, דִּשְׁחִיטָה בְּזָר כְּשֵׁירָה. וְקִבֵּל הַכֹּהֵן. הָא קָמַשְׁמַע לַן, מִקַּבָּלָה וְאֵילָךְ מִצְוַת כְּהוּנָּה.

נוֹתְנוֹ לַחֲבֵירוֹ. שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ הוֹלָכָה שֶׁלֹּא בְּרֶגֶל — הָוְיָא הוֹלָכָה! דִּילְמָא הוּא נָיֵיד פּוּרְתָּא.

וְאֶלָּא מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? הָא קָמַשְׁמַע לַן: "בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ".

קִבֵּל אֶת הַמַּלֵּא וּמַחְזִיר אֶת הָרֵיקָן וְכוּ'. אֲבָל אִיפְּכָא לָא — מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אֵין מַעֲבִירִין עַל הַמִּצְוֹת.

כֹּהֵן הַקָּרוֹב אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ וְכוּ'. מַאן תָּנָא פֶּסַח בְּזָרִיקָה? אָמַר רַב חִסְדָּא: רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא.

דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: "אֶת דָּמָם תִּזְרוֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר" — "דָּמוֹ" לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא "דָּמָם". "חֶלְבּוֹ" לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא "חֶלְבָּם". לִמֵּד עַל בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר וּפֶסַח, שֶׁהֵן טְעוּנִין מַתַּן דָּמִים וְאֵימּוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ.

מְנָלַן דִּטְעוּנִין יְסוֹד? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אָתְיָא "זְרִיקָה" "זְרִיקָה" מֵעוֹלָה. כְּתִיב הָכָא: "אֶת דָּמָם תִּזְרוֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ", וּכְתִיב הָתָם: "וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב", מָה עוֹלָה טְעוּנָה יְסוֹד — אַף פֶּסַח נָמֵי טָעוּן יְסוֹד.

דף סה.

וְעוֹלָה גּוּפָהּ מְנָלַן? אָמַר קְרָא: "אֵל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה", אַלְמָא עוֹלָה טְעוּנָה יְסוֹד.

יָצְתָה כַּת רִאשׁוֹנָה וְכוּ'. תָּנָא: הֵיא נִקְרֵאת כַּת עַצְלָנִית. וְהָא לָא סַגִּי דְּלָאו הָכִי, מַאי הָוֵי לְהוּ לְמֵיעְבַּד?

אֲפִילּוּ הָכִי, אִיבָּעֵי לְהוּ לְזָרוֹזֵי נַפְשַׁייְהוּ. כִּדְתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: אִי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם בְּלֹא בָּסָם וּבְלֹא בּוּרְסִי. אַשְׁרֵי מִי שֶׁאוּמָּנָתוֹ בָּסָם, אוֹי לוֹ מִי שֶׁאוּמָּנָתוֹ בּוּרְסִי. וְאִי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם בְּלֹא זְכָרִים וּבְלֹא נְקֵבוֹת. אַשְׁרֵי מִי שֶׁבָּנָיו זְכָרִים, אוֹי לוֹ מִי שֶׁבָּנָיו נְקֵבוֹת.

כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחוֹל וְכוּ'. שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן מַאן? אָמַר רַב חִסְדָּא: שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. דְּאִי רַבָּנַן — הָא אָמְרִי שְׁבוּת הוּא, וְאֵין שְׁבוּת בְּמִקְדָּשׁ.

מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: אֶחָד הַחוֹלֵב וְהַמְחַבֵּץ וְהַמְנַבֵּן — כִּגְרוֹגְרוֹת. הַמְכַבֵּד וְהַמְרַבֵּץ וְהָרוֹדֶה חַלּוֹת דְּבַשׁ בְּשׁוֹגֵג בְּשַׁבָּת — חַיָּיב חַטָּאת, הֵזִיד בְּיוֹם טוֹב — לוֹקֶה אֶת הָאַרְבָּעִים, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה אֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁבוּת.

רַב אָשֵׁי אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא שֶׁלֹּא בִּרְצוֹן חֲכָמִים — וְרַבִּי נָתָן הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: שְׁבוּת צְרִיכָה הִתּוּרוּ, שְׁבוּת שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה לֹא הִתּוּרוּ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כּוֹס הָיָה מְמַלֵּא וְכוּ'. תַּנְיָא רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כּוֹס הָיָה מְמַלֵּא מִדַּם הַתַּעֲרוֹבוֹת, שֶׁאִם יִשְׁפֹּךְ דָּמוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן — נִמְצָא זֶה מַכְשִׁירוֹ.

אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: וַהֲלֹא לֹא נִתְקַבֵּל בִּכְלִי? מְנָא יָדְעִי?! אֶלָּא הָכִי קָאָמְרִי לֵיהּ: שֶׁמָּא לֹא נִתְקַבֵּל בִּכְלִי? אָמַר לָהֶן: אַף אֲנִי לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּנִתְקַבֵּל בִּכְלִי.

מְנָא יָדַע? כֹּהֲנִים זְרִיזִין הֵן. אִי זְרִיזִין — אַמַּאי מִשְׁתַּפְּיךְ? אַגַּב זְרִיזוּתַיְיהוּ דְּעָבְדִי, מִשְׁתַּפְּיךְ.

וַהֲלֹא דַּם הַתַּמְצִית מְעוֹרֵב בּוֹ! רַבִּי יְהוּדָה לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: דַּם הַתַּמְצִית — דָּם מְעַלֶּה הוּא. דְּתַנְיָא: דַּם הַתַּמְצִית בְּאַזְהָרָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּהִיכָּרֵת.

וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה לְעִנְיַן כַּפָּרָה שֶׁאֵינוֹ מְכַפֵּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר",

דף סה:

דָּם שֶׁהַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ — מְכַפֵּר. דָּם שֶׁאֵין הַנֶּפֶשׁ יוֹצְאָה בּוֹ — אֵינוֹ מְכַפֵּר. אֶלָּא רַבִּי יְהוּדָה לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: אֵין דָּם מְבַטֵּל דָּם.

תַּנְיָא, אָמַר לָהֶן רַבִּי יְהוּדָה לַחֲכָמִים: לְדִבְרֵיכֶם, לָמָּה פּוֹקְקִין אֶת הָעֲזָרָה? אָמְרוּ לוֹ: שֶׁבַח הוּא לִבְנֵי אַהֲרֹן שֶׁיֵּלְכוּ עַד אַרְכּוּבוֹתֵיהֶם בְּדָם.

וְהָא קָא חָיֵיץ?! לַח הוּא וְאֵינוֹ חוֹצֵץ. כִּדְתַנְיָא: הַדָּם וְהַדְּיוֹ וְהֶחָלָב וְהַדְּבַשׁ, יְבֵשִׁים — חוֹצְצִין, לַחִין — אֵין חוֹצְצִין.

וְהָא קָמַתְוּוסִי מָאנְיֵיהוּ, (וּתְנַן) הָיוּ בְּגָדָיו מְטוּשְׁטָשִׁין וְעָבַד — עֲבוֹדָתוֹ פְּסוּלָה! וְכִי תֵּימָא דְּמָדַלּוּ לְהוּ לְמָאנְיֵיהוּ, וְהָתַנְיָא: "מִדּוֹ בַּד" — מִדּוֹ כְּמִדָּתוֹ, שֶׁלֹּא יְחַסֵּר וְלֹא יוֹתִיר! בְּהוֹלָכַת אֵיבָרִין לַכֶּבֶשׁ — דְּלָאו עֲבוֹדָה הִיא.

וְלָא? וְהָא מִדְּבָעֵי כְּהוּנָּה — עֲבוֹדָה הִיא! דְּתַנְיָא: ״וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה״, זוֹ הוֹלָכַת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ! אֶלָּא: בְּהוֹלָכַת עֵצִים לַמַּעֲרָכָה, דְּלָאו עֲבוֹדָה הִיא.
בְּהוֹלָכַת אֵבָרִים לַכֶּבֶשׁ וּבְהוֹלָכַת דָּם, מִיהָא הֵיכִי אָזְלִי? דִּמְסַגֵּי אַאִיצְטְבֵי.
כֵּיצַד תּוֹלִין וּמַפְשִׁיטִין וְכוּ׳. קָרְעוּ, וְהוֹצִיאוּ אֶת אֵמוּרָיו. נְתָנָם בְּמָגִיס לְהַקְטִירָם. אַטוּ הוּא גּוּפֵיהּ הֲוָה מַקְטַר לְהוּ? אֵימָא: לְהַקְטִירָן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ.
יָצְתָה כַּת רִאשׁוֹנָה וְכוּ׳. תָּנָא: כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹתֵן פִּסְחוֹ בְּעוֹרוֹ, וּמַפְשִׁיל לַאֲחוֹרָיו. אָמַר רַב עִילַּאי: טַיָּיעוּת.

הֲדַרַן עֲלָךְ תָּמִיד נִשְׁחָט

מַתְנִי׳ **אֵלּוּ דְּבָרִים** בַּפֶּסַח דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת: שְׁחִיטָתוֹ, וּזְרִיקַת דָּמוֹ, וּמִיחוּי קְרָבָיו, וְהַקְטָרַת חֲלָבָיו. אֲבָל צְלִיָּיתוֹ וַהֲדָחַת קְרָבָיו — אֵינָן דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת. הַרְכָּבָתוֹ, וַהֲבָאָתוֹ מִחוּץ לַתְּחוּם, וַחֲתִיכַת יַבֶּלְתּוֹ — אֵין דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: דּוֹחִין.
אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: וַהֲלֹא דִּין הוּא: מָה אִם שְׁחִיטָה שֶׁהִיא מִשּׁוּם מְלָאכָה — דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, אֵלּוּ, שֶׁהֵן מִשּׁוּם שְׁבוּת — לֹא יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת? אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: יוֹם טוֹב יוֹכִיחַ, שֶׁהִתִּירוּ בּוֹ מִשּׁוּם מְלָאכָה, וְאָסוּר בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּת.
אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מָה זֶּה יְהוֹשֻׁעַ?! מָה רְאָיָה רִשּׁוּת לְמִצְוָה? הֵשִׁיב רַבִּי עֲקִיבָא, וְאָמַר: הַזֹּאת תּוֹכִיחַ, שֶׁהִיא מִשּׁוּם מִצְוָה, וְהִיא מִשּׁוּם שְׁבוּת, וְאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. אַף אַתָּה אַל תִּתְמַהּ עַל אֵלּוּ, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵן מִשּׁוּם מִצְוָה, וְהֵן מִשּׁוּם שְׁבוּת, לֹא יִדְחוּ אֶת הַשַּׁבָּת.
אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וַעֲלֶיהָ אֲנִי דָן: וּמָה אִם שְׁחִיטָה שֶׁהִיא מִשּׁוּם מְלָאכָה — דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, הַזֹּאת שֶׁהִיא מִשּׁוּם שְׁבוּת — אֵינוֹ דִּין שֶׁדּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת?

דף סו.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא, אוֹ חִלּוּף: מָה אִם הַזֹּאת שֶׁהִיא מִשּׁוּם שְׁבוּת — אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, שְׁחִיטָה שֶׁהִיא מִשּׁוּם מְלָאכָה — אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא תִּדְחֶה אֶת הַשַּׁבָּת?! אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֲקִיבָא, עֲקַרְתָּ מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה: ״בְּמוֹעֲדוֹ״, בֵּין בַּחוֹל בֵּין בַּשַּׁבָּת.
אָמַר לוֹ: רַבִּי, הָבֵא לִי מוֹעֵד לְאֵלּוּ, כְּמוֹעֵד לַשְּׁחִיטָה. כְּלָל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: כָּל מְלָאכָה שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת — אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. שְׁחִיטָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת — דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן: הַלָּכָה זוֹ נִתְעַלְּמָה מִבְּנֵי בְתִירָא. פַּעַם אַחַת חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, שָׁכְחוּ וְלֹא יָדְעוּ אִם פֶּסַח דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת אִם לָאו. אָמְרוּ: כְּלוּם יֵשׁ אָדָם שֶׁיּוֹדֵעַ אִם פֶּסַח דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת אִם לָאו? אָמְרוּ לָהֶם: אָדָם אֶחָד יֵשׁ שֶׁעָלָה מִבָּבֶל וְהִלֵּל הַבָּבְלִי שְׁמוֹ, שֶׁשִּׁימֵּשׁ שְׁנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן, וְיוֹדֵעַ אִם פֶּסַח דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת אִם לָאו. שְׁלְחוּ וְקָרְאוּ לוֹ, אָמְרוּ לוֹ: כְּלוּם אַתָּה יוֹדֵעַ אִם הַפֶּסַח דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת אִם לָאו? אָמַר לָהֶם: וְכִי פֶּסַח אֶחָד יֵשׁ לָנוּ בַּשָּׁנָה שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת? וַהֲלֹא הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמֵּאתַיִם פְּסָחִים יֵשׁ לָנוּ בַּשָּׁנָה שֶׁדּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת.

אָמְרוּ לוֹ: מִנַּיִן לְךָ? אָמַר לָהֶם: נֶאֱמַר ״מוֹעֲדוֹ״ בַּפֶּסַח, וְנֶאֱמַר ״מוֹעֲדוֹ״ בַּתָּמִיד: מָה ״מוֹעֲדוֹ״ הָאָמוּר בַּתָּמִיד דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, אַף ״מוֹעֲדוֹ״ הָאָמוּר בַּפֶּסַח דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.

וְעוֹד, קַל וָחוֹמֶר הוּא: וּמָה תָּמִיד שֶׁאֵין עָנוּשׁ כָּרֵת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, פֶּסַח שֶׁעָנוּשׁ כָּרֵת — אֵינוֹ דִּין שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.

מִיָּד הוֹשִׁיבוּהוּ בָּרֹאשׁ, וּמִינּוּהוּ נָשִׂיא עֲלֵיהֶם, וְהָיָה דּוֹרֵשׁ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח.

הִתְחִיל מְקַנְטְרָן בְּדִבְרִים. אָמַר לָהֶן: מִי גָּרַם לָכֶם שֶׁאֲעֶלֶה מִבָּבֶל וְאֶהְיֶה נָשִׂיא עֲלֵיכֶם — עַצְלוּת שֶׁהָיְתָה בָּכֶם, שֶׁלֹּא שִׁמַּשְׁתֶּם שְׁנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר, שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן.

אָמְרוּ לוֹ: רַבִּי, שֶׁכַח וְלֹא הֵבִיא סַכִּין מֵעֶרֶב שַׁבָּת, מַהוּ? אָמַר לָהֶן: הֲלָכָה זוֹ שָׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי, אֶלָּא הַנַּח לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל, אִם אֵין נְבִיאִים הֵן — בְּנֵי נְבִיאִים הֵן.

לְמָחָר, מִי שֶׁפִּסְחוֹ טָלֶה — תּוֹחֲבוֹ בְּצַמְרוֹ, מִי שֶׁפִּסְחוֹ גְּדִי — תּוֹחֲבוֹ בֵּין קַרְנָיו. רְאָה מַעֲשֶׂה וְנִזְכַּר הֲלָכָה, וְאָמַר: כָּךְ מְקוּבָּלַנִי מִפִּי שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן.

אָמַר מָר: נֶאֱמַר ״מוֹעֲדוֹ״ בַּפֶּסַח, וְנֶאֱמַר ״מוֹעֲדוֹ״ בְּתָמִיד, מָה ״מוֹעֲדוֹ״ הָאָמוּר בַּתָּמִיד דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, אַף ״מוֹעֲדוֹ״ הָאָמוּר בַּפֶּסַח דּוֹחֶה שַׁבָּת. וְתָמִיד גּוּפֵיהּ מְנָלַן דְּדָחֵי שַׁבָּת? אִילֵימָא מִשּׁוּם דִּכְתִיב בֵּיהּ ״בְּמוֹעֲדוֹ״ — פֶּסַח נָמֵי הָא כְּתִיב בֵּיהּ ״מוֹעֲדוֹ״!

אֶלָּא ״מוֹעֲדוֹ״ לֹא מַשְׁמַע לֵיהּ. הָכָא נָמֵי ״מוֹעֲדוֹ״ לָא מַשְׁמַע לֵיהּ. אֶלָּא אָמַר קְרָא: ״עוֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל עוֹלַת הַתָּמִיד״ — מִכְּלָל [עוֹלָה] דְּתָמִיד קְרֵבָה בְּשַׁבָּת.

אָמַר מָר: וְעוֹד קַל וָחוֹמֶר, וּמָה תָּמִיד שֶׁאֵין עָנוּשׁ כָּרֵת דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, פֶּסַח שֶׁעָנוּשׁ כָּרֵת — אֵינוֹ דִּין שֶׁדּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. אִיכָּא לְמֵיפְרַךְ: מָה לְתָמִיד שֶׁכֵּן תָּדִיר וְכָלִיל. קַל וָחוֹמֶר אָמַר לְהוּ בְּרִישָׁא וּפַרְכוּהּ, וַהֲדַר אָמַר לְהוּ גְּזֵירָה שָׁוָה.

וְכִי מֵאַחַר דְּגָמַר גְּזֵירָה שָׁוָה, קַל וָחוֹמֶר לְמָה לִי? אֶלָּא לְדִידְהוּ קָאָמַר לְהוּ: בִּשְׁלָמָא גְּזֵירָה שָׁוָה לָא גָּמְרִיתוּ, דְּאֵין אָדָם דָּן גְּזֵירָה שָׁוָה מֵעַצְמוֹ. אֶלָּא קַל וָחוֹמֶר, דְּאָדָם דָּן מֵעַצְמוֹ, אֵיבְעֵי לְכוּ לְמֵידָן! אָמְרוּ לֵיהּ: קַל וָחוֹמֶר פְּרִיכָא הוּא.

אָמַר מָר: לְמָחָר מִי שֶׁפִּסְחוֹ טָלֶה — תּוֹחֵב לוֹ בְּצַמְרוֹ, גְּדִי — תּוֹחֵב לוֹ בֵּין קַרְנָיו.

דף סו:

וְהָא קָא עָבֵיד עֲבוֹדָה בְּקָדְשִׁים! כְּהִלֵּל. דְּתַנְיָא, אָמְרוּ עָלָיו עַל הִלֵּל: מֵימָיו לֹא מָעַל אָדָם בְּעוֹלָתוֹ. אֶלָּא מְבִיאָהּ חוּלִּין לָעֲזָרָה וּמַקְדִּישָׁהּ, וְסוֹמֵךְ יָדוֹ עָלֶיהָ וְשׁוֹחֲטָהּ.

פֶּסַח בְּשַׁבָּת הֵיכִי מָצֵי מַקְדֵּישׁ לֵיהּ, וְהָתְנַן: אֵין מַקְדִּישִׁין וְאֵין מַעֲרִיכִין וְאֵין מַחֲרִימִין וְאֵין מַגְבִּיהִין תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת. כָּל אֵלּוּ בְּיוֹם טוֹב אָמְרוּ, קַל וָחוֹמֶר בַּשַּׁבָּת!

הָנֵי מִילֵּי בְּחוֹלוֹת שֶׁאֵין קְבוּעַ לָהֶן זְמַן. אֲבָל בְּחוֹלוֹת שֶׁקְּבוּעַ לָהֶן זְמַן — מַקְדִּישִׁין. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַקְדִּישׁ אָדָם אֶת פִּסְחוֹ בְּשַׁבָּת וַחֲגִיגָתוֹ בְּיוֹם טוֹב.

וַהֲלֹא מְחַמֵּר! מְחַמֵּר כְּלְאַחַר יָד: מְחַמֵּר כְּלְאַחַר יָד נָמֵי נְהִי דְּאִיסּוּרָא דְּאוֹרָיְיתָא לֵיכָּא אִיסּוּרָא מִדְּרַבָּנָן מִיהָא אִיכָּא.

הַיְינוּ דְּקָא בָּעֵי מִינַּיהּ: דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֶיתֵּר מִן הַתּוֹרָה, וּדְבַר שְׁבוּת עוֹמֵד לְפָנָיו, לְעָקְרוֹ כְּלְאַחַר יָד בְּמָקוֹם מִצְוָה מַאי? אָמַר לָהֶן: הֲלָכָה זוֹ שָׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי, אֶלָּא הַנִּיחוּ לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל, אִם אֵין נְבִיאִים הֵן — בְּנֵי נְבִיאִים הֵן.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל הַמִּתְיַהֵר, אִם חָכָם הוּא — חָכְמָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ, אִם נָבִיא הוּא — נְבוּאָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ. אִם חָכָם הוּא חָכְמָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ — מֵהִלֵּל, דְּאָמַר מָר הִתְחִיל מְקַנְטְרָן בִּדְבָרִים, וְקָאָמַר לְהוּ: הֲלָכָה זוֹ שָׁמַעְתִּי וְשָׁכַחְתִּי. אִם נָבִיא הוּא נְבוּאָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ — מִדְּבוֹרָה, דִּכְתִיב: ״חָדְלוּ פְרָזוֹן בְּיִשְׂרָאֵל חָדָלוּ עַד שַׁקַּמְתִּי דְּבוֹרָה שַׁקַּמְתִּי אֵם בְּיִשְׂרָאֵל וְגוֹ׳״, וּכְתִיב: ״עוּרִי עוּרִי דְּבוֹרָה עוּרִי עוּרִי דַּבְּרִי שִׁיר וְגוֹ׳״.

רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: כָּל אָדָם שֶׁכּוֹעֵס, אִם חָכָם הוּא — חָכְמָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ, אִם נָבִיא הוּא — נְבוּאָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ. אִם חָכָם הוּא חָכְמָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ — מִמֹּשֶׁה, דִּכְתִיב: ״וַיִּקְצוֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הֶחָיִל וְגוֹ׳״, וּכְתִיב: ״וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה׳ אֶת מֹשֶׁה וְגוֹ׳״, מִכְּלָל דְּמֹשֶׁה אִיעֲלַם מִינַּיהּ.

אִם נָבִיא הוּא נְבוּאָתוֹ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ — מֵאֱלִישָׁע, דִּכְתִיב: ״לוּלֵי פְּנֵי יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲנִי נוֹשֵׂא אִם אַבִּיט אֵלֶיךָ וְאִם אֶרְאֶךָ וְגוֹ׳״, וּכְתִיב: ״וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו יַד ה׳ וְגוֹ׳״.

אָמַר רַבִּי מָנִי בַּר פַּטִּישׁ: כָּל שֶׁכּוֹעֵס, אֲפִילּוּ פּוֹסְקִין עָלָיו גְּדוּלָּה מִן הַשָּׁמַיִם — מוֹרִידִין אוֹתוֹ. מְנָלַן? מֵאֱלִיאָב, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיִּחַר אַף אֱלִיאָב בְּדָוִד וַיֹּאמֶר לָמָּה [זֶּה] יָרַדְתָּ וְעַל מִי נָטַשְׁתָּ מְעַט הַצֹּאן הָהֵנָּה בַּמִּדְבָּר אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת זְדֹנְךָ וְאֵת רוֹעַ לְבָבֶךָ כִּי לְמַעַן רְאוֹת הַמִּלְחָמָה יָרָדְתָּ״. וְכִי אֲזַל שְׁמוּאֵל לְמִמְשְׁחֵינְהוּ, בְּכֻלְּהוּ כְּתִיב: ״לֹא בָזֶה בָּחַר ה׳״, וּבֶאֱלִיאָב כְּתִיב: ״וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל שְׁמוּאֵל אַל תַּבֵּיט אֶל מַרְאֵהוּ וְאֶל גְּבֹהַּ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ״, מִכְּלָל דַּהֲוָה רָחֵים לֵיהּ עַד הַאִידָּנָא.

אַשְׁכְּחַן תָּמִיד וּפֶסַח דְּדָחוּ טוּמְאָה מִנָּא לַן? אָמְרִי: כִּי הֵיכִי דְּיָלֵיף פֶּסַח מִתָּמִיד לְעִנְיַן שַׁבָּת, הָכִי נָמֵי יָלֵיף תָּמִיד מִפֶּסַח לְעִנְיַן טוּמְאָה.

וּפֶסַח גּוּפֵיהּ מְנָא לַן? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דְּאָמַר קְרָא "אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ". אִישׁ נִדָּחֶה לְפֶסַח שֵׁנִי, וְאֵין צִיבּוּר נִידְחִין לְפֶסַח שֵׁנִי, אֶלָּא עֶבְדֵי בְּטוּמְאָה.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: אֵימָא, אִישׁ נִדָּחֶה לְפֶסַח שֵׁנִי, צִיבּוּר לֵית לְהוּ תַּקָּנְתָּא לָא בְּפֶסַח רִאשׁוֹן וְלָא בְּפֶסַח שֵׁנִי!

אֶלָּא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, מֵהָכָא: "וְיִשַּׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ", יֵאָמֵר טְמֵאֵי מֵתִים וְאַל יֵאָמֵר זָבִין וּמְצוֹרָעִין, וַאֲנִי אוֹמֵר: אִם טְמֵאֵי מֵתִים, מְשֻׁתַּלְּחִין, זָבִין וּמְצוֹרָעִין — לֹא כָּל שֶׁכֵּן?

דף סז.

אֶלָּא יֵשׁ לְךָ שָׁעָה שֶׁזָּבִין וּמְצוֹרָעִין מְשֻׁתַּלְּחִין וְאֵין טְמֵאֵי מֵתִים מְשֻׁתַּלְּחִין, וְאֵיזֶה זֶה — פֶּסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה.

אָמַר אַבָּיֵי: אִי הָכִי, לֵימָא נָמֵי: יֵאָמֵר זָב וּטְמֵאֵי מֵתִים, וְאַל יֵאָמֵר מְצוֹרָע, וַאֲנִי אוֹמֵר: זָב מְשֻׁתַּלֵּחַ, מְצוֹרָע — לֹא כָּל שֶׁכֵּן. אֶלָּא: יֵשׁ לְךָ שָׁעָה שֶׁמְּצוֹרָעִין מְשֻׁתַּלְּחִין, וְאֵין זָבִין וּטְמֵאֵי מֵתִים מְשֻׁתַּלְּחִין, וְאֵיזֶה זֶה — פֶּסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה.

וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָתְנַן: פֶּסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה לֹא יֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ זָבִים וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת, וְאִם אָכְלוּ — פְּטוּרִין.

אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: לְעוֹלָם מִקְרָא קַמָּא. אִם כֵּן, נִיכְתּוֹב רַחֲמָנָא: "אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא", "לָנֶפֶשׁ" לְמָה לִי?

וְכִי תֵּימָא הַאי "לָנֶפֶשׁ" לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא: הַטָּמֵא מֵת הוּא דְּנִדְחֶה לְפֶסַח שֵׁנִי, אֲבָל שְׁאָר טְמֵאִין לָא. וְהָתַנְיָא: יָכוֹל לֹא יְהוּ עוֹשִׂין פֶּסַח שֵׁנִי אֶלָּא טְמֵאֵי מֵתִים וְשֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה, זָבִין וּמְצוֹרָעִין וּבוֹעֲלֵי נִדּוֹת מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִישׁ אִישׁ", "לָנֶפֶשׁ" דִּכְתַב רַחֲמָנָא לְמָה לִי?

אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: אִישׁ נִדָּחֶה לְפֶסַח שֵׁנִי, וְאֵין צִיבּוּר נִדָּחֶה לְפֶסַח שֵׁנִי, אֶלָּא עֶבְדֵי בְּטוּמְאָה. וְכִי עֶבְדֵי צִיבּוּר בְּטוּמְאָה — בְּטָמֵא מֵת, אֲבָל שְׁאָר טוּמְאוֹת — לָא עֶבְדֵי.

אָמַר רַב חִסְדָּא: מְצוֹרָע שֶׁנִּכְנַס לִפְנִים מִמְּחִיצָתוֹ פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר: "בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ".

"בָּדָד יֵשֵׁב" — לְבַדּוֹ יֵשֵׁב. "מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ", הַכָּתוּב נִתְקוֹ לַעֲשֵׂה.

אִיתְּיבֵיהּ: מְצוֹרָע שֶׁנִּכְנַס לִפְנִים מִמְּחִיצָתוֹ — בְּאַרְבָּעִים. זָבִין וְזָבוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ לִפְנִים מִמְּחִיצָתָן — בְּאַרְבָּעִים. וּטְמֵא מֵת מוּתָּר לִיכָּנֵס לְמַחֲנֵה לְוִיָּה.

וְלֹא טְמֵא מֵת בִּלְבַד אָמְרוּ, אֶלָּא אֲפִילּוּ מֵת עַצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ" — "עִמּוֹ" בְּמִחְיָצָתוֹ!

תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: "בָּדָד יֵשֵׁב" — לְבַדּוֹ יֵשֵׁב, שֶׁלֹּא יְהוּ טְמֵאִין אֲחֵרִים יוֹשְׁבִין עִמּוֹ. יָכוֹל יְהוּ זָבִין וּטְמֵאֵי מֵתִים מִשְׁתַּתְּפִין לְמַחֲנֶה אַחַת — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם", לִיתֵּן מַחֲנֶה לָזֶה וּמַחֲנֶה לָזֶה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר: "וְיִשַּׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנֶפֶשׁ", יָאַמְרְתִּי טְמֵאֵי מֵת וְאַל יָאַמְרְתִּי טְמֵאֵי זָב, וַאֲנִי אוֹמֵר: טְמֵאֵי מֵתִים מִשְׁתַּתְּפִין, זָבִין — לֹא כָּל שֶׁכֵּן. לְמָה נֶאֱמַר זָב — לִיתֵּן לוֹ מַחֲנֶה שְׁנִיָּה.

וְיָאַמְרְתִּי זָב וְאַל יָאַמְרְתִּי מְצוֹרָע, וַאֲנִי אוֹמֵר: זָבִין מִשְׁתַּתְּפִין, מְצוֹרָעִין לֹא כָּל שֶׁכֵּן? לְמָה נֶאֱמַר מְצוֹרָע — לִיתֵּן לוֹ מַחֲנֶה שְׁלִישִׁית, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "בָּדָד יֵשֵׁב" — הַכָּתוּב נִתְקוֹ לַעֲשֵׂה.

מַאי חוּמְרֵיהּ דְּזָב מִטְּמֵא מֵת? שֶׁכֵּן טוּמְאָה יוֹצְאָה עָלָיו מִגּוּפוֹ. אַדְרַבָּה: טְמֵא מֵת חָמוּר, שֶׁכֵּן טָעוּן הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי.

אָמַר קְרָא "טְמֵא" "וְכֹל טְמֵא", לְרַבּוֹת טְמֵא שֶׁרֶץ. וְזָב חָמוּר מִטְּמֵא שֶׁרֶץ.

וּמַאי חוּמְרֵיהּ? כְּדַאֲמַרַן. אַדְרַבָּה: שֶׁרֶץ חָמוּר, שֶׁכֵּן מְטַמֵּא בְּאוֹנֶס! אָמְרִי:

דף סז:

כִּי הַאי גַּוְונָא — זָב נָמֵי טַמּוֹיֵי מְטַמֵּי בְּאוֹנֶס כִּדְרַב הוּנָא. דְּאָמַר רַב הוּנָא: רְאִיָּה רִאשׁוֹנָה שֶׁל זָב מְטַמְּאָה בְּאוֹנֶס.

מַאי חוּמְרֵיהּ דִּמְצוֹרָע מִזָּב? שֶׁכֵּן טָעוּן פְּרִיעָה וּפְרִימָה, וְאָסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה. אַדְרַבָּה זָב חָמוּר, שֶׁכֵּן מְטַמֵּא מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב, וּמְטַמֵּא כְּלֵי חֶרֶס בְּהֶיסֵּט.

אָמַר קְרָא "זָב", "וְכָל זָב", לְרַבּוֹת בַּעַל קֶרִי. וּמְצוֹרָע חָמוּר מִבַּעַל קֶרִי.

וּמַאי חוּמְרֵיהּ — כְּדַאֲמַרַן. אַדְרַבָּה: בַּעַל קֶרִי חָמוּר, שֶׁכֵּן מְטַמֵּא בְּמַשָּׁהוּ!

סָבַר לַהּ כְּרַבִּי נָתָן. דְּתַנְיָא: רַבִּי נָתָן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: זָב צָרִיךְ כַּחֲתִימַת פִּי הָאַמָּה, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חֲכָמִים. וְאִיתַּקַּשׁ לֵיהּ בַּעַל קֶרִי לְזָב.

"וְכָל צָרוּעַ" לָמָּה לִי? אַיְידֵי דִּכְתִיב "כָּל זָב", כְּתִיב נָמֵי "כָּל צָרוּעַ".

וְרַבִּי יְהוּדָה, שַׁפִּיר קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן?

הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יָכוֹל דָּחֲקוּ זָבִין וּמְצוֹרָעִין וְנִכְנְסוּ לָעֲזָרָה בְּפֶסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה, יָכוֹל יְהוּ חַיָּיבִין, תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְיִשַּׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנֶפֶשׁ". בְּשָׁעָה שֶׁטְּמֵאֵי מֵתִים מִשְׁתַּתְּפִין — זָבִין וּמְצוֹרָעִין מִשְׁתַּתְּפִין, אֵין טְמֵאֵי מֵתִים מִשְׁתַּתְּפִין — אֵין זָבִין וּמְצוֹרָעִין מִשְׁתַּתְּפִין.

אָמַר מָר: ״זְב״, ״וְכָל זָב״ — לְרַבּוֹת בַּעַל קֶרִי. מְסַיֵּיע לֵיהּ לְרַבִּי יוֹחָנָן. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְחִילּוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ, וּבַעַל קֶרִי מִשְׁתַּלֵּחַ חוּץ לִשְׁתֵּי מַחֲנוֹת.
מֵיתִיבִי: בַּעַל קֶרִי כְּמַגַּע שֶׁרֶץ, מַאי לָאו לְמַחֲנוֹתָם? לֹא, לְטוּמְאָתָם.
לְטוּמְאָתָם?! הַאי טוּמְאַת עֶרֶב כְּתִיב בֵּיהּ, וְהַאי טוּמְאַת עֶרֶב כְּתִיב בֵּיהּ! אֶלָּא לָאו, לְמַחֲנוֹתָם!
לָא, לְעוֹלָם לְטוּמְאָתָם, וְהָא קָמַשְׁמַע לַן דְּבַעַל קֶרִי כְּמַגַּע שֶׁרֶץ: מָה מַגַּע שֶׁרֶץ מְטַמֵּא בְּאוֹנֶס — אַף בַּעַל קֶרִי מְטַמֵּא בְּאוֹנֶס.
מֵיתִיבִי:

דף סח.

בּוֹעֵל נִדָּה כִּטְמֵא מֵת. לְמַאי? אִילֵימָא לְטוּמְאָתָם, הַאי טוּמְאַת שִׁבְעָה כְּתִיב בֵּיהּ, וְהַאי טוּמְאַת שִׁבְעָה כְּתִיב בֵּיהּ.
אֶלָּא לָאו, לְמַחֲנוֹתָם. וּמְדִּסֵיפָא לְמַחֲנוֹתָם הָוֵי — רֵישָׁא נָמֵי לְמַחֲנוֹתָם! מִידֵּי אִירְיָא?! הָא כִּדְאִיתָא וְהָא כִּדְאִיתָא.
מֵיתִיבִי: מְצוֹרָע חָמוּר מִזָּב, וְזָב חָמוּר מִטְמֵא מֵת, יָצָא בַּעַל קֶרִי שֶׁטְּמֵא מֵת חָמוּר מִמֶּנּוּ.
מַאי יָצָא? לָאו: יָצָא מִכְּלַל זָב וּבָא לִכְלַל טְמֵא מֵת, דְּהָא טְמֵא מֵת חָמוּר מִמֶּנּוּ — וּמוּתָּר בְּמַחֲנֵה לְוִיָּה!
לֹא, יָצָא מִמַּחֲנֵה טְמֵא מֵת וְנִכְנַס לְמַחֲנֵה זָב, וְאַף עַל גַּב דְּטְמֵא מֵת חָמוּר מִמֶּנּוּ (דְּמוּתָּר) בְּמַחֲנֵה לְוִיָּה — לְמַאי דְּדָמֵי לֵיהּ מְדַמֵּינַן לֵיהּ.
תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב יִצְחָק בַּר אַבְדִּימִי: ״וְיָצָא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה״ — זוֹ מַחֲנֵה שְׁכִינָה. ״לֹא יָבֹא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה״ — זוֹ מַחֲנֵה לְוִיָּה. מִכָּאן לְבַעַל קֶרִי שֶׁיֵּצֵא חוּץ לִשְׁתֵּי מַחֲנוֹת.
אָמַר לֵיהּ: אֲכַתִּי לָא עַיֵּילְתֵּיהּ, אַפֵּיקְתֵּיהּ. לִישָׁנָא אָחֳרִינָא: אֲכַתִּי לָא אַפֵּיקְתֵּיהּ, עַיֵּילְתֵּיהּ. אֶלָּא אֵימָא: ״מִחוּץ לַמַּחֲנֶה״ — זוֹ מַחֲנֵה לְוִיָּה. ״לֹא יָבֹא אֶל תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה״ — זוֹ מַחֲנֵה שְׁכִינָה.
מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא: אֵימָא אִידֵּי וְאִידֵּי לְמַחֲנֵה שְׁכִינָה, וְלַעֲבוֹר עָלָיו בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֶׂה! אִם כֵּן, לֵימָא קְרָא: ״וְיָצָא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְלֹא יָבֹא אֶל תּוֹךְ״, ״הַמַּחֲנֶה״ לְמָה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ לִיתֵּן לוֹ מַחֲנֶה אַחֶרֶת.
וּמִיחוּי קָרְבָּיו וְכוּ'. מַאי מִיחוּי קָרְבָּיו? רַב הוּנָא אָמַר: שֶׁמְּנַקְּבָן בְּסַכִּין. (רַב) חִיָּיא בַּר רַב אָמַר: שֶׁיִּרְקָא דְּמֵעַיָּיא דְּנָפְקָא אַגַּב דּוּחְקָא דְּסַכִּינָא.
אָמַר רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר): מַאי טַעְמָא דְּחִיָּיא בַּר רַב? דִּכְתִיב: ״וְחָרְבוֹת מֵחִים גָּרִים יֹאכֵלוּ״, מַאי מַשְׁמַע? כְּדִמְתַרְגֵּם רַב יוֹסֵף ״וְנִכְסֵיהוֹן דִּרְשִׁיעַיָּא צַדִּיקַיָּא יַחְסְנוּן״.

"וְרָעוּ כְבָשִׂים כְּדָבְרָם", אָמַר מְנַשְּׁיָא בַּר יִרְמְיָה אָמַר רַב: כַּמְדוּבָּר בָּם. מַאי כַּמְדוּבָּר בָּם? אָמַר אַבָּיֵי: "וְחָרְבוֹת מֵחִים גָּרִים יֹאכְלוּ". אֲמַר לֵיהּ רָבָא: בְּשְׁלָמָא אִי כְּתִיב "חָרְבוֹת" — כִּדְקָאָמְרַתְּ, הַשְׁתָּא דִּכְתִיב "וְחָרְבוֹת", מִילְּתָא אַחֲרִיתִי קָאָמַר.

אֶלָּא אָמַר רָבָא: כִּדְרַב חֲנַנְאֵל אָמַר רַב. דְּאָמַר רַב חֲנַנְאֵל אָמַר רַב: עֲתִידִין צַדִּיקִים שֶׁיְּחַיּוּ אֶת הַמֵּתִים. כְּתִיב הָכָא: "וְרָעוּ כְבָשִׂים כְּדָבְרָם", וּכְתִיב הָתָם: "יִרְעוּ בָשָׁן וְגִלְעָד כִּימֵי עוֹלָם". בָּשָׁן — זֶה אֱלִישָׁע הַבָּא מִן הַבָּשָׁן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיַּעֲנֵי וְשָׁפָט בַּבָּשָׁן", וּכְתִיב: "פֹּה אֱלִישָׁע בֶּן שָׁפָט אֲשֶׁר יָצַק מַיִם עַל יְדֵי אֵלִיָּהוּ". גִּלְעָד — זֶה אֵלִיָּהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֹּאמֶר אֵלִיָּהוּ הַתִּשְׁבִּי מִתּוֹשְׁבֵי גִלְעָד וְגוֹ'".

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: עֲתִידִים צַדִּיקִים שֶׁיְּחַיּוּ מֵתִים, שֶׁנֶּאֱמַר: "עוֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּרְחֹבוֹת יְרוּשָׁלִַם וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרֹב יָמִים", וּכְתִיב: "וְשִׂמְתָּ מִשְׁעֶנְתִּי עַל פְּנֵי הַנַּעַר".

עוּלָּא רָמֵי, כְּתִיב: "בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח", וּכְתִיב: "כִּי הַנַּעַר בֶּן מֵאָה שָׁנָה יָמוּת"! לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּיִשְׂרָאֵל, כָּאן בַּגּוֹיִם. וְגוֹיִם מַאי בָּעוּ הָתָם? דִּכְתִיב: "וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנְכֶם וּבְנֵי נֵכָר אִכָּרֵיכֶם וְכֹרְמֵיכֶם".

רַב חִסְדָּא רָמֵי, כְּתִיב: "וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה", וּכְתִיב: "וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים"! לָא קַשְׁיָא: כָּאן לָעוֹלָם הַבָּא, כָּאן לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ.

וְלִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר: אֵין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ אֶלָּא שִׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת בִּלְבַד, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? אִידֵּי וְאִידֵּי לָעוֹלָם הַבָּא, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן — בְּמַחֲנֵה שְׁכִינָה, כָּאן — בְּמַחֲנֵה צַדִּיקִים.

רָבָא רָמֵי, כְּתִיב: "אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה", וּכְתִיב: "מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא". הַשְׁתָּא אַחוֹיֵי מַחֲיֵי, מְרַפֵּא לֹא כָּל שֶׁכֵּן! אֶלָּא, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מָה שֶׁאֲנִי מֵמִית — אֲנִי מְחַיֶּה, כְּמוֹ שֶׁמָּחַצְתִּי — וַאֲנִי אֶרְפָּא.

תָּנוּ רַבָּנָן: "אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה" יָכוֹל מִיתָה בְּאֶחָד וְחַיִּים בְּאֶחָד, כְּדֶרֶךְ שֶׁהָעוֹלָם נוֹהֵג, תַּלְמוּד לוֹמַר: "מָחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא", מָה מַכָּה וּרְפוּאָה בְּאֶחָד, אַף מִיתָה וְחַיִּים בְּאֶחָד. מִכָּאן תְּשׁוּבָה לְאוֹמְרִים אֵין תְּחִיַּית הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה. דָּבָר אַחֵר: בַּתְּחִלָּה מַה שֶּׁאֲנִי מֵמִית אֲנִי מְחַיֶּה, וַהֲדַר מַה שֶּׁמָּחַצְתִּי וַאֲנִי אֶרְפָּא.

דף סח:

וְהֶקְטֵר חֶלְבָיו וְכוּ׳. תַּנְיָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חֲבִיבָה מִצְוָה בִּשְׁעָתָהּ, שֶׁהֲרֵי הֶקְטֵר חֶלְבִים וְאֵבָרִים וּפְדָרִים כְּשֵׁרִים כָּל הַלַּיְלָה, וְאֵין מַמְתִּינִים לָהֶם עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ.
הַרְכָּבָתוֹ וַהֲבָאָתוֹ וְכוּ׳. וּרְמִינְהוּ: חוֹתְכִין יַבֶּלֶת בַּמִּקְדָּשׁ, אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה. וְאִם בִּכְלִי — כָּאן וְכָאן אָסוּר.
רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא, חַד אָמַר: אִידֵּי וְאִידֵּי בַּיָּד; הָא בְּלַחָה, הָא בִּיבֵּשָׁה. וְחַד אָמַר: אִידֵּי וְאִידֵּי בְּלַחָה, וְלָא קַשְׁיָא: הָא בַּיָּד, הָא בִּכְלִי.
וּלְמַאן דְּאָמַר: הָא בַּיָּד, הָא בִּכְלִי — מַאי טַעְמָא לָא אָמַר: אִידֵּי וְאִידֵּי בַּיָּד, וְלָא קַשְׁיָא: הָא בְּלַחָה הָא בִּיבֵּשָׁה? אָמַר לָךְ: יְבֵשָׁה — מִפְּרָךְ פְּרִיכָא.
וּלְמַאן דְּאָמַר: אִידֵּי וְאִידֵּי בַּיָּד, וְלָא קַשְׁיָא: הָא בְּלַחָה, הָא בִּיבֵּשָׁה — מַאי טַעְמָא לָא אָמַר: אִידֵּי וְאִידֵּי בְּלַחָה, וְלָא קַשְׁיָא: הָא בַּיָּד, הָא בִּכְלִי? אָמַר לָךְ: כְּלִי — הָא קָתָנֵי הָתָם: אִם בִּכְלִי, כָּאן וְכָאן אָסוּר.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא דְּקָתָנֵי כְּלִי הָכָא, פְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן.
אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וּמָה אִם שְׁחִיטָה וְכוּ׳. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְטַעְמֵיהּ דְּאָמַר שִׁמְחַת יוֹם טוֹב נָמֵי מִצְוָה הִיא.
דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֵין לוֹ לְאָדָם בְּיוֹם טוֹב אֶלָּא, אוֹ אוֹכֶל וְשׁוֹתֶה, אוֹ יוֹשֵׁב וְשׁוֹנֶה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: חֲלֹקֶהוּ, חֶצְיוֹ לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וְחֶצְיוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ.
וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּשְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ, כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: ״עֲצֶרֶת לַה׳ אֱלֹהֶיךָ״, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר: ״עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם״. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: אוֹ כּוּלּוֹ לַה׳, אוֹ כּוּלּוֹ לָכֶם. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: חֲלֹקֶהוּ, חֶצְיוֹ לַה׳ וְחֶצְיוֹ לָכֶם.
(עב״ס סִימָן) אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַכֹּל מוֹדִים בַּעֲצֶרֶת דְּבָעֵינַן נָמֵי לָכֶם. מַאי טַעְמָא? יוֹם שְׁנִיתְּנָה בּוֹ תּוֹרָה הוּא. אָמַר רַבָּה: הַכֹּל מוֹדִים בְּשַׁבָּת דְּבָעֵינַן נָמֵי לָכֶם. מַאי טַעְמָא? ״וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עוֹנֶג״. אָמַר רַב יוֹסֵף: הַכֹּל מוֹדִים בְּפוּרִים דְּבָעֵינַן נָמֵי לָכֶם. מַאי טַעְמָא? ״יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה״ כְּתִיב בֵּיהּ.
מָר בְּרֵיהּ דְּרָבִינָא כּוּלַּהּ שַׁתָּא הֲוָה יָתֵיב בְּתַעֲנִיתָא, לְבַר מֵעֲצַרְתָּא, וּפוּרְיָא, וּמַעֲלֵי יוֹמָא דְּכִיפּוּרֵי. עֲצֶרֶת — יוֹם שֶׁנִּיתְּנָה בּוֹ תּוֹרָה. פּוּרְיָא — ״יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה״ כְּתִיב. מַעֲלֵי יוֹמָא דְּכִיפּוּרֵי — דְּתָנֵי חִיָּיא בַּר רַב מִדְּפָתְּיֵי: ״וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ״, וְכִי בְּתִשְׁעָה (הֵם) מִתְעַנִּין? וַהֲלֹא בַּעֲשִׂירִי מִתְעַנִּין! אֶלָּא לוֹמַר לְךָ: כָּל הָאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה בְּתִשְׁעָה בּוֹ — מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ מִתְעַנֶּה תִּשְׁעִי וַעֲשִׂירִי.

רַב יוֹסֵף בְּיוֹמָא דַּעֲצַרְתָּא אָמַר: עָבְדִי לִי עִגְלָא תִּלְתָּא. אָמַר, אִי לָא הַאי יוֹמָא דְּקָא גָּרִים — כַּמָּה יוֹסֵף אִיכָּא בְּשׁוּקָא.

רַב שֵׁשֶׁת כָּל תְּלָתִין יוֹמִין מְהַדַּר לֵיהּ תַּלְמוּדֵיהּ, וְתַלֵּי וְקָאֵי בְּעִיבְרָא דְּדַשָּׁא, וַאֲמַר: חֲדַאי נַפְשַׁאי, חֲדַאי נַפְשַׁאי, לָךְ קְרָאי לָךְ תְּנַאי. אִינִי? וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֵילְמָלֵא תּוֹרָה לֹא נִתְקַיְּימוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר: "אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי"! מֵעִיקָּרָא כִּי עָבֵיד אִינִישׁ — אַדַּעְתָּא דְּנַפְשֵׁיהּ קָא עָבֵיד.

אָמַר רַב אָשֵׁי: וּלְמַאי דְּקָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר נָמֵי יוֹם טוֹב רְשׁוּת, אִית לֵיהּ פִּירְכָא: וּמָה יוֹם טוֹב שֶׁהִתִּיר בּוֹ מְלָאכָה שֶׁל רְשׁוּת, לֹא הִתִּיר שְׁבוּת שֶׁעַמָּהּ. שַׁבָּת שֶׁלֹּא הִתִּיר בָּהּ אֶלָּא מְלָאכָה שֶׁל מִצְוָה — אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא תַּתִּיר שְׁבוּת שֶׁעִמָּהּ!

דף סט.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, שְׁבוּת דְּמִצְוָה עָדִיף לֵיהּ.

תַּנְיָא אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: וּמָה לִי אִם דָּחוּ מַכְשִׁירֵי מִצְוָה שֶׁלְּאַחַר שְׁחִיטָה אֶת הַשַּׁבָּת, דְּאִיתְעֲבִיד לֵיהּ מִצְוָה — לֹא יִדְחוּ מַכְשִׁירֵי מִצְוָה שֶׁלִּפְנֵי שְׁחִיטָה אֶת הַשַּׁבָּת!

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: דְּמָה לִי אִם דָּחוּ מַכְשִׁירֵי מִצְוָה שֶׁלְּאַחַר שְׁחִיטָה אֶת הַשַּׁבָּת, שֶׁהֲרֵי דָּחֲתָה שְׁחִיטָה אֶת הַשַּׁבָּת, תֹּאמַר יִדְחוּ מַכְשִׁירֵי מִצְוָה שֶׁלִּפְנֵי שְׁחִיטָה אֶת הַשַּׁבָּת — שֶׁלֹּא דָּחֲתָה שְׁחִיטָה אֶת הַשַּׁבָּת. דָּבָר אַחֵר: שֶׁמָּא יִמָּצֵא זָבַח פָּסוּל, וְנִמְצָא מְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת לְמַפְרֵעַ.

אִי הָכִי — מִשְׁחָט נָמֵי לָא נִשְׁחֹט, שֶׁמָּא יִמָּצֵא זָבַח פָּסוּל, וְנִמְצָא מְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת לְמַפְרֵעַ.

אֶלָּא: הָא אָמַר לֵיהּ בְּרֵישָׁא וּפָרְכֵיהּ, וַהֲדַר אָמַר לֵיהּ הָךְ דְּמָה לִי אִם דָּחוּ.

הֵשִׁיב רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר: הַזֶּאָה תּוֹכִיחַ וְכוּ'. תַּנְיָא, אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֲקִיבָא, בִּשְׁחִיטָה הֻשְּׁבְתַּנִי, בִּשְׁחִיטָה תְּהֵא מִיתָתוֹ. אָמַר לוֹ: רַבִּי, אַל תַּכְפִּירֵנִי בִּשְׁעַת הַדִּין, כָּךְ מְקוּבָּלַנִי מִמְּךָ: הַזֶּאָה שְׁבוּת הִיא, וְאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת.

וְכִי מֵאַחַר דְּהוּא אַגְמְרֵיהּ, מַאי טַעְמָא קָא הָדַר בֵּיהּ? אָמַר עוּלָּא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כִּי אַגְמְרֵיהּ, הַזֶּאָה דְּתְרוּמָה אַגְמְרֵיהּ — דִּתְרוּמָה גּוּפַהּ לָא דָּחֲיָא שַׁבָּת.

רַבִּי עֲקִיבָא נָמֵי כִּי אוֹתְבֵיהּ — הַזֶּאָה דְּתְרוּמָה אוֹתְבֵיהּ, שֶׁהִיא מִצְוָה וְהִיא מִשּׁוּם שְׁבוּת! וְהוּא סָבַר: הַזֶּאָה דְּפֶסַח קָא מוֹתֵיב לֵיהּ.

מֵתִיב רַבָּה: הֵשִׁיב רַבִּי עֲקִיבָא וְאָמַר: הַזֹּאת טְמֵא מֵת תּוֹכִיחַ, שֶׁחָל שְׁבִיעִי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, וּבְעֶרֶב הַפֶּסַח שֶׁהִיא מִצְוָה, וְהִיא מִשּׁוּם שְׁבוּת — וְאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת.

אֶלָּא, וְוַדַּאי הַזָּאָה דְּפָסַח אַגְמָרֵיהּ. וְכִי מֵאַחַר דְּאַגְמָרֵיהּ, מַאי טַעְמָא קָא פָּרֵיךְ לֵיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר גְּמָרֵיהּ אִיתְּעָקַר לֵיהּ, וַאֲתָא רַבִּי עֲקִיבָא לְאַדְכּוֹרֵי גְּמָרֵיהּ. וְנֵימָא לֵיהּ בְּהֶדְיָה! סָבַר, לָאו אוֹרַח אַרְעָא.

וְהַזָּאָה מַאי טַעְמָא לָא דָּחֲיָא שַׁבָּת? מִכְּדֵי טַלְטוּלֵי בְּעָלְמָא הוּא, תִּדְחֵי שַׁבָּת מִשּׁוּם פֶּסַח! אָמַר רַבָּה: גְּזִירָה שֶׁמָּא יִטְּלֶנָּה וְיַעֲבִירֶנָּה אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים.

וּלְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נַיְעְבְּרֵיהּ! דְּהָא אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מַכְשִׁירֵי מִצְוָה דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת! אָמְרִי: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּגַבְרָא גּוּפֵיהּ חֲזֵי וּרְמֵי חִיּוּבָא עֲלֵיהּ. אֲבָל הָכָא, דְּגַבְרָא גּוּפֵיהּ לָא חֲזֵי — לָא רְמֵי חִיּוּבָא עֲלֵיהּ.

אָמַר רַבָּה: לְדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, קָטָן בָּרִיא — מְחַמִּין לוֹ חַמִּין לְהַבְרוֹתוֹ וּלְמוּלוֹ בְּשַׁבָּת, דְּהָא חֲזֵי לֵיהּ. קָטָן חוֹלֶה — אֵין מְחַמִּין לוֹ חַמִּין לְהַבְרוֹתוֹ וּלְמוּלוֹ, דְּהָא לָא חֲזֵי לֵיהּ.

אָמַר רָבָא: וְאִי בָּרִיא הוּא לְמָה לֵיהּ חַמִּין לְהַבְרוֹתוֹ? אֶלָּא אָמַר רָבָא: הַכֹּל חוֹלִין הֵן אֵצֶל מִילָּה, אֶחָד קָטָן בָּרִיא וְאֶחָד קָטָן חוֹלֶה אֵין מְחַמִּין לוֹ חַמִּין לְהַבְרוֹתוֹ וּלְמוּלוֹ בְּשַׁבָּת, דְּהָא לָא חֲזֵי.

אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: עֵרֶל שֶׁלֹּא מָל עָנוּשׁ כָּרֵת, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְהָא הָכָא דְּגַבְרָא גּוּפֵיהּ לָא חֲזֵי, וְקָתָנֵי עָנוּשׁ כָּרֵת, אַלְמָא: רְמֵי חִיּוּבָא עֲלֵיהּ!

אָמַר רַבָּה: קָסָבַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֵין שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵא שֶׁרֶץ.

דף סט:

וְכָל שֶׁאֵילּוּ בְּיָחִיד נִדְחֶה, בְּצִיבּוּר עָבְדִי בְּטוּמְאָה. וְכָל מִילְתָא דְּאִיתָא בְּצִיבּוּר, אִיתָא בְּיָחִיד. וְכָל מִילְתָא דְּלֵיתָא בְּצִיבּוּר, לֵיתָא בְּיָחִיד.

עֲרֵילוּת, דְּאִי כּוּלֵּיהּ צִיבּוּר עֲרֵלִים נִינְהוּ, אָמְרִינַן לְהוּ: קוּמוּ מָהוּלוּ נַפְשַׁיְיכוּ וַעֲבִידֵי פִּסְחָא. יָחִיד נָמֵי, אָמְרִינַן לֵיהּ: קוּם מָהוֹל וַעֲבִיד פִּסְחָא. וְאִי לָא מָהֵיל וְעָבֵיד — עָנוּשׁ כָּרֵת.

טוּמְאָה, דְּאִי כּוּלֵּיהּ צִיבּוּרָא טְמֵאִין נִינְהוּ — לָא מַדִּינַן עֲלַיְיהוּ, אֶלָּא עָבְדִי בְּטוּמְאָה, יָחִיד נָמֵי פָּטוּר.

אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְרָבָא: וַהֲרֵי פֶּסַח שֵׁנִי, דְּלֵיתֵיהּ בְּצִיבּוּר וְאִיתֵיהּ בְּיָחִיד! אָמַר לֵיהּ: שָׁאנֵי הָתָם דְּהָא עָבַד לֵיהּ צִיבּוּרָא בְּרִאשׁוֹן.

מֵיתִיבִי: יָכוֹל לֹא יְהֵא עָנוּשׁ כָּרֵת אֶלָּא שֶׁהָיָה טָהוֹר וְשָׁלַח הָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. עֵרֶל וּטְמֵא שֶׁרֶץ וּשְׁאָר כָּל הַטְּמֵאִים מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְהָאִישׁ".

מִדְּקָא מְהַדַּר אַטְמֵא שֶׁרֶץ, קָסָבַר: אֵין שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵא שֶׁרֶץ, דְּאִי שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵא שֶׁרֶץ — לְמָה לֵיהּ לְאַהֲדוֹרֵי עֲלֵיהּ, הַיְינוּ טָהוֹר. אַלְמָא: אַף עַל גַּב דְּלָא חֲזֵי — חִיּוּבָא עֲלֵיהּ, וְאַף עַל גַּב דְּלֵיתֵיהּ בְּצִיבּוּר — אִיתֵיהּ בְּיָחִיד.

אֶלָּא אָמַר רָבָא: קְסָבַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵא שֶׁרֶץ, וְהוּא הַדִּין לִטְמֵא מֵת בִּשְׁבִיעִי שֶׁלּוֹ. הַזָּאָה לְמַאי? לַאֲכִילָה אֲכִילַת פְּסָחִים לָא מְעַכְּבָא!

אָמַר לֵיהּ רַב אַדָּא בַּר אַבָּא לְרָבָא: אִם כֵּן, נִמְצָא פֶּסַח נִשְׁחָט שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו. אָמַר לֵיהּ: שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו — לְחוֹלֶה וּלְזָקֵן, דְּלָא חָזֵי. אֶבָל הַאי — מִיחְזֵא חָזֵי, תַּקּוֹנֵי הוּא דְּלָא מְתַקַּן. כְּלָל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא וְכוּ'. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא. וּתְנַן נָמֵי גַּבֵּי מִילָה כִּי הַאי גַּוְונָא, כְּלָל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: כָּל מְלָאכָה שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת — אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, מִילָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָהּ מֵעֶרֶב שַׁבָּת — דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא.

וּצְרִיכָא, דְּאִי אִשְׁמְעִינַן גַּבֵּי פֶּסַח: הָתָם (דְּהוּא מַכְשִׁירֵי) מִצְוָה לְאָ דָּחוּ שַׁבָּת, מִשּׁוּם דְּלֹא נִכְרְתוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה בְּרִיתוֹת. אֲבָל מִילָה, דְּנִכְרְתוּ עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה בְּרִיתוֹת, אֵימָא לֵידְחֵי.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן מִילָה: הָתָם הוּא דְּמַכְשִׁירֵי מִצְוָה לָא דָּחוּ שַׁבָּת, דְּלֵיכָּא כָּרֵת, אֲבָל פֶּסַח דְּאִיכָּא כָּרֵת, אֵימָא לֵידְחֵי. צְרִיכָא.

מַתְנִי' אֵימָתַי מֵבִיא חֲגִיגָה עִמּוֹ? בִּזְמַן שֶׁהוּא בָּא בַּחוֹל, בְּטָהֳרָה וּבְמוּעָט. וּבִזְמַן שֶׁהוּא בָּא בְּשַׁבָּת, בִּמְרוּבֶּה וּבְטוּמְאָה — אֵין מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה.

חֲגִיגָה הָיְתָה בָּאָה מִן הַצֹּאן מִן הַבָּקָר, מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים, מִן הַזְּכָרִים וּמִן הַנְּקֵבוֹת, וְנֶאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.

גְּמָ' מַאי תַּנָּא דְּקָתָנֵי חֲגִיגָה? תָּנָא הַרְכָּבָתוֹ וַהֲבָאָתוֹ דְּלָא דָּחֵי שַׁבָּת, וְקָתָנֵי נָמֵי חֲגִיגָה דְּלָא דָּחֵיָא שַׁבָּת. וְהָכִי קָאָמַר: אֵימָתַי מְבִיאִין עִמּוֹ חֲגִיגָה — בִּזְמַן שֶׁהוּא בָּא בְּחוֹל, בְּטָהֳרָה וּבְמוּעָט.

אָמַר רַב אָשֵׁי: שְׁמַע מִינַּהּ חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר

דף ע.

לָאו חוֹבָה הִיא. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ חוֹבָה הִיא — תֵּיתֵי בְּשַׁבָּת, וְתֵיתֵי בִּמְרוּבֶּה, וְתֵיתֵי בְּטוּמְאָה.

וּבְמוּעָט מִיהוּ מַאי טַעְמָא אַתְיָא? כִּדְתַנְיָא: חֲגִיגָה הַבָּאָה עִם הַפֶּסַח נֶאֱכֶלֶת תְּחִילָּה, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא פֶּסַח נֶאֱכָל עַל הַשָּׂבַע.

וְנֶאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְכוּ'. מַתְנִיתִין דְּלָא כְּבֶן תֵּימָא. דְּתַנְיָא, בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: חֲגִיגָה הַבָּאָה עִם הַפֶּסַח הֲרֵי הִיא כַּפֶּסַח, וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא לְיוֹם וָלַיְלָה. וַחֲגִיגַת חֲמִשָּׁה עָשָׂר — נֶאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.

וַחֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹצֵא בָּהּ מִשּׁוּם שִׂמְחָה, וְאֵין יוֹצֵא בָּהּ מִשּׁוּם חֲגִיגָה.
מַאי טַעְמָא דְּבֶן תֵּימָא? כִּדְמַתְנֵי רַב לְחַיָּיא בְּרֵיהּ: "וְלֹא יָלִין לַבֹּקֶר וֶבַח חַג הַפָּסַח", "וֶבַח חַג" — זֶה חֲגִיגָה, "הַפֶּסַח" — כְּמַשְׁמָעוֹ, וְאָמַר רַחֲמָנָא: "לֹא יָלִין".
אִיבַּעְיָא לְהוּ: לְבֶן תֵּימָא נֶאֱכֶלֶת צָלִי אוֹ אֵין נֶאֱכֶלֶת צָלִי? כִּי אַקְשֵׁיהּ רַחֲמָנָא לְפֶסַח — לְלֵינָה, אֲבָל לְצָלִי — לָא, אוֹ דִילְמָא לָא שְׁנָא?
תָּא שְׁמַע: הַלַּיְלָה הַזֶּה כּוּלּוֹ צָלִי. וְאָמַר רַב חִסְדָּא: זוֹ דִּבְרֵי בֶּן תֵּימָא. שְׁמַע מִינַּהּ.
אִיבַּעְיָא לְהוּ לְבֶן תֵּימָא: בָּאָה מִן הַבָּקָר אוֹ אֵינָהּ בָּאָה מִן הַבָּקָר, בָּאָה מִן הַנְּקֵבוֹת אוֹ אֵינָהּ בָּאָה מִן הַנְּקֵבוֹת, בָּאָה בַּת שְׁתֵּי שָׁנִים אוֹ אֵינָהּ בָּאָה בַּת שְׁתֵּי שָׁנִים?
כִּי אַקְשֵׁיהּ רַחֲמָנָא לְפֶסַח — לְמִידֵּי דַּאֲכִילָה, אֲבָל לְכָל מִילֵּי — לָא, אוֹ דִילְמָא לָא שְׁנָא.
תָּא שְׁמַע: חֲגִיגָה הַבָּאָה עִם הַפֶּסַח הֲרֵי הִיא כְּפֶסַח, בָּאָה מִן הַצֹּאן וְאֵינָהּ בָּאָה מִן הַבָּקָר, בָּאָה מִן הַזְּכָרִים וְאֵינָהּ בָּאָה מִן הַנְּקֵבוֹת, בָּאָה בַּת שְׁנָתָהּ וְאֵינָהּ בָּאָה בַּת שְׁתֵּי שָׁנִים, וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא לְיוֹם וְלַיְלָה, וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא צָלִי, וְאֵינָהּ נֶאֱכֶלֶת אֶלָּא לְמָנוּיָו.
מַאן שְׁמַעַתְּ לֵיהּ דְּאִית לֵיהּ הַאי סְבָרָא — בֶּן תֵּימָא, שְׁמַע מִינַּהּ כּוּלְּהוּ מִילְּתָא בָּעֵינַן, שְׁמַע מִינַּהּ.
אִיבַּעְיָא לְהוּ לְבֶן תֵּימָא: יֵשׁ בָּהּ מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם, אוֹ אֵין בָּהּ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם? אַף עַל גַּב דְּכִי אַקְשֵׁיהּ רַחֲמָנָא לְפֶסַח, אָמַר קְרָא: "בּוֹ". "בּוֹ" — וְלֹא בַּחֲגִיגָה. אוֹ דִילְמָא, הַאי "בּוֹ" — בְּכָשֵׁר וְלֹא בְּפָסוּל הוּא דַּאֲתָא.
תָּא שְׁמַע: סַכִּין שֶׁנִּמְצֵאת בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר — שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד. בִּשְׁלִשָּׁה עָשָׂר — שׁוֹנָה וּמַטְבִּיל. קוֹפִיץ בֵּין בָּזֶה וּבֵין בָּזֶה — שׁוֹנָה וּמַטְבִּיל.
מַנִּי? אִילֵּימָא רַבָּנָן, מַאי שְׁנָא סַכִּין דְּמַטְבִּיל — דְּחַזְיָא לְפֶסַח, קוֹפִיץ נָמֵי — הָא חֲזֵי לַחֲגִיגָה.
אֶלָּא לָאו, דְּבֶן תֵּימָא הִיא, וּשְׁמַע מִינַּהּ יֵשׁ בָּהּ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם.
לָא, לְעוֹלָם רַבָּנָן, וּכְגוֹן שֶׁבָּא בַּשַּׁבָּת.
וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: חָל אַרְבָּעָה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת — שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד, וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר — שׁוֹחֵט בָּהּ מִיָּד. נִמְצֵאת קוֹפִיץ קְשׁוּרָה לְסַכִּין — הֲרֵי הִיא כַּסַּכִּין. מִכְּלָל דְּרֵישָׁא לָאו בְּשַׁבָּת עָסְקִינַן.
וְאֶלָּא שֶׁבָּא

דף ע:

בִּמְרוּבָּה. מְנָא יָדְעִי?
וְאֶלָּא שֶׁבָּא בְּטוּמְאָה. סוֹף סוֹף, מְנָא יָדְעִי?

דְּמִית נָשֵׁיא. דְּמִית נָשֵׁיא אֵימַת? אִילֵימָא דְּמִית בִּשְׁלִשָּׁה עָשָׂר — סַכִּין לְמָה לִי דְּמַטְבְּלֵיהּ? וְאֶלָּא דְּמִית בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר. מַאי שְׁנָא סַכִּין דְּמַטְבֵּיל, וּמַאי שְׁנָא קוֹפִּיץ דְּלָא מַטְבֵּיל לֵיהּ? לָא צְרִיכָא, דְּנָשֵׁיא גּוֹסֵס בִּשְׁלִשָּׁה עָשָׂר. סַכִּין, דְּחַד סְפֵּיקָא — מַטְבֵּיל לֵיהּ. קוֹפִּיץ, דִּתְרֵי סְפֵּיקֵי — לָא מַטְבֵּיל לֵיהּ.

תַּנְיָא, יְהוּדָה בֶּן דּוֹרְתַאי פֵּירֵשׁ הוּא וְדוֹרְתַאי בְּנוֹ, וְהָלַךְ וְיָשַׁב לוֹ בַּדָּרוֹם. אָמַר: אִם יָבוֹא אֵלִיָּהוּ וְיֹאמַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל: מִפְּנֵי מָה לֹא חָגְגָתֶם חֲגִיגָה בַּשַּׁבָּת, מָה הֵן אוֹמְרִים לוֹ? תְּמֵהַנִי עַל שְׁנֵי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר שְׁמַעְיָה וְאַבְטַלְיוֹן שֶׁהֵן חֲכָמִים גְּדוֹלִים וְדַרְשָׁנִין גְּדוֹלִים, וְלֹא אָמְרוּ לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל חֲגִיגָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת.

אָמַר רַב: מַאי טַעְמָא דְּבֶן דּוֹרְתַאי, דִּכְתִיב: ”וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר”, וַהֲלֹא אֵין פֶּסַח אֶלָּא מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים! אֶלָּא: ”צֹאן” — זֶה פֶּסַח, ”בָּקָר” — זוֹ חֲגִיגָה, וְאָמַר רַחֲמָנָא ”וְזָבַחְתָּ פֶּסַח”!

אָמַר רַב אָשֵׁי: וַאֲנַן טַעְמָא דִּפְרוּשִׁים נַיקּוּ וְנִפְרוֹשׁ? אֶלָּא קְרָא לְכִדְרַב נַחְמָן הוּא דַּאֲתָא, דְּאָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: מִנַּיִן לְמוֹתַר הַפֶּסַח שֶׁקָּרֵב שְׁלָמִים — שֶׁנֶּאֱמַר: ”וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַה' אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר”. וְכִי פֶּסַח מִן הַבָּקָר בָּא? וַהֲלֹא אֵין פֶּסַח בָּא אֶלָּא מִן הַכְּבָשִׂים וּמִן הָעִזִּים! אֶלָּא מוֹתַר הַפֶּסַח יְהֵא לְדָבָר הַבָּא מִן הַצֹּאן וּמִן הַבָּקָר.

וְרַבָּנַן, מַאי טַעְמָא לָא דָּחֵי שַׁבָּת? הָא וַדַּאי קָרְבַּן צִיבּוּר הוּא!

אָמַר רַבִּי אִילְעָא מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן סָפְרָא, אָמַר קְרָא: ”וְחַגֹּתֶם אֹתוֹ חַג לַה' שִׁבְעַת יָמִים בַּשָּׁנָה”. שִׁבְעָה? שְׁמוֹנָה הֲווּ! אֶלָּא מִכָּאן לַחֲגִיגָה שֶׁאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת.

כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר: אָמְרִתִּי לְפָנֶיךָ רַבּוֹתַי: פְּעָמִים שֶׁאִי אַתָּה מוֹצֵא אֶלָּא שִׁשָּׁה, כְּגוֹן שֶׁחָל יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג בַּשַּׁבָּת! אָמַר אַבָּיֵי: אָבִין תַּכְלָא לֵימָא כִּי הָא מִילְתָא? שְׁמֹנָה לָא מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ כְּלָל, שִׁבְעָה אִיתָא בְּרוֹב שָׁנִים.

אָמַר עוּלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטָן מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, אֵינוֹ יוֹצֵא בָּהֶן לֹא מִשּׁוּם שִׂמְחָה וְלֹא מִשּׁוּם חֲגִיגָה. מִשּׁוּם שִׂמְחָה, דִּכְתִיב: ”וְזָבַחְתָּ ... וְשָׂמַחְתָּ” — בָּעֵינַן זְבִיחָה

דף עא.

בִּשְׁעַת שִׂמְחָה, וְלֵיכָּא. מִשּׁוּם חֲגִיגָה: הֲוֵי דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה, וְכָל דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחוּלִּין.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: ”וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ” — לְרַבּוֹת לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן לְשִׂמְחָה. אַתָּה אוֹמֵר לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לֵילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ”אַךְ (שָׂמֵחַ)” — חָלַק.

מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּאֵין לוֹ בַּמֶּה יִשְׂמַח!

לָא, כִּדְתָנֵי טַעְמָא: מָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן וּלְהוֹצִיא לֵילֵי יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן? מְרַבֶּה אֲנִי לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁיֵּשׁ שִׂמְחָה לְפָנָיו, וּמוֹצִיא אֲנִי לֵילֵי יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁאֵין שִׂמְחָה לְפָנָיו.

מֵתִיב רַב יוֹסֵף: חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹצֵא בָּהּ מִשּׁוּם שִׂמְחָה, וְאֵין יוֹצֵא בָּהּ מִשּׁוּם חֲגִיגָה. אַמַּאי? הָא בָּעֵינַן זְבִיחָה בִּשְׁעַת שִׂמְחָה, וְלֵיכָּא! אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: שֶׁעִיכֵּב וּשְׁחָטָהּ. אָמַר רַב אָשֵׁי: הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, הָא מַתְנִיתָא מַאן קָתָנֵי לַהּ? בֶּן תֵּימָא — בֶּן תֵּימָא הָא פְּסֹלָה לַהּ בְּלִינָה! שְׁמַע מִינַּהּ.

מֵתִיב רָבָא: הַהַלֵּל וְהַשִּׂמְחָה שְׁמֹנָה. וְאִי אָמְרַתְּ בָּעֵינַן זְבִיחָה בִּשְׁעַת שִׂמְחָה, הָא זְמָנִין סַגִּיאִין דְּלָא מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ אֶלָּא שִׁבְעָה, כְּגוֹן שֶׁחָל יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת! אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה: מְשַׁמְּחוֹ בִּשְׁעִירֵי הָרְגָלִים.

אָמַר רָבָא, שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת בַּדָּבָר: חֲדָא, דִּשְׁעִירֵי הָרְגָלִים חַי נֶאֱכָלִין צְלִי אֵין נֶאֱכָלִין, וְשִׂמְחָה בְּחַי לֵיכָּא. וְעוֹד, כֹּהֲנִים אוֹכְלִין וְיִשְׂרָאֵל בַּמֶּה שְׂמֵחִים? אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא: מְשַׁמְּחוֹ בִּכְסוּת נָקִיָּה וְיַיִן יָשָׁן.

כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שִׁלְמִים שֶׁשְּׂחָטָן מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב יוֹצֵא בָּהֶן מִשּׁוּם שִׂמְחָה וְאֵין יוֹצֵא בָּהֶן מִשּׁוּם חֲגִיגָה. יוֹצֵא מִשּׁוּם שִׂמְחָה — לָא בָּעֵינַן זְבִיחָה בִּשְׁעַת שִׂמְחָה. וְלָא מִשּׁוּם חֲגִיגָה — הָווּ דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה, וְכָל דָּבָר שֶׁבְּחוֹבָה אֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִן הַחוּלִּין.

מֵיתִיבִי: "וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ" — לְרַבּוֹת לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן לְשִׂמְחָה. אַתָּה אוֹמֵר לְרַבּוֹת לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְרַבּוֹת לֵילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן? תַּלְמוּד לוֹמַר "אַךְ" — חָלַק.

מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּאֵין לוֹ בַּמֶּה יִשְׂמַח! לֹא, כִּדְתַנְיָא: מָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן וּלְהוֹצִיא לֵילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן? מְרַבֶּה אֲנִי לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁיֵּשׁ שִׂמְחָה לְפָנָיו, וּמוֹצִיא אֲנִי לֵילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁאֵין שִׂמְחָה לְפָנָיו.

אָמַר רַב כָּהֲנָא: מִנַּיִן לְאֵימוּרֵי חֲגִיגַת חֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁנִּפְסְלִין בְּלִינָה? שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹא יָלִין חֵלֶב חַגִּי עַד בֹּקֶר", וּסְמִיךְ לֵיהּ "רֵאשִׁית" לְמֵימְרָא דְּהַאי בֹּקֶר — בֹּקֶר רִאשׁוֹן.

מַתְקֵיף לַהּ רַב יוֹסֵף: טַעְמָא דִּכְתַב "רֵאשִׁית", הָא לָא כְּתַב "רֵאשִׁית" הֲוָה אָמֵינָא מַאי בֹּקֶר — בֹּקֶר שֵׁנִי. מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּבָשָׂר אִיפְּסִיל לֵיהּ מֵאוּרְתָּא, וְאָמוּרִין עַד צַפְרָא?

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אַלְמָה לָא? וְהָרֵי פֶּסַח לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, דְּבָשָׂר אִיפְּסִיל לֵיהּ מֵחֲצוֹת, וְאָמוּרִין עַד צַפְרָא!

אָמַר רָבָא, רַב יוֹסֵף הָכִי קָא קַשְׁיָא לֵיהּ: מִי אִיכָּא מִידֵּי דְּאִלּוּ תַּנָּא לְבָשָׂר לָא בָּעֵי "רֵאשִׁית", וְרַב כָּהֲנָא לְאֵימוּרִין בָּעֵי "רֵאשִׁית"?

מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: ״לֹא יָלִין מִן הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר״,

דף עא:

לִימֵּד עַל חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁנֶּאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְיוֹם וְלַיְלָה? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: ״בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר״ — הֲרֵי בֹּקֶר שֵׁנִי אָמוּר.

אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בֹּקֶר רִאשׁוֹן, וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים חֲגִיגָה הַנֶּאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד — חוּץ מִזּוֹ, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר בּוֹ: ״אִם נֶדֶר אוֹ נְדָבָה״ — לִימֵּד עַל חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁנֶּאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.

אָמַר מָר: אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בֹּקֶר רִאשׁוֹן. הָא אָמַרְתְּ: כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר ״בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן (לַבֹּקֶר)״ — הֲרֵי בֹּקֶר שֵׁנִי אָמוּר? הָכִי קָאָמַר: אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בִּשְׁתֵּי חֲגִיגוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אַחַת חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר וְאַחַת חֲגִיגַת חֲמִשָּׁה עָשָׂר, וְזוֹ לְבוֹקְרָהּ וְזוֹ לְבוֹקְרָהּ.

הֲדַר אָמַר: אֶלָּא דְּקָיְימָא לַן חֲגִיגָה הַנֶּאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. אִם כֵּן: ״אִם נֶדֶר אוֹ נְדָבָה״ בְּמַאי? אִי חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר, הָא כְּתִיב בַּהּ יוֹם וְלַיְלָה! אִי חֲגִיגַת חֲמִשָּׁה עָשָׂר, הָא כְּתִיב בַּהּ יוֹם וְלַיְלָה!

אֶלָּא, הַאי לַחֲגִיגַת חֲמִשָּׁה עָשָׂר, וְהַאיְךְ כּוּלֵּיהּ קְרָא לַחֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר, לִימֵּד עַל חֲגִיגַת אַרְבָּעָה עָשָׂר שֶׁנֶּאֱכֶלֶת לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.

טַעְמָא דִּכְתִיב ״בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר״, דְּמַאי ״בֹּקֶר״ — בֹּקֶר שֵׁנִי. הָא כָּל הֵיכָא דִּכְתִיב בֹּקֶר סְתָמָא — בֹּקֶר רִאשׁוֹן, וְאַף עַל גַּב דְּלָא כְּתַב בֵּיהּ ״רֵאשִׁית״.

מַתְנִי׳ הַפֶּסַח שֶׁשְּׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ בְּשַׁבָּת — חַיָּיב עָלָיו חַטָּאת.

וּשְׁאָר כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטָן לְשֵׁם פֶּסַח, אִם אֵינָן רְאוּיִין — חַיָּיב, וְאִם רְאוּיִין הֵן — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מָה אִם הַפֶּסַח שֶׁהוּא מוּתָּר לִשְׁמוֹ, כְּשֶׁשִּׁינָּה אֶת שְׁמוֹ — חַיָּיב, זְבָחִים שֶׁהֵן אֲסוּרִין לִשְׁמָן, כְּשֶׁשִּׁינָּה אֶת שְׁמָן — אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּיב? אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לָא, אִם אָמַרְתְּ בַּפֶּסַח שֶׁשִּׁינָּהוּ בְּדָבָר אָסוּר, תֹּאמַר בִּזְבָחִים שֶׁשִּׁינָּן בְּדָבָר הַמּוּתָּר.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֵימוּרֵי צִיבּוּר יוֹכִיחוּ, שֶׁהֵן מוּתָּרִין לִשְׁמָן, וְהַשּׁוֹחֵט לִשְׁמָן חַיָּיב.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא, אִם אָמַרְתְּ בְּאֵימוּרֵי צִיבּוּר שֶׁיֵּשׁ לָהֶן קִצְבָה, תֹּאמַר בַּפֶּסַח שֶׁאֵין לוֹ קִצְבָה.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם אֵימוּרֵי צִיבּוּר — פָּטוּר.

שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לִמְנוּיָו, לַעֲרֵלִין וְלִטְמֵאִין — חַיָּיב. לְאוֹכְלָיו וְשֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו, לִמְנוּיָו וְשֶׁלֹּא לִמְנוּיָו, לְמוּלִין וְלַעֲרֵלִים, לִטְמֵאִין וְלִטְהוֹרִין — פָּטוּר.

שְׁחָטוֹ וְנִמְצָא בַּעַל מוּם — חַיָּיב. שְׁחָטוֹ וְנִמְצָא טְרֵיפָה בַּסֵּתֶר — פָּטוּר.
שְׁחָטוֹ וְנוֹדַע שֶׁמָּשְׁכוּ הַבְּעָלִים אֶת יָדָם, אוֹ שֶׁמֵּתוּ אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ — פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁשְּׁחָטוֹ בִּרְשׁוּת.

דף עב.

גְּמָ' בְּמַאי עָסְקִינַן? אִילֵימָא בְּטוֹעֶה — שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ עֲקִירָה בְּטָעוּת הָוְיָא עֲקִירָה. אֶלָּא בְּעוֹקֵר.
אֵימָא סֵיפָא: וּשְׁאָר כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטָן לְשׁוּם הַפֶּסַח, אִם אֵינָן רְאוּיִין — חַיָּיב, אִם רְאוּיִין הֵן — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. וְאִי בְּעוֹקֵר, מָה לִי רְאוּיִין, מָה לִי שֶׁאֵינָן רְאוּיִין?
אֶלָּא פְּשִׁיטָא בְּטוֹעֶה. רֵישָׁא בְּעוֹקֵר וְסֵיפָא בְּטוֹעֶה! אָמַר רַבִּי אָבִין: אֵין, רֵישָׁא בְּעוֹקֵר וְסֵיפָא בְּטוֹעֶה.
אַשְׁכְּחֵיהּ רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף לְרַבִּי אֲבָהוּ דַּהֲוָה קָאֵי בְּאוּכְלוּסָא דְּאִינָשֵׁי, אֲמַר לֵיהּ: מַתְנִיתִין מַאי? אֲמַר לֵיהּ: רֵישָׁא בְּעוֹקֵר וְסֵיפָא בְּטוֹעֶה. תְּנָא מִינֵּיהּ אַרְבָּעִין זִימְנִין וְדָמֵי לֵיהּ כְּמַאן דְּמַנְחָא בְּכִיסֵּיהּ.
תְּנַן אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מָה אִם פֶּסַח שֶׁמּוּתָּר לִשְׁמוֹ, כְּשֶׁשִּׁינָּה אֶת שְׁמוֹ — חַיָּיב, זְבָחִים שֶׁהֵן אֲסוּרִין לִשְׁמָן, כְּשֶׁשִּׁינָּה אֶת שְׁמָן אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא חַיָּיב! וְאִם אִיתָא, הָא לָא דָּמֵי, דְּרֵישָׁא בְּעוֹקֵר, וְסֵיפָא בְּטוֹעֶה!
לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לָא שָׁנֵי לֵיהּ. לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּשָׁנֵי לֵיהּ, לִישַׁנֵּי לֵיהּ הָכִי!
הָכִי קָאָמַר לֵיהּ: לְדִידִי לָא דָּמֵי, רֵישָׁא בְּעוֹקֵר וְסֵיפָא בְּטוֹעֶה. לְדִידָךְ: לֹא אִם אָמַרְתָּ בְּפֶסַח שֶׁשִּׁינָּה אֶת שְׁמוֹ לְדָבָר הָאָסוּר, תֹּאמַר בִּזְבָחִים שֶׁשִּׁינָּה אֶת שְׁמָן לְדָבָר הַמּוּתָּר.
אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֵימוֹרֵי צִיבּוּר יוֹכִיחוּ שֶׁהֵן מוּתָּרִין לִשְׁמָן, וְהַשּׁוֹחֵט לִשְׁמָן — חַיָּיב, אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא אִם אָמַרְתָּ בְּאֵימוֹרֵי צִיבּוּר שֶׁכֵּן יֵשׁ לָהֶן קְצָבָה, תֹּאמַר בְּפֶסַח שֶׁאֵין לוֹ קְצָבָה.
לְמֵימְרָא דְּכֹל הֵיכָא דְּאִית לֵיהּ קְצָבָה מְחַיֵּיב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ? וַהֲרֵי תִּינוֹקוֹת, דְּיֵשׁ לָהֶן קְצָבָה, וּתְנַן: מִי שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי תִינוֹקוֹת, אֶחָד לְמוּלוֹ אַחַר הַשַּׁבָּת וְאֶחָד לְמוּלוֹ בַּשַּׁבָּת, וְשָׁכַח וּמָל אֶת שֶׁל אַחַר הַשַּׁבָּת בַּשַּׁבָּת — חַיָּיב.
אֶחָד לְמוּלוֹ בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וְאֶחָד לְמוּל בַּשַּׁבָּת, וְשָׁכַח וּמָל אֶת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת בַּשַּׁבָּת — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר!

אָמַר רַבִּי אַמֵּי: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן שֶׁקִּדֵּם וּמָל אֶת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת בַּשַּׁבָּת, דְּאִיכָּא הָךְ דְּשַׁבָּת דְּטָרִיד בֵּיהּ. הָכָא, כְּגוֹן שֶׁקִּדֵּם וְשַׁחְטִינְהוּ לְאֵימוּרֵי צִיבּוּר בְּרֵישָׁא.

אִי הָכִי? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם אֵימוּרֵי צִיבּוּר פָּטוּר, אַף עַל גַּב דְּקָדֵים וְשַׁחְטִינְהוּ לְאֵימוּרֵי צִיבּוּר בְּרֵישָׁא, וְהַתַּנְיָא, רַבִּי חִיָּיא [מַאבֵל עֶרֶב] אָמַר רַבִּי מֵאִיר: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי תִינוֹקוֹת, אֶחָד לָמוּל עֶרֶב שַׁבָּת וְאֶחָד לָמוּל בַּשַּׁבָּת, וְשָׁכַח וּמָל אֶת שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת בַּשַּׁבָּת — דְּחַיָּיב.

עַל מָה נֶחְלְקוּ — עַל שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי תִינוֹקוֹת, אֶחָד לָמוּל אַחַר הַשַּׁבָּת וְאֶחָד לָמוּל בַּשַּׁבָּת, וְשָׁכַח וּמָל אֶת שֶׁל אַחַר הַשַּׁבָּת בַּשַּׁבָּת, דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

וְתִסְבְּרָא: מָה הָתָם דְּלָא עָבֵיד מִצְוָה — פָּטַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הֵיכָא דְּקָא עָבֵיד מִצְוָה — מְחַיֵּיב?!

אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: רֵישָׁא — כְּגוֹן שֶׁקִּדֵּם וּמָל שֶׁל שַׁבָּת בְּעֶרֶב שַׁבָּת,

דף עב:

שֶׁלֹּא נִתְּנָה שַׁבָּת לִדָּחוֹת. [וְסֵיפָא — נִתְּנָה שַׁבָּת לִדָּחוֹת אֶצֶל קָרְבַּן צִיבּוּר.

הָכָא — הֲרֵי נִתְּנָה שַׁבָּת לִדָּחוֹת אֶצֶל קָרְבַּן צִיבּוּר.

אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרַב כָּהֲנָא: הָכָא נָמֵי, הֲרֵי נִתְּנָה שַׁבָּת לִדָּחוֹת אֶצֶל תִּינוֹקוֹת דְּעָלְמָא!

אָמַר לֵיהּ: לְגַבֵּי דְּהַאי גַּבְרָא מִיהַת לָא אִיתְּיְהִיב.

וּשְׁאַר כָּל הַזְּבָחִים שֶׁשְּׁחָטָן לְשׁוּם פֶּסַח, אִם אֵינָן רְאוּיִין — חַיָּיב, וְאִם רְאוּיִין — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. מַאן תַּנָּא דְּשָׁנֵי לֵיהּ בֵּין רְאוּיִין לְשֶׁאֵינָן רְאוּיִין?

רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא. דְּתַנְיָא: אֶחָד הַזְּבָחִים הָרְאוּיִין וְאֶחָד זְבָחִים שֶׁאֵינָן רְאוּיִין, וְכֵן הַשּׁוֹחֵט לְשֵׁם אֵימוּרֵי צִיבּוּר — פָּטוּר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל שֶׁאֵינָן שֶׁחַיָּיב, עַל מָה נֶחְלְקוּ — עַל הָרְאוּיִין, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב חַטָּאת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

אָמַר רַב בִּיבִי אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: פּוֹטֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר אֲפִילּוּ עֵגֶל שֶׁל זִבְחֵי שְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטוֹ לְשׁוּם הַפֶּסַח. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַב בִּיבִי: וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מוֹדֶה הָיָה רַבִּי מֵאִיר בְּבַעֲלֵי מוּמִין! אָמַר לֵיהּ: בְּבַעֲלֵי מוּמִין לָא טָרִיד בְּהוּ, וְהַאי טָרִיד בֵּיהּ.

בָּעָא מִינֵּיהּ רָבָא מֵרַב נַחְמָן: חוּלִּין לְשׁוּם פֶּסַח, מַאי לִי אָמַר רַבִּי מֵאִיר? אָמַר לֵיהּ: פּוֹטֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר אֲפִילּוּ חוּלִּין לְשׁוּם פֶּסַח.

וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מוֹדֶה הָיָה רַבִּי מֵאִיר בְּבַעֲלֵי מוּמִין! בַּעֲלֵי מוּמִין לָא מִיחַלְּפִי, הָנֵי מִיחַלְּפִי.

וְטַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר מִשּׁוּם אֵיחַלּוֹפֵי וְלָא אֵיחַלּוֹפֵי? וְהָאָמַר רַב בִּיבִי אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: פּוֹטֵר הָיָה רַבִּי מֵאִיר אֲפִילּוּ עֶגֶל שֶׁל זִבְחֵי שְׁלָמִים שֶׁשְּׁחָטוֹ לְשׁוּם הַפֶּסַח! אַלְמָא, טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר מִשּׁוּם דְּטָרִיד!

אֲמַר לֵיהּ: טָרִיד — אַף עַל גַּב דְּלָא מְחַלַּף, מְחַלַּף — אַף עַל גַּב דְּלָא טָרִיד, לְאַפּוֹקֵי בַּעֲלֵי מוּמִין, דְּלָא אֵיחַלּוֹפֵי מְחַלַּף וְלָא מְטָרִיד טָרִיד.

יָתֵיב רַבִּי זֵירָא וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אַקִּילְעָא דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק, וְיָתְבִי וְקָא אָמְרִי, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: נִתְחַלֵּף לוֹ שַׁפּוּד שֶׁל נוֹתָר בְּשַׁפּוּד שֶׁל צָלִי, וַאֲכָלוֹ — חַיָּיב.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אִשְׁתּוֹ נִדָּה בָּעַל — חַיָּיב. יְבִמְתּוֹ נִדָּה בָּעַל — פָּטוּר.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: כָּל שֶׁכֵּן בְּהָהִיא דְּמִחַיַּיב, דְּלֹא עָשָׂה מִצְוָה.

אִית דְּאָמְרִי, בְּהָהִיא — פָּטוּר. מַאי טַעְמָא? הָתָם הוּא דַּהֲוָה לֵיהּ לְשַׁיּוֹלֵי. אֲבָל הָכָא, דְּלָא הֲוָה לֵיהּ לְשַׁיּוֹלֵי — לָא.

וְרַבִּי יוֹחָנָן, מַאי שְׁנָא יְבִמְתּוֹ, דְּקָא עָבֵיד מִצְוָה? אִשְׁתּוֹ נָמֵי קָא עָבֵיד מִצְוָה! בְּאִשְׁתּוֹ מְעוּבֶּרֶת.

וְהָא אִיכָּא שִׂמְחַת עוֹנָה! שְׁלֹא בִּשְׁעַת עוֹנָתָהּ.

וְהָאָמַר רָבָא: חַיָּיב אָדָם לְשַׂמֵּחַ אִשְׁתּוֹ בִּדְבַר מִצְוָה! סָמוּךְ לְוִוסְתָּהּ.

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ יְבִמְתּוֹ נָמֵי! יְבִמְתּוֹ בְּזִיז מִינַּהּ, אִשְׁתּוֹ לָא בְּזִיז מִינַּהּ.

וְרַבִּי יוֹחָנָן כְּמַאן? אִילֵימָא כְּרַבִּי יוֹסֵי. דְּתָנַן, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, וְשָׁכַח וְהוֹצִיא אֶת הַלּוּלָב לִרְשׁוּת הָרַבִּים — פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוֹצִיא בִּרְשׁוּת. דִּילְמָא שָׁאנֵי הָתָם, דִּזְמַנּוֹ בָּהוּל.

וְאֶלָּא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּזָבְחִים. דִּילְמָא הָתָם נָמֵי זְמַנּוֹ בָּהוּל.

וְאֶלָּא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּתִינּוֹקוֹת. הָתָם נָמֵי זְמַנּוֹ בָּהוּל.

וְאֶלָּא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּתָרוּמָה, דְּתָנַן: הָיָה אוֹכֵל בִּתְרוּמָה וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גֵּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּיב קֶרֶן וְחוֹמֶשׁ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר.

דִּילְמָא כִּדְרַב בִּיבִי בַּר אַבָּיֵי, דְּאָמַר רַב בִּיבִי בַּר אַבָּיֵי: בִּתְרוּמָה בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, דִּזְמַנָּהּ בָּהוּל.

אִי נָמֵי: שָׁאנֵי תְּרוּמָה דְּאִיקְּרִי עֲבוֹדָה, וַעֲבוֹדָה רַחֲמָנָא אַכְשַׁר.

דְּתָנַן: הָיָה עוֹמֵד וּמַקְרִיב, וְנוֹדַע שֶׁהוּא בֶּן גֵּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה — כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כּוּלָּן שֶׁהִקְרִיב עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ פְּסוּלִין, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַכְשִׁיר. וְאָמְרִינַן, מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ — דִּכְתִיב: "בָּרֵךְ ה' חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה".

וּתְרוּמָה הֵיכָא אִיקְּרִי עֲבוֹדָה? דְּתַנְיָא, מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁלֹּא בָּא אֶמֶשׁ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. לְשַׁחֲרִית מְצָאוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אָמַר לוֹ: מִפְּנֵי מָה לֹא בָּאתָ אֶמֶשׁ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ? אָמַר לוֹ:

עֲבוֹדָה עֲבַדְתִּי. אָמַר לוֹ: כָּל דְּבָרֶיךָ אֵינָן אֶלָּא דִּבְרֵי תֵּימָה, וְכִי עֲבוֹדָה בַּזְּמַן הַזֶּה מְנַיִן? אָמַר לוֹ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר:

דף עג.

"עֲבוֹדַת מַתָּנָה אֶתֵּן אֶת כְּהֻנַּתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת", עָשׂוּ אֲכִילַת תְּרוּמָה בִּגְבוּלִין כַּעֲבוֹדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ.

שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו. פְּשִׁיטָא! כֵּיוָן דְּהָתָם — פָּסוּל, הָכָא — חַיָּיב! מְשׁוּם דְּתַנָּא סֵיפָא פָּטוּר, תְּנָא רֵישָׁא חַיָּיב.

וְהָא נָמֵי פְּשִׁיטָא, מִשּׁוּם דְּהָתָם כָּשֵׁר, הָכָא פָּטוּר! אֶלָּא, אֵיידֵי דְּתָנָא שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִשְׁמוֹ בְּשַׁבָּת, תְּנָא נָמֵי שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו. וְהֵיא גּוּפָא לְמָה לִי? מְשׁוּם דְּקַבָּעֵי לְאֵיפְלוּגֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא בַּר חִינָּנָא לִבְרֵיהּ: כִּי אָזְלַתְּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי זְרִיקָא, בָּעֵי מִינַּיהּ: לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר "מְקַלְקֵל בְּחַבּוּרָה — פָּטוּר", "שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו — חַיָּיב"? מָה תִּיקֵּן?! תִּיקֵּן אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ.

שְׁחָטוֹ וְנִמְצָא בַּעַל מוּם חַיָּיב, מָה תִּיקֵּן? תִּיקֵּן בְּדוּקִין שֶׁבָּעַיִן, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּאָמַר אִם עָלוּ לֹא יֵרְדוּ.

שְׁחָטוֹ וְנִמְצָא טְרֵיפָה בַּסֶּתֶר — פָּטוּר. הָא בְּגָלוּי — חַיָּיב. מָה תִּיקֵּן? תִּיקֵּן לְהוֹצִיא מִידֵי נְבֵילָה.

מַתְקֵיף לַהּ רָבִינָא: הָא דְּתַנְיָא: הַשּׁוֹחֵט חַטָּאת בַּשַּׁבָּת בַּחוּץ לַעֲבוֹדָה זָרָה — חַיָּיב עָלֶיהָ שָׁלֹשׁ חַטָּאוֹת, מָה תִּיקֵּן?

אָמַר רַב עַוִּירָא: שֶׁמּוֹצִיאוֹ מִידֵי אֲבֶר מִן הַחַי.

שְׁחָטוֹ וְנוֹדַע וְכוּ'. אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: אָשָׁם שֶׁנִּיתַּק לִרְעִיָּה, וּשְׁחָטוֹ סְתָם — כָּשֵׁר לָעוֹלָה. אַלְמָא קָסָבַר: לָא בָּעֵי עֲקִירָה.

אִי הָכִי כִּי לֹא נִיתַּק נָמֵי! גְּזֵירָה לְאַחַר כַּפָּרָה אַטּוּ לִפְנֵי כַּפָּרָה.

וּמְנָא תֵּימְרָא, דְּתַנְיָא: אָשָׁם שֶׁמֵּתוּ בְּעָלָיו אוֹ שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלָיו — יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיִפְּלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יָמוּת. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יִמָּכֵר וְיָבִיא בְּדָמָיו עוֹלָה. בְּדָמָיו אִין, אֲבָל גּוּפוֹ לָא. דְּגָזַר לְאַחַר כַּפָּרָה אַטּוּ לִפְנֵי כַּפָּרָה. שְׁמַע מִינַּהּ.

אֵיתִיבֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַב הוּנָא: שְׁחָטוֹ וְנוֹדַע שֶׁמָּשְׁכוּ בְּעָלִים אֶת יָדָם וְכוּ',

דף עג:

וְתָנֵי עֲלַהּ: בַּחוֹל כִּי הַאי גַּוְונָא יִשְׂרֵף מִיָּד. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא בָּעֵי עֲקִירָה, הַאי פֶּסַח הוּא, וְכֵיוָן דְּלֵית לֵיהּ בָּעָלִים — הָוֵה לֵיהּ פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ, אַמְטוּ לְהָכִי יִשְׂרֵף מִיָּד.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לָא בָּעֵי עֲקִירָה — מֵרִישָׁא הָוֵה לֵיהּ שְׁלָמִים, פְּסוּלוֹ מִשּׁוּם מַאי — מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר, דְּקָא שָׁחֵיט לֵיהּ אַחַר תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם. עִיבּוּר צוּרָה בָּעֵי.

דְּתַנְיָא, זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁפְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ — יִשְׂרֵף מִיָּד. בַּדָּם וּבַבָּעָלִים — תְּעוּבַּר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה!

אֶלָּא לָא תֵּימָא שְׁחָטוֹ סְתָם — כָּשֵׁר לְשׁוּם עוֹלָה, אֶלָּא אֵימָא שְׁחָטוֹ לְשׁוּם עוֹלָה — כָּשֵׁר. אַלְמָא בָּעֵי עֲקִירָה.

וּלְרַבִּי חִייָא בַּר גַּמְדָא, דְּאָמַר: נִזְרְקָה מִפִּי חֲבוּרָה וְאָמְרִי, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ בָּעָלִים טְמֵאֵי מֵתִים וְנִדְחִין לְפֶסַח שֵׁנִי.

הַאי הוּא דְּבָעֵי עֲקִירָה, הָא בְּעָלְמָא לָא בָּעֵי עֲקִירָה. מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אֶלָּא אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — כְּגוֹן שֶׁהִפְרִישׁוֹ קוֹדֶם חֲצוֹת, וּמֵתוּ בָּעָלִים אַחַר חֲצוֹת, דְּהָוֶה לֵיהּ נִרְאֶה וְנִדְחֶה. וְכָל הַנִּרְאֶה וְנִדְחֶה — שׁוּב אֵינוֹ חוֹזֵר וְנִרְאֶה.

מִידֵּי הוּא טַעְמָא אֶלָּא לְרַב, הָא אָמַר רַב: בַּעֲלֵי חַיִּים אֵינָם נִדְחִים.

אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא: הָא מַנִּי? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא, דְּאָמַר: וְכֵן הַשּׁוֹחֵט אֲחֵרִים לְשֵׁם פֶּסַח — פָּסוּל, דְּהָוֶה לֵיהּ פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ.

וְאִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הִיא, חַטָּאת נָמֵי מִחַיַּיב, דְּהָא לֵית לֵיהּ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר טוֹעֶה בִּדְבַר מִצְוָה פָּטוּר?

אֶלָּא, תַּרְגְּמָא רַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרַב סָלָא חֲסִידָא קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא: הָא מַנִּי יוֹסֵף בֶּן חוֹנַאי הִיא. דְּתָנַן, יוֹסֵף בֶּן חוֹנַאי אוֹמֵר: הַנִּשְׁחָטִים לְשֵׁם פֶּסַח וּלְשֵׁם חַטָּאת — פְּסוּלִים, אַלְמָא: פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ הִיא, וּמִשּׁוּם הָכִי יִשְׂרֵף מִיָּד, וּבְפִטּוּרֵי — סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ.

רַב אָשֵׁי אָמַר: רַב דְּאָמַר כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. דְּתַנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ שְׁהוּת בְּיוֹם לֵידַע אִם מָשְׁכוּ בָּעָלִים אֶת יְדֵיהֶם אוֹ שֶׁמֵּתוּ אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ — חַיָּיב, וּתְעוּבַּר צוּרָתוֹ וְיוֹצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּלָא בָּעֵי עֲקִירָה!

מַאי? דִּילְמָא מִשּׁוּם דְּסָבַר לַהּ כְּתַנָּא דְּבֵי רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, דְּאָמַר: אֲפִילּוּ פִּיגּוּל נָמֵי בָּעֵי עִיבּוּר צוּרָה. דְּיָלֵיף "עָוֹן" "עָוֹן" מִנּוֹתָר.

דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, נִטְמְאוּ בְּעָלִים מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? הָא וַדַּאי בָּעֵי עֲקִירָה, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר גַּמְדָא: נְזָרְקָה מִפִּי חֲבוּרָה, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ בְּעָלִים טְמֵאֵי מֵת וְנִדְחוּ לְפֶסַח שֵׁנִי. אֶלָּא מְחַוַּורְתָּא כִּדְשַׁנִּי מֵעִיקָּרָא: יוֹסֵף בֶּן חוֹנַאי הִיא.

הָדְרָן עֲלָךְ אֵלּוּ דְּבָרִים

דף עד.

מַתְנִי׳ **כֵּיצַד צוֹלִין** אֶת הַפֶּסַח? מְבִיאִין שַׁפּוּד שֶׁל רִמּוֹן, וְתוֹחֲבוֹ לְתוֹךְ פִּיו עַד בֵּית נְקוּבָתוֹ, וְנוֹתֵן אֶת כְּרָעָיו וְאֶת בְּנֵי מֵעָיו לְתוֹכוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּמִין בִּישׁוּל הוּא זֶה, אֶלָּא תּוֹלִין חוּצָה לוֹ. אֵין צוֹלִין אֶת הַפֶּסַח לֹא עַל הַשַּׁפּוּד וְלֹא עַל הָאַסְכְּלָא. אָמַר רַבִּי צָדוֹק: מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאָמַר לְטָבִי עַבְדּוֹ: צֵא וּצְלֵה לָנוּ אֶת הַפֶּסַח עַל הָאַסְכְּלָא.

גְּמָ׳ וְנֵיתֵי שֶׁל מַתֶּכֶת? אַיְידֵי דְּחַם מִקְצָתוֹ חַם כּוּלּוֹ, וְקָמִטְוֵי מֵחֲמַת הַשַּׁפּוּד, וְרַחֲמָנָא אָמַר ״צְלִי אֵשׁ״, וְלֹא צָלִי מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר. וְנֵיתֵי שֶׁל דֶּקֶל? אַיְידֵי דְּאִית לֵיהּ שִׁיבֵּי, מַפֵּיק מַיָּא וְהָוֵי כִּמְבוּשָׁל. וְנֵיתֵי שֶׁל תְּאֵנָה? אַיְידֵי דְּמַחְלְחֵל, מַפֵּיק מַיָּא וְהָוֵה לֵיהּ כִּמְבוּשָׁל. וְנֵיתֵי שֶׁל אַלּוֹן, שֶׁל חָרוּב, וְשֶׁל שִׁקְמָה? אַיְידֵי דְּאִית בֵּיהּ קִיטָרֵי, מַפֵּיק מַיָּא. שֶׁל רִמּוֹן נָמֵי אִית בֵּיהּ קִיטָרֵי? שִׁיעֵי קִיטָרֵי. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בְּנַבְגָּא בַּר שַׁתָּא, דְּלֵית בֵּיהּ קִיטָרֵי. וְהָא אִיכָּא בֵּי פִּסְקֵיהּ! דְּמַפֵּיק לְבֵי פִּסְקֵיהּ לְבַר.

מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁשַּׁפּוּד שֶׁל עֵץ אֵינוֹ נִשְׂרָף, כָּךְ שַׁפּוּד שֶׁל מַתֶּכֶת אֵינוֹ מַרְתִּיחַ. אָמְרוּ לוֹ: זֶה חַם מִקְצָתוֹ — חַם כּוּלּוֹ, וְזֶה חַם מִקְצָתוֹ — אֵינוֹ חַם כּוּלּוֹ.

וְנוֹתֵן אֶת כְּרָעָיו וְכוּ׳. תַּנְיָא: רַבִּי יִשְׁמָעֵאל קוֹרֵיהוּ ״תּוֹךְ תּוֹךְ״. רַבִּי טַרְפוֹן קוֹרֵיהוּ ״גִּדִּי מִקּוּלָּס״.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵיזֶהוּ גִּדִּי מְקוּלָּס דְּאָסוּר לֶאֱכוֹל בְּלֵילֵי פֶּסַח בַּזְּמַן הַזֶּה — כָּל שֶׁצְּלָאוֹ כּוּלּוֹ כְּאֶחָד! נָחְתַּךְ מִמֶּנּוּ אֵבֶר, נִשְׁלַק מִמֶּנּוּ אֵבֶר — אֵין זֶה גִּדִּי מְקוּלָּס.

הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר נָחְתַּךְ מִמֶּנּוּ אֵבֶר, דְּאַף עַל גַּב דְּקָא מִטְוֵי לֵיהּ בַּהֲדֵיהּ, אָמְרַתְּ לָא — נִשְׁלַק מִיבַּעְיָא?! אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: שֶׁשְּׁלָקוֹ בִּמְחוּבָּר.

אָמַר רַבָּה: הַאי מוּלַיְיתָא — שַׁרְיָא. אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְהָא קָא בָּלַע דְּמָאו! אָמַר לֵיהּ: כְּבוֹלְעָהּ כָּךְ פּוֹלְטָהּ.

נִימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: נוֹתֵן אֶת כָּרָעָיו וְאֶת בְּנֵי מֵעָיו לְתוֹכוֹ. מַאי טַעְמָא — לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן כְּבוֹלְעוֹ כָּךְ פּוֹלְטוֹ? אָמְרִי: שָׁאנֵי הָתָם, כֵּיוָן דְּאִיכָּא בֵּית הַשְׁחִיטָה דִּמְחַלְחֵל,

דף עד:

מֵידָב דָּיְיבִי.

נִימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: הַלֵּב, קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ. לֹא קְרָעוֹ — קוֹרְעוֹ לְאַחַר בִּישּׁוּלוֹ, וּמוּתָּר. מַאי טַעְמָא — לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן כְּבוֹלְעוֹ כָּךְ פּוֹלְטוֹ?

שָׁאנֵי לֵב, דְּשִׁיעֵי.

(אינ׳) וְהָא רָבִין סָבָא טַפְּלֵיהּ הָהִיא בַּר גּוֹזָלָא לְרַב, וַאֲמַר לֵיהּ: אִי מְעַלֵּי טְפָלֵיהּ, הַב לִי וְאֵיכוֹל! הָהִיא בְּסְמִידָא דְּמִפְּרִיר.

וְהָא רָבָא אִיקְּלַע לְבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא וּטְפָלוּ לֵיהּ בַּר אֲווֹזָא, אָמַר: אִי לָא דַּחֲזִיתֵיהּ דְּזִיג כְּזוּזָא חִיוְּרָא, לָא אֲכַלִי מִינֵּיהּ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ "כְּבוֹלְעוֹ כָּךְ פּוֹלְטוֹ" — מַאי אִירְיָא כִּי זִיג? אֲפִילּוּ כִּי לָא זִיג, נָמֵי! הָתָם בְּחִיוְּרְתָּא דְּשָׁרִיר.

וְהֵילְכָתָא: דְּסְמִידָא, בֵּין אַסְמֵיק בֵּין לָא אַסְמֵיק — שַׁרְיָא. דְּחִיוְּרְתָּא, אִי זִיג כְּזוּזָא חִיוְּרָא — שַׁרְיָא, אִי לָא — אָסִיר. דִּשְׁאַר קְמָחִים, אַסְמֵיק — אָסוּר, לָא אַסְמֵיק — שַׁרֵי.

הַאי מוּלַיְיתָא, מַאן דְּאָסַר — אֲפִילּוּ פּוּמָּא לְתַחַת, וּמַאן דְּשָׁרֵי — אֲפִילּוּ פּוּמָּא לְעֵיל.

וְהֵילְכָתָא: מוּלַיְיתָא שְׁרֵי, אֲפִילּוּ פּוּמָּא לְעֵיל.

אוּמְצָא, בֵּיעֵי, וּמִיזְרָקֵי, פְּלִיגִי בַּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא. בְּכָל הַתּוֹרָה כּוּלָּהּ רַב אַחָא לְחוּמְרָא וְרָבִינָא לְקוּלָּא, וְהֵילְכָתָא כְּרָבִינָא לְקוּלָּא. לְבַר מֵהָנֵי תְּלָת דְּרַב אַחָא לְקוּלָּא וְרָבִינָא לְחוּמְרָא, וְהֵילְכָתָא כְּרַב אַחָא לְקוּלָּא.

הַאי אוּמְצָא דְּאַסְמֵיק, חַתְכֵיהּ וּמַלְחֵיהּ — אֲפִילּוּ לִקְדֵרָה שְׁרֵי. שַׁפְּדֵיהּ בְּשַׁפּוּדָא — שְׁרֵי, מֵידָב דָּיְיבִ. אַחֲתֵיהּ אַגּוּמְרֵי — פְּלִיגִי בַּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא, חַד אָסַר וְחַד שָׁרֵי. מַאן דְּאָסַר, מִצָּמִית צָמִית. וּמַאן דְּשָׁרֵי, מִישְׁאָב שָׁאֵיב. וְהֵילְכָתָא: מִישְׁאָב שָׁאֵיב.

וְכֵן בֵּיעֵי, חַתְכִינְהוּ וּמַלְחִינְהוּ — אֲפִילּוּ לִקְדֵרָה שַׁרְיָין. תְּלִינְהוּ בְּשַׁפּוּדָא — שַׁרְיָין, מֵידָב דָּיְיבִ. אַחְתִינְהוּ אַגּוּמְרֵי — פְּלִיגִי בֵּיהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא, חַד אָסַר וְחַד שָׁרֵי. מַאן דְּאָסַר, מִצָּמִית צָמִית. וּמַאן דְּשָׁרֵי, מִישְׁאָב שָׁאֵיב.

וְכֵן מִיזְרְקֵי חַתְכֵיהּ וּמַלְחֵיהּ — אֲפִילּוּ לִקְדֵרָה שְׁרֵי. תַּלְיֵיהּ בְּשַׁפּוּדָא, בֵּית הַשְׁחִיטָה לְתַתַּאי — שְׁרֵי, מֵידָב דָּאִיב. אַחֲתֵיהּ אַגּוּמְרֵי — פְּלִיגִי רַב אַחָא וְרָבִינָא, חַד אָסַר וְחַד שָׁרֵי. מַאן דְּאָסַר, מִצָּמִית צָמִית. וּמַאן דְּשָׁרֵי, מִישְׁאָב שָׁאֵיב. וְהֵילְכָתָא: מִישְׁאָב שָׁאֵיב.

הַאי אוּמְצָא דְּאַסְמֵיק חַלְיֵיהּ — אָסִיר. לָא אַסְמֵיק חַלְיֵיהּ — שָׁרֵי. רָבִינָא אָמַר: אֲפִילּוּ לָא אַסְמֵיק נָמֵי חַלְיֵיהּ — אָסִיר, אִי אֶפְשָׁר דְּלֵית בֵּיהּ שׁוּרְיָיקֵי דְּמָא. אָמַר לֵיהּ מָר בַּר אַמֵּימָר לְרַב אָשֵׁי: אַבָּא מְגַמַּע לֵיהּ גַּמּוּעֵי. אִיכָּא דְּאָמְרִי: רַב אָשֵׁי גּוּפֵיהּ מְגַמַּע לֵיהּ גַּמּוּעֵי. אָמַר לֵיהּ מָר בַּר אַמֵּימָר לְרַב אָשֵׁי: אַבָּא, הַאי חַלָּא דְּחָלֵיט בֵּיהּ חֲדָא זִימְנָא, תּוּ לָא תָּאנֵי חָלֵיט בֵּיהּ. מַאי שְׁנָא מֵחַלָּא מַתְמְהָא דְּחָלְטִינַן בֵּיהּ? הָתָם — אִיתֵיהּ

דף עה.

לְקִיּוּהָא דְּפֵירָא בְּעֵינֵיהּ. הָכָא — לֵיתָא לְקִיּוּהָא דְּפֵירָא בְּעֵינֵיהּ.

אֵין צוֹלִין אֶת הַפֶּסַח וְכוּ'. מַעֲשֶׂה לִסְתּוֹר?! חַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא, וְהָכִי קָתָנֵי: וְאִם אַסְכָּלָא מְנוּקֶּבֶת — מוּתָּר. וְאָמַר רַבִּי צָדוֹק, מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁאָמַר לְטָבִי עַבְדּוֹ: צֵא וּצְלֵה לָנוּ אֶת הַפֶּסַח עַל הָאַסְכָּלָא מְנוּקֶּבֶת.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַב חִינָּנָא בַּר אִידִי מֵרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּ בְּקִלְיפֵּי עֲרָלָה וּגְרָפוֹ וְאָפָה בּוֹ אֶת הַפֶּת, לְדִבְרֵי הָאוֹסֵר, מַהוּ? אָמַר לֵיהּ: הַפֶּת מוּתֶּרֶת.

אָמַר לֵיהּ: וְהָאָמַר רַב חִינָּנָא סָבָא אָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תַּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּ וּגְרָפוֹ וְצָלָה בּוֹ אֶת הַפֶּסַח — אֵין זֶה צְלִי אֵשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר ״צְלִי אֵשׁ ... צְלִי אֵשׁ״, שְׁתֵּי פְּעָמִים.

טַעְמָא דְּגַלִּי רַחֲמָנָא ״צְלִי אֵשׁ״ ״צְלִי אֵשׁ״ שְׁתֵּי פְּעָמִים. הָא לָא גַּלִּי רַחֲמָנָא, הֲוֵי אָמֵינָא צְלִי אֵשׁ הוּא.

אָמַר לֵיהּ: גַּלִּי רַחֲמָנָא הָתָם, וְיָלְפִינַן מִינַּהּ.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: הָתָם טַעְמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא ״צְלִי אֵשׁ״ שְׁתֵּי פְּעָמִים, הָא לָא כְּתַב רַחֲמָנָא ״צְלִי אֵשׁ״ שְׁתֵּי פְּעָמִים, הֲוָה אָמֵינָא: אֵשׁ קָפִיד רַחֲמָנָא, וְאֲפִילּוּ גְּרָפוֹ נָמֵי — צְלִי אֵשׁ הוּא. אֲבָל הָכָא, אַעֵצִים דְּאִיסּוּרָא קָא קָפִיד רַחֲמָנָא, וְהָא לֵיתַנְהוּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: חֲתָכוֹ, וּנְתָנוֹ עַל גַּבֵּי גֶּחָלִים. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי שֶׁזֶּה צְלִי אֵשׁ. רָמֵי לֵיהּ רַב אַחָדְבוּי בַּר אַמֵּי לְרַב חִסְדָּא: מִי אָמַר רַבִּי גֶּחָלִים אֵשׁ נִינְהוּ?

וּרְמִינְהוּ ״מִכְוַת אֵשׁ״, אֵין לִי אֶלָּא שֶׁנִּכְוָה בְּאֵשׁ, נִכְוָה בְּגַחֶלֶת, בְּרֶמֶץ, בְּסִיד רוֹתֵחַ, בְּגִפְסִיס רוֹתֵחַ, וְכָל דָּבָר הַבָּא מִן הָאוּר, לְאֵיתוֹיֵי חַמֵּי הָאוּר, מְנַיִּין? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״מִכְוָה״ ״מִכְוָה״ רִיבָּה.

טַעְמָא דְּרַבִּי רַחֲמָנָא ״מִכְוָה״ ״מִכְוָה״, הָא לָא רַבִּי רַחֲמָנָא ״מִכְוָה״ ״מִכְוָה״, גֶּחָלִים לָאו אֵשׁ נִינְהוּ!

אָמַר לֵיהּ: גַּחֶלֶת שֶׁל עֵץ לָא אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְרַבּוֹיֵי. כִּי אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְגַחֶלֶת שֶׁל מַתֶּכֶת. וְגֶחָלִים שֶׁל מַתֶּכֶת לָאו אֵשׁ הוּא? וְהָא גַּבֵּי בַּת כֹּהֵן, דִּכְתִיב: ״בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף״. וְאָמַר רַב מַתְנָה: פִּתִּילָה שֶׁל אֶבֶר הָיוּ עוֹשִׁין לָהּ!

שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא: "בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ", "תִּשָּׂרֵף" — לְרַבּוֹת כָּל שְׂרֵיפוֹת הַבָּאוֹת מִן הָאֵשׁ. וְכָל שֶׁכֵּן אֵשׁ עַצְמָהּ. וְנַקֵּיף לַהּ חֲבִילֵי זְמוֹרוֹת וְנִקְלֶהּ! אָתְיָא "שְׂרֵיפָה" "שְׂרֵיפָה" מִבְּנֵי אַהֲרֹן. מָה לְהַלָּן — שְׂרֵיפַת נְשָׁמָה וְגוּף קַיָּים, אַף כָּאן — שְׂרֵיפַת נְשָׁמָה וְגוּף קַיָּים.

וְנַעֲבֵיד לַהּ חַמֵּי הָאוּר? מְשׁוּם דְּרַב נַחְמָן, דְּאָמַר רַב נַחְמָן: אָמַר קְרָא: "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ", בְּרוֹר לוֹ מִיתָה יָפָה.

וְכִי מֵאַחַר דְּאִיכָּא רַב נַחְמָן, גְּזֵירָה שָׁוָה לְמָה לִי? אָמְרִי: אִי לָאו גְּזֵירָה שָׁוָה, הֲוָה אָמֵינָא: שְׂרֵיפַת נְשָׁמָה וְגוּף קַיָּים — לָאו שְׂרֵיפָה הִיא. וְאִי מְשׁוּם דְּרַב נַחְמָן — נַיפֵּוּשׁ לַהּ חֲבִילֵי זְמוֹרוֹת טוּבָא, כִּי הֵיכִי דִּתְמוּת בַּעֲנָלָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאֶלָּא "בָּאֵשׁ" לְמָה לִי? לְאַפּוֹקֵי אֲבַר מֵעִיקָּרוֹ.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זֵירָא: וְכוֹל הֵיכָא דִּכְתִיב "בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף", לְרַבּוֹת כָּל שְׂרֵיפוֹת הַבָּאוֹת מֵחֲמַת אֵשׁ הוּא? וְהָא גַּבֵּי פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים, דִּכְתִיב בְּהוּ: "וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל עֵצִים בָּאֵשׁ", וְתַנְיָא: "בָּאֵשׁ" וְלֹא בְּסִיד רוֹתֵחַ, וְלֹא בְּגַפְּסִיס רוֹתֵחַ?

אָמַר לֵיהּ: הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם כְּתִיב "בָּאֵשׁ" וְהָדַר "תִּשָּׂרֵף" — לְרַבּוֹת כָּל שְׂרֵיפוֹת הַבָּאוֹת מֵחֲמַת הָאֵשׁ. הָכָא כְּתִיב "וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל עֵצִים בָּאֵשׁ" לְבַסּוֹף "אֵשׁ", לְמֵימְרָא דְּאֵשׁ — אִין, מִידֵּי אַחֲרִינָא — לָא.

הָתָם נָמֵי כְּתִיבָא שְׂרֵיפָה לְבַסּוֹף, דִּכְתִיב:

דף עה:

"עַל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף"! אָמְרִי: הָהוּא "יִשָּׂרֵף" מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "יִשָּׂרֵף" — אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם דֶּשֶׁן. "יִשָּׂרֵף" — אַף עַל פִּי שֶׁהִצִּית הָאוּר בְּרוּבּוֹ.

רַבִּינָא אָמַר, כְּרוֹךְ וּתְנִי: "מִכְוַת אֵשׁ" — אֵין לִי אֶלָּא שֶׁנִּכְוָה בְּאֵשׁ וּבְגֶחָלֶת. נִכְוָה בְּרֶמֶץ, בְּסִיד רוֹתֵחַ, וּבְגַפְּסִיס רוֹתֵחַ, וּבְכָל דָּבָר הַבָּא מֵחֲמַת הָאוּר, לְאֵיתוֹיֵי חַמֵּי הָאוּר, מַנַּיִין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "מִכְוָה" "מִכְוָה" רִיבָּה.

רָבָא רָמֵי. מִי אָמַר רַבִּי גֶּחָלִים אֵיקְרוּ אֵשׁ? וּרְמִינְהִי: "נַחֲלֵי" — יָכוֹל עוֹמְמוֹת, תַּלְמוּד לוֹמַר: "אֵשׁ". אִי אֵשׁ — יָכוֹל שַׁלְהֶבֶת, תַּלְמוּד לוֹמַר: "נַחֲלֵי". הָא כֵּיצַד? מֵבִיא מִן הַלּוֹחֲשׁוֹת. (אַלְמָא גֶּחָלִים לָא אִיקְרוּ אֵשׁ!

אָמְרִי:) וְהָא גּוּפָא קַשְׁיָא, אָמְרַתְּ: "נַחֲלֵי" — יָכוֹל עוֹמְמוֹת, אַלְמָא לוֹחֲשׁוֹת אֵשׁ נִינְהוּ, אֵימָא סֵיפָא: אִי אֵשׁ — יָכוֹל שַׁלְהֶבֶת, תַּלְמוּד לוֹמַר: "נַחֲלֵי", אַלְמָא אֲפִילּוּ לוֹחֲשׁוֹת לָאו אֵשׁ נִינְהוּ.

וְאָמַר רַב שֵׁשֶׁת, הָכִי קָתָנֵי: ״גַּחֶלֵי״ — יָכוֹל בֵּין עוֹמְמוֹת בֵּין לוֹחֲשׁוֹת, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אֵשׁ״. אִי אֵשׁ — יָכוֹל שַׁלְהֶבֶת, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״גַּחֶלֵי״, הָא כֵּיצַד? מֵבִיא מִן הַלּוֹחֲשׁוֹת. מִכָּל מָקוֹם גֶּחָלִים לָא אִיקְרֵי אֵשׁ, קַשְׁיָא לְרַבִּי!

אָמַר אַבָּיֵי, תְּרֵיץ הָכִי: ״גַּחֶלֵי״ — יָכוֹל עוֹמְמוֹת וְלֹא לוֹחֲשׁוֹת, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אֵשׁ״. אִי אֵשׁ, יָכוֹל רָצָה שַׁלְהֶבֶת — יָבִיא, רָצָה גַּחֶלֶת — יָבִיא, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״גַּחֶלֵי״. הָא כֵּיצַד? מֵבִיא מִן הַלּוֹחֲשׁוֹת.

אָמַר רַבָּה: רָצָה גַּחֶלֶת — יָבִיא, רָצָה שַׁלְהֶבֶת — יָבִיא. שַׁלְהֶבֶת בְּלֹא גַּחֶלֶת הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ? כְּגוֹן דְּשַׁפְיֵיהּ לְמַנָא מִשְׁחָא וְאַתְלֵי בֵּיהּ נוּרָא. הָהוּא לְמָה לִי קְרָא לְמַעוֹטֵי, הַשְׁתָּא לִפְנֵי מֶלֶךְ בָּשָׂר וְדָם אֵין עוֹשִׂין כֵּן, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא כָּל שֶׁכֵּן!

אֶלָּא אָמַר רָבָא, תְּרֵיץ הָכִי: ״גַּחֶלֵי״ — יָכוֹל עוֹמְמוֹת וְלֹא לוֹחֲשׁוֹת, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אֵשׁ״. אִי אֵשׁ — יָכוֹל יָבִיא מֻחֱצָה גַּחֶלֶת וּמֻחֱצָה שַׁלְהֶבֶת, אַדְּעֵייל לְגַוַּאי הָוֵי כּוּלֵּיהּ גַּחֶלֶת — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְלָקַח מְלֹא הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ״, מִשְׁעַת לְקִיחָה נִיהְוֵי גֶּחָלִים. אִיבַּעְיָא לְהוּ: אוֹמְמוֹת אוֹ עוֹמְמוֹת? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: ״אֲרָזִים לֹא עֲמָמֻהוּ בְּגַן אֱלֹהִים״.

מַתְנִי׳ נָגַע בְּחַרְסוֹ שֶׁל תַּנּוּר — יִקְלוֹף אֶת מְקוֹמוֹ. נָטַף מֵרוֹטְבוֹ עַל הַחֶרֶס וְחָזַר אֵלָיו — יִטּוֹל אֶת מְקוֹמוֹ. נָטַף מֵרוֹטְבוֹ עַל הַסּוֹלֶת — יְקַמּוֹץ אֶת מְקוֹמוֹ.

סָכוֹ בְּשֶׁמֶן תְּרוּמָה, אִם חֲבוּרַת כֹּהֲנִים — יֹאכְלוּ. אִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אִם חַי הוּא — יְדִיחֶנּוּ. וְאִם צָלִי הוּא — יְקַלּוֹף אֶת הַחִיצוֹן. סָכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי — לֹא יַעֲשֶׂנּוּ דְּמִים עַל בְּנֵי חֲבוּרָה, שֶׁאֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם.

גְּמָ׳ אֵיתְמַר: חַם לְתוֹךְ חַם — דִּבְרֵי הַכֹּל

דף עו.

אָסוּר. צוֹנֵן לְתוֹךְ צוֹנֵן — דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר. חַם לְתוֹךְ צוֹנֵן, וְצוֹנֵן לְתוֹךְ חַם, רַב אָמַר: עִילְאָה גָּבַר. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: תַּתָּאָה גָּבַר.

תְּנַן: נָטַף מֵרוֹטְבוֹ עַל הַחֶרֶס וְחָזַר אֵלָיו — יִטּוֹל אֶת מְקוֹמוֹ. קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּחֶרֶס צוֹנֵנֶת. בְּשִׁלְמָא לְרַב דְּאָמַר ״עִילְאָה גָּבַר״, מִשּׁוּם הָכִי יִטּוֹל אֶת מְקוֹמוֹ — דְּאָזֵל רוֹטֶב מַרְתַּח לֵיהּ לְחֶרֶס, וְהָדַר חֶרֶס מַרְתַּח לֵיהּ לְרוֹטֶב. וְכִי הָדַר רוֹטֶב אַפָּסַח — קָא מִטְּוֵי פֶּסַח מֻחֲמַת חַמִּימוּתָא דְּחֶרֶס, וְרַחֲמָנָא אָמַר ״צְלִי אֵשׁ״, וְלֹא צָלִי מֻחֲמַת דָּבָר אַחֵר.

אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר ״תַּתָּאָה גָּבַר״, חֶרֶס כֵּיוָן דְּצוֹנֵן הוּא — אַקּוֹרֵי מֵיקַר לֵיהּ לְרוֹטֶב, אַמַּאי יִטּוֹל אֶת מְקוֹמוֹ? כִּדְאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּסוֹלֶת רוֹתַחַת, הָכָא נָמֵי בְּחֶרֶס רוֹתֵחַ.

תְּנַן: נָטַף מֵרוֹטְבוֹ עַל הַסּוֹלֶת יִקְמוֹץ אֶת מְקוֹמוֹ. קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּסוֹלֶת צוֹנֶנֶת. בְּשְׁלָמָא לְרַב דְּאָמַר "עֵילְאָה גָּבַר", מִשּׁוּם הָכִי יִקְמוֹץ אֶת מְקוֹמוֹ — דְּמַרְתַּח לַהּ לְסוֹלֶת דְּהָדַר הוּדְרָנֵיהּ, וְהָדְרָא סוֹלֶת וּמַרְתְּחָא לֵיהּ לְדִידֵיהּ, וְקָא מִטְּוֵי רוֹטֶב מֵחֲמַת חַמִּימוּתָא דְּסוֹלֶת, וְרַחֲמָנָא אָמַר "צְלִי אֵשׁ", וְלֹא צָלִי מֵחֲמַת דָּבָר אַחֵר.

אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר "תַּתְּאָה גָּבַר", סוֹלֶת כֵּיוָן דְּצוֹנֶנֶת הִיא — אַקּוֹרֵי קָא מֵיקַר לֵיהּ, לְמָה לִי יִקְמוֹץ אֶת מְקוֹמוֹ? (תִּסְגֵּי לֵיהּ בְּיִטּוּל אֶת מְקוֹמוֹ!) אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר שְׁמוּאֵל: בְּסוֹלֶת רוֹתַחַת.

תְּנַן: סָכוֹ בְּשֶׁמֶן שֶׁל תְּרוּמָה, אִם חֲבוּרַת כֹּהֲנִים — יֹאכְלוּ. אִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אִם חַי הוּא — יְדִיחֶנּוּ, אִם צָלִי הוּא — יְקַלּוֹף אֶת הַחִיצוֹן. בְּשְׁלָמָא לְרַב דְּאָמַר "עֵילְאָה גָּבַר", אַמְּטוּ לְהָכִי סַגִּי לֵיהּ בְּקִלִּיפָּה, מִשּׁוּם דְּעֵילְאָה צוֹנֶן הוּא.

אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר "תַּתְּאָה גָּבַר", כֵּיוָן דְּחַם הוּא — מִבְלָע בָּלַע, אַמַּאי סַגִּי לֵיהּ בְּקִלִּיפָּה? נִיתְּסַר לְגַמָּרֵי! שָׁאנֵי סִיכָּה, דְּמַשֶּׁהוּ בְּעָלְמָא הוּא דַּעֲבִידָא.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: חַם לְתוֹךְ חַם — אָסוּר. וְכֵן צוֹנֶן שֶׁנָּתַן לְתוֹךְ חַם — אָסוּר. חַם לְתוֹךְ צוֹנֶן וְצוֹנֶן לְתוֹךְ צוֹנֶן — מֻדְּיָח.

חַם לְתוֹךְ צוֹנֶן מֻדְּיָח — כֵּיוָן דְּחַם הוּא, אַדְּמֵיקַר לֵיהּ — אִי אֶפְשָׁר דְּלָא בָּלַע פּוּרְתָּא, קְלִיפָּה מִיהָא נִיבְעֵי! אֶלָּא אֵימָא: חַם לְתוֹךְ צוֹנֶן — קוֹלֵף, צוֹנֶן לְתוֹךְ צוֹנֶן — מֻדְּיָח.

תַּנְיָא אִידַּךְ: בָּשָׂר רוֹתֵחַ שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ חָלָב רוֹתֵחַ, וְכֵן צוֹנֶן שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ חַם — אָסוּר. חַם לְתוֹךְ צוֹנֶן וְצוֹנֶן לְתוֹךְ צוֹנֶן — מֻדְּיָח. חַם לְתוֹךְ צוֹנֶן מֻדְּיָח — כֵּיוָן דְּחַם הוּא, אַדְּמֵיקַר לֵיהּ — אִי אֶפְשָׁר דְּלָא בָּלַע פּוּרְתָּא, קְלִיפָּה מִיהָא נִיבְעֵי! אֶלָּא אֵימָא: חַם לְתוֹךְ צוֹנֶן — קוֹלֵף, צוֹנֶן לְתוֹךְ צוֹנֶן — מֻדְּיָח.

אָמַר מָר: צוֹנֶן לְתוֹךְ צוֹנֶן — מֻדְּיָח. אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא מָלְחוֹ, אֲבָל מָלְחוֹ — אָסוּר. דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: מָלִיחַ הֲרֵי הוּא כִּרוֹתֵחַ. כָּבוּשׁ הֲרֵי הוּא כִּמְבוּשָׁל.

אָמַר רָבָא: הָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל מָלִיחַ הֲרֵי הוּא כִּרוֹתֵחַ (וְכוּ') — לֹא (אָמַרַן) [שָׁנוּ] אֶלָּא שֶׁלֹּא נָאֲכָל מֵחֲמַת מִלְחוֹ, אֲבָל נָאֲכָל מֵחֲמַת מִלְחוֹ — לֹא.

הָהוּא בַּר גּוֹזָלָא דִּנְפַל לְכַדָּא דְּכַמְכָא, שַׁרְיֵיא רַב חִינְנָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא מִפַּשְׁרוּנְיָא.

אָמַר רָבָא: מַאן חַכִּים לְמֵישְׁרֵא מִילְתָא כִּי הָא, אִי לָאו רַב חִינְנָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא מִפַּשְׁרוּנְיָא, דְּגַבְרָא רַבָּה הוּא. אָמַר לָךְ, כִּי אָמַר שְׁמוּאֵל מָלִיחַ הֲרֵי הוּא כִּרוֹתֵחַ — שֶׁאֵין נָאֲכָל מֵחֲמַת מִלְחוֹ, הַאי נָאֲכָל מֵחֲמַת מִלְחוֹ.

וְהָנֵי מִילֵּי חַי, אֲבָל צָלִי — בָּעֵי קְלִיפָּה. וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלֵית בֵּיהּ פִּילֵי, אֲבָל אִית בֵּיהּ פִּילֵי — אָסוּר. וְאִי מְתוּבַּל בְּתַבְלֵי — אָסוּר.

אָמַר רַב:

דף עו:

בְּשַׂר שְׁחוּטָה שָׁמֵן, שֶׁצָּלָאוֹ עִם בְּשַׂר נְבֵילָה כָּחוּשׁ — אָסוּר. מַאי טַעְמָא — מִפַּטְמֵי מֵהֲדָדֵי. וְלֵוִי אָמַר: אֲפִילּוּ בְּשַׂר שְׁחוּטָה כָּחוּשׁ, שֶׁצָּלָאוֹ עִם בְּשַׂר נְבֵילָה שָׁמֵן — מוּתָּר. מַאי טַעְמָא — רֵיחָא בְּעָלְמָא הוּא, וְרֵיחָא לָאו מִילְּתָא הִיא. עֲבִיד לֵוִי עוֹבָדָא בֵּי רֵישׁ גָּלוּתָא בִּגְדִי וְדָבָר אַחֵר.

מֵיתִיבִי: אֵין צוֹלִין שְׁנֵי פְּסָחִים כְּאֶחָד מִפְּנֵי הַתַּעֲרוֹבֶת. מַאי לָאו — תַּעֲרוֹבֶת טְעָמִים, וְקַשְׁיָא לְלֵוִי! לָא, מִפְּנֵי תַּעֲרוֹבֶת גּוּפִין.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: אֲפִילּוּ גְּדִי וְטָלֶה. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא מִפְּנֵי גּוּפִין — הַיְינוּ דְּקָתָנֵי אֲפִילּוּ גְּדִי וְטָלֶה. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ מִפְּנֵי תַּעֲרוֹבֶת טְעָמִים, מָה לִי גְּדִי וְטָלֶה מָה לִי גְּדִי וּגְדִי.

אֶלָּא מַאי, עַל כָּרְחָיְךָ מִפְּנֵי תַּעֲרוֹבֶת גּוּפִין הוּא דְּאָסוּר, אֲבָל תַּעֲרוֹבֶת טְעָמִים — שְׁרֵי, לֵימָא תֵּיהֲוֵי תְּיוּבְתֵּיהּ דְּרַב! אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, כְּגוֹן שֶׁצָּלָאוֹ בִּשְׁתֵּי קְדֵירוֹת.

בִּשְׁתֵּי קְדֵירוֹת סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא אֵימָא: כְּעֵין שְׁתֵּי קְדֵירוֹת. וְהָכִי קָאָמַר: אֵין צוֹלִין שְׁנֵי פְּסָחִים כְּאֶחָד מִפְּנֵי תַּעֲרוֹבֶת. מַאי תַּעֲרוֹבֶת — תַּעֲרוֹבֶת טְעָמִים. וַאֲפִילּוּ כְּעֵין שְׁתֵּי קְדֵירוֹת, דְּלֵיכָּא תַּעֲרוֹבֶת טְעָמִים — אָסוּר מִשּׁוּם תַּעֲרוֹבֶת גּוּפִין, וַאֲפִילּוּ גְּדִי וְטָלֶה.

אָמַר רַב מָרִי כְּתַנָּאֵי. הָרוֹדֶה פַּת חַמָּה וּנְתָנָהּ עַל פִּי חָבִית יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה — רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר בְּשֶׁל חִיטִּין וְאוֹסֵר בְּשֶׁל שְׂעוֹרִים, מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׂעוֹרִים שׁוֹאֲבוֹת. מַאי לָאו תַּנָּאֵי הִיא, דְּמָר סָבַר: רֵיחָא — לָאו מִילְּתָא הִיא, וּמָר סָבַר: רֵיחָא — מִילְּתָא הִיא.

לֵוִי, וַדַּאי תַּנָּאֵי הִיא. לְרַב, נֵימָא תַּנָּאֵי הִיא?

אָמַר לְךָ רַב: דְּכוּלֵּי עָלְמָא רֵיחָא מִילְּתָא הִיא, לָאו אִיתְּמַר עֲלַהּ דְּהַהִיא, אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: בְּפַת חַמָּה וְחָבִית פְּתוּחָה — דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר. בְּפַת צוֹנֶנֶת וְחָבִית מְגוּפָּה — דִּבְרֵי הַכֹּל מוּתָּר. לֹא נֶחְלְקוּ אֶלָּא בְּפַת חַמָּה וְחָבִית חֲתוּמָה, פַּת צוֹנֶנֶת וְחָבִית פְּתוּחָה. וְהָא נָמֵי כְּפַת חַמָּה וְחָבִית פְּתוּחָה דְּמָיָא.

תָּנֵי רַב כָּהֲנָא בְּרֵיהּ דְּרַב חִינְנָא סָבָא: פַּת שֶׁאָפָאהּ עִם צָלֵי בַּתַּנּוּר — אָסוּר לְאָכְלָהּ בְּכוּתָּחָא. הָהִיא בִּינְיָתָא דְּאִיטְּווֹוא בַּהֲדֵי בִּישְׁרָא, אַסְרַהּ רָבָא מִפַּרְזִיקְיָא לְמֵיכְלֵיהּ בְּכוּתָּחָא. מָר בַּר רַב אַשֵׁי אָמַר: אֲפִילּוּ בְּמִילְחָא נָמֵי אָסוּרָה, מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לְרֵיחָא וּלְדָבָר אַחֵר.

מַתְנִי׳ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים בָּאִין בְּטוּמְאָה, וְאֵינָן נֶאֱכָלִין בְּטוּמְאָה: הָעוֹמֶר, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וְזִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר, וּשְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים. הַפֶּסַח שֶׁבָּא בְּטוּמְאָה נֶאֱכָל בְּטוּמְאָה, שֶׁלֹּא בָּא מִתְּחִילָּתוֹ אֶלָּא לַאֲכִילָה.

גְּמָ׳ חֲמִשָּׁה. לְמַעוֹטֵי מַאי? לְמַעוֹטֵי חֲגִיגַת חֲמִשָּׁה עָשָׂר.

דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: כֵּיוָן דְּקָרְבַּן צִיבּוּר הוּא, וּקְבִיעָא לֵיהּ מוֹעֵד — תִּדְחֵי טוּמְאָה, קָא מַשְׁמַע לַן: כֵּיוָן דְּאִית לֵיהּ תַּשְׁלוּמִין כָּל שִׁבְעָה — לָא דָּחֲיָא שַׁבָּת, וּמִדְּשַׁבָּת לָא דָּחֲיָא — לָא דָּחֲיָא טוּמְאָה.

וְנִיתְנֵי נָמֵי שְׂעִירֵי הָרְגָלִים! הָא תְּנָא לֵיהּ זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר. אִי הָכִי, שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים נָמֵי לָא נִיתְנֵי, דְּהָא תְּנָא זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר! אָמְרִי:

דף עז.

שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא הָא לָא כְּתִיב בְּהוּ "מוֹעֵד", קָא מַשְׁמַע לַן דִּרְאשׁ חֹדֶשׁ אִיקְּרִי מוֹעֵד,

כִּדְאַבָּיֵי, דְּאָמַר אַבָּיֵי: תַּמּוּז דְּהַאי שַׁתָּא מַלְוֵיי מַלְיוּהּ, דִּכְתִיב: "קָרָא עָלַי מוֹעֵד לְשַׁבֵּר בַּחוּרָי".

לְמֵימְרָא דִּכְווּלְּהוּ מ"מוֹעֵד" אָתוּ, מְנָהֲנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנָן: "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי ה'" — מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְפִי שֶׁלֹּא לִמַּדְנוּ אֶלָּא לְתָמִיד וּפֶסַח שֶׁנֶּאֱמַר בְּהוּ "בְּמוֹעֲדוֹ", "בְּמוֹעֲדוֹ" וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת, "בְּמוֹעֲדוֹ" וַאֲפִילּוּ בְּטוּמְאָה.

שְׁאַר קָרְבְּנוֹת צִיבּוּר מִנַּיִין — שְׁנֶּאֱמַר: "אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם".

מִנַּיִן לְרַבּוֹת עוֹמֶר וְהַקָּרֵב עִמּוֹ, שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וְהַקָּרֵב עִמָּם — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹעֲדֵי ה' אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", הַכָּתוּב קִבְּעוֹ מוֹעֵד אֶחָד לְכוּלָּן.

וְכָל הֲנֵי לְמָה לִי? צְרִיכִי, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא תָּמִיד, הֲוָה אָמֵינָא תָּמִיד — שֶׁכֵּן תָּדִיר וְכָלִיל, אֲבָל פֶּסַח — לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא פֶּסַח, פֶּסַח שֶׁהוּא עָנוּשׁ כָּרֵת, אֲבָל תָּמִיד דְּאֵין עָנוּשׁ כָּרֵת — אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא הָנֵי תַּרְתֵּי, הֲוָה אָמֵינָא הָנֵי הוּא יֵשׁ בָּהֶן צַד חָמוּר, תָּמִיד — תָּדִיר וְכָלִיל, פֶּסַח — שֶׁהוּא עָנוּשׁ כָּרֵת. אֲבָל שְׁאַר קָרְבְּנוֹת צִיבּוּר — אֵימָא לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא: "אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַה' בְּמוֹעֲדֵיכֶם".

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא: "אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַהּ' בְּמוֹעֲדֵיכֶם", הֲוָה אָמֵינָא שְׁאָר קָרְבְּנוֹת צִיבּוּר הַבָּאִין לְכַפֵּר. אֲבָל עוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם דְּאֵין בָּאִין לְכַפֵּר, אֶלָּא לְהַתִּיר בְּעָלְמָא נִינְהוּ — לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא עוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם לְחוֹדַיְיהוּ, הֲוָה אָמֵינָא אַדְרַבָּה: עוֹמֶר וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם דְּאַלִּימֵי דְּבָאִין לְהַתִּיר, אֲבָל הָנָךְ — לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

סַבְרוּהּ דִּלְכוּלֵי עָלְמָא טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבּוּר, וּבָעָיָא צֵיץ לְרַצּוֹת.

דְּלֵיכָּא תַּנָּא דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר טוּמְאָה הוּתְּרָה בְּצִיבּוּר אֶלָּא רַבִּי יְהוּדָה, דְּתַנְיָא: צֵיץ, בֵּין שֶׁיָּשְׁנוֹ עַל מִצְחוֹ וּבֵין שֶׁאֵינוֹ עַל מִצְחוֹ — מְרַצֶּה, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עוֹדֵיהוּ עַל מִצְחוֹ — מְרַצֶּה, אֵין עוֹדֵיהוּ עַל מִצְחוֹ — אֵינוֹ מְרַצֶּה.

אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן: כֹּהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים יוֹכִיחַ, שֶׁאֵינוֹ עַל מִצְחוֹ וּמְרַצֶּה.

אָמַר לוֹ: הַנַּח לְיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁטּוּמְאָה הוּתְּרָה בְּצִיבּוּר. מִכְּלָל דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבּוּר.

וּדְכוּלֵי עָלְמָא אֵין הַצֵּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת, דְּלֵיכָּא תַּנָּא דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר הַצֵּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת אֶלָּא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּתַנְיָא: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַצֵּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין הַצֵּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת.

נֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דְּתַנְיָא: "וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם", רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אִם אֵין דָּם — אֵין בָּשָׂר, אִם אֵין בָּשָׂר — אֵין דָּם.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: דָּם — אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּשָׂר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ", וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים "וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם" — לוֹמַר לְךָ: מָה דָּם בִּזְרִיקָה, אַף בָּשָׂר בִּזְרִיקָה.

הֲוֵי אוֹמֵר: לוּל קָטָן יֵשׁ בֵּין כֶּבֶשׂ לַמִּזְבֵּחַ.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נָמֵי, הָכְתִיב "וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ"! אָמַר לָךְ: הָא כְּתִיב גַּבֵּיהּ "וְהַבָּשָׂר תֹּאכַל".

דף עז:

וְהָנֵי תְּרֵי קְרָאֵי לְמָה לִי? חַד בְּעוֹלָה, וְחַד בִּשְׁלָמִים. וּצְרִיכָא, דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא בְּעוֹלָה, הֲוָה אָמֵינָא: עוֹלָה הִיא דַּהֲמִירָא, שֶׁכֵּן כָּלִיל, אֲבָל שְׁלָמִים דְּלָא חֲמִירִי, אֵימָא לָא.

וְאִי כְּתַב רַחֲמָנָא שְׁלָמִים, הֲוָה אָמֵינָא: אַדְרַבָּה, דְּאִית בְּהוּ שְׁתֵּי אֲכִילוֹת. אֲבָל עוֹלָה דְּלֵית בָּהּ שְׁתֵּי אֲכִילוֹת, אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר נָמֵי, הָכְתִיב "וְהַבָּשָׂר תֹּאכַל"! אָמַר לָךְ: הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ אַשְׁאֵין הַבָּשָׂר מוּתָּר בַּאֲכִילָה עַד שֶׁיִּזָּרֵק הַדָּם.

אִי הָכִי, אֵימָא כּוּלֵּיהּ לְהָכִי הוּא דַּאֲתָא! דָּם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם בָּשָׂר מְנַלַּן?

אָמַר לְךָ: אִם כֵּן, נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא ״הַבָּשָׂר תֹּאכַל״ וַהֲדַר ״וְדָם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ״, כְּדִכְתִיב בְּרִישָׁא ״וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם״, מַאי שְׁנָא דְּאַקְדְּמֵיהּ לְ״דַם זְבָחֶיךָ״? שְׁמַע מִינַּהּ: דָּם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּשָׂר, וּשְׁמַע מִינַּהּ: שֶׁאֵין הַבָּשָׂר מוּתָּר בַּאֲכִילָה עַד שֶׁיְּזַרֵק הַדָּם.

וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֵין הַבָּשָׂר מוּתָּר בַּאֲכִילָה עַד שֶׁיְּזַרֵק הַדָּם — קַל וָחוֹמֶר הוּא, וּמָה אֵימוּרִין דְּכִי לֵיתְנְהוּ — לָא מְעַכְּבִי, כִּי אִיתַנְהוּ — מְעַכְּבִי, דָּם, דְּכִי לֵיתֵיהּ — מְעַכֵּב, כִּי אִיתֵיהּ — לֹא כָּל שֶׁכֵּן דְּמְעַכֵּב!

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? מִילְתָא דְּאָתְיָא בְּקַל וָחוֹמֶר טָרַח וְכָתַב לַהּ קְרָא. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ? כָּל הֵיכָא דְּאִיכָּא לְמִדְרַשׁ — דָּרְשִׁינַן.

הַשְׁתָּא לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דְּכֵיוָן דְּאָמַר בָּעֵינַן תּוֹרְתֵי, וְצִיץ אַאֲכִילוֹת לֹא מְרַצֶּה, הֵיכִי אָתֵי בְּטוּמְאָה?

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֶלָּא קְסָבַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הָעוֹלִין.

הָא תִּינַח זְבָחִים דְּאִיכָּא עוֹלִין, אֶלָּא עוֹלָה וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם דְּלֵיכָּא עוֹלִין, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אָמְרִי: כִּי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נָמֵי דְּבָעֵינַן תּוֹרְתֵי — בִּזְבָחִים, בִּמְנָחוֹת לָא אָמַר.

וּבִמְנָחוֹת לָא אָמַר? וְהָתְנַן: נִטְמְאוּ שְׁיָרֶיהָ, אָבְדוּ שְׁיָרֶיהָ, כְּמִדַּת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר — כְּשֵׁירָה, כְּמִדַּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ — פְּסוּלָה.

כְּמִדַּת וְלֹא כְּמִדַּת: כְּמִדַּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דְּבָעֵינַן תּוֹרְתֵי. וְלֹא כְּמִדַּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דְּאִילּוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּזְבָחִים אָמַר, בִּמְנָחוֹת — לָא אָמַר, וְאִילּוּ הַאי תַּנָּא סָבַר: אֲפִילּוּ בִּמְנָחוֹת.

וּמַנּוּ הַאי תַּנָּא דְּקָאֵי כְּוָותֵיהּ וּמַחְמִיר טְפֵי מִינֵּיהּ? וְעוֹד, תַּנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּמְנָחוֹת וּבִזְבָחִים, וְדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּזְבָחִים וּבִמְנָחוֹת.

דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּזְבָחִים, שֶׁהָיָה אוֹמֵר: דָּם — אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם בָּשָׂר. וְדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּזְבָחִים, שֶׁהָיָה אוֹמֵר: אִם אֵין דָּם — אֵין בָּשָׂר, אִם אֵין בָּשָׂר — אֵין דָּם. דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּמְנָחוֹת, שֶׁהָיָה אוֹמֵר: קוֹמֶץ — אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שִׁירַיִם, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּמְנָחוֹת, שֶׁהָיָה אוֹמֵר: אִם אֵין קוֹמֶץ — אֵין שִׁירַיִם, אִם אֵין שִׁירַיִם — אֵין קוֹמֶץ.

אֶלָּא, קְסָבַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל [הָעוֹלִין וְעַל] הָאֲכִילוֹת.

אִי הָכִי, אַמַּאי כְּמִדַּת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פְּסוּלָה? אַאֲבוּד וְשָׁרוּף.

אֶלָּא נִטְמָא, לְמַאן קָתָנֵי? לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר — פְּשִׁיטָא, הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר אָבוּד וְשָׁרוּף דְּלֵיתַנְהוּ, מַכְשִׁיר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, נִטְמָא דְּאִיתֵיהּ — מִיבַּעְיָא? אֶלָּא פְּשִׁיטָא לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְקָתָנֵי פְּסוּלָה.

וְעוֹד, תַּנְיָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל זְבָחִים שֶׁבַּתּוֹרָה, בֵּין שֶׁנִּטְמָא בָּשָׂר וְחֵלֶב קַיָּים, וּבֵין שֶׁנִּטְמָא חֵלֶב וּבָשָׂר קַיָּים — זוֹרֵק אֶת הַדָּם. אֲבָל נִטְמְאוּ תַּרְוַויְיהוּ — לָא. אַלְמָא קָסָבַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל הָעוֹלִין וְלֹא עַל הָאֲכִילוֹת!

אֶלָּא: לְעוֹלָם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא מַתְנִיתִין, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן — לְכַתְּחִלָּה, כָּאן — דִּיעֲבַד. כִּי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ — לְכַתְּחִלָּה, דִּיעֲבַד לָא.

וּמְנָא תֵּימְרָא דְּשָׁנֵי לֵיהּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֵּין לְכַתְּחִלָּה לְדִיעֲבַד — דְּתַנְיָא: נִטְמָא בָּשָׂר אוֹ שֶׁנִּפְסַל אוֹ שֶׁיָּצָא חוּץ לַקְּלָעִים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יִזֵּרֵק, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לֹא יִזֵּרֵק. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם זָרַק — הוּרְצָה.

חָדָא, דִּ"פְסוּלָה" — דִּיעֲבַד מַשְׁמַע. וְעוֹד, "חֲמִשָּׁה דְּבָרִים בָּאִין" — לְכַתְּחִלָּה מַשְׁמַע.

דף עח.

אֶלָּא, לָא קַשְׁיָא: כָּאן — בְּיָחִיד, כָּאן — בְּצִיבּוּר.

נֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת.

קָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִדְּקָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת — כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר בָּעֵינָן תַּרְתֵּי. נֵימָא הַשְׁתָּא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי?

לָא, רַבִּי יוֹסֵי כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר: דָּם — אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּשָׂר.

אִי הָכִי, לְמַאי הִלְכְתָא אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת? וְלִיטַעְמֵיךְ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּאָמַר: הַצִּיץ מְרַצֶּה, כֵּיוָן דְּאָמַר: דָּם — אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּשָׂר, הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת לְמַאי הִלְכְתָא?

אֶלָּא, לְמֵיקְבְּעֵיהּ בְּפִיגּוּל וּלְאַפּוֹקֵי מִידֵּי מְעִילָה קָמִיפַּלְגִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: מְרַצֶּה צִיץ עִילָּוְיהּ וּמְשַׁוֵּי לֵיהּ כְּטָהוֹר, וְקָבַע לֵיהּ בְּפִיגּוּל, וּמַפֵּיק לֵיהּ מִידֵּי מְעִילָה.

וְרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: לָא מְרַצֶּה צִיץ עִילָּוְיהּ, וְלָא מְשַׁוֵּי לֵיהּ כְּטָהוֹר, וְלָא קָבַע לֵיהּ בְּפִיגּוּל, וְלָא מַפֵּיק לֵיהּ מִידֵּי מְעִילָה.

מַתְקֵיף לַהּ רַב מָרִי: נְהִי נָמֵי דְּרַבִּי יוֹסֵי סָבַר כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, בִּשְׁלָמָא זְבָחִים — אִיכָּא דָּם, עוֹמֶר נָמֵי — אִיכָּא קוֹמֶץ, לֶחֶם הַפָּנִים נָמֵי — אִיכָּא בָּזִיכִין.

אֶלָּא שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

וְכִי תֵּימָא לִקְרַב עִמָּהֶן — הַיְינוּ שַׁלְמֵי צִיבּוּר. אִם כֵּן, הָווּ לְהוּ אַרְבָּעָה, וַאֲנַן — חֲמִשָּׁה תְּנַן!

אֶלָּא, קָסָבַר רַבִּי יוֹסֵי: טוּמְאָה הוּתְּרָה בְּצִיבּוּר.

וְהָא תַּנְיָא: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה — מַזִּין עָלָיו כָּל שִׁבְעָה מִכָּל חַטָּאוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין מַזִּין עָלָיו אֶלָּא שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי בִּלְבַד.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ קָסָבַר רַבִּי יוֹסֵי טוּמְאָה הוּתְּרָה בְּצִיבּוּר, לְמָה לִי הַזָּאָה כְּלָל? אֶלָּא מְחַוַּורְתָּא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יוֹסֵי.

אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: וְרַבִּי יוֹסֵי שְׁטָרָא מְזַכֵּי לְבֵי תְּרֵי הוּא?! דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּזְבָחִים, וְדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּזְבָחִים, וְדִבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּמִנָחוֹת, וְדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּמִנָחוֹת.

דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בִּזְבָחִים, שֶׁהָיָה אוֹמֵר: דָּם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּשָׂר. דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּזְבָחִים, שֶׁהָיָה אוֹמֵר: אִם אֵין דָּם אֵין בָּשָׂר, אִם אֵין בָּשָׂר אֵין דָּם. דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּמִנָחוֹת, שֶׁהָיָה אוֹמֵר: קוֹמֶץ — אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שָׁם שִׁירַיִם. וְדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּמִנָחוֹת, שֶׁהָיָה אוֹמֵר: אִם אֵין שָׁם שִׁירַיִם אֵין קוֹמֶץ, אִם אֵין קוֹמֶץ אֵין שִׁירַיִם!

אָמַר לֵיהּ: מִסְתַּבְּרָא קָאָמַר. כִּי קָאֵי בִּזְבָחִים, אָמַר: מִסְתַּבְּרָא כִּי הֵיכִי דְּפָלְיֵגִי בִּזְבָחִים — פָּלְיֵגִי נָמֵי בְּמִנָחוֹת. קָאֵי בְּמִנָחוֹת, אָמַר: מִסְתַּבְּרָא כִּי הֵיכִי דְּפָלְיֵגִי בְּמִנָחוֹת — פָּלְיֵגִי נָמֵי בִּזְבָחִים.

אָמַר לֵיהּ, הָתִינַח: כִּי קָאֵי בִּזְבָחִים אָמַר, מִסְתַּבְּרָא כִּי הֵיכִי דְּפָלְיֵגִי בִּזְבָחִים פָּלְיֵגִי נָמֵי בְּמִנָחוֹת, דְּעִיקָּר קָרְאֵי כִּי כְּתִיבִי — בִּזְבָחִים כְּתִיבִי. אֶלָּא, כִּי קָאֵי בְּמִנָחוֹת וְאָמַר, מִסְתַּבְּרָא כִּי הֵיכִי דְּפָלְיֵגִי בְּמִנָחוֹת פָּלְיֵגִי נָמֵי בִּזְבָחִים — וְהָא עִיקָּר קְרָאֵי בִּזְבָחִים הוּא דִּכְתִיבִי!

אֶלָּא, לָא קַשְׁיָא: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּנִטְמָא, וְדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּאָבוּד וְשָׁרוּף. בְּנִטְמָא מַאי טַעְמָא — מִשּׁוּם דִּמְרַצֵּי צִיץ. הָא שָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר: אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל אֲכִילוֹת!

אֶלָּא, לָא קַשְׁיָא: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּצִיבּוּר, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּיָחִיד.

בְּצִיבּוּר מַאי טַעְמָא — מִשּׁוּם דְּטוּמְאָה הוּתְּרָה בְּצִיבּוּר? חֲדָא: דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ לְרַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבּוּר, וְעוֹד: אִי בְּצִיבּוּר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר וְלָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ?

דף עח:

הָא אָמְרַתְּ, בְּצִיבּוּר אֲפִילּוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מוֹדֶה.

אֶלָּא: רוֹאֶה אֲנִי דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּדִיעֲבַד, וְדִבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְכַתְּחִלָּה. דִּיעֲבַד — אֲפִילּוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נָמֵי מוֹדֶה הוּא, דְּקָתָנֵי: מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם זָרַק — הוּרְצָה!

הָא בְּטוּמְאָה, הָא בְּאָבוּד וְשָׁרוּף. כִּי קָתָנֵי: מוֹדֶה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם זָרַק הוּרְצָה — בְּנִטְמָא, אֲבָל בְּאָבוּד וְשָׁרוּף לָא. כִּי קָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּדִיעֲבַד — בְּאָבוּד וְשָׁרוּף.

מַתְנִי' נִטְמָא בָּשָׂר וְחֵלֶב קָיִים — אֵינוֹ זוֹרֵק אֶת הַדָּם. נִטְמָא הַחֵלֶב וְהַבָּשָׂר קַיָּים — זוֹרֵק אֶת הַדָּם. וּבְמוּקְדָּשִׁים אֵינוֹ כֵּן, אֶלָּא אַף עַל פִּי שֶׁנִּטְמָא הַבָּשָׂר וְהַחֵלֶב קַיָּים — זוֹרֵק אֶת הַדָּם.

גְּמָ' אָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: אִם זָרַק — הוּרְצָה. וְהָא בָּעֵינַן אֲכִילָה! אֲכִילָה! אֲכִילָה לָא מְעַכְּבָא. וְהָא כְּתִיב: "אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ"?! לְמִצְוָה.

וּלְעַכֵּב לָא? וְהָתַנְיָא: "בְּמִכְסַת", מְלַמֵּד שֶׁאֵין הַפֶּסַח נִשְׁחָט אֶלָּא לִמְנוּיָו. יָכוֹל שְׁחָטוֹ שֶׁלֹּא לִמְנוּיָו יְהֵא כְּעוֹבֵר עַל הַמִּצְוָה וְכָשֵׁר — תַּלְמוּד לוֹמַר: "אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ תָּכֹסּוּ", הַכָּתוּב שָׂנָה עָלָיו לְעַכֵּב.

וְאִיתַּקַּשׁ אוֹכְלִין לִמְנוּיִין.

אֶלָּא רַב דְּאָמַר כְּרַבִּי נָתָן, דְּאָמַר: אֲכִילַת פְּסָחִים לָא מְעַכְּבָא.

הֵי רַבִּי נָתָן? אִילֵימָא הָא רַבִּי נָתָן דְּתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: מִנַּיִן שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִין בְּפֶסַח אֶחָד — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבָּיִם", וְכִי כָּל הַקָּהָל שׁוֹחֲטִין? וַהֲלֹא אֵין שׁוֹחֵט אֶלָּא אֶחָד! אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל יוֹצְאִין בְּפֶסַח אֶחָד.

דִּילְמָא שְׁאנֵי הָתָם, דְּאִי מְמַשְׁכִי הָנֵי חֲזֵי לְהָנֵי, וְאִי מְמַשְׁכִי הָנֵי חֲזֵי לְהָנֵי!

אֶלָּא, הָא רַבִּי נָתָן דְּתַנְיָא: נִמְנוּ עָלָיו חֲבוּרָה אַחַת, וְחָזְרוּ וְנִמְנוּ עָלָיו חֲבוּרָה אַחֶרֶת, רִאשׁוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן כְּזַיִת, אוֹכְלִין — וּפְטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, אַחֲרוֹנִים שֶׁאֵין לָהֶם כְּזַיִת, אֵין אוֹכְלִין — וְחַיָּיבִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי.

רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: אֵלּוּ וְאֵלּוּ פְּטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, שֶׁכְּבָר נִזְרַק הַדָּם.

אַכַּתִּי: דִּילְמָא שְׁאנֵי הָתָם, דְּאִי מְמַשְׁכִי הָנֵי חֲזֵי לְהוּ. אִם כֵּן, לִיתְנֵי: הוֹאִיל וּרְאוּיִים לִימָּשֵׁךְ, מַאי "שֶׁכְּבָר נִזְרַק הַדָּם"? שְׁמַע מִינַּהּ בְּדָם תַּלְיָא מִילְתָא, אֲבָל אֲכִילָה לָא מְעַכְּבָא.

מַאי דּוּחְקֵיהּ דְּרַב דְּמוֹקֵים לַהּ מַתְנִיתִין לְכַתְּחִלָּה, וְרַבִּי נָתָן? נוֹקְמַהּ כְּרַבָּנַן, וַאֲפִילּוּ דְּיֵעֲבַד נָמֵי לָא! רַב מַתְנִיתִין קְשִׁיתֵיהּ: אַמַּאי (תָּנֵי) "אֵין זוֹרֵק אֶת הַדָּם"? לִיתְנֵי "פָּסוּל". אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ: "אֵין זוֹרֵק" — לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל דִּיעֲבַד שַׁפִּיר דָּמֵי.

וּלְרַבִּי נָתָן, "אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ" לָמָּה לִי? דְּבָעֵינַן גַּבְרָא דַּחֲזֵי לַאֲכִילָה.

מַאן תְּנָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: שָׁחֲטוּ לְאוֹכְלָיו וְזָרְקוּ דָּמוֹ שֶׁלֹּא לְאוֹכְלָיו — הַפֶּסַח עַצְמוֹ כָּשֵׁר, וְאָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ. כְּמַאן? נֵימָא רַבִּי נָתָן הִיא, וְלָא רַבָּנַן?

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, אֵין מַחְשָׁבָת אוֹכְלִין בִּזְרִיקָה.

מַאן תְּנָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: הָיְתָה שְׁהִיָּה חוֹלָה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה וְחָלִים בִּשְׁעַת זְרִיקָה, חָלִים בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה וְחוֹלֶה בִּשְׁעַת זְרִיקָה. אֵין שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עָלָיו, עַד שֶׁיְּהֵא חָלִים מִשְּׁעַת

שְׁחִיטָה עַד שֶׁעַת זְרִיקָה. כְּמַאן? נֵימָא רַבָּנַן הִיא, וְלָא רַבִּי נָתָן? אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי נָתָן, גַּבְרָא דַּחֲזֵי לַאֲכִילָה בָּעֵינַן.

מַאן תְּנָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: שְׁחָטוֹ בְּטָהֳרָה, וְאַחַר כָּךְ נִטְמְאוּ הַבְּעָלִים — יִזְרֹק הַדָּם בְּטָהֳרָה, וְאַל יֹאכַל בָּשָׂר בְּטוּמְאָה. כְּמַאן?

אָמַר רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר): בְּמַחְלוֹקֶת שְׁנוּיָה, וְרַבִּי נָתָן הִיא. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן הִיא. הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — בְּצִיבּוּר, דַּאֲפִילּוּ בְּטוּמְאָה נָמֵי עָבְדִי.

אִי בְּצִיבּוּר, אַמַּאי אֵין הַבָּשָׂר נֶאֱכָל בְּטוּמְאָה? גְּזֵירָה שֶׁמָּא יִטָּמְאוּ הַבְּעָלִים לְאַחַר זְרִיקָה, וְיֹאמְרוּ: אֶשְׁתַּקַד לֹא נִטְמְאנוּ וְאָכַלְנוּ? הַשְׁתָּא נָמֵי נֵיכוֹל. וְלָא יָדְעִי דְּאֶשְׁתַּקַד כִּי אִיזְדְּרִיק דָּם, בְּעָלִים טְמֵאִים הֲווֹ, הַשְׁתָּא בְּעָלִים טְהוֹרִין הֲווּ.

דף עט.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, רַב דְּאָמַר כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁבַּתּוֹרָה בֵּין שֶׁנִּטְמָא בָּשָׂר וְחֵלֶב קַיָּים, בֵּין שֶׁנִּטְמָא חֵלֶב וּבָשָׂר קַיָּים — זוֹרֵק אֶת הַדָּם.

נָזִיר וְעוֹשֶׂה פֶּסַח, נִטְמָא חֵלֶב וּבָשָׂר קַיָּים — זוֹרֵק אֶת הַדָּם. נִטְמָא בָּשָׂר וְחֵלֶב קַיָּים — אֵין זוֹרֵק אֶת הַדָּם, וְאִם זָרַק — הוּרְצָה.

נִטְמְאוּ הַבְּעָלִים בְּמֵת — לֹא יִזְרוֹק, וְאִם זָרַק — לֹא הוּרְצָה.

בַּמּוּקְדָּשִׁין אֵינוֹ כֵּן וְכוּ'. מַתְנִיתִין מַנִּי?

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כָּל הַזְּבָחִים שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁנִּשְׁתַּיֵּיר מֵהֶן כְּזַיִת בָּשָׂר אוֹ כְּזַיִת חֵלֶב — זוֹרֵק אֶת הַדָּם. כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וְכַחֲצִי זַיִת חֵלֶב — אֵין זוֹרֵק אֶת הַדָּם. וּבָעוֹלָה, אֲפִילּוּ כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וְכַחֲצִי זַיִת חֵלֶב — זוֹרֵק אֶת הַדָּם, מִפְּנֵי שֶׁכּוּלָּהּ כָּלִיל. וּבַמִּנְחָה, אַף עַל פִּי שֶׁכּוּלָּהּ קֳמִיצָה — לֹא יִזְרוֹק.

מִנְחָה מַאי עֲבִידְתֵּהּ? אָמַר רַב פָּפָּא: מִנְחַת נְסָכִים. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, כֵּיוָן דְּקָא אָתְיָא מִכֹּחַ זֶבַח — כְּגוּפֵיהּ דְּזֶבַח דָּמֵי. קָא מַשְׁמַע לַן.

חֵלֶב מְנָא לַן? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, וּמָטוּ בַּהּ מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה, דְּאָמַר קְרָא: "וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַה'", חֵלֶב — אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּשָׂר.

אַשְׁכְּחַן חֵלֶב. יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי כְלָיוֹת, מְנָא לַן?

הֵיכָא אָמְרִינַן דְּזָרְקִינַן? מִדְּקָתָנֵי: וּבַמִּנְחָה אַף עַל פִּי שֶׁכּוּלָּהּ קֳמִיצָה — לֹא יִזְרוֹק. מִנְחָה הוּא דְּלָא, אֲבָל יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת — שַׁפִּיר דָּמֵי, מְנָא לַן?

רַבִּי יוֹחָנָן דִּידֵיהּ אָמַר, אָמַר קְרָא: "לְרֵיחַ נִיחֹחַ" — כֹּל שֶׁאַתָּה מַעֲלֶה לְרֵיחַ נִיחוֹחַ.

וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב חֵלֶב וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב "רֵיחַ נִיחוֹחַ", דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא חֵלֶב, הָוָה אָמֵינָא: חֵלֶב — אִין, יוֹתֶרֶת הַכָּבֵד וּשְׁתֵּי הַכְּלָיוֹת — לָא, כְּתַב רַחֲמָנָא: "לְרֵיחַ נִיחוֹחַ". וְאִי

כְּתַב רַחֲמָנָא: ״לְרֵיחַ נִיחוֹחַ״, הָוֵה אָמֵינָא: כָּל הָעוֹלִין לְרֵיחַ נִיחוֹחַ, וְאָפִילּוּ מִנְחָה, כְּתַב רַחֲמָנָא חֵלֶב.

מַתְנִי׳ נִטְמָא קָהָל אוֹ רוּבּוֹ, אוֹ שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים טְמֵאִים וְהַקָּהָל טְהוֹרִים — יַעֲשׂוּ בְּטוּמְאָה. נִטְמָא מִיעוּט הַקָּהָל — הַטְּהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן, וְהַטְּמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנַן: הָיְרֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרְאֵל טְמֵאִין וְכֹהֲנִים וּכְלֵי שָׁרֵת טְהוֹרִין, אוֹ שֶׁהָיוּ יִשְׂרְאֵל טְהוֹרִין וְכֹהֲנִים וּכְלֵי שָׁרֵת טְמֵאִין, וְאָפִילּוּ יִשְׂרְאֵל וְכֹהֲנִים טְהוֹרִין וּכְלֵי שָׁרֵת טְמֵאִין — יַעֲשׂוּ בְּטוּמְאָה, שֶׁאֵין קָרְבַּן צִיבּוּר חָלוּק.

אָמַר רַב חִסְדָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנִּטְמָא הַסַּכִּין בִּטְמֵא מֵת, דְּרַחֲמָנָא אָמַר: ״בַּחֲלַל חֶרֶב״, חֶרֶב הֲרֵי הוּא בָּחָלָל,

וְקָא מְטַמֵּא לְגַבְרָא, דְּמַעִיקָּרָא כִּי מִיתְעֲבִיד — בְּטוּמְאַת הַגּוּף דְּכָרֵת קָא מִיתְעֲבִיד.

אֲבָל נִטְמָא הַסַּכִּין בְּטוּמְאַת שֶׁרֶץ, דְּבָשָׂר הוּא דְּמִטַּמְיָא לֵיהּ, לְגַבְרָא לָא מְטַמְּיָא לֵיהּ.

טְהוֹרִין — עֲבִיד, טְמֵאִין — לָא עֲבִיד, מוּטָב יֵאָכֵל בְּטוּמְאַת בָּשָׂר בְּלָאו, וְאַל יֵאָכֵל בָּשָׂר בְּטוּמְאַת הַגּוּף שֶׁהוּא בְּכָרֵת.

אַלְמָא קְסָבַר רַב חִסְדָּא: טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבּוּר. וְכֵן אָמַר רַבִּי יִצְחָק: טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבּוּר.

וְרָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ טְמֵאִין נָמֵי עָבְדִי. מַאי טַעְמָא, דִּכְתִיב: ״וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר״.

כָּל הֵיכָא דְּלָא קָרֵינַן בֵּיהּ ״וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל״, לָא קָרֵינַן בֵּיהּ ״וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר״. כָּל הֵיכָא דְּקָרֵינַן בֵּיהּ ״וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל״, קָרֵינַן בֵּיהּ ״וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר״.

אִיתְּמַר. הָיְרֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרְאֵל מֻחֲצָה טְהוֹרִין וּמֻחֲצָה טְמֵאִין. רַב אָמַר: מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה כְּרוֹב. וְרַב כָּהֲנָא אָמַר: מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה אֵינוֹ כְּרוֹב.

רַב אָמַר מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה כְּרוֹב: הַלְּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן, וְהַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן. וְרַב כָּהֲנָא אָמַר מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה אֵינוֹ כְּרוֹב: טְהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן, וּטְמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב כָּהֲנָא: מֻחֲצָה עַל מֻחֲצָה אֵינוֹ כְּרוֹב — טְהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן,

דף עט:

וּטְמֵאִין אֵין עוֹשִׂין לֹא אֶת הָרִאשׁוֹן וְלֹא אֶת הַשֵּׁנִי. בָּרִאשׁוֹן לָא עָבְדִי — דְּלָא הָוֵו רוּבָּא. בַּשֵּׁנִי לָא עָבְדִי — דְּלָא הָוֵו מִיעוּטָא.

תְּנַן: נִטְמָא קָהָל אוֹ רוּבּוֹ, אוֹ שֶׁהָיוּ הַכֹּהֲנִים טְמֵאִין וְהַקָּהָל טְהוֹרִים — יֵעָשֶׂה בְּטוּמְאָה. רוּבּוֹ הוּא דְּעָבְדִי בְּטוּמְאָה, אֲבָל פַּלְגָא לָא עָבְדִי בָּרְאשׁוֹן. קַשְׁיָא לְרַב!

אָמַר לָךְ רַב: רוּבָּא עָבְדִי כּוּלְהוּ בְּטוּמְאָה, פַּלְגָא וּפַלְגָא — הַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן וְהַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּקָתָנֵי סֵיפָא: נִטְמָא מִיעוּט הַקָּהָל, טְהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן וּטְמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי. מִיעוּט הוּא דְּעָבְדִי בַּשֵּׁנִי, אֲבָל פַּלְגָא וּפַלְגָא — לָא. וְעָבְדִי בָּרְאשׁוֹן, וְהַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן וְהַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן.

וְאֶלָּא קַשְׁיָא לְרַב כָּהֲנָא! אָמַר לָךְ רַב כָּהֲנָא: נִטְמְאוּ מִיעוּט הַקָּהָל — טְהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן וּטְמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי. הָא פַּלְגָא וּפַלְגָא — טְהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן, אֲבָל טְמֵאִין אֵינָן עוֹשִׂין לֹא אֶת הָרִאשׁוֹן וְלֹא אֶת הַשֵּׁנִי.

הָתִינַח לְלִישָּׁנָא בָּתְרָא דְּרַב כָּהֲנָא. אֶלָּא לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמַר רַב כָּהֲנָא: טְהוֹרִים עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן, וּטְמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אָמַר לָךְ רַב כָּהֲנָא: הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ פַּלְגָא וּפַלְגָא נָמֵי — טְהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן, וּטְמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי. וְהַאי דְּקָתָנֵי מִיעוּט הַקָּהָל, אַיְידֵי דִּתְנָא רֵישָׁא "רוּבּוֹ" — תְּנָא נָמֵי סֵיפָא "מִיעוּטוֹ".

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּרַב כָּהֲנָא כִּתְרֵי לִישָּׁנֵי. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב: הָיוּ יִשְׂרָאֵל מֻחֱצָה טְהוֹרִין וּמֻחֱצָה טְמֵאִין, הַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן וְהַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן.

תַּנְיָא כְּלִישָּׁנָא קַמָּא דְּרַב כָּהֲנָא: הֲרֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מֻחֱצָה טְהוֹרִין וּמֻחֱצָה טְמֵאִין, טְהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן וּטְמֵאִין עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי.

וְתַנְיָא כְּלִישָּׁנָא בָּתְרָא דְּרַב כָּהֲנָא: הֲרֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מֻחֱצָה טְהוֹרִין וּמֻחֱצָה טְמֵאִין, טְהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן, וּטְמֵאִין אֵינָן עוֹשִׂין לֹא אֶת הָרִאשׁוֹן וְלֹא אֶת הַשֵּׁנִי.

לְרַב וּלְלִישָּׁנָא בָּתְרָא דְּרַב כָּהֲנָא, הָא דְּתָנָא "טְהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן וּטְמֵאִין אֶת הַשֵּׁנִי", הֵיכִי מְתָרְצִי לַהּ? כְּגוֹן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מֻחֱצָה טְהוֹרִין וּמֻחֱצָה טְמֵאִין, וְנָשִׁים מַשְׁלִימוֹת לַטְּמֵאִים.

וְקַסְבַר: נָשִׁים בָּרִאשׁוֹן רְשׁוּת. דַּל נָשִׁים מִטְּמֵאִין, וְהָווּ לְהוּ טְמֵאִין מִיעוּטָא, וּמִיעוּטָא יִדְחוּ לְפֶסַח שֵׁנִי.

לְרַב וּלְלִישָּׁנָא קַמָּא דְּרַב כָּהֲנָא, הָא דְּתַנְיָא "טְהוֹרִין עוֹשִׂין אֶת הָרִאשׁוֹן וּטְמֵאִין אֵין עוֹשִׂין לֹא אֶת הָרִאשׁוֹן וְלֹא אֶת הַשֵּׁנִי", הֵיכִי מְתָרְצִי לַהּ?

רַב מְתָרֵיץ לַהּ, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מֻחֱצָה טְמֵאִין וּמֻחֱצָה טְהוֹרִין, וְנָשִׁים עוֹדְפוֹת עַל הַטְּהוֹרִים, וְקַסְבַר: נָשִׁים בָּרִאשׁוֹן חוֹבָה, וּבַשֵּׁנִי רְשׁוּת.

בָּראשׁוֹן לָא עָבְדִי — דְּהָווּ לֵיהּ מִיעוּט, וּמִיעוּטָא לָא עָבְדִי בָּראשׁוֹן. וּבַשֵּׁנִי לָא עָבְדִי — דַּל נָשִׁים מִינַּייהוּ וְהָווּ לְהוּ פַּלְגָא וּפַלְגָא, וּפַלְגָא לָא עָבְדִי בַּשֵּׁנִי.
וּלְרַב כָּהֲנָא דַּאֲמַר: פַּלְגָא נָמֵי עָבְדִי בַּשֵּׁנִי, הָכִי מְתָרֵיץ לַהּ: כְּגוֹן שֶׁהָיוּ יִשְׂרְאֵל מֻחֱצָה טְהוֹרִין וּמֻחֱצָה טְמֵאִין, וְנָשִׁים מַשְׁלִימוֹת לַטְּהוֹרִין. וְקָסָבַר: נָשִׁים בָּראשׁוֹן חוֹבָה וּבַשֵּׁנִי רְשׁוּת.
בָּראשׁוֹן לָא עָבְדִי — דְּהָווּ לְהוּ פַּלְגָא וּפַלְגָא, וּפַלְגָא בָּראשׁוֹן לָא עָבְדִי, בַּשֵּׁנִי נָמֵי לָא עָבְדִי — דַּל נָשִׁים מִינַּייהוּ מִן הַטְּהוֹרִין הָווּ לְהוּ טְמֵאִין רוּבָּא, וְרוּבָּא לָא עָבְדִי בַּשֵּׁנִי.
וּלְרַב כָּהֲנָא, הָא דְּתַנְיָא: הֲרֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרְאֵל מֻחֱצָה טְהוֹרִין וּמֻחֱצָה טְמֵאִין, הַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן, וְהַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן, הֵיכִי מְתָרֵיץ לַהּ? אָמַר לָךְ רַב כָּהֲנָא: תַּנָּאֵי הִיא. אִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר: מֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה כְּרוֹב, וְאִיכָּא לְמַאן דְּאָמַר: מֻחֱצָה עַל מֻחֱצָה אֵינוֹ כְּרוֹב.
גּוּפָא. הֲרֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרְאֵל מֻחֱצָה טְהוֹרִין וּמֻחֱצָה טְמֵאִין, הַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן וְהַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן. הָיוּ טְמֵאִין עוֹדְפִין עַל הַטְּהוֹרִין, אֲפִילּוּ אֶחָד — יַעֲשׂוּ בְּטוּמְאָה, לְפִי שֶׁאֵין קָרְבַּן צִיבּוּר חָלוּק.
רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן מַתְיָא אוֹמֵר: אֵין הַיָּחִיד מַכְרִיעַ אֶת הַצִּיבּוּר לְטוּמְאָה, שֶׁנֶּאֱמַר:

דף פ.

”לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ“.
רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ שֵׁבֶט אֶחָד טָמֵא וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁבָטִים טְהוֹרִים — הַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן וְהַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, קָסָבַר: שֵׁבֶט אֶחָד אִיקְּרִי קָהָל.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִילּוּ שֵׁבֶט אֶחָד טָמֵא וּשְׁאָר כָּל הַשְּׁבָטִים טְהוֹרִין — יַעֲשׂוּ בְּטוּמְאָה, שֶׁאֵין קָרְבַּן צִיבּוּר חָלוּק. רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: שֵׁבֶט אֶחָד אִיקְּרִי קָהָל. וְהָווּ לְהוּ פַּלְגָא וּפַלְגָא, וְאֵין קָרְבַּן צִיבּוּר חָלוּק — וְעָבְדִי כּוּלְהוּ בְּטוּמְאָה.
אִיתְּמַר: הָיוּ יִשְׂרְאֵל מֻחֱצָה טְהוֹרִין וּמֻחֱצָה טְמֵאִין, אָמַר רַב: מְטַמְּאִין אֶחָד מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ. וְאַמַּאי? נֵיעְבְּדוּ הָנֵי לְחוֹדַיְיהוּ וְהָנֵי לְחוֹדַיְיהוּ, דְּהָא אָמַר רַב: הַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן, וְהַלָּלוּ עוֹשִׂין לְעַצְמָן! אָמְרִי: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, כְּגוֹן שֶׁהָיוּ טְמֵאִין עוֹדְפִין עַל הַטְּהוֹרִין אֶחָד.
אִי הָכִי, הָווּ לְהוּ רוּבָּא טְמֵאִים? נֵיעְבְּדוּ כּוּלְהוּ בְּטוּמְאָה! סָבַר לַהּ כְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן מַתְיָא, דְּאָמַר: אֵין הַיָּחִיד מַכְרִיעַ אֶת הַצִּיבּוּר לְטוּמְאָה. אִי הָכִי, הֲדַר קוּשְׁיָין לְדוּכְתֵּיהּ: נֵיעְבְּדוּ הָנֵי לְחוֹדַיְיהוּ וְהָנֵי לְחוֹדַיְיהוּ!
אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: אִי אִיכָּא תַּנָּא דְּסָבַר לַהּ כְּתַנָּא קַמָּא, דְּאָמַר: פַּלְגָא וּפַלְגָא לָא עָבְדִי כּוּלְהוּ בְּטוּמְאָה, וְסָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: אֵין קָרְבַּן צִיבּוּר חָלוּק — מְטַמְּאִין אֶחָד מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ.
וְעוּלָּא אָמַר: מְשַׁלְּחִין אֶחָד מֵהֶן לְדֶרֶךְ רְחוֹקָה. וִיטַמְּאוּ בְּשֶׁרֶץ!

קָסָבַר: שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵא שֶׁרֶץ.
וִיטַמְּאֻנוּ בְּמֵת! מַדְחֵהוּ אַתָּה מֵחֲגִינָתוֹ.
הַשְׁתָּא נָמֵי מַדְחֵהוּ אַתָּה מִפִּסְחוֹ! אֶפְשָׁר דְּעָבֵיד בַּשֵּׁנִי.
בְּמֵת נָמֵי, אֶפְשָׁר דְּעָבֵיד בַּשְּׁבִיעִי דַּהֲוָה לֵיהּ שְׁמִינִי שֶׁלּוֹ!
קָסָבַר עוּלָּא: כּוּלְּהוּ — תַּשְׁלוּמִין דְּרַאשׁוֹן נִינְהוּ. דַּחֲזֵי בָּרַאשׁוֹן — חֲזֵי בְּכוּלְּהוּ, וְכֹל הֵיכָא דְּלָא חֲזֵי בָּרַאשׁוֹן — לָא חֲזֵי בְּכוּלְּהוּ.
אֲמַר לְהוּ רַב נַחְמָן: זִילוּ וֵאֱמַרוּ לֵיהּ לְעוּלָּא, מַאן צָיֵית דְּעָקַר סִיכֵּיהּ וּמַשְׁכְּנֵיהּ וְרָהֵיט.
אִיתְּמַר: הָיוּ רוּבָּן זָבִין, וּמִיעוּטָן טְמֵאֵי מֵתִים, אָמַר רַב: אוֹתָן טְמֵאֵי מֵתִים אֵינָן עוֹשִׂין לֹא בָּרִאשׁוֹן וְלֹא בַּשֵּׁנִי.
רִאשׁוֹן לָא עָבְדִי, דְּהָווּ מִיעוּטָא, וּמִיעוּטָא לָא עָבְדִי בָּרִאשׁוֹן. בַּשֵּׁנִי נָמֵי לָא עָבְדִי, כָּל הֵיכָא דְּעָבְדִי צִיבּוּר בָּרִאשׁוֹן — עֲבֵיד יָחִיד בַּשֵּׁנִי. כָּל הֵיכָא דְּלָא עָבְדִי צִיבּוּר בָּרִאשׁוֹן — לָא עָבֵיד יָחִיד בַּשֵּׁנִי.
אֲמַר לְהוּ שְׁמוּאֵל, זִילוּ אֱמַרוּ לֵיהּ לְאַבָּא: "וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ" מַאי עָבְדַתְּ לֵיהּ? אֲמַר לְהוּ, זִילוּ אֱמַרוּ לֵיהּ: כִּי הֲווֹ כּוּלְּהוּ זָבִין מַאי עָבַדְתְּ לֵיהּ? אֶלָּא כֵּיוָן דְּלָא אֶפְשָׁר — לָא אֶפְשָׁר. הָכָא נָמֵי, לָא אֶפְשָׁר.
אִיתְּמַר: הָיוּ רוּבָּן טְמֵאֵי מֵתִים וּמִיעוּטָן זָבִין,
רַב הוּנָא אָמַר: אֵין תַּשְׁלוּמִין לְפֶסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה, וְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה אָמַר: יֵשׁ תַּשְׁלוּמִין לְפֶסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה.
נֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמַאן דְּאָמַר: אֵין תַּשְׁלוּמִין לְפֶסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה, קָסָבַר: טוּמְאָה דְּחוּיָה הִיא בְּצִיבּוּר.
וּמַאן דְּאָמַר: יֵשׁ תַּשְׁלוּמִין לְפֶסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה, קָסָבַר: טוּמְאָה הוּתְּרָה בְּצִיבּוּר.
אָמְרִי: לָא. דְּכוּלֵּי עָלְמָא טוּמְאָה דְּחוּיָה בְּצִיבּוּר, וּבְהָא פְּלִיגִי: מָר סָבַר —

דף פ:

טָהֳרָה מְדַחֲיָא, טוּמְאָה לָא מְדַחֲיָא. וּמָר סָבַר — אֲפִילּוּ טוּמְאָה נָמֵי מְדַחֲיָא.
אִיתְּמַר: הָיוּ שְׁלִישִׁיתָן זָבִין, וּשְׁלִישִׁיתָן טְהוֹרִין, וּשְׁלִישִׁיתָן טְמֵאֵי מֵתִים — אָמַר רַבִּי מָנִי בַּר פַּטִּישׁ: אוֹתָן טְמֵאֵי מֵתִים אֵינָן עוֹשִׂין לֹא אֶת הָרִאשׁוֹן וְלֹא הַשֵּׁנִי.
בָּרִאשׁוֹן לָא עָבְדִי: הִגְדִּילוּ זָבִין עַל הַטְּהוֹרִים, דְּלָא עָבְדִי בְּטוּמְאָה, הָווּ לֵיהּ טְמֵאֵי מֵתִים מִיעוּטָא — וּמִיעוּטָא לָא עָבְדִי בָּרִאשׁוֹן. בַּשֵּׁנִי לָא עָבְדִי: נִצְרְפוּ זָבִין עִם טְמֵאֵי מֵתִים, דְּלָא עָבְדִי בָּרִאשׁוֹן, הָווּ לְהוּ רוּבָּא — וְרוּבָּא לָא מִדְּחוּ לְפֶסַח שֵׁנִי.

מַתְנִי׳ הַפֶּסַח שֶׁנִּזְרַק דָּמוֹ וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע שֶׁהוּא טָמֵא — הַצִּיץ מְרַצֶּה. נִטְמָא הַגּוּף — אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ: הַנָּזִיר וְעוֹשֶׂה פֶּסַח, הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טוּמְאַת הַדָּם, וְאֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה עַל טוּמְאַת הַגּוּף.

נִטְמָא טוּמְאַת הַתְּהוֹם — הַצִּיץ מְרַצֶּה.

גְּמָ׳ טַעְמָא דְּנִזְרַק וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע, אֲבָל נוֹדַע וְאַחַר כָּךְ נִזְרַק — לֹא מְרַצֶּה.

וּרְמִינְהוּ: עַל מָה הַצִּיץ מְרַצֶּה? עַל הַדָּם וְעַל הַבָּשָׂר וְעַל הַחֵלֶב שֶׁנִּטְמָא, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאוֹנֶס בֵּין בְּרָצוֹן, בֵּין בְּיָחִיד בֵּין בְּצִיבּוּר!

אָמַר רָבִינָא: טוּמְאָתוֹ, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד — הוּרְצָה. זְרִיקָתוֹ, בְּשׁוֹגֵג — הוּרְצָה, בְּמֵזִיד — לֹא הוּרְצָה.

רַבִּי שֵׁילָא אָמַר: זְרִיקָתוֹ, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד — הוּרְצָה. טוּמְאָתוֹ, בְּשׁוֹגֵג — הוּרְצָה, בְּמֵזִיד — לֹא הוּרְצָה.

אֶלָּא הָא דְּקָתָנֵי: בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד, הָכִי קָאָמַר: נִטְמָא בְּשׁוֹגֵג, וּזְרָקוֹ בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד — הוּרְצָה.

וְהָא דְּקָתָנֵי: דָּם שֶׁנִּזְרַק וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע, טַעְמָא דְּנִזְרַק וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע, אֲבָל נוֹדַע וְאַחַר כָּךְ נִזְרַק — לָא, הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ נוֹדַע וְאַחַר כָּךְ נִזְרַק.

וְהַאי דְּקָתָנֵי נִזְרַק וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע, מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמִתְנֵי סֵיפָא: נִטְמָא הַגּוּף אֵין הַצִּיץ מְרַצֶּה, דַּאֲפִילּוּ נִזְרַק וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע — לָא, קָתָנֵי רֵישָׁא נָמֵי: נִזְרַק וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע.

נִטְמָא טוּמְאַת הַתְּהוֹם וְכוּ'. בָּעֵי רָמֵי בַּר חָמָא: כֹּהֵן הַמְרַצֶּה בְּקָרְבְּנוֹתֵיהֶן, הוּתְּרָה לוֹ טוּמְאַת הַתְּהוֹם, אוֹ לָא? מִי אָמְרִינַן כִּי גְּמִירִי טוּמְאַת הַתְּהוֹם — בְּבָעָלִים, בְּכֹהֵן — לָא גְּמִירִי, אוֹ דִילְמָא: בְּזִבְחָא גְּמִירִי, לָא שְׁנָא בְּכֹהֵן וְלָא שְׁנָא בְּבָעָלִים.

אָמַר רָבָא: תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: לֹא אָמְרוּ טוּמְאַת הַתְּהוֹם אֶלָּא לְמֵת בִּלְבַד. מֵת לְמַעוֹטֵי מַאי? לָאו לְמַעוֹטֵי טוּמְאַת הַתְּהוֹם דְּשֶׁרֶץ?

וּבְמַאי עָסְקִינַן? אִי נִימָא בִּבְעָלִים, וּבְמַאן — אִי בְּנָזִיר, מִי מַהֲנֵי בֵּיהּ? "כִּי יָמוּת מֵת עָלָיו" אָמַר רַחֲמָנָא.

אֶלָּא בְּעוֹשֶׂה פֶּסַח. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר אֵין שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵאֵי שֶׁרֶץ. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵאֵי שֶׁרֶץ, הַשְׁתָּא טוּמְאָה יְדוּעָה הוּתְּרָה לוֹ, טוּמְאַת הַתְּהוֹם לֹא כָּל שֶׁכֵּן?!

אֶלָּא לָאו — בְּכֹהֵן, וּשְׁמַע מִינַּהּ הוּתְּרָה לוֹ טוּמְאַת הַתְּהוֹם!

אָמַר רַב יוֹסֵף: לֹא, לְעוֹלָם בִּבְעָלִים, וּבְפֶסַח. וּלְמַעוֹטֵי טוּמְאַת הַתְּהוֹם דְּזִיבָה.

וְטוּמְאַת תְּהוֹם דְּזִיבָה לֹא מְרַצֶּה? וְהָתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם שֶׁשָּׁחֲטוּ וְזָרְקוּ עָלֶיהָ

דף פא.

בַּשֵּׁנִי שֶׁלָּהּ, וְאַחַר כָּךְ רָאֲתָה — אֵינָהּ אוֹכֶלֶת, וּפְטוּרָה מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי.
מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דִּמְרַצֶּה צִיץ? אָמְרִי: לָא, מִשּׁוּם דְּקָסָבַר רַבִּי יוֹסֵי: מִכָּאן וּלְהַבָּא הִיא מְטַמְּאָה.
וְהָתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: זָב בַּעַל שְׁתֵּי רְאִיּוֹת שֶׁשָּׁחֲטוּ וְזָרְקוּ עָלָיו בַּשֵּׁבִיעִי שֶׁלּוֹ, וְאַחַר כָּךְ רָאָה, וְכֵן שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם שֶׁשָּׁחֲטוּ וְזָרְקוּ עָלֶיהָ בַּשֵּׁנִי שֶׁלָּהּ, וְאַחַר כָּךְ רָאֲתָה — הֲרֵי אֵלּוּ מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב לְמַפְרֵעַ,
וּפְטוּרִים מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי.
אָמְרִי: מַאי, לְמַפְרֵעַ — מִדְּרַבָּנַן.
וְאַף רַבִּי אוֹשַׁעְיָא סָבַר מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ מִדְּרַבָּנַן. דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹשַׁעְיָא אוֹמֵר: אֲבָל זָב שֶׁרָאָה בַּשְּׁבִיעִי שֶׁלּוֹ — סוֹתֵר אֶת שֶׁלְּפָנָיו. וַאֲמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא יִסְתּוֹר אֶלָּא יוֹמוֹ!
מִמָּה נַפְשָׁךְ: אִי קָסָבַר לְמַפְרֵעַ הוּא מְטַמֵּא — אֲפִילּוּ כּוּלְּהוּ נָסְתּוֹר. אִי קָסָבַר מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא מְטַמֵּא — יוֹמוֹ נָמֵי לָא נָסְתּוֹר! אֶלָּא אֵימָא: לֹא יִסְתּוֹר וְלֹא יוֹמוֹ.
וַאֲמַר לֵיהּ: רַבִּי יוֹסֵי קָאֵי כְּווֹתָךְ. וְהָא רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְטַמְּאִין מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב לְמַפְרֵעַ! אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ: מְטַמֵּא לְמַפְרֵעַ מִדְּרַבָּנַן. שְׁמַע מִינַּהּ.
וּלְרַבִּי יוֹסֵי, הַשְׁתָּא דְּאָמַר מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא מְטַמֵּא [וְלָמַת] בִּלְבַד, לְמַעוֹטֵי מַאי?
נִפְשׁוֹט מִינַּהּ, דִּבְכֹהֵן וְהוּתְּרָה לוֹ טוּמְאַת הַתְּהוֹם.
אָמְרִי: לְעוֹלָם בִּבְעָלִים וּבְפֶסַח, וְקָסָבַר: אֵין שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵאֵי שֶׁרֶץ, וְאִיצְטְרִיךְ לְמַעוֹטֵי.
אֶלָּא לְרַבִּי יוֹסֵי, זָבָה גְּמוּרָה הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ?
בְּשׁוֹפַעַת. אִי בְּעֵית אֵימָא: כְּגוֹן שֶׁרָאֲתָה כָּל שְׁנֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת.
בָּעֵי רַב יוֹסֵף: כֹּהֵן הַמְרַצֶּה בְּתָמִיד, הוּתְּרָה לוֹ טוּמְאַת הַתְּהוֹם אוֹ לָא? אִם תִּמְצָא לוֹמַר כֹּהֵן הַמְרַצֶּה בְּקָרְבְּנוֹתֵיהֶן (שֶׁל נָזִיר וְעוֹשֶׂה פֶּסַח) הוּתְּרָה לוֹ טוּמְאַת הַתְּהוֹם, כֹּהֵן הַמְרַצֶּה בְּתָמִיד מַאי? מִי אָמְרִינַן כִּי גְּמִירִי טוּמְאַת הַתְּהוֹם — בְּפֶסַח, בְּתָמִיד לָא גְּמִירִי. אוֹ דִילְמָא יָלִיף תָּמִיד מִפֶּסַח.
אָמַר רַבָּה, קַל וָחוֹמֶר: וּמָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הוּתְּרָה לוֹ טוּמְאָה יְדוּעָה — הוּתְּרָה לוֹ טוּמְאַת הַתְּהוֹם, מָקוֹם שֶׁהוּתְּרָה לוֹ טוּמְאָה יְדוּעָה —

דף פא:

אֵינוֹ דִּין שֶׁהוּתְּרָה לוֹ טוּמְאַת הַתְּהוֹם!
אָמְרִי: וּמִי דָּיְינִינַן קַל וָחוֹמֶר מֵהֲלָכָה? וְהָתַנְיָא, אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֲקִיבָא, עֶצֶם כְּשְׁעוֹרָה הֲלָכָה, רְבִיעִית דָּם קַל וְחוֹמֶר, וְאֵין דָּנִין קַל וָחוֹמֶר מֵהֲלָכָה!
אֶלָּא אָמַר רָבָא: יָלִיף "מוֹעֲדוֹ" "מוֹעֲדוֹ" מִפֶּסַח.
וְטוּמְאַת הַתְּהוֹם גּוּפָא הֵיכָא כְּתִיבָא? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר קְרָא: "וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו" — בְּמַחֲוֶוֹרֶת עָלָיו.
אַשְׁכְּחַן נָזִיר. עוֹשֶׂה פֶּסַח מְנָלַן? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר קְרָא: "בְּדָרֶךְ רְחוֹקָה לָכֶם" — בְּמַחֲוֶוֹרֶת לָכֶם.
רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: כְּדָרֶךְ. מָה דָּרֶךְ — בְּגָלוּי, אַף טוּמְאָה נָמֵי — בְּגָלוּי.
מֵיתִיבִי: אֵי זֶהוּ טוּמְאַת הַתְּהוֹם? כָּל שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ אֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם. הִכִּיר בָּהּ אֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם — אֵין זֶה טוּמְאַת הַתְּהוֹם. לְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְּאָמַר: בְּמַחֲוֶוֹרֶת עָלָיו — עַד דְּיָדַע הוּא.
לְרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר: "לָכֶם", בְּמַחֲוֶוֹרֶת לָכֶם — עַד דְּיָדְעִי בַּהּ תְּרֵין.
לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, דְּאָמַר: כְּדָרֶךְ — עַד דְּיָדְעִי כּוּלֵּי עָלְמָא.
אֶלָּא, טוּמְאַת הַתְּהוֹם הִלְכְתָא גְּמִירִי לַהּ, וּקְרָא — אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.
אָמַר מָר בַּר רַב אָשֵׁי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנּוֹדַע לוֹ לְאַחַר זְרִיקָה, דְּכִי אִזְדְּרִיק דָּם — שַׁפִּיר אִיזְדְּרִיק, אֲבָל נוֹדַע לוֹ לִפְנֵי זְרִיקָה — לֹא מְרַצֶּה.
מֵיתִיבִי: הַמּוֹצֵא מֵת מוּשְׁכָּב לָרְחִבּוֹ שֶׁל דֶּרֶךְ, לִתְרוּמָה — טָמֵא. לְנָזִיר וְעוֹשֶׂה פֶּסַח — טָהוֹר. וְכָל טָמֵא וְטָהוֹר — לְהַבָּא הוּא.
אֶלָּא אִי אִיתְּמַר, הָכִי אִיתְּמַר: אָמַר מָר בַּר רַב אָשֵׁי: לָא תֵּימָא נוֹדַע לוֹ לְאַחַר זְרִיקָה הוּא דִּמְרַצֶּה, אֲבָל נוֹדַע לוֹ לִפְנֵי זְרִיקָה — לֹא מְרַצֶּה, אֶלָּא אֲפִילּוּ נוֹדַע לוֹ לִפְנֵי זְרִיקָה — מְרַצֶּה.
גּוּפָא. הַמּוֹצֵא מֵת מוּשְׁכָּב לָרְחִבּוֹ שֶׁל דֶּרֶךְ, לִתְרוּמָה — טָמֵא, לְנָזִיר וְעוֹשֶׂה פֶּסַח — טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם לַעֲבוֹר. אֲבָל יֵשׁ מָקוֹם לַעֲבוֹר — אַף לִתְרוּמָה טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — שֶׁמְּצָאוֹ שָׁלֵם. אֲבָל מְשׁוּבָּר וּמְפוֹרָק טָהוֹר, שֶׁמָּא בֵּין הַפְּרָקִים עָבַר. וּבַקֶּבֶר, אֲפִילּוּ מְשׁוּבָּר וּמְפוֹרָק טָמֵא, מִפְּנֵי שֶׁהַקֶּבֶר מְצָרְפוֹ.
בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּמְהַלֵּךְ בְּרַגְלָיו, אֲבָל טָעוּן אוֹ רָכוּב — טָמֵא, לְפִי שֶׁמְּהַלֵּךְ בְּרַגְלָיו אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִגַּע וְלֹא יַאֲהִיל, אֲבָל טָעוּן אוֹ רָכוּב אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִגַּע וְלֹא יַאֲהִיל.
בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּטוּמְאַת הַתְּהוֹם, אֲבָל בְּטוּמְאָה יְדוּעָה — טָמֵא:

וְאֵי זֶה הִיא טוּמְאַת הַתְּהוֹם — כָּל שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ אֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם. אֲבָל הִכִּיר בָּהּ אֶחָד בְּסוֹף הָעוֹלָם — אֵין זֶה טוּמְאַת הַתְּהוֹם.
מְצָאוֹ טָמוּן בְּתֶבֶן, בְּעָפָר, וּבִצְרוֹרוֹת — הֲרֵי זֶה טוּמְאַת הַתְּהוֹם. בְּמַיִם, בַּאֲפֵילָה, בִּנְקִיקֵי הַסְּלָעִים — אֵין זֶה טוּמְאַת הַתְּהוֹם. וְלֹא אָמְרוּ טוּמְאַת הַתְּהוֹם אֶלָּא לְמֵת בִּלְבַד.

מַתְנִי׳ נִטְמָא שָׁלֵם אוֹ רוּבּוֹ — שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה. נִטְמָא מִיעוּטוֹ וְהַנּוֹתָר — שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בְּחַצְרוֹתֵיהֶן אוֹ עַל גַּגּוֹתֵיהֶן מֵעֲצֵי עַצְמָן. הַצִּיקָנִין שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה בִּשְׁבִיל לֵיהָנוֹת מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה.

גְּמָ׳ מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: כְּדֵי לְבַיְּישָׁן.
נִטְמָא מִיעוּטוֹ וְכוּ׳. וּרְמִינְהוּ: וְכֵן מִי שֶׁיָּצָא מִירוּשָׁלַיִם וְנִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ בְּשַׂר קֹדֶשׁ, אִם עָבַר צוֹפִים — שׁוֹרְפוֹ בְּמְקוֹמוֹ, וְאִם לָאו —

דף פב.

חוֹזֵר וְשׁוֹרְפוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה!
אָמַר רַב חָמָא בַּר עוּקְבָא: לָא קַשְׁיָא, כָּאן — בְּאַכְסָנַאי. כָּאן — בְּבַעַל הַבַּיִת.
רַב פָּפָּא אָמַר: הָא וְהָא בְּאַכְסָנַאי, כָּאן — שֶׁהֶחְזִיק בַּדֶּרֶךְ, כָּאן — שֶׁלֹּא הֶחְזִיק בַּדֶּרֶךְ.
רַב זְבִיד אָמַר: לְעוֹלָם כִּדְאָמַר מֵעִיקָּרָא — כָּאן בְּאַכְסָנַאי כָּאן בְּבַעַל הַבַּיִת, וְאַף עַל גַּב דְּלָא הֶחְזִיק בַּדֶּרֶךְ, אַכְסָנַאי כֵּיוָן דְּלֵית לֵיהּ עֲשָׂאוּהוּ כְּצִיקָנִין. דְּתָנַן: הַצִּיקָנִין שׁוֹרְפִין אוֹתוֹ לִפְנֵי הַבִּירָה בִּשְׁבִיל לֵיהָנוֹת מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה.
תָּנוּ רַבָּנָן: בָּאוּ לְשׁוֹרְפוֹ בְּחַצְרוֹתֵיהֶן וּמֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה — אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן. לִפְנֵי הַבִּירָה וּמֵעֲצֵי עַצְמָן — אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן.
בְּשִׁלְמָא מֵעֲצֵי הַמַּעֲרָכָה בְּחַצְרוֹתֵיהֶן אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן — דִּילְמָא פָּיְישָׁן מִינַּיְיהוּ, וְאָתוּ בְּהוּ לִידֵי תַּקָּלָה. אֶלָּא לִפְנֵי הַבִּירָה מֵעֲצֵי עַצְמָן, מַאי טַעְמָא לָא?
רַב יוֹסֵף אָמַר: שֶׁלֹּא לְבַיֵּישׁ אֶת מִי שֶׁאֵין לוֹ. רָבָא אָמַר: מִפְּנֵי הַחֶשֶׁד.
מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּאַיְיתִי קְנֵי וְחַרְיָוְתָא, דְּלָא חֲזֵי לְמַעֲרָכָה.
תְּנַן הָתָם: רֹאשׁ הַמַּעֲמָד הָיָה מַעֲמִיד אֶת הַטַּמְאִין עַל שַׁעַר הַמִּזְרָח. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב יוֹסֵף: כְּדֵי לְבַיְּישָׁן. רָבָא אָמַר: מִפְּנֵי הַחֶשֶׁד.
מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ מְפַנְּקִי, אִי נָמֵי דְּקָא גָּדִיל שִׁישׁוּרָא.

מַתְנִי׳ הַפֶּסַח שֶׁיָּצָא אוֹ שֶׁנִּטְמָא — יִשָּׂרֵף מִיָּד. נִטְמְאוּ הַבְּעָלִים אוֹ שֶׁמֵּתוּ — תְּעוּבַּר צוּרָתוֹ, וְיִשָּׂרֵף בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אַף זֶה יִשָּׂרֵף מִיָּד לְפִי שֶׁאֵין לוֹ אוֹכְלִין.

גְּמָ' בִּשְׁלָמָא טָמֵא, כְּתִיב: "וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף". אֶלָּא יוֹצֵא מְנָלַן?

דִּכְתִיב: "הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה". אָמַר לוֹ מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן: מַדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם אֶת הַחַטָּאת? שֶׁמָּא נִכְנַס דָּמָהּ לִפְנֵי וְלִפְנִים. אָמַר לוֹ: לָאו.

אָמַר לוֹ: שֶׁמָּא חוּץ לִמְחִיצָתָהּ יָצְתָה? אָמַר לוֹ: לָאו, בַּקּוֹדֶשׁ הָיְתָה. אָמַר לוֹ: אִי בַּקּוֹדֶשׁ הָיְתָה וְ"הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה", מַדּוּעַ לֹא אֲכַלְתֶּם אוֹתָהּ? מִכְּלָל דְּאִי נָפְקָא, אִי נָמֵי עָיֵיל דָּמָהּ לִפְנִים — בַּת שְׂרֵיפָה הִיא.

בִּשְׁלָמָא נִטְמָא, גַּלִּי רַחֲמָנָא בְּקָדָשִׁים קַלִּים, כָּל שֶׁכֵּן בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים. אֶלָּא יוֹצֵא, אַשְׁכְּחַן קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים, קָדָשִׁים קַלִּים מְנָלַן? וְתוּ, הָא דְּתַנְיָא: לָן דָּמָהּ,

דף פב:

נִשְׁפַּךְ דָּמָהּ, יָצָא דָּמָהּ חוּץ לַקְּלָעִים — דְּקָיְימָא לַן בְּשְׂרֵיפָה, מְנָלַן?

נָפְקָא לַן מִדְּרַבִּי שִׁמְעוֹן. דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: "בַּקֹּדֶשׁ בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף" — לִימֵּד עַל חַטָּאת שֶׁשְּׂרֵיפָתָהּ בַּקּוֹדֶשׁ.

אֵין לִי אֶלָּא זוֹ בִּלְבַד, שְׁאָר פְּסוּלֵי קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְאֵימוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "(וְכָל) ... בַּקֹּדֶשׁ ... בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף".

אַשְׁכְּחַן קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, קָדָשִׁים קַלִּים מְנָלַן? אֶלָּא: כָּל פְּסוּלוֹ בַּקֹּדֶשׁ בִּשְׂרֵיפָה, לָא שְׁנָא קָדָשִׁים קַלִּים וְלָא שְׁנָא קָדְשֵׁי קָדָשִׁים — גְּמָרָא גְּמִירִי לַהּ, וְחַטָּאת דְּאַהֲרֹן מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה כָּךְ הָיָה.

וּלְתַנָּא דְּבֵי רַבָּה בַּר אֲבוּהּ, דְּאָמַר: אֲפִילּוּ פִּיגּוּל טָעוּן עִיבּוּר צוּרָה. מְנָא לַן?

יְלֵיף "עָוֹן" "עָוֹן" מִנּוֹתָר.

וְנֵילַף "עָוֹן" "עָוֹן" מֵחַטָּאת דְּאַהֲרֹן! אָמַר לָךְ: חַטָּאת דְּאַהֲרֹן כִּי הַאי גַּוְונָא נָמֵי עִיבּוּר צוּרָה לְדוֹרוֹת בָּעַיָא, וְהָתָם — הוֹרָאַת שָׁעָה הָיְתָה.

הַשְׁתָּא דְּאָמְרִינַן כָּל פְּסוּלֵי דְּקֹדֶשׁ בִּשְׂרֵיפָה, לָא שְׁנָא דְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְלָא שְׁנָא קָדָשִׁים קַלִּים, גְּמָרָא גְּמִירִי לַהּ, "בַּקֹּדֶשׁ ... בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף" לְמָה לִי? הָהוּא מִבְּעֵי לֵיהּ שֶׁשְּׂרֵיפָתָהּ בַּקֹּדֶשׁ.

"וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף", לְמָה לִי?

הַהוּא, לְגוּפֵיהּ אִיצְטְרִיךְ. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא כֹּל פְּסוּלֵי דְּקֹדֶשׁ, כְּגוֹן: לָן דָּמָהּ, וְנִשְׁפַּךְ דָּמָהּ, וְיָצָא דָּמָהּ, וְנִשְׁחֲטָה בַּלַּיְלָה, דְּבִשְׂרֵיפָה דְּלֵיתַנְהוּ בְּחוּלִּין.

אֲבָל נִטְמָא, דִּבְחוּלִּין נָמֵי מִפְּסִיל, אֵימָא הוֹאִיל וְאִיתְּעֲבִיד בֵּיהּ עוֹבָדִין דְּחוֹל — אֵימָא לָא תִּיבְּעֵי שְׂרֵיפָה, וְתִיסְגֵּי לֵיהּ בִּקְבוּרָה, קָא מַשְׁמַע לַן.

נִטְמְאוּ הַבְּעָלִים אוֹ שֶׁמֵּתוּ תְּעוּבַּר צוּרָתָן וְכוּ׳. אָמַר רַב יוֹסֵף: מַחְלוֹקֶת שֶׁנִּטְמְאוּ בְּעָלִים אַחַר זְרִיקָה, דְּאִיתְחֲזִי בָּשָׂר לַאֲכִילָה. אֲבָל נִטְמְאוּ בְּעָלִים לִפְנֵי זְרִיקָה, דְּלָא אִיתְחֲזִי בָּשָׂר לַאֲכִילָה — דִּבְרֵי הַכֹּל יִשָּׂרֵף מִיָּד.

מֵיתִיבִי, זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁפְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ — יִשָּׂרֵף מִיָּד. בַּדָּם וּבַבְּעָלִים — תְּעוּבַּר צוּרָתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה.

קָתָנֵי בְּעָלִים דּוּמְיָא דְּדָם: מָה דָּם לִפְנֵי זְרִיקָה, אַף בְּעָלִים לִפְנֵי זְרִיקָה.

אֶלָּא אִי אִיתְּמַר, הָכִי אִיתְּמַר: מַחְלוֹקֶת שֶׁנִּטְמְאוּ בְּעָלִים לִפְנֵי זְרִיקָה, דְּלָא אִיתְחֲזִי בָּשָׂר לַאֲכִילָה, דְּהָוֶה לֵיהּ כִּפְסוּלוֹ בְּגוּפוֹ. אֲבָל נִטְמְאוּ בְּעָלִים לְאַחַר זְרִיקָה, דְּאִיתְחֲזִי בָּשָׂר לַאֲכִילָה — דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלוֹ מֻחְמָת דָּבָר אַחֵר, וּבָעָיָא עִיבּוּר צוּרָה.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַף לְאַחַר זְרִיקָה נָמֵי מַחְלוֹקֶת. וְאַזְדָּא רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה וְרַבִּי נְחֶמְיָה אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה הָא דַּאֲמַרַן. רַבִּי נְחֶמְיָה מַאי הִיא? דְּתַנְיָא, רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: מִפְּנֵי אֲנִינוּת נִשְׂרְפָה זוֹ, לְכָךְ נֶאֱמַר "כָּאֵלֶּה".

וְהָא אֲנִינוּת כְּלְאַחַר זְרִיקָה הָוְיָא, וְכִי אִשְׁתְּרוּף — לְאַלְתַּר (נִשְׂתְּרוּף).

דף פג.

רַבָּה מוֹסִיף, אַף רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: כָּל הָעִנְיָן כּוּלּוֹ אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בְּפָרִים הַנִּשְׂרָפִים וּבִשְׂעִירִין הַנִּשְׂרָפִין, לִשְׁרוֹף פְּסוּלֵיהֶן אֲבֵית הַבִּירָה, וְלִיתֵּן "לֹא תַעֲשֶׂה" עַל אֲכִילָתָן.

אָמְרוּ לוֹ: חַטָּאת שֶׁנִּכְנַס דָּמָהּ לִפְנֵי וְלִפְנִים מִנַּיִן? אָמַר לָהֶן: "הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה", מִכְּלָל דְּאִי נָפֵיק אֵיהִי, אִי נָמֵי עָיֵיל דָּמָהּ — בִּשְׂרֵיפָה.

וְרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר: דָּם וּבָשָׂר חָדָא מִילְתָא הִיא. בְּעָלִים מִלְתָא אַחֲרִיתִי הִיא.

מַתְנִי׳ הָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִין וְהַנּוֹתָר — יִשָּׂרְפוּ בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר. חָל שִׁשָּׁה עָשָׂר לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת — יִשָּׂרְפוּ בְּשִׁבְעָה עָשָׂר. לְפִי שֶׁאֵינָן דּוֹחִין לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב.

גְּמָ׳ אָמַר רַב מָרִי בַּר אֲבוּהּ אָמַר רַבִּי יִצְחָק: עֲצָמוֹת קָדָשִׁים שֶׁשִּׁימְּשׁוּ נוֹתָר — מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם, הוֹאִיל וְנַעֲשָׂה בָּסִיס לְדָבָר הָאָסוּר. נֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ: הָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִים וְהַנּוֹתָר — יִשָּׂרְפוּ לְשִׁשָּׁה עָשָׂר.

הָנֵי עֲצָמוֹת הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא דְּלֵית בְּהוּ מוֹחַ, לָמָּה בְּשָׂרֵיפָה? נִשְׁדִּינְהוּ! אֶלָּא פְּשִׁיטָא, דְּאִית בְּהוּ מוֹחַ.

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא שִׁימּוּשׁ נוֹתָר מִילְתָא הִיא, אַמְטוּ לְהָכִי בָּעֵי שְׂרֵיפָה. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ שִׁימּוּשׁ נוֹתָר לָאו מִילְתָא הִיא, לְמָה לְהוּ שְׂרֵיפָה? נִתְבְּרִינְהוּ וְנַחְלְצֵהּ לְמוֹחַ דִּידְהוּ וְנִשְׂרְפֵי הֵיכִי נְשַׁדִּינְהוּ לְדִידְהוּ. אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ, שִׁימּוּשׁ נוֹתָר מִילְתָא הִיא.

אָמְרִי: לָא, לְעוֹלָם אִימָא לָךְ שִׁימּוּשׁ נוֹתָר — לָאו מִילְתָא, וְקָסָבַר: ״בּוֹ״ בְּכָשֵׁר, וַאֲפִילּוּ בְּפָסוּל.

אֲפִילּוּ בְּפָסוּל סָלְקָא דַּעְתָּךְ? וְהָא תְּנַן: אֲבָל הַמּוֹתִיר בַּטָּהוֹר וְהַשּׁוֹבֵר בַּטָּמֵא אֵינוֹ סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים! לָא קַשְׁיָא, כָּאן — שֶׁהָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר, כָּאן — שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר.

וּמַאן תַּנָּא דְּשָׁנֵי לֵיהּ בֵּין שֶׁהָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר לְלֹא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר, רַבִּי יַעֲקֹב הִיא. דְּתַנְיָא: ״וְעָצָם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ״, ״בּוֹ״ בְּכָשֵׁר וְלֹא בְּפָסוּל. רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר וְנִפְסַל — יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם, לֹא הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם.

מֵיתִיבִי: כָּל עַצְמוֹת הַקָּדָשִׁים אֵין טְעוּנִין שְׂרֵיפָה, חוּץ מֵעַצְמוֹת הַפֶּסַח מִפְּנֵי הַתַּקָּלָה. הָנֵי עֲצָמוֹת הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא דְּלֵית בְּהוּ מוֹחַ, לְמָה לְהוּ שְׂרֵיפָה? אֶלָּא פְּשִׁיטָא דְּאִית בְּהוּ מוֹחַ, וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שִׁימּוּשׁ נוֹתָר מִילְתָא הִיא — עַצְמוֹת קָדָשִׁים אַמַּאי אֵין טְעוּנִין שְׂרֵיפָה?

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן שֶׁמְּצָאָן חֲלוּצִין: עַצְמוֹת קָדָשִׁים, דְּאֵין בָּהֶן מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם — קַמֵּי דְּנָהֲווֹ נוֹתָר חַלְצִינְהוּ, וְלָא הָווּ שִׁימּוּשׁ נוֹתָר, וְלָא בָּעוּ שְׂרֵיפָה.

עַצְמוֹת הַפֶּסַח, דְּיֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם — לְבָתַר דְּנָהֲווֹ נוֹתָר הוּא דְּחַלְצִינְהוּ, וְהָווּ לְהוּ שִׁימּוּשׁ נוֹתָר, וּבָעוּ שְׂרֵיפָה.

רַב זְבִיד אָמַר: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן? כְּגוֹן

דף פג:

שֶׁמְּצָאָן צְבוּרִין צְבוּרִין, וּמֵהֶן חֲלוּצִין. עַצְמוֹת קָדָשִׁים דְּאֵין בָּהֶן מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם — לְכוֹלְהוּ הָווּ חָלִיץ לְהוּ וְאַכֵּיל לְהוּ, וְלָא בָּעֵי שְׂרֵיפָה.

עַצְמוֹת הַפֶּסַח דְּיֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם — דִּילְמָא הָנֵי דְּחַלְצִינְהוּ, וּלְהָנָךְ לָא חַלְצִינְהוּ, וּבָעֵי שְׂרֵיפָה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: כָּל הַגִּידִין בָּשָׂר, חוּץ מִגִּידֵי צַוָּאר.

תְּנַן: הָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִים וְהַנּוֹתָר יִשָּׂרְפוּ בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר. הָנֵי גִּידִין הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא גִּידֵי בָּשָׂר — נֵיכְלִינְהוּ? וְאִי דְּאִיתּוֹתַר — הַיְינוּ נוֹתָר? אֶלָּא פְּשִׁיטָא: גִּידֵי צַוָּאר.

אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא בָּשָׂר נִינְהוּ, אַמְטוּ לְהָכִי בָּעֵי שְׂרֵיפָה. אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ לָאו בָּשָׂר נִינְהוּ — לְמָה לְהוּ שְׂרֵיפָה? אָמַר רַב חִסְדָּא: לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לְגִיד הַנָּשֶׁה, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה.

דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּאַחַת, וְהַדַּעַת מַכְרַעַת שֶׁל יָמִין.

וְאֶלָּא תִּפְשׁוֹט דְּסַפּוֹקֵי מְסַפְּקָא לֵיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה. דְּאִי מִיפְּשַׁט פְּשִׁיטָא לֵיהּ, הָהִיא דְּהֵיתֵירָא נֵיכְלֵיהּ, וּדְאִיסּוּרָא נִישְׁדֵּייהּ — לְמָה לֵיהּ שְׂרֵיפָה!

אָמַר רַב אִיקָא בַּר חִינְּנָא: כְּגוֹן שֶׁהוּכְּרוּ וּלְבַסּוֹף נִתְעָרְבוּ.

רַב אָשֵׁי אָמַר: לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לְשֶׁמָּנוֹ דְּגִיד הַנָּשֶׁה. דְּתַנְיָא: שֶׁמָּנוֹ מוּתָּר, וְיִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים הֵם וְנוֹהֲגִין בּוֹ אִיסּוּר.

רָבִינָא אָמַר: בַּחִיצוֹן, וְכִדְרַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שְׁנֵי גִידִין הֵן, פָּנִימִי הַסָּמוּךְ לָעֻצָּם — אָסוּר, וְחִיצוֹן עָלָיו. חִיצוֹן הַסָּמוּךְ לַבָּשָׂר — אָסוּר, וְאֵין חַיָּיבִין עָלָיו.

חָל שִׁשָּׁה עָשָׂר וְכוּ'. וְאַמַּאי? נֵיתֵי עֲשֵׂה וְיִדָּחֵי לֹא תַּעֲשֶׂה!

אָמַר חִזְקִיָּה, וְכֵן תָּנֵי דְּבֵי חִזְקִיָּה, אָמַר קְרָא: "לֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ", שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר "עַד בֹּקֶר", מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "עַד בֹּקֶר" — לִיתֵּן לוֹ בֹּקֶר שֵׁנִי לִשְׂרֵיפָתוֹ.

אַבָּיֵי אָמַר, אָמַר קְרָא: "עֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ", וְלֹא עוֹלַת חוֹל בְּשַׁבָּת, וְלֹא עוֹלַת חוֹל בְּיוֹם טוֹב.

רָבָא אָמַר, אָמַר קְרָא: "הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם" — "הוּא" וְלֹא מַכְשִׁירָיו, "לְבַדּוֹ",

דף פד.

וְלֹא מִילָה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ, הַבָּאָה מִקַּל וָחוֹמֶר.

רַב אָשֵׁי אָמַר: "שַׁבָּתוֹן" דְּיוֹם טוֹב — עֲשֵׂה הוּא, וְאֵין עֲשֵׂה דּוֹחֶה לֹא תַּעֲשֶׂה וַעֲשֵׂה.

מַתְנִי' כָּל הַנֶּאֱכָל בְּשׁוֹר הַגָּדוֹל — יֵאָכֵל בִּגְדִי הָרַךְ, וְרָאשֵׁי כְנָפַיִם וְהַסְּחוּסִים.

גְּמָ' רַבָּה רְמִי, תְּנַן: כָּל הַנֶּאֱכָל בְּשׁוֹר הַגָּדוֹל — יֵאָכֵל בִּגְדִי הָרַךְ, וְשֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל — לֹא. אֵימָא סֵיפָא: רָאשֵׁי כְנָפַיִם וְהַסְּחוּסִים. וְהָא הָנֵי לָא מִתְאֲכְלִי בְּשׁוֹר הַגָּדוֹל!

אֶלָּא תַּנָּאֵי הִיא, וְהָכִי קָתָנֵי: כָּל הַנֶּאֱכָל בְּשׁוֹר הַגָּדוֹל — יֵאָכֵל בִּגְדִי הָרַךְ, וְשֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל — לֹא. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף רָאשֵׁי כְנָפַיִם וְהַסְּחוּסִים.

רָבָא אָמַר: "מָה הֵן" קָתָנֵי, וְהָכִי קָתָנֵי: כָּל הַנֶּאֱכָל בְּשׁוֹר הַגָּדוֹל בְּשִׁלְקָא — יֵאָכֵל בִּגְדִי הָרַךְ בְּצָלִי. וּמָה הֵן: רָאשֵׁי כְנָפַיִם וְהַסְּחוּסִים.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא: כָּל הַנֶּאֱכָל בְּשׂוֹר הַגָּדוֹל בְּשִׂלְקָא — יֵאָכֵל בִּגְדֵי הָרַךְ בְּצָלִי, וּמָה הֵן: רָאשֵׁי כְּנָפַיִם וְהַסְּחוֹסִים, וְגִידִין הָרַכִּין נִידּוֹנִין כְּבָשָׂר.

אִיתְּמַר: גִּידִין שֶׁסּוֹפָן לְהַקְשׁוֹת, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: נִמְנִין עֲלֵיהֶן בַּפֶּסַח, רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אֵין נִמְנִין עֲלֵיהֶן בַּפֶּסַח. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר נִמְנִין עֲלֵיהֶן — בָּתַר הַשְׁתָּא אָזְלִינַן. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר אֵין נִמְנִין עֲלֵיהֶן — בָּתַר בַּסּוֹף אָזְלִינַן.

אֵיתִיבֵיהּ רֵישׁ לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: כָּל הַנֶּאֱכָל בְּשׂוֹר הַגָּדוֹל — יֵאָכֵל בִּגְדֵי הָרַךְ, וּמָה הֵן רָאשֵׁי כְּנָפַיִם וְהַסְּחוֹסִים. הָנֵי אִין, אֲבָל גִּידִין שֶׁסּוֹפָן לְהַקְשׁוֹת — לָא! אֲמַר לֵיהּ: תְּנָא הָנֵי וְהוּא הַדִּין לְהָנָךְ. הָנֵי מַאי טַעְמָא — דְּהָא מִתְאַכְלִי בְּשׂוֹר הַגָּדוֹל בְּשִׂלְקָא, הָנָךְ נָמֵי מִתְאַכְלִי בְּשׂוֹר הַגָּדוֹל בְּשִׂלְקָא.

אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי אָבִין: כִּי אָזְלַתְּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ, רְמִי לֵיהּ: מִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן גִּידִין שֶׁסּוֹפָן לְהַקְשׁוֹת נִמְנִין עֲלֵיהֶן בַּפֶּסַח, אֶלְמָא: בָּתַר הַשְׁתָּא אָזְלִינַן? וְהָא בְּעָא מִינֵּיהּ רֵישׁ לָקִישׁ מֵרַבִּי יוֹחָנָן: עוֹר הָרֹאשׁ שֶׁל עֵגֶל הָרַךְ, מַהוּ שֶׁיְּטַמֵּא? וְאָמַר לוֹ: אֵין מְטַמֵּא. אַלְמָא: בָּתַר בַּסּוֹף אָזְלִינַן!

אָמַר לֵיהּ: דִּרְמָא לָךְ הָא — לָא חַשׁ לְקַמְחֵיהּ. הָא הֲדַר בֵּיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְגַבֵּי דְּרֵישׁ לָקִישׁ, וַאֲמַר לֵיהּ: אַל תַּקְנִיטֵנִי, שֶׁבִּלְשׁוֹן יָחִיד אֲנִי שׁוֹנֶה אוֹתָהּ.

מַתְנִי' הַשּׁוֹבֵר אֶת הָעֶצֶם בַּפֶּסַח בַּטָּהוֹר — הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אַרְבָּעִים. אֲבָל הַמּוֹתִיר בַּטָּהוֹר וְהַשּׁוֹבֵר בְּטָמֵא — אֵינוֹ לוֹקֶה אֶת הָאַרְבָּעִים.

גְּמָ' בְּשִׁלְמָא מוֹתִיר בַּטָּהוֹר — דְּתַנְיָא: "לֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְגוֹ'", בָּא הַכָּתוּב לִיתֵּן עֲשֵׂה אַחַר לֹא תַּעֲשֶׂה לוֹמַר שֶׁאֵין לוֹקֶה — דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: לֹא מִן הַשֵּׁם הוּא זֶה, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּהָוֶה לֵיהּ לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה, וְאֵין לוֹקִין עָלָיו. אֶלָּא שׁוֹבֵר בַּטָּמֵא מְנָלַן? דְּאָמַר קְרָא: "וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ", "בּוֹ" בְּכָשֵׁר וְלֹא בְּפָסוּל.

תָּנוּ רַבָּנָן: "וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ", "בּוֹ" — בְּכָשֵׁר וְלֹא בְּפָסוּל. רַבִּי אוֹמֵר: "בְּבֵית אֶחָד יֵאָכֵל ... וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ". כָּל הָרָאוּי לַאֲכִילָה — יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם, וְשֶׁאֵין רָאוּי לַאֲכִילָה — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: פֶּסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּשֵׁר —

דף פד:

הַאי פָּסוּל. לְמַאן דְּאָמַר רָאוּי לַאֲכִילָה — הַאי נָמֵי רָאוּי לַאֲכִילָה הוּא.

רַב יוֹסֵף אָמַר: כִּי הַאי גַּוְונָא — דְּכוּלֵּי עָלְמָא אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם, דִּרְבִּי לְאַקּוֹלֵי קָא אָתֵי, וְהַאי הָא פָּסוּל הוּא.

אֶלָּא, הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר וְנִפְסַל אֵיפְכָּא בֵּינַיְיהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּשֵׁר — הָא כָּשֵׁר הוּא. לְמַאן דְּאָמַר רָאוּי לַאֲכִילָה — הָא הַשְׁתָּא לָאו רָאוּי לַאֲכִילָה הוּא.

אַבָּיֵי אָמַר: כּוּלֵּי עָלְמָא כָּל כִּי הַאי גַּוְונָא אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם, מַאי טַעְמָא? הַשְׁתָּא מִיהַת הָא פָּסוּל הוּא. אֶלָּא, שְׁבִירַת הָעֶצֶם מִבְּעוֹד יוֹם אֵיפְכָּא בֵּינַיְיהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּשֵׁר — הָא כָּשֵׁר הוּא, לְמַאן דְּאָמַר רָאוּי לַאֲכִילָה — הַשְׁתָּא לָאו בַּר אֲכִילָה הוּא,

מֵיתִיבִי, רַבִּי אוֹמֵר: נִמְנִין עַל מוֹחַ שֶׁבָּרְאשׁ וְאֵין נִמְנִין עַל מוֹחַ שֶׁבַּקּוּלִית. עַל מוֹחַ שֶׁבָּרֹאשׁ מַאי טַעְמָא — הוֹאִיל וְיָכוֹל לְגוֹרְרוֹ וּלְהוֹצִיאוֹ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שְׁבִירַת הָעֶצֶם מִבְּעוֹד יוֹם שַׁפִּיר דָּמֵי — קוּלִית נָמֵי, נִתְבָּרֵיהּ מִבְּעוֹד יוֹם, וַנַּפְקוּהּ לְמוֹחַ דִּידֵיהּ, וְנִמְנוֹ עָלֶיהָ!

אָמַר לְךָ אַבָּיֵי: וּלְטַעְמָיךָ, מִשֶּׁחֲשִׁיכָה נָמֵי: נֵייתֵי גּוּמַרְתָּא וְנֵיחֵות עָלֶיהָ וְנִקְלֵהּ, וַנַּפְקֵהּ לְמוֹחַ דִּידֵיהּ, וְנִימְנֵי עָלֶיהָ. דְּהָא תַּנְיָא: אֲבָל הַשּׁוֹרֵף בַּעֲצָמוֹת וְהַמְחַתֵּךְ בְּגִידִין — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם.

אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר — אַבָּיֵי אָמַר: מִשּׁוּם פֶּקַע, רָבָא אָמַר: מִשּׁוּם הֶפְסֵד קָדָשִׁים, דְּקָא מַפְסֵיד לֵיהּ בְּיָדַיִם — דִּילְמָא אָכֵיל נוּרָא מִמּוֹחַ דִּידֵיהּ. מִבְּעוֹד יוֹם נָמֵי, גְּזִירָה מִבְּעוֹד יוֹם אַטּוּ מִשֶּׁחֲשִׁיכָה.

רַב פָּפָּא אָמַר: כָּל כִּי הַאי גַּוְונָא — כּוּלֵּי עָלְמָא יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם. מַאי טַעְמָא? לְאוּרְתָּא מִיחֲזֵי לַאֲכִילָה. אֶלָּא, בְּאֵבֶר שֶׁיָּצָא מִקְצָתוֹ קָמִיפַּלְגִי. מַאן דְּאָמַר כָּשֵׁר — הָא כָּשֵׁר הוּא, וּמַאן דְּאָמַר רָאוּי לַאֲכִילָה — הַאי לָאו בַּר אֲכִילָה הוּא.

כִּדְתַנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אֵבֶר שֶׁיָּצָא מִקְצָתוֹ וּשְׁבָרוֹ — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם.

רַב שֵׁשֶׁת בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי אָמַר: כָּל כִּי הַאי גַּוְונָא דְּכוּלֵּי עָלְמָא אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם, דְּהַאי אֵבֶר הָא פָּסוּל הוּא. אֶלָּא, שְׁבִירַת הָעֶצֶם בְּנָא אֵיפְכָּא בֵּינַיְיהוּ. מַאן דְּאָמַר כָּשֵׁר — הָא כָּשֵׁר הוּא, וּמַאן דְּאָמַר רָאוּי לַאֲכִילָה — הַשְׁתָּא אֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה.

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: כָּל כִּי הַאי גַּוְונָא יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם, מַאי טַעְמָא דְּהָא חֲזֵי לַאֲכִילָה, דְּמַטְוֵי לֵיהּ וְאָכֵיל לֵיהּ. אֶלָּא, שְׁבִירַת הָאַלְיָה אֵיפְכָּא בֵּינַיְיהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּשֵׁר — הָא כָּשֵׁר הוּא, לְמַאן דְּאָמַר רָאוּי לַאֲכִילָה — הַאי אֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה, דְּאַלְיָה לְגַבּוֹהֵּ סָלְקָא.

רַב אָשֵׁי אָמַר: כָּל כִּי הַאי גַּוונָא וַדַּאי אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם, דְּהָא וַדַּאי אֵינוֹ רָאוּי לַאֲכִילָה כְּלָל. אֶלָּא, אֲבָר שֶׁאֵין עָלָיו כַּזַּיִת בָּשָׂר אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּשֵׁר — הָא כָּשֵׁר הוּא, לְמַאן דְּאָמַר רָאוּי לַאֲכִילָה — בָּעֵינַן שִׁיעוּר אֲכִילָה, וְלֵיכָּא.

רָבִינָא אָמַר: כָּל כִּי הַאי גַּוונָא לֵית בֵּיהּ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם, דְּבָעֵינַן שִׁיעוּר אֲכִילָה. אֶלָּא, אֲבָר שֶׁאֵין עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר בְּמָקוֹם זֶה וְיֵשׁ עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר בִּמְקוֹם אַחֵר אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ. לְמַאן דְּאָמַר כָּשֵׁר — הָא כָּשֵׁר הוּא. לְמַאן דְּאָמַר רָאוּי לַאֲכִילָה — בָּעֵינַן שִׁיעוּר אֲכִילָה בְּמָקוֹם שְׁבִירָה, וְהָא לֵיכָּא.

תַּנְיָא כְּאַרְבְּעָה מִינַיְיהוּ. דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: "בְּבֵית אֶחָד יֵאָכֵל ... וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ", עַל הַכָּשֵׁר הוּא חַייָב, וְאֵינוֹ חַייָב עַל הַפָּסוּל.

הָיְתָה לוֹ שְׁעַת הַכּוֹשֶׁר וְנִפְסַל בִּשְׁעַת אֲכִילָה — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם.

יֵשׁ בּוֹ שִׁיעוּר אֲכִילָה — יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם, אֵין בּוֹ שִׁיעוּר אֲכִילָה — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם.

הָרָאוּי לַמִּזְבֵּחַ — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם.

בִּשְׁעַת אֲכִילָה — יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם, שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת אֲכִילָה — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם.

אִיתְמַר: אֲבָר שֶׁאֵין עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר בִּמְקוֹם זֶה וְיֵשׁ עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר בִּמְקוֹם אַחֵר, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת עֶצֶם. אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: "וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ" — אֶחָד עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר, וְאֶחָד עֶצֶם שֶׁאֵין עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר. מַאי אֵין עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר? אִילֵימָא דְּאֵין עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר כְּלָל — אַמַּאי יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם?! אֶלָּא לָאו, הָכִי קָאָמַר: אֶחָד עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר בְּמָקוֹם זֶה, וְאֶחָד שֶׁאֵין עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר בְּמָקוֹם זֶה וְיֵשׁ עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר בְּמָקוֹם אַחֵר (— קַשְׁיָא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ)!

אָמַר לֵיהּ:

דף פה.

לָא, הָכִי קָאָמַר: אֶחָד עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר מִבַּחוּץ, וְאֶחָד עֶצֶם שֶׁאֵין עָלָיו כַּזַּיִת בָּשָׂר מִבַּחוּץ, וְיֵשׁ עָלָיו כַּזַּיִת בָּשָׂר מִבִּפְנִים בִּמְקוֹם שְׁבִירָה.

וְהָתַנְיָא: "וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ" — אֶחָד עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוֹחַ, וְאֶחָד עֶצֶם שֶׁאֵין בּוֹ מוֹחַ. וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים "וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה" — בְּבָשָׂר שֶׁעַל גַּבֵּי הָעֶצֶם.

אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּבָשָׂר שֶׁבְּתוֹךְ הָעֶצֶם, וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים "וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ" — בְּעֶצֶם שֶׁאֵין בּוֹ מוֹחַ, אֲבָל בְּעֶצֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוֹחַ — שׁוֹבֵר וְאוֹכֵל. וְאַל תִּתְמַהּ, שֶׁהֲרֵי יָבֹא עֲשׂוֹ וְיִדְחֶה לֹא תַעֲשֶׂה.

כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ בוֹ" בְּפֶסַח שֵׁנִי, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר, שֶׁהֲרֵי כְּבָר נֶאֱמַר "כְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ" — הֱוֵי אוֹמֵר אֶחָד עֶצֶם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוֹחַ וְאֶחָד עֶצֶם שֶׁאֵין בּוֹ מוֹחַ.

מֵיתִיבִי: אֲבָר שֶׁיָּצָא מִקְצָתוֹ, חוֹתֵךְ עַד מָקוֹם שֶׁמַּגִּיעַ לָעֶצֶם וְקוֹלֵף עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַפֶּרֶק, וְחוֹתֵךְ.

וְאִי אָמְרַתְּ אֲבָר שֶׁאֵין עָלָיו כְּזַיִת בָּשָׂר בְּמָקוֹם זֶה וְיֵשׁ בְּמָקוֹם אַחֵר אֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם, לָמָּה לִי דְּקוֹלֵף עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַפֶּרֶק וְחוֹתֵךְ? נְקַלּוֹף בֵּיהּ פּוּרְתָּא וְנִתְבְּרֵיהּ!

אַבָּיֵי אָמַר: מִשּׁוּם פְּקַע. רָבִינָא אָמַר: בְּקוּלִית.

תְּנַן הָתָם: הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתָר (וְהַטָּמֵא) מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם. רַב הוּנָא וְרַב חִסְדָּא. חַד אָמַר: מִפְּנֵי חֲשִׁדֵּי כְּהוּנָּה. וְחַד אָמַר: מִפְּנֵי עֲצֵלֵי כְּהוּנָּה.

מָר מַתְנֵי אַפִּיגּוּל, וּמַר מַתְנֵי אַנּוֹתָר. מַאן דְּמַתְנֵי אַפִּיגּוּל — מִשּׁוּם חֲשִׁדֵּי כְּהוּנָּה. וּמַאן דְּמַתְנֵי אַנּוֹתָר — מִשּׁוּם עֲצֵלֵי כְּהוּנָּה.

מָר מַתְנֵי כְּזַיִת, וּמַר מַתְנֵי כְּבֵיצָה. מַאן דְּמַתְנֵי כְּזַיִת — כְּאִיסּוּרוֹ. וּמַאן דְּמַתְנֵי כְּבֵיצָה — כְּטוּמְאָתוֹ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: יוֹצֵא גְּזִרוּ רַבָּנַן טוּמְאָה אוֹ לָא? מִי אָמְרִינַן: נוֹתָר דִּגְזָרוּ טוּמְאָה דְּאָתֵי לְאִיעֲצוֹלֵי בֵּיהּ, אֲבָל יוֹצֵא, אַפּוֹקֵי בְּיָדַיִם לָא מַפְקֵי לֵיהּ בְּיָדַיִם, לָא גְּזָרוּ בֵּיהּ רַבָּנַן טוּמְאָה, אוֹ דִילְמָא לָא שְׁנָא.

תָּא שְׁמַע: אֲבָר שֶׁיָּצָא מִקְצָתוֹ חוֹתֵךְ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לָעֶצֶם, וְקוֹלֵף עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַפֶּרֶק, וְחוֹתֵךְ. וְאִי אָמְרַתְּ גְּזִרוּ בֵּיהּ רַבָּנַן טוּמְאָה, כִּי חָתֵיךְ לֵיהּ מַאי הֲוַי? הָא קָמְטַמֵּא לֵיהּ!

טוּמְאַת סְתָרִים הִיא, וְטוּמְאַת סְתָרִים לָא מְטַמְּיָא.

וּלְרָבִינָא דְּאָמַר: חִיבּוּרֵי אוֹכָלִין — לָאו חִיבּוּר הוּא, וּכְמַאן דְּמִפְּרְתֵי דָּמֵי, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? הָא קָנָעַ בַּהֲדֵי וְקָא מְטַמֵּא! אֶלָּא: לְמַאן דְּמַתְנֵי כְּזַיִת — דְּלֵית בֵּיהּ כְּזַיִת. וּמַאן דְּמַתְנֵי כְּבֵיצָה — דְּלֵית בֵּיהּ כְּבֵיצָה.

תָּא שְׁמַע: הַמּוֹצִיא בְּשַׂר פֶּסַח מֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּלֹא תַעֲשֶׂה, טָהוֹר. מַאי לָאו — טָהוֹר וְאָסוּר, דְּיוֹצֵא מֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה כַּיּוֹצֵא חוּץ לִמְחִיצָתוֹ דָּמֵי, וּמְפָסֵיל, וַאֲפִילּוּ הָכִי קָתָנֵי טָהוֹר, אַלְמָא לָא גְּזִרוּ רַבָּנַן טוּמְאָה!

לָא — טָהוֹר וּמוּתָּר, דְּיוֹצֵא מֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה לָאו כַּיּוֹצֵא חוּץ לִמְחִיצָתוֹ דָּמֵי, וְלָא מְפָסֵיל.

וְהָא קָא תָנֵי סֵיפָא: הָאוֹכְלוֹ חֵרֵי זֶה בְּלֹא תַעֲשֶׂה! בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר כְּבֵיצָה — דְּאִית בֵּיהּ כְּזַיִת וְלֵית בֵּיהּ כְּבֵיצָה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר כְּזַיִת, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
אֶלָּא: בְּיוֹצֵא בַּפֶּסַח לָא מִיבַּעְיָא לַן דִּלְא גְּזַרוּ רַבָּנַן טוּמְאָה, מַאי טַעְמָא — בְּנֵי חֲבוּרָה זְרִיזִין הֵן, וּמְזָהָר זְהִירֵי בֵּיהּ. אֶלָּא, כִּי קָמִיבַּעְיָא לַן בְּיוֹצֵא בְּקָדָשִׁים, מַאי, תֵּיקוּ.
וּמוֹצִיא בְּשַׂר פֶּסַח

דף פה:

מֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה מִנַּיִן? דְּתַנְיָא: "לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת מִן הַבָּשָׂר חוּצָה", אֵין לִי אֶלָּא מִבַּיִת לְבַיִת, מֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "חוּצָה" — חוּץ לָאֲכִילָתוֹ.
אָמַר רַבִּי אַמֵּי: הַמּוֹצִיא בְּשַׂר פֶּסַח מֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה, אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיַּנִּיחַ. הוֹצָאָה כְּתִיב בֵּיהּ כְּשַׁבָּת: מָה שַׁבָּת — עַד דְּעָבֵד עֲקִירָה וְהַנָּחָה, אַף הָכָא נָמֵי — עַד דְּעָבֵד עֲקִירָה וְהַנָּחָה.
מֵתִיב רַבִּי אַבָּא בַּר מֶמֶל: הָיוּ סוֹבְלִים אוֹתָן בְּמוֹטוֹת, הָרִאשׁוֹנִים יָצְאוּ חוּץ לְחוֹמַת הָעֲזָרָה וְהָאַחֲרוֹנִים לֹא יָצְאוּ, הָרִאשׁוֹנִים מְטַמְּאִין בָּגָדִים וְהָאַחֲרוֹנִים אֵין מְטַמְּאִין בָּגָדִים. וְהָא לָא נָח?
הוּא מוֹתֵיב לַהּ וְהוּא מְפָרֵק לַהּ, בְּנִגְרָרִין.
מַתְנִי' אֵבֶר שֶׁיָּצָא מִקְצָתוֹ, חוֹתֵךְ עַד שֶׁמַּגִּיעַ לָעֶצֶם, וְקוֹלֵף עַד שֶׁמַּגִּיעַ לַפֶּרֶק, וְחוֹתֵךְ. וּבַמּוּקְדָּשִׁין — קוֹצֵץ בְּקוֹפִיץ, שֶׁאֵין בּוֹ מִשּׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם.
מִן הָאֲגַף וְלִפְנִים — כְּלִפְנִים, מִן הָאֲגַף וּלְחוּץ — כְּלַחוּץ. הַחֲלוֹנוֹת וְעוֹבִי הַחוֹמָה — כְּלִפְנִים.
גְּמָ' אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: וְכֵן לְתִפְלָה. וּפְלִיגָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי. דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: אֲפִילּוּ מְחִיצָה שֶׁל בַּרְזֶל אֵינָהּ מַפְסֶקֶת בֵּין יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם.
הָא גּוּפָא קַשְׁיָא, אָמְרַתְּ: מִן הָאֲגַף וְלִפְנִים — כְּלִפְנִים, הָא אֲגַף עַצְמוֹ — כְּלַחוּץ. אֵימָא סֵיפָא: מִן הָאֲגַף וּלְחוּץ — כְּלַחוּץ. הָא אֲגַף עַצְמוֹ — כְּלִפְנִים!
לָא קַשְׁיָא: כָּאן — בְּשַׁעֲרֵי עֲזָרָה, כָּאן — בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם.
דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מִפְּנֵי מָה לֹא נִתְקַדְּשׁוּ שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַיִם? מִפְּנֵי שֶׁמְּצוֹרָעִין מִגִּינִּין תַּחְתֵּיהֶן, בַּחַמָּה מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים.
וְאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מִפְּנֵי מָה לֹא נִתְקַדְּשָׁה שַׁעַר נִקָּנוֹר? מִפְּנֵי שֶׁמְּצוֹרָעִין עוֹמְדִין שָׁם וּמַכְנִיסִין בְּהוֹנוֹת יָדָם.
הַחֲלוֹנוֹת וְעוֹבִי הַחוֹמָה וְכוּ'. אָמַר רַב: גַּגִּין וַעֲלִיּוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ. אִינִי?! וְהָאָמַר רַב מְשׁוּם רַבִּי חִיָּיא "כְּזֵיתָא פִּסְחָא, וְהַלֵּילָא פָּקַע אִיגָּרָא".

דף פו.

מַאי לָאו, דְּאָכְלִי בְּאִיגָּרָא וְאָמְרִי בְּאִיגָּרָא! לָא: דְּאָכְלִי בְּאַרְעָא וְאָמְרִי בְּאִיגָּרָא.
אִינִי? וְהָתְנַן: אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן, וְאָמַר רַב: שֶׁלֹּא יֵעָקְרוּ מֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה.
לָא קַשְׁיָא: כָּאן — בִּשְׁעַת אֲכִילָה, כָּאן — שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת אֲכִילָה.
תָּא שְׁמַע, אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: עָלַיִית בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים חֲמוּרָה מִבֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים. שֶׁבֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים — כֹּהֵן גָּדוֹל נִכְנָס לוֹ פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה, וַעֲלַיִית בֵּית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים — אֵין נִכְנָסִין לָהּ אֶלָּא פַּעַם אַחַת בְּשָׁבוּעַ, וְאָמְרִי לַהּ: פַּעֲמַיִם בְּשָׁבוּעַ, וְאָמְרִי לַהּ: פַּעַם אַחַת בְּיוֹבֵל, לְיַדַּע מָה הִיא צְרִיכָה.
אָמַר רַב יוֹסֵף: מֵהֵיכָל נֵיקוּם וְנֵיתֵיב אִינִישׁ? שְׁאנֵי הֵיכָל, דִּכְתִיב: "וַיִּתֵּן דָּוִד לִשְׁלֹמֹה בְּנוֹ אֶת תַּבְנִית הָאוּלָם וְאֶת בָּתָּיו וְאֶת גַּנְזָכָיו וַעֲלִיֹּתָיו וְחַדְרָיו הַפְּנִימִים וּבֵית הַכַּפֹּרֶת", וּכְתִיב: "הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד ה' עָלַי הִשְׂכִּיל".
תָּא שְׁמַע: הַלְשָׁכוֹת הַבְּנוּיוֹת בַּקּוֹדֶשׁ וּפְתוּחוֹת לַחוֹל — תּוֹכָן חוֹל, וְגַגּוֹתֵיהֶן קוֹדֶשׁ! תַּרְגְּמָא רַב חִסְדָּא: בְּשֶׁגַּגּוֹתֵיהֶן שָׁוִין לְקַרְקַע עֲזָרָה.
אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: בְּנוּיוֹת בַּחוֹל וּפְתוּחוֹת לַקּוֹדֶשׁ — תּוֹכָן קוֹדֶשׁ וְגַגּוֹתֵיהֶן חוֹל. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּשֶׁגַּגּוֹתֵיהֶן שָׁוִין לְקַרְקַע עֲזָרָה, הָוְיָא לַהּ מְחִילוֹת, וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מְחִילוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ! כִּי קָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן — בִּפְתוּחוֹת לְהַר הַבַּיִת. כִּי תַּנְיָא הָהִיא — בִּפְתוּחוֹת לָעֲזָרָה.
וְהָתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְחִילוֹת מִתַּחַת הַהֵיכָל חוֹל! כִּי תַּנְיָא הָהִיא — שֶׁפְּתוּחוֹת לַחוֹל.
תָּא שְׁמַע: וְגַגּוֹ קוֹדֶשׁ!
וְתִסְבְּרָא?! וְהָא קָתָנֵי: גַּגִּין הַלְּלוּ אֵין אוֹכְלִין שָׁם קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאֵין שׁוֹחֲטִין שָׁם קָדָשִׁים קַלִּים! וְאֶלָּא קַשְׁיָא גַּגּוֹ קוֹדֶשׁ! אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא: לְאוֹתָן שְׁתֵּי אַמּוֹת.
דִּתְנַן: שְׁתֵּי אַמּוֹת הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה, אַחַת עַל קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית וְאַחַת עַל קֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית. זוֹ שֶׁעַל קֶרֶן מִזְרָחִית צְפוֹנִית הָיְתָה יְתֵירָה עַל שֶׁל מִשֶּׁה חֲצִי אֲצְבַּע, וְזוֹ שֶׁעַל קֶרֶן מִזְרָחִית דְּרוֹמִית הָיְתָה יְתֵירָה עָלֶיהָ חֲצִי אֲצְבַּע, נִמְצֵאת יְתֵירָה עַל שֶׁל מִשֶּׁה אֲצְבַּע.
וְלָמָּה הָיוּ אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה? שֶׁיְּהוּ הָאוּמָנִין נוֹטְלִין בַּקְּטַנָּה וּמַחְזִירִין בַּגְּדוֹלָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לִידֵי מְעִילָה. וַתַּרְתֵּי לְמָה לִי? אַחַת — לְכַסְפָּא וְדַהֲבָא, וְאַחַת — לְבַנְיָנָא.
תְּנַן: הַחַלּוֹנוֹת וְעוֹבִי הַחוֹמָה — כְּלִפְנִים. בִּשְׁלָמָא הַחַלּוֹנוֹת, מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ דְּשָׁוְיָה לְקַרְקַע עֲזָרָה. אֶלָּא עוֹבִי הַחוֹמָה, הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ?

מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ בְּבַר שׁוּרָא, דִּכְתִיב: ״וַיֹּאבֶל חֵל וְחוֹמָה״, וְאָמַר רַבִּי אַחָא וְאִיתֵּימָא רַבִּי חֲנִינָא: שׁוּרָא וּבַר שׁוּרָא.

מַתְנִי׳ שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין בְּבַיִת אֶחָד, אֵלּוּ הוֹפְכִין אֶת פְּנֵיהֶם הֵילָךְ וְאוֹכְלִין, וְאֵלּוּ הוֹפְכִין אֶת פְּנֵיהֶם הֵילָךְ וְאוֹכְלִין, וְהַמְיַחֵם בָּאֶמְצַע. כְּשֶׁהַשַּׁמָּשׁ עוֹמֵד לִמְזוֹג, קוֹפֵץ אֶת פִּיו וּמַחֲזִיר אֶת פָּנָיו, עַד שֶׁמַּגִּיעַ אֵצֶל חֲבוּרָתוֹ וְאוֹכֵל. וְהַכַּלָּה הוֹפֶכֶת אֶת פָּנֶיהָ וְאוֹכֶלֶת.

גְּמָ׳ מַתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי יְהוּדָה הִיא. דְּתַנְיָא: ״עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם״, מְלַמֵּד שֶׁהַפֶּסַח נֶאֱכָל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת. יָכוֹל יְהֵא הָאוֹכֵל אוֹכֵל בִּשְׁתֵּי מְקוֹמוֹת — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל״.

מִכָּאן אָמְרוּ: הַשַּׁמָּשׁ שֶׁאָכַל כְּזַיִת בְּצַד הַתַּנּוּר, אִי פִּקֵּחַ הוּא מְמַלֵּא כְּרֵיסוֹ מִמֶּנּוּ, וְאִם רָצוּ בְּנֵי חֲבוּרָה לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ טוֹבָה — בָּאִין וְיוֹשְׁבִין בְּצִדּוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: ״עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם״, מְלַמֵּד שֶׁהָאוֹכֵל אוֹכֵל בִּשְׁתֵּי מְקוֹמוֹת.

דף פו:

יָכוֹל יְהֵא נֶאֱכָל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת, תַּלְמוּד לוֹמַר: ״בְּבַיִת אֶחָד יֵאָכֵל״.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: יֵשׁ אֵם לַמָּסוֹרֶת. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: יֵשׁ אֵם לַמִּקְרָא.

הָיוּ יוֹשְׁבִין וְנִפְרְסָה מְחִיצָה בֵּינֵיהֶם, לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר פֶּסַח נֶאֱכָל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת — אוֹכְלִין, לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר אֵין הַפֶּסַח נֶאֱכָל בִּשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת — אֵין אוֹכְלִין.

הָיוּ יוֹשְׁבִין וְנִסְתַּלְּקָה מְחִיצָה בֵּינֵיהֶן, לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר הָאוֹכֵל אוֹכֵל בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת — אוֹכְלִין, לְדִבְרֵי הָאוֹמֵר אֵין הָאוֹכֵל אוֹכֵל בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת — אֵין אוֹכְלִין.

יָתֵיב רַב כָּהֲנָא קָא פָּשֵׁיט לֵיהּ מִפְּשָׁט. אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרַב כָּהֲנָא: וְתִיבְּעֵי לָךְ אִיבַּעְיָא: סִילּוּק מְחִיצָה וַעֲשִׂיַּית מְחִיצָה מִי הָוֵי כִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, וְכִשְׁתֵּי חֲבוּרוֹת דְּמֵי, אוֹ לָא? תֵּיקוּ.

הַכַּלָּה הוֹפֶכֶת אֶת פָּנֶיהָ וְכוּ׳. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפְּנֵי שֶׁהִיא בּוֹשָׁה.

רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן אִיקְלַע לְבֵי רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק. אֲמַרוּ לֵיהּ: מָה שְׁמָךְ? אָמַר לְהוּ: רַב הוּנָא. אֲמַרוּ: נֵיתֵיב מָר אַפּוּרְיָא! יְתֵיב, יְהַבוּ לֵיהּ כָּסָא, קַבְּלֵיהּ בְּחַד זִימְנָא וְשַׁתֵּייהּ בִּתְרֵי זִימְנֵי, וְלָא אַהְדַּר אַפֵּיהּ.

אֲמַרוּ לֵיהּ: מַאי טַעְמָא קָרֵית לָךְ רַב הוּנָא? אָמַר לְהוּ: בַּעַל הַשֵּׁם אֲנִי. מַאי טַעְמָא כִּי אֲמַרוּ לָךְ נֵיתֵיב אַפּוּרְיָא יְתֵבְתְּ? אָמַר לְהוּ: כָּל מַה שֶׁאֹמַר לָךְ בַּעַל הַבַּיִת עֲשֵׂה (חוץ מִצֵּא).

מַאי טַעְמָא כִּי יְהֵבִי לָךְ כָּסָא קַבֵּלְתְּ בְּחַד זִימְנָא? אֲמַר לְהוּ: מְסָרְבִין לַקָּטָן, וְאֵין מְסָרְבִין לַגָּדוֹל. מַאי טַעְמָא אִשְׁתֵּיתֵיהּ בִּתְרֵי זִימְנֵי? אָמַר לְהוּ: דְּתַנְיָא, הַשּׁוֹתֶה כּוֹסוֹ בְּבַת אַחַת הֲרֵי זֶה גַּרְגְּרָן, שְׁנַיִם — דֶּרֶךְ אֶרֶץ, שְׁלֹשָׁה — מְגַסֵּי הָרוּחַ. מַאי טַעְמָא לָא אַהֲדְרֵתְּ אַפֻּךְ? אֲמַר לְהוּ: "כַּלָּה הוֹפֶכֶת פָּנֶיהָ" תְּנַן.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אִיקְּלַע לְבֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי יוֹסֵי בֶּן לָקוֹנְיָא. יְהַבוּ לֵיהּ כָּסָא, קַבֵּלֵיהּ בְּחַד זִימְנָא וְשַׁתְיֵיהּ בְּחַד זִימְנָא. אָמְרִי לֵיהּ: לָא סָבַר לַהּ מָר הַשּׁוֹתֶה כּוֹסוֹ בְּבַת אַחַת הֲרֵי זֶה גַּרְגְּרָן? אֲמַר לְהוּ: לָא אָמְרִי בְּכוֹסְךְ קָטָן וְיֵינְךְ מָתוֹק וּכְרֵיסִי רְחָבָה.

אָמַר רַב הוּנָא: בְּנֵי חֲבוּרָה נִכְנָסִין בִּשְׁלֹשָׁה, וְיוֹצְאִין אֲפִילּוּ בְּאֶחָד. אָמַר רַבָּה: וְהוּא דְּעָיֵיל בְּעִידָּנָא דִּרְגִילִי לְמֵיעַל, וְהוּא דִּרְגַשׁ בְּהוּ דַּיָּילָא.

אָמַר רָבִינָא: וְנוֹתְנִין שְׂכַר דָּמִים, וְצָרִיךְ הָאַחֲרוֹן לְהוֹסִיף דָּמִים. וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ.

הַדָּרָן עָלָךְ כֵּיצַד צוֹלִין

דף פז.

מַתְנִי׳ **הָאִשָּׁה** בִּזְמַן שֶׁהִיא בְּבֵית בַּעְלָהּ, שְׁחַט עָלֶיהָ בַּעְלָהּ וְשָׁחַט עָלֶיהָ אָבִיהָ — תֹּאכַל מִשֶּׁל בַּעְלָהּ. הָלְכָה רֶגֶל רִאשׁוֹן לַעֲשׂוֹת בְּבֵית אָבִיהָ, שְׁחַט עָלֶיהָ אָבִיהָ וְשָׁחַט עָלֶיהָ בַּעְלָהּ — תֹּאכַל בְּמָקוֹם שֶׁהִיא רוֹצָה.

יָתוֹם שֶׁשָּׁחֲטוּ עָלָיו אַפּוֹטְרוֹפְּסִין — יֹאכַל בְּמָקוֹם שֶׁהוּא רוֹצֶה. עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶן. מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל רַבּוֹ.

גְּמָ׳ שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ יֵשׁ בְּרֵירָה? מַאי רוֹצָה — בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה.

וּרְמִינְהוּ: אִשָּׁה, רֶגֶל הָרִאשׁוֹן אוֹכֶלֶת מִשֶּׁל אָבִיהָ. מִכָּאן וְאֵילָךְ, רוֹצָה — אוֹכֶלֶת מִשֶּׁל אָבִיהָ, רוֹצָה — מִשֶּׁל בַּעְלָהּ.

לָא קַשְׁיָא: כָּאן, בִּרְדוּפָה לֵילֵךְ. כָּאן, בְּשֶׁאֵינָהּ רְדוּפָה.

דִּכְתִיב: "אָז הָיִיתִי בְעֵינָיו כְּמוֹצְאַת שָׁלוֹם", וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּכֹלָּה שֶׁנִּמְצֵאת שְׁלֵימָה בְּבֵית חֲמִיהָ, וּרְדוּפָה לֵילֵךְ לְהַגִּיד שִׁבְחָהּ בְּבֵית אָבִיהָ. כְּדִכְתִיב: "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם ה' תִּקְרְאִי אִישִׁי וְלֹא תִקְרְאִי לִי עוֹד בַּעְלִי", אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּכַלָּה בְּבֵית חֲמִיהָ, וְלֹא כְּכַלָּה בְּבֵית אָבִיהָ.

"אֲחוֹת לָנוּ קְטַנָּה וְשָׁדַיִם אֵין לָהּ", אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זוֹ עֵילָם, שֶׁזְּכָתָה לִלְמוֹד, וְלֹא זָכְתָה לְלַמֵּד.

"אֲנִי חוֹמָה וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת", אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "אֲנִי חוֹמָה" — זוֹ תּוֹרָה, "וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת" — אֵלּוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים. וְרָבָא אָמַר: "אֲנִי חוֹמָה" — זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, "וְשָׁדַי כַּמִּגְדָּלוֹת" — אֵלּוּ בָּתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת.

אָמַר רַב זוּטְרָא בַּר טוֹבְיָה אָמַר רַב, מַאי דִּכְתִיב: "אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִעִים מְגֻדָּלִים בִּנְעוּרֵיהֶם בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיֹּת מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל",

"אֲשֶׁר בָּנֵינוּ כִּנְטִעִים" — אֵלּוּ בַּחוּרֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא טָעֲמוּ טַעַם חֵטְא. "בְּנוֹתֵינוּ כְּזָוִיֹּת" — אֵלּוּ בְּתוּלוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁאוֹגְדוֹת פִּתְחֵיהֶן לְבַעֲלֵיהֶן. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וּמָלְאוּ כַּמִּזְרָק כְּזָוִיֹּת מִזְבֵּחַ", אֵיבָעֵית אֵימָא מֵהָכָא: "מְזַוֵּינוּ מְלֵאִים מִפִּיקִים מִזַּן אֶל זַן",

"מְחֻטָּבוֹת תַּבְנִית הֵיכָל" — אֵלּוּ וְאֵלּוּ מַעֲלֶה עֲלֵיהֶן הַכָּתוּב כְּאִילּוּ נִבְנָה הֵיכָל בִּימֵיהֶן.

"דְּבַר ה' אֲשֶׁר הָיָה אֶל הוֹשֵׁעַ וגו' בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּה מַלְכֵי יְהוּדָה". בְּפֶרֶק אֶחָד נִתְנַבְּאוּ אַרְבָּעָה נְבִיאִים, וְגָדוֹל שֶׁבְּכוּלָּן הוֹשֵׁעַ, שֶׁנֶּאֱמַר: "תְּחִלַּת דִּבֶּר ה' בְּהוֹשֵׁעַ". וְכִי בְּהוֹשֵׁעַ דִּבֵּר תְּחִלָּה? וַהֲלֹא מִמֹּשֶׁה עַד הוֹשֵׁעַ כַּמָּה נְבִיאִים! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תְּחִלָּה לְאַרְבָּעָה נְבִיאִים שֶׁנִּתְנַבְּאוּ בְּאוֹתוֹ הַפֶּרֶק, וְאֵלּוּ הֵן: הוֹשֵׁעַ, יְשַׁעְיָה, עָמוֹס וּמִיכָה.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹשֵׁעַ: בָּנֶיךָ חָטְאוּ. וְהָיָה לוֹ לוֹמַר: בָּנֶיךָ הֵם, בְּנֵי חֲנוּנֶיךָ הֵם, בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, גַּלְגֵּל רַחֲמֶיךָ עֲלֵיהֶן. לֹא דַּיּוֹ שֶׁלֹּא אָמַר כָּךְ, אֶלָּא אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כָּל הָעוֹלָם שֶׁלְּךָ הוּא, הַעֲבִירֵם בְּאוּמָּה אַחֶרֶת.

אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מָה אֶעֱשֶׂה לְזָקֵן זֶה? אוֹמֵר לוֹ: לֵךְ וְקַח אִשָּׁה זוֹנָה וְהוֹלִיד לְךָ בָּנִים זְנוּנִים, וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר לוֹ שַׁלְּחֵהּ מֵעַל פָּנֶיךָ. אִם הוּא יָכוֹל לְשַׁלּוֹחַ — אַף אֲנִי אֲשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל. שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל הוֹשֵׁעַ לֵךְ קַח לְךָ אֵשֶׁת זְנוּנִים וְיַלְדֵי זְנוּנִים", וּכְתִיב: "וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח אֶת גֹּמֶר בַּת דִּבְלָיִם", "גֹּמֶר", אָמַר רַב: שֶׁהַכֹּל גּוֹמְרִים בָּהּ. "בַּת

דף פז:

דִּבְלָיִם", דִּבָּה רָעָה בַּת דִּבָּה רָעָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: שֶׁמְּתוּקָה בְּפִי הַכֹּל כְּדִבְלָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: שֶׁהַכֹּל דָּשִׁין בָּהּ כִּדְבֵלָה.

דָּבָר אַחֵר: "גֹּמֶר", אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: שֶׁבִּקְּשׁוּ לְגַמֵּר מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בִּימֵיהָ, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בָּזְזוּ וְגָמְרוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי אִבְּדָם מֶלֶךְ אֲרָם וְיִשְׁמֵם כָּעָפָר לָדָשׁ".

"וַתַּהַר וַתֵּלֶד לוֹ בֵּן וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעֶאל כִּי עוֹד מְעַט וּפָקַדְתִּי אֶת דְּמֵי יִזְרְעֶאל עַל בֵּית יֵהוּא וְהִשְׁבַּתִּי מַמְלְכוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בַּת וַיֹּאמֶר לוֹ קְרָא שְׁמָהּ לֹא

רַחֲמָה כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נָשֹׂא אֶשָּׂא לָהֶם וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן וַיֹּאמֶר (ה' אֵלָיו) קְרָא שְׁמוֹ לֹא עַמִּי כִּי אַתֶּם לֹא עַמִּי וְאָנֹכִי לֹא אֶהְיֶה לָכֶם",

לְאַחַר שֶׁנּוֹלְדוּ [לוֹ] שְׁנֵי בָנִים וּבַת אַחַת, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהוֹשֵׁעַ: לֹא הָיָה לְךָ לְלַמּוֹד מִמֹּשֶׁה רַבָּךְ? שֶׁכֵּיוָן שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמּוֹ פֵּירַשׁ מִן הָאִשָּׁה, אַף אַתָּה בְּדוֹל עַצְמְךָ מִמֶּנָּה.

אָמַר לוֹ: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם יֵשׁ לִי בָּנִים מִמֶּנָּה וְאֵין אֲנִי יָכוֹל לְהוֹצִיאָהּ וְלֹא לָגֶרְשָׁהּ.

אָמַר לֵיהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: וּמָה אַתָּה שֶׁאִשְׁתְּךָ זוֹנָה וּבָנֶיךָ [בָּנַי] זְנוּנִים, וְאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ אִם שֶׁלְּךָ הֵן אִם שֶׁל אֲחֵרִים הֵן — כָּךְ, יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵן בָּנַי, בְּנֵי בְּחוּנַי בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, אֶחָד מֵאַרְבָּעָה קִנְיָנִין שֶׁקָּנִיתִי בָּעוֹלָמִי.

תּוֹרָה קִנְיָן אֶחָד, דִּכְתִיב: "ה' קָנָנִי רֵאשִׁית דַּרְכּוֹ". שָׁמַיִם וָאָרֶץ קִנְיָן אֶחָד, דִּכְתִיב: "קֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ". בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אֶחָד, דִּכְתִיב: "הַר זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ". יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אֶחָד דִּכְתִיב: "עַם זוּ קָנִיתָ" — וְאַתָּה אָמַרְתָּ הַעֲבִירֵם בְּאוּמָּה אַחֶרֶת!

כֵּיוָן שֶׁיֹּדֵעַ שֶׁחָטָא, עָמַד לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל עַצְמוֹ. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: עַד שֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל עַצְמְךָ — בַּקֵּשׁ רַחֲמִים עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁגָּזַרְתִּי עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּשׁ גְּזֵירוֹת בַּעֲבוּרֶךָ.

עָמַד וּבִקֵּשׁ רַחֲמִים וּבִטֵּל גְּזֵירָה, וְהִתְחִיל לְבָרְכָן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם וְגוֹ' וְהָיָה בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יֵאָמֵר לָהֶם לֹא עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי אֵל חָי וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו וְגוֹ' וּזְרַעְתִּיהָ לִּי בָּאָרֶץ וְרִחַמְתִּי אֶת לֹא רֻחָמָה וְאָמַרְתִּי לְלֹא עַמִּי עַמִּי אַתָּה".

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹי לָהּ לַרַבָּנוּת שֶׁמְּקַבֶּרֶת אֶת בְּעָלֶיהָ. שֶׁאֵין לָךְ כָּל נָבִיא וְנָבִיא שֶׁלֹּא קִיפֵּחַ אַרְבָּעָה מְלָכִים בְּיָמָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶן אָמוֹץ אֲשֶׁר חָזָה עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם וְגוֹ'".

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפְּנֵי מָה זָכָה יָרָבְעָם בֶּן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְהִמָּנוֹת עִם מַלְכֵי יְהוּדָה? מִפְּנֵי שֶׁלֹּא קִבֵּל לְשׁוֹן הָרַע עַל עָמוֹס.

מְנָלַן דְּאִימְּנִי? דִּכְתִיב: "דִּבֶּר ה' אֲשֶׁר הָיָה אֶל הוֹשֵׁעַ בֶּן בְּאֵרִי בִּימֵי עֻזִּיָּה יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּה מַלְכֵי יְהוּדָה וּבִימֵי יָרָבְעָם בֶּן יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל".

וּמְנָלַן דְּלֹא קִיבֵּל לְשׁוֹן הָרַע? דִּכְתִיב: "וַיִּשְׁלַח אֲמַצְיָה כֹּהֵן בֵּית אֵל אֶל יָרָבְעָם מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר קָשַׁר עָלֶיךָ וְגוֹ'", וּכְתִיב: "כִּי כֹה אָמַר עָמוֹס בַּחֶרֶב יָמוּת יָרָבְעָם וְגוֹ'". אָמַר: חַס וְשָׁלוֹם אָמַר אוֹתוֹ צַדִּיק כָּךְ, וְאִם אָמַר — מָה אֶעֱשֶׂה לוֹ? שְׁכִינָה אָמְרָה לוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֲפִילּוּ בִּשְׁעַת כַּעְסוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת הָרַחֲמִים. שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל". רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי חֲנִינָא אָמַר מֵהָכָא: "כִּי נָשֹׂא אֶשָּׂא לָהֶם".

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא הִגְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל לְבֵין הָאוּמּוֹת אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּתּוֹסְפוּ עֲלֵיהֶם גֵּרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְזָרַעְתִּיהָ לִּי בָּאָרֶץ״. כְּלוּם אָדָם זוֹרֵעַ סְאָה אֶלָּא לְהַכְנִיס כַּמָּה כּוֹרִין. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר מֵהָכָא: ״וְרִחַמְתִּי אֶת לֹא רֻחָמָה״.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, מַאי דִּכְתִיב: ״אַל תַּלְשֵׁן עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו פֶּן יְקַלֶּלְךָ וְאָשַׁמְתָּ״, וּכְתִיב: ״דּוֹר אָבִיו יְקַלֵּל וְאֶת אִמּוֹ לֹא יְבָרֵךְ״, מִשּׁוּם דְּאָבִיו יְקַלֵּל וְאֶת אִמּוֹ לֹא יְבָרֵךְ — אַל תַּלְשֵׁן?

אֶלָּא, אֲפִילּוּ דּוֹר שֶׁאָבִיו יְקַלֵּל וְאֶת אִמּוֹ לֹא יְבָרֵךְ — אַל תַּלְשֵׁן עֶבֶד אֶל אֲדוֹנָיו. מְנַלַּן — מֵהוֹשֵׁעַ.

אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא, מַאי דִּכְתִיב: ״צְדָקַת פִּרְזוֹנוֹ בְּיִשְׂרָאֵל״, צְדָקָה עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁפִּזְּרָן לְבֵין הָאוּמּוֹת. וְהֵיכִינוּ דַּאֲמַר לֵיהּ הָהוּא מִינָא לְרַבִּי חֲנִינָא: אֲנַן מְעַלְּינַן מִינַּייכוּ, כְּתִיב בְּכוּ: ״כִּי שִׁשֶּׁת חֳדָשִׁים יְשַׁב שָׁם וְגוֹ״, וְאִלּוּ אֲנַן אִיתֵינְכוּ גַּבַּן כַּמָּה שְׁנֵי וְלָא קָא עָבְדִינַן לְכוּ מִידֵּי. אָמַר לוֹ: רְצוֹנְךָ יִטָּפֵל לְךָ תַּלְמִיד אֶחָד.

נִטְפַּל לֵיהּ רַבִּי אוֹשַׁעְיָא, אֲמַר לֵיהּ: מִשּׁוּם דְּלָא יָדְעִיתוּ הֵיכִי תַּעְבְּדוּ, תְּכַלִּינַן כּוּלְּהוּ — לֵיתַנְהוּ גַּבַּייכוּ. מַאי דְּאֵיכָא גַּבַּייכוּ, קָרֵי לְכוּ מַלְכוּתָא קְטִיעָתָא. אֲמַר לֵיהּ: גַּפָּא דְּרוֹמָאֵי! בְּהָא נָחֲתִינַן וּבְהָא סָלְקִינַן.

תָּנֵי רַבִּי חִיָּיא, מַאי דִּכְתִיב: ״אֱלֹהִים הֵבִין דַּרְכָּהּ וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ״, יוֹדֵעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְקַבֵּל גְּזֵירוֹת שֶׁל רוֹמִיִּים, לְפִיכָךְ הִגְלָה אוֹתָם לְבָבֶל. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לֹא הִגְלָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל לְבָבֶל אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁעֲמוּקָה כִּשְׁאוֹל, שֶׁנֶּאֱמַר: ״מִיַּד שְׁאוֹל אֶפְדֵּם מִמָּוֶת אֶגְאָלֵם״. רַבִּי חֲנִינָא אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁקָּרוֹב לִשְׁוֹנָם לְלָשׁוֹן תּוֹרָה.

רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁשִּׁיגְּרָן לְבֵית אִמָּן. מָשָׁל לְאָדָם שֶׁכָּעַס עַל אִשְׁתּוֹ, לְהֵיכָן מְשַׁגְּרָהּ — לְבֵית אִמָּהּ.

וְהֵיכִינוּ דְּרַבִּי אֶלְכְּסַנְדְּרִי, דְּאָמַר: שְׁלֹשָׁה חָזְרוּ לְמַטָּעָתָן, אֵלּוּ הֵן: יִשְׂרָאֵל, כֶּסֶף מִצְרַיִם, וּכְתַב לוּחוֹת. יִשְׂרָאֵל — הָא דַּאֲמַרַן. כֶּסֶף מִצְרַיִם, דִּכְתִיב: ״וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם עָלָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם עַל יְרוּשָׁלַיִם וְגוֹ״. כְּתַב הַלּוּחוֹת, דִּכְתִיב: ״וְאֲשַׁבֵּרֵם לְעֵינֵיכֶם״, תָּנָא: לוּחוֹת נִשְׁבְּרוּ וְאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת.

עוּלָּא אָמַר: כְּדֵי שֶׁיֹּאכְלוּ

דף פח.

תְּמָרִים וְיַעַסְקוּ בַּתּוֹרָה. עוּלָּא אִיקְּלַע לְפוּמְבְּדִיתָא, קָרִיבוּ לֵיהּ טִירְיָנָא דְּתַמָּרֵי. אֲמַר לְהוּ: כַּמָּה כִּי הָנֵי בְּזוּזָא? אֲמַרוּ לֵיהּ: תְּלָת בְּזוּזָא. אֲמַר: מְלָא צַנָּא דְּדוּבְשָׁא בְּזוּזָא, וּבַבְלָאֵי לָא עָסְקִי בְּאוֹרָיְיתָא.

בְּלֵילְיָא צַעֲרוּהוּ. אֲמַר: מְלָא צַנָּא סַמָּא דְּמוֹתָא בְּזוּזָא בְּבָבֶל, וּבַבְלָאֵי עָסְקִי בְּאוֹרָיְיתָא.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִּכְתִיב: ״וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר ה׳ אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְגוֹ׳״. אֱלֹהֵי יַעֲקֹב, וְלֹא אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וְיִצְחָק?

אֶלָּא, לֹא כְּאַבְרָהָם שֶׁכָּתוּב בּוֹ ״הַר״, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר ה׳ יֵרָאֶה״, וְלֹא כְּיִצְחָק שֶׁכָּתוּב בּוֹ ״שָׂדֶה״, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ בַּשָּׂדֶה״, אֶלָּא כְּיַעֲקֹב שֶׁקְּרָאוֹ ״בַּיִת״, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֵל״.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גְּדוֹל קִבּוּץ גָּלְיוֹת כַּיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ בּוֹ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו וְשָׂמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֶאל״, וּכְתִיב: ״וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד״.

יָתוֹם שֶׁשָּׂחֲטוּ עָלָיו אַפּוֹטְרוֹפְּסִין וְכוּ׳. שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ יֵשׁ בְּרֵירָה. אָמַר רַבִּי זֵירָא: ״שֶׁה לַבָּיִת״ — מִכָּל מָקוֹם.

תָּנוּ רַבָּנָן: ״שֶׂה לַבָּיִת״ — מְלַמֵּד שֶׁאָדָם מֵבִיא וְשׁוֹחֵט עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, בֵּין מִדַּעְתָּן בֵּין שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּן. אֲבָל אֵינוֹ שׁוֹחֵט עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים וְעַל יַד אִשְׁתּוֹ, אֶלָּא מִדַּעְתָּן.

תַּנְיָא אִידָךְ: לֹא יִשְׁחוֹט אָדָם לֹא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים וְעַל יַד אִשְׁתּוֹ, אֶלָּא מִדַּעְתָּן. אֲבָל שׁוֹחֵט הוּא עַל יְדֵי בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים וְעַל יְדֵי עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים, בֵּין מִדַּעְתָּן וּבֵין שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּן, וְכוּלָּן שֶׁשָּׁחֲטוּ וְשָׁחַט רַבָּן עֲלֵיהֶן — יוֹצְאִין בְּשֶׁל רַבָּן, וְאֵין יוֹצְאִין בְּשֶׁל עַצְמָן,

חוּץ מִן הָאִשָּׁה שֶׁיְּכוֹלָה לְמַחוֹת.

מַאי שְׁנָא אִשָּׁה? אָמַר רָבָא: אִשָּׁה וְכָל דְּדָמֵי לַהּ.

הָא גּוּפָא קַשְׁיָא, אָמְרַתְּ: חוּץ מִן הָאִשָּׁה — שֶׁיְּכוֹלָה לְמַחוֹת. טַעְמָא דְּמַחֵי, הָא לָא מַחֵי — נָפְקָא בְּשֶׁל בַּעְלָהּ, וְהָא קָתָנֵי רֵישָׁא: ״וְלֹא עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ אֶלָּא מִדַּעְתָּן״, הָא סְתָמָא לָא נָפְקָא!

מַאי ״אֶלָּא מִדַּעְתָּן״ — לָאו דְּאָמְרִי אִין, אֶלָּא בִּסְתָמָא, לְאַפּוֹקֵי הֵיכָא דַּאֲמוּר לָא.

וְהָא ״כּוּלָּם שֶׁשָּׁחֲטוּ וְשָׁחַט רַבָּן עֲלֵיהֶן — יוֹצְאִין בְּשֶׁל רַבָּן״ דְּבִסְתָמָא, וְקָתָנֵי: חוּץ מִן הָאִשָּׁה — מִפְּנֵי שֶׁיְּכוֹלָה לְמַחוֹת!

אָמַר רָבָא: כֵּיוָן שֶׁשָּׂחֲטוּ אֵין לְךָ מִיחוּי גָּדוֹל מִזֶּה.
עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין וְכוּ'. רָמֵי לֵיהּ רַב עֵינָא סָבָא לְרַב נַחְמָן: תְּנַן, עֶבֶד שֶׁל שְׁנֵי שׁוּתָּפִין לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל שְׁנֵיהֶן. וְהָתַנְיָא: רָצָה — מִזֶּה אוֹכֵל, רָצָה — מִזֶּה אוֹכֵל!
אֲמַר לֵיהּ: עֵינָא סָבָא, וְאָמְרִי לַהּ: פַּתְיָא אוּפָּמָא, מִינִּי וּמִינָּךְ תִּסְתַּיֵּים שְׁמַעְתְּתָא. מַתְנִיתִין — בִּדְקָפְדִי אַהֲדָדֵי, בָּרַיְיתָא — דְּלָא קָפְדִי אַהֲדָדֵי.
מִי שֶׁחֲצָיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין לֹא יֹאכַל מִשֶּׁל רַבּוֹ וְכוּ'. מִשֶּׁל רַבּוֹ הוּא דְּלֹא יֹאכַל, אֲבָל מִשֶּׁל עַצְמוֹ — יֹאכַל. וְהָא תַּנְיָא: לֹא יֹאכַל לֹא מִשֶּׁלּוֹ וְלֹא מִשֶּׁל רַבּוֹ.
לָא קַשְׁיָא: כָּאן — כְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה, כָּאן — כְּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה. דִּתְנַן: מִי שֶׁחֲצָיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין — עוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד וְאֶת עַצְמוֹ יוֹם אֶחָד, דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים:

דף פח:

תְּקַנְתָּם אֶת רַבּוֹ, וְאֶת עַצְמוֹ לֹא תְּקַנְתָּם. לִישָּׂא שִׁפְחָה אֵינוֹ יָכוֹל — שֶׁכְּבָר חֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין, לִישָּׂא בַּת חוֹרִין אֵינוֹ יָכוֹל — שֶׁעֲדַיִין חֶצְיוֹ עֶבֶד. יְבַטֵּל, וַהֲלֹא לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אֶלָּא לְפִרְיָה וּרְבִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ (אֶלָּא) לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ". אֶלָּא, מִפְּנֵי תִּיקּוּן הָעוֹלָם כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, וְכוֹתֵב שְׁטָר עַל חֲצִי דָּמָיו.
וְחָזְרוּ בֵּית הִילֵּל לְהוֹרוֹת כְּבֵית שַׁמַּאי.

מַתְנִי' הָאוֹמֵר לְעַבְדּוֹ צֵא וּשְׁחוֹט עָלַי אֶת הַפֶּסַח, שְׁחַט גְּדִי — יֹאכַל, שְׁחַט טָלֶה — יֹאכַל, שְׁחַט גְּדִי וְטָלֶה — יֹאכַל מִן הָרִאשׁוֹן.
שָׁכַח מָה אָמַר לוֹ רַבּוֹ, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִשְׁחַט טָלֶה וּגְדִי, וְיֹאמַר: אִם גְּדִי אָמַר לִי רַבִּי — גְּדִי שֶׁלּוֹ וְטָלֶה שֶׁלִּי, וְאִם טָלֶה אָמַר לִי רַבִּי — הַטָּלֶה שֶׁלּוֹ וּגְדִי שֶׁלִּי.
שָׁכַח רַבּוֹ מָה אָמַר לוֹ, שְׁנֵיהֶן יֵצְאוּ לְבֵית הַשְּׁרֵיפָה, וּפְטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי.

גְּמָ' פְּשִׁיטָא! שָׁחַט גְּדִי — יֹאכַל, אַף עַל גַּב דִּרְגִיל בְּטָלֶה. שָׁחַט טָלֶה — יֹאכַל, אַף עַל גַּב דִּרְגִיל בִּגְדִי.
שָׁחַט גְּדִי וְטָלֶה — יֹאכַל מִן הָרִאשׁוֹן. וְהָא תַּנְיָא: אֵין נִמְנִין עַל שְׁנֵי פְּסָחִים כְּאֶחָד!
מַתְנִיתִין בְּמֶלֶךְ וּמַלְכָּה.
וְהָתַנְיָא: אֵין נִמְנִין עַל שְׁנֵי פְּסָחִים כְּאֶחָד, וּמַעֲשֶׂה בְּמֶלֶךְ וּמַלְכָּה שֶׁאָמְרוּ לְעַבְדֵיהֶם: צְאוּ וְשַׁחֲטוּ עָלֵינוּ אֶת הַפֶּסַח, וְיָצְאוּ וְשָׁחֲטוּ עֲלֵיהֶן שְׁנֵי פְּסָחִים. בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת הַמֶּלֶךְ, אָמַר לָהֶם: לְכוּ וְשַׁאֲלוּ אֶת הַמַּלְכָּה. בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ מִן הַמַּלְכָּה, אָמְרָה לָהֶם: לְכוּ וְשַׁאֲלוּ אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל.

בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל, אָמַר לָהֶם: מַלְכָּה וּמֶלֶךְ דְּדַעְתָּן קַלָּה עֲלֵיהֶן — יֹאכְלוּ מִן הָרִאשׁוֹן. אֲנַן לֹא נֹאכַל לֹא מִן הָרִאשׁוֹן וְלֹא מִן הַשֵּׁנִי.

וְשׁוּב פַּעַם אַחַת נִמְצֵאת הַלְּטָאָה בְּבֵית הַמִּטְבָּחַיִם וּבִקְּשׁוּ לְטַמֵּא כָּל הַסְּעוּדָה כּוּלָּהּ. בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת הַמֶּלֶךְ, אָמַר לָהֶם: לְכוּ וְשַׁאֲלוּ אֶת הַמַּלְכָּה. בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אֶת הַמַּלְכָּה, אָמְרָה לָהֶם: לְכוּ וְשַׁאֲלוּ אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל.

בָּאוּ וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ, אָמַר לָהֶם: בֵּית הַמִּטְבָּחַיִם רוֹתֵחַ אוֹ צוֹנֵן? אָמְרוּ לוֹ: רוֹתֵחַ. אָמַר לָהֶם: לְכוּ וְהָטִילוּ עָלֶיהָ כּוֹס שֶׁל צוֹנֵן. הָלְכוּ וְהֵטִילוּ עָלֶיהָ כּוֹס שֶׁל צוֹנֵן וְרִיחֶשָׁה, וְטָהֵר רַבָּן גַּמְלִיאֵל כָּל הַסְּעוּדָה כּוּלָּהּ.

נִמְצָא מֶלֶךְ תְּלוּי בַּמַּלְכָּה, וְנִמְצֵאתָ מַלְכָּה תְּלוּיָה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל, נִמְצֵאת כָּל הַסְּעוּדָה תְּלוּיָה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל.

שָׁכַח מַה שֶּׁאָמַר לוֹ רַבּוֹ וְכוּ'. שֶׁלִּי?! מַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ!

אָמַר אַבָּיֵי: הוֹלֵךְ אַצֶּל רוֹעֶה הָרָגִיל רַבּוֹ אֶצְלוֹ, דְּנִיחָא לֵיהּ בְּתַקָּנְתָּא דְּרַבֵּיהּ, וּמַקָּנֵי לֵיהּ חַד מִינַּיְיהוּ עַל מְנָת שֶׁאֵין לְרַבּוֹ רְשׁוּת בּוֹ.

שָׁכַח רַבּוֹ מַה שֶּׁאָמַר לוֹ וְכוּ'. אָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁשָּׁכַח אַחַר זְרִיקָה, דְּבָעִידָנָא דְּאִיזְרִיק דָּם — הֲוָה חָזֵי לַאֲכִילָה. אֲבָל שָׁכַח לִפְנֵי זְרִיקָה, דְּכִי אִיזְרִיק דָּם לָא הֲוָה חָזֵי לַאֲכִילָה — חַיָּיבִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי.

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַבָּרַיְיתָא: חֲמִשָּׁה שֶׁנִּתְעָרְבוּ עוֹרוֹת פִּסְחֵיהֶן זֶה בָּזֶה, וְנִמְצֵאת יַבֶּלֶת בְּאֶחָד מֵהֶן — כּוּלָּן יוֹצְאִין לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה, וּפְטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי.

אָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנִּתְעָרְבוּ לְאַחַר זְרִיקָה, דִּבְעִידָנָא דְּאִיזְרִיק דָּם מִיהָא הֲוָה חָזֵי לַאֲכִילָה. אֲבָל נִתְעָרְבוּ לִפְנֵי זְרִיקָה — חַיָּיבִין לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי.

מַאן דְּמַתְנֵי אַמַּתְנִיתִין, כָּל שֶׁכֵּן אַבָּרַיְיתָא. מַאן דְּמַתְנֵי אַבָּרַיְיתָא, אֲבָל אַמַּתְנִיתִין לָא. כֵּיוָן דְּכִשֵּׁירִין נִינְהוּ, דְּאִי אִידְכַּר הֲוֵי חָזֵי לַאֲכִילָה, קַמֵּי שְׁמַיָּא גַּלְיָא.

אָמַר מָר: וּפְטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי. וְהָא אִיכָּא חַד דְּלָא נָפֵיק!

מְשׁוּם דְּלָא אִיפְּשַׁר. הֵיכִי לֵיעְבֵּיד? לִיתֵּי כָּל חַד וְחַד פֶּסַח — קָא מַיְיתֵי חוּלִּין לָעֲזָרָה, דְּאַרְבְּעָה מִינַּיְיהוּ עֲבָדֵי לְהוּ.

לִיתֵּי כּוּלְּהוּ חַד פֶּסַח — נִמְצָא פֶּסַח נֶאֱכָל שֶׁלֹּא לִמְנוּיָו.

הַאי מַאי? נַיְתֵי כָּל חַד מִינַּיְיהוּ פִּסְחוֹ, וְנַיְתֵנֵי וְנֵימָא: אִי דִּידִי בַּעַל מוּם — הַאי דְּאַיְיתַי הַשְׁתָּא נִיהֲוֵי פֶּסַח, וְאִי דִּידִי תָּם — הַאי דְּאַיְיתַי הַשְׁתָּא נִיהֲוֵי שְׁלָמִים!

לָא אֶפְשָׁר,

דף פט.

מִשּׁוּם דְּאִיכָּא חָזֶה וְשׁוֹק, דְּכֹהֲנִים הוּא דְּאָכְלִי לֵיהּ.
וְנַיְתֵי כָּל חַד וְחַד כֹּהֵן בַּהֲדֵיהּ.
הַאי כֹּהֵן הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּעָבֵיד פֶּסַח — דִּילְמָא הַאי פֶּסַח הוּא, וְנִמְצָא פֶּסַח נֶאֱכָל שֶׁלֹּא לִמְנוּיָו. וְאִי דְּלָא עָבֵיד פֶּסַח — דִּילְמָא שְׁלָמִים הוּא, וְלָא עָבֵיד פֶּסַח!
וְנַיְתֵי כֹּל חַמְשָׁה חַד כֹּהֵן דְּלָא עָבַד פֶּסַח, וְנִימְנֵי עִילָּוֵיהּ הָנֵי חֲמִשָּׁה פְּסָחִים, דְּמִמָּה נַפְשָׁךְ אִיכָּא חַד דְּלָא עָבֵיד פֶּסַח, וְקָא נָפְקִי בֵּיהּ.
אֶלָּא מִשּׁוּם דְּקָא מְמַעֵיט בַּאֲכִילַת שְׁלָמִים, דְּאִילּוּ פֶּסַח לְיוֹם וְלַיְלָה, וְאִילּוּ שְׁלָמִים לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד.
וְנַיְתֵי מוֹתַר הַפֶּסַח.
וְנֵימָא: אִי דִּידִי בַּעַל מוּם — הַאי דְּאַיְיתֵי הַשְׁתָּא נִיהְוֵי פֶּסַח, אִי דִּידִי תָּם הוּא — נִיהְוֵי הַאי דְּאַיְיתֵי הַשְׁתָּא שְׁלָמִים, דְּמוֹתַר הַפֶּסַח נֶאֱכָל לְיוֹם וְלַיְלָה אֶחָד.
וְכִי מַפְרִישִׁין תְּחִלָּה לַמּוֹתָרוֹת?! וְנִטְרְחוּ וְנַיְתֵי מוֹתַר הַפֶּסַח!
אֶלָּא מִשּׁוּם סְמִיכָה. דְּאִילּוּ פֶּסַח לָא בָּעֵי סְמִיכָה, וְאִילּוּ מוֹתַר בָּעֵי סְמִיכָה.
הָא תִּינַח קָרְבַּן נָשִׁים. קָרְבַּן נָשִׁים, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
אֶלָּא מִשּׁוּם מַתָּנוֹת. דְּאִילּוּ פֶּסַח — מַתָּנָה אַחַת, וְאִילּוּ שְׁלָמִים — שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע.
מַאי נָפְקָא מִינַּהּ? וְהָא תְּנַן: כָּל הַנִּיתָּנִין עַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן שֶׁנִּפְסָלָן בְּמַתַּן אַחַת — כְּפֵר, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאִילּוּ פֶּסַח בִּשְׁפִיכָה, וְאִילּוּ שְׁלָמִים בִּזְרִיקָה.
מַאי נָפְקָא מִינַּהּ? וְהָא תַּנְיָא: כָּל הַנִּיתָּנִין בִּזְרִיקָה שֶׁנִּתָּנָן בִּשְׁפִיכָה יָצָא. אִימַּר דְּקָא אָמְרִינַן דְּאִי עָבַד, לְכַתְּחִלָּה נָמֵי?!

מַתְנִי' הָאוֹמֵר לְבָנָיו: הֱרִינִי שׁוֹחֵט אֶת הַפֶּסַח עַל מִי שֶׁיַּעֲלֶה מִכֶּם רִאשׁוֹן לִירוּשָׁלַיִם, כֵּיוָן שֶׁהִכְנִיס הָרִאשׁוֹן רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ — זָכָה בְּחֶלְקוֹ וּמְזַכֶּה אֶת אֶחָיו עִמּוֹ.

גְּמָ' שְׁמַע מִינַּהּ יֵשׁ בְּרִירָה!
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כְּדֵי לְזָרְזָן בְּמִצְוֹת קָאָמַר.
דַּיְקָא נָמֵי דְּקָתָנֵי: וּמְזַכֶּה אֶחָיו עִמּוֹ, אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא דְּאַמְנִינְהוּ מַעִיקָּרָא — שַׁפִּיר, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ דְּלָא אַמְנִינְהוּ מַעִיקָּרָא, לְבָתַר דְּשָׁחֵיט מִי קָא מִתְמַנּוּ? וְהָא תְּנַן: נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט. שְׁמַע מִינַּהּ.
תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: מַעֲשֶׂה וְקָדְמוּ בָּנוֹת לְבָנִים, וְנִמְצָא בָּנוֹת זְרִיזוֹת וּבָנִים שְׁפָלִים.

מַתְנִי' לְעוֹלָם נִמְנִין עָלָיו עַד שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ כְּזַיִת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּזַרֵק אֶת הַדָּם.

גְּמָ' מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? הָא קָא מַשְׁמַע לַן דְּאַף עַל גַּב דְּאִימְּנִי עֲלַיְיהוּ חֲבוּרָה זוֹ, חוֹזֶרֶת וְנִמְנִין עֲלַיְיהוּ חֲבוּרָה אַחֶרֶת.

נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן עַד שֶׁיִּשְׁחֲט וְכוּ'. אָמַר אַבָּיֵי: מַחֲלוֹקֶת לִימָּשֵׁךְ,

דְּרַבָּנַן סָבְרִי: "מִהְיוֹת מִשֶּׁה" — מֵחֲיוּתֵיהּ דְּשֶׁה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: מֵהֲוָיְיתֵיהּ דְּשֶׁה. אֲבָל לִימָּנוֹת — דִּבְרֵי הַכֹּל עַד שֶׁיִּשְׁחֲט, דְּאָמַר קְרָא: "בִּמְכִסַּת נְפָשֹׁת", וַהֲדַר: "תָּכְסוּ".

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין אֶת יְדֵיהֶן מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּשְׁחֲט, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: נִמְנִין עַד שֶׁיִּשְׁחֲט, וּמוֹשְׁכִין עַד שֶׁיְּזַרְק הַדָּם.

דף פט:

מַתְנִי' הַמְמַנֶּה עִמּוֹ אַחֵר בְּחֶלְקוֹ — רַשָּׁאִין בְּנֵי חֲבוּרָה לִיתֵּן לוֹ אֶת שֶׁלּוֹ, וְהוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן.

גְּמָ' אִיבַּעְיָא לְהוּ: בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁהָיוּ יָדָיו שֶׁל אֶחָד מֵהֶן יָפוֹת, מַהוּ שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ: טוֹל חֶלְקְךָ וָצֵא. מִי אָמְרִינַן, מָצֵי אָמַר לְהוּ: הָא קַבֵּילְתּוּן. אוֹ דִילְמָא, מָצוּ לְמֵימַר לֵיהּ: כִּי קַבֵּלְינַן — לְתַיקּוֹנֵי זְבִיחָה, אַדַּעְתָּא דְּאָכְלַתְּ טָפֵי מִינַּן — לָא קַבֵּלְינָךְ.

תָּא שְׁמַע: הַמְמַנֶּה אֲחֵרִים עִמּוֹ עַל חֶלְקוֹ — רַשָּׁאִין [בְּנֵי חֲבוּרָה] לִיתֵּן לוֹ אֶת שֶׁלּוֹ, וְהוּא אוֹכֵל אֶת שֶׁלּוֹ, וְהֵן אוֹכְלִין אֶת שֶׁלָּהֶן. מַאי טַעְמָא? לָאו מִשּׁוּם דְּהָווּ לֵיהּ כְּיָדַיִם שֶׁל אֶחָד מֵהֶן יָפוֹת. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ יָדָיו יָפוֹת מָצֵי אָמַר לְהוּ קַבֵּילְתּוּן, נִיהְוֵי הַאי כְּיָדָיו יָפוֹת!

אָמְרִי: לָא, דֵּעוֹת שָׁאנֵי, דְּאִי נָמֵי תַּרְוַיְיהוּ כְּחַד מִבְּנֵי חֲבוּרָה הוּא דְּאָכְלִי, מָצֵי אָמְרִי לֵיהּ: דִּלְמָא נִיחָא לַן אִינָשׁ נוּכְרָא גַּבָּן.

תָּא שְׁמַע: הַשָּׂמֵשׂ שֶׁאָכַל כְּזַיִת בָּשָׂר בְּצַד הַתַּנּוּר, אִם הָיָה פִּקֵּחַ — מְמַלֵּא כְּרֵיסוֹ מִמֶּנּוּ. אִם רָצוּ בְּנֵי חֲבוּרָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה עִמּוֹ — בָּאִין וְיוֹשְׁבִין בְּצִדּוֹ וְאוֹכְלִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רָצוּ — אֵין, לֹא רָצוּ — לָא. וְאַמַּאי? נֵימָא לְהוּ: הָא קַבֵּילְתּוּן.

שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמְרִי לֵיהּ: כִּי קַבֵּלְינָךְ — אַדַּעְתָּא דְּנִטְרְחָךְ קַמָּן. לְמִטְרַח לַן לְדִידָךְ — לָא קַבֵּלְינָךְ.

תָּא שְׁמַע: בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁהָיָה יָדָיו שֶׁל אֶחָד מֵהֶן יָפוֹת, רַשָּׁאִין לוֹמַר: טוֹל חֶלְקְךָ וָצֵא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִילּוּ חֲמִשָּׁה וְעָשׂוּ סִיבּוֹלֶת, רַשָּׁאִין לוֹמַר לוֹ: טוֹל חֶלְקְךָ וָצֵא. שְׁמַע מִינַּהּ.

מַאי "וְלֹא עוֹד"? לָא מִיבַּעְיָא קַאֲמַר. לָא מִיבַּעְיָא פֶּסַח, דְּמָצֵי אָמְרִי לֵיהּ: כִּי קַבֵּלְינָךְ לְתַקּוֹנֵי זְבִיחָה, אֶלָּא אֲפִילּוּ סִיבּוֹלֶת נָמֵי, דְּצַוּוּתָא בְּעָלְמָא הוּא, רַשָּׁאִין לוֹמַר לוֹ: טוֹל חֶלְקְךָ וָצֵא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: הָא לָא אִיבַּעְיָא לַן, אֶלָּא הָכִי הוּא דְּאִיבַּעְיָא לַן: בְּנֵי חֲבוּרָה רַשָּׁאִין לְחַלֵּק, אוֹ אֵינָן רַשָּׁאִין לְחַלֵּק?

תָּא שְׁמַע: בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁהָיוּ יָדָיו שֶׁל אֶחָד מֵהֶן יָפוֹת — רַשָּׁאִין לוֹמַר לוֹ: טוֹל חֶלְקְךָ וָצֵא. יָדָיו יָפוֹת — אִין, אֵין יָדָיו יָפוֹת — לָא. שְׁמַע מִינַּהּ.

רַב פָּפָּא וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ עָרִיבוּ רֵיפְתָּא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי. אַדְּאָכֵיל רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ חֲדָא, אָכֵיל רַב פָּפָּא אַרְבַּע. אֲמַר לֵיהּ: פְּלַג לִי. אֲמַר לֵיהּ: קַבֵּילְתּוּן.

אֵיתִיבֵיהּ כָּל הָנֵי תְּיוּבְתָא, וְשַׁנִּי כִּדְשַׁנִּינַן. אֵיתִיבֵיהּ בְּנֵי חֲבוּרָה. אֲמַר לֵיהּ: הָתָם דְּאָמְרִי לֵיהּ כִּי קַבֵּלְינָךְ — לְתַיקּוֹנֵי זְבִיחָה. אֵיתִיבֵיהּ סִיבּוֹלֶת, פְּלַג לֵיהּ.

אָזַל עָרֵיב בַּהֲדֵי רָבִינָא. אַדְּאָכֵיל רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ חֲדָא, אָכֵיל רָבִינָא תְּמָנְיָא. אֲמַר: מְאָה פָּפֵי וְלָא חֲדָא רָבִינָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַמְמַנֶּה אֲחֵרִים עִמּוֹ עַל פִּסְחוֹ וְעַל חֲגִיגָתוֹ — מַעוֹת שֶׁבְּיָדוֹ חוּלִּין. וְהַמּוֹכֵר עוֹלָתוֹ וּשְׁלָמָיו — לֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם, וּמָעוֹת כָּל שֶׁהֵן יִפְּלוּ לִנְדָבָה.

וְכִי מַאַחַר דְּלֹא עָשָׂה וְלֹא כְּלוּם, מָעוֹת אַמַּאי יִפְּלוּ לִנְדָבָה? אָמַר רָבָא: קָנָסָא. וּמַאי "כָּל שֶׁהֵן" — אַף עַל גַּב דְּלָא הָווּ שָׁווּ אֶלָּא אַרְבָּעָה, וִיהַבוּ לֵיהּ חַמְשָׁה — אֲפִילּוּ בְּהָהִיא יַתִּירָא נָמֵי קָנְסוּהוּ רַבָּנַן.

אָמַר עוּלָּא, וְאִיתֵּימָא רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: אֶפְשָׁר יְדָעֵי חַבְרִין בַּבְלָאֵי טַעְמָא דְּהַאי מִלְּתָא. זֶה הִפְרִישׁ טָלֶה לְפִסְחוֹ, וְזֶה הִפְרִישׁ מָעוֹת לְפִסְחוֹ, הֵיאַךְ הֶקְדֵּשׁ חָל עַל הֶקְדֵּשׁ, דְּקָתָנֵי: מָעוֹת שֶׁבְּיָדוֹ חוּלִּין?

דף צ.

אָמַר אַבָּיֵי: אִי לָאו דְּאוֹקְמֵיהּ רַבִּי אוֹשַׁעְיָא לְהָהִיא בְּמְמַנֶּה זוֹנָה עַל פִּסְחוֹ וְרַבִּי הִיא, הֲוָה מוֹקְמִינָא לָהּ לְהָהִיא בְּקָדָשִׁים קַלִּים וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאָמַר: קָדָשִׁים קַלִּים מָמוֹן בָּעָלִים הוּא,

אֲבָל בְּפֶסַח לָא מְשַׁיַּיר אִינִישׁ, בְּמָעוֹת וַדַּאי מְשַׁיַּיר אִינִישׁ, דְּמֵעִיקָּרָא כִּי מַפְרֵישׁ לְהוּ — אַדַּעְתָּא דְּהָכִי מַפְרֵישׁ לְהוּ.

וְהָא רַבִּי הִיא, וּמְשׁוּם הָכִי מָעוֹת שֶׁבְּיָדוֹ חוּלִּין, דְּבַפֶּסַח לָא מְשַׁיַּיר אִינִישׁ, וּבְמָעוֹת וַדַּאי מְשַׁיַּיר אִינִישׁ.

וְהָהִיא דְּקָא מוֹקֵי לַהּ רַבִּי אוֹשַׁעְיָא כְּרַבִּי — לָא מוֹקְמִינָא לֵיהּ אֶלָּא כְּרַבִּי, דְּבַפֶּסַח לָא מְשַׁיַּיר אִינִישׁ — וּבְמָעוֹת מְשַׁיַּיר אִינִישׁ. דְּמֵעִיקָּרָא כִּי מַפְרֵישׁ לְהוּ — אַדַּעְתָּא דְּהָכִי מַפְרֵישׁ לְהוּ.

וְהָא לֵיכָּא לְאוֹקְמֵי כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּהָא תָּנֵי בַּהּ: וְהַמּוֹכֵר עוֹלָתוֹ וּשְׁלָמָיו — לֹא עָשָׂה וְלֹא כְלוּם. וְהַשְׁתָּא דְּאוֹקְמֵיהּ רַבִּי אוֹשַׁעְיָא לְהָהִיא בְּמְמַנֶּה זוֹנָה עַל פִּסְחוֹ, וְרַבִּי הִיא, שְׁמַע מִינַּהּ דְּסָבִירָא לֵיהּ אֲפִילּוּ בְּפִסְחוֹ מְשַׁיַּיר אִינִישׁ.

מַאי הִיא דְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא, דְּתָנַן: נָתַן לָהּ מוּקְדָּשִׁין בְּאָתְנַנָּה — הֲרֵי אֵלּוּ מוּתָּרִין.

עוֹפוֹת דְּחוּלִּין — הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין. שֶׁהָיָה בַּדִּין: וּמָה אִם מוּקְדָּשִׁים שֶׁהַמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶן — אֵין אֶתְנַן וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶן, עוֹפוֹת שֶׁאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶן — אֵינוֹ דִּין שֶׁאֵין אֶתְנַן וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְכָל נֶדֶר" — לְרַבּוֹת אֶת הָעוֹפוֹת.

קַל וָחוֹמֶר לַמּוּקְדָּשִׁין מֵעַתָּה: מָה עוֹפוֹת שֶׁאֵין הַמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶן — אֶתְנַן וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶן, מּוּקְדָּשִׁין שֶׁהַמּוּם פּוֹסֵל בָּהֶן — אֵינוֹ דִּין שֶׁאֶתְנַן וּמְחִיר חָל עֲלֵיהֶן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְכָל נֶדֶר" — פָּרַט לִנְדוֹר.

אֶלָּא טַעְמָא דִּכְתַב רַחֲמָנָא "נֶדֶר", הָא לָאו הָכִי, הָוָה אָמֵינָא מוּקְדָּשִׁים חָל אִיסּוּר אֶתְנַן עֲלֵיהֶן, וְהָא אֵין אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ!

אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: בְּמַמְּנָה זוֹנָה עַל פִּסְחוֹ, וְרַבִּי הִיא.

מַאי רַבִּי? דְּתַנְיָא: "אִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהְיוֹת מִשָּׁה", הַחֲלֵיהוּ מִשָּׁה. מִכְּדֵי אֲכִילָה, וְלֹא מִכְּדֵי מִקָּח.

רַבִּי אוֹמֵר: אַף מִכְּדֵי מִקָּח, שֶׁאִם אֵין לוֹ — מְמַנֶּה אַחֵר עִמּוֹ עַל פִּסְחוֹ וְעַל חֲגִיגָתוֹ, וּמָעוֹת שֶׁבְּיָדוֹ חוּלִּין, שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִקְדִּישׁוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פִּסְחֵיהֶן.

רַבָּה וְרַבִּי זֵירָא, חַד אָמַר: בְּעֵצִים לִצְלִיָּיתוֹ כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, דְּכֵיוָן דְּתַקְנְתָא דְּפָסַח הוּא — כְּגוּפָא דְּפָסַח דָּמֵי. כִּי פְּלִיגִי בְּמַצָּה וּמָרוֹר.

רַבָּנַן סָבְרִי: הָא אֲכִילָה אַחֲרִיתִי הִיא. וְרַבִּי סָבַר: כֵּיוָן דְּהֶכְשֵׁירוֹ דְּפָסַח הוּא — כְּגוּפָא דְּפָסַח דָּמֵי.

וְחַד אָמַר: בְּמַצָּה וּמָרוֹר נָמֵי כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, דִּכְתִיב: "עַל מַצּוֹת וּמְרֹרִים יֹאכְלֵהוּ", דְּכֵיוָן דְּמַכְשִׁירִין דְּפָסַח נִינְהוּ — כְּפָסַח דָּמֵי. כִּי פְּלִיגִי לִיקַּח בּוֹ חָלוּק, לִיקַּח בּוֹ טַלִּית.

רַבָּנַן סָבְרִי: "מִהְיוֹת מִשָּׁה" אָמַר רַחֲמָנָא, הַחֲלֵיהוּ לַשָּׁה, וְרַבִּי סָבַר: הַחֲלֵיהּ עַצְמָךְ מִשָּׁה.

וּלְאַבָּיֵי דְּאָמַר: אִי לָאו דְּאוֹקְמַהּ רַבִּי אוֹשַׁעְיָא לְהַהִיא בְּמַמְּנָה זוֹנָה עַל פִּסְחוֹ וְרַבִּי הִיא, הֲוֵי מוֹקְמִינַן לַהּ בְּקָדְשִׁים קַלִּים וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, דְּאָמַר קָדְשִׁים [קַלִּים] מְמוֹן בְּעָלִים הוּא, אֲבָל בְּפֶסַח לָא מְשַׁיֵּיר אִינִישׁ —

הָא קָתָנֵי בְּהֶדְיָא: "שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִקְדִּישׁוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פִּסְחֵיהֶן"? אֵימָא: שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִקְדִּישׁוּ יִשְׂרָאֵל מְעוֹת פִּסְחֵיהֶן.

מַתְנִי' זָב שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת — שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁבִיעִי. רָאָה שָׁלֹשׁ — שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁמִינִי שֶׁלּוֹ.

שׁוֹמֶרֶת יוֹם כְּנֶגֶד יוֹם — שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּשֵּׁנִי שֶׁלָּהּ, רָאֲתָה שְׁנֵי יָמִים — שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּשְּׁלִישִׁי.

וְהַזָּבָה — שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּשְּׁמִינִי.

גְּמָ׳ אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טָבוּל יוֹם וּמְחוּסַּר כִּפּוּרִים,

דף צ:

וְאֵין שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵא שֶׁרֶץ. וְעוּלָּא אָמַר: אַף שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵא שֶׁרֶץ.
לְרַב, מַאי שְׁנָא טָבוּל יוֹם — דַּחֲזֵי לְאוּרְתָּא? טְמֵא שֶׁרֶץ נָמֵי חֲזֵי לְאוּרְתָּא! מְחוּסַּר טְבִילָה.
טָבוּל יוֹם נָמֵי — מְחוּסַּר הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ! שִׁמְשָׁא מִמֵּילָא עָרְבָא.
מְחוּסַּר כִּפּוּרִים נָמֵי — הָא מְחוּסַּר כַּפָּרָה! שֶׁקִּינּוֹ בְּיָדוֹ.
טְמֵא שֶׁרֶץ נָמֵי — הֲרֵי מְקֻוֶּה לְפָנָיו! דִּילְמָא פָּשַׁע. אִי הָכִי, מְחוּסַּר כִּפּוּרִים נָמֵי דִּילְמָא פָּשַׁע! כְּגוֹן דְּמַסְרִינְהוּ לְבֵית דִּין,
וְכִדְרַב שְׁמַעְיָה, דְּאָמַר: חֲזָקָה אֵין בֵּית דִּין שֶׁל כֹּהֲנִים עוֹמְדִין מִשָּׁם עַד שֶׁיִּכְלוּ מָעוֹת שֶׁבַּשּׁוּפָרוֹת.
וּלְרַב, מִדְּאוֹרְיְיתָא מִיחְזֵי וְרַבָּנַן הוּא דְּגָזְרוּ בֵּיהּ, אַלְמָה אָמַר רַב מְטַמְּאִין אֶחָד מֵהֶן בְּשֶׁרֶץ.
אֶלָּא, לְרַב מִדְּאוֹרְיְיתָא נָמֵי לָא חֲזֵי, דִּכְתִיב: ״אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ״. מִי לָא עָסְקִינַן שֶׁחָל שְׁבִיעִי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, דְּהַיְינוּ טוּמְאַת שֶׁרֶץ, וְאָמַר רַחֲמָנָא: נִידְחֵי! וְכִי תֵּימָא מִמַּאי דְּהָכִי?
סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יִצְחָק, דְּאָמַר: טְמֵאֵי מֵת מִצְוָה הָיוּ, שֶׁחָל שְׁבִיעִי שֶׁלָּהֶן לִהְיוֹת בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא״, בְּיוֹם הַהוּא הוּא דְּאֵינָן יְכוֹלִין לַעֲשׂוֹת, אֲבָל לְמָחָר יְכוֹלִין לַעֲשׂוֹת, וְאָמַר רַחֲמָנָא: נִדְּחוּ.
תְּנַן: זָב שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת — שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁבִיעִי. מַאי לָאו — דְּלָא טָבֵיל, וּשְׁמַע מִינַּהּ: שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵא שֶׁרֶץ!
לָא, דְּטָבֵיל. אִי טָבֵיל, מַאי קָא מַשְׁמַע לַן! הָא קָא מַשְׁמַע לַן, דְּאַף עַל גַּב דִּמְחוּסַּר הֶעֱרֵב הַשֶּׁמֶשׁ, קָא מַשְׁמַע לַן דְּשִׁמְשָׁא מִמֵּילָא עָרְבָא.
הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: רָאָה שָׁלֹשׁ רְאִיּוֹת — שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁמִינִי. אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא זָב שֶׁרָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת שׁוֹחֲטִין עָלָיו בַּשְּׁבִיעִי, דְּטָבֵיל — אִיצְטְרִיךְ.
סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא, רָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת בְּשִׁבְיעִי הוּא דְּלָא מְחוּסַּר מַעֲשֶׂה, אֲבָל רָאָה שָׁלֹשׁ בַּשְּׁמִינִי, דִּמְחוּסַּר מַעֲשֶׂה — מְחוּסַּר כַּפָּרָה, לָא. קָא מַשְׁמַע לַן דְּאַף עַל גַּב דִּמְחוּסַּר כַּפָּרָה, שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עִילָּוֵיהּ.
אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ רָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת בְּשִׁבְיעִי, דְּלָא טָבֵיל — רָאָה שָׁלֹשׁ בַּשְּׁמִינִי לְמָה לִי?

הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר רָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת בַּשְּׁבִיעִי, דְּלָא טָבֵיל, דְּטָמֵא מְעַלְיָא הוּא — שְׁחָטִינַן וְזָרְקִינַן עִילָּוֵיהּ. רָאָה שָׁלֹשׁ בַּשְּׁמִינִי, דְּטָבֵיל לֵיהּ בַּשְּׁבִיעִי, דְּקִלִּישָׁא טוּמְאָה — לֹא כָּל שֶׁכֵּן דְּשָׁחֲטִינַן וְזָרְקִינַן עִילָּוֵיהּ!

אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ: רָאָה שְׁתֵּי רְאִיּוֹת בַּשְּׁבִיעִי דְּשָׁחֲטִינַן עִילָּוֵיהּ, דְּטָבֵיל.

לָא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ דְּלָא טָבֵיל, וְאִיצְטְרִיךְ. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא בַּשְּׁבִיעִי הוּא דִּבְיָדוֹ לְתַקֵּן, אֲבָל בַּשְּׁמִינִי דְּאֵין בְּיָדוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן, אֵימָא פָּשְׁעֵי בֵּיהּ כֹּהֲנִים, קָא מַשְׁמַע לַן כִּדְרַב שְׁמַעְיָה.

וְהַזָּבָה שׁוֹחֲטִין וְכוּ'. תְּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה: "וְהַזָּבָה שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּשְּׁבִיעִי שֶׁלָּהּ". אֲמַר לֵיהּ: זָבָה בַּשְּׁבִיעִי שֶׁלָּהּ מִי חָזְיָא? אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵא שֶׁרֶץ, הָנֵי מִילֵּי טְמֵא שֶׁרֶץ — דַּחֲזֵי לְאוּרְתָּא, הָא — עַד לְמָחָר דְּמַתְיָא כַּפָּרָה לָא חָזְיָא! אֵימָא: "בַּשְּׁמִינִי".

פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא כֵּיוָן דִּמְחַסְּרָא כַּפָּרָה — לָא, קָא מַשְׁמַע לַן כִּדְרַב שְׁמַעְיָה.

רָבִינָא אָמַר — "נִדָּה" תְּנָא קַמֵּיהּ: "וְהַנִּדָּה שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בַּשְּׁבִיעִי".

אָמַר לֵיהּ: נִדָּה בַּשְּׁבִיעִי מִי חָזְיָא? אֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵא שֶׁרֶץ, דַּחֲזֵי לְאוּרְתָּא, נִדָּה לְאוּרְתָּא דִּשְׁבִיעִי הוּא דְּטָבְלָה, עַד שְׁמִינִי דְּעָבְדָה הֶעֱרֵב שֶׁמֶשׁ לָא חָזְיָא! אֶלָּא אֵימָא: "בַּשְּׁמִינִי".

פְּשִׁיטָא! הַשְׁתָּא וּמָה זָבָה דִּמְיַחֲסְרָא כַּפָּרָה — שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עָלֶיהָ בַּשְּׁמִינִי, נִדָּה דְּלָא מְיַחֲסְרָא כַּפָּרָה — צְרִיכָה לְמֵימַר דְּשָׁחֲטִינַן וְזָרְקִינַן עָלַהּ?!

נִדָּה אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ, הָא קָא מַשְׁמַע לַן: בַּשְּׁמִינִי אֵין, בַּשְּׁבִיעִי לָא, כִּדְתַנְיָא: כָּל חַיָּיבֵי טְבִילוֹת טְבִילָתָן בַּיּוֹם, נִדָּה וְיוֹלֶדֶת טְבִילָתָן בַּלַּיְלָה.

דְּתַנְיָא: יָכוֹל תְּהֵא טוֹבֶלֶת מִבְּעוֹד יוֹם? תַּלְמוּד לוֹמַר: "שִׁבְעַת יָמִים תִּהְיֶה בְּנִדָּתָהּ" — תְּהֵא בְּנִדָּתָהּ כָּל שִׁבְעָה. וְיוֹלֶדֶת אִיתַּקַּשׁ לְנִדָּה.

מַתְנִי' הָאוֹנֵן,

דף צא.

וְהַמְפַקֵּחַ אֶת הַגַּל, וְכֵן מִי שֶׁהִבְטִיחוּהוּ לְהוֹצִיאוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִים, וְהַחוֹלֶה וְהַזָּקֵן שֶׁהֵן יְכוֹלִין לֶאֱכוֹל כְּזַיִת — שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן.

עַל כּוּלָּם אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן בִּפְנֵי עַצְמָן, שֶׁמָּא יָבִיאוּ אֶת הַפֶּסַח לִידֵי פְּסוּל.

לְפִיכָךְ אִם אֵירַע בָּהֶן פְּסוּל — פְּטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, חוּץ מִן הַמְפַקֵּחַ בַּגַּל, שֶׁהוּא טָמֵא מִתְּחִלָּתוֹ.

גְּמָ' אָמַר רַבָּה בַּר הוּנָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בֵּית הָאֲסוּרִין דְּגוֹ', אֲבָל בֵּית הָאֲסוּרִין דְּיִשְׂרָאֵל — שׁוֹחֲטִין בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כֵּיוָן דְּאַבְטְחִינְהוּ, מַפֵּיק לֵיהּ, דִּכְתִיב: "שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא יְדַבְּרוּ כָזָב".

אָמַר רַב חִסְדָּא: הָא דְּאָמְרַתְּ בֵּית הָאֲסוּרִין דְּגוֹיִם, לָא אֲמַרַן אֶלָּא חוּץ לְחוֹמַת בֵּית פָּאגֵי. אֲבָל לִפְנִים מֵחוֹמַת בֵּית פָּאגֵי — שׁוֹחֲטִין עָלָיו בִּפְנֵי עַצְמוֹ. מַאי טַעְמָא — אָפְשָׁר דְּאַמְטוּ לֵיהּ וְאָכֵיל לֵיהּ.

לְפִיכָךְ אִם אֵירַע וְכוּ'. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא גַּל עָגוֹל, אֲבָל גַּל אָרוֹךְ — פָּטוּר מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, אֵימָא: טָהוֹר הָיָה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: מְפַקֵּחַ בַּגַּל — עִתִּים פָּטוּר עִתִּים חַיָּיב. כֵּיצַד? גַּל עָגוֹל וְנִמְצֵאת טוּמְאָה תַּחְתָּיו — חַיָּיב, גַּל אָרוֹךְ וְנִמְצֵאת טוּמְאָה תַּחְתָּיו — פָּטוּר, אֵימָא טָהוֹר הָיָה בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה.

מַתְנִי' אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד — דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר. וַאֲפִילּוּ חֲבוּרָה שֶׁל מֵאָה שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לֶאֱכוֹל כְּזַיִת — אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן.

וְאֵין עוֹשִׂין חֲבוּרַת נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: מִנַּיִן שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד, תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד", דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יָחִיד וְיָכוֹל לֶאֱכֹל — שׁוֹחֲטִין עָלָיו, עֲשָׂרָה וְאֵין יְכוֹלִין לֶאֱכֹל — אֵין שׁוֹחֲטִין עֲלֵיהֶן.

וְרַבִּי יוֹסֵי, הַאי "בְּאַחַד" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי שִׁמְעוֹן. דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: מִנַּיִן לַזּוֹבֵחַ אֶת פִּסְחוֹ בְּטָמֵא יָחִיד בִּשְׁעַת אִיסּוּר הַטֻּמְאוֹת שֶׁהוּא בְּלֹא תַעֲשֶׂה — תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת הַפֶּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ". יָכוֹל אַף בִּשְׁעַת הֱיתֵּר הַטֻּמְאוֹת כֵּן, תַּלְמוּד לוֹמַר: "בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ" — לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִין בְּשַׁעַר אֶחָד.

וְרַבִּי יְהוּדָה, הַאי מָנָא לֵיהּ? תִּרְתֵּי שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ.

וּלְרַבִּי יוֹסֵי, מִמַּאי דִּלְהֵכִי דְּקָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן? דִּילְמָא כִּדְקָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הוּא דַּאֲתָא? אָמַר לְךָ: לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּהָא כְּתִיב: "אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ".

רָמֵי לֵיהּ רַב עוּקְבָא בַּר חִינָּנָא מִפָּרִישְׁנָא לְרָבָא: מִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד? וּרְמִינְהוּ: אִשָּׁה בָּרִאשׁוֹן — שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וּבַשֵּׁנִי עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפֵילָה לַאֲחֵרִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אֲמַר לֵיהּ: לָא תֵּימָא בִּפְנֵי עַצְמָהּ, אֶלָּא אֵימָא: בִּפְנֵי עַצְמָן.

אָמַר לֵיהּ: מִי עָבְדִינַן חֲבוּרָה שֶׁכּוּלָּהּ נָשִׁים? וְהָתְנַן: אֵין עוֹשִׂין חֲבוּרַת נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים, מַאי לָאו — נָשִׁים לְחוֹדַיְיהוּ, וַעֲבָדִים לְחוֹדַיְיהוּ, וּקְטַנִּים לְחוֹדַיְיהוּ? אָמַר לֵיהּ: לָא, נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים. נָשִׁים וַעֲבָדִים — מִשּׁוּם תִּפְלוּת, קְטַנִּים וַעֲבָדִים — מִשּׁוּם

דף צא:

פְּרִיצוּתָא.

גּוּפָא: אִשָּׁה בָּרִאשׁוֹן — שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וּבַשֵּׁנִי עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפֵילָה לַאֲחֵרִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִשָּׁה בַּשֵּׁנִי — שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר בָּרִאשׁוֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִשָּׁה בָּרִאשׁוֹן — עוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפֵילָה לַאֲחֵרִים, בַּשֵּׁנִי אֵין שׁוֹחֲטִין עָלֶיהָ כָּל עִיקָּר.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: "בִּמְכָסַת נְפָשׁוֹת", וַאֲפִילּוּ נָשִׁים. וְכִי תֵּימָא, אִי הָכִי אֲפִילּוּ בַּשֵּׁנִי נָמֵי? כְּתִיב: "חֶטְאוֹ יִשָּׁא הָאִישׁ הַהוּא". אִישׁ — אִין, אִשָּׁה — לָא.

וְכִי תֵּימָא, אִי הָכִי אֲפִילּוּ טְפֵילָה נָמֵי בַּשֵּׁנִי לָא? אַהֲנִי "כְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח" לְטָפֵילָה בְּעָלְמָא.

וְרַבִּי יוֹסֵי מַאי טַעְמָא? דִּכְתִיב בָּרִאשׁוֹן: "בִּמְכָסַת נְפָשׁוֹת" — וַאֲפִילּוּ אִשָּׁה, וּכְתִיב בְּפֶסַח שֵׁנִי: "וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ", נֶפֶשׁ — וַאֲפִילּוּ נָשִׁים. וְאֶלָּא: "חֶטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא", לְמַעוֹטֵי מַאי? לְמַעוֹטֵי קָטָן מִכָּרֵת.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן: כְּתִיב בָּרִאשׁוֹן "אִישׁ", אִישׁ — אִין, אִשָּׁה — לָא. וְכִי תֵּימָא, אִי הָכִי אֲפִילּוּ טְפֵילָה נָמֵי לָא? אַהֲנִי לֵיהּ "בִּמְכָסַת נְפָשׁוֹת" לְטָפֵילָה.

וְכִי תֵּימָא, אֲפִילּוּ בַּשֵּׁנִי נָמֵי. מִיעֵט רַחֲמָנָא בַּשֵּׁנִי, דִּכְתִיב: "חֶטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ", אִישׁ — אִין, אִשָּׁה — לָא. מַאי קָמְמַעֵיט לֵיהּ? אִי מֵחִיּוּב — הַשְׁתָּא בָּרִאשׁוֹן לָא, בַּשֵּׁנִי מִיבַּעְיָא? אֶלָּא לָאו, מִטְּפִילָה.

וּמַאי "אִישׁ" דְּקָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן? אִי נֵימָא: "וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבוֹת וְגוֹ'" — הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי יִצְחָק, דְּאָמַר: אִישׁ זוֹכֶה, וְאֵין קָטָן זוֹכֶה.

וְאֶלָּא "מֵאִישׁ לְפִי אָכְלוֹ", הָא מִדְּרַבִּי יוֹסֵי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, רַבִּי שִׁמְעוֹן נָמֵי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְהַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ דְּשׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד.

אָמַר לְךָ: אִם כֵּן נִכְתּוֹב רַחֲמָנָא "לְפִי אָכְלוֹ". מַאי "אִישׁ" — שְׁמַעְתְּ מִינַּהּ תַּרְתֵּי.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אִשָּׁה בָּרִאשׁוֹן חוֹבָה וּבַשֵּׁנִי רְשׁוּת, וְדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. אִי רְשׁוּת, אַמַּאי דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת? אֶלָּא אֵימָא: בַּשֵּׁנִי רְשׁוּת וּבָרִאשׁוֹן חוֹבָה, וְדוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. כְּמַאן — כְּרַבִּי יְהוּדָה.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין עוֹשִׂין חֲבוּרָה שֶׁכּוּלָּהּ גֵּרִים, שֶׁמָּא יְדַקְדְּקוּ בּוֹ וְיִבְיאוּהוּ לִידֵי פְּסוּל.

תָּנוּ רַבָּנָן: פֶּסַח וּמַצָּה וּמָרוֹר, בָּרִאשׁוֹן — חוֹבָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ — רְשׁוּת, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בָּאֲנָשִׁים חוֹבָה וּבַנָּשִׁים רְשׁוּת.

אַהֵיָיא קָאֵי? אִילֵימָא אַפֶּסַח, פֶּסַח כָּל שִׁבְעָה מִי אִיכָּא? וְאֶלָּא אַמַּצָּה וּמָרוֹר, אֵימָא סֵיפָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: בָּאֲנָשִׁים חוֹבָה וּבְנָשִׁים רְשׁוּת,

לֵית לֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן הָא דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: נָשִׁים חַיָּיבוֹת בַּאֲכִילַת מַצָּה דְּבַר תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת" — כֹּל שֶׁיֵּשְׁנוֹ בְּבַל תֹּאכַל חָמֵץ, יֵשְׁנוֹ בְּקוּם אֱכוֹל מַצָּה. וְהֵנִי נָשִׁים, הוֹאִיל וְיֵשְׁנָן בְּבַל תֹּאכַל חָמֵץ, יֵשְׁנָן בְּקוּם אֱכוֹל מַצָּה!

אֶלָּא אֵימָא: פֶּסַח מַצָּה וּמָרוֹר, בָּרִאשׁוֹן — חוֹבָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ — רְשׁוּת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: פֶּסַח בָּאֲנָשִׁים חוֹבָה, בַּנָּשִׁים רְשׁוּת.

מַתְנִי' אוֹנֵן — טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב, אֲבָל לֹא בַּקָּדָשִׁים. הַשּׁוֹמֵעַ עַל מֵתוֹ,

דף צב.

וְהַמְלַקֵּט לוֹ עֲצָמוֹת — טוֹבֵל וְאוֹכֵל בַּקָּדָשִׁים.

גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר בְּעֶרֶב פֶּסַח, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעָרְלָה כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר.

גְּמָ' מַאי טַעְמָא? קָא סָבַר אֲנִינוּת דְּלֵילְיָא דְּרַבָּנָן, וְגַבֵּי פֶּסַח לֹא הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בִּמְקוֹם כָּרֵת, גַּבֵּי קָדָשִׁים הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם בִּמְקוֹם עֲשֵׂה.

הַשּׁוֹמֵעַ עַל מֵתוֹ וְכוּ'. מְלַקֵּט עֲצָמוֹת? הָא בָּעֵי הַזָּאַת שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי! אֵימָא: שֶׁלִּיקְּטוּ לוֹ עֲצָמוֹת.

גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר וְכוּ'. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מַחֲלוֹקֶת בְּעֶרֶל גּוֹי,

דְּבֵית הִלֵּל סָבְרִי: גְּזֵירָה שֶׁמָּא יִטָּמֵא לְשָׁנָה הַבָּאָה, וְיֹאמַר: אֱישְׁתַּקַד, מִי לֹא טָבַלְתִּי וְאָכַלְתִּי? עַכְשָׁיו נָמֵי אֱטְבּוֹל וְאוֹכַל. וְלָא יָדַע דְּאֱשְׁתַּקַד — גּוֹי הֲוָה וְלָא מְקַבֵּל טוּמְאָה, עַכְשָׁיו — יִשְׂרָאֵל וּמְקַבֵּל טוּמְאָה.

וּבֵית שַׁמַּאי סָבְרִי: לָא גְּזִרִינַן. אֲבָל עֶרֶל יִשְׂרָאֵל — דִּבְרֵי הַכֹּל טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב, וְלָא גְּזִרִינַן עֶרֶל יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם עֶרֶל גּוֹי.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל עֲרֵל יִשְׂרָאֵל שֶׁטּוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב, עַל מָה נֶחְלְקוּ — עַל עֲרֵל גּוֹי. שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: טוֹבֵל וְאוֹכֵל אֶת פִּסְחוֹ לָעֶרֶב, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַפּוֹרֵשׁ מִן הָעֲרָלָה כְּפוֹרֵשׁ מִן הַקֶּבֶר.
אָמַר רָבָא: עֲרֵל הַזָּאָה וְאֵיזְמֵל — הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶן בִּמְקוֹם כָּרֵת. אוֹנֵן וּמְצוֹרָע וּבֵית הַפְּרָס — לֹא הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶן בִּמְקוֹם כָּרֵת.
עֲרֵל — הָא דַּאֲמַרַן.
הַזָּאָה — דְּאָמַר מָר: הַזָּאָה שְׁבוּת וְאֵינוֹ דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.
אֵיזְמֵל — דְּתַנְיָא: כֹּשֶׁם שֶׁאֵין מְבִיאִין אוֹתוֹ דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים, כָּךְ אֵין מְבִיאִין אוֹתוֹ דֶּרֶךְ גַּגּוֹת וְדֶרֶךְ חֲצֵרוֹת וְדֶרֶךְ קַרְפֵּיפוֹת.
אוֹנֵן — הָא דַּאֲמַרַן.
מְצוֹרָע — מַאי הִיא? דְּתַנְיָא: מְצוֹרָע שֶׁחָל שְׁמִינִי שֶׁלּוֹ בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, וְרָאָה קֶרִי בּוֹ בַּיּוֹם — טוֹבֵל וְאוֹכֵל.
אָמְרוּ חֲכָמִים: אַף עַל פִּי שֶׁטָּבוּל יוֹם אֵינוֹ נִכְנָס, זֶה נִכְנָס. מוּטָב יָבֹא עָשֹׂה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כָּרֵת, וְיִדָּחֶה עָשֹׂה שֶׁאֵין בּוֹ כָּרֵת.
וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבֵּר תּוֹרָה אֲפִילּוּ עָשֹׂה אֵין בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיַּעֲמֹד יְהוֹשָׁפָט בִּקְהַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם בְּבֵית ה' לִפְנֵי הֶחָצֵר הַחֲדָשָׁה", מַאי חָצֵר הַחֲדָשָׁה? שֶׁחִדְּשׁוּ בּוֹ דָּבָר, וְאָמְרוּ: טָבוּל יוֹם לֹא יִכָּנֵס בְּמַחֲנֵה לְוִיָּה.
בֵּית הַפְּרָס, דִּתְנַן: וְשָׁוִין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל

דף צב:

שֶׁבּוֹדְקִין לְעוֹשֵׂי פֶּסַח, וְאֵין בּוֹדְקִין לְאוֹכְלֵי תְרוּמָה.
מַאי בּוֹדְקִין (לְעוֹשֵׂי פֶּסַח)? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מְנַפֵּחַ בֵּית הַפְּרָס וְהוֹלֵךְ. רַב יְהוּדָה בַּר אַבָּיֵי מִשְׁמֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה אָמַר: בֵּית הַפְּרָס שֶׁנִּידַּשׁ טָהוֹר.

הֲדַרַן עֲלָךְ הָאִשָּׁה

מַתְנִי' **מִי שֶׁהָיָה טָמֵא** אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן — יַעֲשֶׂה אֶת הַשֵּׁנִי. שָׁגַג אוֹ נֶאֱנַס וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן — יַעֲשֶׂה אֶת הַשֵּׁנִי. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר טָמֵא אוֹ שֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה? שֶׁאִלּוּ פְּטוּרִין מֵהַכָּרֵת, וְאִלּוּ חַיָּיבִין בְּהַכָּרֵת.

גְּמָ׳ אִיתְּמַר: הָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה וּשְׁחָטוֹ וְזָרְקוּ עָלָיו, רַב נַחְמָן אָמַר: הוּרְצָה. רַב שֵׁשֶׁת אָמַר: לֹא הוּרְצָה. רַב נַחְמָן אָמַר: הוּרְצָה, מֵיחַס הוּא דְּחַס רַחֲמָנָא עָלָיו. וְאִי עָבֵיד — תָּבֵא עָלָיו בְּרָכָה. וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: לֹא הוּרְצָה, מִידְּחֵא דַּחְיֵיהּ רַחֲמָנָא כְּטָמֵא.

אָמַר רַב נַחְמָן: מְנָא אָמֵינָא לַהּ, דִּתְנַן: מִי שֶׁהָיָה טָמֵא אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן — יַעֲשֶׂה אֶת הַשֵּׁנִי. מִכְּלָל דְּאִי בָּעֵי — עָבֵד.

וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר לָךְ: אִי הָכִי, סֵיפָא דְּקָתָנֵי: שָׁגַג אוֹ נֶאֱנַס וְלֹא עָשָׂה אֶת הָרִאשׁוֹן — יַעֲשֶׂה אֶת הַשֵּׁנִי. מִדְּקָתָנֵי ״וְלֹא עָשָׂה״, מִכְּלָל דְּאִי בָּעֵי — עָבֵד. הֲרֵי שָׁגַג, וַהֲרֵי נֶאֱנַס!

אֶלָּא, מֵזִיד קָתָנֵי בַּהֲדַיְיהוּ. הָכָא נָמֵי: אוֹנֵן קָתָנֵי בַּהֲדַיְיהוּ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, דְּקָתָנֵי: אֵלּוּ פְּטוּרִין מֵהַכָּרַת וְאֵלּוּ חַיָּיבִין בְּהַכָּרַת. אַהֲיָיא? אִילֵּימָא אַשּׁוֹגֵג וְנֶאֱנָס, שׁוֹגֵג וְנֶאֱנָס בְּנֵי כָּרֵת נִינְהוּ?! אֶלָּא לָאו — אַמֵּזִיד וְאוֹנֵן.

וְרַב נַחְמָן אָמַר לָךְ: לְעוֹלָם אַמֵּזִיד לְחוֹדֵיהּ. וּבְדִין הוּא דְּאִיבָּעֵי לֵיהּ לְמֵיתְנֵא ״חַיָּיב״, וְהַאי דְּקָתָנֵי ״חַיָּיבִין״ — אַיְידֵי דְּתָנָא רֵישָׁא ״פְּטוּרִין״, תָּנָא סֵיפָא ״חַיָּיבִין״.

אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: מְנָא אָמֵינָא לַהּ? דִּתַנְיָא, רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: נֶאֱמַר ״טָמֵא״, וְנֶאֱמַר ״בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה״,

דף צג.

מָה טָמֵא, שֶׁסִּפֵּק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה. אַף דֶּרֶךְ רְחוֹקָה נָמֵי, שֶׁסִּפֵּק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה!

וְרַב נַחְמָן אָמַר לָךְ: רַבִּי עֲקִיבָא לְטַעְמֵיהּ, דְּקָסָבַר: אֵין שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טָמֵא שֶׁרֶץ. וְאָנָא סְבִירָא לִי כְּמַאן דְּאָמַר: שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טָמֵא שֶׁרֶץ.

תָּנוּ רַבָּנָן, אֵלּוּ שֶׁעוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי: הַזָּבִין וְהַזָּבוֹת, הַמְצוֹרָעִין וְהַמְצוֹרָעוֹת, [וְנִדּוֹת] וּבוֹעֲלֵי נִדּוֹת וְהַיּוֹלְדוֹת, הַשּׁוֹגְגִין וְהָאֲנוּסִין וְהַמְּזִידִין, וְטָמֵא וְשֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה.

אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר ״טָמֵא״? לָמָּה נֶאֱמַר?! דְּאִי בָּעֵי לְמֵיעְבַּד בָּרִאשׁוֹן לָא שָׁבְקִינַן לֵיהּ! אֶלָּא: אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר ״בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה״ — לְפוֹטְרוֹ מִן הַכָּרַת. וּכְמַאן דְּאָמַר הוּרְצָה.

אִשָּׁה בַּשֵּׁנִי מִי מִיחַיְיבָא? וְהָא תַּנְיָא: יָכוֹל לֹא יְהוּ עוֹשִׂין אֶת הַשֵּׁנִי אֶלָּא טָמֵא נָפָשׁ וְשֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. זָבִין וּמְצוֹרָעִין וּבוֹעֲלֵי נִדּוֹת מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אִישׁ אִישׁ״.

לָא קַשְׁיָא: הָא — רַבִּי יוֹסֵי, הָא — רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן.

תָּנוּ רַבָּנָן: חַיָּיב כָּרֵת עַל הָרִאשׁוֹן, וְחַיָּיב כָּרֵת עַל הַשֵּׁנִי, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: חַיָּיב כָּרֵת עַל הָרִאשׁוֹן, וּפָטוּר עַל הַשֵּׁנִי. רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַבְיָא אוֹמֵר: אַף [עַל] הָרִאשׁוֹן אֵינוֹ חַיָּיב כָּרֵת אֶלָּא אִם כֵּן לֹא עָשָׂה אֶת הַשֵּׁנִי.

וְאָזְדוּ לְטַעְמַיְיהוּ. דְּתַנְיָא: גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר בֵּין שְׁנֵי פְּסָחִים, וְכֵן קָטָן שֶׁהִגְדִּיל בֵּין שְׁנֵי פְּסָחִים — חַיָּיב לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: כֹּל שֶׁזְּקוּק לָרִאשׁוֹן — זָקוּק לַשֵּׁנִי, כֹּל שֶׁאֵין זָקוּק לָרִאשׁוֹן — אֵין זָקוּק לַשֵּׁנִי.

בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבִּי סָבַר: שֵׁנִי רֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא.

רַבִּי נָתָן סָבַר: שֵׁנִי תַּשְׁלוּמִין דְּרִאשׁוֹן הוּא. תַּקּוֹנֵי לָרִאשׁוֹן, לָא מְתַקֵּין לֵיהּ.

וְרַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַבְיָא סָבַר: שֵׁנִי תַּקָּנְתָּא דְּרִאשׁוֹן הוּא.

וּשְׁלָשְׁתָּן מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ: ״וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא הָיָה״. רַבִּי סָבַר: ״וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה״, דְּלָא עָבַד בָּרִאשׁוֹן, אִי נָמֵי: ״קָרְבַּן ה׳ לֹא הִקְרִיב בְּמוֹעֲדוֹ״, בַּשֵּׁנִי. וּמַאי (דְּהָא) ״חֶטְאוֹ יִשָּׂא״ כָּרֵת הוּא?

דף צג:

קָסָבַר: מְגַדֵּף הַיְינוּ מְבָרֵךְ הַשֵּׁם, וּכְתִיב בִּמְבָרֵךְ אֶת הַשֵּׁם ״וְנָשָׂא חֶטְאוֹ״.

וְגָמַר הַאי ״חֶטְאוֹ״ דְּהָכָא, מֵ״חֶטְאוֹ״ דְּהָתָם: מָה לְהַלָּן כָּרֵת, אַף כָּאן נָמֵי כָּרֵת.

וְרַבִּי נָתָן סָבַר: ״וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה״, דְּהַאי ״כִּי״ — לְשׁוֹן דְּהָא הוּא, וְהָכִי קָאָמַר רַחֲמָנָא: דְּהָא ״קָרְבַּן ה׳ לֹא הִקְרִיב בְּמוֹעֲדוֹ״ בָּרִאשׁוֹן.

הַאי ״חֶטְאוֹ יִשָּׂא״ מַאי עֲבִיד לֵיהּ? קָסָבַר: מְגַדֵּף לָאו הַיְינוּ מְבָרֵךְ אֶת הַשֵּׁם, וְגָמַר הַאי ״חֶטְאוֹ״ דְּהָתָם מֵהַאי ״חֶטְאוֹ״ דְּהָכָא. מָה הָכָא כָּרֵת — אַף הָתָם כָּרֵת.

וְרַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַבְיָא סָבַר: ״וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה״, אִי ״קָרְבַּן ה׳ לֹא הִקְרִיב בְּמוֹעֲדוֹ״ — בַּשֵּׁנִי.

וְהַאי ״חֶטְאוֹ יִשָּׂא״ מַאי עֲבִיד לֵיהּ? כְּדַאֲמַרַן.

הִלְכָךְ: הֶזִּיד בָּזֶה וּבָזֶה — דִּבְרֵי הַכֹּל חַיָּיב, שָׁגַג בָּזֶה וּבָזֶה — דִּבְרֵי הַכֹּל פָּטוּר.

הֶזִּיד בָּרִאשׁוֹן וְשָׁגַג בַּשֵּׁנִי, לְרַבִּי וּלְרַבִּי נָתָן — מְחַיְּבִי, לְרַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַבְיָא — פָּטוּר.

שָׁגַג בָּרִאשׁוֹן וְהֶזִּיד בַּשֵּׁנִי, לְרַבִּי — חַיָּיב. לְרַבִּי נָתָן וּלְרַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַבְיָא — פָּטוּר.

מַתְנִי׳ אֵיזוֹ הִיא דֶּרֶךְ רְחוֹקָה? מִן הַמּוֹדִיעִים וְלַחוּץ, וּכְמִדָּתָהּ לְכָל רוּחַ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מֵאִיסְקוּפַּת הָעֲזָרָה וְלַחוּץ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי: לְפִיכָךְ נָקוּד עַל ה׳, לוֹמַר: לָא מִפְּנֵי שֶׁרְחוֹק וַדַּאי, אֶלָּא מֵאִיסְקוּפַּת הָעֲזָרָה וְלַחוּץ.

גְּמָ׳ אָמַר עוּלָּא: מִן הַמּוֹדִיעִים לִירוּשְׁלַיִם חֲמִשָּׁה עָשָׂר מִילִין הֲוְיָא. סָבַר לַהּ כִּי הָא דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כַּמָּה מַהֲלַךְ אָדָם בַּיּוֹם — עֲשָׂרָה פַּרְסָאוֹת: מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר וְעַד הָנֵץ הַחַמָּה חֲמִשָּׁה מִילִין, מִשְּׁקִיעַת הַחַמָּה וְעַד צֵאת הַכּוֹכָבִים חֲמִשָּׁה מִילִין. פָּשׁוּ לֵיהּ תְּלָתִין: חֲמֵיסַר מִצַּפְרָא לְפַלְגָא דְּיוֹמָא, וַחֲמֵיסַר מִפַּלְגָא דְּיוֹמָא לְאוּרְתָּא.

עוּלָּא לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר עוּלָּא: אֵי זֶה הוּא דֶּרֶךְ רְחוֹקָה? כֹּל שֶׁאֵין יָכוֹל לִיכָּנֵס בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה.

אָמַר מָר: מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר עַד הָנֵץ הַחַמָּה חֲמֵשֶׁת מִילִין, מְנָא לַן? דִּכְתִיב: ״וּכְמוֹ הַשַּׁחַר עָלָה וַיָּאִירוּ הַמַּלְאָכִים וְגוֹ׳״, וּכְתִיב: ״הַשֶּׁמֶשׁ יָצָא עַל הָאָרֶץ וְלוֹט בָּא צוֹעֲרָה״. וְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: לְדִידִי חֲזֵי לִי הָהוּא אַתְרָא וְהָוְיָא חֲמֵשָׁה מִילִין.

גּוּפָא, אָמַר עוּלָּא: אֵיזֶה הוּא דֶּרֶךְ רְחוֹקָה? כֹּל שֶׁאֵין יָכוֹל לִיכָּנֵס בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה. וְרַב יְהוּדָה אָמַר: כֹּל שֶׁאֵין יָכוֹל לִיכָּנֵס בִּשְׁעַת אֲכִילָה.

אָמַר לֵיהּ רַבָּה לְעוּלָּא: לְדִידָךְ קַשְׁיָא וּלְרַב יְהוּדָה קַשְׁיָא. לְדִידָךְ קַשְׁיָא, דְּאָמְרַתְּ: כֹּל שֶׁאֵין יָכוֹל לִיכָּנֵס בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה, וְהָא טְמֵא שֶׁרֶץ — דְּאֵין יָכוֹל לִיכָּנֵס בִּשְׁעַת שְׁחִיטָה, וְקָאָמְרַתְּ: שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵא שֶׁרֶץ.

וּלְרַב יְהוּדָה קַשְׁיָא, דְּאָמַר: כֹּל שֶׁאֵין יָכוֹל לִיכָּנֵס בִּשְׁעַת אֲכִילָה, וְהָא טְמֵא שֶׁרֶץ — דְּיָכוֹל לִיכָּנֵס בִּשְׁעַת אֲכִילָה, וְקָאָמַר: אֵין שׁוֹחֲטִין וְזוֹרְקִין עַל טְמֵא שֶׁרֶץ!

אָמַר לֵיהּ: לָא לְדִידִי קַשְׁיָא וְלָא לְרַב יְהוּדָה קַשְׁיָא. לְדִידִי לָא קַשְׁיָא: דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לַטָּהוֹר, וְאֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לַטָּמֵא.

דף צד.

לְרַב יְהוּדָה לָא קַשְׁיָא: טְמֵא שֶׁרֶץ רַחֲמָנָא דַּחְיֵיהּ, דִּכְתִיב: ״אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ״, מִי לָא עָסְקִינַן שֶׁחָל שְׁבִיעִי שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, וַאֲפִילּוּ הָכִי אָמַר רַחֲמָנָא — לִידָּחֵי.

תָּנוּ רַבָּנָן: הָיָה עוֹמֵד חוּץ לַמּוֹדִיעִים, וְיָכוֹל לִיכָּנֵס בְּסוּסִים וּבְפָרָדִים, יָכוֹל יְהֵא חַיָּיב — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּבֶדֶרֶךְ לֹא הָיָה״, וְהַלָּה הָיָה בַּדֶּרֶךְ.

הָיָה עוֹמֵד לְפָנִים מִן הַמּוֹדִיעִים, וְאֵין יָכוֹל לִיכָּנֵס מִפְּנֵי גְּמַלִּים וּקְרוֹנוֹת הַמְעַכְּבוֹת אוֹתוֹ, יָכוֹל לֹא יְהֵא חַיָּיב — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וּבֶדֶרֶךְ לֹא הָיָה״, וְהֲרֵי לֹא הָיָה בַּדֶּרֶךְ.

אָמַר רָבָא: שִׁיתָּא אַלְפֵי פַּרְסֵי הָוֵי עָלְמָא, וְסוּמְכָא דִּרְקִיעָא אַלְפָּא פַּרְסֵי. חָדָא גְּמָרָא, וַחֲדָא סְבָרָא.

סָבַר לַהּ כִּי הָא דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כַּמָּה מַהֲלַךְ אָדָם בֵּינוֹנִי בַּיּוֹם — עֶשֶׂר פַּרְסָאוֹת: מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר וְעַד הָנֵץ הַחַמָּה חֲמֵשָׁה מִילִין, מִשְּׁקִיעַת הַחַמָּה עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים חֲמֵשָׁה מִילִין, נִמְצָא עוֹבְיוֹ שֶׁל רָקִיעַ אֶחָד מִשִּׁשָּׁה בַּיּוֹם.

מֵיתִיבִי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עוֹבְיוֹ שֶׁל רָקִיעַ אֶחָד מֵעֲשָׂרָה בַּיּוֹם. תִּדַּע, כַּמָּה מַהֲלַךְ אָדָם בֵּינוֹנִי בַּיּוֹם — עֶשֶׂר פַּרְסָאוֹת, וּמֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר עַד הָנֵץ הַחַמָּה אַרְבַּעַת מִילִין, מִשְּׁקִיעַת הַחַמָּה וְעַד צֵאת הַכּוֹכָבִים אַרְבַּעַת מִילִין, נִמְצֵאת עוֹבְיוֹ שֶׁל רָקִיעַ אֶחָד מֵעֲשָׂרָה בַּיּוֹם. תְּיוּבְתָּא דְּרָבָא, תְּיוּבְתָּא דְּעוּלָּא. תְּיוּבְתָּא.

לֵימָא תֵּיהְוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן? אָמַר לָךְ: אֲנָא בִּימָמָא הוּא דַּאֲמַרִי, וְרַבָּנָן הוּא דְּקָא טָעוּ, דְּקָא חָשְׁבִן דְּקַדְמָא וַחֲשׁוֹכָא.

לֵימָא תֵּיהְוֵי תְּיוּבְתָּא דְּרַבִּי חֲנִינָא? לָא, "וַיָּאִיצוּ" שָׁאנֵי.

תָּא שְׁמַע: מִצָּרִים הָיָה אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה עַל אַרְבַּע מֵאוֹת פַּרְסָה, וּמִצָּרִים אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בְּכוּשׁ, וְכוּשׁ אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בָּעוֹלָם, וְעוֹלָם אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בַּגָּן, וְגַן אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בְּעֵדֶן, וְעֵדֶן אֶחָד מִשִּׁשִּׁים בְּגֵיהִנֹּם, נִמְצָא כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ כְּכִיסּוּי קְדֵירָה לְגֵיהִנֹּם. תְּיוּבְתָּא.

תָּא שְׁמַע, דְּתָנָא דְּבֵי אֵלְיָהוּ, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: כָּל הַיּשֵׁב כּוּלּוֹ תַּחַת כּוֹכָב אֶחָד יוֹשֵׁב. תֵּדַע, שֶׁהֲרֵי אָדָם נוֹתֵן עֵינוֹ בְּכוֹכָב אֶחָד, הוֹלֵךְ לַמִּזְרָח — עוֹמֵד כְּנֶגְדּוֹ, לְאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם — עוֹמֵד כְּנֶגְדּוֹ, מִכְּלָל דְּכָל הַיּשֵׁב כּוּלּוֹ תַּחַת כּוֹכָב אֶחָד יוֹשֵׁב. תְּיוּבְתָּא.

תָּא שְׁמַע: עֲגָלָה בַּצָּפוֹן, וְעַקְרָב בַּדָּרוֹם, וְכָל הַיּשֵׁב כּוּלּוֹ אֵינוֹ יוֹשֵׁב אֶלָּא בֵּין עֲגָלָה לְעַקְרָב. וְכָל הַיּשֵׁב כּוּלּוֹ אֵינוֹ הוֹוֶה אֶלָּא שָׁעָה אַחַת בַּיּוֹם, שֶׁאֵין חַמָּה נִכְנֶסֶת לַיּשׁוּב אֶלָּא שָׁעָה אַחַת בַּיּוֹם.

תֵּדַע, שֶׁבְּחֻמָּשׁ חַמָּה בַּמִּזְרָח, וּבְשֶׁבַע חַמָּה בַּמַּעֲרָב, חֲצִי שֵׁשׁ וַחֲצִי שֶׁבַע חַמָּה עוֹמֶדֶת בְּרֹאשׁ כָּל אָדָם. תְּיוּבְתָּא.

תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: מָה תְּשׁוּבָה הֶשִּׁיבַתּוּ בַּת קוֹל לְאוֹתוֹ רָשָׁע בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר "אֶעֱלֶה עַל בָּמֳתֵי עָב אֶדַּמֶּה לְעֶלְיוֹן", יָצְתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה לוֹ: רָשָׁע בֶּן רָשָׁע,

דף צד:

בֶּן בְּנוֹ שֶׁל נִמְרוֹד הָרָשָׁע, שֶׁהִמְרִיד אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ עָלַי בְּמַלְכוּתוֹ. כַּמָּה שְׁנוֹתָיו שֶׁל אָדָם? שִׁבְעִים שָׁנָה, וְאִם בִּגְבוּרוֹת — שְׁמוֹנִים שָׁנָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרוֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה",

מִן הָאָרֶץ עַד לָרָקִיעַ מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וְעוֹבְיוֹ שֶׁל רָקִיעַ מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וּבֵין (כָּל) רָקִיעַ לְרָקִיעַ מַהֲלַךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וְכֵן בֵּין כָּל רָקִיעַ וְרָקִיעַ, "אַף אֶל שְׁאוֹל תּוּרָד אֶל יַרְכְּתֵי בוֹר". תְּיוּבְתָּא.

תָּנוּ רַבָּנָן, חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: גַּלְגַּל קָבוּעַ, וּמַזָּלוֹת חוֹזְרִין. וְחַכְמֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם אוֹמְרִים: גַּלְגַּל חוֹזֵר, וּמַזָּלוֹת קְבוּעִין. אָמַר רַבִּי: תְּשׁוּבָה לְדִבְרֵיהֶם — מֵעוֹלָם לֹא מָצִינוּ עֲגָלָה בַּדָּרוֹם וְעַקְרָב בַּצָּפוֹן.

מַתְקֵיף לַהּ רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: וְדִילְמָא כְּבוּצִינָא דְּרִיחְיָא. אִי נָמֵי כְּצִינּוֹרָא דְּדַשָּׁא.

חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: בַּיּוֹם חַמָּה מְהַלֶּכֶת לְמַטָּה מִן הָרָקִיעַ, וּבַלַּיְלָה לְמַעְלָה מִן הָרָקִיעַ. וְחַכְמֵי אוּמּוֹת הָעוֹלָם אוֹמְרִים: בַּיּוֹם חַמָּה מְהַלֶּכֶת לְמַטָּה מִן הָרָקִיעַ, וּבַלַּיְלָה לְמַטָּה מִן הַקַּרְקַע. אָמַר רַבִּי: וְנִרְאִין דִּבְרֵיהֶן מִדִּבְרֵינוּ, שֶׁבַּיּוֹם מַעֲיְנוֹת צוֹנְנִין, וּבַלַּיְלָה רוֹתְחִין.

תַּנְיָא רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: בִּימוֹת הַחַמָּה, חַמָּה מְהַלֶּכֶת בְּגוֹבַהּ שֶׁל רָקִיעַ, לְפִיכָךְ כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ רוֹתֵחַ וּמַעֲיָנוֹת צוֹנְנִין. בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, חַמָּה מְהַלֶּכֶת בְּשִׁיפּוּלֵי רָקִיעַ, לְפִיכָךְ כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ צוֹנֵן וּמַעֲיָנוֹת רוֹתְחִין.

תָּנוּ רַבָּנָן: בְּאַרְבָּעָה שְׁבִילִין חַמָּה מְהַלֶּכֶת. נִיסָן אִיָּיר וְסִיוָן — מְהַלֶּכֶת בֶּהָרִים, כְּדֵי לְפַשֵּׁר אֶת הַשֶּׁלֶג. תַּמּוּז אָב וֶאֱלוּל — מְהַלֶּכֶת בַּיִּשּׁוּב, כְּדֵי לְבַשֵּׁל אֶת הַפֵּירוֹת. תִּשְׁרֵי מַרְחְשְׁוָן וְכִסְלֵיו — מְהַלֶּכֶת בַּיַּמִּים, כְּדֵי לְיַבֵּשׁ אֶת הַנְּהָרוֹת. טֵבֵת שְׁבָט וַאֲדָר — מְהַלֶּכֶת בַּמִּדְבָּר, שֶׁלֹּא לְיַבֵּשׁ אֶת הַזְּרָעִים.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מֵאַסְקוּפַּת כּוּ'. וְאַף עַל גַּב דְּמָצֵי עָיֵיל, וְלָא אָמְרִינַן לֵיהּ קוּם עָיֵיל?! וְהָתַנְיָא: יְהוּדִי עָרֵל שֶׁלֹּא מָל — עָנוּשׁ כָּרֵת, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

אָמַר אַבָּיֵי: דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לַטָּהוֹר, וְאֵין דֶּרֶךְ רְחוֹקָה לַטָּמֵא.

רָבָא אָמַר, תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: נֶאֱמַר רֵיחוּק מָקוֹם בַּפֶּסַח, וְנֶאֱמַר רֵיחוּק מָקוֹם בַּמַּעֲשֵׂר. מָה לְהַלָּן חוּץ לַאֲכִילָתוֹ, אַף כָּאן חוּץ לַאֲכִילָתוֹ.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: חוּץ לַעֲשִׂיָּיתוֹ.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר רַב יוֹסֵף: בְּטִמְאִים הַלֵּךְ אַחַר רוֹב הָעוֹמְדִין בָּעֲזָרָה. כְּמַאן — כְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: לְפִיכָךְ וְכוּ'. תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: "דֶּרֶךְ", שׁוֹמֵעַ אֲנִי מַהֲלַךְ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים, כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וּבְרֶדֶךְ לֹא הָיָה", מַגִּיד שֶׁמֵּאסְקוּפַּת הָעֲזָרָה וְלַחוּץ קְרוּי דֶּרֶךְ.

דף צה.

מַתְנִי' מָה בֵּין פֶּסַח הָרִאשׁוֹן לַשֵּׁנִי? הָרִאשׁוֹן אָסוּר בְּ"בַל יֵרָאֶה" וּ"בַל יִמָּצֵא", וְהַשֵּׁנִי — חָמֵץ וּמַצָּה עִמּוֹ בַּבַּיִת. הָרִאשׁוֹן טָעוּן הַלֵּל בַּאֲכִילָתוֹ, וְהַשֵּׁנִי אֵינוֹ טָעוּן הַלֵּל בַּאֲכִילָתוֹ. זֶה וְזֶה טָעוּן הַלֵּל בַּעֲשִׂיָּיתָן, וְנֶאֱכָלִין צָלִי עַל מַצָּה וּמְרוֹרִים, וְדוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת.

גְּמ' תָּנוּ רַבָּנָן: "כְּכָל חוּקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ" — בְּמִצְוָה שֶׁבְּגוּפוֹ הַכָּתוּב מְדַבֵּר. מִצְוָה שֶׁעַל גּוּפוֹ, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלוּהוּ". יָכוֹל אֲפִילּוּ מִצְוֹת שֶׁלֹּא עַל גּוּפוֹ — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ בוֹ", מָה שְׁבִירַת הָעֶצֶם מְיוּחָד מִצְוָה שֶׁבְּגוּפוֹ — אַף כָּל מִצְוָה שֶׁבְּגוּפוֹ.

אִיסִי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: "יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ", בְּמִצּוֹת שֶׁבְּגוּפוֹ הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

אָמַר מָר: יָכוֹל אַף מִצְוָה שֶׁלֹּא עַל גּוּפוֹ. הָא אָמְרַתְּ בְּמִצְוָה שֶׁבְּגוּפוֹ הַכָּתוּב מְדַבֵּר?

הָכִי קָאָמַר: הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ ״עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלוּהוּ״, אַלְמָא ״יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ״ לָאו דַּוְקָא הוּא. אֵימָא הָוֵה לֵיהּ כִּפְרָט וּכְלָל, וְנַעֲשֶׂה כְּלָל מוֹסִיף עַל הַפְּרָט, וַאֲפִילּוּ כֹּל מִילֵּי נָמֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

אִיסִּי בֶּן יְהוּדָה, הַאי ״עֻצֶּם״ מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְאֶחָד עֻצֶּם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוֹחַ, וְאֶחָד עֻצֶּם שֶׁאֵין בּוֹ מוֹחַ.

וְרַבָּנַן, הַאי ״יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ״ מַאי עָבְדִי לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ שֶׁאֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד, דְּכַמָּה דְּאֶפְשָׁר לְאַהְדּוֹרֵי מַהְדְּרִינַן.

תָּנוּ רַבָּנַן: ״כְּכָל חוּקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ״. יָכוֹל כְּשֵׁם שֶׁהָרִאשׁוֹן אָסוּר בְּ״בַל יֵרָאֶה״ וּ״בַל יִמָּצֵא״ כָּךְ שֵׁנִי אָסוּר בְּ״בַל יֵרָאֶה״ וּ״בַל יִמָּצֵא״ — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלוּהוּ״.

וְאֵין לִי אֶלָּא מִצְוַת עֲשֵׂה, מִצְוַת לֹא תַּעֲשֶׂה מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״לֹא יַשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר״. וְאֵין לִי אֶלָּא מִצְוַת לֹא תַּעֲשֶׂה שְׁנִיתְּק לַעֲשֵׂה. מִצְוַת לֹא תַּעֲשֶׂה גָּמוּר מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ בוֹ״. מָה הַפְּרָט — מְפוֹרָשׁ: מִצְוַת עֲשֵׂה, וְלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁנִּיתַּק לַעֲשֵׂה, וְלֹא תַּעֲשֶׂה גָּמוּר — אַף כָּל מִצְוַת עֲשֵׂה, וְלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁנִּיתַּק לַעֲשֵׂה, וְלֹא תַּעֲשֶׂה גָּמוּר.

בִּכְלָלֵיהּ דְּ״מַצּוֹת וּמְרוֹרִים״, מַאי קָא מָרַבֵּי? צְלִי אֵשׁ. בִּפְרָטֵיהּ מַאי מְמַעֵיט לֵיהּ? הַשְׁבָּתַת שְׁאוֹר. אֵיפוֹךְ אֲנָא! מִצְוָה דְּגוּפֵיהּ עָדִיף.

בִּכְלָלֵיהּ דְּ״לֹא יַשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר״ מַאי קָא מָרַבֵּה לֵיהּ? ״לֹא תּוֹצִיא מִמֶּנּוּ״ (דְּדָמֵי לֵיהּ. דְּהַאי מִיפְּסַל בְּנוֹתָר, וְהַאי מִיפְּסַל בְּיוֹצֵא).

בִּפְרָטֵיהּ מַאי קָא מְמַעֵט לֵיהּ? ״לֹא יֵרָאֶה וְלֹא יִמָּצֵא״ (דְּדָמֵי לֵיהּ, דְּהַאי אֵינוֹ לוֹקֶה דְּהָוֵה לָאו שֶׁנִּיתַּק לַעֲשֵׂה. וְהַאי אֵינוֹ לוֹקֶה דְּהָוֵה לֵיהּ לָאו שֶׁנִּיתַּק לַעֲשֵׂה). אֵיפוֹךְ אֲנָא! מִצְוָה דְּגוּפֵיהּ עָדִיף.

בִּכְלָלֵיהּ דְּ״עֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ בוֹ״

דף צה:

מַאי קָא מָרַבֵּה? ״אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא״. בִּפְרָטֵיהּ מַאי קָא מְמַעֵט? ״לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי״. אֵיפוֹךְ אֲנָא! מִצְוָה דְּגוּפֵיהּ עָדִיף.

הָרִאשׁוֹן טָעוּן הַלֵּל בַּאֲכִילָתוֹ וְכוּ׳. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: אָמַר קְרָא ״הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֵּשׁ חָג״. לַיְלָה הַמְקוּדָּשׁ לֶחָג — טָעוּן הַלֵּל, לַיְלָה שֶׁאֵין מְקוּדָּשׁ לֶחָג — אֵין טָעוּן הַלֵּל.

זֶה וָזֶה טְעוּנִין הַלֵּל בַּעֲשִׂיָּיתָן כּוּ׳. מַאי טַעְמָא? אִיבָּעֵית אֵימָא: לַיְלָה קָא מְמַעֵט, יוֹם לָא קָא מְמַעֵט. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אֶפְשָׁר יִשְׂרָאֵל שׁוֹחֲטִין אֶת פִּסְחֵיהֶן וְנוֹטְלִין אֶת לוּלְבֵיהֶן, וְאֵין אוֹמְרִים הַלֵּל?!

וְנֶאֱכָלִין צָלִי וְכוּ׳. שַׁבָּת אִין, טוּמְאָה לָא. מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה. דְּתַנְיָא: דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, וְאֵין דּוֹחֶה אֶת הַטּוּמְאָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף דּוֹחֶה אֶת הַטּוּמְאָה.

מַאי טַעְמָא דְּתַנָּא קַמָּא: מִפְּנֵי טוּמְאָה דְּחִיתְיוּ יַחְזוֹר וְיֵעָשֶׂה בְּטוּמְאָה?! וְרַבִּי יְהוּדָה: הַתּוֹרָה חָזְרָה עָלָיו לַעֲשׂוֹתוֹ בְּטָהֳרָה, לֹא זָכָה — יֵעָשֶׂה בְּטוּמְאָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: פֶּסַח רִאשׁוֹן דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, פֶּסַח שֵׁנִי דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. פֶּסַח רִאשׁוֹן דּוֹחֶה אֶת הַטּוּמְאָה, פֶּסַח שֵׁנִי דּוֹחֶה אֶת הַטּוּמְאָה. פֶּסַח רִאשׁוֹן טָעוּן לֵינָה, פֶּסַח שֵׁנִי טָעוּן לֵינָה. דּוֹחֶה אֶת הַטּוּמְאָה, כְּמַאן? כְּרַבִּי יְהוּדָה.

וּלְרַבִּי יְהוּדָה טָעוּן לֵינָה? וְהָא תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִנַּיִן לְפֶסַח שֵׁנִי שֶׁאֵין טָעוּן לֵינָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאָהֳלֶיךָ״, וּכְתִיב: ״שִׁשֶּׁת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת״, הַנֶּאֱכָל לְשִׁשָּׁה טָעוּן לֵינָה, שֶׁאֵין נֶאֱכָל לְשִׁשָּׁה — אֵין טָעוּן לֵינָה!

תְּרֵי תַּנָּאֵי וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה.

מַתְנִי׳ הַפֶּסַח שֶׁבָּא בְּטוּמְאָה, לֹא יֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ זָבִין וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת. וְאִם אָכְלוּ — פְּטוּרִין מִכָּרֵת.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹטֵר אַף עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנָן: זָבִין וְזָבוֹת נִדּוֹת וְיוֹלְדוֹת שֶׁאָכְלוּ בְּפֶסַח שֶׁבָּא בְּטוּמְאָה, יָכוֹל יְהוּ חַיָּיבִין — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַה׳ וְטוּמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה״.

נֶאֱכָל לְטָהוֹרִים — חַיָּיבִים עָלָיו מִשּׁוּם טָמֵא, וְשֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל לְטָהוֹרִין — אֵין טְמֵאִין חַיָּיבִין עָלָיו מִשּׁוּם טָמֵא.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: יָכוֹל דָּחֲקוּ זָבִין וְנִכְנְסוּ לָעֲזָרָה בְּפֶסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה, יָכוֹל יְהוּ חַיָּיבִין — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְכֹל טָמֵא לָנָפֶשׁ״, בִּזְמַן שֶׁטְּמֵאֵי מֵתִים מִשְׁתַּלְּחִין — זָבִין וּמְצוֹרָעִין מִשְׁתַּלְּחִין, אֵין טְמֵאֵי מֵתִים מִשְׁתַּלְּחִין — אֵין זָבִין וּמְצוֹרָעִין מִשְׁתַּלְּחִין.

בָּעֵי רַב יוֹסֵף: דָּחֲקוּ טְמֵאֵי מֵתִים וְנִכְנְסוּ לַהֵיכָל בְּפֶסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה, מַהוּ? מִדְּאִישְׁתְּרֵי טוּמְאַת עֲזָרָה אִישְׁתְּרֵי נָמֵי טוּמְאַת הֵיכָל, אוֹ דִילְמָא מַאי דְּאִישְׁתְּרֵי — אִישְׁתְּרֵי, מַאי דְּלָא אִישְׁתְּרֵי — לָא אִישְׁתְּרֵי!

אָמַר רָבָא, אָמַר קְרָא: ״וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה״, אֲפִילּוּ מִקְצָת מַחֲנֶה.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: אָמַר רָבָא, אָמַר קְרָא: ״וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה ... אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם״, כָּל הֵיכָא דְּקָרֵינַן בֵּיהּ ״אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם״ — קָרֵינַן בֵּיהּ ״וִישַׁלְּחוּ מִן הַמַּחֲנֶה״.
בָּעֵי רַב יוֹסֵף: דָּחֲקוּ טְמֵאֵי מֵתִים וְאָכְלוּ אֵימוּרֵי פֶּסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה,

דף צו.

מַהוּ? מִדְּאִישְׁתְּרֵי טוּמְאַת בָּשָׂר — אִישְׁתְּרֵי נָמֵי טוּמְאַת אֵימוּרִין, אוֹ דִילְמָא: מַאי דְּאִישְׁתְּרֵי — אִישְׁתְּרֵי, מַאי דְּלָא אִישְׁתְּרֵי — לָא אִישְׁתְּרֵי.
אָמַר רָבָא: מִכְּדֵי טוּמְאַת אֵימוּרִין מֵהֵיכָא אִיתְרַבֵּי — מִטּוּמְאַת בָּשָׂר, דִּכְתִיב: ״אֲשֶׁר לַה׳״, לְרַבּוֹת אֶת הָאֵימוּרִין.
כֹּל הֵיכָא דְּאִיתֵּיהּ לְטוּמְאַת בָּשָׂר, אִיתֵּיהּ לְטוּמְאַת אֵימוּרִין. כָּל הֵיכָא דְּלֵיתֵיהּ לְטוּמְאַת בָּשָׂר, לֵיתֵיהּ לְטוּמְאַת אֵימוּרִין.
בָּעֵי רַבִּי זֵירָא: אֵימוּרֵי פֶּסַח מִצְרַיִם הֵיכָא אַקְטְרִינְהוּ? אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וּמַאן לֵימָא לַן דְּלָא שְׁוִיסְקֵי עֲבוּד?
וְעוֹד, הָא תְּנָא רַב יוֹסֵף: שְׁלֹשָׁה מִזְבְּחוֹת הָיוּ שָׁם: עַל הַמַּשְׁקוֹף, וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת. וְתוּ מִידֵּי אַחֲרִינָא לָא הֲוָה.
מַתְנִי׳ מָה בֵּין פֶּסַח מִצְרַיִם לְפֶסַח דּוֹרוֹת? פֶּסַח מִצְרַיִם מִקָּחוֹ מִבֶּעָשׂוֹר, וְטָעוּן הַזָּאָה בַּאֲגוּדַּת אֵזוֹב, וְעַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת, וְנֶאֱכָל בְּחִפָּזוֹן, בַּלַּיְלָה אֶחָד. וּפֶסַח דּוֹרוֹת נוֹהֵג כָּל שִׁבְעָה.
גְּמָ׳ מְנָא לַן? דִּכְתִיב: ״דַּבְּרוּ אֶל כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ״. וְהַ מִקָּחוֹ מִבֶּעָשׂוֹר, וְאֵין פֶּסַח דּוֹרוֹת מִקָּחוֹ מִבֶּעָשׂוֹר.
אֶלָּא מַעֲתָּה: ״וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה״, הָכִי נָמֵי — זֶה טָעוּן בִּיקּוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֶם שְׁחִיטָה, וְאֵין אַחֵר טָעוּן בִּיקּוּר?
וְהָתַנְיָא, בֶּן בַּג בַּג אוֹמֵר: מְנַיִין לְתָמִיד שֶׁטָּעוּן בִּיקּוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֶם שְׁחִיטָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ״, וּלְהַלָּן הוּא אוֹמֵר: ״וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר״, מָה לְהַלָּן טָעוּן בִּיקּוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֶם שְׁחִיטָה, אַף כָּאן טָעוּן בִּיקּוּר אַרְבָּעָה יָמִים קוֹדֶם שְׁחִיטָה!
שָׁאנֵי הָתָם, דִּכְתִיב: ״תִּשְׁמְרוּ״.
וּפֶסַח דּוֹרוֹת נָמֵי, הָכְתִיב: ״וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה״, שֶׁיִּהוּ כָּל עֲבוֹדוֹת חֹדֶשׁ זֶה — כָּזֶה.
אֶלָּא הָהוּא ״הַזֶּה״ — לְמַעוֹטֵי פֶּסַח שֵׁנִי דִּכְוָותֵיהּ.

אֶלָּא מֵעַתָּה דִּכְתִיב: "וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה", הָכִי נָמֵי דְּזֶה נֶאֱכָל בַּלַּיְלָה, וְאֵין אַחֵר נֶאֱכָל בַּלַּיְלָה?! אָמַר קְרָא: "וְעָבַרְתָּ אֶת הָעֲבוֹדָה".

אֶלָּא "הַזֶּה" לְמָה לִי? לְכִדְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא.

אֶלָּא מֵעַתָּה דִּכְתִיב: "וְכָל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ", הָכִי נָמֵי דְּ"בוֹ" אֵינוֹ אוֹכֵל, אֲבָל אוֹכֵל בְּפֶסַח דּוֹרוֹת?! אָמַר קְרָא: "וְעָבַרְתָּ".

אֶלָּא, "בּוֹ" לְמָה לִי? דְּ"בוֹ" אֵינוֹ אוֹכֵל, אֲבָל הוּא אוֹכֵל בְּמַצָּה וּמָרוֹר.

אֶלָּא מֵעַתָּה: "(וְכָל) בֶּן נֵכָר לֹא יֹאכַל בּוֹ", הָכִי נָמֵי דְּ"בוֹ" אֵינוֹ אוֹכֵל, אֲבָל אוֹכֵל הוּא פֶּסַח לְדוֹרוֹת?! אָמַר קְרָא: "וְעָבַרְתָּ".

אֶלָּא, "בּוֹ" לְמָה לִי? "בּוֹ" מְשׁוּמָּדוּת פּוֹסֶלֶת, וְאֵין מְשׁוּמָּדוּת פּוֹסֶלֶת בִּתְרוּמָה.

וְאִיצְטְרִיךְ לְמִיכְתַּב "עָרֵל", וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב "בֶּן נֵכָר". דְּאִי כְּתַב רַחֲמָנָא "עָרֵל", מְשׁוּם דִּמְאִיס, אֲבָל בֶּן נֵכָר לָא מְאִיס — אֵימָא לָא, צְרִיכָא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן "בֶּן נֵכָר", מְשׁוּם דְּאֵין לִבּוֹ לַשָּׁמַיִם, אֲבָל עָרֵל דְּלִבּוֹ לַשָּׁמַיִם — אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

אֶלָּא מֵעַתָּה: "תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא יֹאכַל בּוֹ", הָכִי נָמֵי דְּ"בוֹ" הוּא אֵינוֹ אוֹכֵל, אֲבָל אוֹכֵל הוּא בְּפֶסַח דּוֹרוֹת?! אָמַר קְרָא: "וְעָבַרְתָּ". אֶלָּא "בּוֹ" לְמָה לִי? "בּוֹ" מְשׁוּמָּדוּת פּוֹסֶלֶת, וְאֵין מְשׁוּמָּדוּת פּוֹסֶלֶת בִּתְרוּמָה.

אֶלָּא מֵעַתָּה: "וּמַלְתָּה אֹתוֹ אָז יֹאכַל בּוֹ", הָכִי נָמֵי דְּ"בוֹ" אֵינוֹ אוֹכֵל, אֲבָל אוֹכֵל בְּפֶסַח דּוֹרוֹת?! אָמַר קְרָא: "וְעָבַרְתָּ". אֶלָּא "בּוֹ" לְמָה לִי? "בּוֹ" מִילַת זְכָרִיו וַעֲבָדָיו מְעַכֶּבֶת, וְאֵין מִילַת זְכָרִיו וַעֲבָדָיו מְעַכֶּבֶת בִּתְרוּמָה.

אֶלָּא מֵעַתָּה דִּכְתִיב: "וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ בּוֹ", הָכִי נָמֵי דְּ"בוֹ" אֵינוֹ שׁוֹבֵר, אֲבָל שׁוֹבֵר בְּפֶסַח דּוֹרוֹת?! אָמַר קְרָא: "וְעָבַרְתָּ". אֶלָּא "בּוֹ" לְמָה לִי? "בּוֹ" בְּכָשֵׁר, וְלֹא בְּפָסוּל.

אֶלָּא מֵעַתָּה דִּכְתִיב: "אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא", "מִמֶּנּוּ" אִי אַתָּה אוֹכֵל, אֲבָל אַתָּה אוֹכֵל נָא בְּפֶסַח דּוֹרוֹת?! אָמַר קְרָא: "וְעָבַרְתָּ". אֶלָּא "מִמֶּנּוּ" לְמָה לִי? לְכִדְרַבָּה אָמַר רַבִּי יִצְחָק.

וְנֶאֱכָל בְּחַפָּזוֹן וְכוּ'. מְנָא לַן? דְּאָמַר קְרָא: "וַאֲכַלְתֶּם אוֹתוֹ בְּחִפָּזוֹן". "אוֹתוֹ" נֶאֱכָל בְּחִפָּזוֹן, וְאֵין אַחֵר נֶאֱכָל בְּחִפָּזוֹן.

וּפֶסַח דּוֹרוֹת נוֹהֵג כָּל שִׁבְעָה וְכוּ'. אַמַּאי קָאֵי? אִי לֵימָא אַפֶּסַח, פֶּסַח כָּל שִׁבְעָה מִי אִיכָּא!

דף צו:

אֶלָּא אַחֲמֵץ. מִכְּלָל דְּפֶסַח מִצְרַיִם לַיְלָה אֶחָד וְתוּ לָא? וְהָתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: מִנַּיִן לְפֶסַח מִצְרַיִם שֶׁאֵין חִימּוּצוֹ נוֹהֵג אֶלָּא יוֹם אֶחָד — תַּלְמוּד לוֹמַר: "לֹא יֵאָכֵל חָמֵץ", וּסְמִיךְ לֵיהּ: "הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים".

אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: לַיְלָה אֶחָד, וְהוּא הַדִּין לְפֶסַח דּוֹרוֹת. וְחִימּוּצוֹ כָּל הַיּוֹם, וּפֶסַח דּוֹרוֹת נוֹהֵג כָּל שִׁבְעָה.

מַתְנִי' אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: שָׁמַעְתִּי שֶׁתְּמוּרַת פֶּסַח קָרֵיבָה, וּתְמוּרַת פֶּסַח אֵינָהּ קָרֵיבָה, וְאֵין לִי לְפָרֵשׁ.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, אֲנִי אֲפָרֵשׁ: הַפֶּסַח שֶׁנִּמְצָא קוֹדֶם שְׁחִיטַת הַפֶּסַח — יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיָבִיא בְּדָמָיו שְׁלָמִים. וְכֵן תְּמוּרָתוֹ.

אַחַר שְׁחִיטַת הַפֶּסַח — קָרֵב שְׁלָמִים. וְכֵן תְּמוּרָתוֹ.

גְּמָ' וְלֵימָא: פֶּסַח קָרֵב וּפֶסַח אֵינוֹ קָרֵב. הָא קָא מַשְׁמַע לַן דְּאִיכָּא תְּמוּרַת הַפֶּסַח דְּלָא קָרְבָה.

אִיתְמַר, רַבָּה אָמַר: קוֹדֶם שְׁחִיטָה וּלְאַחַר שְׁחִיטָה שָׁנִינוּ. רַבִּי זֵירָא אָמַר: קוֹדֶם חֲצוֹת וּלְאַחַר חֲצוֹת שָׁנִינוּ.

וּלְרַבִּי זֵירָא, הָא קָתָנֵי קוֹדֶם שְׁחִיטַת הַפֶּסַח? אֵימָא: קוֹדֶם זְמַן שְׁחִיטַת הַפֶּסַח.

כְּתַנָּאֵי. הַפֶּסַח שֶׁנִּמְצָא קוֹדֶם שְׁחִיטָה — יִרְעֶה, לְאַחַר שְׁחִיטָה — יִקָּרֵב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: קוֹדֶם חֲצוֹת — יִרְעֶה, לְאַחַר חֲצוֹת — יִקָּרֵב.

אַחַר שְׁחִיטַת הַפֶּסַח יָבִיא שְׁלָמִים וְכוּ'. אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנִּמְצָא אַחַר שְׁחִיטָה וְהֵמִיר בּוֹ אַחַר שְׁחִיטָה. אֲבָל נִמְצָא קוֹדֶם שְׁחִיטָה וְהֵמִיר בּוֹ אַחַר שְׁחִיטָה — תְּמוּרָתוֹ מִכֹּחַ קְדוּשָּׁה דְּחוּיָה קָא אָתָא, וְלָא קָרְבָה.

אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: "אִם כֶּשֶׂב", מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "אִם כֶּשֶׂב"? לְרַבּוֹת תְּמוּרַת הַפֶּסַח אַחַר הַפֶּסַח שֶׁקְּרֵבָה שְׁלָמִים.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא שֶׁנִּמְצָא אַחַר שְׁחִיטָה וְהֵמִיר בּוֹ אַחַר שְׁחִיטָה — פְּשִׁיטָא! לְמָה לִי קְרָא? אֶלָּא לָאו, שֶׁנִּמְצָא קוֹדֶם שְׁחִיטָה וְהֵמִיר בּוֹ אַחַר שְׁחִיטָה!

לָא, לְעוֹלָם שֶׁנִּמְצָא אַחַר שְׁחִיטָה וְהֵמִיר בּוֹ אַחַר שְׁחִיטָה, וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא.

אֶלָּא קְרָא לְמַאי אָתָא? כִּדְתַנְיָא: "כֶּשֶׂב" לְרַבּוֹת אֶת הַפֶּסַח לְאֵלְיָה.

כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "אִם כֶּשֶׂב", לְרַבּוֹת פֶּסַח שֶׁעָבְרָה שְׁנָתוֹ, וּשְׁלָמִים הַבָּאִין מֵחֲמַת פֶּסַח לְכָל מִצְוֹת שְׁלָמִים, שֶׁטָּעוּן סְמִיכָה וּנְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וָשׁוֹק.

וּכְשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְאִם עֵז" — הִפְסִיק הָעִנְיָן, לִימֵּד עַל הָעֵז שֶׁאֵין טְעוּנָה אַלְיָה.

אִיכָּא דְּמַתְנֵי לַהּ אַרִישָׁא: הַפֶּסַח שֶׁנִּמְצָא קוֹדֶם שְׁחִיטַת הַפֶּסַח — יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיָבִיא בְּדָמָיו שְׁלָמִים. וְכֵן תְּמוּרָתוֹ.

אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁנִּמְצָא קוֹדֶם שְׁחִיטָה וְהֶמִּיר בּוֹ קוֹדֶם שְׁחִיטָה, אֲבָל נִמְצָא קוֹדֶם שְׁחִיטָה וְהֶמִּיר בּוֹ אַחַר שְׁחִיטָה — תְּמוּרָתוֹ קְרֵיבָה שְׁלָמִים. מַאי טַעְמָא — כִּי קָבְעָה שְׁחִיטָה מִידֵּי דַּחֲזֵי לֵיהּ. מִידֵּי דְּלָא חֲזֵי לֵיהּ — לָא קָבְעָה.
אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: "אִם כֶּשֶׂב", מָה תַּלְמוּד לוֹמַר? לְרַבּוֹת תְּמוּרַת הַפֶּסַח אַחַר שֶׁקְּרֵיבָה שְׁלָמִים.

דף צז.

יָכוֹל אַף לִפְנֵי הַפֶּסַח כֵּן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "הוּא" — הוּא קָרֵב, וְאֵין תְּמוּרַת הַפֶּסַח קְרֵיבָה.
הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא שֶׁנִּמְצָא קוֹדֶם שְׁחִיטָה וְהֶמִּיר בּוֹ קוֹדֶם שְׁחִיטָה — פְּשִׁיטָא! לְמָה לִי קְרָא? אֶלָּא לָאו, שֶׁנִּמְצָא קוֹדֶם שְׁחִיטָה וְהֶמִּיר בּוֹ אַחַר שְׁחִיטָה! תִּיוּבְתָּא דְּרָבָא, תִּיוּבְתָּא.
אָמַר שְׁמוּאֵל: כֹּל שֶׁבַּחֲטָאת מֵתָה — בַּפֶּסַח קָרֵב שְׁלָמִים, וְכֹל שֶׁבַּחֲטָאת רוֹעֶה — בַּפֶּסַח נָמֵי רוֹעֶה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֵין הַפֶּסַח קָרֵב שְׁלָמִים אֶלָּא שֶׁנִּמְצָא אַחַר שְׁחִיטָה, אֲבָל קוֹדֶם שְׁחִיטָה — לֹא.
מַתְקֵיף לַהּ רַב יוֹסֵף: וּכְלָלָא הוּא? וַהֲרֵי חַטָּאת שֶׁעָבְרָה שְׁנָתָהּ, דִּלְרַעְיָה אְזְלָא, דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: חַטָּאת שֶׁעָבְרָה שְׁנָתָהּ — רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילּוּ הִיא עוֹמֶדֶת בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, וְרוֹעֶה.
וְאִילּוּ בְּפֶסַח כִּי הַאי גַּוְונָא קָרֵב שְׁלָמִים, דְּתַנְיָא: "כֶּשֶׂב", לְרַבּוֹת אֶת הַפֶּסַח שֶׁעָבְרָה שְׁנָתוֹ וּשְׁלָמִים הַבָּאִין מֵחֲמַת פֶּסַח לְכָל מִצְוֹת שְׁלָמִים, שֶׁטְּעוּנִים סְמִיכָה וּנְסָכִים וּתְנוּפַת חָזֶה וָשׁוֹק. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר: "אִם עֵז" — הִפְסִיק הָעִנְיָן, לִימֵּד עַל הָעֵז שֶׁאֵין טָעוּן אַלְיָה.
אָמַר לֵיהּ: כִּי קָאָמַר שְׁמוּאֵל, בַּאֲבוּדִין. בִּדְחוּיִין לָא אָמַר.
וְאָבוּד מִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ? וַהֲרֵי אֲבוּדָה בִּשְׁעַת הַפְרָשָׁה, לְרַבָּנָן, דִּלְרַעְיָה אָזְלָא. דְּתַנְיָא: הִפְרִישׁ חַטָּאתוֹ וְאָבְדָה, וְהִפְרִישׁ אַחֶרֶת תַּחְתֶּיהָ וְנִמְצֵאת הָרִאשׁוֹנָה, וַהֲרֵי שְׁתֵּיהֶן עוֹמְדוֹת — אַחַת מֵהֶן תִּקָּרֵב וּשְׁנֵיָּה תְּמוּת, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין חַטָּאת מֵתָה אֶלָּא שֶׁנִּמְצֵאת לְאַחַר שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלִים. הָא קוֹדֶם שֶׁנִּתְכַּפְּרוּ בְּעָלִים — רוֹעֶה.
וְאִילּוּ בְּפֶסַח, הֵיכָא דְּאָבַד וְנִמְצָא אַחַר חֲצוֹת קוֹדֶם שְׁחִיטָה — קָרֵב שְׁלָמִים. שְׁמוּאֵל כְּרַבִּי סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר אֲבוּדָה לְמִיתָה אְזְלָא.
וְהָא כֹּל אֲבוּדָה לְרַבִּי מֵתָה, וְאִילּוּ בְּפֶסַח הֵיכָא דְּאָבַד קוֹדֶם חֲצוֹת וְנִמְצָא קוֹדֶם חֲצוֹת — רוֹעֶה! קוֹדֶם חֲצוֹת לָאו אֲבוּד הוּא, כְּדְרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: אֲבִידַת לַיְלָה לָאו שְׁמָהּ אֲבִידָה. אֶלָּא, רוֹעֶה לְרַבִּי הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ?

דף צז:

כִּדְרַבִּי אוֹשַׁעְיָא. דְּאָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: הִפְרִישׁ שְׁתֵּי חַטָּאוֹת לְאַחֲרָיוּת — מִתְכַּפֵּר בְּאַחַת מֵהֶן, וּשְׁנִיָּה תִּרְעֶה.

וְהָא אִילּוּ בְּפֶסַח כִּי הַאי גַּוְונָא קָרֵב שְׁלָמִים! אֶלָּא שְׁמוּאֵל כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר: חָמֵשׁ חַטָּאוֹת מֵתוֹת.

וְהָא רוֹעֶה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן לֵית לֵיהּ כְּלָל! שְׁמוּאֵל נָמֵי חֲדָא קָאָמַר: כֹּל שֶׁבַּחַטָּאת מֵתָה — בְּפֶסַח קָרֵב שְׁלָמִים.

וּמַאי קָא מַשְׁמַע לַן? לְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר: אֵין הַפֶּסַח קָרֵב שְׁלָמִים אֶלָּא שֶׁנִּמְצָא אַחַר שְׁחִיטָה, אֲבָל קוֹדֶם שְׁחִיטָה — לָא. אַלְמָא: שְׁחִיטָה קָבַע. קָא מַשְׁמַע לַן: חֲצוֹת קָבַע.

לִישָּׁנָא אַחֲרִינָא: וְאִילּוּ בְּפֶסַח הֵיכָא דְּאָבַד וְנִמְצָא אַחַר חֲצוֹת, קוֹדֶם שְׁחִיטָה יִקָּרֵב שְׁלָמִים! שְׁמוּאֵל כְּרַבָּה סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר: שְׁחִיטָה קָבַע.

וְהָא מִדְּקָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן עָלַהּ: אֵין הַפֶּסַח קָרֵב שְׁלָמִים אֶלָּא שֶׁנִּמְצָא אַחַר שְׁחִיטָה, אֲבָל קוֹדֶם שְׁחִיטָה — לָא. אַלְמָא: שְׁחִיטָה קָבַע. מִכְּלָל דִּשְׁמוּאֵל סָבַר: חֲצוֹת קָבַע.

אֶלָּא: שְׁמוּאֵל כְּרַבִּי סְבִירָא לֵיהּ, דְּאָמַר: אֲבוּדָה לְמִיתָה אָזְלָא. וְהָא כֹּל אֲבוּדִין לְרַבִּי מֵתִין, וְאִילּוּ בְּפֶסַח, הֵיכָא דְּאָבַד קוֹדֶם חֲצוֹת וְנִמְצָא קוֹדֶם חֲצוֹת — רוֹעֶה! קָסָבַר: קוֹדֶם חֲצוֹת לָאו אֲבוּד הוּא, וְקָסָבַר חֲצוֹת קָבַע.

מַתְנִי' הַמַּפְרִישׁ נְקֵבָה לְפִסְחוֹ, אוֹ זָכָר בֶּן שְׁתֵּי שָׁנִים — יִרְעֶה עַד שֶׁיִּסְתָּאֵב, וְיִמָּכֵר, וְיִפְּלוּ דָּמָיו לִנְדָבָה לִשְׁלָמִים.

דף צח.

הַמַּפְרִישׁ פִּסְחוֹ וּמֵת, לֹא יְבִיאֶנּוּ בְּנוֹ אַחֲרָיו לְשֵׁם פֶּסַח אֶלָּא לְשֵׁם שְׁלָמִים.

גְּמָ' אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: שְׁמַע מִינַּהּ תְּלַת. שְׁמַע מִינַּהּ: בַּעֲלֵי חַיִּים נִדְחִין. וּשְׁמַע מִינַּהּ: דָּחוּי מֵעִיקָּרָא הָוֵי דָּחוּי. וּשְׁמַע מִינַּהּ: יֵשׁ דְּחוּי בְּדָמִים.

הַמַּפְרִישׁ פִּסְחוֹ וְכוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: הַמַּפְרִישׁ אֶת פִּסְחוֹ וּמֵת, אִם בְּנוֹ מְמוּנֶּה עִמּוֹ יְבִיאֶנּוּ לְשׁוּם פֶּסַח, אֵין בְּנוֹ מְמוּנֶּה עִמּוֹ — יְבִיאֶנּוּ לְשׁוּם שְׁלָמִים לְשִׁשָּׁה עָשָׂר. לְשִׁשָּׁה עָשָׂר אִין, לַחֲמִשָּׁה עָשָׂר — לָא. קָא סָבַר: נְדָרִים וּנְדָבוֹת אֵין קָרֵיבִין בְּיוֹם טוֹב.

דְּמִית הָאָב אֵימַת? אִילֵּימָא דְּמִית קוֹדֶם חֲצוֹת, בְּנוֹ מְמוּנֶּה עִמּוֹ יְבִיאֶנּוּ לְשׁוּם פֶּסַח? הָא חָלָה אֲנִינוּת עִילָּוֵיהּ מֵעִיקָּרָא!

אֶלָּא דְּמִית אַחַר חֲצוֹת. אֵין בְּנוֹ מְמוּנֶּה עִמּוֹ — יְבִיאֶנּוּ לְשׁוּם שְׁלָמִים? הָא קָבְעָתֵיהּ חֲצוֹת! אָמַר (רָבָא): לְעוֹלָם דְּמִית קוֹדֶם חֲצוֹת, וּמַאי יְבִיאֶנּוּ לְשׁוּם פֶּסַח — לְשׁוּם פֶּסַח שֵׁנִי.

אַבָּיֵי אָמַר, לִצְדָדִין קָתָנֵי: מֵת אַחַר חֲצוֹת — בְּנוֹ מְמוּנֶּה עִמּוֹ יְבִיאֻנּוּ לִשּׁוּם פֶּסַח. מֵת קוֹדֶם חֲצוֹת — אֵין בְּנוֹ מְמוּנֶּה עִמּוֹ יְבִיאֻנּוּ לִשּׁוּם שְׁלָמִים.
רַב שֵׁרֵבְיָא אָמַר: לְעוֹלָם דְּמִית לְאַחַר חֲצוֹת, וּכְגוֹן שֶׁהָיָה אָבִיו גּוֹסֵס בַּחֲצוֹת.
רַב אָשֵׁי אָמַר: לְעוֹלָם דְּמִית לְאַחַר חֲצוֹת, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא, דְּאָמַר: אֵין בַּעֲלֵי חַיִּים נִדְחִין.
רָבִינָא אָמַר: כְּגוֹן שֶׁהִפְרִישׁוֹ אַחַר חֲצוֹת וּמֵתוּ בְּעָלִים אַחַר חֲצוֹת, וְקָא סָבַר חֲצוֹת קָבַע.

מַתְנִי' הַפֶּסַח שֶׁנִּתְעָרֵב בְּזִבְחֵי שְׁלָמִים — כּוּלָּן יִרְעוּ עַד שֶׁיִּסְתָּאֲבוּ, וְיִמָּכְרוּ, וְיָבִיא בִּדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן מִמֵּין זֶה וּבִדְמֵי הַיָּפֶה שֶׁבָּהֶן מִמִּין זֶה, [וְיִפְסִיד] הַמּוֹתָר מִבֵּיתוֹ.
נִתְעָרֵב בִּבְכוֹרוֹת, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם חֲבוּרַת כֹּהֲנִים — יֹאכְלוּ.

דף צח:

גְּמָ' וְהָא קָא מַיְיתֵי קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל?
רַבִּי שִׁמְעוֹן לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל. דִּתְנַן: אָשָׁם שֶׁנִּתְעָרֵב בִּשְׁלָמִים — רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: יִשָּׁחֲטוּ בַּצָּפוֹן, וְיֵאָכְלוּ כַּחוֹמֶר שֶׁבָּהֶן.
אָמְרוּ לוֹ: אֵין מְבִיאִין קָדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל.
וְרַבָּנַן, הֵיכִי עָבְדִינַן? אָמַר רָבָא: נַמְתִּין לוֹ עַד שֶׁיִּוּמְמוּ, וְיָבִיא בְּהֵמָה שְׁמֵינָה, וְלֵימָא: כֹּל הֵיכָא דְּאִיתֵיהּ לְפֶסַח — תְּחוֹל עֲלֵיהּ דְּהַאי, וְאָכֵיל לְהוּ בְּתוֹרַת בְּכוֹר בַּעַל מוּם.

מַתְנִי' חֲבוּרָה שֶׁאָבַד פִּסְחָהּ וְאָמְרוּ לְאֶחָד "צֵא וּבַקֵּשׁ וּשְׁחוֹט עָלֵינוּ", וְהָלַךְ וּמָצָא וְשָׁחַט, וְהֵם לָקְחוּ וְשָׁחֲטוּ, אִם שָׁלוֹ נִשְׁחַט רִאשׁוֹן — הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵם אוֹכְלִין עִמּוֹ מִשֶּׁלּוֹ.
וְאִם שֶׁלָּהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן — הֵם אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן, וְהוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ.
וְאִם אֵינוֹ יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁשָּׁחֲטוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד — הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵם אֵינָם אוֹכְלִין עִמּוֹ, וְשֶׁלָּהֶן יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה. וּפְטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי.
אָמַר לָהֶן: "אִם אֲחַרְתִּי — צְאוּ וְשַׁחֲטוּ עָלַי". הָלַךְ וּמָצָא וְשָׁחַט, וְהֵן לָקְחוּ וְשָׁחֲטוּ. אִם שֶׁלָּהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן — הֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן, וְהוּא אוֹכֵל עִמָּהֶן. וְאִם שֶׁלּוֹ נִשְׁחַט רִאשׁוֹן — הוּא אוֹכֵל מִשֶּׁלּוֹ, וְהֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶם.
וְאִם אֵינוֹ יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן, אוֹ שֶׁשָּׁחֲטוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד — הֵן אוֹכְלִין מִשֶּׁלָּהֶן, וְהוּא אֵינוֹ אוֹכֵל עִמָּהֶן. וְשֶׁלּוֹ יֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה, וּפְטוּר מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שֵׁנִי.
אָמַר לָהֶן וְאָמְרוּ לוֹ — אוֹכְלִין כּוּלָּן מִן הָרִאשׁוֹן. וְאִם אֵין יָדוּעַ אֵיזֶה מֵהֶן נִשְׁחַט רִאשׁוֹן — שְׁנֵיהֶן יוֹצְאִין לְבֵית הַשְּׂרֵיפָה.
לֹא אָמַר לָהֶן וְלֹא אָמְרוּ לוֹ — אֵין אַחֲרָאִין זֶה לָזֶה.

שְׁתֵּי חֲבוּרוֹת שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶן, אֵלּוּ מוֹשְׁכִין לָהֶן אֶחָד וְאֵלּוּ מוֹשְׁכִין לָהֶן אֶחָד. אֶחָד מֵאֵלּוּ בָּא לוֹ אֵצֶל אֵלּוּ, וְאֶחָד מֵאֵלּוּ בָּא לוֹ אֵצֶל אֵלּוּ, וְכָךְ הֵם אוֹמְרִים: אִם שֶׁלָּנוּ הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה — יְדֵיכֶם מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלְּכֶם וְנִמְנֵיתֶם עַל שֶׁלָּנוּ. וְאִם שֶׁלְּכֶם הוּא הַפֶּסַח הַזֶּה — יְדֵינוּ מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלָּנוּ וְנִמְנֵינוּ עַל שֶׁלָּכֶם.

וְכֵן חֲמִשָּׁה חֲבוּרוֹת שֶׁל חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה וְשֶׁל עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה — מוֹשְׁכִין לָהֶן אֶחָד מִכָּל חֲבוּרָה וַחֲבוּרָה וְכֵן הֵם אוֹמְרִים.

שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶן — זֶה מוֹשֵׁךְ לוֹ אֶחָד וְזֶה מוֹשֵׁךְ לוֹ אֶחָד, זֶה מְמַנֶּה עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק וְזֶה מְמַנֶּה עִמּוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק,

זֶה בָּא אֵצֶל זֶה, וְזֶה בָּא אֵצֶל זֶה, וְכָךְ הֵם אוֹמְרִים: אִם שֶׁלִּי הוּא פֶּסַח זֶה — יְדֵיכֶם מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלְּכֶם וְנִמְנֵיתֶם עַל שֶׁלִּי, וְאִם שֶׁלְּכֶם הוּא פֶּסַח זֶה — יְדֵי מְשׁוּכוֹת מִשֶּׁלִּי וְנִמְנֵיתִי עַל שֶׁלָּכֶם.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנָן: אָמַר לָהֶן וְאָמְרוּ לוֹ — אוֹכֵל מִן הָרִאשׁוֹן. לֹא אָמַר לָהֶן וְלֹא אָמְרוּ לוֹ — אֵינָן אַחֲרָאִין זֶה לָזֶה.

דף צט.

מִכָּאן אָמְרוּ חֲכָמִים: יָפָה שִׂתִּיקָה לַחֲכָמִים, קַל וָחוֹמֶר לַטִּפְּשִׁים. שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֱוִיל מַחֲרִישׁ חָכָם יֵחָשֵׁב״.

שְׁנַיִם שֶׁנִּתְעָרְבוּ פִּסְחֵיהֶם וְכוּ׳. לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה. דְּתַנְיָא: ״וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהְיוֹת מִשֶּׁה״, מְלַמֵּד שֶׁמִּתְמַעֲטִין וְהוֹלְכִין, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא אֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה קָיָּים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יַנִּיחוּ אֶת הַפֶּסַח כְּמוֹת שֶׁהוּא!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה, כֵּיוָן דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵין שׁוֹחֲטִין אֶת הַפֶּסַח עַל הַיָּחִיד, מֵעִיקָּרָא לְאַמְנוֹיֵי אַחֲרִינָא בַּהֲדֵיהּ קָאֵי, וּכְאֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה דָּמֵי.

אָמַר רַב אָשֵׁי: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְיקָא, דְּקָתָנֵי: וְכֵן חֲמִשָּׁה חֲבוּרוֹת שֶׁל חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה. שֶׁל חֲמִשָּׁה — אִין, אֲבָל שֶׁל חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעָה — לָא, לְאוֹ מִשּׁוּם דְּלָא פָּיֵישׁ חַד מִבְּנֵי חֲבוּרָה גַּבֵּיהּ? שְׁמַע מִינַּהּ.

הַדָּרָן עָלָךְ מִי שֶׁהָיָה טָמֵא וּסְלִיקָא לַהּ פֶּסַח שֵׁנִי

דף צט:

מַתְנִי׳ **עֶרֶב פֶּסַח** סָמוּךְ לַמִּנְחָה לֹא יֹאכַל אָדָם עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ. אֲפִילּוּ עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיָּסֵב, וְלֹא יִפְחֲתוּ לוֹ מֵאַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל יַיִן וַאֲפִילּוּ מִן הַתַּמְחוּי.

גְּמָ׳ מַאי אִירְיָא עַרְבֵי פְּסָחִים? אֲפִילּוּ עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים נָמֵי. דְּתַנְיָא: לֹא יֹאכַל אָדָם בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס לַשַּׁבָּת כְּשֶׁהוּא תַּאֲוָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ.

אָמַר רַב הוּנָא: לָא צְרִיכָא אֶלָּא לְרַבִּי יוֹסֵי, דְּאָמַר: אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ — הָנֵי מִילֵּי בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים, אֲבָל בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, מִשּׁוּם חִיּוּבָא דְּמַצָּה מוֹדֶה.

רַב פָּפָּא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי יְהוּדָה, הָתָם בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה הוּא דַּאֲסִיר, סָמוּךְ לַמִּנְחָה שְׁרֵי. אֲבָל בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, אֲפִילּוּ סָמוּךְ לַמִּנְחָה נָמֵי אָסוּר.

וּבְעֶרֶב שַׁבָּת סָמוּךְ לַמִּנְחָה שְׁרֵי? וְהָתַנְיָא: לֹא יֹאכַל אָדָם בְּעֶרֶב שַׁבָּת וְיָמִים טוֹבִים מִתְּשַׁע שָׁעוֹת וּלְמַעְלָה, כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס לַשַּׁבָּת כְּשֶׁהוּא תַּאֲוָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ.

אָמַר מָר זוּטְרָא: מַאן לֵימָא לַן דִּמְתַרְצְתָּא הִיא?

דף ק.

דִּילְמָא מְשַׁבַּשְׁתָּא הִיא.

אֲמַר לֵיהּ מָרִימָר, וְאִיתֵּימָא רַב יֵימַר: אֲנָא אִיקְּלַעְתִּי לְפִירְקֵיהּ דְּרַב פִּנְחָס בְּרֵיהּ דְּרַב אַמֵּי, וְקָם תַּנָּא וְתָנֵי קַמֵּיהּ וְקַיְּבְלֵהּ מִינֵּיהּ. אִי הָכִי קַשְׁיָא! אֶלָּא מְחַוְורְתָּא כִּדְרַב הוּנָא.

וּלְרַב הוּנָא מִי נִיחָא? וְהָאָמַר רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, וְאִיתֵּימָא אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר רַבִּי חֲנִינָא: הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי בְּעֶרֶב שַׁבָּת. הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בְּעֶרֶב הַפֶּסַח, מִכְּלָל דִּפְלִיג רַבִּי יוֹסֵי בְּתַרְוַיְיהוּ!

לָא: הֲלָכָה, מִכְּלָל דִּפְלִיגִי בְּהַפְסָקָה.

דְּתַנְיָא: מַפְסִיקִין לְשַׁבָּתוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין מַפְסִיקִין.

וּמַעֲשֶׂה בְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל [וְרַבִּי יְהוּדָה] וְרַבִּי יוֹסֵי שֶׁהָיוּ מְסוּבִּין בְּעֲכּוֹ וְקִדֵּשׁ עֲלֵיהֶם הַיּוֹם, אָמַר לֵיהּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְרַבִּי יוֹסֵי: בְּרַבִּי, רְצוֹנְךָ נַפְסִיק וְנֵיחוּשׁ לְדִבְרֵי יְהוּדָה חֲבֵירֵנוּ?

אָמַר לוֹ: בְּכָל יוֹם וְיוֹם אַתָּה מְחַבֵּב דְּבָרַיי לִפְנֵי רַבִּי יְהוּדָה, וְעַכְשָׁיו אַתָּה מְחַבֵּב דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּפָנַי? "הֲגַם לְכַבּוֹשׁ אֶת הַמַּלְכָּה עִמִּי בַּבָּיִת".

אֲמַר לֵיהּ: אִם כֵּן לֹא נַפְסִיק, שֶׁמָּא יִרְאוּ הַתַּלְמִידִים וְיִקְבְּעוּ הֲלָכָה לְדוֹרוֹת. אָמְרוּ: לֹא זָזוּ מִשָּׁם עַד שֶׁקָּבְעוּ הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין הֲלָכָה לֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה וְלֹא כְּרַבִּי יוֹסֵי, אֶלָּא פּוֹרֵס מַפָּה וּמְקַדֵּשׁ. אִינִי?! וְהָא אָמַר רַב תַּחְלִיפָא בַּר אַבְדִּימִי אָמַר שְׁמוּאֵל: כְּשֵׁם שֶׁמַּפְסִיקִין לְקִידּוּשׁ

דף ק:

כָּךְ מַפְסִיקִין לַהַבְדָּלָה. מַאי מַפְסִיקִין — לָאו לַעֲקִירַת שׁוּלְחָן? לָא, לְמַפָּה.

רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אִיקְּלַע לְבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא, אַיְיתוּ תַּכָּא קַמֵּיהּ, פָּרַס מַפָּה וְקִידֵּשׁ. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: (וְשָׁוִין) שֶׁאֵין מְבִיאִין אֶת הַשּׁוּלְחָן אֶלָּא אִם כֵּן קִידֵּשׁ, וְאִם הֵבִיא — פּוֹרֵס מַפָּה וּמְקַדֵּשׁ.

תָּנֵי חֲדָא: שָׁוִין שֶׁאֵין מַתְחִילִין, וְתַנְיָא אִידַּךְ: שָׁוִין שֶׁמַּתְחִילִין. בִּשְׁלָמָא הָא דְּתַנְיָא שָׁוִין שֶׁאֵין מַתְחִילִין — מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ בְּעֶרֶב הַפֶּסַח,

אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא שָׁוִין שֶׁמַּתְחִילִין — אֵימַת? אִי נִימָא בְּעֶרֶב שַׁבָּת — הָא מִיפְלָג פְּלִיגִי! לָא קַשְׁיָא: כָּאן — קוֹדֶם תִּשְׁעָה, כָּאן — לְאַחַר תִּשְׁעָה.

אוֹתָם בְּנֵי אָדָם שֶׁקִּידְּשׁוּ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אָמַר רַב: יְדֵי יַיִן לֹא יָצְאוּ, יְדֵי קִידּוּשׁ יָצְאוּ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר:

דף קא.

אַף יְדֵי קִידּוּשׁ לֹא יָצְאוּ. אֶלָּא לְרַב, לְמָה לֵיהּ לְקִדּוּשֵׁי בְּבֵיתֵיהּ? כְּדֵי לְהוֹצִיא בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ.

וּשְׁמוּאֵל, לְמָה לִי לְקַדּוּשֵׁי בְּבֵי כְנִישְׁתָּא? לְאַפּוֹקֵי אוֹרְחִים יְדֵי חוֹבָתָן, דְּאָכְלוּ וְשָׁתוּ וְגָנוּ בְּבֵי כְנִישְׁתָּא.

וְאַזְדָּא שְׁמוּאֵל לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין קִידּוּשׁ אֶלָּא בְּמָקוֹם סְעוּדָה. סְבוּר מִינַּהּ: הָנֵי מִילֵּי מִבַּיִת לְבַיִת, אֲבָל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בְּחַד בֵּיתָא — לָא.

אָמַר לְהוּ רַב עָנָן בַּר תַּחְלִיפָא: זִימְנִין סַגִּיאִין הֲוָה קָאֵימְנָא קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, וְנָחֵית מֵאִיגָּרָא לְאַרְעָא וַהֲדַר מְקַדֵּשׁ.

וְאַף רַב הוּנָא סָבַר אֵין קִידּוּשׁ אֶלָּא בְּמָקוֹם סְעוּדָה. דְּרַב הוּנָא קַדֵּישׁ, וְאִיתְעַקְּרָא לֵיהּ שְׁרָגָא, וְעַיֵּילִי לֵיהּ לְמָנֵיהּ לְבֵי גְּנָנֵיהּ דְּרַבָּה בְּרֵיהּ דַּהֲוָה שְׁרָגָא וְקַדֵּישׁ וּטְעֵים מִידֵּי, אַלְמָא קְסָבַר: אֵין קִידּוּשׁ אֶלָּא בְּמָקוֹם סְעוּדָה.

וְאַף רַבָּה סָבַר אֵין קִידּוּשׁ אֶלָּא בְּמָקוֹם סְעוּדָה. דַּאֲמַר אַבָּיֵי: כִּי הֲוֵינָא בֵּי מָר, כִּי הֲוָה מְקַדֵּשׁ אָמַר לַן: טְעִימוּ מִידֵּי, דִּילְמָא אַדְאָזְלִיתוּ לְאוּשְׁפִּיזָא מִתְעַקְּרָא לְכוּ שְׁרָגָא וְלָא מְקַדֵּשׁ לְכוּ בְּבֵית אֲכִילָה, וּבְקִידּוּשָׁא דְּהָכָא לָא נָפְקִיתוּ, דְּאֵין קִידּוּשׁ אֶלָּא בְּמָקוֹם סְעוּדָה.

אינשי?! וְהָאָמַר אַבָּיֵי: כֹּל מִילֵּי דְּמָר הֲוָה עָבֵיד כְּרַב, לְבַר מֵהָנֵי תְּלָת דְּעָבֵיד כִּשְׁמוּאֵל: מַתִּירִין מִבֶּגֶד לְבֶגֶד. וּמַדְלִיקִין מִנֵּר לְנֵר. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בִּגְרִירָה.

דְּתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: גּוֹרֵר אָדָם מִטָּה כִּסֵּא וְסַפְסָל בַּשַּׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּין לַעֲשׂוֹת חָרִיץ.

כְּחוּמְרֵי דְּרַב הֲוָה עָבֵיד, כְּקוּלֵּי דְּרַב לָא הֲוָה עָבֵיד.

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַף יְדֵי יַיִן נָמֵי יָצְאוּ. וְאַזְדָּא רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רַבִּי חָנִין בַּר אַבָּיֵי אָמַר רַבִּי פְּדָת אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֶחָד שִׁינּוּי יַיִן,

דף קא:

וְאֶחָד שִׁינּוּי מָקוֹם — אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ. מֵיתִיבִי: שִׁינּוּי מָקוֹם צָרִיךְ לְבָרֵךְ, שִׁינּוּי יַיִן אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, תִּיּוּבְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן תִּיּוּבְתָּא.

יָתֵיב רַב אִידִי בַּר אָבִין קַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא, וְיָתֵיב רַב חִסְדָּא וְקָאָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב הוּנָא: הָא דְּאָמְרַתְּ שִׁינּוּי מָקוֹם צָרִיךְ לְבָרֵךְ, לֹא שָׁנוּ אֶלָּא מִבַּיִת לְבַיִת, אֲבָל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם — לָא.

אָמַר לֵיהּ רַב אִידִי בַּר אָבִין: הָכִי תְּנַיְנָא לֵיהּ בְּמַתְנִיתָא דְּבֵי רַב הֵינָנָק, וְאָמְרִי לֵיהּ בְּמַתְנִיתָא דְּבֵי בַּר הֵינָנָק כְּווֹתֵיהּ. וְאֶלָּא רַב הוּנָא מַתְנִיתָא קָא מַשְׁמַע לַן? רַב הוּנָא מַתְנִיתָא לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ.

וְתוּ, יָתֵיב רַב חִסְדָּא וְקָאָמַר מִשְּׁמֵיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ: הָא דְּאָמְרַתְּ שִׁינּוּי מָקוֹם צָרִיךְ לְבָרֵךְ, לָא אֲמַרַן אֶלָּא בִּדְבָרִים שֶׁאֵין טְעוּנִין בְּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶן בִּמְקוֹמָן,

אֲבָל דְּבָרִים הַטְּעוּנִין בְּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶן בִּמְקוֹמָן — אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ. מַאי טַעְמָא, לְקִיבְעָא קָמָּא הָדַר. וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה צָרִיךְ לְבָרֵךְ.

מֵיתִיבִי: בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁהָיוּ מְסוּבִּין לִשְׁתּוֹת, וְעָקְרוּ רַגְלֵיהֶן לָצֵאת לִקְרַאת חָתָן אוֹ לִקְרַאת כַּלָּה, כְּשֶׁהֵן יוֹצְאִין — אֵין טְעוּנִין בְּרָכָה לְמַפְרֵעַ, כְּשֶׁהֵן חוֹזְרִין — אֵין טְעוּנִין בְּרָכָה לְכַתְּחִלָּה.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁהִנִּיחוּ שָׁם זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, אֲבָל לֹא הִנִּיחוּ שָׁם לֹא זָקֵן וְלֹא חוֹלֶה, כְּשֶׁהֵן יוֹצְאִין — טְעוּנִין בְּרָכָה לְמַפְרֵעַ, כְּשֶׁהֵן חוֹזְרִין — טְעוּנִין בְּרָכָה לְכַתְּחִלָּה.

מִדְּקָתָנֵי עָקְרוּ רַגְלֵיהֶן, מִכְּלָל דִּבְדְבָרִים הַטְּעוּנִין בְּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶן בִּמְקוֹמָן עָסְקִינַן, וְטַעְמָא דְּהִנִּיחוּ שָׁם זָקֵן אוֹ חוֹלֶה הוּא דִּכְשֶׁהֵן יוֹצְאִין אֵין טְעוּנִין בְּרָכָה לְמַפְרֵעַ וּכְשֶׁהֵן חוֹזְרִין אֵין טְעוּנִין בְּרָכָה לְכַתְּחִלָּה,

אֲבָל לֹא הִנִּיחוּ שָׁם זָקֵן אוֹ חוֹלֶה, כְּשֶׁהֵן יוֹצְאִין — טְעוּנִין בְּרָכָה לְמַפְרֵעַ, וּכְשֶׁהֵן חוֹזְרִין — טְעוּנִין בְּרָכָה לְכַתְּחִלָּה, קַשְׁיָא לְרַב חִסְדָּא!

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק:

דף קב.

מַאן תַּנָּא עֲקִירוֹת,
רַבִּי יְהוּדָה, דְּתַנְיָא: חֲבֵרִים שֶׁהָיוּ מְסוּבִּין, וְעָקְרוּ רַגְלֵיהֶם לֵילֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, כְּשֶׁהֵן יוֹצְאִין — אֵין טְעוּנִין בָּרָכָה לְמַפְרֵעַ, וּכְשֶׁהֵן חוֹזְרִין — אֵין טְעוּנִין בָּרָכָה לְכַתְּחִלָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בִּזְמַן שֶׁהִנִּיחוּ שָׁם מִקְצָת חֲבֵרִים, אֲבָל לֹא הִנִּיחוּ שָׁם מִקְצָת חֲבֵרִים, כְּשֶׁהֵן יוֹצְאִין — טְעוּנִין בָּרָכָה לְמַפְרֵעַ, וּכְשֶׁהֵן חוֹזְרִין — טְעוּנִין בָּרָכָה לְכַתְּחִלָּה.
אֶלָּא טַעְמָא דִּבְדָבָרִים הַטְּעוּנִין בָּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶן בִּמְקוֹמָן, דִּכְשֶׁהֵן יוֹצְאִין — אֵין טְעוּנִין בָּרָכָה לְמַפְרֵעַ, וּכְשֶׁהֵן חוֹזְרִין — אֵין טְעוּנִין בָּרָכָה לְכַתְּחִלָּה. אֲבָל דְּבָרִים שֶׁאֵין טְעוּנִין בָּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶן בִּמְקוֹמָן, אֲפִילּוּ לְרַבָּנַן, כְּשֶׁהֵן יוֹצְאִין — טְעוּנִין בָּרָכָה לְמַפְרֵעַ, וּכְשֶׁהֵן חוֹזְרִין — טְעוּנִין בָּרָכָה לְכַתְּחִלָּה,
לֵימָא תֵּיהֱוֵי תִּיוּבְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן! וְלָאו מִי אוֹתְבִינְהוּ חָדָא זִימְנָא! נֵימָא מֵהָא נָמֵי תֵּיהֱוֵי תִּיוּבְתָּא!
אָמַר לָךְ רַבִּי יוֹחָנָן: הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין טְעוּנִין בָּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶם בִּמְקוֹמָן נָמֵי אֵין צְרִיכִין לְבָרֵךְ, וְהָא דְּקָתָנֵי "עָקְרוּ רַגְלֵיהֶן", לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי יְהוּדָה,
דַּאֲפִילּוּ דְּבָרִים שֶׁטְּעוּנִין בָּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶן בִּמְקוֹמָן, טַעְמָא דְּהִנִּיחוּ מִקְצָת חֲבֵרִים, אֲבָל לֹא הִנִּיחוּ מִקְצָת חֲבֵרִים, כְּשֶׁהֵן יוֹצְאִין — טְעוּנִין בָּרָכָה לְמַפְרֵעַ, וּכְשֶׁהֵן חוֹזְרִין — טְעוּנִין בָּרָכָה לְכַתְּחִלָּה.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא: חֲבֵרִים שֶׁהָיוּ מְסוּבִּין לִשְׁתּוֹת יַיִן, וְעָקְרוּ רַגְלֵיהֶן וְחָזְרוּ — אֵין צְרִיכִין לְבָרֵךְ.
תְּנוּ רַבָּנַן: בְּנֵי חֲבוּרָה שֶׁהָיוּ מְסוּבִּין וְקִדֵּשׁ עֲלֵיהֶן הַיּוֹם — מְבִיאִין לוֹ כּוֹס שֶׁל יַיִן וְאוֹמֵר עָלָיו קִדּוּשֵׁת הַיּוֹם, וְשֵׁנִי אוֹמֵר עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אוֹכֵל וְהוֹלֵךְ עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ.

דף קב:

גְּמָרוּ, כּוֹס רִאשׁוֹן מְבָרֵךְ עָלָיו בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְהַשֵּׁנִי אוֹמֵר עָלָיו קִדּוּשֵׁת הַיּוֹם. אַמַּאי? וְנֵימְרִינְהוּ לְתַרְוַיְיהוּ אַחֲדָא כָּסָא!
אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב שֵׁשֶׁת: אֵין אוֹמְרִים שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת עַל כּוֹס אֶחָד. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לְפִי שֶׁאֵין עוֹשִׂין מִצְוֹת חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת.

וְלָא? וְהָא תַּנְיָא: הַנִּכְנָס לְבֵיתוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן וְעַל הַמָּאוֹר וְעַל הַבְּשָׂמִים, וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר הַבְדָּלָה עַל הַכּוֹס. וְאִם אֵין לוֹ אֶלָּא כּוֹס אֶחָד — מַנִּיחוֹ לְאַחַר הַמָּזוֹן וּמְשַׁלְשְׁלָן כּוּלָּן לְאַחֲרָיו. אֵין לוֹ שָׁאנֵי.

וְהָא יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת, דְּאִית לֵיהּ, וְאָמַר רַב יַקָּנֵ"ה!

אָמְרִי: מִדְּלָא אָמַר זְמַן, מִכְּלָל דְּבִשְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח עָסְקִינַן, דְּכָל מַאי דַּהֲוָה לֵיהּ אָכֵיל לֵיהּ, וְלֵית לֵיהּ.

וְהָא יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן דְּאִית לֵיהּ, וְאָמַר אַבָּיֵי: יַקָּנֵ"ה, וְרָבָא אָמַר: יַקָּנְהָ"ז.

אֶלָּא: הַבְדָּלָה וְקִידּוּשׁ חָדָא מִילְתָא הִיא, בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְקִידּוּשׁ תְּרֵי מִילֵּי נִינְהוּ.

גּוּפָא. יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת, רַב אָמַר: יַקָּנֵ"ה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: יְנַהַ"ק.

דף קג.

וְרַבָּה אָמַר: יַהֲנֵ"ק. וְלֵוִי אָמַר: קְנִיָּ"ה. וְרַבָּנַן אָמְרִי: קִינַ"ה. מָר בְּרִיהּ דְּרַבָּנָא אָמַר: נְקִיָּ"ה.

מָרְתָא אָמַר מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: נִיהַ"ק.

שְׁלַח לֵיהּ אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל לְרַבִּי: יְלַמְּדֵנוּ רַבֵּינוּ, סֵדֶר הַבְדָּלוֹת הֵיאַךְ. שְׁלַח לֵיהּ: כָּךְ אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּר רַבִּי יוֹסֵי שֶׁאָמַר מִשּׁוּם אֲבִיו שֶׁאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: נְהִי"ק. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: מָשָׁל דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה לְמֶלֶךְ שֶׁיּוֹצֵא וְאִפְּרְכוֹס נִכְנָס, מְלַוִּוין אֶת הַמֶּלֶךְ וְאַחַר כָּךְ יוֹצְאִים לְקִרְאַת אִפְּרְכוֹס.

מַאי הָוֵי עֲלַהּ? אַבָּיֵי אָמַר: יַקָּנֵ"ה, וְרָבָא אָמַר: יַקָּנְהָ"ז, וְהִילְכְתָא כְּרָבָא.

רַב הוּנָא בַּר יְהוּדָה אִיקְּלַע לְבֵי רָבָא, אַיְיתוֹ לְקַמַּיְיהוּ מָאוֹר וּבְשָׂמִים. בָּרִיךְ רָבָא אַבְּשָׂמִים בְּרִישָׁא וַהֲדַר אַמְּאוֹר. אֲמַר לֵיהּ: וְהָא בֵּין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵין בֵּית הִלֵּל — מָאוֹר בְּרִישָׁא וַהֲדַר אַבְּשָׂמִים.

וּמַאי הִיא? דִּתְנַן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: נֵר וּמָזוֹן, בְּשָׂמִים וְהַבְדָּלָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: נֵר וּבְשָׂמִים, וּמָזוֹן וְהַבְדָּלָה.

עָנֵי רָבָא בָּתְרֵיהּ וְאָמַר: זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר, אֲבָל רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הַמָּזוֹן שֶׁהוּא בַּתְּחִלָּה וְעַל הַבְדָּלָה שֶׁהִיא בַּסּוֹף,

עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הַמָּאוֹר וְעַל הַבְּשָׂמִים. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מָאוֹר וְאַחַר כָּךְ בְּשָׂמִים, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בְּשָׂמִים וְאַחַר כָּךְ מָאוֹר. וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: נָהֲגוּ הָעָם כְּבֵית הִלֵּל וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה.

רַב יַעֲקֹב בַּר אַבָּא אִיקְּלַע לְבֵי רָבָא, חַזְיֵיהּ דְּבָרִיךְ "בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן" אַכָּסָא קַמָּא, וַהֲדַר בָּרִיךְ אַכָּסָא דְּבִרְכָתָא, וְאִישְׁתֵּי. אֲמַר לֵיהּ: לְמָה לָךְ כּוּלֵּי הַאי? הָא בָּרִיךְ לַן מָר חֲדָא זִימְנָא! אֲמַר לֵיהּ: כִּי הֲוֵינַן בֵּי רֵישׁ גָּלוּתָא הָכִי עָבְדִינַן.

אֲמַר לֵיהּ: תִּינַח בֵּי רֵישׁ גָּלוּתָא דְּהָכִי עָבֵיד, דְּסָפֵק מַיְיתֵי לַן סָפֵק לָא מַיְיתֵי לַן. הָכָא, הָא מַנַּח כָּסָא קַמַּן וְדַעְתַּן עֵילָּוֵיהּ? אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא עֲבַדִי כְּתַלְמִידֵי דְּרַב, דְּרַב בְּרוֹנָא וְרַב חֲנַנְאֵל תַּלְמִידֵי דְּרַב הֲווֹ יָתְבִי בְּסָעוּדְתָּא

דף קג:

קָאֵי עֲלַיְיהוּ רַב יֵיבָא סָבָא. אֲמַרוּ לֵיהּ: הַב לַן וְנִיבָרֵיךְ. לְסוֹף אֲמַרוּ לֵיהּ: הַב לַן וְנִישְׁתֵּי, אֲמַר לְהוּ: הָכִי אֲמַר רַב, כֵּיוָן דְּאָמְרִיתוּ הַב לַן וְנִיבָרֵיךְ, אִיתַּסְרָא לְכוּ לְמִישְׁתֵּי. מַאי טַעְמָא, דְּאַסְחִיתוּ דַּעְתַּיְיכוּ.

אַמֵּימָר וּמָר זוּטְרָא וְרַב אָשֵׁי הֲווֹ יָתְבִי בְּסָעוּדָה, וְקָאֵי עֲלַיְיהוּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא. אַמֵּימָר בָּרֵיךְ עַל כָּל כָּסָא וְכָסָא, וּמָר זוּטְרָא בָּרֵיךְ אַכָּסָא וְאַכָּסָא קַמָּא וְאַכָּסָא בָּתְרָא, רַב אָשֵׁי בָּרֵיךְ אַכָּסָא קַמָּא, וְתוּ לָא בָּרֵיךְ.

אֲמַר לְהוּ רַב אַחָא בַּר רָבָא: אֲנַן כְּמַאן נַעֲבֵיד? אַמֵּימָר אָמַר: נִמְלָךְ אֲנָא. מָר זוּטְרָא אָמַר: אֲנָא דַּעֲבַדִי כְּתַלְמִידֵי דְּרַב.

וְרַב אָשֵׁי אָמַר: לֵית הִילְכְתָא כְּתַלְמִידֵי דְּרַב, דְּהָא יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת, וְאָמַר רַב: יִקְנֶ"ה.

וְלָא הִיא, הָתָם — עָקַר דַּעְתֵּיהּ מִמִּשְׁתְּיָא, הָכָא — לָא עָקַר דַּעְתֵּיהּ מִמִּשְׁתְּיָא.

כִּי מָטָא לְאַבְדּוֹלֵי, קָם שַׁמְעֵיהּ וְאַדְלֵיק אֲבוּקָה מִשָּׁרְגָא. אֲמַר לֵיהּ: לְמָה לָךְ כּוּלֵי הַאי, הָא מַנְחָא שָׁרְגָא! אֲמַר לֵיהּ: שַׁמָּעָא מִדַּעְתֵּיהּ דְּנַפְשֵׁיהּ קָא עָבֵיד. אֲמַר לֵיהּ: אִי לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ מִינֵּיהּ דְּמָר, לָא הֲוָה עָבֵיד! אֲמַר לֵיהּ: לָא סָבַר לֵיהּ מָר אֲבוּקָה לְהַבְדָּלָה מִצְוָה מִן הַמּוּבְחָר.

פָּתַח וְאָמַר: "הַמַּבְדִּיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוֹל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה" אֲמַר לֵיהּ: לְמָה לָךְ כּוּלֵי הַאי? וְהָאֲמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: "הַמַּבְדִּיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוֹל" זוֹ הִיא הַבְדָּלָתוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא?

אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא כְּהָא סְבִירָא לִי, דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: הַפּוֹחֵת לֹא יִפְחוֹת מִשָּׁלֹשׁ, וְהַמּוֹסִיף לֹא יוֹסִיף עַל שֶׁבַע. אֲמַר לֵיהּ:

דף קד.

וְהָא מָר לָא תְּלָתָא אָמַר וְלָא שְׁבַע אָמַר! אֲמַר לֵיהּ: אִיבְּרָא "בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה", מֵעֵין חֲתִימָה הִיא, וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הַמַּבְדִּיל צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר מֵעֵין חֲתִימָה סָמוּךְ לַחֲתִימָתוֹ. וּפוּמְבְּדִיתָאֵי אָמְרִי מֵעֵין פִּתְיחָתָן סָמוּךְ לַחֲתִימָתָן.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת אַחַר הַשַּׁבָּת, דְּחָתְמִינַן "בֵּין קוֹדֶשׁ לְקוֹדֶשׁ",

מַאן דְּאָמַר מֵעֵין פְּתִיחָתָן סָמוּךְ לַחֲתִימָתָן, לָא בָּעֵי לְמֵימַר ״בֵּין קְדוּשַׁת שַׁבָּת לִקְדוּשַׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ״. וּמַאן דְּאָמַר מֵעֵין חֲתִימָתָן סָמוּךְ לַחֲתִימָתָן, בָּעֵי לְמֵימַר ״בֵּין קְדוּשַׁת שַׁבָּת לִקְדוּשַׁת יוֹם טוֹב הִבְדַּלְתָּ״.

גּוּפָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: הַפּוֹחֵת — לֹא יִפְחוֹת מִשָּׁלֹשׁ, וְהַמּוֹסִיף — לֹא יוֹסִיף עַל שֶׁבַע.

מֵיתִיבִי: אוֹמֵר הַבְדָּלוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת וּבְמוֹצָאֵי יָמִים טוֹבִים וּבְמוֹצָאֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים, וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת לְיוֹם טוֹב וּבְמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב לְחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, אֲבָל לֹא בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב לְשַׁבָּת. הָרַגִיל — אוֹמֵר הַרְבֵּה, וְשֶׁאֵינוֹ רָגִיל — אוֹמֵר אַחַת.

תַּנָּאֵי הִיא, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּנָן שֶׁל קְדוֹשִׁים אוֹמֵר אַחַת, וְנָהֲגוּ הָעָם לוֹמַר שָׁלֹשׁ. מַאן נִיהוּ ״בְּנָן שֶׁל קְדוֹשִׁים״? רַבִּי מְנַחֵם בַּר סִימַאי. וְאַמַּאי קָרוּ לֵיהּ ״בְּנָן שֶׁל קְדוֹשִׁים״? דְּלָא אִיסְתַּכַּל בְּצוּרְתָּא דְּזוּזָא. שְׁלַח לֵיהּ רַב שְׁמוּאֵל בַּר אִידִי: חֲנַנְיָא אָחִי אוֹמֵר אַחַת. וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ.

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַמַּבְדִּיל צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר מֵעֵין הַבְדָּלוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה. מֵיתִיבִי: סֵדֶר הַבְדָּלוֹת הֵיאַךְ? אוֹמֵר: ״הַמַּבְדִּיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוֹל, בֵּין אוֹר לְחוֹשֶׁךְ, בֵּין יִשְׂרָאֵל לָעַמִּים, וּבֵין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, בֵּין טָמֵא לְטָהוֹר, בֵּין הַיָּם לֶחָרָבָה, בֵּין מַיִם הָעֶלְיוֹנִים לְמַיִם הַתַּחְתּוֹנִים, בֵּין כֹּהֲנִים לִלְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים״.

וְחוֹתֵם בְּ״סֵדֶר בְּרֵאשִׁית״. וַאֲחֵרִים אוֹמְרִים: בְּ״יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית״. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חוֹתֵם ״מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל״. וְאִם אִיתָא, הָא ״בֵּין הַיָּם לֶחָרָבָה״ לָא כְּתִיבָא בֵּיהּ ״הַבְדָּלָה״! סְמִי מִכָּאן ״בֵּין הַיָּם לֶחָרָבָה״.

אִי הָכִי ״בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה״ נָמֵי? מֵעֵין חֲתִימָה הוּא, בְּצַר חֲדָא וְלֵיכָּא שֶׁבַע!

אָמְרִי, כֹּהֲנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים תְּרֵי מִילֵּי נִינְהוּ. בֵּין לְוִיִּם לְיִשְׂרָאֵלִים, דִּכְתִיב: ״בָּעֵת הַהִיא הִבְדִּיל ה׳ אֶת שֵׁבֶט הַלֵּוִי״. בֵּין הַכֹּהֲנִים לַלְוִיִּם, דִּכְתִיב: ״בְּנֵי עַמְרָם אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וַיִּבָּדֵל אַהֲרֹן לְהַקְדִּישׁוֹ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים״.

מְחוֹתָם מַאי חָתִים? רַב אָמַר: ״מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל״, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: ״הַמַּבְדִּיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוֹל״.

לֵייט עָלַהּ אַבָּיֵי וְאִיתֵּימָא רַב יוֹסֵף אַהָא דְּרַב.

תָּנָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָא: כָּל הַחוֹתֵם ״מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַמַּבְדִּיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוֹל״ מַאֲרִיכִין לוֹ יָמָיו וּשְׁנוֹתָיו.

דף קד:

וְלֵית הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ.
עוּלָּא אִיקְּלַע לְפוּמְבְּדִיתָא, אֲמַר לֵיהּ רַב יְהוּדָה לְרַב יִצְחָק בְּרֵיהּ: זִיל אַמְטֵי לֵיהּ כַּלְכַּלָּה דְּפֵירֵי, וַחֲזִי הֵיכִי אַבְדֵיל. לָא אֲזַל, שַׁדַּר לֵיהּ לְאַבָּיֵי. כִּי אָתָא אַבָּיֵי, אֲמַר לֵיהּ: הֵיכִי אָמַר? אֲמַר לֵיהּ: ”בָּרוּךְ הַמַּבְדִּיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוֹל“ אָמַר, וְתוּ לָא.
אָתָא לְקַמֵּיהּ דַּאֲבוּהּ, אֲמַר לֵיהּ: הֵיכִי אָמַר? אֲמַר לֵיהּ: אָנָא לָא אָזַלִי, אֱנָא שַׁדְּרִיתֵיהּ לְאַבָּיֵי, וַאֲמַר לִי ”הַמַּבְדִּיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוֹל“. אֲמַר לֵיהּ: רַבְרְבָנוּתֵיהּ דְּמָר, וּסְרָרוּתֵיהּ דְּמָר, גְּרַמָא לֵיהּ לְמָר דְּלָא תֵּימָא שְׁמַעְתֵּיהּ מִפּוּמֵיהּ.
מֵיתִיבִי: כָּל הַבְּרָכוֹת כּוּלָּן פּוֹתְחִ בְּבָרוּךְ וְחוֹתְם בְּהֶן בְּבָרוּךְ, חוּץ מִבִּרְכַּת מְצוֹת וּבִרְכַּת הַפֵּירוֹת וּבִרְכָה הַסְּמוּכָה לַחֲבֶירְתָּהּ וּבִרְכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁבִּקְרִיַּת שְׁמַע,
שֶׁיֵּשׁ מֵהֶן פּוֹתְחִ (בָּהֶן) בְּבָרוּךְ וְאֵין חוֹתְם בְּבָרוּךְ, וְיֵשׁ מֵהֶן שֶׁחוֹתְם בְּבָרוּךְ וְאֵין פּוֹתְחִ בְּבָרוּךְ. וְ”הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב“ פּוֹתְחִ בְּבָרוּךְ וְאֵינוֹ חוֹתְם בְּבָרוּךְ.

דף קה.

קַשְׁיָא לְעוּלָּא! אָמַר לָךְ עוּלָּא: הָא נָמֵי כְּבִרְכַּת הַמְּצוֹת דָּמְיָא, בִּרְכַּת הַמְּצוֹת מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דְּהוֹדָאָה הִיא — הָא נָמֵי הוֹדָאָה הִיא.
רַב חֲנַנְיָא בַּר שֶׁלֶמְיָא וְתַלְמִידֵי דְּרַב הֲווֹ יָתְבִי בְּסְעוֹדְתָּא, וְקָאֵי עֲלַיְיהוּ רַב הַמְנוּנָא סָבָא. אֲמַרוּ לֵיהּ: זִיל חֲזִי אִי מְקַדֵּישׁ יוֹמָא נַפְסִיק וְנִיקְבְּעֵיהּ לְשַׁבְּתָא. אֲמַר לְהוּ: לָא צְרִיכִיתוּ — שַׁבְּתָא קָבְעָה נַפְשָׁהּ.
דְּאָמַר רַב: כְּשֵׁם שֶׁהַשַּׁבָּת קוֹבַעַת לְמַעֲשֵׂר, כָּךְ שַׁבָּת קוֹבַעַת לְקִידּוּשׁ.
סְבוּר מִינַּהּ כִּי הֵיכִי דְּקָבְעָה לְקִידּוּשׁ כָּךְ קָבְעָה לְהַבְדָּלָה, אֲמַר לְהוּ רַב עַמְרָם, הָכִי אָמַר רַב: לְקִידּוּשׁ קוֹבַעַת, וְלֹא לְהַבְדָּלָה קוֹבַעַת.
וְהָנֵי מִילֵּי לְעִנְיַן מִיפְסָק דְּלָא מַפְסְקִינַן, אֲבָל אַתְחוֹלֵי לָא מַתְחֲלִינַן. וּמִיפְסָק נָמֵי לָא אֲמַרַן אֶלָּא בַּאֲכִילָה, אֲבָל בִּשְׁתִיָּה — לָא.
וּשְׁתִיָּה נָמֵי לָא אֲמַרַן אֶלָּא בְּחַמְרָא וְשִׁכְרָא, אֲבָל מַיָּא — לֵית לַן בַּהּ.
וּפְלִיגָא דְּרַב הוּנָא. דְּרַב הוּנָא חַזְיֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דְּשָׁתָה מַיָּא קוֹדֶם הַבְדָּלָה. אֲמַר לֵיהּ: לָא מִיסְתַּפֵּי מָר מֵאַסְכָּרָה? דְּתָנָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי עֲקִיבָא: כָּל הַטּוֹעֵם כְּלוּם קוֹדֶם שֶׁיַּבְדִּיל — מִיתְתוֹ בְּאַסְכָּרָה. רַבָּנַן דְּבֵי רַב אֲשֵׁי לָא קַפְדֵי אַמַּיָּא.
בְּעָא מִינֵּיהּ רָבִינָא מֵרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מִי שֶׁלֹּא קִידֵּשׁ בְּעֶרֶב שַׁבָּת מַהוּ שֶׁיְּקַדֵּשׁ וְהוֹלֵךְ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ? אֲמַר לֵיהּ: מִדְּאָמְרִי בְּנֵי רַבִּי חִיָּיא: מִי שֶׁלֹּא הִבְדִּיל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת — מַבְדִּיל

וְהוֹלֵךְ כָּל הַשַּׁבָּת כּוּלּוֹ, הָכָא נָמֵי: מִי שֶׁלֹּא קִידֵּשׁ בְּעֶרֶב שַׁבָּת — מְקַדֵּשׁ וְהוֹלֵךְ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ.

אֵיתִיבֵיהּ: לֵילֵי שַׁבָּת וְלֵילֵי יוֹם טוֹב יֵשׁ בָּהֶן קְדוּשָּׁה עַל הַכּוֹס וְיֵשׁ בָּהֶן הַזְכָּרָה בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן. שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב — אֵין בָּהֶם קְדוּשָּׁה עַל הַכּוֹס, וְיֵשׁ בָּהֶן הַזְכָּרָה בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן.

וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִי שֶׁלֹּא קִידֵּשׁ בְּעֶרֶב שַׁבָּת מְקַדֵּשׁ וְהוֹלֵךְ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ, שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב נָמֵי מַשְׁכַּחַתְּ לְהוּ דְּיֵשׁ בָּהֶן קְדוּשָּׁה עַל הַכּוֹס, דְּאִי לָא קָדֵישׁ מֵאוּרְתָּא מְקַדֵּשׁ לְמָחָר! אֶמַר לֵיהּ: ״דְּאִי״ לָא קָתָנֵי.

אֵיתִיבֵיהּ: כְּבוֹד יוֹם וּכְבוֹד לַיְלָה כְּבוֹד יוֹם קוֹדֵם. וְאִם אֵין לוֹ אֶלָּא כּוֹס אֶחָד — אוֹמֵר עָלָיו

דף קה:

קִידּוּשׁ הַיּוֹם, מִפְּנֵי שֶׁקִּידּוּשׁ הַיּוֹם קוֹדֵם לִכְבוֹד יוֹם (וּכְבוֹד לַיְלָה). וְאִם אִיתָא — לִישְׁבְּקֵיהּ עַד לְמָחָר, וְלֵיעְבֵּיד בֵּיהּ תַּרְתֵּי! אָמַר לֵיהּ: חֲבִיבָה מִצְוָה בִּשְׁעָתָהּ.

וּמִי אָמְרִינַן חֲבִיבָה מִצְוָה בִּשְׁעָתָהּ? וְהָא תַּנְיָא: הַנּוֹכְרִי שֶׁבָּא לְבֵיתוֹ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן וְעַל הַמָּאוֹר וְעַל הַבְּשָׂמִים, וְאַחַר כָּךְ אוֹמֵר הַבְדָּלָה עַל הַכּוֹס. וְאִם אֵין לוֹ אֶלָּא כּוֹס אֶחָד — מַנִּיחוֹ עַד לְאַחַר הַמָּזוֹן וּמְשַׁלְשְׁלָן כּוּלָּן לְאַחֲרָיו, וְלָא אָמְרִינַן חֲבִיבָה מִצְוָה בִּשְׁעָתָהּ!

אָמַר לֵיהּ: אָנָא לָא חַכִּימְאָה אָנָא, וְלָא חוֹזְאָה אָנָא, וְלָא יְחִידְאָה אָנָא, אֶלָּא גַּמְרָנָא וְסָדְרָנָא אָנָא, וְכֵן מוֹרִין בְּבֵי מִדְרְשָׁא כְּווֹתִי. שְׁאנֵי לַן בֵּין עַיּוֹלֵי יוֹמָא לְאַפּוֹקֵי יוֹמָא: עַיּוֹלֵי יוֹמָא — כָּל כַּמָּה דְּמַקְדְּמִינַן לֵיהּ עָדִיף, וּמְחַבְּבִינַן לֵיהּ. אַפּוֹקֵי יוֹמָא — מְאַחֲרִינַן לֵיהּ, כִּי הֵיכִי דְּלָא לֶיהֱוֵי עֲלַן כְּטוּנָא.

שְׁמַע מִינַּהּ מִיהָא מַתְנִיתָא תַּמְנֵי. שְׁמַע מִינַּהּ: הַמַּבְדִּיל בִּתְפִלָּה — צָרִיךְ שֶׁיַּבְדִּיל עַל הַכּוֹס. וּשְׁמַע מִינַּהּ: בָּרְכָה טְעוּנָה כּוֹס. וּשְׁמַע מִינַּהּ: כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה צָרִיךְ שִׁיעוּר.

וּשְׁמַע מִינַּהּ: הַמְבָרֵךְ צָרִיךְ שֶׁיִּטְעוֹם. וּשְׁמַע מִינַּהּ: טָעָמוֹ — פְּגָמוֹ. וּשְׁמַע מִינַּהּ: טָעַם מַבְדִּיל.

דף קו.

וּשְׁמַע מִינַּהּ: אוֹמֵר שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת עַל כּוֹס אֶחָד. וּשְׁמַע מִינַּהּ: בֵּית שַׁמַּאי הִיא, וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה.

רַב אָשֵׁי אָמַר: טָעָמוֹ פְּגָמוֹ וְכוֹס שֶׁל בְּרָכָה צָרִיךְ שִׁיעוּר — חָדָא מִילְּתָא הִיא.

וְהָכִי קָאָמַר: מַאי טַעְמָא טָעָמוֹ פְּגָמוֹ? מִשּׁוּם דְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה צָרִיךְ שִׁיעוּר.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי קָפִיד אַחַצְבָּא פְּגִימָא. רַב אִידִי בַּר שִׁישָׁא קָפִיד אַכָּסָא פְּגִימָא. מָר בַּר רַב אָשֵׁי קָפִיד אֲפִילּוּ אַחְבִיתָא פְּגִימְתָּא.

תָּנוּ רַבָּנַן: ״זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ״ — זוֹכְרֵהוּ עַל הַיַּיִן. אֵין לִי אֶלָּא בְּיוֹם, בַּלַּיְלָה מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ״.

״בַּלַּיְלָה מְנַיִן״?! אַדְרַבָּה, עִיקֵּר קִדּוּשָׁא בַּלַּיְלָה הוּא קָדֵישׁ, דְּכִי קָדֵישׁ — תְּחִלַּת יוֹמָא בָּעֵי לְקִידּוּשֵׁי! וְתוּ: ״בַּלַּיְלָה מְנַיִן תַּלְמוּד לוֹמַר: זָכוֹר אֶת יוֹם״, תַּנָּא מִיהַדַּר אַלַּיְלָה וְקָא נָסֵיב לֵיהּ קְרָא דִּימָמָא?!

הָכִי קָאָמַר: ״זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ״ — זוֹכְרֵהוּ עַל הַיַּיִן בִּכְנִיסָתוֹ, אֵין לִי אֶלָּא בַּלַּיְלָה, בַּיּוֹם מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת״.

בְּיוֹם מַאי מְבָרֵךְ? אָמַר רַב יְהוּדָה: ״בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן״. רַב אָשֵׁי אִיקְּלַע לְמָחוֹזָא, אָמְרוּ לֵיהּ: לִיקַּדֵּישׁ לַן מָר קִידּוּשָׁא רַבָּה (הַבוּ לֵיהּ).

סָבַר: מַאי נִיהוּ ״קִידּוּשָׁא רַבָּה״? אָמַר, מִכְּדֵי כָּל הַבְּרָכוֹת כּוּלָּן ״בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן״ אָמְרִי בְּרִישָׁא, אָמַר ״בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן״ וְאַגְּיד בֵּיהּ. חָזְיֵיהּ לְהָהוּא סָבָא דְּגָחֵין וְשָׁתֵי, קָרֵי אַנַּפְשֵׁיהּ ״הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ״.

אָמְרִי בְּנֵי רַבִּי חִיָּיא: מִי שֶׁלֹּא הִבְדִּיל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת — מַבְדִּיל וְהוֹלֵךְ בְּכָל הַשַּׁבָּת כּוּלּוֹ. וְעַד כַּמָּה? אָמַר רַבִּי זֵירָא: עַד רְבִיעִי בְּשַׁבָּת.

כִּי הָא דְּיָתֵיב רַבִּי זֵירָא קַמֵּיהּ דְּרַב אַסִּי, וְאָמְרִי לַהּ רַב אַסִּי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְיָתֵיב וְקָאָמַר: לְעִנְיַן גִּיטִּין, חָדָא בְּשַׁבְּתָא תְּרֵי וּתְלָתָא — בָּתַר שַׁבְּתָא. אַרְבַּע וְחַמְשָׁא וּמַעֲלֵי יוֹמָא — קַמֵּי שַׁבְּתָא.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי: אֲבָל לֹא עַל הָאוּר.

אָמַר רַב בְּרוֹנָא אָמַר רַב:

דף קו:

הַנּוֹטֵל יָדָיו לֹא יְקַדֵּשׁ. אֲמַר לְהוּ רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא: אַכַּתִּי לָא נָח נַפְשֵׁיהּ דְּרַב שְׁכַחְנִינְהוּ לִשְׁמַעְתְּתֵיהּ. זִמְנִין סַגְיֵאין הֲוָה קָאֵימְנָא קַמֵּיהּ דְּרַב, זִימְנִין דַּחֲבִיבָא עֲלֵיהּ רִיפְתָּא — מְקַדֵּשׁ אַרִיפְתָּא. זִימְנִין דַּחֲבִיבָא לֵיהּ חַמְרָא — מְקַדֵּשׁ אַחַמְרָא.

אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: טָעַם אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ. בָּעָא מִינֵּיהּ רַב חָנָא בַּר חִינָּנָא מֵרַב הוּנָא: טָעַם מַהוּ שֶׁיְּבַדִּיל? אָמַר לֵיהּ, אֲנִי אוֹמֵר: טָעַם — מַבְדִּיל, וְרַב אַסִּי אָמַר: טָעַם — אֵינוֹ מַבְדִּיל.

רַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אִיקְּלַע לְבֵי רַב אַסִּי, אִישְׁתְּלִי וְטָעִים מִידֵּי, הַבוּ לֵיהּ כָּסָא וְאַבְדֵּיל.

אָמְרָה לֵיהּ דְּבֵיתְהוּ: וְהָא מָר לָא עָבֵיד הָכִי! אָמַר לַהּ: שִׁבְקֵיהּ, כְּרַבֵּיהּ סְבִירָא לֵיהּ.

אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר שְׁמוּאֵל: טָעַם — אֵינוֹ מְקַדֵּשׁ, טָעַם — אֵינוֹ מַבְדִּיל. וְרַבָּה אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר שְׁמוּאֵל: טָעַם — מְקַדֵּשׁ, וְטָעַם — מַבְדִּיל.

דף קז.

אָמַר רָבָא: הִילְכָתָא, טָעַם — מְקַדֵּשׁ, וְטָעַם — מַבְדִּיל, וּמִי שֶׁלֹּא קִידֵּשׁ בְּעֶרֶב שַׁבָּת — מְקַדֵּשׁ וְהוֹלֵךְ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת. מִי שֶׁלֹּא הִבְדִּיל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת — מַבְדִּיל וְהוֹלֵךְ כָּל הַשַּׁבָּת כּוּלּוֹ.

אַמֵּימָר פָּתַח לַהּ לְהָא שְׁמַעְתָּא דְּרָבָא בְּהַאי לִישָׁנָא, אָמַר רָבָא: הִילְכָתָא, טָעַם — מְקַדֵּשׁ, טָעַם — מַבְדִּיל, מִי שֶׁלֹּא קִידֵּשׁ בָּעֶרֶב שַׁבָּת — מְקַדֵּשׁ וְהוֹלֵךְ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ, מִי שֶׁלֹּא הִבְדִּיל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת — מַבְדִּיל וְהוֹלֵךְ כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ.

אָמְרִי לֵיהּ מָר יְנוּקָא וּמָר קַשִּׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְרַב אָשֵׁי: זִימְנָא חָדָא אִיקְּלַע אַמֵּימָר לְאַתְרִין, וְלָא הֲוָה לַן חַמְרָא. אַיְיתִינָא לֵיהּ שִׁיכְרָא, וְלָא אַבְדֵּיל וּבָת טְוותֹ. לְמָחַר, טְרַחְנָא וְאַיְיתִינָא לֵיהּ חַמְרָא, וְאַבְדֵּיל וּטְעֵים מִידֵּי. לְשָׁנָה תּוּ אִיקְּלַע לְאַתְרִין, לָא הֲוָה לַן חַמְרָא, אַיְיתִינָא שִׁיכְרָא, אָמַר: אִי הָכִי, חֲמַר מְדִינָה הוּא, אַבְדֵּיל וּטְעֵים מִידֵּי.

שְׁמַע מִינַּהּ תְּלָת. שְׁמַע מִינַּהּ: הַמַּבְדִּיל בִּתְפִלָּה, צָרִיךְ שֶׁיַּבְדִּיל עַל הַכּוֹס. וּשְׁמַע מִינַּהּ: אָסוּר לוֹ לָאָדָם שֶׁיֹּאכַל קוֹדֶם שֶׁיַּבְדִּיל. וּשְׁמַע מִינַּהּ: מִי שֶׁלֹּא הִבְדִּיל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, מַבְדִּיל וְהוֹלֵךְ כָּל הַשַּׁבָּת כּוּלּוֹ.

בָּעָא מִינֵּיהּ רַב הוּנָא מֵרַב חִסְדָּא: מַהוּ לְקַדּוֹשֵׁי אַשִּׁיכְרָא? אָמַר: הַשְׁתָּא וּמָה פִּירְזוּמָא וּתְאֵינֵי וְאַסְנֵי דִּבְעַאי מִינֵּיהּ מֵרַב, וְרַב מֵרַבִּי חִיָּיא, וְרַבִּי חִיָּיא מֵרַבִּי, וְלָא פְּשַׁט לֵיהּ — שִׁיכְרָא מִיבַּעְיָא?!

סָבוּר מִינָּה קַדּוֹשֵׁי הוּא דִּלְא מְקַדְּשִׁינַן עִילָּוֵיהּ, אֲבָל אַבְדּוֹלֵי מַבְדְּלִינַן. אֲמַר לְהוּ רַב חִסְדָּא: הָכִי אָמַר רַב: כְּשֵׁם שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁין עָלָיו, כָּךְ אֵין מַבְדִּילִין עָלָיו. אִיתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַב תַּחְלִיפָא בַּר אֲבִימִי אָמַר שְׁמוּאֵל: כְּשֵׁם שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁין עָלָיו, כָּךְ אֵין מַבְדִּילִין עָלָיו.

לֵוִי שַׁדַּר לֵיהּ לְרַבִּי שִׁיכְרָא בַּר תְּלֵיסַר מָנֶנִי, טַעְמֵיהּ — הֲוָה בְּסִים טוּבָא, אֲמַר: כְּגוֹן זֶה רָאוּי לְקַדֵּשׁ עָלָיו וְלוֹמַר עָלָיו כָּל שִׁירוֹת וְתוּשְׁבָּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. בְּלֵילְיָא צַעֲרֵיהּ. אָמַר: מְיַסְּרָן וּמְפַיֵּיס.

אָמַר רַב יוֹסֵף: אֲדוֹר בָּרַבִּים דִּלְא אִישְׁתֵּי שִׁיכְרָא. אָמַר רָבָא: אִישְׁתֵּי מֵי זוּרְיוֹן וְלָא אִישְׁתֵּי שִׁיכְרָא.

וְאָמַר רָבָא: תֵּיהְוֵי שַׁקְיוּתֵיהּ שִׁיכְרָא מַאן דִּמְקַדֵּשׁ אַשִּׁיכְרָא. רַב, אַשְׁכְּחֵיהּ רַב הוּנָא דְּקַדֵּישׁ אַשִּׁיכְרָא, אֲמַר לֵיהּ: שָׁרֵי אַבָּא לְמִיקְנֵי אִיסְתֵּירֵי מִשִּׁיכְרָא.

תָּנוּ רַבָּנָן: אֵין מְקַדְּשִׁין אֶלָּא עַל הַיַּיִן, וְאֵין מְבָרְכִין אֶלָּא עַל הַיַּיִן. אַטּוּ אַשִּׁיכְרָא וְאַמַּיָּא מִי לָא מְבָרְכִין עֲלַיְיהוּ שֶׁהַכֹּל נִהְיֶה בִּדְבָרוֹ? אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: אֵין אוֹמְרִים "הָבֵא כּוֹס

שֶׁל בְּרָכָה לְבָרֵךְ״ אֶלָּא עַל הַיַּיִן. תְּנוּ רַבָּנַן: אֵין מְקַדְּשִׁין עַל הַשֵּׁכָר. מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמְרוּ: מְקַדְּשִׁין.

מַטְעֶמֶת יַיִן כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: מְלֹא לוּגְמָא. אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, וְכֵן תָּנֵי רַב גִּידֵּל דְּמִן נָרֵשׁ: הַמְקַדֵּשׁ וְטָעַם מְלֹא לוּגְמָא — יָצָא, וְאִם לָאו — לֹא יָצָא.

אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: אֲנָא תְּנֵינָא לַהּ לָא גִּידּוּל בַּר מְנַשְּׁיָא וְלָא גִּידּוּל בַּר מְנִיוֹמֵי אֶלָּא גִּידּוּל סְתָמָא. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמֵירְמָא דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ.

סָמוּךְ לַמִּנְחָה. אִיבַּעְיָא לְהוּ: סָמוּךְ לְמִנְחָה גְּדוֹלָה תְּנַן, אוֹ דִילְמָא סָמוּךְ לְמִנְחָה קְטַנָּה תְּנַן? סָמוּךְ לְמִנְחָה גְּדוֹלָה תְּנַן — וּמִשּׁוּם פֶּסַח, דִּילְמָא אָתֵי לְמִימְשַׁךְ,

דף קז:

וְאָתֵי לְאִימְנוֹעֵי מִלְּמִיעְבַּד פִּסְחָא. אוֹ דִילְמָא, סָמוּךְ לְמִנְחָה קְטַנָּה תְּנַן — וּמִשּׁוּם מַצָּה, דִּילְמָא אָתֵי לְמֵיכְלַהּ לְמַצָּה אֲכִילָה גַּסָּה.

אָמַר רָבִינָא, תָּא שְׁמַע: אֶפִּילּוּ אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא רָגִיל לֶאֱכוֹל בְּתֵשַׁע שָׁעוֹת — אוֹתוֹ הַיּוֹם לֹא יֹאכַל עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ. אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא סָמוּךְ לְמִנְחָה קְטַנָּה תְּנַן, הַיְינוּ רְבוּתֵיהּ דְּאַגְרִיפַּס.

אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ סָמוּךְ לְמִנְחָה גְּדוֹלָה תְּנַן, מַאי רְבוּתֵיהּ דְּאַגְרִיפַּס? חָל אִיסּוּר עָלֶיהָ מֵעִיקָּרָא! אֶלָּא סָמוּךְ לְמִנְחָה קְטַנָּה תְּנַן.

סוֹף סוֹף מַאי רְבוּתֵיהּ דְּאַגְרִיפַּס, הָא מָטְיָא לֵיהּ זְמַן אִיסּוּרָא! מַהוּ דְּתֵימָא תֵּשַׁע שָׁעוֹת לְאַגְרִיפַּס כִּאַרְבַּע שָׁעוֹת דִּידַן דְּמֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַבִּי (יוֹסֵי): אֲבָל מְטַבִּיל הוּא בְּמִינֵי תַּרְגִּימָא. רַבִּי יִצְחָק מְטַבִּיל בִּירַקֵּי. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: הַשָּׁמֵשׁ מְטַבִּיל בִּבְגֵי מֵעַיִין וְנוֹתְנָן לִפְנֵי הָאוֹרְחִים.

וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר, זֵכֶר לַדָּבָר, שֶׁנֶּאֱמַר: ״נִירוּ לָכֶם נִיר וְאַל תִּזְרְעוּ אֶל קוֹצִים״.

רָבָא הֲוָה שָׁתֵי חַמְרָא כּוּלֵּי מַעֲלֵי יוֹמָא דְּפִסְחָא, כִּי הֵיכִי דְּנִיגְרֵירֵיהּ לְלֵילְיָא דְּנֵיכוֹל מַצָּה טְפֵי לְאוּרְתָּא. אָמַר רָבָא: מָנָא אָמֵינָא לַהּ דְּחַמְרָא מִיגְרַר גָּרִיר, דִּתְנַן:

דף קח.

בֵּין הַכּוֹסוֹת הַלָּלוּ אִם רָצָה לִשְׁתּוֹת — יִשְׁתֶּה, בֵּין שְׁלִישִׁי לִרְבִיעִי — לֹא יִשְׁתֶּה. וְאִי אָמְרַתְּ מִסְעָד סָעִיד, אַמַּאי יִשְׁתֶּה? הָא קָא אָכִיל לְמַצָּה אֲכִילָה גַּסָּה. אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ: מִגְרַר גָּרִיר.

רַב שֵׁשֶׁת הֲוָה יָתֵיב בְּתַעֲנִיתָא כָּל מַעֲלֵי יוֹמָא דְּפִסְחָא. נַיְמָא קָא סָבַר רַב שֵׁשֶׁת: סָמוּךְ לְמִנְחָה גְּדוֹלָה תְּנַן — וּמִשּׁוּם פִּסְחָא הוּא, דִּילְמָא מִימְשַׁךְ וְאָתֵי לְאִימְנוֹעֵי מִלְּמֶעְבַּד פִּיסְחָא הוּא,

וְסָבַר לַהּ כִּי הָא דְּאָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מַכְשִׁיר הָיָה בֶּן בְּתֵירָא בְּפֶסַח שֶׁשָּׁחָטוֹ שַׁחֲרִית בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לִשְׁמוֹ, וּמִצַּפְרָא זְמַן פִּסְחָא הוּא, דִּכוּלֵּי יוֹמָא חֲזֵי לְפִסְחָא, דְּסָבַר "בֵּין הָעַרְבַּיִם" — בֵּין עֶרֶב דְּאֶתְמוֹל לְעֶרֶב דְּהַאִידָּנָא.

אָמְרִי: לָא, שָׁאנֵי רַב שֵׁשֶׁת דְּאִיסְתְּנִיס הֲוָה, דְּאִי טָעֵים בְּצַפְרָא מִידֵּי, לְאוּרְתָּא לָא הֲוָה מַהְנֵי לֵיהּ מֵיכְלָא.

וַאֲפִילּוּ עָנִי שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיָּסֵב. אִיתְּמַר: מַצָּה צָרִיךְ הֶסְיבָּה, מָרוֹר אֵין צָרִיךְ הֶסְיבָּה. יַיִן, אִיתְּמַר מְשַׁמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן: צָרִיךְ הֶסְיבָּה. וְאִיתְּמַר מְשַׁמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן: אֵין צָרִיךְ הֶסְיבָּה.

וְלָא פְּלִיגִי: הָא בְּתַרְתֵּי כָּסֵי קַמָּאֵי, הָא בְּתַרְתֵּי כָּסֵי בָּתְרָאֵי. אָמְרִי לַהּ לְהַאי גִּיסָא וְאָמְרִי לַהּ לְהַאי גִּיסָא. אָמְרִי לַהּ לְהַאי גִּיסָא: תְּרֵי כָּסֵי קַמָּאֵי — בְּעוּ הֶסְיבָּה, דְּהַשְׁתָּא הוּא דְּקָא מַתְחָלְא לַהּ חֵירוּת. תְּרֵי כָּסֵי בָּתְרָאֵי — לָא בָּעוּ הֶסְיבָּה, מַאי דַּהֲוָה הֲוָה.

וְאָמְרִי לַהּ לְהַאי גִּיסָא: אַדְּרַבָּה, תְּרֵי כָּסֵי בָּתְרָאֵי — בָּעוּ הֶסְיבָּה, הָהִיא שַׁעְתָּא דְּקָא הָוְיָא חֵירוּת. תְּרֵי כָּסֵי קַמָּאֵי — לָא בָּעוּ הֶסְיבָּה, דְּאַכַּתִּי "עֲבָדִים הָיִינוּ" קָאָמַר. הַשְׁתָּא דְּאִיתְּמַר הָכִי וְאִיתְּמַר הָכִי, אִידֵּי וְאִידֵּי בָּעוּ הֶסְיבָּה.

פְּרַקְדָּן לָא שְׁמֵיהּ הֶסְיבָּה. הֶסְיבַּת יָמִין לָא שְׁמַהּ הֶסְיבָּה. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁמָּא יַקְדִּים קָנָה לְוֶושֶׁט, וְיָבֹא לִידֵי סַכָּנָה.

אִשָּׁה אֵצֶל בַּעְלָהּ לָא בָּעֲיָא הֶסְיבָּה, וְאִם אִשָּׁה חֲשׁוּבָה הִיא — צְרִיכָה הֶסְיבָּה. בֵּן אֵצֶל אָבִיו בָּעֵי הֶסְיבָּה. אִיבַּעְיָא לְהוּ: תַּלְמִיד אֵצֶל רַבּוֹ מַאי?

תָּא שְׁמַע, (אָמַר) אַבָּיֵי: כִּי הֲוֵינַן בֵּי מָר זְגֵינַן אַבִּירְכֵי דַּהֲדֵי, כִּי אָתֵינַן לְבֵי רַב יוֹסֵף, אָמַר לַן: לָא צְרִיכְתּוּ, מוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמַיִם.

מֵיתִיבִי: עִם הַכֹּל אָדָם מֵיסֵב, וַאֲפִילּוּ תַּלְמִיד אֵצֶל רַבּוֹ! כִּי תַּנְיָא הָהִיא — בְּשִׁוְולָיָא דְּנַגָּרֵי.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: שַׁמָּשׁ מַאי? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הַשַּׁמָּשׁ שֶׁאָכַל כְּזַיִת מַצָּה כְּשֶׁהוּא מֵיסֵב — יָצָא. מֵיסֵב — אִין, לֹא מֵיסֵב — לָא. שְׁמַע מִינַּהּ: בָּעֵי הֶסְיבָּה. שְׁמַע מִינַּהּ.

וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: נָשִׁים חַיָּיבוֹת בְּאַרְבָּעָה כּוֹסוֹת הַלָּלוּ,

דף קח:

שֶׁאַף הֵן הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַנֵּס.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: אַרְבָּעָה כּוֹסוֹת הַלָּלוּ צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא בָּהֶן כְּדֵי מְזִיגַת כּוֹס יָפֶה. שְׁתָאן חַי — יָצָא. שְׁתָאן בְּבַת אַחַת — יָצָא. הִשְׁקָה מֵהֶן לְבָנָיו וְלִבְנֵי בֵיתוֹ — יָצָא. שְׁתָאן חַי יָצָא, אָמַר רָבָא: יְדֵי יַיִן — יָצָא, יְדֵי חֵירוּת — לֹא יָצָא.

שְׁתָאן בְּבַת אַחַת, רַב אָמַר: יְדֵי יַיִן — יָצָא, יְדֵי אַרְבָּעָה כּוֹסוֹת — לֹא יָצָא. הִשְׁקָה מֵהֶן לְבָנָיו וְלִבְנֵי בֵּיתוֹ — יָצָא, אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: וְהוּא דְּאִשְׁתְּיִי רוּבָּא דְכָסָא.

מֵיתִיבִי: אַרְבָּעָה כּוֹסוֹת הַלָּלוּ שָׁיְרִיךְ שֶׁיְּהֵא בָּהֶן כְּדֵי רְבִיעִית, אֶחָד חַי וְאֶחָד מָזוּג, אֶחָד חָדָשׁ וְאֶחָד יָשָׁן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא בּוֹ טַעַם וּמַרְאֵה יַיִן. קָתָנֵי מִיהַת כְּדֵי רְבִיעִית, וְאַתְּ אָמַרְתְּ כּוֹס יָפֶה!

אָמְרִי: אִידֵּי וְאִידֵּי חַד שִׁיעוּרָא הוּא, מַאי "כְּדֵי מְזִינַת כּוֹס יָפֶה" דְּקָאָמַר — לְכָל חַד וְחַד, דְּהָוֵי לְהוּ כּוּלְהוּ רְבִיעִית.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא בּוֹ טַעַם וּמַרְאֶה. אָמַר רָבָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דִּכְתִיב: "אַל תֵּרֶא יַיִן כִּי יִתְאַדָּם".

תָּנוּ רַבָּנָן: הַכֹּל חַיָּיבִין בְּאַרְבָּעָה כּוֹסוֹת הַלָּלוּ, אֶחָד אֲנָשִׁים, וְאֶחָד נָשִׁים, וְאֶחָד תִּינוֹקוֹת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: וְכִי מָה תּוֹעֶלֶת יֵשׁ לְתִינוֹקוֹת בְּיַיִן? אֶלָּא מְחַלְּקִין לָהֶן

דף קט.

קְלִיּוֹת וֶאֱגוֹזִין בְּעֶרֶב פֶּסַח כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁנוּ, וְיִשְׁאֲלוּ. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיָה מְחַלֵּק קְלִיּוֹת וֶאֱגוֹזִין לְתִינוֹקוֹת בְּעֶרֶב פֶּסַח כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁנוּ, וְיִשְׁאֲלוּ. תַּנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: חוֹטְפִין מַצּוֹת בְּלֵילֵי פְּסָחִים בִּשְׁבִיל תִּינוֹקוֹת שֶׁלֹּא יִשְׁנוּ.

תַּנְיָא, אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי עֲקִיבָא: מִימָיו לֹא אָמַר הִגִּיעַ עֵת לֵעָמוֹד בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, חוּץ מֵעַרְבֵי פְסָחִים וְעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים. בְּעֶרֶב פֶּסַח — בִּשְׁבִיל תִּינוֹקוֹת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁנוּ. וְעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים — כְּדֵי שֶׁיְּאָכְלוּ אֶת בְּנֵיהֶם.

תָּנוּ רַבָּנָן: חַיָּיב אָדָם לְשַׂמֵּחַ בָּנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ בָּרֶגֶל, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ". בַּמֶּה מְשַׂמְּחָם — בְּיַיִן.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲנָשִׁים בָּרְאוּי לָהֶם, וְנָשִׁים בָּרְאוּי לָהֶן. אֲנָשִׁים בָּרְאוּי לָהֶם — בְּיַיִן. וְנָשִׁים בְּמַאי? תְּנֵי רַב יוֹסֵף: בְּבָבֶל — בְּבִגְדֵי צִבְעוֹנִין, בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל — בְּבִגְדֵי פִּשְׁתָּן מְגוֹהָצִין.

תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים אֵין שִׂמְחָה אֶלָּא בְּבָשָׂר, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים וְאָכַלְתָּ שָׁם וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ", וְעַכְשָׁיו שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, אֵין שִׂמְחָה אֶלָּא בְּיַיִן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ".

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: קִסְתָּא דְמוּרְיְסָא דַּהֲוָה בְּצִיפּוֹרִי הִיא הֲוָת כְּמִין לוּגָּא דְמַקְדְּשָׁא, וּבָהּ מְשַׁעֲרִין רְבִיעִית שֶׁל פֶּסַח. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תְּמָנְיֵיתָא קַדְמָיְיתָא הִיא דַּהֲוָה בִּטְבֶרְיָא הֲוָת יַתִּירָה עַל דָּא רִיבְעָא, וּבָהּ מְשַׁעֲרִין רְבִיעִית שֶׁל פֶּסַח.

אָמַר רַב חִסְדָּא: רְבִיעִית שֶׁל תּוֹרָה אֶצְבָּעַיִם עַל אֶצְבָּעַיִם בְּרוּם אֶצְבָּעַיִם וַחֲצִי אֶצְבַּע וְחוֹמֶשׁ אֶצְבַּע. כִּדְתַנְיָא: "וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ" — שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין בְּשָׂרוֹ לַמַּיִם. "בַּמַּיִם" — בְּמֵי מִקְוֶה. "אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ" — מַיִם שֶׁכָּל גּוּפוֹ עוֹלֶה בָּהֶן, וְכַמָּה הֵן?

דף קט:

אַמָּה עַל אַמָּה בְּרוּם שָׁלֹשׁ אַמּוֹת, וְשִׁיעֲרוּ חֲכָמִים שִׁיעוּר מֵי מִקְוֶה אַרְבָּעִים סְאָה.
אָמַר רַב אָשֵׁי: אָמַר לִי רָבִין בַּר חִינְּנָא, שׁוּלְחָן שֶׁל מִקְדָּשׁ — שֶׁל פְּרָקִים הָיָה, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ הַדּוֹקֵי הָוֶה מִיהַדַּק, אַמְּתָא בְּאַמְּתָא הֵיכִי מַטְבְּלִיהּ?!
מַאי קוּשְׁיָא? דִּילְמָא בְּיָם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה הָוֶה מַטְבֵּיל לֵיהּ. דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: יָם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה מַחֲזִיק מֵאָה וַחֲמִשִּׁים מִקְוֶה טָהֳרָה.
וְלֹא יִפְחֲתוּ לוֹ מֵאַרְבָּעָה. הֵיכִי מְתַקְּנִי רַבָּנַן מִידֵּי דְּאָתֵי בֵּהּ לִידֵי סַכָּנָה, וְהָתַנְיָא: לֹא יֹאכַל אָדָם תְּרֵי, וְלֹא יִשְׁתֶּה תְּרֵי, וְלֹא יְקַנַּח תְּרֵי, וְלֹא יַעֲשֶׂה צָרְכָיו תְּרֵי?
אָמַר רַב נַחְמָן, אָמַר קְרָא: "לֵיל שִׁמּוּרִים" — לֵיל הַמְשׁוּמָּר וּבָא מִן הַמַּזִּיקִין.
רָבָא אָמַר: כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה מְצָטָרֵף לְטוֹבָה, וְאֵינוֹ מְצָטָרֵף לְרָעָה. רָבִינָא אָמַר: אַרְבָּעָה כְּסֵי תַּקִּינוּ רַבָּנַן דֶּרֶךְ חֵירוּת, כָּל חַד וְחַד

דף קי.

מְצָוָה בְּאַפֵּי נַפְשֵׁהּ הוּא.
"לֹא יַעֲשֶׂה צָרְכָיו תְּרֵי", אַמַּאי? נִמְלְךְ הוּא! אָמַר אַבָּיֵי, הָכִי קָאָמַר: לֹא יֹאכַל תְּרֵי וְיִשְׁתֶּה תְּרֵי, וְלֹא יַעֲשֶׂה צָרְכָיו אֲפִילּוּ פַּעַם אַחַת — דִּילְמָא חָלֵישׁ וּמֵיתְרַע.
תָּנוּ רַבָּנַן: שׁוֹתֶה כְּפִלִּים — דְּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ. אָמַר רַב יְהוּדָה: אֵימָתַי — בִּזְמַן שֶׁלֹּא רָאָה פְּנֵי הַשּׁוּק, אֲבָל רָאָה פְּנֵי הַשּׁוּק — הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. אָמַר רַב אָשֵׁי: חָזֵינָא לֵיהּ לְרַב חֲנַנְיָא בַּר בִּיבִי, דְּאַכֵּל כְּסָא הָוֶה נָפֵיק וְחָזֵי אַפֵּי שׁוּקָא.
וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא לְצֵאת לְדֶרֶךְ, אֲבָל בְּבֵיתוֹ — לָא. אָמַר רַבִּי זֵירָא: וּלְיָשֵׁן — כְּלָצֵאת לְדֶרֶךְ דָּמֵי. אָמַר רַב פָּפָּא: וְלָצֵאת לְבֵית הַכִּסֵּא — כְּלָצֵאת לְדֶרֶךְ דָּמֵי. וּבְבֵיתוֹ לָא? וְהָא רָבָא מָנֵי כְּשׁוּרֵי.
וְאַבָּיֵי, כִּי שָׁתֵי חַד כָּסָא, מְנַקֵּיט לֵיהּ אִימֵּיהּ תְּרֵי כָּסֵי בִּתְרֵי יְדֵיהּ. וְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, כִּי הָוֶה שָׁתֵי תְּרֵי כָּסֵי, מְנַקֵּיט לֵיהּ שַׁמָּעֵיהּ חַד כָּסָא, חַד כָּסָא — מְנַקֵּיט לֵיהּ תְּרֵי כָּסֵי בִּתְרֵי יְדֵיהּ! אָדָם חָשׁוּב שָׁאנֵי.
אָמַר עוּלָּא: עֲשָׂרָה כּוֹסוֹת אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם זוּגוֹת. עוּלָּא לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר עוּלָּא, וְאָמְרִי לַהּ בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: עֲשָׂרָה כּוֹסוֹת תִּיקְּנוּ חֲכָמִים בְּבֵית הָאֵבֶל, וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ עֲשָׂרָה כּוֹסוֹת

יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם זוּגוֹת, הֵיכִי קָיְימִי רַבָּנַן וְתַקְּנוּ מִילְתָא דְּאָתֵי לִידֵי סַכָּנָה?! אֶבָל תְּמָנְיָא יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם זוּגוֹת.

רַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: ״שָׁלוֹם״, לְטוֹבָה — מִצְטָרֵף, לְרָעָה — לֹא מִצְטָרֵף. אֶבָל שִׁיתָּא יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם זוּגוֹת.

רַבָּה וְרַב יוֹסֵף דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: ״וִיחֻנֶּךָּ״, לְטוֹבָה — מִצְטָרֵף. לְרָעָה — לֹא מִצְטָרֵף. אֶבָל אַרְבָּעָה יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם זוּגוֹת.

אַבָּיֵי וְרָבָא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: ״וְיִשְׁמְרֶךָּ״, לְטוֹבָה — מִצְטָרֵף, לְרָעָה — לֹא מִצְטָרֵף.

וְאַזְדָּא רָבָא לְטַעְמֵיהּ, דְּרָבָא אַפְּקְרִינְהוּ לְרַבָּנַן בְּאַרְבָּעָה כּוֹסוֹת, אַף עַל גַּב דְּאִיתַּזַּק רָבָא בַּר לֵיוַאי, לָא חַשׁ לַהּ לְמֵילְתָא, דְּאָמַר: הָהוּא מִשּׁוּם דְּאוֹתְבַן בְּפִירְקָא הֲוָה.

אָמַר רַב יוֹסֵף, אָמַר לִי יוֹסֵף שֵׁידָא: אַשְׁמְעֵאי מַלְכָּא דְּשֵׁידֵי — מְמוּנֶּה הוּא אַכּוּלְּהוּ זוּגֵי, וּמַלְכָּא לָא אִיקְּרֵי מַזִּיק. אִיכָּא דְּאָמְרִי לַהּ לְהָאי גִּיסָא: אַדְּרַבָּה, מַלְכָּא [דְּרַחֲנָא הוּא], מַאי דְּבָעֵי עָבֵיד, שֶׁהַמֶּלֶךְ פּוֹרֵץ גָּדֵר לַעֲשׂוֹת לוֹ דֶּרֶךְ וְאֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ.

אָמַר רַב פָּפָּא, אָמַר לִי יוֹסֵף שֵׁידָא: בִּתְרֵי קָטְלִינַן, בְּאַרְבְּעָה לָא קָטְלִינַן, בְּאַרְבְּעָה מַזְקִינַן. בִּתְרֵי, בֵּין בְּשׁוֹגֵג בֵּין בְּמֵזִיד. בְּאַרְבְּעָה, בְּמֵזִיד — אִין, בְּשׁוֹגֵג — לָא.

וְאִי אִישְׁתְּלִי וְאִיקְּרִי וּנְפַק, מַאי תַּקַּנְתֵּיהּ? לִינְקוֹט זַקְפָּא דִּידֵיהּ דְּיַמִּינֵיהּ בִּידָא דְּשָׂמְאלֵיהּ וְזַקְפָּא דְּשָׂמְאלֵיהּ בִּידָא דְּיַמִּינֵיהּ, וְנֵימָא הָכִי: ״אַתּוּן וַאֲנָא — הָא תְּלָתָא״. וְאִי שְׁמִיעַ לֵיהּ דְּאָמַר: ״אַתּוּן וַאֲנָא — הָא אַרְבְּעָה״, נֵימָא לֵיהּ: ״אַתּוּן וַאֲנָא — הָא חַמְשָׁה״. וְאִי שְׁמִיעַ לֵיהּ דְּאָמַר: ״אַתּוּן וַאֲנָא — הָא שִׁיתָּא״, נֵימָא לֵיהּ: ״אַתּוּן וַאֲנָא — הָא שִׁבְעָה״. הֲוָה עוֹבָדָא עַד מְאָה וְחַד, וּפְקַע שֵׁידָא.

אָמַר אַמֵּימָר: אֲמַרָה לִי רֵישָׁתִינְהִי דְּנָשִׁים כַּשָּׁפָנִיּוֹת: הַאי מַאן דְּפָגַע בְּהוּ בְּנָשִׁים כַּשָּׁפָנִיּוֹת, נֵימָא הָכִי: ״חָרֵי חַמִּימֵי בְּדִיקוּלָא בַּזְיָא לְפוּמַיְיכוּ נְשֵׁי דְּחָרְשַׁיָּא, קָרַח קָרְחַיְיכִי, פָּרַח פָּרְחַיְיכִי,

דף קי:

אִיבַּדּוּר תַּבְלוּנַיְיכִי, פָּרְחָא זִיקָא לְמוֹרִיקָא חַדְתָּא דְּנָקְטִיתוּ נָשִׁים כַּשָּׁפָנִיּוֹת, אַדְּחַנַּנִי וְחַנַּנְכִי לָא אֲתֵיתִי לְגוֹ, הַשְׁתָּא דַּאֲתֵיתִי לְגוֹ — קָרְחַנְנִי וַחֲנַנְכִיי״.

בְּמַעְרְבָא לָא קָפְדֵי אַזּוּגֵי. רַב דִּימִי מִנְּהַרְדְּעָא קָפֵיד אֲפִילּוּ אַרוּשְׁמָא דְּחָבִיתָא. הֲוָה עוֹבָדָא וּפְקַע חָבִיתָא. כְּלָלָא דְּמִילְתָא, כָּל דְּקָפֵיד — קָפְדֵי בַּהֲדֵיהּ, וּדְלָא קָפֵיד — לָא קָפְדֵי בַּהֲדֵיהּ, וּמִיהוּ לְמֵיחַשׁ מִיבְּעֵי.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר: שְׁתֵּי בֵּיצִים, וּשְׁתֵּי אֱגוֹזִין, שְׁתֵּי קִישׁוּאִין, וְדָבָר אַחֵר — הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. וּמִסְתַּפְקָא לְהוּ לְרַבָּנַן מַאי נִיהוּ דָּבָר אַחֵר, וּגְזוּר רַבָּנַן בְּכוּלְּהוּ זוּגֵי מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר.

וְהָא דַּאֲמַרַן עֲשָׂרָה, תְּמָנְיָא, שִׁיתָּא, אַרְבְּעָה אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם זוּגֵי, לָא אֲמַרַן אֶלָּא לְעִנְיַן מַזִּיקִין. אֲבָל לְעִנְיַן כְּשָׁפִים — אֲפִילּוּ טוּבָא נָמֵי חָיְישִׁינַן.

כִּי הָא דְּהָהוּא גַּבְרָא דְּגָרְשֹׁהּ לְדֵבִיתְהוּ. (אָזִיל) אִינַסְבָּהּ לְחַנְוָאָה. כָּל יוֹמָא הֲוָה אָזֵיל וְשָׁתֵי חַמְרָא. הֲוָה קָא עָבְדָא לֵיהּ כְּשָׁפִים וְלָא קָא מַהְנְיָא לַהּ בֵּיהּ, מִשּׁוּם דַּהֲוָה מִזְדַּהַר בְּנַפְשֵׁיהּ בְּזוּגָא.

יוֹמָא חַד אִשְׁתִּי טוּבָא, וְלָא הֲוָה יָדַע כַּמָּה שָׁתֵי. עַד שִׁיתְסַר הֲוָה צָיֵיל וְאִיזְדַּהַר בְּנַפְשֵׁיהּ, מִכָּאן וְאֵילָךְ לָא הֲוָה צָיֵיל וְלָא אִיזְדַּהַר בְּנַפְשֵׁיהּ, אַפֵּיקְתֵּיהּ בְּזוּגָא. כִּי הֲוָה אָזֵיל, גָּס בֵּיהּ הָהוּא טַיָּיעָא, אֲמַר לֵיהּ: גַּבְרָא קְטִילָא הוּא דְּאָזֵיל הָכָא. אָזֵיל חַבְּקֵיהּ לְדִיקְלָא, צָוַוח דִּיקְלָא וּפָקַע הוּא.

אָמַר רַב עַוִּירָא: קְעָרוֹת וְכִכָּרוֹת אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם זוּגוֹת. כְּלָלָא דְּמִילְתָא: כָּל שֶׁגְּמָרוֹ בִּידֵי אָדָם — אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם זוּגוֹת. גְּמָרוֹ בִּידֵי שָׁמַיִם — בְּמִילֵּי מִינֵי דְּמֵיכַל חָיְישִׁינַן.

חֲנוּת — אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם זוּגוֹת. נְמָלָךְ — אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם זוּגוֹת. אוֹרֵחַ — אֵין בּוֹ מִשּׁוּם זוּגוֹת.

אִשָּׁה — אֵין בָּהּ מִשּׁוּם זוּגוֹת. וְאִי אִשָּׁה חֲשׁוּבָה, חָיְישִׁינַן.

אָמַר רַב חִינָּנָא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אִיסְפָּרְגוֹס — מִצְטָרֵף לְטוֹבָה, וְאֵין מִצְטָרֵף לְרָעָה.

אָמַר רַבִינָא מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא: זוּגֵי — לְחוּמְרָא. וְאָמְרִי לֵיהּ: זוּגֵי — לְקוּלָּא. אָמַר רַב יוֹסֵף: תְּרֵי דְּחַמְרָא וְחַד דְּשִׁיכְרָא — לָא מִצְטָרֵף, תְּרֵי דְּשִׁיכְרָא וְחַד דְּחַמְרָא — מִצְטָרֵף.

וְסִימָנָךְ, זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמְחוּבָּר לוֹ מִן הֶחָמוּר מְמֻנּוּ — טָמֵא, מִן הַקַּל מְמֻנּוּ — טָהוֹר.

אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַב: תְּרֵי קַמֵּי תַּכָּא וְחַד אַתַּכָּא — מִצְטָרְפִי. חַד מִקַּמֵּי תַּכָּא וּתְרֵי אַתַּכָּא — לֹא מִצְטָרְפִין.

מַתְקִיף לַהּ רַב מְשַׁרְשְׁיָא: אַטּוּ אֲנַן לְתַקּוֹנֵי תַּכָּא קָא בָּעֵינַן? לְתַקּוֹנֵי גַּבְרָא בָּעֵינַן, וְגַבְרָא קָא מִיתְקַן וְקָאֵי.

(אֶלָּא אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא): דְּכוּלֵּי עָלְמָא תְּרֵי אַתַּכָּא וְחַד לְבָתַר תַּכָּא — לָא מִצְטָרְפִי. כִּי הַהִיא מַעֲשֶׂה דְּרַבָּה בַּר נַחְמָנִי.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַמָּזוּג — מִצְטָרֵף,

דף קיא.

חוּץ מִן הַמַּיִם. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ מַיִם. אָמַר רַב פָּפָּא: לֹא אָמַרַן, אֶלָּא חַמִּימֵי לְגוֹ קְרִירֵי, וְקָרִירֵי לְגוֹ חַמִּימֵי. אֲבָל חַמִּימֵי לְגוֹ חַמִּימֵי, וְקָרִירֵי לְגוֹ קָרִירֵי — לָא.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אַרְבָּעָה דְּבָרִים הָעוֹשֶׂה אוֹתָן דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וּמִתְחַיֵּיב בְּנַפְשׁוֹ. אֵלּוּ הֵן: הַנִּפְנֶה בֵּין דֶּקֶל לְכוֹתֶל, וְהָעוֹבֵר בֵּין שְׁנֵי דְקָלִים, וְהַשּׁוֹתֶה מַיִם שְׁאוּלִין, וְהָעוֹבֵר עַל מַיִם שְׁפוּכִין, וַאֲפִילּוּ שְׁפָכָתוּ אִשְׁתּוֹ בְּפָנָיו.

הַנִּפְנֶה בֵּין דֶּקֶל לְכוֹתֶל — לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלֵית לֵיהּ אַרְבַּע אַמּוֹת, אֲבָל אִית לֵיהּ אַרְבַּע אַמּוֹת — לֵית לַן בַּהּ. וְכִי לֵית לֵיהּ אַרְבַּע אַמּוֹת, לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלֵיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא, אֲבָל אִיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא — לֵית לַן בַּהּ.

וְהָעוֹבֵר בֵּין שְׁנֵי דְקָלִים — לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא פַּסְקִינְהוּ רְשׁוּת הָרַבִּים, אֲבָל פַּסְקִינְהוּ רְשׁוּת הָרַבִּים — לֵית לַן בַּהּ. הַשּׁוֹתֶה מַיִם שְׁאוּלִין — לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּשַׁיְּילִינְהוּ קָטָן, אֲבָל גָּדוֹל — לֵית לַן בַּהּ.

וַאֲפִילּוּ שַׁיְּילִינְהוּ קָטָן נָמֵי — לָא אֲמַרַן אֶלָּא בַּשָּׁדֶה, דְּלָא שְׁכִיחִי, אֲבָל בָּעִיר, דִּשְׁכִיחִי — לֵית לַן בַּהּ. וַאֲפִילּוּ בַּשָּׁדֶה נָמֵי — לָא אֲמַרַן אֶלָּא מַיָּא, אֲבָל חַמְרָא וְשִׁיכְרָא — לֵית לַן בַּהּ.

וְהָעוֹבֵר עַל מַיִם שְׁפוּכִין — לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא אַפְסְקִינְהוּ בְּעַפְרָא וְלָא תַּף בְּהוּ רוּקָא, אֲבָל אַפְסְקִינְהוּ אוֹ תַּף בְּהוּ רוּקָא — לֵית לַן בַּהּ. וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא עָבַר עֲלַיְיהוּ שִׁימְשָׁא וְלָא עָבַר עֲלַיְיהוּ שִׁיתִּין נִיגְרֵי, אֲבָל עָבַר עֲלַיְיהוּ שִׁימְשָׁא וַעֲבַר עֲלַיְיהוּ שִׁיתִּין נִיגְרֵי — לֵית לַן בַּהּ. וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא רְכִיב חֲמָרָא וְלָא סָיֵים מְסָנֵי, אֲבָל רְכִיב חֲמָרָא וְסָיֵים מְסָנֵי — לֵית לַן בַּהּ.

וְהָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לִכְשָׁפִים, אֲבָל הֵיכָא דְּאִיכָּא לְמֵיחַשׁ לִכְשָׁפִים, אַף עַל גַּב דְּאִיכָּא כָּל הָנֵי — חָיְישִׁינַן. (וְהָהוּא) גַּבְרָא דִּרְכִיב חֲמָרָא וְסָיֵים מְסָנֵי, וּגְמוּד מָסָאנֵיהּ וּצְוָוּ כַּרְעֵיהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁלֹשָׁה אֵין מְמַצְּעִין וְלֹא מִתְמַצְּעִין. וְאֵלּוּ הֵן: הַכֶּלֶב וְהַדֶּקֶל וְהָאִשָּׁה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף הַחֲזִיר, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף הַנָּחָשׁ.

וְאִי מְמַצְּעִין מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? אָמַר רַב פָּפָּא: נִפְתַּח בְּ"אֵל" וְנַפְסֵיק בְּ"אֵל".

אִי נָמֵי, נִפְתַּח בְּ"לֹא" וְנַפְסֵיק בְּ"לֹא".

הָנֵי בֵּי תְּרֵי דְּמַצַּעְא לְהוּ אִשָּׁה נִדָּה, אִם תְּחִלַּת נִדָּתָהּ הִיא — הוֹרֶגֶת אֶחָד מֵהֶן, אִם סוֹף נִדָּתָהּ הִיא — מְרִיבָה עוֹשָׂה בֵּינֵיהֶן. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? נִפְתַּח בְּ"אֵל" וְנַפְסֵיק בְּ"אֵל".

הָנֵי תְּרֵי נְשֵׁי דְּיָתְבָן בְּפָרְשַׁת דְּרָכִים, חָדָא בְּהַאי גִּיסָא דִּשְׁבִילָא, וַחֲדָא בְּאִידַּךְ גִּיסָא, וּמְכַוְּונָן אַפַּיְיהוּ לַהֲדֵדֵי — וַדַּאי בִּכְשָׁפִים עָסְקָן. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? אִי אִיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא — לֵיזִיל בַּהּ. וְאִי לֵיכָּא דִּירְכָּא אַחֲרִינָא, אִי אִיכָּא אִינִישׁ אַחֲרִינָא בַּהֲדֵיהּ — נִינְקְטוֹ לִידַיְיהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי וְנִיחְלְפוּ. וְאִי לֵיכָּא אִינִישׁ אַחֲרִינָא, נֵימָא הָכִי: "אָגְרַת אָזְלַת אָסְיָא בְּלוּסְיָא, מִתְקַטְלָא בְּחֵיק קְבָל".

הַאי מַאן דְּפָגַע בְּאִיתְתָא בְּעִידָנָא דְּסָלְקָא מִטְבִּילַת מִצְוָה, אִי אִיהוּ קָדִים וּמְשַׁמֵּשׁ — אָחֳדָא לֵיהּ לְדִידֵיהּ רוּחַ זְנוּנִים. אִי אִיהִי קָדְמָה וּמְשַׁמְּשָׁה — אָחֳדָא לַהּ לְדִידַהּ רוּחַ זְנוּנִים. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? לֵימָא הָכִי: "שׁוֹפֵךְ בּוּז עַל נְדִיבִים וַיַּתְעֵם בְּתוֹהוּ לֹא דָרֶךְ".

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מַאי דִּכְתִיב: "גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי" — זֶה הַיָּשֵׁן בְּצַל דֶּקֶל יְחִידִי, וּבְצַל לְבָנָה. וּבְצַל דֶּקֶל יְחִידִי — לָא אָמַרַן אֶלָּא דְּלָא נָפֵיל טוּלָּא דְּחַבְרֵיהּ עִילְוֵיהּ, אֲבָל נָפֵל טוּלָּא דְּחַבְרֵיהּ עִילְוֵיהּ — לֵית לַן בַּהּ.

אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: הַיָּשֵׁן בְּצַל דֶּקֶל יְחִידִי בָּחֹצֶר, וְהַיָּשֵׁן בְּצַל לְבָנָה — דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ, הֵיכִי דָּמֵי? אִי לֵימָא דְּלָא נָפֵל טוּלָּא דְּחַבְרֵיהּ עִילְוֵיהּ, אֲפִילּוּ בַּשָּׁדֶה נָמֵי! אֶלָּא לָאו שְׁמַע מִינַּהּ: בְּחָצֵר אַף עַל גַּב דְּנָפֵיל טוּלָּא דְּחַבְרֵיהּ עִילְוֵיהּ. שְׁמַע מִינַּהּ.

וּבְצִילֵּהּ שֶׁל לְבָנָה — לָא אֲמַרַן אֶלָּא בְּמַעְרְבָה, אֲבָל בְּמַדִּינְחָא — לֵית לַן בַּהּ.

דף קיא:

הַאי מַאן דְּמִפְּנֵי אַגִּירְדָּא דְּדִיקְלָא — אָחֳדָא לֵיהּ לְדִידֵיהּ רוּחַ פַּלְגָא. וְהַאי מַאן דְּמַצְלֵי רֵישֵׁיהּ אַגִּירְדָּא דְּדִיקְלָא — אָחֳדָא לֵיהּ רוּחַ צְרָדָא. הַאי מַאן דְּפָסְעִי אַדִּיקְלָא, אִי מִיקְטַל — קְטִיל, אִי אִיעֲקַר — מִיעֲקַר וּמְיֵית. הָנֵי מִילֵּי דְּלָא מַנַּח כַּרְעֵיהּ עִילְוֵיהּ, אֲבָל מַנַּח כַּרְעֵיהּ — עִילְוֵיהּ לֵית לַן בַּהּ.

חֲמִשָּׁה טוּלֵּי הָווּ: טוּלָּא דְּדִיקְלָא יְחִידָא, טוּלָּא דְּכִנְדָּא, טוּלָּא דְּפִרְחָא, טוּלָּא דְּזַרְדְּתָא. אִיכָּא דְּאָמְרִי: אַף טוּלָּא דְּאַרְבָּא, וְטוּלָּא דַּעֲרִבְתָּא. כְּלָלָא דְּמִילְתָא: כֹּל דְּנָפִישׁ עַנְפֵּיהּ — קָשֵׁי טוּלֵּיהּ,

וְכֹל דְּקָשֵׁי סִילְוֵיהּ — קָשֵׁי טוּלֵּיהּ, לְבַר מִכְּרוּ מְשָׁא, אַף עַל גַּב דְּקָשֵׁי סִילְוֵיהּ — לָא קָשֵׁי טוּלֵּיהּ, דַּאֲמַרָה לַהּ שֵׁידָא לִבְרַהּ: פִּירְחִי נַפְשָׁיךְ מִכְּרוּ מְשָׁא, דְּאִיהוּ הוּא דְּקָטֵיל לַאֲבוּךְ, וְקָטֵיל לְדִידֵיהּ. אָמַר רַב אָשֵׁי: חֲזִינָא לְרַב כָּהֲנָא דְּפָרֵישׁ מִכּוּלְהוּ טוּלֵּי.

בֵּי פִּרְחֵי — רוּחֵי. דְּבֵי זַרְדְּתָא — שֵׁידָא. דְּבֵי אִיגְּרֵי — רִישְׁפֵּי. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְקַמִּיעָא.

דְּבֵי פִּרְחֵי — בְּרִיָּה שֶׁאֵין לָהּ עֵינַיִם. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ — לְגַזּוֹזֵי לַהּ. זִימְנָא חָדָא הֲוָה אָזֵיל צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן לְאַפְּנוֹיֵי לְבֵי פִּרְחֵי, שְׁמַע דְּקָא אָתָא עִילְוֵיהּ, וְגַזֵּי לַהּ. כִּי אָזְלָא, חַבְּקֵיהּ לְדִיקְלָא — צָווּח דִּיקְלָא וּפְקַעָה הִיא.

פִּרְחָא דְּבֵי זַרְדְּתָא — שֵׁידֵי. הָא זַרְדְּתָא דִּסְמִיכָה לְמָתָא — לָא פָּחֲתָא מִשִּׁיתִּין שֵׁידֵי. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמִיכְתַּב לַהּ קְמִיעָא.

הָהוּא בַּר קַשָּׁא דְּמָתָא דְּאָזֵיל וְקָאֵי גַּבֵּי זַרְדְּתָא, דַּהֲוָה סָמִיךְ לְמָתָא, עַלּוּ בֵּיהּ שִׁיתִּין שֵׁידֵי וְאִיסְתַּכַּן. אָתָא לְהָהוּא מַרַבָּנַן דְּלָא יָדַע דְּזַרְדְּתָא דְּשִׁיתִּין שֵׁידֵי הִיא, כְּתַב לַהּ קְמִיעַ לַחֲדָא

שֵׁידָא. שְׁמַע דְּתָלוּ חִינְגָּא בְּגַוֵּויהּ, וְקָא מְשָׁרוּ הָכִי: סוּדָרֵיהּ דְּמָר כִּי צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן, בָּדֵיקְנָא בֵּיהּ בְּמָר דְּלָא יָדַע "בָּרוּךְ". אֲתָא הָהוּא מֵרַבָּנַן דִּידַע דְּזַרְדְּתָא שִׁיתִּין שֵׁידֵי הֲוָה, כְּתַב לַהּ קְמִיעָא דְּשִׁיתִּין שֵׁידֵי, שְׁמַע דְּקָא אָמְרוּ: פַּנּוּ מָנַיְיכוּ מֵהָכָא.

קֻטֶּב מְרִירִי — תְּרֵי קִטְבֵי הָווּ. חַד מִקַּמֵּי טִיהֲרָא, וְחַד מִבָּתַר טִיהֲרָא. דְּמִקַּמֵּי טִיהֲרָא — "קֻטֶּב מְרִירִי" שְׁמוֹ, וּמִיחֲזֵי בֵּי כַּדָּא דְּכַמְכָא וְהָדַר בֵּיהּ בַּחְשָׁא. דְּבָתַר טִיהֲרָא — "קֻטֶּב יָשׁוּד צָהֳרַיִם" שְׁמוֹ, וּמִיחֲזֵי בֵּי קַרְנָא דְּעִיזָא, וְהָדַר בֵּיהּ כְּנָפְיָא.

אַבָּיֵי הֲוָה שָׁקֵיל וְאָזֵיל, וְאָזֵיל רַב פָּפָּא מֵימֵינֵיהּ וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ מִשְּׂמָאלֵיהּ. חַזְיֵיהּ לְהָהוּא קֻטֶּב מְרִירִי דְּקָא אָתֵי לְאַפֵּיהּ דִּשְׂמָאלֵיהּ. אַהְדְּרֵיהּ לְרַב פָּפָּא לִשְׂמָאלֵיהּ, וּלְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ לְיַמִּינֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא: אֲנָא מַאי שְׁנָא דְּלָא חָשַׁשׁ לִי? אֲמַר לֵיהּ: אַתְּ שַׁעְתָּא קָיְימָא לָךְ.

מַחַד בְּתַמּוּז עַד שִׁיתְסַר בֵּיהּ — וַדַּאי שְׁכִיחִי. מִכָּאן וְאֵילָךְ — סָפֵק שְׁכִיחִי, סָפֵק לָא שְׁכִיחִי. וּמִשְׁתַּכְחִי בְּטוּלֵי דְּחַצְבָא דְּלָא חָצַב גַּרְמִידָא, וּבְטוּלֵי דְּצַפְרָא וּפַנְיָא דְּלָא הֲוֵי גַּרְמִידָא, וְעִיקָּר בְּטוּלֵי דְּבֵית הַכִּסֵּא.

אָמַר רַב יוֹסֵף: הָנֵי תְּלָת מִילֵּי יָהֵיב אַרְבּוֹנָא לִנְהוֹרָא: מַן דְּסָרֵיק רֵישֵׁיהּ יַבֵּשׁ, וּמַן דְּשָׁתֵי טִיף טִיף, וּמַן דְּסָיֵים מְסָנֵי אַדְּמִיִּיתְנֵיהּ כַּרְעָא.

תְּלַאי בְּבֵיתָא קְשֵׁי לְעַנְיוּתָא. כִּדְאָמְרִי אִינָשֵׁי: תְּלָא סִילְתָּא — תְּלָא מְזוֹנֵיהּ. וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא רִיפְתָּא, אֲבָל בִּישָׁרָא וְכַווֹרֵי — לֵית לַן בַּהּ, אוֹרְחֵיהּ הִיא. פָּאֲרֵי בְּבֵיתָא — קְשֵׁי לְעַנְיוּתָא. נְשׁוֹרֵי בְּבֵיתָא — קְשֵׁי לְעַנְיוּתָא. בְּלֵילֵי שַׁבָּתוֹת וּבְלֵילֵי רְבִיעִית — שָׁרוּ מַזִּיקִין עִילָּוֵיהּ.

אִיסָּרָא דְּמָזוֹנֵי "נְקִיד" שְׁמֵיהּ. אִיסָּרָא דְּעַנְיוּתָא "נָבָל" שְׁמֵיהּ. צָעָא אַפּוּמָּא דְּחַצְבָא — קְשֵׁי לְעַנְיוּתָא. מַאן דְּשָׁתֵי מַיָּא בְּצָעֵי — קְשֵׁי לִבְרוּקְתֵּי. דְּאָכֵיל תַּחְלֵי וְלָא מָשֵׁי יְדֵיהּ — מְפַחֵיד תְּלָתִין יוֹמִין.

דף קיב.

דְּמָסוֹכַר וְלָא מָשֵׁי יְדֵיהּ — מְפַחֵיד שִׁבְעָה יוֹמֵי. דְּשָׁקֵיל מַזְיֵיהּ וְלָא מָשֵׁי יְדֵיהּ — מְפַחֵיד תְּלָתָא יוֹמֵי. דְּשָׁקֵיל טוּפְרֵיהּ וְלָא מָשֵׁי יְדֵיהּ — מְפַחֵיד חַד יוֹמָא, וְלָא יָדַע מַאי קָא מְפַחֵיד. יָדָא אַאוּסְיָא — דַּרְגָּא לְפַחְדָּא. יָדָא אַפּוּתָא — דַּרְגָּא לְשִׁינְתָּא.

תָּנָא: אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין תַּחַת הַמִּטָּה, אֲפִילּוּ מְחוּפִּין בִּכְלִי בָּרְזֶל — רוּחַ רָעָה שׁוֹרָה עֲלֵיהֶן. תָּנוּ רַבָּנַן: לֹא יִשְׁתֶּה אָדָם מַיִם לֹא בְּלֵילֵי רְבִיעִיּוֹת וְלֹא בְּלֵילֵי שַׁבָּתוֹת, וְאִם שָׁתָה — דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ מִפְּנֵי סַכָּנָה. מַאי סַכָּנָה? רוּחַ רָעָה.

וְאִם צָחֵי מַאי תַּקַּנְתֵּיהּ? (נֵימָא) שִׁבְעָה קוֹלוֹת שֶׁאָמַר דָּוִד עַל הַמַּיִם, וְהַדַּר נִישְׁתֵּי, שֶׁנֶּאֱמַר: "קוֹל ה' עַל הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים ה' עַל מַיִם רַבִּים קוֹל ה' בַּכֹּחַ קוֹל ה' בֶּהָדָר קוֹל ה' שׁוֹבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר ה' אֶת אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן קוֹל ה' חוֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ קוֹל ה' יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל ה' מִדְבַּר קָדֵשׁ קוֹל ה' יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשׂוֹף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כּוּלּוֹ אוֹמֵר כָּבוֹד".

וְאִי לָא, (נֵימָא) הָכִי: "לוּלֵי שָׁפָן אֲנִיגְרוֹן אֲנִירְדְּפִין בֵּין כּוֹכְבֵי יָתֵיבְנָא, בֵּין בְּלִיעֵי שַׁמֵּינֵי אָזֵילְנָא". וְאִי לָא, אִי אִיכָּא אִינִישׁ בַּהֲדֵיהּ — נַיתְעַרְיהּ וְלֵימָא לֵיהּ: "פְּלָנְיָא בַּר פְּלָנְתָא צָחֵינָא מַיָּא", וַהֲדַר נִישְׁתֵּי. וְאִי לָא — מְקַרְקֵשׁ נַכְתְּמָא אַחַצְבָא וַהֲדַר נִישְׁתֵּי. וְאִי לָא — נִישְׁדֵּי בַּהּ מִידֵּי, וַהֲדַר נִישְׁתֵּי.

תָּנוּ רַבָּנָן: לֹא יִשְׁתֶּה אָדָם מַיִם לֹא מִן הַנְּהָרוֹת וְלֹא מִן הָאֲגַמִּים בַּלַּיְלָה, וְאִם שָׁתָה — דָּמוֹ בְּרֹאשׁוֹ, מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה. מַאי סַכָּנָה? סַכָּנַת שַׁבְרִירֵי. וְאִי צָחֵי מַאי תַּקַּנְתֵּיהּ? אִי אִיכָּא אִינִישׁ בַּהֲדֵיהּ — לֵימָא לֵיהּ: "פְּלָנְיָא בַּר פְּלָנְתָא, צָחֵינָא מַיָּא". וְאִי לָא, (נֵימָא) אִיהוּ לְנַפְשֵׁיהּ: "פְּלָנְיָא, אֲמַרָה לִי אִימִּי אִיזְדַּהַר מִשַּׁבְרִירֵי שַׁבְרִירֵי בְּרִירֵי רִירֵי יֵרֵי רֵי — צָחֵינָא מַיָּא בְּכָסֵי חִיוָּרֵי".

וַאֲפִילּוּ מִן הַתַּמְחוּי וְכוּ'. פְּשִׁיטָא!

לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא אֲפִילּוּ לְרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר: עֲשֵׂה שַׁבָּתְךָ חוֹל וְאַל תִּצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת — הָכָא מִשּׁוּם פַּרְסוֹמֵי נִיסָּא (מוֹדֵי).

תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: עֲשֵׂה שַׁבָּתְךָ חוֹל וְאַל תִּצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת, אֲבָל עוֹשֶׂה הוּא דָּבָר מוּעָט בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. מַאי נִינְהוּ? אָמַר רַב פָּפָּא: כָּסָא דְּהַרְסָנָא. כִּדְתָנַן, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר: הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר וְקַל כַּנֶּשֶׁר, רָץ כַּצְּבִי וְגִבּוֹר כָּאֲרִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

תָּנוּ רַבָּנָן, שִׁבְעָה דְּבָרִים צִוָּה רַבִּי עֲקִיבָא אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ: בְּנִי, אַל תֵּשֵׁב בְּגוֹבְהָהּ שֶׁל עִיר וְתִשְׁנֶה, וְאַל תָּדוּר בְּעִיר שֶׁרָאשֶׁיהָ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

וְאַל תִּכָּנֵס לְבֵיתְךָ פִּתְאוֹם, כָּל שֶׁכֵּן לְבֵית חֲבֵירְךָ. וְאַל תִּמְנַע מִנְעָלִים מֵרַגְלֶיךָ. הַשְׁכֵּם וֶאֱכוֹל, בַּקַּיִץ מִפְּנֵי הַחַמָּה, וּבַחוֹרֶף מִפְּנֵי הַצִּינָה. וַעֲשֵׂה שַׁבָּתְךָ חוֹל וְאַל תִּצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת. וֶהֱוֵי מִשְׁתַּדֵּל עִם אָדָם שֶׁהַשָּׁעָה מְשַׂחֶקֶת לוֹ.

אָמַר רַב פָּפָּא: לָא לְמִיזְבַּן מִינֵּיהּ וְלָא לְזַבּוֹנֵי לֵיהּ, אֶלָּא לְמֶעְבַּד שׁוּתָּפוּת בַּהֲדֵיהּ. וְהַשְׁתָּא דְּאָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק: מַאי דִּכְתִיב "מַעֲשֵׂה יָדָיו בָּרַכְתָּ" — כָּל הַנּוֹטֵל פְּרוּטָה מֵאִיּוֹב מִתְבָּרֵךְ, אֶפִילּוּ לְמִיזְבַּן מִינֵּיהּ וּלְזַבּוֹנֵי לֵיהּ שַׁפִּיר דָּמֵי.

חֲמִשָּׁה דְּבָרִים צִוָּה רַבִּי עֲקִיבָא אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי כְּשֶׁהָיָה חָבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִין. אָמַר לוֹ: רַבִּי, לַמְּדֵנִי תּוֹרָה, אָמַר: אֵינִי מְלַמְּדֶךָ. אָמַר לוֹ: אִם אֵין אַתָּה מְלַמְּדֵנִי אֲנִי אוֹמֵר לְיוֹחַי

אַבָּא וּמוֹסָרְךָ לַמַּלְכוּת. אָמַר לוֹ: בְּנִי, יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁהָעֶגֶל רוֹצֶה לִינַק פָּרָה רוֹצָה לְהָנִיק. אָמַר לוֹ: וּמִי בְּסַכָּנָה? וַהֲלֹא עֶגֶל בְּסַכָּנָה.

אָמַר לוֹ: אִם בְּקַשְׁתְּ לֵיחָנֵק — הִיתְּלֵה בְּאִילָן גָּדוֹל. וּכְשֶׁאַתָּה מְלַמֵּד אֶת בִּנְךָ — לַמְּדֵהוּ בְּסֵפֶר מוּגֶהּ. מַאי הִיא? אָמַר רָבָא, וְאִיתֵּימָא רַב מְשַׁרְשְׁיָא: בְּחַדְתָּא, שַׁבֶּשְׁתָּא כֵּיוָן דְּעָל — עָל.

לֹא תְּבַשֵּׁל בְּקְדֵירָה שֶׁבִּישֵּׁל בָּהּ חֲבֵירֶךָ. מַאי נִיהוּ — גְּרוּשָׁה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, דְּאָמַר מָר גָּרוּשׁ שֶׁנְּשָׂא גְּרוּשָׁהּ — אַרְבַּע דֵּעוֹת בַּמִּטָּה. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: אֲפִילּוּ בְּאַלְמָנָה, לְפִי

דף קיב:

שֶׁאֵין כָּל אֶצְבָּעוֹת שָׁווֹת.

מִצְוָה וְגוּף גָּדוֹל — אוֹכֵל פֵּירוֹת וְלֹא שָׂכָר. מִצְוָה וְגוּף טָהוֹר — נוֹשֵׂא אִשָּׁה וְלוֹ בָּנִים.

אַרְבָּעָה דְּבָרִים צִוָּה רַבֵּינוּ הַקָּדוֹשׁ אֶת בָּנָיו: אַל תָּדוּר בְּשַׁכְנְצִיב מִשּׁוּם דְּלֵיצָנֵי הָווּ, וּמְשָׁכוּ לָךְ בְּלֵיצָנוּתָא.

וְאַל תֵּשֵׁב עַל מִטַּת אֲרַמִּית. אִיכָּא דְּאָמְרִי: דְּלָא תִּינְנֵי בְּלָא קְרִיַּת שְׁמַע. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: דְּלָא תִּינָסֵב גִּיּוֹרְתָּא.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: אֲרַמָּאִית מַמָּשׁ, וּמִשּׁוּם מַעֲשֶׂה דְּרַב פָּפָּא.

וְאֶל תַּבְרִיחַ עַצְמְךָ מִן הַמֶּכֶס, דִּילְמָא מְשַׁכְּחוּ לָךְ וְשָׁקְלִי מִנָּךְ כָּל דְּאִית לָךְ. וְאַל תַּעֲמוֹד בִּפְנֵי הַשּׁוֹר בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלֶה מִן הָאֲגַם, מִפְּנֵי שֶׁהַשָּׂטָן מְרַקֵּד בֵּין קַרְנָיו. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל: בְּשׁוֹר שָׁחוֹר, וּבְיוֹמֵי נִיסָן.

תָּנֵי רַב אוֹשַׁעְיָא: מַרְחִיקִין מִשּׁוֹר תָּם — חֲמִשִּׁים אַמָּה, מִשּׁוֹר מוּעָד — כְּמִלְאׂ עֵינָיו.

תָּנָא מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר: רֵישׁ תּוֹרָא בְּדִיקוּלָא — סַק לְאִיגָּרָא וּשְׁדִי דַּרְגָּא מִתּוּתָךְ. אָמַר רַב: נִיזְהָא דְּתוֹרָא — "הֵן הֵן". נִיזְהָא דְּאַרְיֵה — "זֶה זֶה". נִיזְהָא דְּגַמְלָא — "דָּא דָּא". נִיזְהָא דְּאַרְבָּא — "הֵילֵנִי הַיָּיא הִילָא וְהִילּוּק הוּלָיָא".

אָמַר אַבָּיֵי: עוֹר, דָּג, וְכוֹס, חַמִּין, וּבֵיצִים, וְכִנִּים לְבָנִים — כּוּלָּן קָשִׁין לְדָבָר אַחֵר. עוֹר — מַאן דְּגָנֵי אַמַּשְׁכָּא דְצַלָּא. דָּג — שִׁיבּוּטָא בְּיוֹמֵי נִיסָן. כּוֹס — שִׁיּוּרֵי כָּסָא דְּהַרְסָנָא. חַמִּין — חַמִּימֵי דְּחַמִּימֵי מְשַׁדְּרוּ עִילָּוֵיהּ. בֵּיצִים — מַאן דְּמְדָרֵךְ אַקְלִיפִּים. כִּינִּים לְבָנִים — מַאן דְּמְחַוֵּר לְבוּשֵׁיהּ וְלָא נָטֵיר לֵיהּ תְּמָנְיָא יוֹמֵי וַהֲדַר לָבֵישׁ לֵיהּ — בָּרְיֵין הָנָךְ כִּינִּים, וְקַשְׁיָין לְדָבָר אַחֵר.

אָמַר רַב פָּפָּא: בֵּיתָא דְּאִית בֵּיהּ שׁוּנְרָא לָא נֵיעוּל בַּהּ אִינִישׁ בְּלָא מְסָנֵי. מַאי טַעְמָא — מִשּׁוּם דְּשׁוּנְרָא קָטֵיל לְחִיוְיָא וְאָכֵיל לֵיהּ, וְאִית בֵּיהּ בְּחִיוְיָא גַּרְמֵי קַטִּינֵי, וְאִי יָתֵיב לֵיהּ

גַּרְמָא דְּחִיוְיָא אַכַּרְעֵיהּ — לָא נָפֵיק וְאִסְתַּכַּן לֵיהּ. אִיכָּא דְּאָמְרִי: בֵּיתָא דְּלֵית בֵּיהּ שׁוּנָּרָא — לָא נֵיעוּל בֵּיהּ אִינִישׁ בְּהַכָרָא, מַאי טַעְמָא — דִּילְמָא מִיכְּרִיךְ בֵּיהּ חִוְיָא וְלָא יָדַע וּמִסְתַּכַּן.

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צִוָּה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אֶת רַבִּי: (מק"ש סִימָן) אַל תַּעַשׂ מוּם בְּעַצְמְךָ.

מַאי הִיא? לָא תֶּיהֱוֵי לָךְ דִּינָא בַּהֲדֵי תִּלְתָא, דְּחַד הָוֵי בַּעַל דִּינָךְ וּתְרֵי סָהֲדֵי. וְאַל תַּעֲמוֹד עַל הַמִּקָּח בְּשָׁעָה שֶׁאֵין לְךָ דָּמִים.

אִשְׁתְּךָ טָבְלָה — אַל תִּזָּקֵק לָהּ לַיְלָה הָרִאשׁוֹנָה. אָמַר רַב: וּבְנִדָּה דְּאוֹרָיְיתָא, הוֹאִיל וְהוּחְזַק מֵעַיִן פָּתוּחַ, דִּילְמָא מְשָׁכָה זִיבָה.

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צִוָּה רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אֶת רַבִּי: אַל תֵּצֵא יְחִידִי בַּלַּיְלָה, וְאַל תַּעֲמוֹד בִּפְנֵי הַנֵּר עָרוֹם, וְאַל תִּכָּנֵס לְמָרְחָץ חָדָשׁ, שֶׁמָּא תִּפָּחֵת. עַד כַּמָּה? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: עַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. וְאַל תַּעֲמוֹד בִּפְנֵי הַנֵּר עָרוֹם, דְּתַנְיָא: הָעוֹמֵד בִּפְנֵי הַנֵּר עָרוֹם — הֲוֵי נִכְפֶּה. וְהַמְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ לְאוֹר הַנֵּר — הֲוַיִין לוֹ בָּנִים נִכְפִּין.

תְּנוּ רַבָּנָן: הַמְשַׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ עַל מִטָּה שֶׁתִּינוֹק יָשֵׁן עָלֶיהָ — אוֹתוֹ תִּינוֹק נִכְפֶּה. וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא הֲוֵי בַּר שַׁתָּא, אֲבָל הֲוֵי בַּר שַׁתָּא — לֵית לַן בַּהּ. וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּגַנֵּי לַהֲדֵי כַּרְעֵיהּ, אֲבָל גַּנֵּי לַהֲדֵי רֵישֵׁיהּ — לֵית לַן בַּהּ. וְלָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא מַנַּח יָדֵיהּ עֵילָוֵיהּ, אֲבָל מַנַּח יָדֵיהּ עֵילָוֵיהּ — לֵית לַן בַּהּ.

אֵל תֵּצֵא יְחִידִי בַּלַּיְלָה, דְּתַנְיָא: לֹא יֵצֵא יְחִידִי בַּלַּיְלָה, לֹא בְּלֵילֵי רְבִיעִיּוֹת וְלֹא בְּלֵילֵי שַׁבָּתוֹת, מִפְּנֵי שֶׁאָגְרַת בַּת מָחֳלַת, הִיא וּשְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה רִבּוֹא שֶׁל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה יוֹצְאִין, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְחַבֵּל בְּפָנֵי עַצְמוֹ.

מֵעִיקָּרָא הֲווֹ שְׁכִיחִי כּוּלֵּי יוֹמָא. זִמְנָא חֲדָא פְּגַעָה בְּרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, אֲמַרָה לֵיהּ: אִי לָאו דְּמַכְרְזִן עָלָךְ בְּרָקִיעַ: "הִזָּהֲרוּ בַּחֲנִינָא וּבְתוֹרָתוֹ" — סַכַּנְתְּיךְ. אֲמַר לַהּ: אִי חֲשִׁיבְנָא בְּרָקִיעַ, גּוֹזַר אֲנִי עָלַיִךְ שֶׁלֹּא תַּעֲבוֹרִי בַּיִישׁוּב לְעוֹלָם. אֲמַרָה לֵיהּ: בְּמָטוּתָא מִינָּךְ, שְׁבֹק לִי רַוְוחָא פּוּרְתָּא. שְׁבַק לַהּ לֵילֵי שַׁבָּתוֹת וְלֵילֵי רְבִיעִיּוֹת.

וְתוּ: חֲדָא זִמְנָא פְּגַעָה בֵּיהּ בְּאַבָּיֵי, אֲמַרָה לֵיהּ: אִי לָאו דְּמַכְרְזִי עָלָךְ בְּרָקִיעַ: "הִזָּהֲרוּ בְּנַחְמָנִי וּבְתוֹרָתוֹ" — הֲוָה סַכַּנְתְּיךְ. אֲמַר לַהּ: אִי חֲשִׁיבְנָא בְּרָקִיעַ, גּוֹזְרַנִי עָלַיְיכִי שֶׁלֹּא תַּעֲבוּרִי בַּיִישׁוּב לְעוֹלָם. הָא קָא חָזֵינַן דְּעָבְרָה?! אָמְרִי: הָנֵי

דף קיג.

גָּזַיְיתָא נִינְהוּ, דְּשָׁמְטִי סוּסַיְיא וְאָתוּ דָּבְרֵי לְהוּ.

(וַאֲמַר לֵיהּ) רַב לְרַב אַסִי: לָא תִּדּוּר בְּמָתָא דְּלָא צָנֵיף בַּהּ סוּסְיָא וְלָא נָבַח בַּהּ כַּלְבָּא. וְאַל תִּדּוּר בְּעִיר דְּרֵישׁ מָתָא אָסְיָא, וְלָא תִּנְסֵיב תַּרְתֵּי. אִי נָסְבַתְּ תַּרְתֵּי — נְסֵיב תְּלָת.

אֲמַר לֵיהּ רַב לְרַב כָּהֲנָא: הֲפוֹךְ בִּנְבֵילְתָא וְלָא תֵּיפּוֹךְ בְּמִילֵּי. פְּשׁוֹט נְבֵילְתָא בְּשׁוּקָא וּשְׁקֵיל אַגְרָא, וְלָא תֵּימָא "כָּהֲנָא אֲנָא, וְגַבְרָא רַבָּא אֲנָא, וְסַנְיָא בֵּי מִלְתָא". סָלְקָתְ לְאִיגָּרָא — שֵׁירוּתְךָ בַּהֲדָךְ. מְאָה קָרֵי בָּמָתָא בְּזוּזָא — תּוּתֵי כַּנְפָיךְ נִיהְווֹ.

אֲמַר לֵיהּ רַב לְחִיָּיא בְּרֵיהּ: לָא תִּשְׁתֵּי סַמָּא, וְלָא תִּשַׁוֵּור נִיגְרָא, וְלָא תִּעְקַר כַּפָּא, וְלָא תְּקַנֵּא בְּחִיוְיָא, וְלָא תְּקַנֵּא בְּאַרְמָאָה.

תָּנוּ רַבָּנַן: שְׁלֹשָׁה אֵין מִתְקַנְּאִין בָּהֶן, וְאֵלּוּ הֵן: גּוֹי קָטָן, וְנָחָשׁ קָטָן, וְתַלְמִיד קָטָן. מַאי טַעְמָא — דְּמַלְכוּתַיְיהוּ אָחוֹרֵי אוּדְנַיְיהוּ קָאֵי.

אֲמַר לֵיהּ רַב לְאַיְבוּ בְּרֵיהּ: טָרַחְתְּ בָּךְ בִּשְׁמַעְתָּא וְלָא מִסְתַּיֵּיעַ מִילְּתָא. תָּא אַגְמְרָךְ מִילֵּי דְּעָלְמָא. אַדְּחָלָא אַכַּרְעָיךְ — זְבִינָךְ זַבֵּין. כֹּל מִילֵּי זַבֵּין וְתִתְחָרַט — בַּר מֵחַמְרָא, דְּזַבֵּין וְלָא תִּתְחָרַט.

שְׁרֵי כִּיסָיךְ, פְּתַח שַׁקָּיךְ. קַבָּא מֵאַרְעָא, וְלָא כּוֹרָא מֵאִיגָּרָא.

תַּמְרֵי בַּחֲלוּזָךְ — לְבֵית סוּדָנָא רְהוֹט. וְעַד כַּמָּה? אָמַר רָבָא: עַד תְּלַת סְאָה. אָמַר רַב פָּפָּא: אִי לָא דְּרַמַאי שְׁכָרָא לָא אִיעַתַּרִי. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב חִסְדָּא: אִי לָא דְּרַמַאי שְׁכָרָא לָא אִיעַתַּרִי: מַאי "סוּדָנָא"? אָמַר רַב חִסְדָּא: סוֹד נָאֶה, וּגְמִילוּת חֲסָדִים.

אָמַר רַב פָּפָּא: כָּל אַגַּב — גְּבִיָּא בָּעֵי. כֹּל אַשְׁרַאי — סָפֵק אָתֵי סָפֵק לָא אָתֵי. וּדְאָתֵי — מָעוֹת רָעוֹת נִינְהוּ.

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם: כְּשֶׁאַתָּה יוֹצֵא לַמִּלְחָמָה — אַל תֵּצֵא בָּרִאשׁוֹנָה, אֶלָּא תֵּצֵא בָּאַחֲרוֹנָה, כְּדֵי שֶׁתִּתְכָּנֵס בָּרִאשׁוֹנָה. וַעֲשֵׂה שַׁבַּתְּךָ חוֹל, וְאַל תִּצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת. וֶהֱוֵי מִשְׁתַּדֵּל עִם מִי שֶׁהַשָּׁעָה מְשַׂחֶקֶת לוֹ.

שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מִשּׁוּם אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם: אַל תַּרְבֶּה בִּגְנוּת, מִשּׁוּם מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה. בִּתְּךָ בָּגְרָה — שַׁחְרֵר עַבְדְּךָ וְתֵן לָהּ. וֶהֱוֵי זָהִיר בְּאִשְׁתְּךָ מֵהֲתָנָה הָרִאשׁוֹן. מַאי טַעְמָא? רַב חִסְדָּא אָמַר: מִשּׁוּם עֶרְוָה, רַב כָּהֲנָא אָמַר: מִשּׁוּם מָמוֹן. הָא וְהָא אִיתְּנָהוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁלֹשָׁה מְנוּחָלֵי הָעוֹלָם הַבָּא. אֵלּוּ הֵן: הַדָּר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהַמְגַדֵּל בָּנָיו לְתַלְמוּד תּוֹרָה, וְהַמַּבְדִּיל עַל הַיַּיִן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּתוֹת. מַאי הִיא? דְּמַשַּׁיִיר מִקִּידּוּשָׁא לְאַבְדָּלְתָּא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁלֹשָׁה מַכְרִיז עֲלֵיהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם: עַל רוֹוֹק הַדָּר בְּכֶרֶךְ וְאֵינוֹ חוֹטֵא, וְעַל עָנִי הַמַּחֲזִיר אֲבֵידָה לִבְעָלֶיהָ, וְעַל עָשִׁיר הַמְעַשֵּׂר פֵּירוֹתָיו בְּצִינְעָה. רַב סָפְרָא רַוּוֹק הַדָּר בְּכֶרֶךְ הֲוָה,

דף קיג:

תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרָבָא וְרַב סָפְרָא, צָהֳבוּ פָּנָיו דְּרַב סָפְרָא. אָמַר לוֹ רָבָא: לָאו כְּגוֹן מָר, אֶלָּא כְּגוֹן רַב חֲנִינָא וְרַב אוֹשַׁעְיָא דַּהֲווֹ אוּשְׁכְּפֵי בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, וַהֲווֹ יָתְבִי בְּשׁוּקָא דְזוֹנוֹת, וְעָבְדִי לְהוּ מְסָאנֵי לְזוֹנוֹת, וְעָיְילִי לְהוּ. אִינְהוּ מִסְתַּכְּלִי בְּהוּ, וְאִינְהוּ לָא מַדְלָן עֵינַיְיהוּ לְאִיסְתַּכּוֹלֵי בְּהוּ. וּמוֹמָתַיְיהוּ הָכִי: בְּחַיֵּיהֶן רַבָּנָן קַדִּישֵׁי דְּבַאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל.

שִׁלְשָׁה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֲבָן: מִי שֶׁאֵינוֹ כּוֹעֵס, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מִשְׁתַּכֵּר, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מַעֲמִיד עַל מִדּוֹתָיו. שִׁלְשָׁה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׂוֹנְאָן: הַמְדַבֵּר אֶחָד בְּפֶה וְאֶחָד בַּלֵּב, וְהַיּוֹדֵעַ עֵדוּת בַּחֲבֵירוֹ וְאֵינוֹ מֵעִיד לוֹ, וְהָרוֹאֶה דָּבָר עֶרְוָה בַּחֲבֵירוֹ וּמֵעִיד בּוֹ יְחִידִי.

כִּי הָא דְּטוֹבְיָה חָטָא, וַאֲתָא זִיגּוּד לְחוּדֵיהּ וְאַסְהֵיד בֵּיהּ קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא. נְגַדֵיהּ לְזִיגּוּד. אֲמַר לֵיהּ: טוֹבְיָה חָטָא וְזִיגּוּד מִינַּגַּד?! אֲמַר לֵיהּ: אִין, דִּכְתִיב: ”לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ“, וְאַתְּ לְחוֹדָךְ אַסְהֵדְתְּ בֵּיהּ, שֵׁם רַע בְּעָלְמָא קָא מַפְקְתְּ בֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק אָמַר רַב: מוּתָּר לִשְׂנֹאתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר: ”כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ רוֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ“. מַאי ”שׂוֹנֵא“? אִילֵימָא שׂוֹנֵא גּוּפֵיהּ, וְהָא תַּנְיָא: שׂוֹנֵא שֶׁאָמְרוּ — שׂוֹנֵא יִשְׂרָאֵל וְלֹא שׂוֹנֵא גּוּפֵיהּ.

אֶלָּא פְּשִׁיטָא, שׂוֹנֵא יִשְׂרָאֵל. וּמִי שָׁרֵיא לְמִסְנֵיהּ? וְהָכְתִיב: ”לֹא תִשְׂנָא אֶת אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ“. אֶלָּא דְּאִיכָּא סָהֲדֵי דְּעָבֵיד אִיסּוּרָא — כּוּלֵּי עָלְמָא נָמֵי מִיסְנֵי סָנֵי לֵיהּ, מַאי שְׁנָא הַאי? אֶלָּא לָאו כִּי הַאי גַּוְונָא, דַּחֲזָא בֵּיהּ אִיהוּ דְּבַר עֶרְוָה.

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: מִצְוָה לִשְׂנֹאתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר: ”יִרְאַת ה' (שׂוֹנְאֵי) רָע“. אָמַר רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: מַהוּ לְמֵימְרָא לֵיהּ לְרַבֵּיהּ לְמִשְׂנְיֵיהּ? אָמַר לֵיהּ: אִי יָדַע דְּמְהֵימַן לְרַבֵּיהּ כְּבֵי תָרֵי — לֵימָא לֵיהּ, וְאִי לָא — לָא לֵימָא לֵיהּ.

תָּנוּ רַבָּנָן, שְׁלֹשָׁה חַיֵּיהֶן אֵינָם חַיִּים: הָרַחְמָנִין, וְהָרַתְחָנִין, וְאַנְיֵי הַדַּעַת. וְאָמַר רַב יוֹסֵף: כּוּלְּהוּ אִיתַּנְהוּ בִּי.

תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁלֹשָׁה שׂוֹנְאִין זֶה אֶת זֶה, אֵלּוּ הֵן: הַכְּלָבִים, וְהַתַּרְנְגוֹלִין, וְהַחַבָּרִין. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף הַזּוֹנוֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁבְּבָבֶל.

תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁלֹשָׁה אוֹהֲבִין זֶה אֶת זֶה, אֵלּוּ הֵן: הַגֵּרִים, וַעֲבָדִים, וְעוֹרְבִין.

אַרְבָּעָה אֵין הַדַּעַת סוֹבַלְתָּן, אֵלּוּ הֵן: דַּל גֵּאֶה, וְעָשִׁיר מְכַחֵשׁ, וְזָקֵן מְנָאֵף, וּפַרְנָס מִתְגָּאֶה עַל הַצִּיבּוּר בְּחִנָּם. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף הַמְגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ פַּעַם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה וּמַחְזִירָהּ.

וְתַנָּא קַמָּא? זִימְנָא דְּכִתּוּבָתָהּ מְרוּבָּה. אִי נָמֵי: יֵשׁ לוֹ בָּנִים הֵימֶנָּה וְלָא מָצֵי מְגָרֵשׁ לַהּ.

חֲמִשָּׁה דְּבָרִים צִוָּה כְּנַעַן אֶת בָּנָיו: אֶהֱבוּ זֶה אֶת זֶה, וְאֶהֱבוּ אֶת הַגָּזֵל, וְאֶהֱבוּ אֶת הַזִּמָּה, וְשִׂנְאוּ אֶת אֲדוֹנֵיכֶם, וְאַל תְּדַבְּרוּ אֱמֶת.

שִׁשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמָרִים בַּסּוּס: אוֹהֵב אֶת הַזְּנוּת, וְאוֹהֵב אֶת הַמִּלְחָמָה, וְרוּחוֹ גַּסָּה, וּמוֹאֵס אֶת הַשֵּׁינָה, וְאוֹכֵל הַרְבֵּה וּמוֹצִיא קְמָעָה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף מְבַקֵּשׁ לַהֲרוֹג בְּעָלָיו בַּמִּלְחָמָה. שִׁבְעָה מְנוּדִּין לַשָּׁמַיִם, אֵלּוּ הֵן: (יְהוּדִי) [מִי] שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה, וְשֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וְאֵין לוֹ בָּנִים, וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּנִים וְאֵין מְגַדְּלָן לְתַלְמוּד תּוֹרָה, וּמִי שֶׁאֵין לוֹ תְּפִילִּין בְּרֹאשׁוֹ וּתְפִילִּין בִּזְרוֹעוֹ וְצִיצִית בְּבִגְדּוֹ וּמְזוּזָה בְּפִתְחוֹ, וְהַמּוֹנֵעַ מִנְעָלִים מֵרַגְלָיו. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף מִי שֶׁאֵין מֵיסֵב בַּחֲבוּרָה שֶׁל מִצְוָה.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא אָמַר רַב מְשׁוּם רַבִּי יוֹסֵי אִישׁ הוּצָל: מִנַּיִן שֶׁאֵין שׁוֹאֲלִין בַּכַּלְדִּיִּים, שֶׁנֶּאֱמַר: ”תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ“.

וּמִנַּיִן הַיּוֹדֵעַ בַּחֲבֵירוֹ שֶׁהוּא גָּדוֹל מִמֶּנּוּ אֲפִילּוּ בְּדָבָר אֶחָד, שֶׁחַיָּיב לִנְהוֹג בּוֹ כָּבוֹד, שֶׁנֶּאֱמַר: ”כָּל קֶבֶל דִּי רוּחַ יַתִּירָא בֵּיהּ [וּמַלְכָּא עֲשִׂית לַהֲקָמוּתֵיהּ עַל כָּל מַלְכְוָתָא]“.

וְהַיּוֹשֶׁבֶת עַל דָּם טָהוֹר — אֲסוּרָה לְשַׁמֵּשׁ. עַד כַּמָּה? אָמַר רַב: עוֹנָה.

תַּנָּא, הוּא יוֹסֵף אִישׁ הוּצָל, הוּא יוֹסֵף הַבַּבְלִי, הוּא אִיסִי בֶּן גּוּר אַרְיֵה, הוּא אִיסִי בֶּן יְהוּדָה, הוּא אִיסִי בֶּן גַּמְלִיאֵל, הוּא אִיסִי בֶּן מַהֲלַלְאֵל. וּמָה שְׁמוֹ? — אִיסִי בֶּן עֲקַבְיָה שְׁמוֹ. הוּא רַבִּי יִצְחָק בֶּן טַבְלָא, הוּא רַבִּי יִצְחָק בֶּן חַקְלָא, הוּא רַבִּי יִצְחָק בֶּן אִלְעָא, הוּא

דף קיד.

רַבִּי יִצְחָק בֶּן אַחָא דְּשִׁמַעְתְּא, הוּא רַבִּי יִצְחָק בֶּן פְּנָחָס דְּאַגְּדְתָּא. וְסִימָנָיךְ (שִׁמְעוּ נָא אַחַיי וְרֵעַיי).

אָמַר רָבָא בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי אִילְעַי: אֱכוֹל בָּצָל וְשֵׁב בַּצֵּל, וְלָא תֵּיכוֹל אֲווֹזִין וְתַרְנְגוֹלִין וְיֵהֵא לִבְּךָ רוֹדֵף עָלֶיךָ. פְּחוֹת מִמֵּיכְלָךְ וּמִמִּשְׁתְּיָךְ, וְתוֹסִיף עַל דֵּירָתָךְ.

כִּי אֲתָא עוּלָּא, אָמַר: מַתְלָא מָתְלִין בְּמַעְרְבָא דְּאָכֵיל אַלְיְתָא — טָשֵׁי בְּעִלְּיְתָא. דְּאָכֵיל קָקוּלֵי — אַקִּיקְלֵי דְּמָתָא שָׂכֵיב.

מַתְנִי' מָזְגוּ לוֹ כּוֹס רִאשׁוֹן. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם, וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן, וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנַן: דְּבָרִים שֶׁבֵּין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בַּסְּעוּדָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם, וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן — מִפְּנֵי שֶׁהַיּוֹם גּוֹרֵם לַיַּיִן שֶׁיָּבֹא, וּכְבָר קִידֵּשׁ הַיּוֹם וְעָדַיִין יַיִן לֹא בָּא.

וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן, וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם — מִפְּנֵי שֶׁהַיַּיִן גּוֹרֵם לְקִידּוּשׁ שֶׁתֵּאָמֵר. דָּבָר אַחֵר: בִּרְכַּת הַיַּיִן תְּדִירָה וּבִרְכַּת הַיּוֹם אֵינָהּ תְּדִירָה. תָּדִיר וְשֶׁאֵינוֹ תָּדִיר — תָּדִיר קוֹדֵם. וְהֵילְכָתָא כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל.

מַאי דָּבָר אַחֵר? וְכִי תֵּימָא הָתָם תַּרְתֵּי וְהָכָא חָדָא — הָכָא נָמֵי תַּרְתֵּי נִינְהוּ: תָּדִיר וְשֶׁאֵינוֹ תָּדִיר — תָּדִיר קוֹדֵם.

וַהֲלָכָה כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל: פְּשִׁיטָא, דְּהָא נָפֵיק בַּת קוֹל! אִיבָּעֵית אֵימָא: קוֹדֶם בַּת קוֹל, וְאִי בָּעֵית אֵימָא: לְאַחַר בַּת קוֹל, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ הִיא, דְּאָמַר: אֵין מַשְׁגִּיחִין בְּבַת קוֹל.

מַתְנִי' הֵבִיאוּ לְפָנָיו, מְטַבֵּל בַּחֲזֶרֶת עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְפַרְפֶּרֶת הַפַּת. הֵבִיאוּ לְפָנָיו מַצָּה וַחֲזֶרֶת וַחֲרוֹסֶת וּשְׁנֵי תַבְשִׁילִין, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין חֲרוֹסֶת מִצְוָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (בֶּן) צָדוֹק אוֹמֵר: מִצְוָה. וּבְמִקְדָּשׁ הָיוּ מְבִיאִין לְפָנָיו גּוּפוֹ שֶׁל פֶּסַח.

דף קיד:

גְּמָ' אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: זֹאת אוֹמֶרֶת מִצְוֹת צְרִיכוֹת כַּוָּונָה. כֵּיוָן דְּלָא בְּעִידָּן חִיּוּבָא דְּמָרוֹר הוּא דְּאָכֵיל לֵיהּ, בְּ"בוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה" הוּא דְּאָכֵיל לֵיהּ. וְדֵילְמָא לָא אִיכַּוֵּון לְמָרוֹר, הִלְכָךְ בָּעֵי לְמֶהְדַּר לְאַטְבּוֹלֵי לְשֵׁם מָרוֹר. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ מִצְוָה לָא בָּעֲיָא כַּוָּונָה, לְמָה לָךְ תְּרֵי טִיבּוּלֵי? וְהָא טָבֵיל לֵיהּ חָדָא זִימְנָא!

מַמַּאי? דִּילְמָא: לְעוֹלָם מִצְוֹת אֵין צְרִיכוֹת כַּוָּונָה, וּדְקָאָמְרַתְּ תְּרֵי טִיבּוּלֵי לְמָה לִי? כִּי הֵיכִי דְּלֶיהֱוֵי הֶיכֵּירָא לְתִינוֹקוֹת.

וְכִי תֵּימָא: אִם כֵּן לֵישְׁמְעִינַן שְׁאָר יְרָקוֹת? אִי אִשְׁמְעִינַן שְׁאָר יְרָקוֹת, הָווּ אָמֵינָא: הֵיכָא דְּאִיכָּא שְׁאָר יְרָקוֹת הוּא דְּבָעֵינַן תְּרֵי טִיבּוּלֵי, אֲבָל חֲזֶרֶת לְחוֹדָהּ לָא בָּעֵי תְּרֵי טִיבּוּלֵי, קַמַשְׁמַע לַן דַּאֲפִילּוּ חֲזֶרֶת בָּעֵינַן תְּרֵי טִיבּוּלֵי, כִּי הֵיכִי דְּלֶיהֱוֵי בֵּיהּ הֶיכֵּירָא לְתִינוֹקוֹת.

וְעוֹד תַּנְיָא: אֲכָלָן דְּמַאי — יָצָא. אֲכָלָן בְּלֹא מִתְכַּוֵּין — יָצָא. אֲכָלָן לַחֲצָאִין — יָצָא.

וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִשְׁהֶא בֵּין אֲכִילָה לַחֲבֶירְתָּהּ יוֹתֵר מִכְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס!

תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁטִּיבֵּל בַּחֲזֶרֶת — מִצְוָה לְהָבִיא לְפָנָיו חֲזֶרֶת וַחֲרוֹסֶת וּשְׁנֵי תַבְשִׁילִין.

וְאַכַּתִּי מִמַּאי? דִּילְמָא קָסָבַר רַבִּי יוֹסֵי מִצְוֹת אֵין צְרִיכוֹת כַּוָּונָה, וְהַאי דְּבָעֵינַן תְּרֵי טִיבּוּלֵי כִּי הֵיכִי דְּתֶיהֱוֵי הֶיכֵּירָא לְתִינוֹקוֹת. אִם כֵּן, מַאי "מִצְוָה"?!

מַאי שְׁנֵי תַבְשִׁילִין? אָמַר רַב הוּנָא: סִילְקָא וְאָרוֹזָא. רָבָא הָווּ מְיַהֲדִי אַסִּילְקָא וְאָרוֹזָא הוֹאִיל וְנָפֵיק מִפּוּמֵיהּ דְּרַב הוּנָא.

אָמַר רַב אָשֵׁי: שְׁמַע מִינַּהּ דְּרַב הוּנָא, לֵית דְּחַיֵּישׁ לְהָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: אוֹרֶז מִין דָּגָן הוּא וְחַיָּיבִין עַל חִימּוּצוֹ כָּרֵת, וְאָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח.

חִזְקִיָּה אָמַר: אֲפִילּוּ דָּג וּבֵיצָה שֶׁעָלָיו. רַב יוֹסֵף אָמַר: צָרִיךְ שְׁנֵי מִינֵי בָשָׂר, אֶחָד זֵכֶר לַפֶּסַח, וְאֶחָד זֵכֶר לַחֲגִיגָה. רָבִינָא אָמַר: אֲפִילּוּ גַּרְמָא וּבִישׁוּלָא.

פְּשִׁיטָא, הֵיכָא דְּאִיכָּא שְׁאָר יְרָקוֹת, מְבָרֵךְ אַשְׁאָר יְרָקוֹת "בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה" וְאָכֵיל, וְהָדַר מְבָרֵךְ "עַל אֲכִילַת מָרוֹר" וְאָכֵיל.

הֵיכָא דְּלֵיכָּא אֶלָּא חַסָּא, מַאי? אָמַר רַב הוּנָא: מְבָרֵךְ מֵעִיקְּרָא אַמָּרוֹר "בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה" וְאָכֵיל, וּלְבַסּוֹף מְבָרֵךְ עֲלֵיהּ "עַל אֲכִילַת מָרוֹר" וְאָכֵיל.

דף קטו.

מַתְקֵיף לַהּ רַב חִסְדָּא: לְאַחַר שֶׁמִּילֵּא כְּרֵיסוֹ הֵימֶנּוּ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהּ? אֶלָּא אָמַר רַב חִסְדָּא: מֵעִיקְּרָא מְבָרֵךְ עֲלֵיהּ "בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה" וְ"עַל אֲכִילַת מָרוֹר" וְאָכֵיל, וּלְבַסּוֹף אָכֵיל אֲכִילַת חַסָּא בְּלֹא בְּרָכָה.

בְּסוּרְיָא עָבְדִי כְּרַב הוּנָא, וְרַב שֵׁשֶׁת בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ עָבֵיד כְּרַב חִסְדָּא. וְהִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא מְהַדַּר אַשְׁאָר יְרָקוֹת לְאַפּוֹקֵי נַפְשֵׁיהּ מִפְּלוּגְתָּא.

אָמַר רָבִינָא: אָמַר לִי רַב מְשַׁרְשְׁיָא בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן, הָכִי אָמַר הִלֵּל מִשְּׁמֵיהּ דִּגְמָרָא: לָא נִיכְרוֹךְ אִינִישׁ מַצָּה וּמָרוֹר בַּהֲדֵי הֲדָדֵי וְנֵיכוֹל, מִשּׁוּם דְּסִבִירָא לַן מַצָּה בִּזְמַן הַזֶּה דְּאוֹרָיְיתָא, וּמָרוֹר דְּרַבָּנַן, וְאָתֵי מָרוֹר דְּרַבָּנַן וּמְבַטֵּיל לֵיהּ לְמַצָּה דְּאוֹרָיְיתָא.

וַאֲפִילּוּ לְמַאן דְּאָמַר: מְצוֹת אֵין מְבַטְּלוֹת זוֹ אֶת זוֹ, הָנֵי מִילֵּי דְּאוֹרָיְיתָא בִּדְאוֹרָיְיתָא אוֹ דְּרַבָּנַן בִּדְרַבָּנַן, אֲבָל דְּאוֹרָיְיתָא וּדְרַבָּנַן — אָתֵי דְּרַבָּנַן וּמְבַטֵּיל לֵיהּ לִדְאוֹרָיְיתָא.

מַאן תַּנָּא דְּשָׁמְעַתְּ לֵיהּ מְצוֹת אֵין מְבַטְּלוֹת זוֹ אֶת זוֹ? הִלֵּל הִיא. דְּתַנְיָא, אָמְרוּ עָלָיו עַל הִלֵּל שֶׁהָיָה כּוֹרְכָן בְּבַת אַחַת וְאוֹכְלָן, שֶׁנֶּאֱמַר: "עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלוּהוּ".

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: חוֹלְקִין עָלָיו חֲבֵירָיו עַל הִלֵּל. דְּתַנְיָא: יָכוֹל יְהֵא כּוֹרְכָן בְּבַת אַחַת וְאוֹכְלָן כְּדֶרֶךְ שֶׁהִלֵּל אוֹכְלָן, תַּלְמוּד לוֹמַר: "עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלוּהוּ", אֲפִילּוּ זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ. מַתְקֵיף לַהּ רַב אָשֵׁי: אִי הָכִי, מַאי אֲפִילּוּ?

אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי, הַאי תַּנָּא הָכִי קָתָנֵי: יָכוֹל לֹא יָצָא בְּהוּ יְדֵי חוֹבָתוֹ אֶלָּא אִם כֵּן כּוֹרְכָן בְּבַת אַחַת וְאוֹכְלָן כְּדֶרֶךְ שֶׁהִלֵּל אוֹכְלָן — תַּלְמוּד לוֹמַר: "עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלוּהוּ" — אֲפִילּוּ זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְזֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

הַשְׁתָּא דְּלָא אִיתְמַר הִלְכְתָא לָא כְּהִלֵּל וְלָא כְּרַבְּנַן, מְבָרֵךְ "עַל אֲכִילַת מַצָּה" וְאָכֵיל, וַהֲדַר מְבָרֵךְ "עַל אֲכִילַת מָרוֹר" וְאָכֵיל, וַהֲדַר אָכֵיל מַצָּה וְחַסָּא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי בְּלֹא בְּרָכָה זֶכֶר לַמִּקְדָּשׁ, כְּהִלֵּל.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַב אוֹשַׁעְיָא: כָּל שֶׁטִּיבּוּלוֹ בְּמַשְׁקֶה — צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם. אָמַר רַב פָּפָּא: שְׁמַע מִינַּהּ, הַאי חַסָּא

דף קטו:

צָרִיךְ לְשַׁקּוֹעֵיהּ בַּחֲרוֹסֶת, מִשּׁוּם קָפָא. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לָא צָרִיךְ לְשַׁקּוֹעֵיהּ — נְטִילַת יָדַיִם לְמָה לִי? הָא לָא נָגַע! וְדִילְמָא לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ: לָא צָרִיךְ לְשַׁקּוֹעֵיהּ, וְקָפָא מֵרִיחָא מָיֵית. אֶלָּא לְמָה לִי נְטִילַת יָדַיִם — דִּילְמָא מְשַׁקְּעוּ לֵיהּ.

וְאָמַר רַב פָּפָּא: לָא נִישַׁהֵי אִינִישׁ מָרוֹר בַּחֲרוֹסֶת, דִּילְמָא אַגַּב חַלְיֵיהּ דְּתַבְלִין מְבַטֵּיל לֵיהּ לְמִרוֹרֵיהּ, וּבָעֵינַן טַעַם מָרוֹר, וְלֵיכָּא. אַדְּבֵרֵיהּ רַב חִסְדָּא לְרַבָּנָא עוּקְבָא, וּדְרַשׁ: נָטַל יָדָיו בְּטִיבּוּל רִאשׁוֹן — נוֹטֵל יָדָיו בְּטִיבּוּל שֵׁנִי.

אֲמְרוּהָ רַבָּנַן קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא: הָא בְּעָלְמָא אִיתְמַר. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ הָכָא אִיתְמַר, לְמָה לִי נְטִילַת יָדַיִם תְּרֵי זִימְנֵי? הָא מְשָׁא לֵיהּ יְדֵיהּ חָדָא זִימְנָא!

אֶלָּא מַאי, הָכָא אִיתְמַר? נְטִילַת יָדַיִם תְּרֵי זִימְנֵי לְמָה לִי? הָא מְשָׁא לֵיהּ יְדֵיהּ חָדָא זִימְנָא!

אָמְרִי: כֵּיוָן דְּבָעֵי לְמֵימַר אַגָּדְתָּא וְהַלֵּילָא, דִּילְמָא אַסּוֹחֵי אַסְחֵיהּ לְדַעְתֵּיהּ וּנְגַע.

אָמַר רָבָא: בָּלַע מַצָּה — יָצָא, בָּלַע מָרוֹר — לֹא יָצָא. בָּלַע מַצָּה וּמָרוֹר, יְדֵי מַצָּה — יָצָא, יְדֵי מָרוֹר — לֹא יָצָא. כְּרָכָן בְּסִיב וּבְלָעָן — אַף יְדֵי מַצָּה נָמֵי לֹא יָצָא.

אָמַר רַב שִׁימִי בַּר אָשֵׁי: מַצָּה לִפְנֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד, מָרוֹר לִפְנֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וַחֲרוֹסֶת לִפְנֵי כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְאֵין עוֹקְרִין אֶת הַשֻּׁלְחָן אֶלָּא לִפְנֵי מִי שֶׁאוֹמֵר הַגָּדָה.

רַב הוּנָא אוֹמֵר: כּוּלְּהוּ נָמֵי לִפְנֵי מִי שֶׁאוֹמֵר הַגָּדָה. וְהִלְכְתָא כְּרַב הוּנָא.

לָמָּה עוֹקְרִין אֶת הַשּׁוּלְחָן? אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: כְּדֵי שֶׁיַּכִּירוּ תִּינוֹקוֹת וְיִשְׁאֲלוּ. אַבָּיֵי הֲוָה יָתֵיב קַמֵּיהּ דְּרַבָּה, חֲזָא דְּקָא מַדְלֵי תַּכָּא מִקַּמֵּיהּ, אֲמַר לְהוּ: עַדַיִן לָא קָא אָכְלִינַן, אָתוּ קָא מְעַקְּרֵי תַּכָּא מִיקַּמַן?! אָמַר לֵיהּ רַבָּה: פִּטַרְתַּן מִלּוֹמַר "מָה נִּשְׁתַּנָּה".

אָמַר שְׁמוּאֵל: "לֶחֶם עוֹנִי" כְּתִיב — לֶחֶם שֶׁעוֹנִין עָלָיו דְּבָרִים. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: "לֶחֶם עוֹנִי" — לֶחֶם שֶׁעוֹנִין עָלָיו דְּבָרִים הַרְבֵּה. דָּבָר אַחֵר: "לֶחֶם עוֹנִי" — "עֹנִי" כְּתִיב, מָה עָנִי שֶׁדַּרְכּוֹ בְּפִרוּסָה,

דף קטז.

אַף כָּאן בִּפְרוּסָה. דָּבָר אַחֵר: מָה דַּרְכּוֹ שֶׁל עָנִי הוּא מַסִּיק וְאוֹשֶׁתּוֹ אוֹפָה, אַף כָּאן נָמֵי — הוּא מַסִּיק וְאוֹשֶׁתּוֹ אוֹפָה.

אַף עַל פִּי שֶׁאֵין חֲרוֹסֶת מִצְוָה. וְאִי לָא מִצְוָה, מְשׁוּם מַאי מַיְיתֵי לַהּ? אָמַר רַבִּי אַמֵּי: מְשׁוּם קַפָּא. אָמַר רַב אַסִּי: קַפָּא דְּחַסָּא — חָמָא. קַפָּא דְּחָמָא — כַּרְתֵּי. [קַפָּא דְּכַרְתֵּי — חַמִּימֵי.] קַפָּא דְּכוּלְּהוּ — חַמִּימֵי. אַדְּהָכִי וְהָכִי, נַיְמָא הָכִי: "קַפָּא קַפָּא, דְּכִירְנָא לָךְ וּלְשַׁב בְּנָתָיךְ וּלְתַמְנֵי כַּלָּתָךְ".

רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר מִצְוָה וְכוּ'. מַאי מִצְוָה? רַבִּי לֵוִי אוֹמֵר: זֵכֶר לַתַּפּוּחַ. וְרַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: זֵכֶר לַטִּיט. אָמַר אַבָּיֵי: הִלְכָךְ צָרִיךְ לְקַהוֹיֵיהּ וּצְרִיךְ לְסַמּוֹכֵיהּ. לְקַהוֹיֵיהּ — זֵכֶר לַתַּפּוּחַ, וּצְרִיךְ לְסַמּוֹכֵיהּ — זֵכֶר לַטִּיט.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: תַּבְלִין זֵכֶר לַתֶּבֶן, חֲרוֹסֶת זֵכֶר לַטִּיט. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק, כָּךְ הָיוּ אוֹמְרִים תַּגָּרֵי חָרָךְ שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם: בּוֹאוּ וּטְלוּ לָכֶם תַּבְלִין לְמִצְוָה.

מַתְנִי' מְזִגוּ לוֹ כּוֹס שֵׁנִי וְכָאן הַבֵּן שׁוֹאֵל אָבִיו. וְאִם אֵין דַּעַת בַּבֵּן אָבִיו מְלַמְּדוֹ.

מָה נִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חָמֵץ וּמַצָּה, הַלַּיְלָה הַזֶּה — כּוּלּוֹ מַצָּה. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׁאָר יְרָקוֹת, הַלַּיְלָה הַזֶּה — מָרוֹר. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בָּשָׂר צָלִי שְׁלוּק וּמְבוּשָׁל, הַלַּיְלָה הַזֶּה — כּוּלּוֹ צָלִי. שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ מַטְבִּילִין פַּעַם אֶחָת, הַלַּיְלָה הַזֶּה — שְׁתֵּי פְּעָמִים.

וּלְפִי דַּעְתּוֹ שֶׁל בֵּן אָבִיו מְלַמְּדוֹ. מַתְחִיל בְּגָנוּת וּמְסַיֵּים בְּשֶׁבַח. וְדוֹרֵשׁ מֵ"אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי", עַד שֶׁיִּגְמוֹר כָּל הַפָּרָשָׁה כּוּלָּהּ.

גְּמָ' תְּנוּ רַבָּנָן: חָכָם בְּנוֹ — שׁוֹאֲלוֹ. וְאִם אֵינוֹ חָכָם — אִשְׁתּוֹ שׁוֹאַלְתּוֹ, וְאִם לָאו — הוּא שׁוֹאֵל לְעַצְמוֹ, וַאֲפִילּוּ שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁיּוֹדְעִין בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח — שׁוֹאֲלִין זֶה לָזֶה.

מָה נִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת, שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ מַטְבִּילִין פַּעַם אֶחָת, הַלַּיְלָה הַזֶּה — שְׁתֵּי פְּעָמִים. מַתְקֵיף לַהּ רָבָא: אַטּוּ כָּל יוֹמָא לָא סָגֵיא דְּלָא מְטַבְּלָא חָדָא זִימְנָא? אֶלָּא אָמַר רָבָא, הָכִי קָתָנֵי: שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ חַיָּיבִין לְטַבֵּל אֲפִילּוּ פַּעַם אֶחָת, הַלַּיְלָה הַזֶּה — שְׁתֵּי פְּעָמִים.

מַתְקֵיף לַהּ רַב סָפְרָא: חִיּוּבָא לְדַרְדְּקֵי?! אֶלָּא אָמַר רַב סָפְרָא, הָכִי קָתָנֵי: אֵין אָנוּ מַטְבִּילִין אֲפִילּוּ פַּעַם אֶחָת, הַלַּיְלָה הַזֶּה — שְׁתֵּי פְּעָמִים.

מַתְחִיל בְּגָנוּת וּמְסַיֵּים בְּשֶׁבַח. מַאי בְּגָנוּת? רַב אָמַר: "מִתְּחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ". [וּשְׁמוּאֵל] אָמַר: "עֲבָדִים הָיִינוּ".

אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן לְדָרוּ עַבְדֵּיהּ: עַבְדָּא דְּמַפֵּיק לֵיהּ מָרֵיהּ לְחֵירוּת, וְיָהֵיב לֵיהּ כַּסְפָּא וְדַהֲבָא, מַאי בָּעֵי לְמֵימַר לֵיהּ? אָמַר לֵיהּ: בָּעֵי לְאוֹדוֹיֵי וּלְשַׁבּוֹחֵי, אָמַר לֵיהּ: פְּטַרְתַּן מִלּוֹמַר "מָה נִשְׁתַּנָּה". פָּתַח וְאָמַר "עֲבָדִים הָיִינוּ".

מַתְנִי' רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר: כֹּל שֶׁלֹּא אָמַר

דף קטז:

שִׁלְשָׁה דְּבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסַח לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְאֵלּוּ הֵן: פֶּסַח, מַצָּה, וּמָרוֹר. פֶּסַח — עַל שׁוּם שֶׁפָּסַח הַמָּקוֹם עַל בָּתֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, [שֶׁנֶּאֱמַר: "וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַה' אֲשֶׁר פָּסַח וְגוֹ'"].

מַצָּה — עַל שׁוּם שֶׁנִּגְאֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, [שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֹּאפוּ אֶת הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם וְגוֹ'"]. מָרוֹר — עַל שׁוּם שֶׁמֵּרְרוּ הַמִּצְרִיִּים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: ["וַיְמָרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם וְגוֹ'"].

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּיב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִילּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם".

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּיבִים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבֵּחַ, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדֵּר, לְבָרֵךְ, לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס לְמִי שֶׁעָשָׂה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלּוּ. הוֹצִיאָנוּ מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת, מֵיָגוֹן לְשִׂמְחָה, וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גָּדוֹל, וּמִשִּׁעְבּוּד לִגְאוּלָה. וְנֹאמַר לְפָנָיו הַלְלוּיָהּ.

עַד הֵיכָן הוּא אוֹמֵר? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: עַד "אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה". וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: עַד "חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם". וְחוֹתֵם בִּגְאוּלָה. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: אֲשֶׁר גְּאָלָנוּ וְגָאַל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְלֹא הָיָה חוֹתֵם.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: "כֵּן ה' אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אֲחֵרִים הַבָּאִים לִקְרָאתֵנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן עִירֶךָ, וְשָׂשִׂים בַּעֲבוֹדָתֶךָ. וְנֹאכַל שָׁם (מִן הַפְּסָחִים וּמִן הַזְּבָחִים) כּוּ'", עַד "בָּרוּךְ אַתָּה ה' גָּאַל יִשְׂרָאֵל".

גְּמָ' אָמַר רָבָא: צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר "וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם". אָמַר רָבָא: מַצָּה — צָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ, וּמָרוֹר — צָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ. בָּשָׂר — אֵין צָרִיךְ לְהַגְבִּיהַּ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁנִּרְאֶה כְּאוֹכֵל קָדָשִׁים בַּחוּץ.

אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: סוֹמֵא פָּטוּר מִלּוֹמַר הַגָּדָה. כְּתִיב הָכָא: "בַּעֲבוּר זֶה", וּכְתִיב הָתָם: "בְּנֵנוּ זֶה". מַה לְהַלָּן — פָּרַט לְסוֹמֵא, אַף כָּאן — פָּרַט לְסוֹמִין.

אינִי? וְהָאָמַר מָרִימָר, שְׁאֵלְתִּינְהוּ לְרַבָּנַן דְּבֵי רַב יוֹסֵף: מַאן דְּאָמַר אַגָּדְתָּא בֵּי רַב יוֹסֵף? אָמְרוּ: רַב יוֹסֵף. מַאן דְּאָמַר אַגָּדְתָּא בֵּי רַב שֵׁשֶׁת? אָמְרוּ: רַב שֵׁשֶׁת. קָסָבְרִי רַבָּנַן, מַצָּה בִּזְמַן הַזֶּה — דְּרַבָּנַן.

מִכְּלָל דְּרַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב סָבַר מַצָּה בִּזְמַן הַזֶּה דְּאוֹרָיְיתָא? וְהָא רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב הוּא דְּאָמַר: מַצָּה בִּזְמַן הַזֶּה דְּרַבָּנַן! קָסָבַר: כֹּל דְּתַקִּין רַבָּנַן — כְּעֵין דְּאוֹרָיְיתָא תַּיקוּן.

לְרַב שֵׁשֶׁת וּלְרַב יוֹסֵף נָמֵי, הָא וַדַּאי כָּל דְּתַקִּין רַבָּנַן — כְּעֵין דְּאוֹרָיְיתָא תַּיקוּן?

הָכִי הַשְׁתָּא?! בִּשְׁלָמָא הָתָם, מִדַּהֲוָה לֵיהּ לְמִיכְתַּב "בְּנֵנוּ הוּא", וּכְתִיב "בְּנֵנוּ זֶה" — שְׁמַע מִינַּהּ: פְּרָט לְסוֹמִין הוּא דַּאֲתָא. אֲבָל הָכָא, אִי לָאו "בַּעֲבוּר זֶה", מַאי לְכְתוֹב? אֶלָּא בַּעֲבוּר מַצָּה וּמָרוֹר הוּא דַּאֲתָא.

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּיבִים.

דף קיז.

אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "הַלְלוּיָהּ" וְ"כַסְיָהּ" וְ"יְדִידְיָהּ" — אַחַת הֵן. רַב אָמַר: "כַּסְיָהּ" וּ"מָרְחַבְיָהּ" — אַחַת הֵן. רַבָּה אָמַר: "מָרְחַבְיָהּ" בִּלְבַד.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: "מָרְחָב יָהּ" לָרַב חִסְדָּא, מַאי? תֵּיקוּ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: "יְדִידְיָהּ" לָרַב, מַאי? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב: "יְדִידְיָהּ" נֶחְלַק לִשְׁנַיִם, לְפִיכָךְ: יְדִיד חוֹל, יְהֹ קוֹדֶשׁ.

אִיבַּעְיָא לְהוּ: "הַלְלוּיָהּ" לָרַב, מַאי? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר רַב: חֲזִינָא תִּילֵּי דְּבֵי חַבִּיבָא דִּכְתִיב בָּהוּ "הַלְלוּ" בְּחַד גִּיסָא, וְ"יָהּ" בְּחַד גִּיסָא.

וּפְלִיגָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: מַאי "הַלְלוּיָהּ"? הַלְלוּהוּ בְּהִלּוּלִים הַרְבֵּה.

וּפְלִיגָא דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ, דְּאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בַּעֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת שֶׁל שֶׁבַח נֶאֱמַר סֵפֶר תְּהִלִּים: בְּ"נִיצּוּחַ", בְּ"נִגּוּן", בְּ"מַשְׂכִּיל", בְּ"מִזְמוֹר", בְּ"שִׁיר", בְּ"אַשְׁרֵי", בְּ"תְּהִלָּה", בְּ"תְפִלָּה", בְּ"הוֹדָאָה", בְּ"הַלְלוּיָהּ". גָּדוֹל מִכּוּלָּן "הַלְלוּיָהּ", שֶׁכּוֹלֵל שֵׁם וְשֶׁבַח בְּבַת אַחַת.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שִׁיר שֶׁבַּתּוֹרָה, מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל אֲמָרוּהוּ בְּשָׁעָה שֶׁעָלוּ מִן הַיָּם. וְהַלֵּל זֶה מִי אֲמָרוֹ? נְבִיאִים שֶׁבֵּינֵיהֶן תִּקְּנוּ לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיְּהוּ אוֹמְרִין אוֹתוֹ עַל כָּל פֶּרֶק וּפֶרֶק, וְעַל כָּל צָרָה וְצָרָה שֶׁלֹּא תָּבֹא עֲלֵיהֶן. וְלִכְשֶׁנִּגְאָלִין, אוֹמְרִים אוֹתוֹ עַל גְּאוּלָּתָן.

תָּנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל תּוּשְׁבָּחוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּסֵפֶר תְּהִלִּים כֻּלָּן דָּוִד אָמָרָן, שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּלוּ תְפִלּוֹת דָּוִד בֶּן יִשָׁי" — אַל תִּיקְרֵי "כָּלוּ", אֶלָּא "כָּל אֵלּוּ".

הַלֵּל זֶה מִי אֲמָרוֹ? רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, אֶלְעָזָר בְּנֵי אוֹמֵר: מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל אֲמָרוּהוּ בְּשָׁעָה שֶׁעָלוּ מִן הַיָּם. וַחֲלוּקִין עָלָיו חֲבֵירָיו לוֹמַר שֶׁדָּוִד אֲמָרוֹ. וְנִרְאִין דְּבָרָיו מִדִּבְרֵיהֶן. אֶפְשָׁר יִשְׂרָאֵל שָׁחֲטוּ אֶת פִּסְחֵיהֶן וְנָטְלוּ לוּלְבֵיהֶן וְלֹא אָמְרוּ שִׁירָה?!

דָּבָר אַחֵר: פִּסְלוֹ שֶׁל מִיכָה עוֹמֵד בִּבְכִי, וְיִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים אֶת הַהַלֵּל?

תָּנוּ רַבָּנָן: כָּל שִׁירוֹת וְתוּשְׁבָּחוֹת שֶׁאָמַר דָּוִד בְּסֵפֶר תְּהִלִּים, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כְּנֶגֶד עַצְמוֹ אָמָרָן. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: כְּנֶגֶד צִיבּוּר אָמָרָן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יֵשׁ מֵהֶן כְּנֶגֶד צִיבּוּר וְיֵשׁ מֵהֶן כְּנֶגֶד עַצְמוֹ. הָאֲמוּרוֹת בִּלְשׁוֹן יָחִיד — כְּנֶגֶד עַצְמוֹ, הָאֲמוּרוֹת בִּלְשׁוֹן רַבִּים — כְּנֶגֶד צִיבּוּר. "נִיצּוּחַ" וְ"נִיגּוּן" — לֶעָתִיד לָבֹא. "מַשְׂכִּיל" — עַל יְדֵי תּוּרְגְּמָן. "לְדָוִד מִזְמוֹר" — מְלַמֵּד שֶׁשָּׁרְתָה עָלָיו שְׁכִינָה וְאַחַר כָּךְ אָמַר שִׁירָה. "מִזְמוֹר לְדָוִד" — מְלַמֵּד שֶׁאָמַר שִׁירָה וְאַחַר כָּךְ שָׁרְתָה עָלָיו שְׁכִינָה.

לְלַמֶּדְךָ שֶׁאֵין הַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה, לֹא מִתּוֹךְ עַצְלוּת וְלֹא מִתּוֹךְ עַצְבוּת וְלֹא מִתּוֹךְ שְׂחוֹק וְלֹא מִתּוֹךְ קַלּוּת רֹאשׁ וְלֹא מִתּוֹךְ דְּבָרִים בְּטֵלִים, אֶלָּא מִתּוֹךְ דָּבָר שִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה. שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעַתָּה קְחוּ לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנַגֵּן הַמְנַגֵּן וַתְּהִי עָלָיו יַד ה'".

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: וְכֵן לִדְבַר הֲלָכָה. אָמַר רַב נַחְמָן: וְכֵן לַחֲלוֹם טוֹב.

אִינִי?! וְהָאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: כָּל תַּלְמִיד חָכָם הַיּוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבּוֹ וְאֵין שִׂפְתוֹתָיו נוֹטְפוֹת מֹר — תִּכָּוֶינָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "שִׂפְתוֹתָיו שׁוֹשַׁנִּים נוֹטְפוֹת מוֹר עוֹבֵר". אַל תִּקְרֵי "שׁוֹשַׁנִּים", אֶלָּא "שֶׁשּׁוֹנִים". אַל תִּקְרֵי "מוֹר עוֹבֵר", אֶלָּא "מַר עוֹבֵר".

לֹא קַשְׁיָא: הָא — בְּרַבָּה, הָא — בְּתַלְמִידָא.

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: הָא וְהָא בְּרַבָּה, וְלָא קַשְׁיָא: הָא — מִקַּמֵּי דְּפָתַח, וְהָא — לְבָתַר דְּפָתַח. כִּי הָא דְּרַבָּה, מִקַּמֵּי דְּפָתַח לְהוּ לְרַבָּנַן, אָמַר מֵילְתָא דִּבְדִיחוּתָא וּבָדְחוּ רַבָּנַן, וּלְבַסּוֹף יָתֵיב בְּאֵימָתָא, וּפָתַח בִּשְׁמַעְתָּא.

תָּנוּ רַבָּנַן: הַלֵּל זֶה מִי אֲמָרוֹ? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל אֲמָרוּהוּ בְּשָׁעָה שֶׁעָמְדוּ עַל הַיָּם. הֵם אָמְרוּ: "לֹא לָנוּ ה' לֹא לָנוּ", מְשִׁיבָה רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ וְאָמְרָה לָהֶן: "לְמַעֲנִי לְמַעֲנִי אֶעֱשֶׂה". רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יְהוֹשֻׁעַ וְיִשְׂרָאֵל אֲמָרוּהוּ בְּשָׁעָה שֶׁעָמְדוּ עֲלֵיהֶן מַלְכֵי כְנַעַן. הֵם אָמְרוּ: "לֹא לָנוּ", וּמְשִׁיבָה וְכוּ':

רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר: דְּבוֹרָה וּבָרָק אֲמָרוּהוּ בְּשָׁעָה שֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם סִיסְרָא. הֵם אָמְרוּ: "לֹא לָנוּ", וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ מְשִׁיבָה וְאוֹמֶרֶת לָהֶם: "לְמַעֲנִי לְמַעֲנִי אֶעֱשֶׂה". רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: חִזְקִיָּה וְסִייעְתּוֹ אֲמָרוּהוּ בְּשָׁעָה שֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם סַנְחֵרִיב. הֵם אָמְרוּ: "לֹא לָנוּ", וּמְשִׁיבָה וְכוּ'. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה אֲמָרוּהוּ בְּשָׁעָה שֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם

נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע. הֵם אָמְרוּ: ״לֹא לָנוּ״, וּמְשִׁיבָה וְכוּ׳. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: מָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר אָמְרוּהוּ בְּשָׁעָה שֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הָמָן הָרָשָׁע. הֵם אָמְרוּ: ״לֹא לָנוּ״, וּמְשִׁיבָה וְכוּ׳.
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: נְבִיאִים שֶׁבֵּינֵיהֶן תִּיקְנוּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיְּהוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ עַל כָּל פֶּרֶק וּפֶרֶק וְעַל כָּל צָרָה וְצָרָה שֶׁלֹּא תָּבֹא עֲלֵיהֶם לְיִשְׂרָאֵל. וְלִכְשֶׁנִּגְאָלִין, אוֹמְרִים אוֹתוֹ עַל גְּאוּלָּתָן.
אָמַר רַב חִסְדָּא: ״הַלְלוּיָהּ״ — סוֹף פִּירְקָא. רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמַר: ״הַלְלוּיָהּ״ — רֵישׁ פִּירְקָא. אָמַר רַב חִסְדָּא: חֲזִינָא לְהוּ לְתִילֵּי דְּבֵי רַב חָנִין בַּר רַב דְּכָתְבִי בְּהוּ ״הַלְלוּיָהּ״ בְּאֶמְצַע פִּירְקָא. אַלְמָא מְסַפְּקָא לֵיהּ.
אָמַר רַב חָנִין בַּר רָבָא: הַכֹּל מוֹדִים בִּ״תְהִלַּת ה׳ יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד (הַלְלוּיָהּ)״, ״הַלְלוּיָהּ״ דְּבָתְרֵיהּ — רֵישׁ פִּירְקָא. ״רָשָׁע יִרְאֶה וְכָעַס שִׁנָּיו יַחֲרֹק וְנָמָס תַּאֲוַת רְשָׁעִים תֹּאבֵד״, ״הַלְלוּיָהּ״ דְּבָתְרֵיהּ — רֵישׁ פִּירְקָא. וְ״שֶׁעוֹמְדִים בְּבֵית ה׳״, ״הַלְלוּיָהּ״ דְּבָתְרֵיהּ — רֵישׁ פִּירְקָא.
קָרֵאי מוֹסִיפִין אַף אֶת אֵלּוּ: ״מְנַחֵל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל כֵּן יָרִים רֹאשׁ״, ״הַלְלוּיָהּ״ דְּבָתְרֵיהּ — רֵישׁ פִּירְקָא. ״רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת ה׳ שֵׂכֶל טוֹב לְכָל עוֹשֵׂיהֶם״, ״הַלְלוּיָהּ״ דְּבָתְרֵיהּ — רֵישׁ פִּירְקָא.
נֵימָא כְּתַנָּאֵי: עַד הֵיכָן הוּא אוֹמֵר? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: עַד ״אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה״, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: עַד ״בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם״. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: עַד ״לֹא לָנוּ ה׳ לֹא לָנוּ״.

דף קיז:

מַאי לָאו, בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: לְמַאן דְּאָמַר עַד ״אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה״, סָבַר ״הַלְלוּיָהּ״ — רֵישׁ פִּירְקָא, וּמַאן דְּאָמַר עַד ״בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל״, סָבַר ״הַלְלוּיָהּ״ — סוֹף פִּירְקָא.
רַב חִסְדָּא מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ, דְּכוּלֵּי עָלְמָא סָבְרִי: ״הַלְלוּיָהּ״ — סוֹף פִּירְקָא. מַאן דְּאָמַר עַד ״בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל״ שַׁפִּיר, וּמַאן דְּאָמַר עַד ״אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה״, עַד — וְעַד בִּכְלָל.
וְנֵימָא עַד ״הַלְלוּיָהּ״! וְכִי תֵּימָא דְּלָא יָדְעִינַן הֵי ״הַלְלוּיָהּ״ — וְנֵימָא ״הַלְלוּיָהּ״ שֶׁל ״אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה״? קַשְׁיָא.
רַבָּה בַּר רַב הוּנָא מְתָרֵץ לְטַעְמֵיהּ: דְּכוּלֵּי עָלְמָא ״הַלְלוּיָהּ״ — רֵישׁ פִּירְקָא, מַאן דְּאָמַר עַד ״אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה״ — שַׁפִּיר, וּמַאן דְּאָמַר עַד ״בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל״, סָבַר: עַד — וְלֹא עַד בִּכְלָל.
וְנֵימָא: עַד ״הַלְלוּיָהּ״, וְכִי תֵּימָא דְּלָא יָדְעִינַן הֵי ״הַלְלוּיָהּ״ — וְנֵימָא עַד ״הַלְלוּיָהּ״ שֶׁ״בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל״? קַשְׁיָא.

וְחוֹתֵם בְּגָאוּלָה. אָמַר רָבָא: קְרִיאַת שְׁמַע וְהַלֵּל — ״נָאוֶה יִשְׁרָאֵל״. דְּצָלוֹתָא — ״גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל״. מַאי טַעְמָא — דְּרַחֲמֵי נִינְהוּ.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: דְּקִידּוּשָׁא — ״אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ״. דְּצָלוֹתָא — ״קַדֵּשׁ בְּמִצְוֹתֶיךָ״. מַאי טַעְמָא — דְּרַחֲמֵי נִינְהוּ.

אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: וְצָרִיךְ שֶׁיַּזְכִּיר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּקִידּוּשׁ הַיּוֹם. כְּתִיב הָכָא: ״לְמַעַן תִּזְכּוֹר אֶת יוֹם״. וּכְתִיב הָתָם: ״זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ״.

אָמַר רַבָּה בַּר שֵׁילָא: דְּצָלוֹתָא — ״מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה״, דְּאַפְטָרְתָּא — ״מָגֵן דָּוִד״.

״וְעָשִׂיתִי לְךָ שֵׁם גָּדוֹל כְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים״, תְּנֵי רַב יוֹסֵף: זֶהוּ שֶׁאוֹמְרִים ״מָגֵן דָּוִד״.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: ״וְאֶעֱשֶׂךָּ לְגוֹי גָּדוֹל״, זֶהוּ שֶׁאוֹמְרִים ״אֱלֹהֵי אַבְרָהָם״. ״וַאֲבָרֶכְךָ״, זֶהוּ שֶׁאוֹמְרִים ״אֱלֹהֵי יִצְחָק״. ״וַאֲגַדְּלָה שְׁמֶךָ״, זֶהוּ שֶׁאוֹמְרִים ״אֱלֹהֵי יַעֲקֹב״.

יָכוֹל יְהוּ חוֹתְמִין בְּכוּלָּן? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְהָיֵה בְּרָכָה״. בְּךָ חוֹתְמִין, וְאֵין חוֹתְמִין בְּכוּלָּן.

אָמַר רָבָא: אַשְׁכַּחְתִּינָא לְסָבֵי דְּפוּמְבְּדִיתָא דְּיָתְבִי וְקָאָמְרִי: בְּשַׁבְּתָא — בֵּין בְּצָלוֹתָא בֵּין בְּקִידּוּשָׁא: ״מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת״. בְּיוֹמָא טָבָא — בֵּין בְּצָלוֹתָא וּבֵין בְּקִידּוּשָׁא: ״מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים״. וְאָמֵינָא לְהוּ אֲנָא: אַדְּרַבָּה, דְּצָלוֹתָא — בֵּין בְּשַׁבְּתָא בֵּין בְּיוֹמָא טָבָא: ״מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל״, בְּקִידּוּשָׁא דְּשַׁבְּתָא: ״מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת״, בְּיוֹמָא טָבָא: ״מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים״.

וַאֲנָא אֲמֵינָא טַעְמָא דִּידִי וְטַעְמָא דִּידְכוּ. טַעְמָא דִּידְכוּ: שַׁבָּת, דְּקִבִּיעָא וְקַיְימָא — בֵּין בְּצָלוֹתָא וּבֵין בְּקִידּוּשָׁא: ״מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת״. יוֹמָא טָבָא, דְּיִשְׂרָאֵל הוּא דְּקָבְעִי לֵיהּ — דְּקָמְעַבְּרִי יַרְחֵי וְקָבְעִי לְשָׁנֵי: ״מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים״.

טַעְמָא דִּידִי: צָלוֹתָא, דִּבְרַבִּים אִיתָא: ״מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל״. קִידּוּשׁ, דִּבְיָחִיד אִיתָא, בְּשַׁבָּת: ״מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת״, בְּיוֹם טוֹב: ״מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים״.

וְלָא הִיא, צָלוֹתָא בְּיָחִיד מִי לֵיתֵיהּ? וְקִידּוּשָׁא בְּרַבִּים מִי לֵיתֵיהּ? וְרָבָא סָבַר: זִיל בָּתַר עִיקָּר. עוּלָּא בַּר רַב נְחִית קַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר כְּסָבֵי דְּפוּמְבְּדִיתָא, וְלָא אֲמַר לֵיהּ וְלָא מִידֵּי. אַלְמָא הָדַר בֵּיהּ רָבָא. רַב נָתָן אֲבוּהּ דְּרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב נָתָן נְחִית קַמֵּיהּ דְּרַב פָּפָּא, אֲמַר כְּסָבֵי דְּפוּמְבְּדִיתָא, וְשַׁבְּחֵיהּ רַב פָּפָּא.

אָמַר רָבִינָא: אֲנָא אִיקְּלַעִי לְסוּרָא קַמֵּיהּ דְּמָרִימָר, וּנְחֵית קַמֵּיהּ שְׁלוּחָא דְּצִיבּוּרָא וַאֲמַר כְּסָבֵי דְּפוּמְבְּדִיתָא, וַהֲווֹ מְשַׁתְּקִי לֵיהּ כּוּלֵּי עָלְמָא, אֲמַר לְהוּ: שִׁבְקוּהוּ הֵילְכָתָא כְּסָבֵי דְּפוּמְבְּדִיתָא, וְלָא הֲווֹ מְשַׁתְּקוּ לֵיהּ.

מַתְנִי׳ מָזְגוּ לוֹ כּוֹס שְׁלִישִׁי מְבָרֵךְ עַל מְזוֹנוֹ. רְבִיעִי גּוֹמֵר עָלָיו אֶת הַהַלֵּל, וְאוֹמֵר עָלָיו בִּרְכַּת הַשִּׁיר. בֵּין הַכּוֹסוֹת הַלָּלוּ, אִם רוֹצֶה לִשְׁתּוֹת — יִשְׁתֶּה, בֵּין שְׁלִישִׁי לִרְבִיעִי — לֹא יִשְׁתֶּה.

גְּמָ׳ אָמַר לֵיהּ רַב חָנָן לְרָבָא: שְׁמַע מִינַּהּ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן טְעוּנָה כּוֹס. אָמַר לֵיהּ: אַרְבַּע כָּסֵי תִּיקְּנוּ רַבָּנַן דֶּרֶךְ חֵירוּת, כֹּל חַד וְחַד נַעֲבֵיד בֵּיהּ מִצְוָה.
רְבִיעֵי גּוֹמֵר עָלָיו אֶת הַהַלֵּל וְאוֹמֵר עָלָיו בִּרְכַּת הַשִּׁיר.

דף קיח.

מַאי ״בִּרְכַּת הַשִּׁיר״? רַב יְהוּדָה אָמַר: ״יְהַלְלוּךָ ה׳ אֱלֹהֵינוּ״. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: ״נִשְׁמַת כָּל חַי״. תָּנוּ רַבָּנַן: רְבִיעִי גּוֹמֵר עָלָיו אֶת הַהַלֵּל, וְאוֹמֵר הַלֵּל הַגָּדוֹל, דִּבְרֵי רַבִּי טַרְפוֹן. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: ״ה׳ רוֹעִי לֹא אֶחְסָר״.
מַהֵיכָן הַלֵּל הַגָּדוֹל? רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מֵ״הוֹדוּ״ עַד ״נַהֲרוֹת בָּבֶל״. וְרַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: מִ״שִׁיר הַמַּעֲלוֹת״ עַד ״נַהֲרוֹת בָּבֶל״. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: מִ״כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ״ עַד ״נַהֲרוֹת בָּבֶל״.
וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ הַלֵּל הַגָּדוֹל? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפְּנֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בִּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם וּמְחַלֵּק מְזוֹנוֹת לְכָל בְּרִיָּה.
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הֲנֵי עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה ״הוֹדוּ״, כְּנֶגֶד מִי — כְּנֶגֶד עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה דּוֹרוֹת שֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ וְלֹא נָתַן לָהֶם תּוֹרָה, וְזָן אוֹתָם בְּחַסְדּוֹ.
אָמַר רַב חִסְדָּא: מַאי דִּכְתִיב ״הוֹדוּ לַה׳ כִּי טוֹב״? הוֹדוּ לַה׳ שֶׁגּוֹבָה חוֹבָתוֹ שֶׁל אָדָם בְּטוֹבָתוֹ: עֲשִׂיר בְּשׁוֹרוֹ, וְאֶת עָנִי בְּשֵׂיוֹ, יָתוֹם בְּבֵיצָתוֹ, אַלְמָנָה בְּתַרְנְגוֹלְתָּהּ.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קְשִׁין מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם כִּפְלַיִים כַּיּוֹלֶדָה, דְּאִילּוּ בְּיוֹלֶדָה כְּתִיב: ״בְּעֶצֶב״, וּבִמְזוֹנוֹת כְּתִיב ״בְּעִצָּבוֹן״.
וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: קְשִׁין מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם יוֹתֵר מִן הַגְּאוּלָּה, דְּאִילּוּ בִּגְאוּלָּה כְּתִיב: ״הַמַּלְאָךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע״, מַלְאָךְ בְּעַלְמָא, וְאִילּוּ בְּמְזוֹנוֹת כְּתִיב: ״הָאֱלֹהִים הָרוֹעֶה אֹתִי״.
אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: בְּשָׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם ״וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ״ זָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת, אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי וַחֲמוֹרִי נֹאכַל בְּאֲבוּס אֶחָד? כֵּיוָן שֶׁאָמַר לוֹ: ״בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם״, נִתְקָרְרָה דַּעְתּוֹ.
אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: אַשְׁרֵינוּ אִם עָמַדְנוּ בָּרִאשׁוֹנָה, וַעֲדַיִין לֹא פָּלְטִינַן מִינַּהּ, דְּקָא אָכְלִינַן עִיסְבֵי דְּדַבְרָא.
אָמַר רַב שֵׁזְבִי מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: קְשִׁין מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם כִּקְרִיעַת יַם סוּף, דִּכְתִיב: ״נוֹתֵן לֶחֶם לְכָל בָּשָׂר״, וּסְמִיךְ לֵיהּ: ״לְגוֹזֵר יַם סוּף לְגֻזָרִים״.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: קְשִׁין נְקָבָיו שֶׁל אָדָם כְּיוֹם הַמִּיתָה וְכִקְרִיעַת יַם סוּף, שֶׁנֶּאֱמַר: ״מְהַר צוֹעָה לְהִפָּתֵחַ״, וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: ״רוֹגַע הַיָּם וַיֶּהֱמוּ גַּלָּיו״.

וְאָמַר רַב שֵׁשֶׁת מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: כָּל הַמְבַזֶּה אֶת הַמּוֹעֲדוֹת כְּאִילּוּ עוֹבֵד עֲבוֹדָה זָרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֱלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ״, וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: ״אֶת חַג הַמַּצּוֹת תִּשְׁמוֹר״.
וְאָמַר רַב שֵׁשֶׁת מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: כָּל הַמְסַפֵּר לָשׁוֹן הָרָע, וְכָל הַמְקַבֵּל לָשׁוֹן הָרָע, וְכָל הַמֵּעִיד עֵדוּת שֶׁקֶר בַּחֲבֵירוֹ — רָאוּי לְהַשְׁלִיכוֹ לִכְלָבִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לַכֶּלֶב תַּשְׁלִיכוּן אוֹתוֹ״, וּכְתִיב בָּתְרֵיהּ: ״לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא״, וּקְרֵי בֵּיהּ: ״לֹא תַּשִּׁיא״.
וְכִי מֵאַחַר דְּאִיכָּא הַלֵּל הַגָּדוֹל, אֲנַן מַאי טַעְמָא אָמְרִינַן הַאי? מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה דְּבָרִים הַלֵּלוּ: יְצִיאַת מִצְרַיִם, קְרִיעַת יַם סוּף, וּמַתַּן תּוֹרָה, וּתְחִיַּית הַמֵּתִים, וְחֻרְבָּנוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ.
יְצִיאַת מִצְרַיִם, דִּכְתִיב: ״בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם״. וּקְרִיעַת יַם סוּף, דִּכְתִיב: ״הַיָּם רָאָה וַיָּנוֹס״. מַתַּן תּוֹרָה, דִּכְתִיב: ״הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים״. תְּחִיַּית הַמֵּתִים, דִּכְתִיב: ״אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה׳״.
חֻרְבָּנוֹ שֶׁל מָשִׁיחַ, דִּכְתִיב: ״לֹא לָנוּ ה׳ לֹא לָנוּ״, וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: ״לֹא לָנוּ ה׳ לֹא לָנוּ״ — זוֹ שִׁעְבּוּד מַלְכִיּוֹת. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: ״לֹא לָנוּ ה׳ לֹא לָנוּ״ — זוֹ מִלְחֶמֶת גּוֹג וּמָגוֹג.
רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מִילּוּט נְפָשׁוֹת שֶׁל צַדִּיקִים מִגֵּיהִנֹּם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אָנָּה ה׳ מַלְּטָה נַפְשִׁי״. חִזְקִיָּה אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יְרִידָתָן שֶׁל צַדִּיקִים לְכִבְשַׁן הָאֵשׁ, וַעֲלִיָּיתָן מִמֶּנּוּ.
יְרִידָתָן, דִּכְתִיב: ״לֹא לָנוּ ה׳ לֹא לָנוּ״ אָמַר חֲנַנְיָה, ״כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד״ אָמַר מִישָׁאֵל, ״עַל חַסְדְּךָ וְעַל אֲמִתֶּךָ״ אָמַר עֲזַרְיָה, ״לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם״ אָמְרוּ כּוּלָּן.
עֲלִיָּיתָן מִכִּבְשַׁן הָאֵשׁ, דִּכְתִיב: ״הַלְלוּ אֶת ה׳ כָּל גּוֹיִם״ אָמַר חֲנַנְיָה, ״שַׁבְּחוּהוּ כָּל הָאוּמִּים״ אָמַר מִישָׁאֵל, ״כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ״ אָמַר עֲזַרְיָה, ״וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ״ אָמְרוּ כּוּלָּן.
וְיֵשׁ אוֹמְרִים: ״וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם״ גַּבְרִיאֵל אָמְרוֹ. בְּשָׁעָה שֶׁהִפִּיל נְמְרוֹד הָרָשָׁע אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ לְתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ אָמַר גַּבְרִיאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵרֵד וַאֲצַנֵּן וְאַצִּיל אֶת הַצַּדִּיק מִכִּבְשַׁן הָאֵשׁ. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲנִי יָחִיד בְּעוֹלָמִי וְהוּא יָחִיד בְּעוֹלָמוֹ, נָאֶה לַיָּחִיד לְהַצִּיל אֶת הַיָּחִיד. וּלְפִי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה, אָמַר: תִּזְכֶּה וְתַצִּיל שְׁלֹשָׁה מִבְּנֵי בָנָיו.
דָּרַשׁ רַבִּי שִׁמְעוֹן הַשִּׁלוֹנִי: בְּשָׁעָה שֶׁהִפִּיל נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה לְתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ, עָמַד יוֹרְקָמוֹ שַׂר הַבָּרָד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵרֵד וַאֲצַנֵּן אֶת הַכִּבְשָׁן וְאַצִּיל לַצַּדִּיקִים הַלָּלוּ מִכִּבְשַׁן הָאֵשׁ. אָמַר לוֹ גַּבְרִיאֵל: אֵין גְּבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּכָךְ שֶׁאַתָּה שַׂר בָּרָד, וְהַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁהַמַּיִם מְכַבִּין אֶת הָאֵשׁ. אֶלָּא, אֲנִי שַׂר שֶׁל אֵשׁ אֵרֵד וַאֲקָרֵר מִבִּפְנִים,

דף קיח:

וְאַקְּדִיחַ מִבַּחוּץ, וְאֶעֱשֶׂה נֵס בְּתוֹךְ נֵס. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רֵד! בְּאוֹתָהּ שָׁעָה פָּתַח גַּבְרִיאֵל וְאָמַר: ״וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם״.

רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: ״וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם״ — דָּגִים שֶׁבַּיָּם אֲמָרוּהוּ, כִּדְרַב הוּנָא. דְּאָמַר רַב הוּנָא: יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדּוֹר מִקְטַנֵּי אֱמָנָה הָיוּ, וְכִדְדָרֵשׁ רַבָּה בַּר מָרִי: מַאי דִּכְתִיב ״וַיַּמְרוּ עַל יָם בְּיַם סוּף״ — מְלַמֵּד שֶׁהִמְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ שָׁעָה וְאָמְרוּ: כְּשֵׁם שֶׁאָנוּ עוֹלִין מִצַּד אֶחָד, כָּךְ מִצָּרִיִּים עוֹלִים מִצַּד אַחֵר.

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשַׂר שֶׁל יָם: פְּלוֹט אוֹתָן לַיַּבָּשָׁה! אָמַר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם יֵשׁ עֶבֶד שֶׁנּוֹתֵן לוֹ רַבּוֹ מַתָּנָה וְחוֹזֵר וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ? אָמַר לוֹ: אֶתֵּן לְךָ אֶחָד וּמֶחֱצָה שֶׁבָּהֶן.

אָמַר לוֹ: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יֵשׁ עֶבֶד שֶׁתּוֹבֵעַ אֶת רַבּוֹ? אָמַר לוֹ: נַחַל קִישׁוֹן יְהֵא לִי עֵרֶב. מִיָּד פָּלַט אוֹתָן לַיַּבָּשָׁה וּבָאוּ יִשְׂרָאֵל וְרָאוּ אוֹתָן. שֶׁנֶּאֱמַר: ״וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת עַל שְׂפַת הַיָּם״.

מַאי אֶחָד וּמֶחֱצָה שֶׁבָּהֶן? דְּאִילּוּ בְּפַרְעֹה כְּתִיב: ״שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בָּחוּר״, וְאִילּוּ בְּסִיסְרָא כְּתִיב: ״תְּשַׁע מֵאוֹת רֶכֶב בַּרְזֶל״.

כִּי אֲתָא סִיסְרָא [אֲתָא עֲלַיְיהוּ בְּדִקְרֵי דְּפַרְזְלָא, הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם כּוֹכָבִים מִמְּסִילּוֹתָם, דִּכְתִיב:] ״מִן שָׁמַיִם נִלְחָמוּ הַכּוֹכָבִים״. כֵּיוָן דִּנְחִיתוּ כּוֹכְבֵי שָׁמַיִם עֲלַיְיהוּ, אַקְּדִירוּ הָנֵי דִּקְרֵי דְּפַרְזְלָא. נְחִיתוּ לְאַקְרוֹרֵי לְמֵיסְחֵי נַפְשַׁיְיהוּ בְּנַחַל קִישׁוֹן,

אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְנַחַל קִישׁוֹן: לֵךְ וְהַשְׁלֵם עֵרְבוֹנְךָ. מִיָּד גָּרְפָם נַחַל קִישׁוֹן וְהִשְׁלִיכָן לַיָּם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״נַחַל קִישׁוֹן גָּרָפָם נַחַל קְדוּמִים״, מַאי ״נַחַל קְדוּמִים״? נַחַל שֶׁנַּעֲשָׂה עֵרֶב מִקֶּדֶם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה פָּתְחוּ דָּגִים שֶׁל יָם וְאָמְרוּ: ״וֶאֱמֶת ה׳ לְעוֹלָם״.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, מַאי דִּכְתִיב: ״מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת״ — אִמָּרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שַׁמּוּנִי בָּנֶיךָ כְּחוּלְדָּה זוֹ הַדָּרָה בְּעִיקְּרֵי בָּתִּים.

דָּרַשׁ רָבָא, מַאי דִּכְתִיב: ״אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע ה׳״ — אִמָּרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֵימַת אֲנִי אֲהוּבָה לְפָנֶיךָ — בִּזְמַן שֶׁתִּשְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנַי. ״דַּלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ״ — אִמָּרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַף עַל פִּי שֶׁדַּלָּה אֲנִי בְּמִצְוֹת, לְךָ אֲנִי וְלִי נָאֶה לְהוֹשִׁיעַ.

אָמַר רַב כָּהֲנָא: כְּשֶׁחָלָה רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי, שָׁלַח לוֹ רַבִּי: אֱמוֹר לָנוּ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים שֶׁאָמַרְתָּ לָנוּ מִשּׁוּם אָבִיךָ.

שָׁלַח לוֹ: כָּךְ אָמַר אַבָּא, מַאי דִּכְתִיב: ״הַלְלוּ אֶת ה׳ כָּל גּוֹיִם״, אוּמּוֹת הָעוֹלָם מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ? הָכִי קָאָמַר: ״הַלְלוּ אֶת ה׳ כָּל גּוֹיִם״ אַגְּבוּרוֹת וְנִפְלָאוֹת דְּעָבֵיד בַּהֲדַיְיהוּ, כָּל שֶׁכֵּן אָנוּ דְּ״גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ״.

וְעוֹד: עֲתִידָה מִצְרַיִם שֶׁתָּבִיא דּוֹרוֹן לַמָּשִׁיחַ. כְּסָבוּר, אֵינוֹ מְקַבֵּל מֵהֶם. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַמָּשִׁיחַ: קַבֵּל מֵהֶם! אַכְסַנְיָא עָשׂוּ לְבָנַיי בְּמִצְרַיִם. מִיָּד: ״יֵאֲתָיו חַשְׁמַנִּים מִנִּי מִצְרָיִם״.

נָשְׂאָה כּוּשׁ קַל וְחוֹמֶר בְּעַצְמָהּ: וּמָה הַלְלוּ שֶׁנִּשְׁתַּעְבְּדוּ בָּהֶן כָּךְ, אֲנִי שֶׁלֹּא נִשְׁתַּעְבַּדְתִּי בָּהֶן לֹא כָּל שֶׁכֵּן. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: קַבֵּל מֵהֶם. מִיָּד ״כּוּשׁ תָּרִיץ יָדָיו לֵאלֹהִים״.

נָשְׂאָה מַלְכוּת (רוֹמִי) הָרְשָׁעָה קַל וְחוֹמֶר בְּעַצְמָהּ: וּמָה הַלְלוּ שֶׁאֵין אֲחֵיהֶן כָּךְ, אֲנוּ שֶׁאָנוּ אֲחֵיהֶן — לֹא כָּל שֶׁכֵּן?! אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְגַבְרִיאֵל: ״גַּעֲר חַיַּת קָנֶה״ — גְּעוֹר חַיָּה וּקְנֵה לְךָ עֵדָה.

דָּבָר אַחֵר: ״גְּעוֹר חַיַּת קָנֶה״ שֶׁגָּדְרָה בֵּין הַקָּנִים, דִּכְתִיב: ״יְכַרְסְמֶנָּה חֲזִיר מִיָּעַר וְזִיז שָׂדַי יִרְעֶנָּה״.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: גְּעוֹר בְּחַיָּה שֶׁכָּל מַעֲשֶׂיהָ נִכְתָּבִין בְּקוּלְמוֹס אֶחָד.

״עֲדַת אַבִּירִים בְּעֶגְלֵי עַמִּים״ — שֶׁשָּׁחֲטוּ אַבִּירִים כַּעֲגָלִים שֶׁאֵין לָהֶם בְּעָלִים.

״מִתְרַפֵּס בְּרַצֵּי כָסֶף״ — שֶׁפּוֹשְׁטִין יָד לְקַבֵּל מָמוֹן, וְאֵין עוֹשִׂין רְצוֹן בְּעָלִים. ״פִּזַּר עַמִּים קְרָבוֹת יֶחְפָּצוּן״ — מִי גָּרַם לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיִּתְפַּזְּרוּ לְבֵין אוּמּוֹת הָעוֹלָם? קְרִיבוֹת שֶׁהָיוּ חֲפֵצִין בָּהֶן.

וְעוֹד שָׁלַח לוֹ: שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה שְׁווּקִים בְּכָרְךְ גָּדוֹל שֶׁל רוֹמִי, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד (הָיוּ) [יֵשׁ] בּוֹ שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה בִּירְנִיּוֹת, וְכָל בִּירְנִית וּבִירְנִית (הָיוּ בּוֹ) [יֵשׁ בָּהּ] שֵׁשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה מַעֲלוֹת, וְכָל מַעֲלָה וּמַעֲלָה (הָיוּ בּוֹ) [יֵשׁ בָּהּ] כְּדֵי לְזוּן אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ.

אָמַר רַבִּי (יִשְׁמָעֵאל) [שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי] לְרַבִּי, וְאָמְרִי לַהּ (לְ)רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בַּר יוֹסֵי [לְרַבִּי]: הֲנֵי לְמַן? לְךָ וּלְחַבְרוּתְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״סַחֲרָהּ וְאֶתְנַנָּהּ קוֹדֶשׁ לַה׳ לֹא יֵאָצֵר וְלֹא יֵחָסֵן כִּי לַיּוֹשְׁבִים לִפְנֵי ה׳ יִהְיֶה וְגוֹ׳״.

מַאי ״לֹא יֵאָצֵר״? תְּנֵי רַב יוֹסֵף: ״לֹא יֵאָצֵר״ — זֶה בֵּית אוֹצָר, ״וְלֹא יֵחָסֵן״ — זֶה בֵּית גְּנִיזָה.

מַאי ״כִּי לַיּוֹשְׁבִים לִפְנֵי ה׳״? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:

דף קיט.

זֶה הַמַּכִּיר מְקוֹם חֲבֵירוֹ בַּיְשִׁיבָה. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: זֶה הַמְקַבֵּל פְּנֵי חֲבֵירוֹ בַּיְשִׁיבָה.

מַאי "לִמְכַסֶּה עָתִיק" — זֶה הַמְכַסֶּה דְּבָרִים שֶׁכִּיסָּה עַתִּיק יוֹמִין, וּמַאי נִינְהוּ? סִתְרֵי תּוֹרָה.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: זֶה הַמְגַלֶּה דְּבָרִים שֶׁכִּיסָּה עַתִּיק יוֹמִין, מַאי נִינְהוּ? טַעֲמֵי תּוֹרָה.

אָמַר רַב כָּהֲנָא מְשׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי, מַאי דִּכְתִיב: "לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד" — זַמְּרוּ לְמִי שֶׁנּוֹצְחִין אוֹתוֹ וְשָׁמֵחַ.

בֹּא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. בָּשָׂר וָדָם — מְנַצֵּחַין אוֹתוֹ וְעָצֵב, אֲבָל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא — נוֹצְחִין אוֹתוֹ וְשָׂמֵחַ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו".

אָמַר רַב כָּהֲנָא מְשׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מְשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיאָה: מַאי דִּכְתִיב: "וִידֵי אָדָם מִתַּחַת כַּנְפֵּיהֶם", "יָדוֹ" כְּתִיב — זֶה יָדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁפְּרוּסָה תַּחַת כַּנְפֵי הַחַיּוֹת כְּדֵי לְקַבֵּל בַּעֲלֵי תְשׁוּבָה מִיָּד מִדַּת הַדִּין.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל כֶּסֶף וְזָהָב שֶׁבָּעוֹלָם יוֹסֵף לְקָטוֹ וֶהֱבִיאוֹ לְמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְלַקֵּט יוֹסֵף אֶת כָּל הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא". אֵין לִי אֶלָּא שֶׁבְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וְשֶׁבְּאֶרֶץ כְּנַעַן, בִּשְׁאָר אַרְצוֹת מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְכָל הָאָרֶץ בָּאוּ מִצְרַיְמָה".

וּכְשֶׁעָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הֶעֱלוּהוּ עִמָּהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְנַצְּלוּ אֶת מִצְרָיִם", רַב אַסִּי אָמַר: עָשְׂאוּהָ כְּמְצוּדָה זוֹ שֶׁאֵין בָּהּ דָּגָן, רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר: כְּמְצוּדָה שֶׁאֵין בָּהּ דָּגִים.

וְהָיָה מוּנָּח עַד רְחַבְעָם. בָּא שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם וּנְטָלוֹ מֵרְחַבְעָם, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לַמֶּלֶךְ רְחַבְעָם עָלָה שִׁישַׁק מֶלֶךְ מִצְרַיִם [עַל יְרוּשָׁלַיִם] וַיִּקַּח אֶת אוֹצְרוֹת בֵּית ה' וְאֶת אוֹצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ". בָּא זֶרַח מֶלֶךְ כּוּשׁ וּנְטָלוֹ מִשִּׁישַׁק.

בָּא אָסָא וּנְטָלוֹ מִזֶּרַח מֶלֶךְ כּוּשׁ וְשִׁיגְּרוֹ לְהַדְרִימּוֹן בֶּן טַבְרִימּוֹן. בָּאוּ בְּנֵי עַמּוֹן וּנְטָלוּם מֵהַדְרִימּוֹן בֶּן טַבְרִימּוֹן. בָּא יְהוֹשָׁפָט וּנְטָלוֹ מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה מוּנָּח עַד אָחָז.

בָּא סַנְחֵרִיב וּנְטָלוֹ מֵאָחָז. בָּא חִזְקִיָּה וּנְטָלוֹ מִסַּנְחֵרִיב וְהָיָה מוּנָּח עַד צִדְקִיָּה. בָּאוּ כַּשְׂדִּיִּים וּנְטָלוּהוּ מִצִּדְקִיָּה. בָּאוּ פָּרְסִיִּים וּנְטָלוּהוּ מִכַּשְׂדִּיִּים. בָּאוּ יְוָונִים וּנְטָלוּהוּ מִפָּרְסִיִּים. בָּאוּ רוֹמִיִּים וּנְטָלוּהוּ מִיָּד יְוָונִים, וְעֲדַיִן מוּנָּח בְּרוֹמִי.

אָמַר רַבִּי חָמָא (בַּר) חֲנִינָא: שָׁלֹשׁ מַטְמוֹנִיּוֹת הִטְמִין יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם, אַחַת נִתְגַּלָּה לְקֹרַח, וְאַחַת נִתְגַּלָּה לְאַנְטוֹנִינוּס בֶּן אַסְוִירוּס, וְאַחַת גְּנוּזָה לְצַדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא.

"עוֹשֶׁר שָׁמוּר לִבְעָלָיו לְרָעָתוֹ", אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: זוֹ עֲשָׂרוֹ שֶׁל קֹרַח. (שֶׁנֶּאֱמַר:) "וְאֶת כָּל הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם", אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: זֶה מָמוֹנוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁמַּעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו.

אָמַר רַבִּי לֵוִי: מַשְׁאוֹי שְׁלֹשׁ מֵאוֹת פְּרָדוֹת לְבָנוֹת הָיוּ מַפְתְּחוֹת בֵּית גְּנָזָיו שֶׁל קוֹרַח, וְכוּלְּהוּ אַקְלִידֵי דְּקִלְיפֵי דְּגַלְדָּא.

(דיא״ש אדי״ש כשד״ך מאוד״ך סימָן). אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: ״אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי״ — אָמַר דָּוִד. ״אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה״ — אָמַר יִשַׁי. ״מֵאֵת ה׳ הָיְתָה זֹּאת״ — אָמְרוּ אֶחָיו. ״זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה׳״ — אָמַר שְׁמוּאֵל.

״אָנָּא ה׳ הוֹשִׁיעָה נָּא״ — אָמְרוּ אֶחָיו. ״אָנָּא ה׳ הַצְלִיחָה נָּא״ — אָמַר דָּוִד. ״בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם ה׳״ — אָמַר יִשַׁי. ״בֵּרַכְנוּכֶם מִבֵּית ה׳״ — אָמַר שְׁמוּאֵל. ״אֵל ה׳ וַיָּאֶר לָנוּ״ — אָמְרוּ כּוּלָּן.

״אִסְרוּ חַג בַּעֲבוֹתִים״ — אָמַר שְׁמוּאֵל. ״אֵלִי אַתָּה וְאוֹדֶךָּ״ — אָמַר דָּוִד. ״אֱלֹהַי אֲרוֹמְמֶךָּ״ — אָמְרוּ כּוּלָּן.

תְּנַן הָתָם: מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ

דף קיט:

לִכְפּוֹל — יִכְפּוֹל, לִפְשׁוֹט — יִפְשׁוֹט, לְבָרֵךְ אַחֲרָיו — יְבָרֵךְ, הַכֹּל כְּמִנְהָג הַמְּדִינָה. אָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְאַחֲרָיו, אֲבָל לְפָנָיו — [מִצְוָה] לְבָרֵךְ. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַמִּצְוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתָן.

מַאי מַשְׁמַע דְּהַאי ״עוֹבֵר״ לִישָׁנָא דְּאַקְדּוּמֵי הוּא? אָמַר רַבִּי נַחְמָן בַּר יִצְחָק, דִּכְתִיב: ״וַיֶּרֶץ אֶחָיו מַעַל דֶּרֶךְ הַכְּכָר וַיַּעֲבוֹר אֶת הַכּוּשִׁי״. אַבָּיֵי אָמַר, מֵהָכָא: ״וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם״. אִיכָּא דְּאָמְרִי מֵהָכָא: ״וַיַּעֲבוֹר מַלְכָּם לִפְנֵיהֶם וַה׳ בְּרֹאשָׁם״.

תַּנְיָא: רַבִּי כּוֹפֵל בָּהּ דְּבָרִים, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פַּרְטָא מוֹסִיף בָּהּ דְּבָרִים. מַאי מוֹסִיף? אָמַר אַבָּיֵי: מוֹסִיף לִכְפּוֹל מֵ״אוֹדְךָ״ לְמַטָּה.

דָּרֵשׁ רַב עַוִּירָא, זִימְנִין אָמַר לֵיהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַמֵּי וְזִימְנִין אָמַר לֵיהּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אַסִּי: מַאי דִּכְתִיב: ״וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַיִּגָּמַל״ — עֲתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת סְעוּדָה לְצַדִּיקִים בְּיוֹם שֶׁיִּגָּמֵל חַסְדּוֹ לְזַרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק. לְאַחַר שֶׁאוֹכְלִין וְשׁוֹתִין נוֹתְנִין לוֹ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה לְבָרֵךְ,

וְאוֹמֵר לָהֶן: אֵינִי מְבָרֵךְ, שֶׁיָּצָא מִמֶּנִּי יִשְׂמָעֵאל. אוֹמֵר לוֹ לְיִצְחָק: טוֹל וּבָרֵךְ. אוֹמֵר לָהֶן: אֵינִי מְבָרֵךְ, שֶׁיָּצָא מִמֶּנִּי עֵשָׂו. אוֹמֵר לוֹ לְיַעֲקֹב: טוֹל וּבָרֵךְ. אוֹמֵר לָהֶם: אֵינִי מְבָרֵךְ, שֶׁנִּשָּׂאתִי שְׁתֵּי אֲחָיוֹת בְּחַיֵּיהֶן, שֶׁעֲתִידָה תּוֹרָה לְאוֹסְרָן עָלַי.

אוֹמֵר לוֹ לְמֹשֶׁה: טוֹל וּבָרֵךְ. אוֹמֵר לָהֶם: אֵינִי מְבָרֵךְ, שֶׁלֹּא זָכִיתִי לִיכָּנֵס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לֹא בְּחַיַּי וְלֹא בְּמוֹתִי. אוֹמֵר לוֹ לִיהוֹשֻׁעַ: טוֹל וּבָרֵךְ, אוֹמֵר לָהֶן: אֵינִי מְבָרֵךְ, שֶׁלֹּא זָכִיתִי לְבֵן, דִּכְתִיב: ״יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן״, ״נוּן בְּנוֹ יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ״.

אוֹמֵר לוֹ לְדָוִד: טוֹל וּבָרֵךְ. אוֹמֵר לָהֶן: אֲנִי אֶבָרֵךְ, וְלִי נָאֶה לְבָרֵךְ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם ה׳ אֶקְרָא״.

מַתְנִי׳ אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן.

גְּמָ׳ מַאי אֲפִיקוֹמָן? אָמַר רַב: שְׁלֹא יֵעָקְרוּ מֵחֲבוּרָה לַחֲבוּרָה.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר: כְּגוֹן אוֹרְדִילָאֵי לִי וְגוֹזָלַיָּיא לְאַבָּא. וְרַב חֲנִינָא בַּר שֵׁילָא וְרַבִּי יוֹחָנָן (אָמַר) [אָמְרוּ]: כְּגוֹן תְּמָרִים קָלְיוֹת וֶאֱגוֹזִים. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח כְּגוֹן תְּמָרִים קָלְיוֹת וֶאֱגוֹזִים.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין מַפְטִירִין אַחַר מַצָּה אֲפִיקוֹמָן. תְּנַן: אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן. אַחַר הַפֶּסַח הוּא דְּלָא, אֲבָל לְאַחַר מַצָּה — מַפְטִירִין!

לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר: לָא מִיבַּעְיָא אַחַר מַצָּה — דְּלָא נְפִישׁ טַעְמַיְיהוּ, אֲבָל לְאַחַר הַפֶּסַח, דְּנָפִישׁ טַעְמֵיהּ וְלָא מָצֵי עֲבוֹרֵיהּ — לֵית לַן בַּהּ, קָמַשְׁמַע לַן.

נַיְמָא מְסַיַּיע לֵיהּ: הַסּוּפְגָנִין וְהַדּוּבְשָׁנִין וְהָאִיסְקָרִיטִין, אָדָם מְמַלֵּא כְּרֵיסוֹ מֵהֶן, וּבְלְבַד שֶׁיֹּאכַל כְּזַיִת מַצָּה בְּאַחֲרוֹנָה. בְּאַחֲרוֹנָה אִין,

דף קכ.

בָּרִאשׁוֹנָה לָא. לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר. לָא מִיבַּעְיָא בָּרִאשׁוֹנָה — דְּקָאָכֵיל לְתֵיאָבוֹן, אֲבָל בְּאַחֲרוֹנָה דְּיָלְמָא אָתֵי לְמֵיכַל אָכִילָה גַּסָּה — אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

מָר זוּטְרָא מַתְנֵי הָכִי: אָמַר רַב יוֹסֵף אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מַפְטִירִין אַחַר הַמַּצָּה אֲפִיקוֹמָן. נַיְמָא מְסַיַּיע לֵיהּ, אֵין מַפְטִירִין אַחַר הַפֶּסַח אֲפִיקוֹמָן: אַחַר הַפֶּסַח דְּלָא, אֲבָל אַחַר מַצָּה — מַפְטִירִין.

לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר. לָא מִיבַּעְיָא אַחַר מַצָּה — דְּלָא נְפִישׁ טַעְמֵיהּ, אֲבָל לְאַחַר פֶּסַח — אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

מֵיתִיבִי: הַסּוּפְגָנִין וְהַדּוּבְשָׁנִין וְהָאִיסְקָרִיטִין אָדָם מְמַלֵּא כְּרֵיסוֹ מֵהֶן וּבְלְבַד שֶׁיֹּאכַל (אֲכִילַת) כְּזַיִת מַצָּה בְּאַחֲרוֹנָה. בָּאַחֲרוֹנָה אִין, בָּרִאשׁוֹנָה לָא!

לָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר. לָא מִיבַּעְיָא בָּרִאשׁוֹנָה — דְּקָאָכֵיל לְתֵיאָבוֹן, אֲבָל בָּאַחֲרוֹנָה דְּאָתֵי לְמֵיכְלַהּ אֲכִילָה גַּסָּה — אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר רָבָא: מַצָּה בִּזְמַן הַזֶּה דְּאוֹרָיְיתָא, וּמָרוֹר דְּרַבָּנַן. וּמַאי שְׁנָא מָרוֹר, דִּכְתִיב: ״עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים״, בִּזְמַן דְּאִיכָּא פֶּסַח — יֵשׁ מָרוֹר, וּבִזְמַן דְּלֵיכָּא פֶּסַח — לֵיכָּא מָרוֹר.

מַצָּה נָמֵי, הָא כְּתִיב: ״עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים״! מַצָּה מִיהְדַּר הָדַר בֵּיהּ קְרָא: ״בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצּוֹת״. וְרַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב אָמַר: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה דְּרַבָּנַן.

אֶלָּא הָכְתִיב: "בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצּוֹת"! הָהִיא מִיבְּעֵי לֵיהּ לְטָמֵא וְשֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא כֵּיוָן דְּפָסַח לָא אָכְלִי — מַצָּה וּמָרוֹר נָמֵי לָא נֵיכוֹל, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְרָבָא אָמַר לָךְ: טָמֵא וְשֶׁהָיָה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה לָא צְרִיךְ קְרָא, דְּלָא גָּרְעִי מֵעָרֵל וּבֶן נֵכָר. דְּתַנְיָא: "כָּל עָרֵל לֹא יֹאכַל בּוֹ" — "בּוֹ" אֵינוֹ אוֹכֵל, אֲבָל אוֹכֵל בְּמַצָּה וּמָרוֹר.

וְאִידַּךְ? כְּתִיב בְּהַאי וּכְתִיב בְּהַאי, וּצְרִיכִי.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא: "שִׁשֶּׁת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַה' אֱלֹהֶיךָ". מָה שְּׁבִיעִי רְשׁוּת, אַף שִׁשֶּׁת יָמִים רְשׁוּת.

מַאי טַעְמָא? הֲוֵי דָּבָר שֶׁהָיָה בַּכְּלָל, וְיָצָא מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד, לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא, אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כּוּלּוֹ יָצָא.

יָכוֹל אַף לַיְלָה הָרִאשׁוֹן רְשׁוּת, תַּלְמוּד לוֹמַר: "עַל מַצּוֹת וּמְרוֹרִים יֹאכְלוּהוּ".

אֵין לִי אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר: "בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצּוֹת", הַכָּתוּב קְבָעוֹ חוֹבָה.

מַתְנִי' יָשְׁנוּ מִקְצָתָן — יֹאכְלוּ. כּוּלָּן — לֹא יֹאכְלוּ.

דף קכ:

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נִתְנַמְנְמוּ — יֹאכְלוּ, נִרְדְּמוּ — לֹא יֹאכְלוּ. הַפֶּסַח אַחַר חֲצוֹת מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם. הַפְּגוּל וְהַנּוֹתָר מְטַמְּאִין אֶת הַיָּדַיִם.

גְּמָ' רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: נִתְנַמְנְמוּ — יֹאכְלוּ, נִרְדְּמוּ — לֹא יֹאכְלוּ. הֵיכִי דָּמֵי נִתְנַמְנְמוּ? אָמַר רַב אָשֵׁי: נִים וְלָא נִים, תִּיר וְלָא תִּיר. כְּגוֹן דְּקָרֵי לֵיהּ וְעָנֵי, וְלָא יָדַע לְאַהְדּוֹרֵי סְבָרָא, וְכִי מַדְכְּרוּ לֵיהּ — מִדְּכַר.

אַבָּיֵי הֲוָה יָתֵיב קַמֵּיהּ דְּרַבָּה. חֲזָא דְּקָא נַמְנֵם, אֲמַר לֵיהּ: מֵינָם קָא נָאֵים מָר. אֲמַר לֵיהּ: מֵינוֹמֵי קָא (מְנַמְנֵם) [מְנַמְנְמָנָא], וּתְנַן: נִתְנַמְנְמוּ — יֹאכְלוּ, נִרְדְּמוּ — לֹא יֹאכְלוּ.

הַפֶּסַח אַחַר חֲצוֹת מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם וְכוּ'. אַלְמָא מֵחֲצוֹת הֲוָה לֵיהּ נוֹתָר. מַאן תַּנָּא?

אָמַר רַב יוֹסֵף: רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הוּא, דְּתַנְיָא: "וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה", רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר: נֶאֱמַר כָּאן "בַּלַּיְלָה הַזֶּה", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן "וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה".

מַה לְהַלָּן — עַד חֲצוֹת, אַף כָּאן — עַד חֲצוֹת.

אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: וַהֲלֹא נֶאֱמַר "חִפָּזוֹן" — עַד שְׁעַת חִפָּזוֹן.

אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "בַּלַּיְלָה"? יָכוֹל יְהֵא נֶאֱכָל כַּקָּדָשִׁים בַּיּוֹם — תַּלְמוּד לוֹמַר: "בַּלַּיְלָה", בַּלַּיְלָה הוּא נֶאֱכָל, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל בְּיוֹם.

וְרַבִּי עֲקִיבָא, הַאי ”הַזֶּה” מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְמַעוֹטֵי לֵילְיָה אַחֵר הוּא דַּאֲתָא.
סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּפָסַח קָדְשִׁים קַלִּים, וּשְׁלָמִים קָדְשִׁים קַלִּים — מָה שְׁלָמִים נֶאֱכָלִים לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, אַף פֶּסַח;
אוֹקֵים לֵילוֹת בִּמְקוֹם יָמִים, וְיֵהֵא נֶאֱכָל לִשְׁנֵי לֵילוֹת וְיוֹם אֶחָד, כְּתַב רַחֲמָנָא: ”הַזֶּה”.
וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אָמַר לָךְ: מִ”לֹּא תוֹתִירוּ עַד בֹּקֶר” נָפְקָא הָא.
וְרַבִּי עֲקִיבָא אָמַר לָךְ: אִי לָא כְּתַב רַחֲמָנָא ”הַזֶּה”, הֲוָה אָמֵינָא: מַאי ”בֹּקֶר” — בֹּקֶר שֵׁנִי.
וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר לָךְ: כָּל הֵיכָא דִּכְתַב ”בֹּקֶר” — בֹּקֶר רִאשׁוֹן הוּא.
אָמַר רָבָא: אָכַל מַצָּה בְּזְמַן הַזֶּה אַחַר חֲצוֹת, לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ.
פְּשִׁיטָא! דְּכֵיוָן דְּאִיתַּקַּשׁ לְפֶסַח — כְּפֶסַח דָּמֵי.
מַהוּ דְּתֵימָא: הָא אַפְקֵיהּ קְרָא מֵהֶיקֵּישָׁא. קָמַשְׁמַע לַן דְּכִי אַהְדְּרֵיהּ קְרָא — לְמֵילְתָא קַמַּיְיתָא אַהְדְּרֵיהּ.
הַפִּיגּוּל וְהַנּוֹתָר מְטַמֵּא אֶת הַיָּדַיִם וְכוּ'. רַב הוּנָא וְרַב חִסְדָּא, חַד אָמַר: מִשּׁוּם חֲשַׁדֵּי כְּהוּנָּה, וְחַד אָמַר: מִשּׁוּם עֲצֵלֵי כְּהוּנָּה. חַד אָמַר: כְּזַיִת, וְחַד אָמַר: כְּבֵיצָה.

דף קכא.

חַד תָּנֵי אַפִּיגּוּל, וְחַד תָּנֵי אַנּוֹתָר.
מַאן דְּתָנֵי אַפִּיגּוּל — מִשּׁוּם חֲשַׁדֵּי כְּהוּנָּה. מַאן דְּתָנֵי אַנּוֹתָר — מִשּׁוּם עֲצֵלֵי כְּהוּנָּה.
חַד אָמַר כְּזַיִת וְחַד אָמַר כְּבֵיצָה. מַאן דְּאָמַר כְּזַיִת — כְּאִיסּוּרוֹ, וּמַאן דְּאָמַר כְּבֵיצָה — כְּטוּמְאָתוֹ.
מַתְנִי' בֵּירַךְ בִּרְכַּת הַפֶּסַח — פָּטַר אֶת שֶׁל זֶבַח. בֵּירַךְ אֶת שֶׁל זֶבַח — לֹא פָּטַר אֶת שֶׁל פֶּסַח, דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: לֹא זוֹ פּוֹטֶרֶת זוֹ וְלֹא זוֹ פּוֹטֶרֶת זוֹ.
גְּמָ' כְּשֶׁתִּמְצָא לוֹמַר, לְדִבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: זְרִיקָה בְּכֹלַל שְׁפִיכָה. וְלֹא שְׁפִיכָה בְּכֹלַל זְרִיקָה.
לְדִבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָא: לֹא שְׁפִיכָה בְּכֹלַל זְרִיקָה, וְלֹא זְרִיקָה בְּכֹלַל שְׁפִיכָה.

דף קכא:

רַבִּי שִׁמְלַאי אִיקְּלַע לְפִדְיוֹן הַבֵּן, בְּעוֹ מִינֵּיהּ: פְּשִׁיטָא עַל פִּדְיוֹן הַבֵּן ”אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל פִּדְיוֹן הַבֵּן” — אֲבִי הַבֵּן מְבָרֵךְ. ”בָּרוּךְ ... שֶׁהֶחֱיָינוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה”, כֹּהֵן מְבָרֵךְ, אוֹ אֲבִי הַבֵּן מְבָרֵךְ?

כֹּהֵן מְבָרֵךְ — דְּקָמָטֵי הֲנָאָה לִידֵיהּ, אוֹ אֲבִי הַבֵּן מְבָרֵךְ — דְּקָא עָבֵיד מִצְוָה? לָא הֲוָה בִּידֵיהּ, אֲתָא שְׁאֵיל בֵּיהּ מִדְּרְשָׁא. אֲמַרוּ לֵיהּ: אֲבִי הַבֵּן מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם. וְהִלְכְתָא: אֲבִי הַבֵּן מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם.

הֲדַרַן עֲלָךְ עַרְבֵי פְּסָחִים וּסְלִיקָא לַהּ מַסֶּכֶת פְּסָחִים